

اللغة الكينيارواندية

Kinyarwanda
Kinyarwanda

Isomero ry'Ubumenyi rya Sheikh Dr. Haytham Sarhan

المكتبة العلمية للشيخ د. هيثم سرحان

Icyegeranro cy'ibitabo bye by'ubumenyi
n'ibisobanuro bye, birimo:

Ubuzima
bw'Intumwa

Amasomo
y'Ingenzi

Islam ni iki?

Igitabo cya
Tawhid

Yahoze ari umwarimu muri Al-Masjid an-Nabawi
no mu Musigiti wa Quba, kandi ni umugenzuzi w'ikigo
cy'inyigisho cyo kuri interineti Mahad Sunnah – معهد السنة

معهد السنة
MAHAD SUNNAH

Icyamake ngirakamaro
Y'amateka y'intumwa
y'indobanure **Muhamadi**
n'ibisingizo bye

اللغة الكيرونديّة

..الموقع الرسمي للشيخ..

HAYITHAM MWENE MUHAMADI SARHAAN

Cyasemuwe mu Kinyarwanda NA

Sheikh TWAGIRAMUNGU Mudathir

UBUNTU
NTIBYEMWE KUKIGURISHA

لِسِيرَةِ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى ﷺ وَشَمَائِلِهِ

**ICYAMAKE NGIRAKAMARO
Y'AMATEKA Y'INTUMWA Y'INDOBANURE MUHAMADI
(IMANA IMUHE AMAHORO N'IMIGISHA) N'IBISINGIZO
BYE**

بقلم الفقير إلى عفو ربه:

هيثم بن محمد سرحان

**Cyanditswe n'ukeneye imbabazi z'Imana:
HAYITHAM MWENE MUHAMADI SARHAAN**

المدرّس بمعهد الحرم بالمسجد النبوي سابقاً -

والمشرف على موقع التأصيل العلمي

**Uwahoze ari umwarimu mu ishuri ry'isumbuye mu
Musigiti w'intumwa, akaba n'umuyobozi wa website:
attaseel - alelmi**

<http://attaseel-alelmi.com>

غفر الله له ولوالديه ولمن أعانته على إخراج هذا الكتاب

Imana imubabarire ibyaha we n'ababyeyi be n'abamufashije mu
gusohora iki gitabo.

Cyasemuwe mu Kinyarwanda

Na

Sheikh TWAGIRAMUNGU Mudathir

Vertion ya mbere

Uburenganzira byose kuri iki gitabo bwihariwe na nyiracyo
Usibye uwaba ashaka kugicapisha cyangwa kugisemura kugira ngo agitangire
Ubuntu, ariko abanje kuvugana n'umwanditsi wacyo.

Mushobora kutwandikira mukoresheje:

islamtorrent@gmail.com

Cyatangiwe uburenganzira na Ministeri y'itangazamakuru

ITANGIRIRO RY'IGITABO

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Ishimwe n'ikuzo byuzuye bikwiye Imana niyo dusingiza tukanayisaba inkunga kandi tukayisaba imbabazi z'ibyaha, kandi twikinga ku Mana ngo iturinde ibibi by'imitima yacu n'ingaruka z'ibikorwa byacu bibi, uwahisemo kuyoboka Imana ikamutera inkunga ntawamuyobya, n'uwayobejwe n'irari ry'umutima we nta wamuyobora, ndahamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah wenyine utagira uwo abangikanye nawe, nkanahamya ko Muhamadi ari intumwa y'Imana akaba n'umugaragu wayo, Imana yaravuze iti "Yemwe abemeye! Nimutinye Allah uko akwiye gutinywa, kandi ntimuzapfe mutari Abayisilamu (nyakuri)" Surat Al Imrani: 102. Na none Imana iti "Yemwe bantu! Nimutinye Nyagasani wanyu, we wabaremye abakomoye ku muntu umwe (Adamu), akamuremera umugore we [Hawa (Eva)] amumukomoyemo; muri abo bombi abakomoraho abagabo benshi n'abagore. Ngaho nimutinye Allah we musabana ku bwe kandi (mutinye guca) imiryango. Mu by'ukuri, Allah ni Umugenzuzi wanyu" Surat ANisaau: 1. Na none Imana iti "Yemwe abemeye! Nimutinye Allah kandi muje muvuga amagambo y'ukuri. (Allah) azabatunganyiriza ibikorwa byanyu anabababarire ibyaha byanyu. Kandi uzumvira Allah n'intumwa ye, rwose azaba atsinze bihambaye" Surat Al Ah'zab: 70-71.

Nyuma y'ibyo: Aya magambo ni make ariko ntibikwiye ko umuntu wese ufite umurava nubwo waba muke cyane wo kumenya intumwa ye, amateka yayo n'umuyoboro wayo ayayoberwa, Ibunil Qayimi (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati "Niba kubaho neza k'umuntu hano ku isi no ku mperuka, bishingiye k'umuyoboro w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ni ngombwa ko buri wese ufite umutima nama wifuza ko wazarokoka kandi ukazabaho mu munezero, ko agomba kumenya bimwe mu muyoboro we, amateka ye ndetse n'ibireba intumwa akabigiramo ubumenyi bwamukura mu kutabisobanukirwa, bukamushyira mu bayobohe b'intumwa ndetse n'ishyaka rye.

Ariko abantu kubyerekeye kumenya amateka y'intumwa barimo ibice, hari abazi makeye cyane hakaba n'abazi menshi ndetse n'abatagize icyo bayazimo. Ariko ibyiza byose biri mu maboko y'Imana, ibiha uwo ishaka, kandi Imana niyo Ny'iri ibyiza bihambaye”.

Ndasaba Imana Nyagasani ko yampa nyewe namwe gukunda intumwa yayo Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ikanaduha kuyumvira mubyo itegeka no kwirinda ibyo ibuza, Mana Nyagasani ha Muhamadi amahoro n'imigisha n'abi we nkuko wayahaye Ibrahimu n'abi we, unahe Muhamadi umugisha n'abi we nkuko wawuhaye Ibrahimu n'abi we, mu by'ukuri, wowe uri Ushimwa cyane kandi Usingizwa.

**IGICE CYA MBERE: IBISINGIZO BY'INTUMWA
MUHAMADI (IMANA IMUHE AMAHORO
N'IMIGISHA) N'UMUYOBORO WAYO.**

IBISINGIZO BY'INTUMWA MUHAMADI

IGISEKURU CY'INTUMWA MUHAMADI

Ni Muhamadi mwene Abdillahi mwene Abdul Mutwalib, mwene Hashim, mwene Abdul Manafi, mwene Quswayi, mwene Kilabu, mwene Murat, mwene Kaabu, mwene Luayi, mwene Ghalib, mwene Fihiri, mwene Maliki, mwene Nadwari, mwene Kinanat, mwene Huzayimat, mwene Mudirikata, mwene Iliyas, mwene Mudwar, mwene Nizari, mwene Maadi, mwene Adinani, Adinani uyu akaba yari umuhungu wa Ismail wari ugiye kubagwa na Ibrahimu umukunzi w'Imana (Imana imuhe amahoro). Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) akaba ariwe muntu urusha abandi ku isi igisekuru cyiza, Hadith ivuga ko **“Umwami w'abaromani Hariqal yabwiye Abu Sufyani ati: Nakubajije ku gisekuru cye? Umbwira ko we muri mwe afite igisekuru cyiza, kandi iyo ntumwa izatumwa mu bantu bayo niko izaba imeze”**

GUTORANYWA KWE

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze iti **“Imana yatoranyije Kinana mu rubyaro rwa Ismail, inatoranya Aba Qurayish mu rubyaro rwa Kinana, maze itaranya muba Qurayish Bene Hashim, hanyuma nanjye intoranya muri Bene Hashim”**.

AMAZINA Y'INTUMWA MUHAMADI

Amazina yose y'intumwa Muhamadi ni ibisingizo si amazina bwite aranga umuntu gusa, ahubwo ni amazina akomoka ku bisingizo biriho kandi bisaba gusingizwa kuzuye, mri yo twavuga:

MUHAMADI

Akaba ariryo zina rye rizwi cyane kandi ryamamaye mu mazina ye yose, akaba ari naryo yiswe muri Tawurati mu buryo bugaragara. Igisobanuro cyaryo: (Ufite byinshi ashimirwaho).

AHMADI

Bisobanuye: Ikiremwa gisingiza cyane Imana, akaba ashimwa n'ibiri mu birere no mu isi, ndetse n'ab'isi n'abo ku mperuka, kubera byinshi bimuranga, iryo zina akaba ariryo Yesu (Imana imuhe amahoro) yamwise.

AL MUTAWAKIL

Yiswe iryo zina kubera ko yiringiye Imana mu gushing idini, ukwiringira kutigeze kugira undi muntu.

AMAZINA Y'INTUMWA MUHAMADI	AL MAHIY	Al Mahiy (Uhanagura), ni uwo Imana yahanaguje ikanakuzaho ubuhakanyi, nta ntumwa n'imwe yakuyeho ubuhakanyi nkuko Muhamadi yabukuyeho.
	AL HASHIR	Al Hashir (Ukusanya), ni uzasusanyirizwa abantu imbere, nkaho azuwe ngo abakusanye.
	USOZA	Al Aqibu (Usoza), ni intumwa itazagira indi izaza nyuma yayo, ikaba imeze nk'umusozo.
	AL MUQAFIY	Al Muqafiy (Uhagarika), ni awa hagaritse, ibisigisi by'abamubanjirije, Imana ikaba yarahagaritse kubera we ibisigisi by'abamubanjirije.
	NABIYU TAWUBAT	Nabiyu Tawubat (intumwa yo kwicuza), ni uwo Imana yafunguriye abantu umuryango wo kwicuza kubera we, maze Imana yakira ukwicuza kwabo, nta ntumwa byigeze bibaho mbere ye, kandi intumwa Muhamadi yarushaga abantu bose gusaba imbabazi z'ibyaha no kwicuza.
	NABIYUL MALHAMAT	Nabiyul Malhamat (intumwa yatumwe kurwana Jihad), ni uwatumwe kurwana Jihad mu nzira y'Imana , nta ntumwa n'imwe yigeze irwana mu nzira y'Imana nkuko intumwa Muhamadi n'abantu be babikoze, kandi intambara zikomeye zabayeho, nta zigeze zibaho mbere yaho.
	NABIYUL RAHMAT	Nabiyul Rahmat (intumwa y'impuhwe), ni intumwa Imana yohereje ngo abe impuhwe ku bantu bose, kubera we Imana iha impuhwe ab'isi bose, ariko Abemera bo bakaba barahawe uruhare runini muri izo mpuhwe, naho abahakanyi abahawe igitabo muri bo babayeho muni y'umutaka we ndetse n'amasezerano ye.
	AL FAATHI	Al Faatih (Utsinda), ni uwo Imana yafunguje umuryango wo kuyoboka, nyuma y'uko wari ufunze, inamufunguza amaso y'impumyi, amatwi y'ibipfamatwi, imitima idanangiye, Imana inamufunguza ibihugu by'abahakanyi, inamufunguza imiryango y'ijuru, kandi imufunguza inzira nyinshi z'ubumenyi ngirakamaro ndetse n'ibikorwa byiza.

AMAZINA Y'INTUMWA MUHAMADI	AL AMINU	Al Aminu (umwizerwa), akaba ariwe mu by'ukuri, ukwiye iri zina mu bantu bose b'isi, ni umwizerwa w'Imana ku butumwa bwayo no ku idini ryayo, ni umwizerwa w'abo mu ijuru n'abo mu isi, ndetse abahakanyi b'Abaqurayishi ubwabo bamwise Al Aminu mbere yuko aba intumwa.
	AL BASHIR	Al Bashir (utanga inkuru nziza), uha abagandutse inkuru nziza y'ibihembo, akaba n'umuburizi w'ibihano ku bigomeka.
	SAYID WALADU ADAMU	Sayid Waladu Adam (Shebuja w'urubyaro rwa Adam), yaravuze ati "Njye nzaba Shebuja w'urubyaro rwa Adam ku munsu w'impruka kandi ntabwo ari ukwiyemera"
	A SIRAJUL MUNIRU	Sirajul Muniru (itara rimurika), ni utanga urumuri rudatwika, bitandukanye ni ijambo (Al Wahaja), yo itanga urumuri ariko harimo no gutwika. Akaba ari n'umugaragu w'Imana wihariye cyane kuko yujuje inzego zose zo kuba umugaragu w'Imana.
IBISINGIZO BY'INTUMWA MURI RUSANGE		Ibisingizo byuzuye by'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ni ibyo yisingije we ubwe, ko ari Muhamadi, umugaragu w'Imana n'intumwa yayo, ntabwo nifuzaga ko munzamurira ku rwego rusumba urwo Imana Nyagasani yampaye.
		Intumwa Muhamadi yarushaga abantu bose imiterere n'imico, Imana yaravuze iti "Kandi mu by'ukuri, wowe urangwa n'imico ihambaye" Surat Al Qalam: 4. Aisha (Imana imwishimire) nawe yaravuze ati "Imico y'intumwa Muhamadi yose yari Qor'an" niyo yakoresheye atarengera imbibe zayo, agashimishwa n'icyo ishima akanababazwa n'icyo yanga.
	UMUKUNZI WI MANA	Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Imana yangize inshuti nkuko yagize Ibrahimu inshuti"
UMUBIRI MUTAGATIWE W'INTUMWA	IBISINGIZO BY'IMITERE Y'UMUBIRI WE	Anasi mwene Maliki (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yararaga k'uburyo icyuza cye cyabengeranaga, akagenda ahamye ntiyambaraga Hariri kandi ibiganza bye byari byoroshye kurusha Hariri, nta nubwo nigeze nihumuriza impumuro nziza yaba iya Miski cyangwa An'bara iruta impumuro y'intumwa Muhamadi.

IBISINGIZO BY'IMITERERE Y'UMUBIRI WE	INDESHYO YE	Barau mwene Azibu (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yararinganiye, intugu zagutse imisatsi igera ku matwi, namubonye yambaye umwambaro utukura, si ndabona ikintu kiza kiruta uko namubonye ameze.
	UBURANGA BWE	Kaabu mwene Maliki (Imana imwishimire) yaravuze ati "Maze nsuhije intumwa Muhamadi uburanga bwe bubengerana kubera ibyishimo, kuko iyo intumwa yishimaga uburanga bwe bwarabengeranaga nk'ukwezi twajyaga tumumenyera kuri ibyo" Barau yarabajijwe ati "Ese uburanga bw'intumwa Muhamadi bwabengeranaga nk'umuhoro? Aravuga ati: Oya ahubwo bwari nk'ukwezi"
	UMUSATSI WE	Anasi mwene Maliki (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yari afite amaboko manini, imisatsi ye yari ikomeye ntabwo yari yorohereye itizinze itanarambuye cyane.
	AMASO YE	Jaberi mwene Samura (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yarafite umunwa ugaye, n'amaso mu mweru wayo harimo umutuku, n'udutsisino tutabyibushye".
	ICYUYA CYE	Anasi mwene Maliki (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa yinjiye aho turi, maze aryamaho agatotsi k'agasusuruko abira icyuya, maze mama wanjye azana akabakure akajya atega ibyuya, maze intumwa Muhamadi abyutse aravuga ati: Yewe Mama Sulayimi ibyo nibiki wakoze? Ibi ni ibyuya byawe dushaka gushyira mu mibavu yacu kuko byo ariwo mubavu uruta indi yose.
	IKASHE Y'UBUTUMWA	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari afite ikashe y'ubutumwa hagati y'ibitugu bye, yaragaragaraga cyane ku mubiri we, imvugo yaturutse kuri Jaberi mwene Samura (Imana imwishimire) yaravuze ati "Hanyuma mbona kasha mu bitugu bye imeze nk'igi ry'inuma isa n'umubiri we".

UKO IMICO YE YARI ITEYE	UKO YUBAHWAGA N'ABASANGIRANGENDO BE	Amuri mwene Aswi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Nta muntu numwe nakundaga kuruta intumwa Muhamadi, nta n’umuntu nahaga agaciro kumurusha ntabwo byajyaga binkundira kumureba cyane kubera kumwubaha, niyo nabazwaga kuvuga imiterere ye sinabishoboraga kuko sinajyaga muhanga amaso”. Na Uruwatu mwene Masudi Athaqafiy amubwira Abakuratishi ku munsu wa Hodayibiyat yaravuze ati “Wallah ntabwo ndabona umwami wubahwa n’abantu be nk’uko Muhamadi bamwubaha, iyo agize icyo abategeko bihutira kugikora, niyo atawaje benda kwicanira kucyo yatawarijemo, niyo avuze bacisha bugufi amajwi yabo kuri we kandi ntibajya bamuhanga ijisho kubera kumwubaha.
	UKO YUBAHAGA IMANA	Abdullahi mwene Shikhiri (Imana imwishimire) yaravuze ati “Turavuga tuti wowe uri Databuja wacu, maze aravuga ati “Databuja ni Imana Nyagasani, turavuga tuti: ukanaba umwiza muri twe kandi udusumba, aravuga ati: Muvuge amagambo yanyu cyangwa amwe muri yo, muramenye ntimukoreshwe na Shitani.
	UBUTWARI BWE	Alliy (Imana imwishimire) yaravuze ati “Iyo ibintu byabaga bikomeye ibitero byahuye, twihishaga ku ntumwa Muhamadi ntawegeraga igitero kumurusha”.
	GUTINYA IMANA KWE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Kandi mu by’ukuri, nyewe mbarusha guca bugufi ku Mana no kuyitinya”
	UMWIZA KU BWE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Umwiza muri mwe, ni ubanira neza ab’iwe, kandi nanjye mbarusha kubanira neza ab’iwanjye”.
	KUGIRA ISONI KWE	Abu Saidi Al Khuduriy (Imana imwishimire) yaravuze ati “Intumwa Muhamadi yagiraga isoni kurusha abakobwa bakiri iwabo, yabona ikintu atishimiye twabimenyeraga mu buranga bwe”.
	KOROHREZA KWE	Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Ntabwo intumwa Muhamadi yigeze ahitishwamo hagati y’ibintu bibiri, usibye ko yahitagamo icyoroshye muri byo, igihe kitari icyaha, cyaba ari icyaha yabaga uwa mbere kugihunga”.

UKO IMICO YE YARI ITEYE

NTYAYAGA
YIVUNA KU
GITE CYE

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati "Ntabwo intumwa Muhamadi yigeze yivuna umuntu uwo ariwe wese kubera we ubwe, ahubwo yivunaga iyo hari ibyo Imana yaziririje byarengerewe".

NTYAYAGA
ASEBYA IBYO
LIDVA

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati "Nta narimwe intumwa Muhamadi yigeze asebya ibyo kurya na rimwe, iyo yumvaga abishaka yarabiryaga yaba atabishaka akabireka".

YAYAGA
YEMERA
INTANSHYO

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yayyaga yemera intashyo ahawe, kandi akayishimira".

NTYAYAGA
SWADAQA

Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Mu by'ukuri, umuryango wa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) nturya Swadaqa".

GUA BUGUFU KWE

Uqubatu mwene Amir (Imana imwishimire) yaravuze ati "Umuntu yaje ku intumwa Muhamadi aramuvugisha, maze umuntu atangira gutitira, intumwa Muhamadi iramubwira iti "Iyoroherenze, kuko nyewe ntabwo ndi umwami, nyewe ndi umwana wabyawe n'umugore, urya Qadidi".

GUFASHA AB'IWE

Imvugo yaturutse kuri Al Asiwadu mwene Yazidi (Imana imwishimire) yaravuze ati "Nabajije Aisha (Imana imwishimire), icyo intumwa yayyaga ikora iwe mu rugo, aravugaga ati: Yayyaga afasha ab'iwe, igihe cy'isengesho cyagera akajya gusenga".

KWIRENGAGIZA
KWE INJJI

Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Ese ntumutangazwa n'ukuntu Imana yankijije, ibitutsi n'imivumo y'aba Kurayishi? Bantukaga nabi bakanamvuma nabi, kandi njye ndi Muhamadi".

UKURI KWE

Abdullah mwene Masudi (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yaraturutse kande we ni umunyakuri uruta abanyakuri bose".

IMICO YE KU
MUKOZI WE

Anasi (Imana imwishimire) yaravuze ati "Nakoreye intumwa Muhamadi imyaka icumi, ariko ndarahira izina ry'Imana ko atigeze ambwira nabi na rimwe, nta nubwo yigeze ambaza ku kintu nakoze ngo kuki wagikoze, cyangwa kucyo ntakoze ngo ambwire ngo kuki utagikoze utya".

UKO IMICO YE YARI ITEYE

KUBA UTARASHOBORAGA KUMUTANDUKANYA N'ABASANGIRANGENDO BE KU KINTU ICYO ARICYO CYOSE, NO KUBA YARI UWIHANGANIRA ABANTU

Anasi mwene Maliki (Imana imwishimire) yaravuze ati “Mu gihe twari twicaye mu Musigiti hinjiye umuntu uri ku ngamiya ye ayiryamisha mu Musigiti arangije arayizirika, maze arababwira ati “Muhamadi ninde muri mwe?, kandi intumwa Muhamadi nawe yari yegamye muri bo, turamubwira tuti: Ni uriya wera wegamye, uwo muntu aramubwira ati: Yewe mwene Abdul Mutwalib, intumwa iravuga iti: Nakwitabye, umuntu aravuga ati : Yewe Muhamadi, nyewe ngiye kukubaza kandi ibibazo bikomeye nubona nkugoye ntunfate nabi, intumwa Muhamadi iravuga iti “Baza icyo wifuza”. Umuntu aravuga ati: Nkubajije kubera Nyagasani wawe na Nyagasani w’abakubanjirije, ese koko Imana niyo yagutumye ku bantu bose? Intumwa Muhamadi aravuga ati “Nibyo” umuntu aravuga ati: Ndakubaza, ese Imana niyo yagutegetse ko tugomba gusenga amasengesho atanu ku manywa na ninjoro? Intumwa Muhamadi iti “Nibyo”. Umuntu ati: Ndakubaza Imana niyo yagutegetse ko tugomba gusiba uku kwezi mu mwaka? Intumwa Muhamadi ati “Nibyo”. Umuntu ati: Ndakubaza, Imana niyo yagutegetse ko ugomba gufata aya mature mu bakungu bacu maze ukayagabanya abakene bacu? Intumwa iravuga iti “Nibyo”. Umuntu aravuga ati: Nimeye ibyo wazanye, kandi mbaye intumwa ku bantu babije bari inyuma yanyije, nyewe ndi Dwimamu mwene Thaalabat umuvandimwe wa Bani Saadi mwene Bakari.

UMUGATI WE

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Ntabwo umuryango wa Muhamadi wigeze urya umugati w’ingano ngo uhage iminsi ibiri ikurikirana, kugeza igihe intumwa Muhamadi yapfiriye”.

KUTITA CYANE KU BY’ISI KWE

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Nshimishwa no kuba nfite zahabu ingana n’uyu musozi wa Uhudi, nyuma y’iminsi itatu nkaba nfitemo idinari rimwe, usibye icyo naba nsigaranye nicyaba ari icyo kwishyura umwenda, no kubivuga mu bagaragu b’Imana nti “Gutya na gutya na gutya”.

NTATUKANA

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Ntabwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yatukaga cyangwa ngo atukane ntiyajyaga atera urusaku mu isoko, ntiyajyaga yitura ikibi ikindi, ariko vaivaga ababarira akanarenzaho”.

NITYIGIZE AKORA MU BIGANZA BYA BAGORE

Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Ntabwo ikiganza cy’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) kigeze gikora mucy’umugore na rimwe”.

UKO IMICO YE YARI ITEYE

URUGO RWE N'IMIBEREHO YE

Umar (Imana imwishimire) yaravuze ati "Ninjiye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), nsanga aryamye ku mukeka maze ndicara yiyegereza umwitero we niwo yari afite wonyine mbona umukeka wamwishushanyije ku itama, nuko ndebye mu bubiko bw'intumwa Muhamadi mbona harimo nk'icyibo kimwe cy'ingano n'utundi tuntu dukeya maze amaso yanjye azengamo amarira, intumwa Muhamadi iravuga iti "Ni iki kikuriye yewe mwene Khatwabi? Ndavuga nti: Yewe ntumwa y'Imana, ni iki cyatuma ntarira kandi mbona umukeka wishushanyije ku itama ryawe no mububiko bwawe mbona nta kintu kirimo, k'urundi ruhandi Kayizari na Kisira bibereye mu mbuto nyinshi n'imigezi itemba, kandi uri intumwa y'Imana n'umukunzi wawo none dore ububiko bwawe uko bumeze!? Intumwa Muhamadi aravuga ati "Yewe mwene Khatwabi, ese ntiwishimira ko byazaba ibyacu ku mperuka bikaba ibyabo hano ku isi? Ndavuga nti: nibyo.

IKIZAMINI CYA MBERE

IKIBAZO:	NIBYO	SIBYO
☼ Umunezero w'umuntu hano ku isi no ku mperuka ushingije k'umuyoboro w'intumwa Muhamadi	☐	☐
☼ Intumwa itumwa mu gisekuru cy'amantu bayo	☐	☐
☼ Ibisingizo byuzuye by'intumwa Muhamadi ni ibyo yisingije ubwe ati "Njewe Muhamadi umugaragu w'Imana n'intumwa yayo	☐	☐
☼ Hariri na Dibaji byorohereye kurusha ibiganza by'intumwa Muhamadi	☐	☐
☼ Imana yakusanyirije intumwa yayo imico yuzuye myiza, anamuha ubumenyi n'impano birimo kurokoka no gutsinda n'umunezero wok u isi no ku mperuka, bitahawe undi uwo ariwe wese ku isi	☐	☐
☼ Intumwa itari izi gusoma no kwandika, atarigeze yigishwa n'umwarimu w'umuntu	☐	☐

☼ Urusha ab'isi yose igisekuru cyiza muri rusangeni : Yunusu mwene Matayo ☐ Muhamadi mwene Abdullah ☐

☼ Amazina y'intumwa Muhamadi: Yose yari ibisingizo ☐ Yose yari amazina bwite yerekena uyitwa gusa ☐ akomorwa mu bisingizo afite bigomba gusingizwa byuzuye Byose ☐ icya mbere n'icya gatatu gusa ☐

☼ "Imico yose y'intumwa Muhamadi yari Qor'an" bisobanuye: Ashimishwa nicyo Qor'an yishimira ☐ Akanarakazwa n'ikinyuranye nayo ☐ Byose ☐

☼ Umukunzi w'Imana ni: Ibrahimu (amahoro abe kuri we) ☐ Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ☐

☼ Ibara ry'intumwa Muhamadi ryari ricyeye, bisobanuye: Umuhondo ☐ Umweru ☐ Umweru cyane ☐

☼ Umubavu uhumura cyane: Miski ☐ icyuya cy'intumwa Muhamadi ☐

☼ Intumwa Muhamadi yararinganiye ☐ aringaniye ☐ Muremure ☐

☼ Impeta y'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi yari: Hagati y'ibitugu bye ☐ yasaga n'umubiri we ☐ yari imeze nk'igi ry'inuma ☐ Byose ☐

IMANA YATORANYIJE:	KINANA	MURI BANI HASHIM	ISMAIL	MURI QURAYISH
Kinana mu rubyar	☐	☐	☐	☐
Abakurayishi muri	☐	☐	☐	☐
Bani Hashimu muri	☐	☐	☐	☐
Intumwa Muhamadi muri	☐	☐	☐	☐

IGISEKURU CY'INTUMWA MUHAMADI:	IZINA RYE	IRYA SE	IRYA SEKURU	SEKURUZA	SE WA SEKURUZA	SEKURU WA NYUMA
Hashim	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Abdul Mutwalib	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Abdullah	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muhamadi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ismail	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ibrahimu	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ufite byinshi ashimirwaho	☐	☐	☐	☐
Nta ntumwa izaza nyuma ye	☐	☐	☐	☐
bityo ameze nk'umusozi	☐	☐	☐	☐

INTUMWA MUHAMADI YARI:	IBIGANZA	IMPUMURO	KUBANIRA NEZA	IMITERERE N'IMICO	GUTINYA IMANA
Mwiza kuruta abandi	☐	☐	☐	☐	☐
Yorohereye kuruta abandi	☐	☐	☐	☐	☐
Abarusha	☐	☐	☐	☐	☐
Anarangwa kubasha	☐	☐	☐	☐	☐
Akaze kubarusha	☐	☐	☐	☐	☐

INTUMWA MUHAMADI :	KUBERA IMANA	IBYO KURYA	KUBWE	ISADAKA	INTASHYO
Ntiyivunaga kubwe	☐	☐	☐	☐	☐
Ahubwo yivunaga	☐	☐	☐	☐	☐
Ntiyigeze asebya	☐	☐	☐	☐	☐
Yakiraga akanashimira ku	☐	☐	☐	☐	☐
Ntabwo yakiraga	☐	☐	☐	☐	☐

UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI

UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI MU KWAMBARA, KURYA NO KUNYWA	AMABARA YAKUNDAGA	Amabara intumwa Muhamadi yakundaga ni umweru, yaravuze ati “Umweru niwo mwambaro mwiza wany, bityo mujye muwambara kandi muwushynguremo imirambo yanyu”.
	IMYAMBARO YE	Intumwa Muhamadi yambaraga imyambaro ibonetse, yaba ikoze mu bwoya rimwe na rimwe, cyangwa ikozwe mu ipamba, kandi iyo yambaraga ikanzu yabanzaga indyo.
	KWAMBARA KWE BICIRIRITSE	Bamwe mu batubanjirije mu kwemera baravuze bati “Bajyaga banga kwamamara ku myambaro ibiri, imyambaro yo hejuru cyane n’imyambaro yo hasi cyane” no muri Hadith ya Ibun Umari (Imana imwishimire) iragira iti “Umuntu wambaye umwambaro kugira ngo amenyekane, Imana ku muni w'imperuka izamwambika umwambaro w'igisuzuguriro, hanyuma ucanywemo umuriro” kuko azaba yawambaye agamije kwirata no kwiyemera maze Imana ikamuhana, n'imvugo yaturutse kuri Ibun Umari (Imana imwishimire) na none avuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati “Uzambara umwambaro ukurura hasi agamije kwibona, uwo ntabwo Imana izamureba ku muni w'imperuka.
	IBYO KURYA BY'INTUMWA MUHAMADI	Intumwa Muhamadi ntiyasubizagayo ibityo bihari, nta nubwo yashyiragaho umwete gushaka ibidahari, ikintu cyose kiribwa mu byiza bamuzaniraga yarakiryaga, ariko icyo umutima we utishimiraga yarakirekaga ariko atakiziririje. Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Intumwa Muhamadi ntiyigeze asebya asebya ibyo kurya na rimwe, iyo yabishakaga yarabiryaga yaba atabishaka akabireka” nkuko yaretse kurya Dwabu kubera ko atigeze ayirya mu buzima bwe.
	UBURYO YARYAGA MO	- Intumwa Muhamadi, kenshi yariraga hasi ku mukeka. - Akarisha intoki ze eshatu. - Ntabwo yajyaga aya yegamye. - Yavugaga izina ry'Imana atangiye kurya, akanayishimira arangije. - Iyo yarangizaga kurya yarigataga intoki ze.
	IBINYOBWA BYE	- Intumwa Muhamadi, kenshi cyane yanywaga ikintu yicaye, ndetse yabuzaga abantu kunywa bahagaze, bikaba byemewe igihe hari impamvu ibuza umuntu kwicara. - Iyo yagiraga icyo anywa yanaherezaga uri iburyo bwe, n'ubwo ibumoso bwe haba hari umuruta ubukuru.

UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI MU GUSHYINGIRA NO KUBANA

- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Muri iyi si yanyu nakundishijwe abagore n'amarashi, kandi igishimisha cyanyije cyashyizwe mu isengesho".
- Intumwa Muhamadi yajyaga agabanya abagore be amazamu mu kuryama no mu mafunguro.
- Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati "Iyo intumwa Muhamadi yashakaga kujya mu rugendo, yakoraga tombora mu bagore be, maze uwo iguyeho akaba ari we ajyana nawe".
- Imibanire ye n'abagore be yari myiza akabana nabo mu mico myiza.
- Yajyaga yohereza abakobwa b'aba Answaru gukina na Aisha, iyo yagiraga icyo ashaka kitaziririje yakurikiranaga Aisha.
- Yajyaga aruhukira munzu ya Aisha, agasoma Qor'an rimwe na rimwe Aisha ari mu mihango.
- Yajyaga ategeka Aisha igihe ari mu mihango ngo yigire neza hanyuma akamukinisha.
- Yajyaga asoma Aisha kandi asibye.
- Intumwa Muhamadi mu koroha kwe n'imico myiza ye mub'iwe, yajyaga aha umwanya Aisha wo gukina, bagasiganwa, intumwa yamusize kabiri mu rugendo, baranasunikagana mu gushoka mu nzu rimwe.
- Iyo intumwa yajyaga ku rugendo akagaruka ntabwo yakomangiraga ab'iwe ninjoro kandi yarabibuzaga.

UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI MU KURYAMA NO KUBYUKA

- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) iyo yaryamaga ku buriri bwe yaravugaga ati "BISMIKA ALLAHUMA AH'YA WA AMUTU" kandi n'iyi yageraga ku buriri bwe buri joro, yegeranyaga ibiganza bye maze akabivuma mo agasomeramo "QUL HUWA LLAHU AHADI" na "QUL AWUDHU BIRABIL FALAQI" na "QUL AWUDHU BIRABI NASI" yarangiza akabihanaguza aho ashoboye gukora hose ku mubiri we ahereye ku mutwe we no mu buranga bwe n'igice cye cy'imbere, ibyo akabikora inshuro eshatu" kandi intumwa Muhamadi iyo yashakaga kuryama yiseguraga ukuboko kwe kw'iburyo yarangiza akavuga ati "ALLAHUMA QINIY ADHABAKA YAWUMA TABUATHU IBADAKA" akabivuga inshuro eshatu. N'iyi yabyukaga yaravugaga ati "AL HAMDU LILAH LADHIY AH'YANA BAADA MA AMATANA WA ILAYIHI NUSHURU" hanyuma akoza mu kanwa.
- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga aryama mu ijoro rya mbere, hanyuma agakora igihagararo mu ijoro rya nyuma, hari igihe yajyaga ataramana n'abayisumu kubera inyungu z'abayisumu.
- Intumwa Muhamadi amaso ye yaryamaga ariko umutima we nturyame.
- Intumwa Muhamadi iyo yaryamaga nta wamubyutsa kugeza ubwe yibyukije.
- Gusinzira kwe byari mu rugero, kandi ibyo nibyo bifite akamaro.

UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI MU MIKORANIRE YE N'ABANDI

- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yajyaga atera urwenya ariko mu rwenya rwe akarangwa n'ukuri.
- Yajyaga avuga ikintu agamije ikindi ariko muri ibyo nabwo akarangwa n'ukuri.
- Intumwa Muhamadi yajyaga agira inama abantu kandi nawe akazigisha.
- Intumwa Muhamadi, yajyaga asura abarwayi, agaherekeza imirambo, yitabaga ubutumire, akifatanya na n'abapfakazi n'abakene n'abanya ntege nke mu bibazo byabo.
- Yumvise ibisigo byiza birata, ahemba nyirabyo, ibisigo yasingijwemo ni bikeya ugereranyije n'ibisingizo bye, naho ibisingizo byasingijwe abandi bantu ibyinshi muri byo ni ibinyoma.
- Yatunganyaga urukweto rwe ubwe n'umwenda we akawutera ikiremu we ubwe, agahoma indobo ye, agakama intama ye, agafura umwambaro we, agafasha ab'iwe, yikoreye amatafari yo kubaka umusigiti.
- Yahambiriye mu nda ye ibuye rimwe na rimwe kubera inzara, rimwe na rimwe akarya agahaga.
- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yakiriye abashyitsi kandi nawe yabaye umushyitsi ku bandi.
- Intumwa Muhamadi yarirumikishije (Hijamat) mu mutwe we hagati no ku kirenge cye n'ahandi.
- Intumwa Muhamadi yarivuje aca indasago ariko we ntiyaziciwe, yasomeye abantu Ruqiyat ariko we ntiyigeze asaba kuyisomerwa, akingira abarwayi ibibabuza amahoro.
- Intumwa Muhamadi yabaniraga neza abantu, iyo yasabaga inguzanyo yishyuraga ibyiza kuyirusha.

UMUYOBORO WE MU KUGENDA KWE

- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) iyo yagendaga yarihutaga kandi akagenda neza atuje.
- Yihutaga kurusha abasangirangendo be bakagorwa kugira ngo bamushyikire.
- Yajyaga agenda atambaye inkwe ndetse akanagenda azambaye.
- Hari igihe abasangirangendo be bamujya imbere nawe akagenda inyuma yabo.
- Intumwa Muhamadi kandi yajyanaga n'abasangirangendo be umwe cyangwa benshi

UMUYOBORO WE MU GUSINGIZA IMANA KWE

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari umuntu usingiza Imana mu buryo bwuzuye kurusha abantu bose, ndetse amagambo ye yose yari ugusingiza Imana, yajyaga asingiza Imana igihe abyutse, mu gufungura isengesho, n'yo yasohokaga mu rugo iwe, n'yo yinjiraga mu Musigiti, akanasingiza Imana mu gitondo na nimugoroba, n'igihe yambaye imyambaro, n'igihe yinjiye cyangwa asohotse mu rugo, n'yo yinjiraga mu bwiherero na mbere yo gutawaza na nyuha yahoo, n'igihe yumvise Adhana n'igihe yabonaga ukwezi gutangiye na mbere yo kurya na nyuma yahoo ndetse n'igihe yitsamuye.

SUNA ZA KAMERE N'IBIJANYE NAZO	KUBARURA SUNA ZA KAMERE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ibintu icumi biri muri kamere: Kugabanya ubwanwa bwo hejuru, gutereka ubwanwa, gukubita umuswaki, gushoreza amazi, guca inzara, koza ingingo z'intoki, gupfura ubucakwaha, kogosha insya, kugabanya amazi" Uwakiriye iyi Hadith yibagiwe icya Cumi.
	KUBANZA KWE UBURYO	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga ikunda kubanza uburyo mu kwambara inkweto no mu kugenda kwe, mu kwisukura kwe, gufata no kwakira kwe, ukuboko kwe kw'iburyo yagukoreshaga mu kurya, kunywa no kwisukura, naho imoso ye akayikoresha mu bwiherero no mu bindi yikuraho umwanda.
	KOGOSHA KWE	Umuyoboro w'Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mu kwiyogoshesha, yogoshaga umusatsi wose cyangwa akawureka wose.
	KOZA MU KANWA KWE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yakundaga koza mu kanwa akahoza yaba asibye cyangwa adasibye, n'igihe abyutse, igihe arimo gutawaza, n'igihe cy'Isi, n'igihe yinjiye iwe, mukoza mu kanwa yajyaga akoresha igiti cyitwa ARAKI.
	AMARASHI YE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yisigaga amarashi cyane kandi akayakunda.
	UBWANWA BWO HEJURU N'UBWO HASI	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Muje munyuranya n'ababangikanya Mana mutereke ubwanwa munagabandi ubwanwa bwo hejuru.
	KUGENA IBHE	Anasi (Imana imwishimire) yaravuze ati "Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yadushyiriye ho ibihe byo kugabanya ubwanwa bwo hejuru no guca inzara, ko tutagomba kurenza iminsi mirongo ine"
UMUYOBORO WE MU KUVUGA KWE	AMAGAMBO Y'INTUMWA MUHAMADI	- Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati "Ntabwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga avuga amagambo yungikanya, ahubwo yajyaga avuga amagambo anyuzamo akanya k'uburyo uwabaga yicaye aho yabashaka kuyafata mu mutwe". - Kenshi yajyaga asubiramo amagambo inshuro eshatu kugirango yumvikane, yanasuhuza agasuhuza gatatu. - Ntabwo yakundaga kuvuga bitari ngombwa, yanavugaga akavugaga amagambo make asobanuye byinshi. - Ntabwo yajyaga avuga ibitamureba, yavugaga ibyo agamijemo ibihembo ku Mana. Nti yavugaga amagambo mabi no gutukana kandi ntiyateraga urusaku.

UMUYOBORO WE MU MAGAMBO YE GUSEKA KWE KURIRA KWE NO MU NYIGISHO ZE	GUSEKA KWE	Guseka kw'intumwa Muhamadi kenshi byari ukumwenyura, guseka kwe cyane kwari ukugaragaza ibijigo bye.
	KURIRA KWE	- Ntabwo yariraga ngo asohore ijwi, ariko amaso ye yamenaga amarira kuburyo wumvaga ijwi mu gituzi cye. - Kurira kw'intumwa Muhamadi rimwe na rimwe byabaga ari impuhwe afitiye uwapfuye ubundi bikaba ari ubwoba afitiye abantu be nimpuhwe kuri bo, hari n'igihe yariraga ari ugutinyira Imana, ubundi akarira yumvise Qor'an.
	INYIGISHO ZE	- Intumwa Muhamadi yigishije ahagaze ku butaka, yigisha ahagaze kuri Mimbari, anigisha ari hejuru y'indogobe ndetse yigisha ari hejuru y'ingamiya. - Jaber (Imana imwishimire) yaravuze ati "Kandi iyo intumwa Muhamadi yatangaga inyigisho, amaso ye yaratukuraga, ijwi rye rikazamuka, akarakara akamera nk'umuntu urimo kuburira igitero". - Ntabwo yajyaga atanga inyigisho atazitangije gusingiza Imana. - Yajyaga atanga inyigisho buri gihe zijyanye n'ibyo abumva bakeneye ndetse ziri mu nyungu zabo.

IKIZAMINI CYA KABIRI

IKIBAZO:

NIBYO SIBYO

☐ Intumwa Muhamadi iyo yambaraga ikanzu yaheraga iburyo bwe	☐	☐
☐ Kenshi yajyaga arira ku mukeka hasi niyo yari ameza ye	☐	☐
☐ Iyo yajyaga ku rugendo akagaruka ntiyakomangiraga ab'iwe ninjoro kandi yarabibuzaga	☐	☐
☐ Yahambiraga ibuye mu nde rimwe na rimwe kubera inzara ubundi agahaga	☐	☐
☐ Yarivuye atera umwotso ariko we ntiyabikorewe asomera abantu Ruqiya ariko we ntiyayikorewe	☐	☐
☐ Ntabwo yajyaga akora ibyo abantu bageragereshejwe impagarara z'umutima bakora	☐	☐
☐ Yatumwe ahaye amategeko y'impuhwe, anyuranye n'ibintu bibiri: Ibangikanya, no kuziririza ibiziruye	☐	☐
☐ Abana be bari barindwi, abahungu bane n'abakobwa batatu	☐	☐
☐ Abana be bose babyarwaga na Khadija ntabwo intumwa yabyaranye n'undi mugore utari we	☐	☐
☐ Abana be bose bapfuye intumwa Muhamadi akiriho	☐	☐
☐ Nta mpaka ko intumwa Muhamadi yapfuye afite abagore icyenda: Aisha, Hafisa, Zayinabo mwene Jahashi, Umu Salama, Swafiya, Umu Habiba, Mayimuna, Sawuda na Juwayiriya.	☐	☐
☐ Khadija Imana yamwoherereje indamutso y'amahoro (Salamu) izanywe na Jibril, uyu ukaba ari umwihariko kuri we utazwi k'uwundi mugore uwo ariwe wese	☐	☐

- ☐ Imyambaro y'intumwa Muhamadi: Ntiyambara ubwoya ☐ Yambaraga ipamba ☐ Yambaraga ibonetse yose ☐ icya mbere n'icya kabiri gusa ☐
- ☐ Imyambaro y'intumwa Muhamadi: Imyambaro ihenze ☐ Imyambaro iciye bugufi kubera kutita ku by'isi ☐ Iyo hagati no hagati ☐
- ☐ Intumwa Muhamadi yajyaga avuga izina ry'Imana, akanayishimira: Ku ntangiriro zo kurya ☐ arangije kurya ☐ kuntangiriro no kumpera ☐
- ☐ Kenshi intumwa Muhamadi yanywaga: Yicaye ☐ Ahagaze ☐ Byose ☐
- ☐ Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Nakundishijwe mu isi yanyu": Abagore ☐ amarashi ☐ Byose ☐
- ☐ Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Umunezero wanjye washyizwe mu": Ijuru ☐ iswala ☐ Byose ☐
- ☐ Imibereho y'intumwa Muhamadi n'abagore byari ukubana: Ukubana neza ☐ imico myiza ☐ Byose ☐
- ☐ Anasi yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yadushyiriyeho ibihe byo kugabanya ubwanwa bwo hejuru, guca inzara ko tutagomba kubireka iminsi irenze (.....): Iminsi mirongo itatu ☐ Iminsi mirongo ine ☐ Iminsi mirongo itanu ☐
- ☐ Umuyoboro w'intumwa Muhamadi mu kogosha umutwe: Kogosha hamwe agasiga ahandi ☐ Kogosha umwe wose cyangwa kuwureka wose ☐
- ☐ Intumwa Muhamadi yakundaga koza mu kanwa kandi yakubitaga umuswaki : Adasibye ☐ Asibye ☐ Byose ☐

- ☼ Uguseka kw'intumwa Muhamadi kose kwari: Ukumwenyura ☐ Akenshi kwari ukumwenyura ☐
- ☼ Intumwa Muhamadi yatumwe: Ku bantu bose ☐ Ku bantu no ku Majini ☐
- ☼ Umukobwa mwiza w'intumwa Muhamadi kuruta abandi muri rusange ni: Bose ☐ Ni Fatwima ☐ Ni Zayinabo ☐
- ☼ Nta wah'yi yigeze imanuka mu nzu y'undi mugore utari we: Hafisa ☐ Umu Salamat ☐ Aisha ☐

INTUMWA YAJYAGA:	UMURAMBO	UBUTUMIRE	UMUPFAKAZI N'UMUKENE UMUNYA NTEGE NKE	UMURWAYI
Yasuraga	☐	☐	☐	☐
Yaherekezaga	☐	☐	☐	☐
Yitabaga	☐	☐	☐	☐
Yifatanyaga	☐	☐	☐	☐

MU BIKORWA BY'INTUMWA:	INTAMA YE	AMATAFARI YO KUBAKA UMUSIGITI	IMYENDAYE N'ITOKI ZE	IKWETO ZE N'ITOKI ZE	ABANTU B'IWE NA WE
Yabohaga	☐	☐	☐	☐	☐
Yateraga ikiraka	☐	☐	☐	☐	☐
Yakamaga	☐	☐	☐	☐	☐
Yafashaga	☐	☐	☐	☐	☐
Yikorera					

NI MURI SUNA ZA KAMERE:	INZARA	UBUCAKWAHA	INSYA	UBWANWA	UBWANWA BWO HEJURU
Kugabanya	☐	☐	☐	☐	☐
Gutereke	☐	☐	☐	☐	☐
Guca	☐	☐	☐	☐	☐
Gupfura	☐	☐	☐	☐	☐
Kogosha	☐	☐	☐	☐	☐

UMUYOBORO W'INTUMWA MU KURYA:	IBYABUZE	USIBYE KO AKIRYA	AKAKIREKA ATAKIZIRIRIJE	IGIHARI
Ntiyasubizagayo	☐	☐	☐	☐
Ntabwo yihatiraga	☐	☐	☐	☐
Yegerezwaha ikintu cyiza	☐	☐	☐	☐
Usibye igihe atagikunze we ubwe	☐	☐	☐	☐

INTUMWA YAJYAGA:	ARANGIJE	KURYA	URUTOKI RUMWE	ESHANU AKIGIZAYO BUHORO	GATATU
Arisha intoki ze	☐	☐	☐	☐	☐
Akazirigata	☐	☐	☐	☐	☐
Ariyo yicyubahiro	☐	☐	☐	☐	☐
Uwibona aya	☐	☐	☐	☐	☐
Igisambo kirya	☐	☐	☐	☐	☐

BIMWE MUBY'UMWIHARIKO WE

BIMWE MU BINTU BY'UMWIHARIKO W'INTUMWA MUHAMADI

YATUMANYWA IDINI
ITABANGIKANYA KANDI
Y'IMPUHWE

Ibunil Qayimu (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati “Kuba idini ya Islamu ari Hanafiyat Samuha, ni Hanafiyat mu iyoboka Mana ikaba Samuha mu mico, ibinyuranyo by'ibintu bibiri: Ibangikanya no kuziririza ibiziruye

YATUMWE KU
BANTU NA
MAJIRI

Intumwa Muhamadi yaravuze ati “Intumwa zajyaga zitumwa ku bantu bazo by'umwihariko, ariko nyewe natumwe ku bantu bose”

IGITABO CYE
N'YUGABUTUMWE
A RYE

Imana Nyagasani yaravuze iti “Alif Lam Mim, (Iki ni) igitabo twaguhishuriye (yewe Muhamadi) kugira ngo ukure abantu mu mwijima (w'ubuhakanyi) ubaganisha ku rumuri (rwo kwemera Imana imwe), ku bw'ubushake bwa Nyagasani wabo, ubageze mu nzira ya Nyirimbaraga zihebuje, Ukwiye ibisingizo byose”. Surat Ibrahim

IBITANGAZA BYE

Igitangaza gikomeye cy'intumwa Muhamadi ni Qor'an, nta gitangaza icyo aricyo cyose cyahawe intumwa cyangwa umuhanuzi uwo ariwe wese mbere ye, usibye ko n'intumwa Muhamadi yaragifiteho.

KUMUKUNDA
NYO DINI

Intumwa Muhamadi yaravuze ati “Ntabwo umwe muri mwe azaba umwemera w'ukuri, atarankunda kurusha umwana we n'umubyeyi we ndetse n'abantu bose muri rusange”.

ITEGOKO
RY'UWANGA
INTUMWA
MUHAMADI

Umuntu wanga intumwa Muhamadi, uwo aba ari umuhakanyi ukoze ubuhakanyi bukuru, Imana yaravuze iti “Mu by'ukuri, ukwanga ni we nyakamwe (ntazigera abona ibyiza haba ku isi ndetse no ku mperuka).” Surat Al Kawuthar.

UMUKUNZI
W'IMANA

Intumwa Muhamadi yaravuze ati “Mu by'ukuri, Imana yangize umukunzi nk'uko yagize Ibrahim umukunzi”

UMWE MU
INTUMWA
ZIHANGANYE
KURUSHA IZINDI

Imana yaravuze iti “(Unibuke) ubwo twahaga abahanuzi isezzerano rikomeye, ndetse nawe (Muhamadi), Nuhu, Ibrahimu, Musa, na Issa mwene Mariyamu” Surat Al Ah'zab: 7.

UBUMENYI BWE

Intumwa Muhamadi yaravuze ati “Mu by'ukuri, nyewe mbarusha kumenya Imana” n'Imana yaravuze iti “Ugaga (yewe Muhamadi) uti “Simbabwira ko mfite ibigega bya Allah, nta n'ubwo nzi ibitagaragara, ndetse nta n'ubwo mbabwira ko ndi Malayika” Surat Al An'am: 50.

BIMWE MU BINTU BY'UMWIHARIKO W'INTUMWA MUHAMADI	ITEGEKO RY'UWUMVIRA INTUMWA MUHAMADI	Imana yaravuze iti "Vuga (yewe Muhamadi) uti"Niba koko mukunda Allah nimunkurikire, Allah azabakunda anabababarire ibyaha byanyu". Surat Al Im'ran: 31. Na none Imana iti "Ntimucike integecyangwa ngo mugire agahinda, kandi ari mwe muri hejuru (mufite intsinzi), niba koko muri abemera" Surat Al Im'ran: 139. Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Buri wese azinjira mu ijuru usibye utazabyemera, baravuga bati: Ninde yabyanga yewe ntumwa y'Imana? Aravuga ati "Uzanyumvira azinjira mu ijuru, n'uzanyigomekaho uwo azaba yanze kuryinjiramo" Na none intumwa iti "Imana yageneye igisuzuguriro no kuba hasi y'abandi umuntu uzanyuranya n'amategeko yanyije".
	UMATY'INTUMWA MUHAMADI	Imana Nyagasani yaravuze iti "Muri umuryango uboneye watoranyirijwe abantu; mubwiriza ibyiza mukabuza ibibi kandi mukanemera Allah. Iyo abahawe igitabo baza kwemera" Surat Al Im'ran: 110. Intumwa Muhamadi yaravuze iti "Ndahiye k'uwo umutima wanyije uri mu maboko ye, nyewe nifuzako mwazaba muri icya kabiri cy'abantu bo mu ijuru"
	IGIHUGU CY'INTUMWA MUHAMADI	Igihugu cy'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ni Makka, Imana Nyagasani yaravuze iti "Mu by'ukuri, ingoro ya mbere yashyiriweho abantu (kugira ngo isengerwemo Allah) ni ya yindi iri i Baka (Makka); yuje imigisha ikaba n'umuyoboro ku biremwa" "Irimo ibimenyetso bigaragara; (muri byo hari) ahantu Aburahamu yahagaze (ayubaka); kandi uyinjiyemo aba atekanye. Allah yategetse abantu gukora umutambagiro mutagatifu (Hija) kuri iyo ngoro k'ubifitiye ubushobozi. Uzahakana (itegeko rya Hija), mu by'ukuri, Allah arihagije ntacyo akeneye ku biremwa". Surat Al Im'ran: 96-97. Makka ikaba ari igihugu Imana yahaye ubutagatifu, Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Mu by'ukuri, iki gihugu Imana yagitagatifuje umunsi iremaho ibirere n'isi, kikaba ari ahantu hatagatifu biturutse ku Imana, kandi Makka ni igihugu cy'abayisumu kuzageza ku munsi w'imperuka. Intumwa yaravuze iti "Nta kwimuka (kwemewe) nyuma yo gufungura umujyi wa Makka"
	QIBLA Y'INTUMWA MUHAMADI	Qibla y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ni Makka, ariko mbere yuko yerekera Makka yabanje kwerekera i Yeruzalemu (Bayitul Maqidas), Imana yaravuze iti "Mu by'ukuri, tubona uburanga bwawe buhora bwerekera hirya no hino mu kirere. Rwose tuzakwerekeza mu cyerekezo wishimiye. Ngaho erekeza uburanga bwawe ku Musigiti Mutagatifu (Al Ka'aba i Maki) n'aho muzaba muri hose muje muwerekezaho uburanga bwanyu" Surat Al Baqarat: 144. Kandi Umusigiti wa Makka niwo Musigiti wa mbere washyizwe ku isi, Abu Dhari (Imana imwishimire) yaravuze ati "Nabajije intumwa Muhamadi kubyerekeye umusigiti wa mbere wubatswe ku isi, aravugaga ati "ni Umusigiti wa Makka". Intumwa Muhamadi yaravuze iti "Uzajya kuri iyi nzu ntakore ubwononnyi, cyangwa ubundi bukozi bw'ibibi, uwo azagaruka ameze nk'uho nyina yamubyaye ameze"

**BIMWE MU BINTU BY'UMWIHARIKO
W'INTUMWA MUHAMADI**

QIBLA Y'INTUMWA MUHAMADI

intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Iswala imwe isengewe mu Musigiti wa Makka, ingana n'iswala ibihumbi ijana (100.000), n'iswala imwe isengewe muri uyu Musigiti wanjye (wa Madinah), ingana n'iswala igihumbi (1000), n'iswala imwe isengewe muri Bayitul Maq'dis, ingana n'iswala magana atanu (500)". Na none intumwa Muhamadi yaravuze ati "Ntibyemewe gukora urugendo ujya k'umusigiti uwo ariwo wose, usibye ku Misigiti itatu gusa: Umusigiti wa Makka, Umusigiti wanjye (Madinah), n'Umusigiti wa Aq'swa (Bayitul Maq'das)" Na none intumwa Muhamadi yaravuze ati "Nuramuka ugiye kwituma, ntuzerekere Qibla cyangwa ngo uyitere umugongo, ahubwo ujye werekeza iburasirazuba cyangwa iburengerazuba"

UMURYANGO W'INTUMWA MUHAMADI N'ABAGORE BAYO

ABANA BARINDWI B'INTUMWA MUHAMADI ABAHUNGU BATATU N'ABAKOBWA BANE	[1] Al Qasimu, ari nawe intumwa yitirirwaga		[2] Zayinabo (Imana imwishimire)	
	[3] Ruqayat (Imana imwishimire)		[4] Umu Kul'thumu	
	[5] Fatwimat (Imana imwishimire)		[6] Abdullah, wiswe Twayib, na Twahir	
	[7] Ibrahimu, we akaba ari umwana wa Mariyat Al qibutwiyat umujakazi w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), abandi bana be bose basigaye babyawe na Khadija kandi nta wundi mugore intumwa Muhamadi yabyaranye nawe utari we.			
	Abana be bose bapfuye intumwa Muhamadi akiriho, usibye gusa Khadijat we yapfuye nyuma y'intumwa Muhamadi ho amezi atandatu, Imana imuzamura mu nzego kubera kwihangana kwe, k'uburyo yamurutishije abagore bose b'isi, kandi Fatwimat niwe mukobwa w'intumwa uruta abandi bose muri rusange.			
	Abakobwa bose b'intumwa Muhamadi bagejeje igihe cy'ubuyisumu kandi baba abayisumu, banimukana n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).			
	BA SE WABO B'INTUMWA MUHAMADI UKO ARI CUMI N'UMWE	[1] Sebuja w'abaguye ku rugamba Hamuzat		[2] Al Abasi (Imana imwishimire)
[3] Abu Twalib, izina rye rikaba Abdul Manafi		[4] Abu Lahab, izina rye ni Abdul Iza		
[5] Azubayir		[6] Abdul Kaabat	[7] Al Muqawim	[8] Dwirar
[9] Qutham		[10] Al Mughirat, Hajil	[11] Al Ghayidaqu, witwa Mus'abu	
Muri ba Sewabo bose nta winjiye ubuyisumu, usibye Hamuzat na Abasi.				

BA NYIRASENGE	[1] Swafiyat, ariwe nyina wa Zubayiru mwene Awami		[2] Umu Hakim, Al Bayidwau	
	[3] Atiqatu	[4] Baratu	[5] Ariwa	[6] Umayimat
ABAGORE B'INTUMWA MUHAMADI	- Hafisa mwene Umar bunil Khatwabi (Imana imwishimire). - Juwayiriyat mwene Al Harith (Imana imwishimire). - Zayinabu mwene Jahash + Zayinabu mwene Huzayimat (Imana ibishimire).			
	- Swafiya mwene Huyayi mwene Akh'twabu (Imana imwishimire). - Khadijat mwene Huwayilidi (Imana imwishimire). - Umu Habibat Ramulat mwene Abi Sufyani (Imana ibishimire)			
	- Sawuda mwene Zumuat (Imana imwishimire). - Mayimunat mwene Al Harith (Imana imwishimire). - Aisha mwene Abubakar (Imana imwishimire). - Umu Salamat Hindu mwene Abi Umayat (Imana imwishimire).			
KHADIJAT (IMANA IMWISHIMIRE)	Khadijat mwene Khuwayilidi Al Kurashiyat Al Asadiyat niwe mugore wa mbere w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yamurongoye atarahabwa ubutumwa, Khadijat afite imyaka mirongo ine (40), nta wundi mugore intumwa yarongoye Khadijat akiriho, kugeza apfuye, n'abana bose b'intumwa Muhamadi niwe bakomokaho usibye Ibrahim, Khadijat niwe wafashije intumwa Muhamadi mu butumwa bwe, afatanya nawe kurwana intambara amuha ituze akoresheje umubiri we ndetse n'umutungo we, Imana yamwoherereje indamutso y'amahoro (Salamu) izanywe na Jibril, icyo kikaba ari ikintu cy'umwihariko kitagize undi mugore, yapfuye mbere yo kwimukira Madina ho imyaka itatu.			
SAWUDA (IMANA IMWISHIMIRE)	Intumwa Muhamadi nyuma yuko Khadijat apfuye ho iminsi mikeya yarongoye Sawudat mwene Zumuat Al Kurashiyat (Imana imwishimire), uyu niwe wahariye umunsi we umwe Aisha (Imana imwishimire).			

AISHA (IMANA IMWISHIMIRE)	Intumwa Muhamadi nyuma ya Sawuda, yarongoye Umu Adbullahi Aishat mwene Abubakar Swidiqi, akaba ariwe Imana yejeje biturutse hejuru y'amajuru arindwi, akaba yari umukunzi w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), Malayika yamumweretse mbere yuko amurongora yambaye umwenda w'ihariri, maze aramubwira ati "Uyu ni umugore wawe" intumwa Muhamadi yamurongoye mu kwezi kwa Shawali, Aisha afite imyaka itandatu, atangira kuryamana nawe mu kwezi kwa Shawali umwaka wa mbere wo kwimukira Madinah, icyo gihe yari yujuje imyaka icyenda, intumwa nta wundi mugore w'isugi yarongoye utari we, nta n'inzu yamanukiye mo ihishurwa nk'inzu ya Aishat, akaba kandi yari ukunzwe n'intumwa cyane, kwezwa kwe kukaba kwaraturutse mu ijuru, abayisumu bese bakaba bemeranya ko uwamusize ibari ari umuhakanyi, Aishat akaba yari umugore urusha abandi ubumenyi, abasangirangendo bakuru bajyaga bajya ku mubaza ibyo badasobanukiwe bashaka ko ababwira amategeko yabyo.
HAFISA (IMANA IMWISHIMIRE)	Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Hafisa mwene Umari mwene Khatwabi (Imana imwishimire), yari amaze kwinjira Islamu we n'umugabo we Khunayisi mwene Hudhafat A Sulamiy, yimukana nawe bajya Madinah, hanyuma aza kugwa mu ntambara ya Uhudi, maze arongorwa n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
ZAYINABU MWENE HUZAYIMAT (IMANA IMWISHIMIRE)	Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Zayinabu mwene Huzayimat mwene Al Harith, Al Qayisiyat (Imana imwishimire), ukomoka muri Bani Hilali mwene Amiri, aza gupfa nyuma yo kurongorwa n'intumwa ho ameze abiri, uru niwe mugore bajyaga bita (Umul Masakini) Nyina w'Abakene.
UMU SALAMAT (IMANA IMWISHIMIRE)	Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Umu Salamat Hindu mwene Abi Umayat Al Kurashiyat Al Makh'zumiyat (Imana imwishimire) n'izina rya Abi Umayat ni Hudhayifatu mwene Al Mughirat, uyu akaba ariwe mugore w'intumwa Muhamadi wapfuye nyuma y'abandi, yapfuye mu mwaka wa mirongo itandatu na kabiri nyuma yo kwimukira Madinah.
JUWAYIRIYAT (IMANA IMWISHIMIRE)	Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Juwayiriyat mwene Al Harith mwene Abi Dwirar Al Musw'twalaqiyat (Imana imwishimire), akaba yari mu minyago ya Bani Musw'twalaq, hanyuma ajya ku intumwa y'Imana kumusaba kumufasha ngo abashe kwishyura ngo yigombore, intumwa Muhamadi aramwishyurira hanyuma aramurongora.

ZAYINABU MWENE JAHASHI (IMANA
IMWISHIMIRE)

Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Zayinabu mwene Jahashi (Imana imwishimire) wakomokaga muri Bani Asadi mwene Huzayimat, akaba yari mwene Nyirasenge Umayimat, ni nawe wamanukiweho n'ijambo ry'Imana rigira riti "Nuko ubwo Zayidu yari amaze kubona ko atakimukeneye (amaze kumusenda), turamugushyingira" Surat Al Ahzab: 37. No kubera iyo mpamvu yajyaga yirata ku bandi bagore b'intumwa, agira ati **"Mwebwe mwashyingiwe n'ababyeyi banyu ariko nyewe nashyingiwe n'Imana bivuye hejuru y'amajuru arindwi"** mubyo uyu mugore yari yihariye nuko Imana ariyo yamuhagararire muri Nikahi ye, yapfuye mu ntangiriro z'ubuyobozi bwa Umar mwene Khatwabi, akaba mbere yari kwa Zayidu mwene Haritha, intumwa Muhamadi akaba yari yaramwiyitiriye, maze atandukanye nawe Imana imushyingira intumwa Muhamadi, kugira ngo abantu babibonereho ko kurongora umugore w'umwana wiyitiriye byemewe.

UMU HABIBAT
(IMANA IMWISHIMIRE)

Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Umu Habibat (Imana imwishimire), izina rye akaba ari Ramulat mwene Abi Sufyani, Swakhar mwene Harubi Al Kurashiyat Al Umawiyat, intumwa Muhamadi yamurongoye igihe uwo mugore yari yarahungiyeye Habasha (Ephiopie), Najashiy akaba ariwe wamutangiye inkwano amadirihamu magana ane (400), nuko azanirwa intumwa Muhamadi, yaje gupfa mu minsi y'ubuyobozi bwa musaza we Muawiyat (Imana imwishimire).

SWAFIYAT (IMANA
IMWISHIMIRE)

Intumwa Muhamadi anarongora Swafiyat mwene Huyayi mwene Al Akh'twab, wari umukuru w'Abayahudi ba Bani Nadwiri, bakomoka mu gisekuru cya Haruna mwene Amuran wari umuvandimwe w'intumwa y'Imana Mussa (Imana imwishimire) akaba yari umukobwa w'intumwa akaba n'umugore w'intumwa, akaba yari mwiza cyane, akaba yari yafashwe mu minyago, intumwa Muhamadi imuha ubwigenge, ubwo bwigenge ni babwo bwabaye inkwano ze, ibyo nyuma byaje kuba umugenzo ukomeza.

MAYIMUNAT
(IMANA
IMWISHIMIRE)

Hanyuma Intumwa Muhamadi arongora Mayimunat mwene Al Harith Al Hilaliyat (Imana imwishimire), akaba ariwe mugore wa nyuma intumwa Muhamadi yarongoye, yamurongoreye i Makka igihe yari yagiye muri Umurat yo kwishyura, nyuma yuko amaze gukuramo ihram.

Nta gushidikanya ko intumwa Muhamadi yapfuye afite abagore icyenda, kandi umugore wa mbere wamukurikiye amaze gupfa akaba ari Zayinabu mwene Jahashi (Imana imwishimire) mu mwaka wa 20H, naho uwapfuye nyuma y'abandi akaba ari Umu Salamat, wapfuye mu mwaka wa mirongo itandatu na kabiri, ku buyobozi bwa Yazidi mwene Muawiyat.

**IGICE CYA KABIRI: AMATEKA Y'INTUMWA
MUHAMADI (IMANA IMUHE AMAHORO
N'IMIGISHA).**

IGIKA CYA MBERE: MBERE Y'UBUTUMWA

KUYUKA KW'INTUMWA MUHAMADI	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavukiye Makka mu mwaka w'inzovu, avuka kuwa mbere mu kwezi kwa Rabiul Awali (kwa gatatu) mu mwaka wa 53, mbere yo kwimukira Madinah, uhwanyeye na 571 nyuma y'ivuka rya Yesu, igikorwa cy'inzovu n'uburyo Imana yagikumiriye, cyabaye intangiriro Imana yatangije amateka y'intumwa Muhamadi n'inzu yayo.		
ISE	Ise yitwaga Abdullah mwene Abdul Mutwalib, yapfuye intumwa Muhamadi ataravuka, maze avuka ari impfubyi.		
NYINA	Nyina yitwaga Amina mwene Wahabu ukomoka muri Bani Zuhurat, yapfuye intumwa Muhamadi atarakwiza imyaka irindwi.		
KURERWA KWE	Nyuma yuko Nyina apfuye intumwa Muhamadi yagiye kurerwa na Sekuru Abdul Mutwalib, hanyuma aza gupfa nawe Muhamadi afite imyaka umunani, aya kurerwa na Sewabo Abu Twalib izina rye akaba ari Abdul Manafi.		
ABONKEJE INTUMWA MUHAMADI	THUWAYIBAT	Wari warigeze kuba umujakazi wo kwa Abu Lahabi, yamwonkeje hamwe na Aba Salamat Abdullah mwene Abdul Asadi Al Makh'zumi, mu mashereka y'umwana we Mas'ruhi, abonsanya nanone na Sewabo Hamuzat mwene Abdul Mutwalib (Imana imwishimire).	
	HALIMATU ASAADIYAT	Halimatu yonkeje intumwa Muhamadi mu mashereka y'umuhungu we Abdullah musaza wa Unayisatu na Judhamatu abana ba Al Harith mwene Abdul Uza mwene Rafaat A Saadiy amwonsanya n'umwana wa Sewabo Abu Suf'yani mwene Al Harithi mwene Abdul Mutwalib (Imana imwishimire).	
ABAMUREZE AKIRI MUTO	NYINA AMINA		THUWAYIBAT WARI UMUKAZI WA ABU LAHABI
			HALIMATU MWENE ABI DHUAYIBI A SAADIYAT
	SHIMAAU	Shimaa yari umukobwa wa Halimatu Asaadiyat, akaba na mushiki w'intumwa Muhamadi bonkanye ibere rimwe, niwe waje ku intumwa Muhamadi mu bantu ba Hawazinu maze intumwa Muhamadi amuramburira umwenda we awumwiczaho mu kumuha agaciro ke.	

ABAMUREZE AKIRI MUTO	UMU AYIMAN	Barakatu Al Habashiyat (Imana imwishimire) intumwa Muhamadi yari yaramuzunguye amukuye kuri Se, intumwa Muhamadi yamushyingiye umukunzi we Zayidu mwene Harithat (Imana imwishimire) maze amubyarira Usamat mwene Zayidi (Imana imwishimire). Uyu niwe Abubakar na Umari binjiye iwe nyuma y'urupfu rw'intumwa Muhamadi basanga arimo kurira, baramubwira bati: Ni iki kikuriza? Kandi ibiri ku Mana aribyo byiza ku intumwa Muhamadi? Aravuga ati: Nanjye ndabizi ko ibiri ku Mana aribyo byiza ku intumwa y'Imana, kandi nziko intumwa yagiye mu byiza biruta ibyo yari arimo, ariko ikindiza nuko ihishurwa ryahagaze, bituma nabo barira maze bose batangira kurira.
IMIRIMO INTUMWA YAKOZE		Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaragiye ihene, ibyo bikaba aribyo byatumye agira ukwihangana n'impuhwe ku abatishoboye ndetse no kubabungabunga. Intumwa Muhamadi yaravuze ati "Nta ntumwa Imana yatumye itararagiye ihene" abasangirangendo baramubaza bati: Nawe? Aravuga ati "Nibyo, naragiraga ihene ku madinari make y'abantu ba Makka.
UBUCURUZI YAKOZE NO GUSHAKA KWE		Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), amaze kugeza imyaka makumyabiri n'itanu, yagiye Shami mu bucuruzi agera Busura hanyuma aragaruka, hanyuma arongora Khadijat mwene Khuwayilid agarutse, akaba ariwe mugore we wa mbere.
KUBAKA AL KAABAT		Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), amaze kugira imyaka miroongo itatu n'itanu, Al Kaabat yatangiye gusaza no guseniyuka, maze Abakurayishi batangira kongera kuyisana, maze abayituriye bose bagabana imirimo maze inyubako igeze aho gushyira ibuye ryirabura, batangira kujya impaka k'uri burishyire mu mwanya waryo, iza mpaka bazimazemo iminsi ine cyangwa itanu, maze baza kwemeranya ko bakiranurwa n'umuntu wa mbere uri bwinjire mu muryango w'umusigiti, maze intumwa Muhamadi aba ariwe winjira baza kumuregera, maze atumaho umwenda munini maze ashiraho iryo buye maze buri bwoko bufata uruhande rumwe rw'umwenda bageza ibuye aho rigomba kujya maze intumwa Muhamadi arishyira ku mwanya waryo n'ukuboko kwe.
KWIHERERA KWE		Aisha aravuga ati "Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yakundishijwe kwiherera akajya ajya kwiherera mu buvumo bwa Hirau asenga abikora iminsi" Yangishwa ibigirwamana aribyo byari idini y'abantu be, nta kintu intumwa Muhamadi yangaga nka byo.

IGIKA CYA KABIRI: GUTANGIRA IHISHURIRWA

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'igisha) amaze kuzuka imyaka mirongo ine, yarasiwe n'umucyo w'ubutumwa, Imana imuha impano y'ubutumwa kuwa mbere.

Aisha (Imana imwishimire yaravuze ati “Icyi mbere intumwa yabanye kubona mu ihishurwa ni inzozo z’ukuri, ntabwo yayiyaga arota ikintu usibye ko yakobonaga nk’igitondo gitangaje, hanyuma aza gukundishwa kwihereza mu buvumo bwa Hirau akajya gusengeraye iminsi runaka yayiyagaye yanateganyije impamba, hanyuma akagaruka kwa Khadijat akahasanga impamba nk’iyo yateguye nawe, kugeza ubwo yazuye n’ukuri ari muri ubwo buvumo bwa Hirau, azirwa na Malayika maze aramubwira ati: Soma! Muhamadi aramubwira ati “Njyewe sinzi gusoma, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) aravuye ati “Arankanda cyane ngera aho ngiye guhera umwuka maze arandekura, arambwira ati: Soma! Ndamubwira nti “Ntabwo nzi gusoma” arongeraga arankanda cyane bwa kabiri ngera aho ngiye kubura umwuka maze arandekura, arambwira ati: Soma! Ndamubwira nti “Ntabwo nzi gusoma” afanfata bwa gatatu arankanda cyane, hanyuma arandekura, aravuye ati “Soma ku izina rya Nyagasani wawe we waremye, Yaremye umuntu mu rusoro rw’amaraso, Soma ku izina rya Nyagasani wawe w’Umunyabuntu buhambaye” Surat Al Alaqi. Nuko intumwa Muhamadi agaruka kwa Khadijat atitira yinjira kwa Khadijat mwene Khuwayilidi avuye ati “Zamiluniy Zamiluniy (Ntwikira ntwikira) maze aramutwikira kugeza ashize ubwoba, abwira Khadijat uko byagenze, rwose natinye, Khadijat aramubwira ati: Ndakurahiye Imana ntishobora kugutererana, kuko wawe uzungu imiryango, anagaburira abantu, uzabona ibyabuze kandi azakira abashyitsi, anahagararira ukuri, maze Khadijat amujyana kwa Warakatu mwene Nawufali mwene Asadu mwene Abdul Uza wari mwene Sewabo wa Khadijat, yari umuntu wayobotse idini rya gikirisitu mu gihe cy’ubujiji, yayiyaga yandika inyandiko z’igiheburaye akandika ibyo akuye muri Bibiriya mu Giheburaye, ibyo Imana yamushobozaga kwandika, yari akuzwe cyane kuburyo yari yarahumye, maze Khadijat aramubwira ati: Mwene Data wacu! Umva ibyabaye kuri uyu mwana wa w’umuvandimwe wawe, maze Waraqatu aramubwira ati: Yewe mwana w’umuvandimwe wanjye! Wabaye iki? Maze intumwa Muhamadi amubwira ibyamubayeho, nuko Waraqatu aramubwira ati: Uwo ni Namusi Imana yayiyaga yohereza kuri Mussa, iyaba nari kuzagira uruhare mu byawe, iyaba nari kuzaba ndiho igihe abantu bawe bazakwirukana, intumwa Muhamadi aravuye ati “Ese bazanyirukana?” Waraqatu ati: Yego bazakwirukana, kuko nta muntu wigeze azana nk’ibyo uzanye wabuze abanzi, iyo uwo muni uza kunsanga nkakurwanaho cyane, hanyuma Waraqatu ntivyatinze yahise apfa, maze ihishurwa rihagarara ho igihe, intumwa Muhamadi aravuye ati “Mugihe narimo ngenda, nza kumva ijwi mu kirere, nubuye amaso mu kirere mbona ni Malayika wanzuye cya gihe mu buvumo bwa Hirau yicaye ku ntebe hagati y’isi n’ikirere, ngira ubwoba cyane, ndagaruka mvuye nti: Ntwikira ntwikira, maze Imana imanura amagambo agira ati:

UBUTUMWA BWE	“Yewe witwikiriye!, haguruka uburire abantu”. Kugeza ku ijamba rigiora riti “N'ibigirwamana ubyimure” Surat Mudathir. Nyuma yaho ihishurirwa ryarakomeje.	
INZEGO Z'IHISHURWA	[1] INZOZI Z'UKURI	Intangiriro ry'ihishurwa ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), Aisha yaravuze ati: Ntbwo intumwa yarotaga ikintu, usibye ko yakibonaga nk'igitondo gitangaje”
	[2] KUNAGA IBINTU MU MUTIMA	Malayika yanagaga ibyo azanye mu mutima w'intumwa Muhamadi, batabonanye, intumwa Muhamadi yaravuze ati “Roho w'umwizerwa yahushye mu mutima wanjye ambwira ko.....”
	[3] MALAYIKA KWHINDURA	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati “Malayika rimwe na rimwe yihinduraga umuntu maze akamvugisha nkasobanukirwa ibyo avuga” muri uru rwego abasangirangendo nabo rimwe na rimwe baramubonaga.
	[4] URUSAKU RW'INZOGERA	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati “Rimwe na rimwe ihishurwa ryazaga rimeze nk'ijwi ry'inzogera, iryo ryabaga rikaze kuri njye ariko nkamenya icyo rivuze” Aisha yaravuze ati “Nabonye rimwe amanukirwa n'ihishurwa ku munsu hari hakonje cyane, biramukomerana kuburyo agahanga ke kabize ibyuya, ndetse n'indogobe ye yaricaye kandi ayiriho.
	[5] MALAYIKA MU ISHUSHO YE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga abona Malayika mu ishusho ye yaremwemo, akamuhishurira ibyo Imana yamutumye kumuhishurira, ibyo byamubayeho inshuro ebyiri, nkuko Imana yabivuze muri Surat A Najim.
	[6] IHISHURWA RITURUTSE KU MANA	Ni ibyo Imana yamuhishuriraga ako kanya nta wundi binyuzeho, nko mu ijoro rya Miiraji ubwo Imana yategekaga amasengesho atanu n'ibindi.
	[7] IMANA KUMUVUGISHA	Nkuko Imana yamuvugishije nta muhuza wa Malayika, nkuko yavugishije Mussa (Imana imuhe amahoro).

IHISHURWA RYA MBERE RYAMUGEZEHO	Yamanukiwe na Ayat eshanu za mbere muri Surat Al Alaqi arizo “Soma ku izina rya Nyagasani wawe we waremye, Yaremye umuntu mu rusoro rw’amaraso, Soma ku izina rya Nyagasani wawe w’Umunyabuntu buhambaye” “We wigishije umuntu akoresheje ikaramu” “Yigishije umuntu ibyo atari azi”.		
INZEGO Z’IVUGABUTUMWA YAKOZE	[1] Ubutumwa	[2] Kuburira umuryango we wa hafi.	[3] Kuburira abantu be muri rusange
	[4] Kuburira abantu batigeze bagerwaho n’umuburizi mbere aribo abarabu muri rusange.		
	[5] Kuburira abantu bose bazagerwaho n’ubutumwa bwe, yaba Amajini cyangwa abantu kuzageza ku muni w’imperuka.		
IBYICIRO BY’IVUGABUTUMWA RYE	[1] Gutangaza ubutumwa mu ibanga: icyo kicio cyamaze imyaka itatu uhereye igihe yaherewe ubutumwa.		
	[2] Gutangaza ubutumwa k’umugaragaro: Igihe yabitegekwe, Imana iti “Shyira kumugaragaro ibyo utegekwe” Surat Hijir: 94.		
UMUNTU WA MBERE WEMYE INTUMWA MUHAMADI	Mu bagabo: Uwabaye uwa mbere kumwemera ni Abubakar Swidiqi		Mu bagore: Ni Khadijat mwene Khuwaylid
	Mu bana: Uwabaye uwa mbere ni Aliyu mwene Abi Twalib		Naho mu bari abacakara bakarekurwa: Ni Zayidu mwene Harithat
	Naho mu bacakara: Ni Bilalu mwene Rabahi Al Habashiyu		
BAMWE MU BAYISLAMU BA MBERE	Mu bantu babaye aba mbere mu kwemera intumwa Muhamadi, nyuma yabo twavuze bo mu muryango we harimo Othuman mwene Afani, Twalihatu mwene Ubayidullah, Zubayiru mwene Awami, Saadi mwene Abi Waqaswi, Abdu Rahman mwene Awufi, Khababu mwene Arat, Swuhayibu Rumi, Amaru mwene Yasiri, na Nyina Sumayat na Abu Ubayidat Amir mwene Jarahi, Othumani mwene Madhiuni, Abu Salamat mwene Abdul Asadi na Utubatu mwene Ghaziwani (Imana ibishimire bese).		

IGIKA CYA GATATU: IGIHE CYA MAKKA

UBUGIZI BWA NABI ABABANGIKANYAMANA BAKOREYE INTUMWA MUHAMADI
N'ABASANGIRANGENDO BE

Ababangikanya Mana bamaze kubona ukuri k'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi n'uburyo abantu bamuyoboka, batangiye kumukorera ibikorwa bibi kandi bikaze muribyo twavugaga:

- Kwamamaza imvugo zivugaga ko intumwa Muhamadi ari umurozi, kugira ngo abantu bamuhunge kandi bamutinye.
- Kwamamaza amagambo avugaga ko intumwa Muhamadi ari umusazi kugira ngo abantu bamufate nk'umusazi.
- Kwamamaza amagambo avugaga ko intumwa Muhamadi ari umubeshyi, ariko ibyo bigatashyirwa agaciro nuko yaranzwi muribo nk'umwizerwa kubera ukuri kwe no kwizerwa kwe.
- Kumusuzugura we n'ibyo yazanye.
- Guteza akavuyo igihe intumwa irimo kwigisha abantu, kugira ngo bababuze kumva ukuri yazanye.
- Kwakira abantu baturutse hanze ya Makka baje gukora Umurat cyangwa Hijat n'ibindi, bakababurira kwirinda intumwa Muhamadi.
- Kumugirira nabi ubwe, nk'uko Uqubat mwene Abi Muiwi yabigenje ubwo yamukuruzaga umwenda we ukenda kumuniga, akamukizwa na Abubakar, akanamumenaho amara y'ingamiya akayakurwaho n'umukobwa we Fatwimat.
- Kugerageza kumwica, ubwo basabaga Sewabo Abu Twalib ko bamuguranira undi mwana bakamuha Amaratu mwene Al Walidi hanyuma Muhamadi bakamwica. Banashatse kumwica na none ubwo yimukiraga Madinah.
- Kugirira nabi abanya ntege nke mu bemera Mana, nkuko bajyaga bashyira ibuye rinini kunda ya Bilali, ndetse nkuko babikoze ku muryango wa Amari mwene Yasir (Imana ibishimire bose). Ndetse n'abandi.

KWIMUKIRA HABASHA (ETHIOPIE)

Abayisumu bamaze kuba benshi Abahakanyi batangiye kubatinye, bakajije ibikorwa byo kubuza amahoro intumwa Muhamadi no kugirira nabi abasangirangendo, intumwa Muhamadi yabahaye uburenganzira bwo kwimukira muri Habasha (Ethiopie), aravugaga ati **"Hariye umwami nta muntu uhuguzwa iwe"**

KWIMUKIRA HABASHA (ETHIOPIE)	KWIMUKA KWA MBERE	Himukiye yo abayislamu b'abagabo cumi na babiri n'abagore bane, barimo Othuman mwene Afani ni nawe wa mbere wimutse ari kumwe n'umugore we Ruqayat umukobwa w'intumwa Muhamadi, baba neza muri Habasha, hanyuma bagerwaho n'inkuru yuko Abakurayishi bose bayobotse Islamu, ariko iyo yari inkuru y'ibinyoma, nuko bagaruka Makka, binjiye ari igikundi batangira guhura n'ibikorwa bibi by'abakurayishi, umwe muri bajemo ni Abdullah mwene Mas'udi (Imana imwishimire).
	KWIMUKA KWA KABIRI	Himukiye yo abayislamu mirongo inani na batatu b'abagabo n'abagore cumi n'umunani, baba kwa Najashiy bamereye neza, inkuru igera ku Abakurayishi, boherezayo Amuri mwene Aswi na Abdullahi mwene Abi Rabiat bari kumwe n'abandi bantu ngo bajye kubateranya kuri Najashiy, maze Imana iburizamo imigambi yabo mibi.
KUYOBOKA ISLAM KWA HAMUZA NA UMAR	Mu mwaka wa gatandatu w'ubutumwa, Hamuzat mwene Abdul Mutwalib (Imana imwishimire) kandi yitwaga Umunyacyubahiro w'abakurayishi, nuko intumwa imuhesha icyubahiro kubera idini, hanyuma Umari mwene Khatwabi nawe ayoboka Islamu kubera umugisha w'ubusabe bw'intumwa Muhamadi, kuva icyo gihe abemera barakomeye bagira imbaraga kubera abo bantu babiri, birwanaho ku bakurayishi.	
UMUDUGUDU WA ABI TWALIB	Ibikorwa by'ubugizi bwa nabi byakomeje kwi Yongera ku intumwa Muhamadi, baramugota we n'abi we mu mudugudu wa Abi Twalib imyaka itatu, muri uwo mudugudu niho Abdullah mwene Abasa yavukiye, abahakanyi bamugirira nabi cyane, intumwa yavuye muri uko kugotwa afite imyaka mirongo ine n'icyenda.	
GUPEA KWA ABU TWALIB NA KHADIJAT	Nyuma y'ibyo bigeragezo ho amezi makeya, nibwo Sewabo Aba Twalibi yapfuye, intumwa Muhamadi afite imyaka mirongo ine n'umunani, hanyuma Khadijat nawe aza gupfa nyuma yaho gato, maze ibikorwa bibi by'abahakanyi bikaza umurego.	
GUSOHOKWA KW'INTUMWA MUHAMADI AKAJYA TWAIFU	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yasohotse Makka ajya Twaifu ari kumwe na Zayidu mwene Harithat, ahamagarira abantu kuyoboka Imana, amarayo iminsi mikeya, banga kumuyoboka, ahubwo bamugirira nabi baranamwirukana banamutera amabuye k'uburyo bamukomerekeje ku dutsisino, avayo agaruka Makka yinjirira iruhande rwo kwa Mutwiimi mwene Adiyi.	

ADASI YINJIRA ISLAM	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ubwo yari mu nzira agaruka Makka, yahuye na Adasi wari umukirisitu amuhamagarira kuyoboka islamu maze yemera kuyoboka no kwemera ubutumwa bwe.
AMAJINI YEMERA UBUMWA BWA MUHAMADI	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) na none ubwo yari mu nzira agaruka, ageze aho bita Nakh'latu, yagezweho n'agatsiko k'amajini ko muri Naswibina, maze yumviriza Qor'an ayoboka Islam.
ISRAU NA MIIRAJI	Hanyuma intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ayanwa umubiri we na roho ku Musigiti w'iyerusalemu (Bayitul Maq'dasi), nyuma yaho azamurwa mu ijuru, kwa Allah, avugana n'Imana hanyuma ategukwa amasengesho atanu buri muni.
INTUMWA MUHAMADI AHAMAGARIRA AMOKO YA MAKKA KUYOBOKA ISLAM	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) akomeza kuba Makka ahamagarira amoko yaho kuyoboka Islam, akabageraho mu bihe byose, ababwira ko nibemera Nyagasani bazajya mu ijuru, ariko ntihagira ubwoko na bumwe bumwemera, Imana igenera abantu ba Madinah kwemera (Answaru), muribo havamo abantu batandatu bemera Imana n'intumwa yayo bagaruka Madina bahamagarira abantu babo kuyoboka Islam kugeza ubwo Islam yamamaye muri bo nta nzu nimwe ya Madina yasigaye itavugwamo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
ABANTU BA MADINAH N'IGIKORWA CYA BAYIATU AQABATU	Maze mu mwaka ukurikiyeho Makka haza abantu cumi na babiri ba Answaru baturutse Madinah, barimo batanu bari baje umwaka ushize maze baha intumwa Muhamadi isezerano ko abagore nabo bazamuha isezerano ryaje muri Surat Al Mumutahinat, kuri Aqabatu, hanyuma basubira Madinah.
BAYIATU AQABATU YA KABIRI	Maze mu mwaka wakurikiye ho haza abagabo mirongo irindwi na batatu n'abagore babiri, aribo bakoranye n'intumwa isezerano kuri Aqabatu ya nyuma, baze baha intumwa Muhamadi isezerano, bazamurinda uko barinda abagore n'abana babo ndetse nabo ubwabo, maze intumwa Muhamadi abayobozi cumi na babiri.

IGIKA CYA KANE: IGIHE CYA MADINAH

UBURENGANZIRA BWO KWIMUKIRA MADINAH	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yahaye uburenganzira abasangirangendo be bwo kwimukira Madinah, maze batangira gusohoka bihisha, uwabaye uwa mbere mu kwimukira Madinah nkuko bivugwa ni Abu Salamat mwene Abdul Asadi Al Makh'zumiy, banavuga ko uwabaye uwa mbere kwimukira Madinah ari Musw'abu mwene Umayiru, bagera Madinah mu mago yaho, maze babarwanaho, Islamu yamamara Madinah. Hanyuma intumwa Muhamadi yawe ahabwa uburenganzira bwo kwimukira Madinah, asohoka Makka kuwa mbere mu kwezi kwa Rabiul Awali (kwa Gatatu), muri icyo gihe intumwa Muhamadi yari afite imyaka mirongo itanu n'itatu, asohokana na Abubakari Swidiqu na Amiru mwene Fuhayiru wahoze ari umucakara wa Abubakar ndetse bajyana n'ubayobora inzira ariwe Abdullahi mwene Al Ar'qatwi A Layithiy bihisha mu buvumo bwa Thawuri bamaramo iminsi itatu, hanyuma bafata umuhanda bajya Madinah.
INTUMWA MUHAMADI YINJIRA MU MUJYI WA MADINAH	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) we n'abo bari kumwe bageze Madinah, ubwo hari kuwa mbere Tariki ya cumi na kabiri z'ukwezi kwa Rabiul Awali, bashyikiye Qubau mu gice cya ruguru cya Madina muri Bani Amuri mwene Awufi, ahamara iminsi cumi n'ine.
UMUSIGITI WA MBERE MURI ISLAMU	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) atangiza umusigiti wa Qubau, Mwene Umari yaravuze ati "Intumwa Muhamadi yayyaga ajya ku musigiti wa Qubau buri wa gatandatu, azenza amaguru cyangwa ari ku ngamiya. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Gusengera mu musigiti wa Qubau bingana no gukora Umurat".
KUBAKA UMUSIGITI WA W'INTUMWA MUHAMADI	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yuriye ingamiya ye aragenda, abantu bakajya bamusaba ko yashyikira iwabo bagafata imigozi y'ingamiya ye, maze akababwira ati "Nimuyireke igende kuko irayoborwa" maze iryama ahubatswe umusigiti w'intumwa ubu, bwari ubutaka bwa Sahalu na Suhayilu abana babiri bo muri Bani Najari, maze intumwa Muhamadi ashyaikira kwa Abi Ayubu Al Answariy (Imana imwishimire), hanyuma yubaka umusigiti we muri bwa bukata we ubwe n'abasangirangendo be bakoresheje amatafari n'ibishami by'itende, hanyuma yubaka inzu ye n'amazu y'abagore be iruhande rw'umusigiti, inzu yari hafi y'umusigiti cyane yari inzu ya Aisha, nyuma y'amezi arindwi ava kwa Abu Ayubi ajya iwe.

KUNGA UBUVANDIMWE	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) amaze kubaka umusigiti yatangiye kunga ubuvandimwe hagati y'abimukira (Muhajiruna) bari abagabo mirongo cyenda n'abasangwa ba Madinah (Answaru), bwo kubana gufatanya no kuzungurana nyuma yo gupfa kugeza ku ntambara ya Badri.
ABAYAHUDI	Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) amaze kugera Madinah abayahudi bakamubona, bamenye ko ari intumwa y'Imana yukuri, ko ariwe koko bajyaga basoma mu gitabo cyabo Tawurati, hamwe n'ibyo nta bayobotse Islam usibye agatsiko gato muri bo, barimo umumenyi wabo n'umupadiri wabo Abdullahi mwene Salamu (Imana imwishimire), nuko intumwa Muhamadi asezeramuko y'abayahudi ariyo: Banu Qayinuqai, Banu Nadwiri na Banu Qurayidwat.
GUHINDURA QIBLAT	Nyuma yuko amasengesho atanu ategukwaga mu rugendo rwa Miiraji, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga asenga yerekeye i Yerusalemu kuri Bayitul Maq'dasi, ariko yifuzaga ko Qiblat yahinduka ikaba kwerekera kuri Al Kaabat, atangira kurangaguzwa mu kirere yifuza ko Imana yabimutegeka, Imana imumanurira amagambo agira ati "Mu by'ukuri, tubona uburanga bwawe buhora bwerekera hirya no hino mu kirere. Rwose tuzakwerekeza mu cyerekezo wishimiye" Surat Al Baqarat: 144. Maze mu mwaka wa Kabiri nyuma yo kwimukira Madinah, intumwa Muhamadi ahindura Qiblat yerekera kuri Al Kaabat.
GUTANGA UBURENGANZIRA BWO KURWANA JIHADI	Nyuma yuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) amaze gutuza i Madinah, abasangwa baho bamurinze, hamanutse ijamba ry'Imana rigira riti "(Abemeramana) bahawe uburenganzira bwo kwirwanaho igihe batwe, kubera ko barenganyijwe, kandi rwose Allah ashoboye kubatabara" Surat Al Haji: 39. Maze Imana iha uburenganzira Abemera bwo kurwanya Ababangikanyamana. Zimwe mu ntambara ze za mbere harimo Ghazuwatu Al Abuwai, na Bawatwi na Al Ashiratu ndetse na tumwe m'udutero shuma.
INTAMBARA YA BADRI	Mu kwezi kwa Ramadwani ku mwaka wa kabiri wo kwimukira Madinah, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yasohotse Madinah ayoboye ingabo z'abantu Magana atatu na cumi na bangahe b'abemera, bagiye gutangira ibicuruzwa by'abakurayishi byari bivuye Shami, Abu Suf'yani anyuranya n'inzira yanyuzemo ibicuruzwa maze Shitani yoshya abakurayishi ko bagomba kurwanya abemera, nuko ibitero bihurira ahitwa Badri, iyo ikaba ariyo ntambara yiswe Badri nkuru yaje kwitwa umunsi wa Fur'qanu. Ibitero bimaze guhura, intumwa Muhamadi yasabye Nyagasani we ariye bugufi cyane, maze Imana itera inkunga abemera y'abamalayika babafasha kurwana, nuko Imana iha intsinzi abayisumu batsinda abahakanyi, ijamba ryayo rijya hejuru, muri iyo ntambara ya Badri hicwa abantu mirongo irindwi, naho mu bayisumu haguye abantu cumi na bane.

INTAMBARA YA QAYINUQAI	Mu mwaka wa gatatu nyuma yo kwimukira Madinah, ba Bani Qayinuqai baciye ku masezerano, maze intumwa abagota iminsi cumi ni itanu, nyuma bemera kugendera ku mategeko ye arabareka bari managa arindwi.
INTAMBARA YA UHUDI	Mu kwezi kwa Shawali nibwo habaye intambara ya Uhudi, ubwo abakurayishi baje guhorerabapfiriye mu ntambara ya Badri, baza aria bantu ibihumbi bitatu, bagera Madinah, nuko intumwa Muhamadi asohokana n'abasangirangendo be Magana arindwi bajya kuri Uhudi, ariko indyarya zirabatenguha, mu gihe cya mugitondo intsinzi yari iya bayislamu, nyuma yaho Imana igerageza abayislamu intsinzi iyiha ababangikanya Mana, ingaruka zigera no ku intumwa y'Imana baramukomeretsa banamuca amenyo ye y'imbere, kuri uwo munsu kandi nabwo abamalayika baje gufasha abayislamu kurwana, muri icyo ntambara hapfuye abayislamu mirongo irindwi, barimo Hamuza mwene Abdul Mutwalib, na Musw'abu mwene Umayiru na Anasi mwene Nadwari na Handhalatu wogewe n'abamalayika n'abandi. Naho Twaliha we yarwanye neza cyane kuri uwo munsu, k'uburyo intumwa Muhamadi yavuze ati "Arabikwiye Twaliha" maze intumwa Muhamadi n'abayislamu bajya ku musozi maze Imana ibarinda ububi bw'ababangikanya Mana. Iyo ntambara Uhudi cyari igihe cyo kugerageza no kumenya abemera nyabo, Imana yagerageje mu abemera, inagaragaza indyarya inaha uwo ishaka kugwa k'urugamba rutagatifu. Nyuma y'intambara intumwa Muhamadi yumvise ko abakurayishi bagarutse na none bashakabaturukira abayislamu, nuko intumwa Muhamadi asohoka abasanga ari kumwe n'abayislamu hamwe n'ibikomere bari bagifite, abayislamu bageze ahitwa Hamuraul Asadi, abakurayishi barabimenya bacika intege basubira Makka.
UMWAKA WA KANE NYUMA YO KWIMUKIRA	Mu mwaka wa kane habayemo intambara y'iriba rya Maunat, yaguyemo Abasangirangendo b'abasomyi ba Qor'an mirongo irindwi, hanabamo intambara ya Bani Nadwiri, aho intumwa y'Imana yabagote maze Imana igateza ubwoba mu mitima yabo, intumwa ikabirukana mu muji wa Madinah, abo nibwo bamanukiweho na Surat Al Hashiri.
INTAMBARA YA MURAYISHI	Mu mwaka wa gatanu intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yagiye kurwanya Bani Musw'twalaq, agarukana intsinzi, ari mu nzira agaruka nibwo itegeko ryo gukora Tayamamu ryaje, ni nabwo yabayemo igikorwa cyiswe Hadithatul If'ki, ubwo indyarya zabeshyeraga nyina w'abemera Aisha (Imana imwishimire) wari usukuye, icyo gikorwa kikaba cyarababaje cyane Aisha ndetse n'intumwa Muhamadi, kugeza ubwo Imana imwejeje muri Suart Nuur, maze abamubeshyeye bagakubitwa ibiboko byo kubeshyera umuntu ubusambanyi.

INTAMBARA YA AL AHZABU

Mu kwezi kwa Shawali umwaka wa gatanu, nibwo habaye intambara ya Handaqi (Al Ahzab), ubwo abayahudi bumvikanaga n'abakurayishi n'abandi bafatanyije nabo kurwanya intumwa y'Imana n'abayisumu, nuko haterana abakurayishi na Bani Sulayimi na Bani Asadi na Fazala ndetse na Ashijau n'abandi bose hamwe bari ibihumbi icumi nuko berekeza Madinah.

Muri icyo ntambara Salmanul Farisiy yatanze igitekerezo cyo gucukura imiringoti minini yabakingira ibyo bitero, nuko intumwa Muhamadi asohokana n'abasangirangendo bagera ku bihumbi bitatu biking ku musozo wa Silau imiringoti ijya imbere yabo, bagirana amasezerano y'amahoro na Bani Qurayidwa, usibye ko nabo baje guca ku masezerano, bifatanyaga n'udutsiko twari twateye intumwa Muhamadi, maze intumwa Muhamadi yoherezayo Nuayimu mwene Mas'udi kubabaza impamvu bacye ku masezerano, maze bakoresha uburyo bwo kumucenga, nyuma yaho Imana yohereza utwo dutsiko ingabo z'umuyaga urimbura amahema yabo unamena ibiryo bari batetse umuyaga ubabura amahwemo, utera ubwoba mu mitima yabo bituma bacika intege maze basubira Makka ntacyo bagezeho.

Maze intumwa Muhamadi yerekeza muri ba Bani Qayinuqai, abashyiriraho umuyobozi witwa Saadi mwene Muadha (Imana imwishimire), muri icyo ntambara hamanutsemo Surat Al Ahzab.

AMASEZERANO YA HUDAYIBIYAT

Mu mwaka wa gatandatu, intumwa Muhamadi yagiye gukora Umurat ari kumwe n'abasangirangendo be igihumbi na magana ane, maze bageze Hudayibiyat abakurayishi barabatangira bababura kwinjira Makka, bagirana amasezerano yo guhosha imirwano imyaka icumi, ibyo byabereye Abayisumu intsinzi, nkuko Imana ibivugaga igira iti "Mu by'ukuri, twaguhaye intsinzi ihambaye" Surat Al Fat'hu.

Mubyo ayo masezerano yagezeho, harimo ko Abakurayishi bagomba kuzareka Abayisumu bakinjira Makka umwaka ukurikiye ho bagakora Umurat, icyo Umurat ikaba icyo kwishyura mu kwezi kwa cumi na kumwe k'umwaka wa karindwi.

INTAMBARA YA KHAYIBAR

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) agarutse avuye Hudayibiyat nyuma y'iminsi makumyabiri, yagiye Khayibar mu majyaruguru ya Madinah agota abayahudi baho iminsi igera kuri makumyabiri, byananiye abayisumu cyane, abayahudi babonye bagiyeye kuhasiga ubuzima basaba intumwa imishyikirano, bagirana amasezerano yo guhosha imirwano bakava Khayibar ni myambaro bambaye gusa, maze intumwa Muhamadi abemerera ko bazajya bahinga imirima yabo bakagabana ibyo bejeje.

KUGARUKA KWA JAAFARI	Ubwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari Khayibar, nibwo Abu Hurayirat yageze Madinah yinjira Islam, kandi ninacyo gihe Jaafari mwene Abi Twalibi wari mwene Sewabo w'intumwa Muhamadi, yagarukiye Madinah we nabo bari kumwe bavuye mubuhungiro muri Habasha basanga intumwa Muhamadi muri Khayibar baje banazanye Aba Ashiari Abu Musa na bene wabo (Imana ibishimire).
INTAMBARA YA MUUTAT	Mu mwaka wa munani, nibwo habaye intambara ya Muutat, impamvu yayo n'uko Shurahabil mwene Amuri Al Ghasaniy yishe intumwa yari yoherejwe n'intumwa y'Imana ku mwami w'abaromani, maze intumwa Muhamadi yohereza abasangirangendo be ibihumbi bitatu, aba Zayidu mwene Harithat umukunzi we ngo abayobore, aravuga ati "Zayidu naramuka apfuye, Jafari mwene Abi Twalib abayobore, nawe napfa hayobore Abdullahi mwene Rawahat" nuko Hariqal we n'abo bari bafatanyije mu barabu babagabaho igitero kugizwe n'abantu ibihumbi magana abiri, bahurira aho bita Muutat, habera intambara ikaze hagwa abayobozi bose b'intumwa Muhamadi, hanyuma Khalidi mwene Walidi afata idarapo, ayobora neza intambara, abayisumu bitwara neza kugeza ubwo umwanzi w'Imana akaba n'umwanzi wabo arangiye.
KWIGARURIRA GUHAMBAYE UMUJYI WA MAKKA	Muri uwo mwaka wa munani kandi nibwo Banu Bakari ubwoko bwari bufatanyije n'abakurayishi bwateye butunguye Khuzaa bari bafatanyije n'intumwa Muhamadi, babikora batewe inkunga n'abakurayishi mu ibanga, iyo nkuru igeze ku intumwa Muhamadi agambirira kujya kwigarurira umujyi wa Makk, nuko Abu Suf'yan aya Madinah kuvugana n'intumwa Muhamadi kubyo Banu Bakari bakoreye Khuzaa ariko intumwa ntiyamwumva, Abu Suf'yan abwira Abubakar na Umari na Alliy ngo bajye kubwira intumwa Muhamadi ariko barabyanga, intumwa Muhamadi asaba Imana ko yahuma abakurayishi ntibamenye ko ashaka kubatera, Imana yakira ubusabe bwe, intumwa Muhamadi ajyana n'igitero cy'abantu ibihumbi icumi binjira mu mujyi wa Makka. Mbere yo kwigarurira umujyi wa Makka Sewabo w'intumwa Muhamadi witwaga Al Abasi mwene Abdul Mutwalib yinjira idini ya Islamu, mubyo intumwa Muhamadi yavuze mukwigarurira umujyi wa Makka yaravuze ati "Uwinjira mu nzu ya Abu Suf'yan araba afite umutekano, n'uwinjira mu musigiti araba afite umutekano, n'uwikingirana mu nzu ye araba afite umutekano" intumwa Muhamadi ntawe yarwanye nawe usibye uwagaragaje ko ashaka kurwana, kandi bari bakeya babujije amahoro intumwa Muhamadi n'abasangirangendo be, nuko intumwa Muhamadi atanga amaraso yabo. Intumwa Muhamadi amaze kwinjira Makka, akora Twawafu atambaye Ithiramu hanyuma ahamagara Othumani mwene Twaliha amusaba infunguzo za Al Kaabat, amenagura ibigirwamana byari mo n'ibyari iruhande rwayo, arangije asubiza infunguzo Othuman mwene Twaliha. Nyuma yo kwigarurira umujyi wa Makka hinjiye abantu benshi muri Islam, ndetse amako yose yatangiye kugana intumwa Muhamadi amubwira ko yayobotse Islamu.

GUSENYA IBIGIRWAMANA	Nyuma yuko Imana ifunguye umujyi wa Makka ibinyujije ku intumwa yayo, intumwa Muhamadi yohereje abantu gusenya gusa ibigirwamana byari mu nkengero za Makka, yohereza Amuri mwene Aswi gusenya ikigirwamana cya Suwaa, yohereza na Saadi mwene Zayidu gusenya icya Manata, yohereza na Khalidi gusenya icya Uza anohereza Twufayilu gusenya icya Dhul Kafayini hanyuma yohereza Alliy gusenya icya Twayii.
INTAMBARA YA HUNAYINI	Nyuma yuko ubwoko bwa Hawazinu bwumvise ko umujyi wa Makka wigaruriwe n'intumwa Muhamadi, biyemeje gutera intumwa Muhamadi maze bakusanya imitungo myinshi n'abagore n'abana babo, maze intumwa Muhamadi arabatera ayoboye abantu ibihumbi cumi na bibiri, abayisumu baterwa ubwibone n'ubwinshi bwabo, maze bageze mu kibaya cya Hunayini, ubwoko bwa Huwazinu bubamerera nabi cyane kugeza ubwo batatanye basiga intumwa Muhamadi kubera ubwoba, ariko bakeya muri Muhajiruna ndetse na bamwe mubo mumuryango we bagumana nawe, nyuma yaho Imana ishikamisha abayisumu bagaruka iruhande rw'intumwa bararwana kugeza ubwo Imana ibahaye intsinzi, maze Hawazinu bahungira Twaifu. Hanyuma haza abantu cumi na bane bo muri Hawazinu batangariza intumwa ko babaye abayisumu, maze bamusaba ko yabaha mu minyago arabikora ndetse aha n'abandi bantu.
INTAMBARA YA TWAIFU	Nyuma yuko intumwa Muhamadi arangije ikibazo cya Hawazinu, yafashe umugambi wo gutera Twaifu, nuko ajoye agota ibirindiro byayo iminsi cumi n'umunani, hanyuma agaruka atarwanye.
INTAMBARA YA TABUKI	Mu mwaka wa cyenda, habaye intambara ya Tabuki (Intambara yo mu bihe bikaze) yabaye mu gihe cy'izuba rikaze, mu gihe cyo gusarura imbuto no mu gihe abantu bakeneye igicucu, kubera icyo mpamvu kuja muri icyo ntambara byari igikorwa gikomereye abantu, mbere yuko intambara icyo yabaye gushishikariza abantu gutanga imitungo, maze Othuman mwene Afani atanga ingamiya magana atatu, anatanga amadinari igihumbi, intumwa Muhamadi aravugaga ati "Nta cyagirira nabi Othumani nyuma y'uyu muni" abasangirangendo nabo batanze uko bashoboye. Kuri uwo muni, indyarya zatengushye intumwa Muhamadi ndetse na batatu mu basangirangendo banze kuja ku rugamba nta mpamvu, aribo: Kaabu mwene Maliki, Hilalu mwene Umayat na Marara mwene Rabiya (Imana ibishimire), bashatse gutanga impamvu zabo nyuma yuko intumwa Muhamadi agarutse Madinah, kubera bo Imana yamanuye Ayat yo kwicuza igira iti "No kuri babandi batatu batagiye ku rugamba" Surat Tawuba: 118. Nuko Imana yakira ukwicuzwa kwabo, kebera ukuri kwabo, maze Imana ivuma indyarya muri icyo Surat ikatera kasha ku mitima yabo, icyo Surat yitwaga Surat Al Fadwihatu, kuko yabashyize ahagaragara.

INTAMBARA YA TABUKI	Muri iyi ntambara intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yagiranye amasezerano y'amahoro na bene Ayilat bemera kujya batanga Jiziyat (amahoro) kandi yayagiranye na Jariba na Adhirahu, anabandikira inyandiko, anagirana amasezerano na none na Ukayidari wa Dawumat nabo bemera gutanga Jiziyat, intumwa Muhamadi yamaze Tabuki iminsi irenga icumi, asubira Madinah atarwanye. Intumwa Muhamadi amaze gusubira Madinah, Imana yamutegetse gusenya umusigiti wa Dwirari wubatswe n'indyarya, Imana iti "Na babandi (indyarya) bubatse umusigiti bagamiye kugirira nabi (abemera), guhakana (Allah), no gucamo ibice abemera, (bakanawugira) aho gutegerereza uwarwanya Allah n'intumwa ye" Surat Tawubat: 107. Intumwa Muhamadi iya kuwusenyi, iyi niyo ntambara yanyuma intumwa yarwanye we ubwe.
AMATSINDA Y'ABANTU YAJE KU INTUMWA KUMUBWIRA KO BAYOBOTSE ISLAM	Nyuma y'intambara ya Tabuki, ubwo bwa Thaqifu bwayobotse islamu, umwaka wa cyenda wiswe umwaka w'amatsinda y'abantu, akomo menshi atangira kuza ku intumwa Muhamadi atangaza ko yayobotse Islamu, arimo Banu Tamimu n'umukuru wabo Atwaridu mwene Hajibu A Tamimiy, haza nanone Twaiy n'umukuru wabo Zayidu Al Khayiri, haza na none Abdul Qayisi n'umukuru wabo Al Jarudiy Al Abdiy, haje na none Bani Hanifat barimo na Musayilamatul Kadhabu waje kubeshya ko ari intumwa.
HIJA YA ABUBAKAR	Mu mwaka wa cyenda, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yohereje Abubakar ayoboye igikorwa cya Hijat, akoresha abantu Hijat, anohereza Alliy ngo asomere abantu intangiriro za Surat Tawubat, no gutangariza ababangikanya Mana ko amasezerano yabo yanzwe, no kubatangariza ko nta mubangikanya Mana uzongera gukora Hijat nyuma y'uwo mwaka, nta n'uzongera gukora Twawafu ku nzu y'Imana bambaye ubusa nk'uko mu gihe cy'ubujiji byagendaga.
HIJA YO GUSEZERA	Mu mwaka wa cumi, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yakozwe Hijat yo gusezera ajyana n'abayisumu, bo mu bwoko butandukanye no mu bihugu bitandukanye, kuburyo bageze ku bihumbi ijana, maze abigisha uko igikorwa cya Hijat gikorwa, abaha inyigisho ku munsu wa Arafa, anabasomera ijamba ry'Imana rigira riti "Uyu munsu mbuzurije idini ryanyu, n'inema zanyije nzibasenderejeho, kandi nishimiye ko Isilamu iba idini ryanyu" Surat Maidat: 3. Intumwa Muhamadi abasobanurira ko idini ryuzuye kandi abashishikariza gushikama ku nyigisho ziri mu gitabo cy'Imana no muri Hadith, aziririza amaraso yabo, imitungo yabo no konona icyubahiro cya bamwe muri bo, izo nyigisho zikaba zarabaye izo ku sezera z'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
KOHEREZA USAMA AYOBWE IGITERO	Mu kwezi kwa swafari (kwa kabiri) k'umwaka wa cumi na rimwe, intumwa Muhamadi yateguye igitero kijya kurwanya Abaromani, agiye Usama mwene Zayidi ngo akibabwira, aragenda akambika aho bita Jurufu nuko bagerwaho n'inkuru y'uko intumwa Muhamadi arembye.

INCAMAKE Y'INTAMBARA Z'INTUMWA MUHAMADI

INCAMAKE Y'INTAMBARA Z'INTUMWA MUHAMADI N'ABO YATUMAGA N'UDUTERO SHUMA TWE

IMIRONGO YA QORAN YAMANUKIYE MURI ZIMWE MU NTAMBARA

Intambara zose n'abantu intumwa yoherezaga ndetse n'udutero shuma yohereje byose byabaye nyuma y'uko intumwa yimukira Madinah, mu gihe cy'imyaka icumi. Naho adutero shuma yohereje n'abantu yatumye biri hafi ya mirongo itandatu, naho intambara zo zari makumyabiri na zirindwi, ariko murizo izo intumwa Muhamadi yarwanye ubwe ni icyenda gusa, arizo: Badri, Uhudi, Handaqi, Qurayidwa, Al Musw'twalaqi, Khayibar, Fat'hu Makka, Hunayini na Twaifu, hakaba hari imwe mu mirongo ya Qor'an yamanukiye muri zimwe muri izo ntambara:

Intambara ya Badri: Hamanutsemo Surat Al Anfalu, iyo Surat ikaba yitwa Badri.

Intambara ya Uhudi: Hamanutsemo imirongo ya nyuma ya Surat Al Im'ran, uhereye ku ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi wibuke (yewe Muhamadi) ubwo wazindukaga mu gitondo (ujya) gushyira abemera mu birindiro by'urugamba (rwabereye ku musozi wa Uhudi)" Kugeza Isurat igiye kurangira.

Intambara ya Handaqi, Bani Qurayidwa na Khayibar: Hamanukiyemo intangiriro za Surat Al Ah'zab.

Intambara ya Bani Nadwiri: Hamanukiye mo Surat Al Hashiri.

Intambara ya Hudayibiyat na Khayibar: Hamanukiyemo Surat Al Fatihu, yaciye amarenga y'intsinzi hanyuma intsinzi yaje kuvugwa mu buryo bweruye muri Surat Nasw'ru.

Intambara ya Tabuki: Yamanutsemo zimwe muri Ayat za Surat Tawubat.

Intumwa Muhamadi yakomerekeye mu ntambara imwe, ariyo Uhudi, abamalayika bamufashije kurwana intambara ya Badri, Uhudi na Hunayini, abamalayika kandi bamanutse mu ntambara ya Handaqi, ababangikanya Mana bata umutwe baratsindwa, abamalayika banabatera imicanga mu maso abahakanyi barahunga, intsinzi yabonetse mu ntambara ebyiri: Intambara ya Badri n'ya Hunayini, intumwa Muhamadi yarwanishije Minjaniqi mu ntambara imwe yonyine ya Twaifu, yanashyizeho ibikinga mu ntambara ya Handaqi mu ntambara imwe ya Ah'zab, agendeye ku gitekerezo cya Sal'manul Farisiy (Imana imwishimire).

UBURWAYI BW'INTUMWA MUHAMADI N'URUPFU RWE

UBURWAYI BW'INTUMWA MUHAMADI N'URUPFU RWE

Hanyuma Imana Nyagasani ihitishamo intumwa yayo, hagati yo kuguma ku isi no kuja guhura na Nyagasani we ndetse n'ijuru, maze ahitamo kuja guhura na Nyagasani we ndetse n'ijuru, hanyuma arwara uburwayi bukaze, asaba uburenganzira abagore be bwo kuja kurwarira kwa Aisha barabumuha, bigeze ubwo atagishoboye gusengera mu Musigiti, yategetse Abubakar ngo asarishe abantu, icyo kikaba cyari n'ikimenyetso kigaragara cy'uko azaba umusimbura w'intumwa nyuma yo gupfa.

Bigeze kuwa mbere Tariiki ya cumi na kabiri z'ukwezi kwa Rabiul Awali (kwa gatatu), umwaka wa cumi n'umwe, asohoka mu cyumba cye agera mu Musigiti abantu barimo gusari isengesho rya Al Fajir akuraho rido akingura umuryango abantu baramubona, abereka ko bakomeza isengesho, aramwenyura, hanyuma kugasusuruko nibwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yapfuye, urupfu rwe rwabaye icyago gikomeye abayisumu bahuye nacyo, bajya mu bwingunge bukomereye, hanyuma abantu baza guterana bemeza Abubakar nk'umuyobozi wabo baramushyigikira, muri uko gutora Abubakar nta muntu numwe wabuze mo, kuko bari bazi ko ariwe wabaye uwa mbere muri Islam banazi agaciro ke ku bantu bose nyuma y'intumwa Muhamadi.

Hanyuma intumwa Muhamadi arozwa yambikwa isanda imyenda itatu y'umweru, hanyuma ashyingurwa aho yapfiriye mu cyumba cya Aisha Nyina w'Abemera, ibyo bikaba ariyo Suna y'Imana ku ntumwa zayo ko zihambwa aho zipfiriye, asengerwa n'abantu ndetse n'amajini, Imana imuhe amahoro n'imigisha. Turahamya ko yasohoye ubutumwa, akagira abantu inama akarwana inkundura mu nzira y'Imana nyabyo, Imana imuhembere abantu be ibihembo biruta ibyo izindi ntumwa zahawe ku bantu bazo. Imana ishimwe.

UMUSOZO

HASAN MWENE THABIT UMUSIZI W'INTUMWA MUHAMADI YARAVUZE ATI:

MANA	NYAGASANI	UZADUHUZE	N'INTUMWA	VACU	MU	IJURU	RIZARIZA	AMASO	Y'ABANYESHYARI
MU IJURU RYA FIR'DAWUS NATWE KANDI URUTWANDIKIRE					YEWE NVIRUBUHAMBARE USUMBA BYOSE				
IMANA IMUHE AMAHORO N'ABATAMIRIJE INTEBE YAYO BASABE					N'ABEZA BOSE KU WAHAWA UMUGISHA AHMAD				

IKIZAMINI CYA GATATU

IKIBAZO:

NIBYO SIBYO

- ✳️ Yaragiye ihene, ariyo mpamvu yo kwihangana kwe n'impuhwe ze kubanya ntege nke n'abantu be ☐ ☐
- ✳️ Amaze kuzuka imyaka mirongo ine, yarasiwe n'umucyo w'ubutumwa, Imana imugirira Ubuntu imuha ubutumwa kuwa Gatatu ☐ ☐
- ✳️ Ibikorwa bibi by'abakurayishi byakomeje kwiyongera ku intumwa Muhamadi, bamugotera we n'abiwe mu mudugudu wa Abi Twalibi, imyaka itatu, asohoka muri uko kugotwa afite imyaka 49 ☐ ☐

- ✳️ Intumwa Muhamadi yavukiye Makka: ☐ Mu mwaka w'inzovu ☐ mbere yo kwimuka ho imyaka 53 ☐ Byose ☐
- ✳️ Intangiriro z'ihishurirwa ry'intumwa: ☐ Yakundishijwe kwiherera ☐ Inzozo z'ukuri ☐ Byose
- ✳️ Inzego z'ihishurirwa: ☐ Eshani ☐ Zirindwi ☐ Eshatu.
- ✳️ Inzego z'ivugabutumwa rye: ☐ Ebyiri ☐ Eshatu ☐ Eshani.
- ✳️ Hanyuma ayanwa we na roho ye ku musigiti wa Aq'swa, hanyuma ayanwa mu ijuru (.....) ku Mana, iramuvugisha, inamutegeka amasengesho: ☐ Yagiye n'umubiri we gusa ☐ Yagiye na roho ye gusa ☐ Yagiye umubiri we na roho ye.
- ✳️ Umusigiti wa mbere muri Islam: ☐ Uwa Makka ☐ Uw'intumwa ☐ Masjid Aq'swa ☐ Umusigiti wa Qubau
- ✳️ Guhindura Qibla byabereye: ☐ Makka mbere yo kwimuka ☐ Mu mwaka wa kabiri wo kwimuka ☐ Mu mwaka wa gatatu wo kwimuka.
- ✳️ Intambara ya Badri yabaye muri Ramadhani y'umwaka wa: ☐ Mu mwaka wa kabiri wo kwimuka ☐ Mu mwaka wa gatatu wo kwimuka.

UMUNTU WA MBERE WEMEYE

INTUMWA MUHAMADI:

ALLIY BUN ABI TWALIB

BILALU BUN RABAHI ZAYIDU BUN HARITHA ABUBAKAR

Mu bagabo	☐	☐	☐	☐
Mu bana	☐	☐	☐	☐
Abahoze ari abacakara	☐	☐	☐	☐
Abacakara	☐	☐	☐	☐

KURERWA KW'INTUMWA:	ABU TWALIB	ABDUL MUTWALIB	NK'IMYAKA UMONANI	ABDULLAH BUN ABDUL MUTWALIB	IMYAKA IRINDWI
Nyuma ya nyina ni Sekuru	☐	☐	☐	☐	☐
Apfa intumwa ifite imyaka	☐	☐	☐	☐	☐
Hanyuma arerwa na Sewabo	☐	☐	☐	☐	☐
Intumwa yikoreye	☐	☐	☐	☐	☐
Nyina yapfuye ataruzuzwa	☐	☐	☐	☐	☐

INTAMBARA ZE N'INTUMWA ZE:	IMYAKA 20	IMYAKA IBIRI	IMYAKA 27	9 MURI ZO	INTAMBARA 1
Buri ntumwa ze n'udutero shuma twe byabaye nyuma yo kwimuka					
Mu gihe:	☐	☐	☐	☐	☐
Intumwa ze n'udutero shuma					
Twe byari nka:	☐	☐	☐	☐	☐
Umubare w'intambara ze:	☐	☐	☐	☐	☐
Izo yarwanye ubwe:	☐	☐	☐	☐	☐
Iyo yakomeretsemo:	☐	☐	☐	☐	☐

ISHAKIRO RY'AMASOMO

Contents

ITANGIRIRO RY'IGITABO	2
IBISINGIZO BY'INTUMWA MUHAMADI	2
IKIZAMINI CYA MBERE	2
UMUYOBORO W'INTUMWA MUHAMADI	2
IKIZAMINI CYA KABIRI	2
BIMWE MUBY'UMWIHARIKO WE	2
UMURYANGO W'INTUMWA MUHAMADI N'ABAGORE BAYO	2
IGIKA CYA MBERE: MBERE Y'UBUTUMWA	2
IGIKA CYA GATATU: IGIHE CYA MAKKA	2
IGIKA CYA KANE: IGIHE CYA MADINAH.....	2
INCAMAKE Y'INTAMBARA Z'INTUMWA MUHAMADI	2
UBURWAYI BW'INTUMWA MUHAMADI N'URUPFU RWE	2
UMUSOZO	2
IKIZAMINI CYA GATATU.....	2
ISHAKIRO RY'AMASOMO	2

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Uburenganzira bwose kuri iki gitabo bwihariwe na nyiracyo Usibye uwaba ashaka kugicapa cyangwa kugisemura agamije kugitangira Ubuntu, ibyo yabikora ari uko abanje kubihirwa uburenganzira n'umwanditsi wacyo.

هيثم
السرхан
الموقع الرسمي للشيخ

<https://alsarhaan.com>

NTIBYEMEWE KUKIGURISHA

مترجم الى اللغة
كينيارواندا

Ikinyarwanda

IBISOBANURO BY'INYANDIKO
Y'AMASOMO YA NGOMBWA KURI BURI
MUYISLAMU

شرح متن
الدروس المهمة
لعامة الأمة

Abashyamba mu Isyamba
ABDUL AZIZ MWENE ABDULLAH
MWENE BAZI

Abashyamba mu Isyamba
HAYITHAM MWENE MUHAMADI
JAMILU SARHANI

NTIBYEMEWE KUKIGURISHA

شرح متن

الدروس المهمة لعامة الأمة

**IBISOBANURO BY'INYANDIKO Y'AMASOMO YA
NGOMBWA KURI BURI MUYISLAMU**

CYANDITSWE

NA

**SHEIKH IMAMU: ABDUL AZIZ MWENE ABDALLAH
MWENE BAZI**

**IMANA IMUGIRIRE IMPUHWE KANDI IMUSHYIRE AHAGUTSE
MU IJURU RYAYO**

Cyitaweho cyane

na

Nyakubahwa Sheikh

Hayitham mwene Muhamadi Jamilu Sarhani

UWAHOZE ARI UMWARIMU MU ISHURI RYISUMBUYE RY'UMUSIGITI W'INTUMWA,
AKABA N'UMUYOBOZI W'URUBUGA RWA ATASASWIL AL ILMIY

<http://attaseel-alelmi.com>

Imana imuhanagureho ibyaha we n'ababyeyi be ndetse n'uwo ariwe wese wamuteye inkunga
mugusohoha iki Gitabo

Cyasobanuwe mu Kinyarwanda

Na

Sheikh TWAGIRAMUNGU Mudathir

IBISOBANURO BY'ITANGIRIRO RY'UMWANDITSI

Sheikh Imamu ABDUL AZIZ mwene ABDALLAH mwene BAZI (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati:

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Ishimwe n'ikuzo bikwiriye Allah we murezi w'ibiremwa byose, kandi iherezo ryiza rizagira abatinya Imana, amahoro n'imigisha nibisakare ku mugaragu wayo akaba n'intumwa yayo, intumwa yacu Muhamadi, n'abiwe n'abasangirangedo be bose. Nyuma y'ibyo:

Aya magambo ni incamake isobanura bimwe mubyo abayislamu bagomba kumenya mu idini ya Islamu, nkaba nabyise "AMASOMO YA NGOMBWA KURI BURI MUYISLAMU" nkaba nsaba Imana ko yagirira abayislamu akamaro, kandi icyi gikorwa Imana ikacyinyakirira, muby'ukuri yo igira Ubuntu cyane. ABDUL AZIZ MWENE ABDALLAH MWENE BAZI.

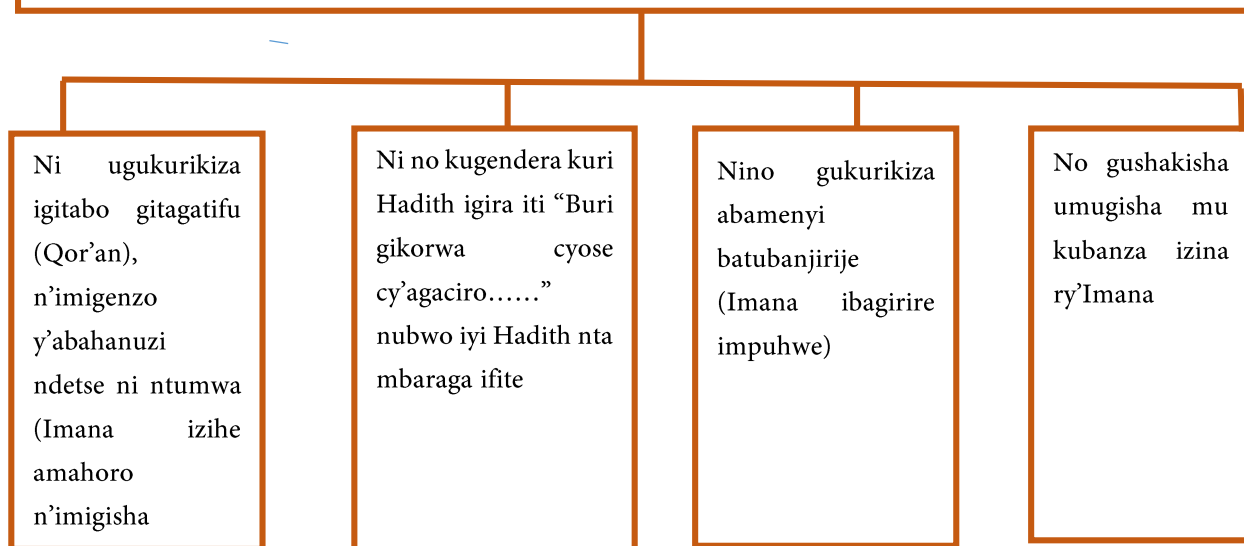
KUKI ARI NGOMBWA KWIGA AMASOMO YA NGOMBWA

Ni ngombwa kwiga amasomo ya ngombwa kuko ari aya ngombwa nkuko umwanditsi w'igitabo yacyise ndetse akanagira inama abamenyi kugira agaciro. Umuntu aramutse avuze ati "Nibyi koko aya masomo ni aya ngombwa, ariko areba abayislamu basanzwe, naho nyewe ndi umunyeshuri ndiga, urwego rwanjye ruri hejuru y'urw'abantu basanzwe. **Igisubizo:** Uyu muntu dushobara kumubaza ibikubiye mo atabisubiza, ubwo abantu basanzwe ahubwo baba bamurusha, ni ngombwa ko umunyeshuri yicisha bugufi ntiyishyire hejuru ku bumenyi ndetse no ku bamenyi, akagendera ku murongo w'abamenyi. Mu gitabo cya "Swahihul Bukhariy" Mujahidi yaravuze ati "Ntabwo umuntu yakwiga ngo agire ubumenyi mu gihe ari umuntu ugira isoni cyangwa wiyemera"

AMASOMO YA NGOMBWA AKUBIYEMO IBIKI?

1. Uko abatubanjirije beza babanaga na Qor'an, mu kuyisoma no kuyifata mu mutwe no kuyitekerezaho ndetse no kuyigenderaho.
2. Ibisobanuriro bya Islamu na Imani (ukwemera) na Ihsani, na Tawuhidi (iyobokamana) ndetse n'ibice bigize ibangikanya.
3. Ibisobanuro by'Iswala.
4. Ibisobanuro byo Gutawaza.
5. Kurangwa n'imytwarire y'idini ndetse n'imico ya Kislamu.
6. Kuburira abantu kwirinda ibangikanya n'ibindi byaha by'ubwoko bwose.
7. Gutegura umurambo, kuwusengera no kuwushyigura.

NI KUKI ABAMENYI BANGIZA IZINA RY'IMANA MU BITABO BYOBO

ISOMO RYA MBERE

SURAT AL FATIHAT NANDI MASURA MAGUFI

Surat Al Fatihat ndetse n'andi masura magufi ashoboka, guhera kuri Surat Azalzat kugeza kuri Surat A Naasi, kuyasoma no gutunganya igisomo no kuyafata mu mutwe ndetse no gusobanura ibikenewe kumvikana muri yo.

IBISOBANURO

Ni ngombwa kuzifata mu mutwe – nkuko abatubanjirije babikoraga – Buri muni ugafata mu mutwe ayat icumi bikajyana no gusoma ibisobanuro byazo, mu gitabo cya Tafsir y'incamake nka Tafsir ya Ibun Saadi (Imana ibagirire impuhwe), no kwishingikiriza ku Mana ngo igufashe kuzishyira mu bikorwa.

NI IYIHE TAFSIR UMUNYESHURI AGOMBA GUHERAHO?

Umunyeshuri, agirwa inama yo guhera kuri Tafsir yitwa “Tafsirul Karim Arahman fiy Tafsir kalamil Manani) ya Sheikh Abdu Rahman mwene Naswir A Saadi (Imana imugirire impuhwe) kandi imubabarire.

NI UKUBERA IKI?

Ni ukubera ko abamenyi babigiriyeho inama abantu, kandi nabo bakaba barabyitayeho cyane.

Nino kubera ko iyo Tafsir iri mu ncamake, bityo ikaba ikwiranye nuko umutangizi ayosoma.

Ni no kuba interuro zayo zoroshye kandi zisobanutse nta mayobera arimo

Nino kuba iyo Tafsir ifasha mu kugendera kuri Qor'an ku bushobozi bw'Imana.

Nino kubera ko umwanditsi w'igitabo (Imana imugirire impuhwe), yibanda ku Iyobokama (Tawuhid)

ABANTU KUBYEREKEYE QORAN BARIMO IBICE BINGAHE?

Abantu ku byerekeye Qor'an barimo ibice bibiri biteganye ndetse n'icyo hagati:

ABAPFOBYA

Icyo ni igice cyataye Qor'an, guta Qor'an ni:

ABAYISOMA MU BURYO BUTUZUYE

Icyo ni igice gisoma Qor'an cyangwa kiyifata mu mutwe, ariko kutayitekerezaho kitanayikoresha

IGICE CYO HAGATI

Ni igice gihozaho gusoma Qor'an no kuyifata mu mutwe kandi banayitekerezaho, banishingikiriza Imana ngo ibafashe kuyigenderaho, uko niko abatubanjirije ndetse n'ababakurikiye bari bameze.

Ni ukureka kuyisoma

Kureka kuyifata mu mutwe

Kureka kuyitekerezaho

Kureka kuyigenderaho

Kureka kuyivurisha

Imana yaravuze iti “Kandi intumwa yaravuze iti Nyagasani, mu by’ukuri abantu banjye bamazi gutera umugongo Qor’an”. N’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha yaravuze ati “Mu by’ukuri mu mugongo w’uyu no mugisekure cye hazavamo abazajya basoma Qor’an ntirenge imihogo yabo, bazica abayislamu basige abasenga ibigirwamana, bazava mubuyislamu bihuta nkuko umwambi wihuta usohoka mu muheto, ndamutse ngejeje icyo gihe cyabo nabarwanya nk’abantu ba Adi”.

UDUCE TW’IBISOBANURO BYAVUYE MURI “TAFSIRUL KARIM RAHMAN FIY TAFSIR KALAMIL MANAI”

YA ALAMAT ABDU RAHMAN A SAADI (IMANA IMUGIRIRE IMPUHWE, N’IBIBAZO KURI YO

IBOSOBANURO BYA SURAT AL FATIHAT IKABA ARI SURA YAMANUKIYE MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤
أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦ ﴿الفاتحة: ١ -

1. Ntangije buri zina ry’Imana Nyagasani, kubera ko ijambo “اسم” ni ijambo riri mubuke ryegetse ku rindi, ibyo mu rurimi rw’icyarabu bikaba bisobanura amazina yose meza. Ijambo “الله” ni ijambo risobanuye usengwa ukwiriye guharirwa ibikorwa byose by’amasengesho, kubera ibisingizo by’ubumana yihariye, bikaba ari ibisingizo byuzuye “الرحمن الرحيم”, ni amazina abiri agaragaza ko we Nyagasani ari umunyempuhwe zagutse kandi zihambaye zisagutse buri kintu, kandi zikaba zisendereye kuri buri kiremwa, Imana yazigeneye abayitinya banakurikira intumwa n’abahanuzi, abo ngabo Imana yabageneye impuhwe zitaziguye, abataribo naho bazifiteho uruhare ruto.

Menya ko mu misingi migari yemeranyijweho n’abatubanjirije: Ni ukwemera amazina y’Imana n’ibisingizo byayo ndetse n’amategeko y’ibisingizo, bakaba bagomba kwemera urugero: Imana ari Nyirimpuhwe Nyirimbabazi akaba ari ibisingizo byayo bishingiye kuri nyirugutanga izo mpuhwe, bityo inema zose zigera ku bantu ziba zikomotse kuri izo mpuhwe zayo, ibyo umuntu agomba kubyemera atyo no ku yandi mazina.

Bavuga ku izina ry’Imana “العليم”: Ko Imana ari umumenyi, ufite ubumenyi uzi buri kintu, naho izina ry’Imana “قدير”: Ni ufite ubushobozi, ushoboye byose.

2. “الحمد لله” : Ni ugusingiza Imana ibisingizo byuzuye, n’ibikorwa byayo bizenguruka mu kugira Ubuntu no kugira uburinganire, Imana rero ifite ishimwe ryuzuye mu buryo bwose.

“رب العالمين”: Ijambo Rabu: risobanuye umurezi w’ibiremwa byose, ibyo biremwa bikaba ari ibiremwa byose bitari Imana. Kubera ko ariwe wabiremye akabitunganyiriza buri kintu, akabiha inema zihambaye, ibyo biremwa biramutse bizibuze bitabaho, nta nema ibiremwa bifite itaraturutse kuri Nyagasani.

Imana Nyagasani kurera ibiremwa biri mu buryo bubiri: Kurera mu buryo bwa rusange no kurera mu buryo bw’umwihariko.

- Kurera mu buryo bwa rusange: Ni ukuba yararemye ibiremwa, akaba abiha amafunguro, akanabiyobora ku bibafitiye akamaro, bituma bakomeza kubaho ku isi.
- Naho kurera mu buryo bw’umwihariko: Ni ukurera abakunzi bayo, ikabarerera mu kwemera, ikanabafasha gushikama kuri uko kwemera, ikabarinda buri kintu cyose cyaba imboganizi kikabatandukanya n’uko kwemera.

Ubu bwoko bwo kurera rero: Bukaba ari ugufasha abantu kugera kugera kuri buri cyiza no kubarinda buri kibi. Birashoboka ko ibi bisobanuro byaba ariryo banga ryatumye buri busabe bwose bw’intumwa bwajemo ijambo “Rabi”. Kuko ubusabe bwose bwabo buri munsu ya Nyagasani by’umwihariko. Bityo ijambo “رب العالمين” rikaba ryumvisha ko Imana yihariye ukurema no kugenga ibintu byose no gutanga inema zose, no kuba Imana ikungahaye mu buryo bwuzuye naho ibiremwa byose byo bitindahaye kuri yo mu buryo bwose.

3. “مالك يوم الدين” Ijamo “المالك” risobanuye ufite ibisingizo byose by’ubwami, aribyo bitanga kuba yategeka bigakurikizwa akanabuza bikaba, akaba yatanga ibihembo by’ibikorwa byiza akanahana ku bikorwa bibi, akaba abasha gukora icyo ashatse mu bwami bwe.

Iri jambo rifatanye nirindi rigira riti “يوم الدين” bisobanuye umunsi w’imperuka, umunsi abantu bazabazwa ibikorwa byabo ibyiza ndetse n’ibibi, kuko kuri uwo munsi nibwo ubwami bw’Imana bwuzuye n’uburinganize bwayo ndetse n’ubugenge bwayo, bizagaragarira ibiremwa mu buryo bwuzuye, icyo gihe ubwami bw’ibiremwa buzaba bwarangiye, kuburyo kuri uwo munsi abami bazaba bareshya n’abo bayoboraga, abari abagaragu bareshya n’abari abigenge, bose icyo gihe bazaba bahungabanye kubera ubuhambare bw’Imana, baciye bugufi kubera icyubahiro cyayo, biteguye ibihembo byayo kandi babyiringiye, banatinye ibihano byayo, ni nayo mpamvu Imana yashimangiye ubwami bwayo kuri uyu munsi, hamwe nuko bizwi ko Imana ari umwami w’umunsi w’imperuka ndetse nindi minsi.

4. Ijambo ry’Imana rigira riti “إياك نعبد وإياك نستعين” bisobanuye ni wowe wenyine dukorera amasengesho ni nawe wenyine dusaba inkunga, kuko mu rurimi ry’icyarabu iyo uwakoreweho igikorwa abanjirije inshinga biba bisobanuye ko icyo kintu ari umwihariko kuri we gusa, icyo gihe biba bisobanuye kwemeza ko icyo kintu kigenewe uwo gusa nta wundi gikwiye. Bikaba bisobanuye ngo “Dusenga wowe wenyine gusa nta wundi dusenga, kandi inkunga tuzisaba wowe gusa nta wundi dusaba inkunga”, kuba muri ririya jambo gusenga byaje mbere yo gusaba inkunga, ni mu rwego rwo kubanza ibiri rusange kuby’umwihariko, bikaba ari no mu rwego rwo kubanza no kwita k’ukuri kw’Imana Nyagasani ku kuri k’umugaragu we.

Ijambo “العبادة” : Ni izina rikubiyemo ibyo Imana ikunda ikanabyishimira, haba mu bikorwa ndetse n’amagambo, ibigaragara n’ibitagaragara. Naho ijambo “الإستعانة” : ryo ni ugusaba Imana Nyagasani inkunga, mu bigufitiye akamaro no kugukiza ibibi, ibyo ukabikorana icyizere cyo kubibona.

Gusenga Imana rero no kuyisaba inkunga, ni inzira igeza umuntu mu buzima bwiza buhoraho ndetse no kurokoka ibyago byose, nta bundi buryo wazarokoka udakoze ibyo bintu byombi, mu by’ukuri, rero amasengesho aba amasengesho, igihe uyakomoye ku intumwa y’Imana, ukayakora ugamiye kwishimirwa n’Imana. Ibyo bintu bibiri nibyo bigize amasengesho. Kuba havuzwe gusaba inkunga nyuma y’amasesengesho, kandi gusaba inkunga nubusanzwe biri mu masengesho, ni uko umugaragu w’Imana mu masengesho ye yose akeneye inkunga y’Imana Nyagasani, kuko Imana iramutse itamuteye inkunga ntashobora kugera kubyo ashaka mu gukora ibyo yategetswe no kwirinda ibyo yabujijwe 5. Imana yaravuze iti “اهدنا الصراط المستقيم” : bisobanuye ngo: Twereke kandi utuyobore unadufashe kugendera mu nzira itunganye, ariyo nzira isobanutse igeza umuntu ku Mana ndetse no mu ijuru ryayo, ibi bikaba bisobanuye kumenya ukuri no kugukurikiza. Ijambo ngo “اهدنا إلى الصراط” risobanuye ngo: Tuyobore utuganisha ku nzira igororotse: Ni ugushikama ku idini ya Islamu no kureka andi madini yose atari yo. Naho ijambo ngo “اهدنا” : Ni ijambo rikubiyemo ibisobanuro byose byo kuyoboka by’idini haba mu bumenyi cyangwa mu bikorwa, ubu bukaba ari ubusabe bwinshi kandi bufitiye akamaro umugaragu w’Imana.

No kubera iyo mpamvu ni ngombwa ko buri Muyisumu yajya asaba Imana akoresheje ubu busabe muri buri Rakaa ya buri sengesho rye, kubera ko ubu busabe abukeneye cyane. Iyo nzira igororotse:

6. “صراط الذين أنعمت عليهم” bisobanuye ngo: Inzira y’abo wahaye inema, mu bahanuzi, abanyakuri, abaguye mu nzira y’Imana ndetse n’abakiranutsi. Ijambo “غير” risobanuye ngo itari inzira “المغضوب عليهم” y’abamenye ukuri hanyuma bakanga kukuyoboka nk’Abayahudi n’abandi nkabo, ntibe kandi inzira ya “الضالين” aribo abaretse gukurikira ukuri kubera ubujiji n’ubuyobe nk’Abakirisitu n’abandi nkabo. Iyi Surat hamwe nuko ari incamake, ikubiyemo ibidakubiye mu isura yindi iyo ariyo yose ya Qor’an, kuko ikubiyemo amoko y’iyobokamana (Tawuhid) uko ari atatu: TAWUHID RUBUBIYAT: igaragarira mu ijambo rigira riti: “رب العالمين” bisobanuye “Umurezi w’ibiremwa byose”. Naho TAWUHID ULUHIYAT, aribyo: Guharira Imana ibikorwa byose by’amasengesho, igaragarira mu ijambo rigira riti “الله” riboneka mu ijambo ry’Imana rigira riti “إياك نعبد وإياك نستعين”. Naho TAWUHIDUL ASIMAI WA SWIFATI, bisobanuye: Guhamya ibisingizo byuzuye ku Mana Nyagasani, ugahamya ibyo Imana yihamijeho ubwayo n’ibyo intumwa yayo yayihamijeho, ibyo ukabikora nta gupfobya cyangwa kubigereranya n’ibyibiremwa cyangwa kubisanisha niby’ibindi bintu, ibyo bigaragarira mu ijambo rigira riti “الحمد لله”, nkuko byatambutse.

Iyi Surat kandi ikubiyemo guhamya ubutumwa, bigaragarira mu ijambo rigira riti: “اهدنا الصراط المستقيم”, bisobanuye ngo: Tuyobore inzira igororotse. Ibyo ntibyashoboka rero nta butumwa buriho.

Ikubiyemo na none: Ibihembo ku bikorwa, bigaragarira mu ijambo rigira riti “مالك يوم الدين” bisobanuye ngo: Umwami w’umunsi w’imperuka, by’umvikana ko ibihembo bizatangwa m’ubutabera, kuko ijambo “الدين” risobanuye ibihembo mu butabera.

Na none iyi Surat ikubiyemo: Guhamya igeno ko umuntu ariwe wikorera ibikorwa mu kuri, bitandukanye n’ibivugwa n’abo bita Al Qadariyat ndetse naba Jabriyat.

Iyi Surat na none ikubiyemo: Gusubiza abantu bose bagendera ku bihimbano ndetse n’abayobye, ibyo bigaragarira mu ijambo ry’Imana rigira riti “اهدنا الصراط المستقيم” tuyobore inzira igororotse, kuko byumvikanamo kumenya ukuri no kukugenderaho, buri wese ugendera ku bihimbano ndetse n’uwayobye, uwo anyuranyije n’ibyo twavuze.

Iyi Surat na none ikubiyemo: Kwereza Imana Nyagasani idini, haba mu masengesho ndetse no mugusaba inkunga, ibyo bigaragarira mu ijambo ry’Imana rigira riti “إياك نعبد وإياك نستعين”. Ishimwe n’ikuzo bikwiriye Imana murezi w’ibiremwa.

IBISOBANURO BYA AYATUL KURUSIY

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾ البقرة: ٢٥٥

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ko iyi Ayat ihambaye kurusha izindi Ayat zose Qor'an, kubera ibisobanuro by'iyobokamana biyikubiyemo ndetse n'ibisingizo byagutse by'Imana Nyagasani, yavuze ko yo Mana ifite ibisobanuro byose by'ubumana, ko nta wundi ukwiriye ubumana ndetse no kugaragirwa usibye yo gusa. Ubumana bw'utariyo no kugaragirwa k'utariyo ni ibinyoma. Imana ikomeza igira iti "الحي" bisobanuye ufite ibisobanuro byose byuzuye by'ubuzima, haba mu kumva, kubona, ubushobozi, gushaka nibindi bisingizo byo kubaho. Nkuko ijambo "القيوم" hinjiramo ibisingizo byose bijyanye n'ibikorwa, kuko Ijambo "القيوم" ryinjiramo ibisingizo byose by'ibikorwa, kuko rijyanye no kuba Imana yihagije idakeneye ikiremwa icyo aricyo cyose, kuko ariyo yabihanze ikaba inabibeshejeho niyo ibiha ibyo bikeneye byose kugira ngo bibashe kubaho no kuramba, mu bigaragaza ukubaho kwayo kandi kuzuye no kuba yihagije nuko "لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ" itajya ifatwa no guhondobera "وَلَا نَوْمٌ" ndetse ntabwo Imana ifatwa n'ibitotsi, kuko guhondobera no gusinzira biba ku biremwa binanirwa bikagwa agacuho, ntabwo rero ibyo byaba kuri Nyagasani Uhambaye, Imana kandi itubwira ko ariyo mutware w'ibiri mu birere no mu Isi, byose bigaragira Imana nta kiremwa na kimwe kitari muri iyo gahunda. Imana yaravuze iti "Mu by'ukuri, ibiri mu birere no mu Isi, byose bigaragira Nyagasani" niwe ugenga ibiremwa byose kandi niwe wenyine ufite ibisingizo byuzuye by'ubwami, ni murigaragaza ko ubwami bwe bwuzuye nuko nta numwe "يَشْفَعُ عِنْدَهُ" wakorera undi ubuvugizi "إِلَّا بِإِذْنِهِ" buri muvugizi wese na buri muyobozi wese ni abagaragu nta bushobozi bafite bwo gukora ubuvugizi badahawe uburenganzira n'Imana. Imana iti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Imana niyo ifite ubuvugizi bwose ifite ubwami bw'ibirere n'isi". Imana kandi ntawe iha uburenganzira bwo gukora ubuvugizi usibye k'ubwo ishaka kandi ntabyo Imana ishaka bitari Tawuhidi no gukurikira intumwa yayo, utarangwa nibyo, nta ruhare na ruto agira mu buvugizi. Hanyuma Imana noneho iravuga kubyerekeye ubumenyi bwayo bwagutse, ko azi ibikorwa byose by'ibiremwa ndetse nibyo mu gihe kizaza bidafite iherezo "وَمَا خَلْفَهُمْ" akaba azi n'ibikorwa by'ibiremwa byarangiye nabyo bidafite urugero, Imana ikanavuga ko nta nakimwe kiyisoba izi "amaso yuzuye ubuhemu ndetse n'ibihishe mu bituza" nyamara ibiremwa nta nakimwe bizi mu bumenyi bw'Imana "إِلَّا بِمَا شَاءَ" usibye gusa ibyo Imana ishaka ko ibiremwa bimenya. Hari ibyo Imana yeretse abantu mu bijyanye n'amategeko y'idini n'igeno, ariko ni akantu gatoya cyane, kayengera mu bumenyi bw'Imana, nkuko Imana yabivuze, ko abazi Imana cyane ni intumwa n'abamalayika, Imana iti "Ubutagatifu ni ubwawe, twe nta bumenyi dufite usibye ubwo watwigishije gusa". Hanyuma Imana nanone ivuga k'ubuhambare bwayo ko intebe yayo iruta ibirere n'isi, kandi ko Imana yabirinze byo n'ibibirimo, byaba ibiremwa ndetse naza gahunda Imana yashyiriyeho ibiremwa, hamwe nibyo ntabwo ibyo byose biremerera Imana kubera ubuhambare bwayo n'ubushobozi bwayo ndetse n'ubugenge mu mategeko yayo. "وَهُوَ الْعَلِيُّ" Yo (Imana) iri hejuru y'ibiremwa byayo ubwayo.

Imana iri hejuru y'ibiremwa byayo kubera ubuhambare bw'ibisingizo byayo, ikaba iri hejuru kukunesha ibiremwa byayo no guca bugufi kw'ibiriho byose ku Imana, no koroha kw'ibikomeye kuri yo, ndetse no guca bugufi kwabyo ku Imana. “العظيم” bisobanuye ukusanyije ibisingizo byose bihambaye, ukundwa n'imitima kandi ikamukuza, abazi bazi neza ko ubuhambare bw'ikintu icyo aricyo cyose uko bwaba bumeze kose, imbere y'ubuhambare bw'Imana buba ubusa. Iyi ayat rero ikubiyemo ibi bisobanuro bihambaye, birakwiye ko iyi ayat yaba ariyo isumba izindi muri Qor'an, kandi birakwiye ko uyisomye ayitekerazaho kandi azi n'icyo isobanuye, umutima we wuzura icyizere n'ubumenyi ndetse n'ukwemera, kubera gusoma iyo ayat bikaba byamurinda ibibi bya Shitani.

IBISOBANURO BYA SURAT ZALZALAT YAHISHURIWE I MADINA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝٢ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ۝٣ يَوْمَئِذٍ تُخْبِرُهَا أَنَّ رَبَّكَ ۝٤ أَوْحَىٰ لَهَا ۝٥ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۝٦ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝٧ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝٨﴾ الزلزلة: ١ - ٨

(1-2): Imana Nyagasani iratubwira ibizaba ku munsu w'imperuka, ko Isi izagira umutingito ukomeye, kugeza ubwo ibiyiriho byose bizagwa hasi, zaba inyubako ndetse n'ibindi byose, muri icyo gihe imisozi izaritagarwa kuburyo ihinduka itaka ikaringanira n'ubutaka busanzwe maze isi ikaringanira nta hari ikona cyangwa hazamuka “وأخرجت الأرض أثقاله” Icyo gihe isi izasohora ibiri munda yayo yaba imirambo ndetse n'imitungo iyirimo.

(3): “وقال الإنسان” abantu nibabona ibintu bihambaye bibaye ku isi, bavuge batangara bati: “ما لها” iyi Si biyigendekeye bite ibaye iki?

(4-5): “يومئذٍ تحدث” Kuri uwo munsu Isi izavuga “أخبارها” izavuga ibyayo byose, ishinja abantu ibyo bayikoreye ho, byaba ibyiza cyangwa ibibi, mubuhumya isi izatanga icyo gihe mu bikorwa abantu bakoze “بأن ربك أوحى لها” ibyo bizaba ari ibyo Imana yayitegetse ngo ivuge ibyayikorewe hejuru, kandi ntishobora gusuzugura amategeko y'Imana.

(6): “يومئذٍ يصدر الناس” Mu bizaba ku munsu w'imperuka (ubwo Imana izaba irimo gucira imanza abantu) bazaba ari amatsinda atandukanye kandi anyiranye. “ليروا أعمالهم” kugira ngo Imana ibereke ibikorwa byabo bakoze ibibi ndetse n'ibyiza kandi Imana inabereke ibihembo byabo bikwiranye nabyo.

(7-8): “ومن يعمل مثقال ذرة خيرا يره” Uzaba yarakoze icyiza kingana n'impeke y'ururo azakibona, n'uzaba yarakoze ikibi kingana n'impeke y'ururo nawe azakibona, ibi bikaba ari rusange bikubiyemo ibyiza byose umuntu yakoze ndetse n'ibibi umuntu yakoze byose, kuko niba umuntu azerekwa igikorwa yakoze kingana n'impeke y'ururo, birumvikana ko ikiyiruta cyo ari ngombwa kucyerekwa, nkuko Imana yabivuze igira iti “Umunsu buri muntu azabona ibyo yakoze byaba ibyiza bazanywe, ndetse n'ibibi yakoze byazanywe, izifuza ati: iyaba byagizwaga kure cyane yanjye simpure nabyo). (Muri icyo gihe abantu bazasanga ibyo bakoze byazanywe byashyizwe ahagaragara). Aya magambo arashyishikariza gukora ibyiza nubwo byaba bikeye, aranatinyisha gukora ikibi n'ubwo cyaba gitoya gisuzuguritse.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا﴾ ١ ﴿فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا﴾ ٢ ﴿فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا﴾ ٣ ﴿فَأَثَرُنَ بِهِ نَقْعًا﴾ ٤ ﴿فَوْسَطْنَ بِهِ﴾ ٥
 جَمْعًا ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ﴾ ٦ ﴿وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ﴾ ٧ ﴿وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ﴾ ٨ ﴿أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ
 مَا فِي الْقُبُورِ﴾ ٩ ﴿وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ﴾ ١٠ ﴿إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَذِٰلِكَ لَخَبِيرٌ﴾ ١١ ﴿الْعَادِيَات: ١ - ١١﴾

(1): Imana Nyagasani irarahira ifarasi, kubera ibitangaza byoye bizirimo, ndetse n'inema zayo zigaragara kandi ibiremwa byose bizi, Na none Imana Nyagasani irarahira izo Farasi mu bihe byazo byihariye zidafatanyamo n'izindi nyamaswa zose, Imana iti “والعاديَات ضبحًا” Ndahiye ifarasi zifite ingufu zitera umwanzi, zihumagira cyane kubera kwiruka cyane.

(2): “فالموريات” Imana irarahira ibinono byazo bikubita n'amabuye “قدحًا” bigatanga ibishashi by'umuriro, kubera gukomera kw'inzara z'ibinono byazo mu gihe zirukanka.

(3): “فالمغيرات” Imana irarahira k'uburyo izo Farasi zigwa gitumo abanzi “صبحًا” mu gitondo, ibi bikaba bigaragaza ko gutera abanzi ubatunguye akenshi biba mu gitondo.

(4-5): “فأثرن به” muri uko gutera zitunguranye mu gitondo zigatumura ivumbi “فوسطن به” zikagera mu banzi rwagati.

(6): icyo Imana yarahiriyeho kigaragara muri iri jambo “إن الإنسان لربه كنود” mu by'ukuri, ikiremwa muntu ahakana cyane Nyagasani we yimana ibyiza by'Imana yamuhaye, muri kamere y'umuntu aremetse nuko umutima we ntumwemerera gutanga ibyo agomba uko byakabaye, kamere ye nuko ari umunywemwe kandi utanatanga ibyo agomba gutanga by'aba ibijyanye n'umutungo cyangwa ibijyanye n'umubiri. Usibye gusa uwo Imana yayoboye akava mu bantu b'ubwoko nkubu, akaba umuntu utanga ibyo agomba gutanga.

(7): “وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ” Imana iti : Mu by'ukuri, umuntu nawe ubwe azi neza ko ari uko ateye, mu kudatanga no kugundira ntiyabihakana na gato, kuko ibyo ari ibintu bigaragara cyane, binashoboka ko iriya nsimbura zina ya (به) ishobora no kugaruka ku Mana Nyagasani, igisobanuro cy'ariya magambo kikagira kiti : Mu by'ukuri, umuntu ahakana Nyagasani cyane, ndetse n'Imana irabihamya. Muri uyu murongo harimo imvugo itera ubwoba yizeza ibihano ku muntu wese uhakana Nyagasani we, ko agomba kumenya ko Imana ibizi kandi ari umuhamya wabyo.

(8): “وَإِنَّهُ” mu by'ukuri, umuntu “لحب الخير” mu gukunda ibyiza (umutungo) “لشديد” arakaze cyane, kandi kuwukunda kwe nibyo nibyo bimutera kureka ibyo ategatswe gukora, bityo ibyo akunda akabirutisha kwishimirwa na Nyagasani we, kandi ibi byose abiterwa no kureba bugufi ubuzima bw'iyi Si, no kwirengagiza ubuzima bwa nyuma.

(9-10): No kubera iyo mpamvu, Imana yavuze inashishikariza gutinya uwo munsu w'ibihano iti “أفلا يعلم” ese uyu muntu uzindaye ntashobora kumenya ko “إِذَا بَعَثَ مَا فِي الْقُبُورِ” ko hari igihe Imana izavana abapfuye mu mva zabo, kugira ngo abakusanyirize hamwe “وحصل ما في الصدور” maze amabanga ari mu bituza byabo akagaragazwa, byaba ibyiza cyangwa ibibi, ibyari ibanga bikajya ku mugaragaro imbere y'ibiremwa ibyo bikaba ari ingaruka y'ibikorwa byabo.

(11): “إِنْ رَبِّهِمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ” Mu by'ukuri, Nyagasani wabo, azi kandi areba ibikorwa byabo ibigaragara n'ibitaragara, kandi azanabibahera ibihembo, Imana yashimangiye ko izi ibikorwa byabo kuri uwo munsu, kandi tuzi neza ko Imana izi ibikorwa byabo igihe cyose, ikigamijwe hano ni ibihembo by'ibikorwa byabo bishingiye ku bumenyi bw'Imana no kuba Imana yarabikurikiranye.

IBISOBANURO BYA SURAT AL QARIAT YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ الْقَارِعَةُ ١ مَا الْقَارِعَةُ ٢ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ٣ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ٤ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ٥ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ٦ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ٧ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ٨ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ٩ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ١٠ نَارُ حَامِيَةٍ ١١ ﴾ القارعة: ١ - ١١

(1-3): “القارعة” Iri ni rimwe mu mazi y'umunsu w'imperuka, yiswe iryo zina, kuko izahabura abantu ikanababuzza amahoro kubera ibintu bihambaye bizabaho kuri uwo munsu, niyo mpamvu Imana yawugize umunsu uhambaye kandi ukase, mu ijamba ryayo rigira riti “القارعة ما القارعة وما أدراك ما القارعة” Ndahiye ku kizahonda, ese ikizahonda niki? N'iki cyamumenyesha ikizahonda?

(4): “يوم يكون الناس” Umunsu abantu kubera ubukana bw'uwo munsu bazamera “كالفرش المبعوث” nk'ibinyugunyugu binyanyagiye, binyuranyurana mo, bitazi aho byerekera, maze hakanwa itara bikarwirundaho, kubera ko bitabona, uko niko abantu bafite ubwenge ku munsu w'imperuka bazaba bameze.

(5): Naho imisozi ikomeye kandi iremereye kuri uwo munsu, izaba imeze “كالعهن المنفوش” nk'ipamba ryoroshye cyane ritumurwa n'akayaga gake cyane. Imana yaravuze iti “Uzanabona imisozi wibwire ko iri hamwe, nyamara izaba igenda yihuta nk'ibicu” hanyuma nyuma yahoo imisozi izahinduka ivumbi ritumuka irangire ntiyongere kugaragara, muri icyo gihe nibwo hazazanwa iminzani yo gupima ibikorwa by'abantu, kandi abantu icyo gihe bazaba barimo ibice bibiri: Igice cy'abakoze ibyiza n'igice cy'abakoze ibikorwa bibi.

(6-7): Imana iti “فأما من ثقلت موازينه” uwo iminzani ye (y'ibyiza) izaremera, ibyiza bikaganza ibibi, Imana iti: “فهو في عيشة راضية” uwo azaba mu buzima bushimishije mu majuru yuje inema.

(8-11): Imana iti “وأما من خفت موازينه” naho uwo iminzani ye (y'ibyiza) izoroha nko kuba adafite ibyiza bishobora kuganza ibibi, Imana iti “فأمة هالوية” uwo intaho ye izaba ari mu muriro witwa Hawiyat, uwo muriro akazabana nawo nkuko umwana abana na nyina, nkuko Imana ibivuga igira iti “Mu by'ukuri, ibihano byawo bizahoraho” banavuga ko igisobanuro cv'ivo avat ari: Na nvina w'ubwonko bwe ni mu muriro, azaiugunvamo abanie umutwe.

Imana iti “وما أدراك ما هية” niki cyakumenyesha umuriro witwa Hawiyat? Imvugo nk’iyi iba igaragaza ubuhambare bw’uwo muriro, hanyuma Imana irawusobanura igira iti “نار حامية” ni umuriro ufite ubukana bukaze cyane, ubushyuye bwawo burengeje ubw’umuriro wa hano ku isi, inshuro mirongo irindwi (70). Twikinze ku Mana ngo iwuturinde.

IBISOBANURO BYA SURAT AL HAKUM TAKATHUR YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿الْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ ۝ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝ ۱ کَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝ ۲ کَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝ ۳ ثُمَّ کَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝ ۴ کَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْیَقِیْنِ ۝ ۵ لَتَرَوُنَّ الْجَحِیْمَ ۝ ۶ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عِیْنَ الْیَقِیْنِ ۝ ۷ ثُمَّ لَتَسْئَلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِیْمِ ۝ ۸﴾
التکاثر: ۱ - ۸

(1): Imana Nyagasani mu gucyaha abagaragu bayo, birengagiza ibyo baremewe, mu kuyisenga yo yonyine batayibangikanyije n’icyo aricyo cyose no kuyimenya ndetse no kuyicuzaho ndetse no kuyikunda kurusha ibindi byose, yaravuze iti “الهاکم” ingwize zabatesheje ibyo byose byavuzwe, Imana ntiyavuze izo ngwize izo arizo, kugira ngo hinjiremo icyo aricyo cyose abantu baba bashakamo ingwize ndetse n’ibyo abantu biratana byose bijyemo, byaba imitungo, urubyaro, abayoboke, ingabo, abakozi, icyubahiro n’ibindi byose umuntu aba ashaka kurushanwamo n’undi, bitari ugishaka kwishimirwa n’Imana.

(2): Kwibagirwa kwanyu kugakomeza ndetse no guteshuka kwanyu, Imana iti “حتى زرت المقابر” kugeza ubwo musuye amarimba (mwafuye), ubuzima bwo muri Barizahki, ni ubuzima uwafuye anyuramo ajya mu buzima bwa nyuma, kuko, kuko Imana yise abapfuye ko basuye amarimbi, ntabwo yabise abatuye mu marimba, ibyo bikaba bisobanura ko hazabaho kuzuka no guhemberwa ibikorwa mu buzima buzahoraho butazarangira.

(3-6): “کلا” “ثم کلا سوف تعلمون” “کلا سوف تعلمون” igira iti “لو تعلمون علم اليقين” iyo muza kumenya ibiri imbere yanyu ubumenyi bugera ku mutima, ntimwari kurindagizwa no gushaka indonke, ahubwo mwari kwihutira gukora ibikorwa byiza, ariko kuba nta bumenyi bwa nyabwo mufite nibyo bitumye muba nk’uku mureba mwabaye. Imana iti “لترون الجحيم” nta kabuza muzabona imperuka kandi muzabona umuriro wa Jahanamu, Imana yasezeranyije abahakanyi.

(7): Imana iti “ثم لترونها عين اليقين” hanyuma uwo muriro muzawubona imbona nkubone, nk’uko Imana ibivuga iti “Inkozi z’ibibi zizanabona umuriro zimenye neza ko zigiye kuwugwamo, kandi ntizizabona aho ziwuhungira”.

(8): Imana iti “ثم لتسئلن يومئذ عن النعيم” Hanyuma kuri uwo munsu muzabazwa inema mwahawe hano ku isi, niba mwarabashije gushimira cyangwa mwaratanzemo ukuri kw’Imana muri izo nema, munabazwe ko mutazifashishije mu kwigomeka ku Mana, kugira ngo Imana ibahembe inema zizisubye kandi nziza kuzo mwari mwarahawe ku isi? Cyangwa zarabashutse ntimwibuka gushimira Imana kuri izo nema, ahubwo wenda mwazifashishije mu kwigomeka ku Mana, bityo Imana ibibahanire? Imana yaravuze iti “Uzirikane n’umunsi babandi bahakanye bazagezwa imbere y’umuriro, maze (babwirwe) bati “Mwafushije ubusa ibyiza byanyu mu buzima bw’isi mubyinezezamo. Uyu munsi murahanishwa ibihano bisuzuguritse”.

IBISOBANURO BYA SURAT AL ASWIR YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَصْرِ ١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ٢ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا

بِالصَّبْرِ ٣﴾ **العصر: ١ - ٣**

(1-3): Imana Nyagasani irarahira igihe, aricyo ijoro n'amanya, aricyo gihe abagaragu b'Imana bakoramo ibikorwa byabo, Imana inavuga ko buri muntu wese ari mu gihombo, ibihombo ni byinshi kandi biratandukanye: Hari igihombo cya rusange, nk'umuntu wahombye hano ku Isi ndetse no ku mperuka, uwo gupfa kuri we ni inema kandi akwiye kujya mu muriro wa Jahanamu. Hari n'igihombo mu buryo bumwe gusa, no kubera iyo mpamvu Imana yavuze ko igihombo kizaba kuri buri muntu usibye gusa uzaba arangwa n'ibintu bine:

- Kwemera ibyo Imana yategetse kwemera, kandi ukwemera ntikwabaho umuntu adafite ubumenyi, kuko ubumenyi n'igice mu bice bigize ukwemera ntigushobora kubaho hatabayeho ubumenyi.
- Gukora ibikorwa byiza, ibi bikaba bikubiyemo ibikorwa byose byiza ibigaragara n'ibitaragara, byaba ibijyanye n'ukuri kw'Imana ndetse n'ukuri kw'abagaragu b'Imana, iby'itegeko ndetse n'ibitari itegeko.
- Kugirana inama z'ukuri, aribyo ukwemera no gukora ibikorwa byiza, bisobanuye ko abantu bagomba kugirana inama kuri ibyo byavuzwe bakanabishishikarizanya banabikundishanya.
- Kugirana inama zo kwihanganira kumvira Imana, no kwihanganira amageno y'Imana ariya, ibintu bibiri bya mbere bifasha umugaragu w'Imana kuzura we ubwe, naho ibintu bibiri byanyuma, bifasha umugaragu kuzuza mugenzi we, no kuba umugaragu w'Imana yakuzuza ibyo bintu bine, umugaragu w'Imana aba yamazwe kurokoka igihombo no gutsindira inyungu zihambaye.

IBISOBANURO BYA SURATUL HUMAZAT YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ٣ ۖ كَلَّا لَيُنْبَذَتَ فِي الْحُطَمَةِ ٤ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ٥ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ٦ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْآفَاقَةِ ٧ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَدَةٌ

٨﴾ **الهمزة: ١ - ٩**

- (1): Imana yaravuze iti “ويل” bisobanuye isezerano ry'ibihano bikaze “لكل همزة لمزة” bizaba kuri wawundi, asebya abantu akoresheje kubatunga iminwa ndetse no mu bikorwa “لمزة” ni usebya abantu akoresheje amagambo ye.
- (2): Ibiranga umuntu nk'uwo, nuko ntakindi kimushishikaza usibye gukusanya imitungo no kuyibarura no kuyihunika, kandi adashaka kuyitanga mu nzira nziza, no kunga umuryango n'ibindi nkabyo.
- (3): Imana iti “يحسب” yibeshya ko “أن ماله أخلده” imitungo ye izatuma baramba kuri iyi isi, no kubera iyo mpamvu

Ikiba kimushishikaje ni ukongera umutungo we gusa, yibeshya ko uwo mutungo uzamubeshaho iteka, kandi atazi ko kugira ubugugu bisenya kuramba ku isi bikanasenya amazu, nta nazi ko gukora ibyiza byongerera umuntu kubaho.

(4-7): Imana iti “وما أدراك ما الخطة” “في الخطة” siko bimeze ahubwo azajugunywa mu muriro wa Khutwama, ese n’iki cyakumenyesha uwo muriro wa Khutwama?, ibi bikaba ari ikigaragaza ubuhambare bw’uwo muriro, hanyuma Imana itangira kuwusobanura igira iti “نار الله الموقدة” uwo muriro inkwi zawo ni abantu n’amabuye, ubukana bwawo “تطلع على الأفئدة” umuriro utobora umubiri ukagera ku mitima.

(8): No kubera ubukana bw’uyu muriro buhambaye, abo bantu bazaba bafungiranye muri wo, barataye ikizere cyo kuzawuvamo, no kubera iyo mpamvu Imana yaravuze iti “إنها عليهم مؤصدة” umuriro ufunze “في عمد” inyuma y’imiryango “ممددة” kugirango badasohokamo, Imana iti “Uko bazajya bashaka kuwusohokamo, bazajya basubizwamo” Twikinze ku Mana ngo iwuturinde kandi turayisaba ubuzima bwiza.

IBISOBANURO BYA SURATU AL FILU YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا ﴿٣﴾ أَبَابِيلَ ﴿٤﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ﴿٥﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ﴿٦﴾﴾ الفيل: ١ - ٥

(1-5): Ese ntiwabonye ubushobozi n’ubuhambare bw’Imana ndetse n’impuhwe zayo ku biremwa byayo, n’ibimenyetso byo kuba Imana ari imwe na Muhamadi akaba ari intumwa y’Imana, ibyo Imana yakoreye bene inzovu, bakoreye imigambi mibisha inzu y’Imana Ntagatifu bashaka kuyonona, nuko bitegura icyo gikorwa, bagenda bitwaje inzovu kugirango bayisenye, baza ari igitero kinini abarabu batagombaga gushobora cyari kigizwe n’abanya Habasha (Ethiopie) ndetse n’abanya Yemeni, maze bageze hafi ya Makka, abarabu ntabwo bari bafite uburyo bwo kugikumira, abanye Makka bahunga umujyi wa Makka batinya ko cyabagirira nabi, nuko Imana ibohereza inyoni zinyanyagiye hose, zitwaye amabuye avuye mu muriro, ziyabamisha ho bose barashira bahinduka nk’ibyatsi byakacanzwe n’itungo, Imana ikumira ububi bwabo, imigambi yabo iyiburizamo. Inkuru yabo irazwi cyane, muri uwo mwaka niwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha yavutsemo) yavutse mo, ibyo bikaba byarabaye bimwe mubyo yashingiyeho ahamagarira abantu inzira y’Imana ndetse byabaye n’ikimenyetso cy’ukuri k’ubutumwa bwe. Imana isingizwe kandi ishimirwe.

IBISOBANURO BYA SURATU LILAFI QURAYISHI YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿لَا يَلْفِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ إِلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّن جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾﴾ قریش: ١ - ٤

(1-4): Abenshi mubasobanuzi ba Qor'an baravuze bati "Iyi nyuguti ituma ijamba rigira kasira, ndetse n'ijamba riyikurikiye, bitanga igisobanuro kigira kiti "Twakoze ibyo twakoze kuri bene Inzovu, kubera Abakurayishi n'umutekano wabo ndetse no mu rwego rwo kubungabunga inyungu zabo, kugira ngo ingendo zabo zo mu bihe by'itumba mu gihugu cya Yemeni n'izo mu gihe cy'impesha mu gihugu cya Shami kubera ubucuruzi no gushaka amafunguro, nuko Imana irimbura abari bagambiriye kugirira nabi (abakurayishi), Imana izamura agaciro k'inzu yayo Ntagatifu ndetse n'abahatuye mu mitima y'abarabu, k'uburyo batangiye kubahwa, ntawongeye gukora ibikorwa byo kubatangira mu nzira iyo ariyo yose bashakaga kunyuramo, kubera iyo mpamvu Imana yabategetse kuyishimira, Imana yaravuze iti "فَالْيَعْبُدُ رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ" bisobanuye ngo bajye bayisenga yonyine kandi bayereze amasengesho. Imana iti "الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمْنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ" kubona amafunguro no kugira umutekano, ni imwe mu nema ya hano ku isi, igomba gushimirwa Imana Nyagasani, Mana Nyagasani ukwiye ishimwe ku nema zawe izigaragara n'izitagaragara, Imana yashimangiye ko ariyo Nyagasani w'inzu Ntagatifu, kubera agaciro kayo n'icyubahiro cyayo, nk'uko Imana ariyo Nyagasani wa buri kintu.

IBISOBANURO BYA SURATU AL MAUNA YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣﴾ قَوْلٍ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾﴾

﴿٧﴾ الماعون: ١ - ٧

(1): Imana Nyagasani yamenze umuntu waretse ukuri kugomba (Imana) ndetse n'ukuri kugomba abagaragu bayo, igira iti "أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ" bisobanuye ngo ese wamenye wa wundi uhakana umunsi w'izuka n'ibihembo, nta nemere ibyazanywe n'intumwa.

(2): "فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ" uwo ni wawundi uhutaza imfubyi ntayigirire impuhwe, kubera umutima we mubi, ibyo akabikora kubera ko atiringiye kuzabona ibihembo ku Mana akaba atanatinye ibihano byayo.

(3): Imana iti "وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ" kandi nta nubwo ashishikariza abandi "على طعام المسكين" kugaburira abakene, nawe ubwe akaba atabagaburira.

(4-5): "قَوْلٍ لِلْمُصَلِّينَ" Imana iti: Ibihano bikaze bizaba ku bantu bakora amasengesho, ariko bakayakora "عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ" batubahiriza igihe cyayo rimwe na rimwe bakayareka, cyangwa se bakareka zimwe mu nkingi zayo, ibyo bakaba babiterwa no kutita ku mategeko y'Imana, ku buryo bareka amasengesho kandi ari igikorwa cy'ibanze mu bikorwa byose bigendanye no kumvira, umuntu wibagiye isengesho uwo niwe ukwiye kunengwa no kuvebwa, naho kwibagirwa mu isengesho ibi biba kuri buri wese ndetse n'intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

(6-7): Kubera iyo mpamvu, Imana yavuze kuri abo bantu ko ari abakorera ijisho kandi bafite imitima mibi batagira impuhwe, igira iti "الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ" abo ni babandi bakora ibikorwa byabo kugira ngo abantu babarebe. Imana iti: "وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ" bananirwa gutanga ikitagize icyo kibatwara, cyaba igitirano cyangwa impano, nk'icyombo icyo aricyo cyose, indobo, ishoka n'ibindi, ibi bikaba ari bimwe mu bikoresho bizwi ko bikunzwe gutangwa kenshi no kubitiza, abo bantu rero kubera ukuntu batagira icyo batanga, bene ibi bikoresho nabyo barabyimana, ese ikiri hejuru yabyo cyo bagitanga?

Muri iyi Surat, harimo gushishikariza abantu kugaburira imfubyi n'abakene no kubishishikariza abantu, harimo nanone gucungana n'iswala no kuyubahiriza no kuyikora kubera Imana gusa, ndetse n'ibindi bikorwa byose, harimo na none gushishikariza abantu gukora ibikorwa byiza, no gufasha abantu utanga ibikoresho bito bito, nko kubatiza ibyombo, ingobo, igitabo n'ibindi. Ibyo ni ukubera ko Imana yamenze abatabikora. Imana niyo mu menyi w'ikirenga.

IBISOBANURO BYA SURATU AL KAWUTHAR YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾﴾ الكوثر: ١ - ٣

(1): Imana Nyagasani yabwiye intumwa yayo Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) iti “إنا أعيناك الكوثر” bisobanuye ngo mu by'ukuri, twaguhaye ibyiza byinshi, birimo umugezi Imana yateganyirije intumwa yayo ku muni w'imperuka, witwa KAWUTHAR, hakabamo na none ikizenga cy'amazi kirekire uburebure bwacyo bungana nahagendwa ukwezi kose n'ubugari bwacyo nabwo bikaba uko, amazi y'icyo kizenga arererana cyane kurusha amata kandi araryashye kurusha ubuki, ibyombo bizaba bikoreshwa mu gutanga amazi y'uwo mugezi bungana n'inyenyeri zo ku ijuru mu bwinshi ndetse no mu kubengerana, uzawunyaho rimwe ntazongera kugira inyota na rimwe.

(2): Nyuma yuko Imana igaragaje inema zayo yahunagaje ku intumwa yayo, yayitegetse kuzishimira igira iti “فصل لربك وانحر” bisobanuye ngo “Jya usenga kubera Nyagasani wawe, unabage kubera we” Imana yavuze by'umwihariko aya masengesho abiri, kuko ari amasengesho afite agaciro kandi akaba n'uburyo bwiza bwo kwiyegezeza Imana. Ibyo bikaba ari ukubera ko isengesho rikubiyemo kwicisha bugufi ku Mana bikorwa n'umutima ndetse n'ibihimba, ayo masengesho ninayo yimurira umuntu mu bindi bikorwa by'ayandi masengesho, naho kubaga ugamije kwiyegezeza Imana umuntu akabikora akoresheje amatungo meza atunze bijyana no gutanga umutungo we bizwi neza ko imiterere y'umuntu awukunda cyane kandi akanawugundira cyane.

(3): Imana iti “إن شئت” bisobanuye ngo mu by'ukuri, ukwanga ndetse n'ukuvuga nabi agupfobya, Imana iti “هو الأبر” uwo niwe watakaje ibyiza byose, nta bikorwa byiza agira, kandi nta ruvugiro azagira nyuma yo gupfa kwe, naho intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) we mukuri aruzuye, uko kuzura kwe gutuma yishimirwa n'abantu hakazanamuvuza icyihe azaba atakiriho. kandi bituma agira abavoboke benshi hamukurikira.

IBISOBANURO BYA SURATU QUL YA AYUHAL KAFIRUNA YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ۝ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝﴾ الكافرون: ١ - ٦

(1-6): Imana iti “Yewe Muhamadi, bwira abahakanyi unabatangarize ugira iti “لا أعبد ما تعبدون” bisobanuye ngo, ntabwo nyewe nsenga ibyo musenga, yitandukanya n’ibyo basengaga bitari Imana byaba ibigaragara ndetse n’ibitagaragara. Imana kandi iti “ولا أنتم عابدون ما أعبد” bisobanuye ngo, kubera ko mutagira ukwereza Imana mu masengesho yanyu, amasengesho yanyu akaba agendana n’ibangikanya, ibyo bintu ntabwo byakwitwa amasengesho, abisubiramo kabiri kugira ngo imvugo ya mbere igaragaze ko icyo gikorwa kidashobora kubaho, naho imvugo ya kabiri yerekana ko ibyo byamaze kuba umuco umuranga, no kubera iyo mpamvu, Imana yatandukanyije ayo matsinda uko ari abiri, iravuga iti “لكم دينكم ولي دين” bisobanuye ngo mufite idini yanyu nanjye nfite iyanjye dini, nkuko Imana yabivuze igira iti “Vuga uti “Buri wese akora mu buryo bwe”. Bityo mwe ntaho muhuriye n’ibyo nkora, kandi nanjye ntaho mpuriye nibyo mukora.

IBISOBANURO BYA SURAT A NASWUR YAHISHURIWE I MADINA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۝ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۝ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۝﴾ النصر: ١ - ٣

(1-3): Muri iyi Surat Ntagatifu harimo inkuru nziza ndetse n’itegeko ry’Imana ku ntumwa yayo, riyitegeka uko izifata igihe iyo nkuru nziza izaba yasohotse, harimo kandi ikimenyetso ndetse no gukebura ku bizakurikira, inkuru nziza ikaba ari intsinzi y’Imana ku ntumwa yayo no gufungura umujyi wa Makka maze abantu bakinjira mu idini y’Imana “في دين الله” udutsiko twinshi, k’uburyo abenshi bazayinjira ari abo mu muryango we n’abamushyigikiye nyuma y’uko bahoze ari abanzi be, kandi koko iyo nkuru nziza yabaye impamo. Naho ikimenyetso muri ibyo ni ibimenyetso bibiri: Ikimenyetso cy’intsinzi kandi izakomeza ku idini, ikazarushaho kwiyongera igihe ugusingiza Imana no kuyisaba imbabazi biziyongera ku ntumwa y’Imana kuko ibyo biri mu gushimira Imana, kandi Imana yaravuze iti “Muramutse munshimiye nabongerera” ibyo bikaba byarabaye mu gihe cy’abayobozi bane bakurikiye intumwa Muhamadi (Al Khulafau Rashiduna), ndetse na nyuma yabo, kandi intsinzi y’Imana yarakomeje kugeza ubwo Islam yageze ahataragezwe nandi madini yose, Islam iyobokwa n’abatarayobotse indi dini, kugeza ubwo mubayisumu hagaragaye kunyuranya n’amategeko y’Imana, maze Imana ibaha ikigeragezo cyo gucikamo ibice no kutavuga rumwe, ibyo byateje abayisumu ibibazo bafite ubu, ariko hamwe n’ibyo abayisumu ndetse n’iri dini baracyafite impuhwe z’Imana, umuntu atakwibaza.

Ikimenyetso cya Kabiri: Ni ukuba byaragaragaje ko igihe cy'intumwa Muhamadi cyo gupfa kegereje, igisobanuro cy'ibyo nuko imyaka ye yaragezemo yari imyaka myiza, Imana yarahiriye kandi birazwi ko ibintu byiza byose bisozwa no gusaba imbabazi z'ibyaha, nko gusenga, gukora umutambagiro mutagatifu n'ibindi nkibyo. Bityo itegeko ry'Imana ku ntumwa yayo ryo gusingiza Imana no gusaba imbabazi z'ibyaha mu gihe nk'icyo byagaragaje ko igihe cye cyo kubaho kirangiye ko agomba gutangira kwitegura guhura na Nyagasani we, no kurangiza ubuzima bwe mu byiza, amahoro y'Imana abe kuri we, Intumwa y'Imana yajyaga isobanura Qor'an, ibyo intumwa yabivugaga mu masengesho ye akanabivuga kenshi muri Ruku ndetse no muri Sujudu agira ati "SUBUHANAKA ALLAHUMA RABANA WA BIHAMUDIKA ALLAHUMA AGH'FIRILY".

IBISOBANURO BYA SURAT TABATI YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝﴾
المسد: ١ - ٥

Abu Lahabi yari Ise wabo w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), akaba yarakaze cyane mu kugirira ubugome no kubuza amahoro intumwa Muhamadi, ntiyamugiriyeye impuhwe kubera idini afite nta nubwo yamurwanyeho kubera isano y'amaraso bari bafitanye, Imana imuhamye ububi bwe, Imana rero yamuvuze nabi mu buryo buhambaye, bikaba ari igisebo kuri we kuzageza ku muni w'imperuka. 1. Imana yaravuze iti "تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ" bisobanuye ngo amaboko ya Abu Lahabi yarahombye kandi akora ibikorwa bibi "وتَبَّ" bisobanuye ngo ntabwo ashobora kunguka na rimwe.

2. "مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ" bisobanuye ngo imitungo ye yaratunze ntacyo yamumariye ahubwo yatumye yigomeka ndetse nibyo yashatse ntacyo byamumariye, ntacyamurinze na kimwe ibihano by'Imana ubwo byamugeragaho.

3-5. Imana iti "وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ" umuriro uzamugota impande zose, we n'umugore we "وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ" nawe wari ukase cyane mu kubuza amahoro intumwa Muhamadi, yafatanyaga n'umugabo we mu bibi no mubugome, umugore agakora ibishoboka byose mu kubuza amahoro intumwa Muhamadi, bityo akagwiza umuzigo w'ibyaha ku mugongo we nk'umuntu uhutse inkwi, Imana rero yamuteganyirije umugozi mu ijosi rye, cyangwa se ko uwo mugore azikorera inkwi umugabo we mu muriro ibyo akazabikora aziritse umugozi mu ijosi rye.

Muri iyi surat harimo ibimenyetso bigaragara by'Imana, kuko Imana yamanuye iyi Surat Abu Lahabi n'umugore we bakiriho Imana itaraboreka, Imana ivuga ko bazahanirwa mu muriro byanze bikunze, icyibihamya nuko abo bombi batazigera bayoboka idini ya Islam, ibyo byose rero byabaye uko Umumenyi w'ibiyihisha n'ibigaragara yabivuze.

IBISOBANURO BYA SURAT AL IKH'LASW YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝﴾

الإخلاص: ١ - ٤

1. Imana iti “قل” bisobanuye ngo vuga yewe Muhamadi, ijambo rihamye kandi wemera unasobanukiwe icyo rivuga uti “هو الله أحد” We (Allah) ni Imana imwe, yihariye ubumana kandi afite ibisingizo byuzuye, akaba afite amazina meza n’ibisingizo byuzuye kandi biri hejuru n’ibikorwa bye biratagatituse, kuko ntacyo Imana ihwanye nacyo kandi ntacyo isa nacyo.
2. Imana iti “الله الصمد” bisobanuye ngo Imana niyo yiyambazwa mu bibazo byose, ibiremwa byose byaba ibiba mu kirere ndetse n’ibiba hasi byose bikeneye Imana cyane biyisaba gukemurirwa ibibazo byabo kandi bikeneye Imana mu bikorwa byabo byose kuko Imana niyo ifite ibisingizo byuzuye, ni umumenyi ufite ubumenyi byuzuye, uworohera abagaragu be, umunyempuhwe w’impuhwe zuzuye, kandi impuhwe ze zikaba zisaze buri kintu, uko ninako buri gisingizo cy’Imana cyose bimeze.
3. No mubigaragaza ko Imana yuzuye nuko “لم يلد ولم يولد” bisobanuye ngo Imana ntiyabyaye kandi ntiyabyawe, bigaragaza ukuzura kwayo mukudakenere ibiremwa.
4. Imana iti “ولم يكن له كفوا أحد” bisobanuye ngo: nta kintu na kimwe asa nacyo cyangwa yagereranywa nacyo, haba mu mazina yayo, mu bisingizo byayo ndetse no mu bikorwa byayo aratagatituse Nyagasani. Iyi Surat ikubiyemo Tawuhid y’amazina y’Imana n’ibisingizo byayo.

IBISOBANURO BYA SURAT AL FALAQ YAHISHURIWE I MAKKA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝﴾

﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝﴾ الفلق: ١ - ٥

1. Imana iti “قل” vuga yewe Muhamadi wikinga uti “أعوذ” nikinze kandi mpungiyeye “رب الفلق” kuri Nyagasani w’igitondo we usatura impeke n’urubuto (bikavamo ibimera), akaba ari nawe utandukanya ijoro n’igikondo.
2. Imana iti “من شر ما خلق” mwikinzeho ngo andinde ibibi by’ibyo yaremye, ibi bikaba bikusanyije ibiremwa byose Imana yaremye byaba abantu cyangwa amajini n’inyamaswa zose, umuntu akikinga ku wabiremye ngo ikurinde ibibi bishobora kuba biri muri ibi biremwa.

3. Hanyuma Imana nyuma yo kuvuga muri rusange ibyo intumwa Muhamadi igomba kwikinga ku Mana, noneho Imana ivuga mu muryo bw'umwihariko ibyo intumwa igomba kwikinga ku Mana igira iti “ومن شر غاسق إذا وقب” nikinze ku Mana ngo indinde ibibi biba mu ijoro igihe riguye maze imyuka mibi agakwirakwira hose ndetse n'inyamaswa zibuza abantu amahoro.

4. Imana iti “ومن شر النفثات في العقد” bisobanuye ngo: Anandinde ibibi by'abarozikazi bahuha ku mapfundo, bapfundika igihe baroga.

5. Imana iti “ومن شر حاسد إذا حسد” bisobanuye ngo nikinze ku Mana ngo indinde ibibi by'umunyeshyari igihe arigize. Umunyeshyari bisobanuye: umuntu wifuza ko inema iva kuwa agirira ishyari, agakora ibishoboka byose ngo iyo nema imuveho, ibyo bikaba bisaba kwikinga ku Mana ngo ikurinde ibibi by'uwo munyeshyari kandi ngo iburizemo imigambi mibi ye, muri iri jambo (umunyeshyari) kandi hinjiramo umunyakijisho kibi, kuko ijisho ribi ntirishobora kubaho bidatwe n'ishyari ndetse n'umutima mubi.

Iyi Surat ikaba ikubiyemo ukwikinga ku Mana buri kintu cyose kibi muri rusange ndetse no muburyo bw'umwihariko, iyi Surat kandi igaragaza ko uburozi buriho koko abantu bakwiye gutinya ibibi byabwo, bityo abantu bakaba bagomba kwikinga ku Mana ngo ibarinde uburozi ndetse n'abarozi.

IBISOBANURO BYA SURAT A NASSI YAHISHURIWE I MADINAH

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾﴾
الناس: ١ - ٦

1-6. N'iyi Surat ikubiyemo kwikinga ku Mana Nyagasani w'abantu, umwami wabo ndetse n'Imana yabo, ngo ibarinde Shitani, ariyo ntandaro y'ibibi byose, yo kubera ibigeragezo byayo n'ibibi byayo “يوسوس في صدور الناس” Yoshya imitima y'abantu gukora ibibi, ikatakira ibibi bakabibonamo ibyiza kandi ikabatera akanyabugabo ko kubikora, ikanababuzza gukora ibyiza ikanabibagaragariza mu yindi shusho Shitani ikaba ari uko ihora buri gihe, iteza impagarara mu mitima y'abantu hanyuma ikihisha, igihe umuntu yibutse Imana akanayisingiza ngo iyimurinde, bikaba ari ngombwa kwishingikiriza no kwikinga kuri Nyagasani kubera abantu bose, kuko ibiremwa byose biri muni y'ubwami bw'Imana, buri kigenda ku isi cyose Imana niyo ufashe ubuzima bwacyo, ibyo ntibyabaho hatabayeho gukumira ibibi by'umwanzi wabo ushaka kubigarurira akabatandukanya no gukora inshingano z'ibyo baremewe, uwo mwanzi akaba ashaka kubashyira mu gatsiko ke, kugira ngo bazabe mu bantu bo mu muriro, ibyo bibi uko bishobora guturuka ku bantu bishobora no guturuka no kuma Jini, no kubera iyo mpamvu Imana yaravuze iti “من الجنة والناس” bisobanuye ngo mu majini no mu bantu.

Ishimwe n'ikuzo bikwiye Imana Nyagasani w'ibiremwa byose mbere na nyuma mu buryo bugaragara n'ubutagaragara, tukaba dusaba Imana Nyagasani ko yadukwizaho inema ze kandi anatubabarire ibyaha byacu bituma imwe mu migisha y'Imana itakutugeraho, kandi ibyaha n'irari ry'imitima yacu bikaba byarigaruriye imitima yacu biyibuza kureba ibimenyetso by'Imana, twiringiye imigisha y'Imana kandi twizeye ko Imana itazayitwima kubera ibibi byacu, kuko abacika intege bose ku mpuhwe z'Imana baba ari abahakanyi, cyangwa abantu bayobye. Amahoro y'Imana abe ku ntumwa yayo Muhamadi ndetse no ku bantu be n'abasangirangendo be bose, amahoro n'imigisha iteka bikomeze bibe mu bihe byose. Ishimwe rikwiye Imana kubera inema zayo ibyiza byose bibasha kugerwaho.

IBIBAZO KU ITANGIRIRO NO KUBISOBANURO BYA QOR'AN

1. Ni nde yanditse igitabo “AMASOMO YA NGOMBWA”?

• Uwanditse igitabo ni ABDUL AZIZ MWENE BAZI (Imana imugirire impuhwe). • MUHAMADI MWENE UTHAYIMIN (Imana imugirire impuhwe). • HAYITHAM SIRHANI (Imana imurinde).

2. Kuki twiga igitabo “AMASOMO YA NGOMBWA”?

• Ni ukubera ko ari igitabo cya ngombwa. • Ni no kubera ko abamenyi bagiriye inama abantu zo kucyitaho. • Ni no kubera ko kirimo amasomo ya ngombwa umuyisumu akeneye. • Ibyo byose byatambutse.

3. Inyandiko y'aya masomo igizwe n'ibi bikurikira:

• Uko umuyisumu yitwara kuri Qor'an na Tawuhid. • Isengesho no kwisukura. • Imico n'imyifatire. • Kwirinda ibyaha. • Gutegura umurambo. • Ibyo byose byatambutse.

4. Umuyisumu muri aya masomo ahera ako kanya ku gukosora imisomere ye ya Qor'an no kuyifata mu mutwe ndetse n'ibisobanuro bya: • Surat Al Alaq • Surat Al Fatihat • Surat Al Ikh'lasw.

5. Abantu mugusoma Qor'an unayitekerezaho ndetse no kuyigenderaho barimo ibice bibiri ndetse n'icyo hagati (ni ukuri – ni ikosa).

6. Ni ibihe bitabo bya Tafsir umunyeshuri akwiye kubaza kwiga?

• Igitabo cya Ibun Kathir. • Ibun Saadiy. • Tafsir Qur'tubiy.

7. Umunyeshuri agomba guhera ku bitabo by'incamake mbere yo kugera ku bitabo birambuye (ni ukuri – ni ikosa).

8. Umunyeshuri ahera kugusoma ibitabo bya Tafsir ku isura zimukurura cyane agakomeza gusoma no gusubiramo nka Surat Al Qaswasw, Surat Mariyam na Surat Al Kahfi (ni ukuri – ni ikosa).

9. Birashoboka ko umunyeshuri yakumviriza ibitabo bya Tafsir byaba ibyumvirizwa ndetse n'ibisomwa igihe gusoma byaba aribyo bimukurura cyane (ni ukuri – ni ikosa), nka gahunda ya Tafsir y'amajwi ya Qor'an ivuye muri Tafsir ya Saadiy.

10. Intumwa yaburiye umuntu usoma Qor'an ariko atita ku kumenya ibisobanuro byayo (ni ukuri – ni ikosa).

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL FATIHAT

11. Surat Al Fatihat yiswe iryo zina kuko igaragaza isura itavamo ikintu icyo aricyo cyose kandi itinjiramo ikintu icyo aricyo cyose (ni ukuri – ni ikosa).

12. Surat Al Fatihat yiswe iryo zina kubera ko.....

13. Amwe mu mazina ya Surat Al Fatihat: • Umul Qor'an (Nyina wa Qor'an). • Sabuul Mathaniy (Ayat zirindwi). • A Swalatu (Isengesho). • Ibyatambutse byose.

14. Kwikinga ku Mana ni ngombwa mbere yo gusoma, hamwe nuko twebwe turi mu masengesho tutari mu byaha, ni ukubera iki?

.....

15. Ijambo (Awudhu) nikinze, risobanuye iki?

.....

16. Shitani yiswe (Rajimu) kubera:

- Ni ukubera ko yo ari MAR'JUMU, bisobanuye uwirukanywe mu mpuhwe z'Imana.
- Ni no kubera ko Shitani iterwa ibishyitsi by'umuriro.
- Ni no kubera ko Shitani itera abantu amarangamutima ndetse no gushidikanya. • Ibyatambutse byose.

17. Inyuguti ituma ijambo rigira kasira n'ijambo riyikurikira biboneka kuri Bismilahi, biba bishingiye ku gikorwa kitagaragajwe kandi kigomba kuza nyuma (ni ukuri – ni ikosa).

18. ALLAH: bisobanuye:

- Ni usengwa kubera urukundo no kumukuzi. • Nta wundi witwa iryo zina usibye Allah wenyine. • Iryo zina niryo amazina yose agarukaho. • Bavuga ko ariryo zina ry'Imana rihambaye. • Ntabwo iyo urihamagaye ritakaza inyuguti ya Alif ndetse niya Lam. • Ibyatambutse byose.

19. Ni irihe tandukaniro riri hagati y'amazina abiri meza y'Imana ARAHMAN ARAHIM?

.....

20. Imana ukurera ibiremwa byayo biri mu buryo bubiri ni ubuhe?

- Uburyo bwa rusange, n'Uburyo bw'umwihariko. • Uburyo bwagutse, n'Uburyo bufunganye.

21. Ubwinshi mu busabe bw'intumwa n'abahanuzi (amahoro y'Imana abe kuri bo) bwaje mu mvugo zigira ziti:

- ALLAHUMA • RABU.

22. YAWUMA DINI NI:

- Umunsi w'imperuka. • Umunsi abantu bazishyurizwaho ibikorwa byabo. • Ibyatambutse byose.

23. (IHDINA SWIRATWAL MUSTAQIM), ni ubusabe bukusanyije ubundi kandi bufitiye akamaro umuntu (Nibyo - Sibyo).

24. Idini risobanuye ibi bikurikira:

- Ibihembo. • Ibikorwa. • Rimwe na rimwe risobanura ibihembo, ikindi gihe rigasobanura ibikorwa.

25. Gutambutsa uwakoreweho igikorwa mu nshinga kuwa gikoze bisobanuye:

- Kuba icyo gikorwa kwihariwe nawe gusa. • Nta nyungu bifite.

26. Gutambutsa amasengesho ku gikorwa cyo gusaba inkunga, biza mu rwego rwo gutambutsa:

• Ibiri rusange ku by’umwihariko. • Ukuri kw’Imana Nyagasani ku kuru k’umugaragu wayo. • Ibyatambutse byose.

27. Ni kuki Ayat “إياك نعبد” yaje mu buryo bw’ubwinshi?

.....

28. AL IBADAT: bisobanuye: • Izina rikusanyije ibyo Imana ikunda kandi yishimira, haba mu bikorwa cyangwa amagambo, ibigaragara n’ibitagaragara. • Kwicisha bugufi ku Mana, ukora ibyo yagutegetse wirinda ibyo yakubujije, mu rukundo no gukuza. • Ibadat rimwe na rimwe risobanura ibi cyangwa biriya.

29. Umuyoboro ugenderewe mu ijamba ry’Imana rigira riti “اهدنا” risobanuye: • Ni ukumenyesha no kuyobora. • Gufasha kugera kumuyoboro. • Ibyo byose.

30. Ikigambiriwe mu ijamba ry’Imana Nyagasani rigira riti “صراط الذين أنعمت عليهم” ni: • Ni buri wese wemeye muri uyu muryango w’abayisumu. • Ni abo Imana yahaye inema mu ntumwa n’abahanuzi, abanyakuri, abaguye ku rugamba n’abakiranutsi.

31. Ijamba “إياك نعبد وإياك نستعين” rikusanyije amategeko n’igeno (Nibyo - Sibyo).

32. Inyuguti “أي” ibiyikurikiye biba bikubiyemo ibiba bidakubiye mu yindi nyuguti itari yo muri Qor’an? • Surat Al Fatihat. • Ayatul Kurusiy. • Surat Al Ikh’lasw.

33. Ijamba ry’Imana Nyagasani “اهدنا الصراط” rikubiyemo: • Guhamya ubutumwa. • Gusubiza abanya bihimbano n’abayobye. • Ibyatambutse byose.

34. Ijamba ry’Imana Nyagasani “مالك يوم الدين” rikubiyemo ko: • Ibihembo bizaba mu butabera. • Umuntu afite uburenganzira bwo gukora ibikorwa bye koko. • Ibihembo bizaba ku bikorwa gusa. • Ibyatambutse byose.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA AYATUL KURUSIY

35. Ayatul Kurusiy yiswe iryo zina, kuko yavuzwemo Kurusiy (intebe) “Nibyo – Sibyo”.

36. Ni iyihe Ayat ihambaye kurusha izindi muri Qor’an? • Ni Ayat ivuga iby’inguzanyo. • Ni Ayat ivuga ukuri ko kubana. • Ni Ayatul Kurusiy.

37. Qor’an ihambaye hashingiwe kubisobanuro “Nibyo – Sibyo”.

38. Ni ayahe mazina mu mazina meza y’Imana akubiye muri Ayatul Kurusiy? • Ni amazina atanu. • Ni amazina atandatu. • Ni amazina arindwi.

39. Mu izina ry’Imana (Al Hayu) bisobanuye umuzima, harimo ukuzura: • Ku giti cye. • Ku bwami bwe.

40. Izina ry’Imana (Al Qayum) bisobanuye uwigize akanabeshaho ibindi biremwa, harimo ukuzura: • Ku giti cye. • Ku bwami bwe.

41. Izina ry’Imana (Al Hayu) iyo riri kumwe n’izina ry’Imana (Al Qayum) bisobanura ukuzura kw’Imana ku giti cyayo ndetse no mu bwami bwayo “Nibyo – Sibyo”.

42. Izina ry’Imana (Al Hayu) ryagarutse muri Qor’an rikurikiranye n’izina ry’Imana (Al Qayum), inshuro: • Inshuro eshatu. • Inshuro enye. • Inshuro ebyiri.

43. Ni ngombwa ku bisingizo by’Imana bihakana Imana, kubihakana ku Mana nkuko Imana yabyihakaniye ubwayo, n’intumwa yayo ikabihakana ku Mana, ariko tunashimangira ukuzura kw’icyinyuranyo cyabyo, kuko guhakana gutomoye gusa ntibyumvikanisha ukuzura, urugero: Duhakana ko Imana idafatwa no guhondobera ndetse n’agatotsi, kugira ngo tugaragaze ko Imana yuzuye mu kubaho kwayo no kwigira kwayo “Nibyo – Sibyo”.

44. Imana nta numwe iha uburenganzira bwo gukorera undi ubuvugizi, usibye gusa mubyo ikunda, kandi Imana nta bindi ikunda bitari: • Tawuhidi (kuyiharira ubumana yonyine). • Gukurikira intumwa. • Ibyo byose byatambutse.

45. Ibyo Imana yereka ibiremwa mu bijyanye n’amategeko y’idini ndetse n’ibijyanye n’igeno: • Ni bikeya. • Ni byinshi.

46. Ijambo ry’Imana rigira riti “Imana izi ibyababayeho (ku isi)” risobanuye ibibabaho ubu ndetse n’ibizababaho mu bihe bizaza. N’ijambo ry’Imana “n’ibizababaho (ku mperuka)” ryo risobanuye ibyababayeho “Nibyo – Sibyo”.

47. Igisobanuro cy’izina ry’Imana (Al Aliy) risobanuye: • Uri hejuru ku giti cye. • Uri hejuru mu bisingizo bye. • Unesha ibiremwa byose. • Ibyatambutse byose.

48. Uyisomye mu ijoro akomeza kurindwa n’Imana na Shitani ntimwegera kugeza bukeye, iyo Ayat niyihe? • Ni ayat za nyuma za Surat Al Baqarat. • Ayatul Kurusiy.

49. Ayatul Kurusiy isomwa: • Nyuma ya buri masengesho y’itegeko. • Igihe cyo kuryama. • Mugitondo na nimugoroba. • Ibyatambutse byose.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AZALZALAT

50. Surat Azalzat ni isura yamanukiye:

• Makka. • Madinah.

51. Surat Azalzat irimo: • Gutinyisha abantu. • Gukundisha abantu. • Ibyatambutse byose.

52. Ijambo ry’Imana rigira riti “Ubwo isi izatigiswa umutigito Ukomeye” ni kimwe n’ijambo ry’Imana rigira riti “Nuko (isi) ayisige ari ikibaya kiringaniye (kitagira ikimera)” “Utabonaho ikoni cyangwa ahagutse n’ahacuramye” “Nibyo – Sibyo”.

53. Ijambo ry’Imana rigira riti “Nuko isi igasohora ibiyirimo (abapfuye)” bisobanuye: • Imisozi n’imigina. • Abapfuye n’imitungo iri munda y’isi.

54. Isi iri mubizatanga ubuhamya ishinja abantu ibyo bakoze “Nibyo – Sibyo”.

55. Ijambo ry’Imana rigira riti “batatanye” bisobanuye: • Buri wese ukwe. • Udutsiko dutatanye.

56. Ijambo ry’Imana rigira riti “Icyo gihe uzaba yarakoze icyiza gifite uburemere bungana n’akantu gato cyane kurusha ibindi, azakibona (agihemberwe). Rimeze nk’ijambo ry’Imana rigira riti “Bazanasanga ibyo bakoze byose birimo, kandi Nyagasani wawe ntawe ajya arenganya” Surat Al Kahfi: 49. “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL ADIYATI

57. Isura ya Al Adiyati ni isura yamanukiye:

• Makka. • Madina.

58. Igisobanuro cy’ijambo (Al Adiyati) ni:

- Ifarasi. • Ni ikigenda cyose. • Ibyatambutse byose.

59. Isura ya Al Adiyati, irimo gutinyisha abantu kubera kudakora ibyo bategetswe “Nibyo – Sibyo”.

60. Sobanura amagambo akurikira:

(Dwabuha).....
 (Qadiha).....
 (Naq’aa).....
 (Lakanud).....

IBIBAZO KURI SURAT AL QARIAT

61. Surat Al Qaliat ni isura yahishuriwe:

- Makka. • Madinah.

62. Mubyo Surat Al Qariat yamanuriwe ni ukuburira abantu:

- Ibibazo bikomeye byo ku muni w’imperuka. • Ibigeragezo ku isi.

63. Surat Al Qariat igizwe na:

- Ayat zitera ubwoba. • Umuni w’imperuka.

64. Sobanura amagambo akurikira:

(كالفراش المبثوث).....
 (كالعهن المنفوش).....

65. Umunzani uvugwa muri iyi Surat ni: • Umunzani nyakuri. • Ni ukumvisha ubutabera.

66. Ijambo ry’Imana rigira riti “Imibereho myiza” bisobanuye ku: • Isi. • Mu ijuru.

67. Ijambo ry’Imana rigira riti “Ubuturo bwe buzaba ari mu muriro witwa Hawiya” bisobanuye: • Umuriro azabana nawo nkaho ari nyina umubyara. • Nyina w’ubwonko bwe ni mu muriro. • Ibyatambutse byose.

68. Ijambo ry’Imana rigira riti “Ni iki cyawukumenyesha (umuriro wa Hawiya)? Bisobanuye: • Kugaragaza ubuhambare bwawo. • Ni ukubaza iby’uwo muriro. 69. Amwe mu mazina y’umuriro –turasaba Imana ngo iwuturinde- ni: • Hawiyat. • Jahanamu. • Al Hutwamat. • Ladhaa. • Asaiir. • Saqar. • Ibyatambutse byose. 70.

Ijambo ry’Imana rigira riti “Ni umuriro ugurumana bikabije!” –Turasaba Imana ko yawuturinda- urusha ubushyuhe umuriro • Inshuro mirongo cyenda.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT ATAKATHUR

71. Iyi Surat yahishuriwe: • Makka. • Madina.

72. Iyi Surat irimo: • Inkuru zivuga uburyo abantu barimo. • Gucyaha abantu mukureka kwabo ibyo baremewe.

73. Muri iyi Surat harimo kubuza abantu gushakisha cyane ingwize, n’ubwo waba ugamijemo kwishimirwa n’Imana “Nibyo – Sibyo”.

74. Imvugo igira iti (Yimukiye mu iherezo rye ryanyuma) harimo: • Guhakana izuka. • Ibihembo.

75. Ijambo ry’Imana rigira riti “Kugeza ubwo musuye amarimbi” kubera iki Imana yabise abasura amarimbi, ntibite abatuye mu marimbi? • Ni ukubera ko ubuzima bwa Barizakh ikigambiriwe muri bwo, ari ukugera mu buzima bwanyuma. • Ni ukubera ko bimutse mu mazu yabo yo ku isi bakajya mu marimba kandi Atari ayabo.

76. Ubumenyi bugabanyijemo ibice: Ubumenyi bwizewe, ijisho ryizewe, ukuri kwizewe “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL ASWIR

77. Isura ya Al Aswir ni isura yahishuriwe:

• Makka. • Madinah.

78. Muri Surat Al Aswir harimo ibibazo bine: Ubumenyi, gukora, ivugabutumwa no kwihangana “Nibyo – Sibyo”.

79. Ni iyihe mvugo y’ukuri, mubyerekeye kurahira ikitari Imana? • Imana ifite ububasha bwo kurahira icyo ishatswe mu biremwa byayo. • Ikiremwa ntigifite uburenganzira bwo kurahira ikindi kitari Imana. • Ikiremwa gifite uburenganzira bwo kurahira ikitari Imana. • Ibisubizo bibiri, icya mbere n’icya kabiri.

80. Kwihangana birimo ibice: • Bibiri. • Ibice bitatu. • Ibice bine.

81. Mu isura ya Al Aswir harimo amategeko ane, amategeko abiri ya mbere atuma umuntu yuzura, naho amategeko abiri ya nyuma agatuma umuntu yuzuza mugenzi we “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KURI SURAT AL HUMAZAT

82. Surat Al Humazat yahishuriwe:

• Makka. • Madinah.

83. Igisobanuro cy’ijambo (ويل) ni: • Ikibaya kiri mu muriro wa Jahanamu. • Ni imvugo isezzeranya ibihano ikubiyemo ikibaya cyo mu muriro wa Jahanamu n’ibindi.

84. Igikorwa “الهمزة” kibaho mu magambo naho igikorwa “لمزة” kikabaho mu bikorwa “Nibyo – Sibyo”.

85. Ayat igira iti “Yibwira ko umutungo we uzatuma abaho ubuziraherezo!” twungukamo ko gukora ibyiza byongeraga igihe cyo kubaho “Nibyo – Sibyo”.

86. Igisobanuro cy’ijambo ry’Imana rigira riti “Ni iki kizakumenyesha” rigaragaza ko intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha), ibyo abazwa: • Yari abizi. • Ibyo abazwa atari abizi.

87. Mu ijambo ry’Imana Nyagasani rigira riti “Ni umuriro wa Allah ucanye” inkwi z’umuriro ni: • Abantu. • Amabuye. • Ibyatambutse byose.

88. Ijambo ry’Imana rigira riti “(Uwo muriro) uzajya uzamuka ugere ku mitima (y’abazaba bawurimo)” bisobanuye: • Ibyo wemera. • Gucengera mu mibiri ukagera ku mitima.

IBIBAZO KURI SURAT AL FIILU

89. Surat Al Fiil yamanukiye: • Makka. • Madinah.

90. Muri iyi Surat harimo isomo, ryerekana ko inyamaswa nkuru kuri iyi si itinye kuba yahohotera inzu iyo ariyo yose mu nzu z’Imana, ikiremwa muntu rero byari bikwiye kuba akarusho.

91. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavutse mu mwaka: • Uwi inzovu. • Uwa akababaro. • Uwa amapfa.

92. Iyi Surat ni kimwe mu bimenyetso by'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), irimo igitangaza cyagaragaye mbere y'uko intumwa Muhamadi ahabwa ubutumwa "Nibyo – Sibyo".

93. Sobanura amagambo akurikira:

(طيراأبايل).....
(كصف مأكول).....

IBIBAZO KURI SURAT QURAYISH

94. Surat Qurayish yahishuriwe:

• Makka. • Madinah.

95. Iyi Surat ifitanye isano ni surat: • Al Fiil. • Al Kafiruna. • A Nassi.

96. Aba Qurayish bari bafite ingendo mu gihe cy'ubukonje ziberekeza Shami, naho mu gihe cy'impeshyi bakerekeza Yemeni "Nibyo – Sibyo".

97. Imana yahaye agaciro gahambaye umujyi wa Makka ndetse n'abantu baho mu mitima y'abarabu kugeza ubwo abarabu babubashye ntibakajye babahohotera: • Mu mujyi wa Makka. • Mu mujyi wa Makka ndetse no mu ngendo zabo.

98. Imana yiyitiriye inzu ya Makka, kubera agaciro kayo n'icyubahiro cyayo, kuko bizwiko Imana ari Nyagasani wa buri kintu "Nibyo – Sibyo".

99. Imana yaravuze iti "رب هذا البيت" bisobanuye ngo Nyagasani w'iyi nzu, ibi biri mu rwego rw'umuremyi kwiyitirira icyo yaremye mukugiha icyubahiro "Nibyo – Sibyo".

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL MAUNA

100. Surat Al Mauna yahishuriwe:

• Makka. • Madinah.

101. Igisobanuro cy'ijambo "الدين" mu ijambo ry'Imana rigira riti "أرأيت الذي يكذب بالدين" ni: • Izuka n'ibihembo. • Ni ugusaba inguzanyo no guhakana ukuri wahawe.

102. Igisobanuro cy'ijambo "يدع" ni: • Yaretse. • Gukumira ku ngufu.

103. Infubyi ni uwapfushije: • Ise. • Nyina.

104. Umuntu yitwa infubyi nanone: • Igihe Atari yageza igihe cyo kugimbuka. • Umuntu yitwa infubyi niyo yamaze kugimbuka.

105. Kwibagirwa mu isengesho nibyo bituma uwo byabayeho agomba gucyahwa no kuvebwa, naho kwibagirwa isengesho ibyo bishobora kuba kuri buri wese "Nibyo – Sibyo".

106. Itegeko ryo kwibona ni: • Biremewe. • Si byiza. • Byaraziririjwe. • Ni ibangikanya rito. • Ni ibangikanya rikuru.

107. Muri iyi Surat harimo gushishikariza gukora ibikorwa byiza “Nibyo – Sibyo”.

108. Ijambo “الماعون” ryavuzwe muri iyi Surat risobanuye: • Icyombo. • Buri kintu cyose bisanzwe bizwi mu muco ko ntawe ucyimana.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL KAUTHAR

109. Surat Al Kauthar yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

110. Ijambo “الكوثر” risobanuye: • Umugezi. • Ibyiza byinshi n’inema zihambaye.

111. Imana yavuze by’umwihariko aya masengesho abiri, Iswala no kubaga, kuko ariyo masengesho meza kurusha ayandi, akanaba ari uburyo bwiza bwo kwiyegezeza Imana “Nibyo – Sibyo”.

112. Ijambo “شأنك” risobanuye: • Ukwanga. • Ukuvuga nabi. • Ugupfobya. • Ibyo byose byatambutse.

113. Ijambo ry’Imana rigira riti “هو الأبتى” ryumvikanamo ko ukunda intumwa y’Imana asiga ukuvugwa neza no gushimwa “Nibyo – Sibyo”.

114. Muri iyi Surat harimo ikimenyetso cyo kugira abakunzi benshi n’abayoboke benshi “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL KAFIRUNA

115. Suratu Al Kafiruna yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

116. Surat Al Kafiruna isomwa ku iraka ya mbere nyuma ya Surat Al Fatihat mu isengesho rya: • Sunat ya Al Fajir. • Sunat ya Magharib. • Sunat ya Twawafu. • Isengesho rya Witri. • Ibyatambutse byose.

117. Isengesho riri kumwe n’ibangikanyamana: • Iryo sengesho riba rituzuye. • Ibyo ntabwo byitwa isengesho.

118. Ubwirwa mu ijambo “قل” risobanuye ngo (vuga) ni: • Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha). • Ni intumwa Muhamadi ndetse nundi wese bikwiye ko iyi mvugo yakwerekezaho.

119. Abahakanyi ni: • Uwo ariwe wese wagezweho n’ubutumwa bw’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ntamwemere, nk’abayahudi n’abakirisitu. • Ni abahakanyi ba Makka.

120. Muri iyi Surat harimo gushimangira ukwitandukanya n’ibangikanya hamwe n’abarikora, bivuye ku mutima no k’ururimi ndetse n’ingingo z’umubiri “Nibyo – Sibyo”.

121. Isubiramo ry’amagambo rigenda rigaruka muri iyi Surat, rigaragaza: • Ugushimangira. • Isubiramo rya mbere rigaragaza ko icyo gikorwa kidahari, naho isubiramo rya kabiri rigaragaza ko icyo gikorwa cyamaze kuba ikirango kiranga ntiracyo.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT A NASWUR

122. Surat A Naswur yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

123. Muri iyi Surat harimo inkuru nziza hakabamo inkuru, itegeko n’ibigomba kwitonderwa “Nibyo – Sibyo”.

124. Uyu muryango wa Kislamu ndetse n’iyi dini bifite imigisha y’Imana no kworoherwa n’Imana, bidasanze utanatekereza “Nibyo – Sibyo”.

125. Muri iyi Surat harimo ikimenyetso kigaragaza ko igihe cyo kubaho cy'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) cyegereje “Nibyo – Sibyo”.

126. Mu gushyira mu bikorwa ibyaje muri iyi Surat, intumwa y'Imana yajyaga ikunda kuvuga cyane muri Rukuu na Sijida iti “SUBUHANAKA ALLAHUMA RABANA WA BIHAMDIKA, ALLAHUMA AGH'FIRILIIY” “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL MASAD

127. Surat Al Masad yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

128. ABU LAHABI ni: • Se wabo w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha). • Nta sano afitanye n'intumwa Muhamadi.

129. Azavugwa nabi kuzageza ku muni w'imperuka: • Abu Lahabi. • Buri wese wanga intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

130. Vuga ibisobanuro by'amagambo akurikira:

(تبت).....
(ماكسب).....
(جيدها).....
(مسد).....

131. Muri iyi Surat harimo ikimenyetso mu bimenyetso by'Imana kigaragara, kuri Abu Lahab n'umugore we cy'uko batarokoka “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL IKH'LASW

132. Surat Al Ikh'lasw yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

133. Surat Al Ikh'lasw yiswe iryo zina kubera ko: • Yahamije cyane ugusingiza Imana. • Yeza abasomyi bayo ho ibangikanya. • Ibyatambutse byose.

134. Ibihembo byo gusoma iyi Surat bingana na: • N'ibyo gusoma cyimwe cya kabiri cya Qor'an. • N'ibyo gusoma cyimwe cya kane cya Qor'an. • N'ibyo gusoma cyimwe cya gatatu cya Qor'an.

135. Iyi Surat isomwa kuri Rakaa ya kabiri nyuma ya Surat Al Fatihat mu isengesho rya: • Sunat ya Al Fajir. • Muri Sunat ya Magharib. • Muri sunat ya Twawafu. • Mu isengesho rya Witri. • Nyuma y'amasengesho y'itegeko. • Igihe cyo kuryama. • Ibyo byose byatambutse.

136. Surat Al Kafiruna na Surat Al Ikh'laswi bisomwa ku manywa na ninjoro, kugira ngo uhamye ubwoko butatu bwa Tawuhid “Nibyo – Sibyo”.

137. Muri Surat Al Ikh'lasw harimo: • Tawuhid Uluhiya (guhanya ubumana bw'Imana). • Tawuhid Rububiyat (guhanya ko Imana ariyo umurezi w'ibiremwa), harimo na Tawuhidul Asmau wa Swifat (guhanya amazina n'ibisingizo by'Imana).

138. Igisobanuro cy'ijambo “قل” risobanuye ngo vuga: • Ni ukuvuga ku rurimi gusa. • Kuvuga ku rurimi, gukora ibikorwa no kwemera ku mutima.

139. Ijambo ry’Imana rigira riti: “هو الله أحد” bisobanuye ngo we Allah ni Imana imwe, mu kuba ariyo Nyagasani w’ibiremwa, n’imwe mu bumana bwayo no mu mazina n’ibisingizo byayo “Nibyo – Sibyo”.

140. Ijambo ry’Imana “الصد” risobanuye: • Uwiyambazwa mu bibazo byose. • Uwihagije ubwe ibindi bikabaho kubwe. • Umutware wujuje ubutware, no kuba Nyagasani w’ibiremwa, Ubumana n’amazina n’ibisingizo bye. • Ibyo byose byatambutse.

141. Kwitirira Imana umwana cyangwa umubyeyi, ni ubuhakanyi bukuru “Nibyo – Sibyo”.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT AL FALAQ

142. Surat Al Falaq, yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

143. Sobanura amagambo akurikira:

(أعوذ).....
(الفلق).....
(غاسق).....
(وقب).....
(النفاثات).....
(العقد).....
(حاسد).....

145. Muri iyi Surat harimo: • Kwikinga ku Mana muburyo bwa rusange n’ubw’umwihariko. • Harimo nanone ko uburozi buriho koko kandi ko ari ukuri. • Ibyo byose byatambutse.

IBIBAZO KU BISOBANURO BYA SURAT A NASSI

146. Surat A Nassi yahishuriwe: • Makka. • Madinah.

147. Surat ANassi isomwa: • Nyuma y’amasengesho y’itegeko. • Igihe cyo kuryama. • Ibyo byose byatambutse.

146. Ijambo “الخناس” risobanuye iki?.....

ISOMO RYA KABIRI

INKINGI ZA ISLAM:

Gusobanura inkingi za Islamu eshanu iyambere murizo ikanaba ariyo nkuru ni Uguhanya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa uretse, Imana imwe, no guhanya ko Muhamadi ari intumwa y'Imana. Ari byo SHAHADATU AN LA ILAHA ILA LLAHU WA SHAHADATU ANA MUHAMADAN RASULU LLAH. Mugutanga ibisobanuro bya ririya jambo no kugaragaza ibyangombwa (sharti) bya LA ILAHA ILA LLAHA, nicyo risobanuye (LA ILAHA): Ni uguhakana ibisengwa byose bitari Imana (ILA LLAHU): Ni uguhanya no kwemeza ko amasengesho yose agomba guharirwa Imana yonyine itagira uwo ibangikanye nawe. Naho ibyangombwa (Sharti) za LA ILAHA ILA LLAHU ni izi zikurikira:

1. Ni ukugira ubumenyi buzira ubujiji.
2. Kugira icyizere kitajyanye no gushidikanya.
3. Kwereza Imana ibikorwa bitajyanye no kuyibangikanya.
4. Ukuri kutajyanye n'ikinyoma.
5. Urukundo bitajyanye n'urwango.
6. Gushyira mu bikorwa kutajyanye no kureka.
7. Kwakira kutajyanye no kwamagana.
8. Guhakana ibindi byose bisengwa bitari Imana ibi byangombwa (sharti) umunani zikubiye mu miryango ibiri y'ibisigo bigira biti: “Ubumenyi, gusobanukirwa, no kwereza n'ukuri kwawe hamwe no kwema no kwakira ririya jambo hongeyeho n'iya munani nayo ni uguhakana kukuvuyeho kwibindi bintu byose byasenzwe bitari Imana”.

GUSOBANURA GUHAMYA KO MUHAMADI ARI INTUMWA Y'IMANA, NDETSE N'IBIJYANYE NABYO: Ni ukwemera ukuri kw'ibyo yavuze, no kumwumvira mubyo yategetse, no kwirinda ibyo yabujije, kandi ntawe ugomba gusenga bidakurikije ibyo Imana yategetsentse n'intumwa yayo. Hanyuma umunyeshuri agasobanurirwa izindi nkingi ya Islamu uko ari eshanu arizo: 1. Gusenga. 2. Gutanga amaturo (Zakat). 3. Gusiba ukwezi kwa Ramadhani. 4. Gukora umutambagiro mutagatifu ku nzu y'Imana k'ubishoboye.

INKING Z'IJAMBO LA ILAHA ILA LLAHU

GUHAKANA (لا إله)

Ni uguhakana ibisengwa byose bitari Imana
(Guhakana Ibigirwamana)

GUHAMYA (إله الله)

Uhamya ko amasengesho yose akwiye Imana
(Ukwemera Imana)

IJAMBO RYA IKH'LASW RIFITE INKING EBYIRI GUHAKANA NO GUHAMYA BITYO ZIFATE MU MUTWE

GUSOBANURA IBYANGOMBWA BY'IJAMBO LA ILAHA ILA LLAHU

Ibyangombwa by'Ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU), bigereranywa n'amenyo y'infunguzo, kuko ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU) ari urufunguzo rw'ijuru kandi infunguzo ntizishobora gufungura zidafite amenyo, no kubera iyo mpamvu buri kintu cyose cyaje muri Qor'an no muri Sunat kivuga ko uzavuga (LA ILAHA ILA LLAHU), azahabwa ibihembo bya gutya na gutya, ningombwa kugira ngo ibyo bihembo abigereho kubanza kuzuza ibi byangombwa, uko ari umunani:

1. Kugira ubumenyi nyabwo: Ikinyuranyo cyabwo ari ubujiji nyabwo, uzaba atazi igisobanuro cya ririya jambo, iryo jambo ntacyo ryamumarira, no kubera iyo mpamvu ni ngombwa ko buri muntu ushaka kwinjira muri Islam ko agomba kuba azi igisobanuro cya ririya jambo, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Uzapfa azi neza ko nta yindi Mana ibaho usibye Allah wenyine, azinjira mu ijuru" Yakiriwe na Muslim.
2. Kugira icyizere: Kugira icyizere ijana ku ijana, kuko kugira ugushidikanya nubwo kwaba kungana na rimwe ku ijana muguhakana ibigirwamana, cyangwa se kwifata ntugire icyo ubivugaho cyangwa kubura icyo uhitamo muri ibyo, umuntu nk'uwo ntaba ari umwemera, n'umuntu agishidikanya k'ubuhakanyi bw'abayahudi n'abakirisitu, babandi bagezweho n'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), uwo nawe ntaba ari umwemera. Intumwa y'Imana yaravuze iti "Ijambo Ndahamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa usibye Imana imwe, ka nanjye (Muhamadi), ndi intumwa y'Imana, nta mugaragu w'Imana uzahura nayo afite ayo magambo yombi, atayafiteho ugushidikanya, usibye ko azinjira mu ijuru" Yakiriwe na Muslim.
3. Kwereza Imana ibikorwa: Umuntu rero uzakora ibikorwa agirango yiyereke abantu, cyangwa akabangikanya Imana ukubangikanya gukomeye – nk'uwasesha ikitari Imana- uwo ibyo bikorwa ntacyo bimumarira, imvugo yaturutse ku intumwa Muhamad (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yaravuze ati "Uzegukana ubuvugizi bwanjye, ni uwavuze LA ILAHA ILA LLAHU, bivuye ku mutima we cyangwa muri we" Yakiriwe na Bukhariy.
4. Kugira ukuri: Uzavuga ariya magambo abeshya, nkuko indyarya zibikora, iryo jambo ntacyo rimumarira, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze iti "Nta muntu uzahamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah, akanahamya ko Muhamadi ari umugaragu w'Imana akaba n'intumwa yayo, akabivuga mu kuri guturutse mu mutima we, uwo Imana izaziririza kuri we umuriro" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.
5. Kugira urukundo: Umuntu agakundi Imana urukundo atakunda undi muntu, akanakunda ibyo Imana yategetse ko bikundwa, ikinyuranyo cy'urwo rukundo kikaba ari urwango, ni no kubera iyo mpamvu mu byonona ubuyisumu bw'umuntu harimo ko (Uzanga kimwe mubyazanywe n'intumwa Muhamadi, nubwo yaba agikora, aba ahakanye), Imana yaravuze iti "No mu bantu hari abishyiriraho ibigirwamana mu kimbo cya Allah, bakabikunda urukundo nk'urwo bakunda Allah".
6. Guca bugufi no gukurikiza: Ni ngombwa gukurikiza ijambo (La ilaha ila llahu), kuko aretse kurikurikiza, uwo ntacyo rimumarira. Imana yaravuze iti "Oya! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wawe! Ntibazigera bemera by'ukuri, keretse babanje kukugira (yewe Muhamadi) umucamanza mu makimbarane yavuka hagati yabo, hanyuma ntibasigarane ingingimira mu mitima yabo kubera uko wabakiranuye, kandi bakabyakira banyuzwe".
7. Kwakira: Nta kwanga iryo jambo cyangwa ukanga kurikurikiza ndetse no kuryemera, Imana yaravuze iti "Kuko iyo babwirwaga ko nta yindi mana ikwiye gusengwa by'ukuri uretse Allah, baribonaga" Ayat 35. "Bakanavuga bati "Ese koko tureke imana zacu kubera umusizi w'umusazi?" Ayat 36.
8. Guhakana: Uhakana ko ibisengwa byose bitari Imana, ari ibinyoma, ntawe ukwiye gusengwa usibye Imana.

Icyitonderwa: Ni ngombwa mu kwemera ijambo LA ILAHA ILA LLAHU, ko bigomba kugendana n'ibikorwa ndetse no kwemera ku mutima.

IBICE BIGIZE URUKUNDO

GUKUNDA IKINTU HAMWE N'IMANA

Ibi bibarirwa mu ibangikanya rikuru, Imana yaravuze iti “No mu bantu hari abishyiriraho ibigirwamana mu kimbo cya Allah, bakabikunda urukundo nk’urwo bakunda Allah”.

GUKUNDA IKINTU KUBERA IMANA

Uru rukundo ni itegeko kurugira, ahubwo ruri mu bihambira ukwemera, Imana yaravuze iti “Muhamadi ni Intumwa ya Allah. Kandi babandi bari kumwe na we, bari inkazi ku bahakanyi (igihe babasagariye), bakaba abanyempuhwe hagati yabo”. Bene uru rukundo rugaragarira ku bintu bine:

URUKUNDO RWA KAMERE

Bene uru rukundo ruremewe ariko umuntu akabanza kuzuza ibi bikurikira: Ntirugomba kuruta urukundo umuntu akunda Imana, urugero rwarwo: Ni nk’urukundo ukunda umwana ndetse n’urukundo wakunda umugore, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Ntabwo umwe muri mwe azemera by’ukuri, atankunze kuruta umwana we n’umubyeyi we ndetse n’abantu bose muri rusange”

Ibikorwa Imana
Nyagasani yishimira,
aribyo ibyaje mu
mategeko y’idini nka
Tawuhid
(Iyobokamana)

Ibyakozwe n’intumwa
n’abahanuzi,
abamalayika,
abasangirangendo na
buri mwemera wese

Mu bihe bikunzwe
n’Imana Nyagasani
nko mu ijoro
ry’ubugabe, no
mugice cya gatatu
cya nyuma cy’ijoro

Ahantu Imana Nyagasani
ikunda nka Makka na
Madinah

**NI IKIHE GISOBANURO CY'IMVUGO Y'UMUYISLAMU NGO "UMUGARAGU WAYO"
MUGUHAMYA KO MUHAMADI ARI INTUMWA Y'IMANA?**

Bisobanuye ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) adasengwa, ko nta n'umwihariko afite w'ubumana, mu mazina no mubisingizo

Binasobanura ko intumwa Muhamadi ari umuntu ugandukira Imana cyane kurusha ibiremwa byose, yujuje ukugandukira Imana Nyagasani.

IBICE BIGIZE UKUGARAGIRA IMANA

**UKUGARAGIRA IMANA MU
BURYO RUSANGE**

Ni ukugaragira Imana Nyagasani (Unesha) buri kiremwa, Imana yaravuze iti "Nta na kimwe mu biri mu birere no ku isi kizagera imbere ya (Allah) Nyirimpuhwe kitari umugaragu (uciye bugufi)" muri uyu murongo hinjiramo umwemera n'umuhakanyi.

**UKUGARAGIRA IMANA MU
BURYO BW'UMWIHARIKO**

Ni ukugaragira Imana mu kuyimvira muri byose, Imana yaravuze iti "Kandi abagaragu ba Nyirimpuhwe (nyakuri) ni babandi bagenda ku isi biyoroheje" ibi bikaba bireba buri wese ugandukira Imana Nyagasani ashingiye ku mategeko y'idini.

**UKUGARAGIRA IMANA MU
BURYO BW'UMWIHARIKO
W'UMWIHARIKO**

Ni ukuganduka kw'intumwa zote (Imana izihe amahoro n'imigisha), Imana ivuga kuberekeye Nuhu yagize iti "Mu by'ukuri, we yari umugaragu ushimira (Imana) cyane" ubu bugandukiramana rero bushyirwa ku intumwa by'umwihariko w'umwihariko kuko nta ntumwa n'imwe inyuranya n'uko kugandukira Imana Nyagasani.

**UMUSOGONGERO KU MATEKA Y'INTUMWA Y'IMANA
(IMANA IMUHE AMAHORO N'IMIGISHA)**

IGISEKURU CYE

Ni Muhamadi mwene Abdullahi mwene Abdul Mutwalib mwene Hashim, uwo Hashimu akaba ari Umukurayishi, kandi abakurayishi bakaba ari abarabu, n'abarabu bakaba ari igisekuru cya Ismail mwene Ibrahimu (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

IGIHE YAVUKIYE

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavutse mu mwaka w'inzovu mu kwezi kwa gatatu kw'icyarabu, akaba yarabayeho imyaka mirongo itandatu n'itatu, muriyo harimo mirongo ine yabayeho mbere y'uko ahabwa ubutumwa n'imyaka makumyabiri n'itatu yabayeho ari intumwa ndetse n'umuhanuzi, yari infubyi kuko Ise yapfuye mbere yuko avuka, akaba yararerewe kwa Sekuru Abdul Mutwalib, na nyuma yuko Sekuru apfa yararerewe kwa Sewabo Abu Twalib.

**UKOYAHawe
UBUTUMWA**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yatumwe ku bantu ndetse n'amajini, buri wese uzagerwaho n'ubutumwa bwe hanyuma ntamwemere, uwo aba ari umuhakanyi w'ubuhakanyi bukomeye, uwo yaba ariwe wese.

**IVUGABUTUMWA
RYE**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yahamagariye abantu gusenga Imana imwe no kurangwa n'imico myiza ndetse n'ibikorwa byiza, anabuzabangikanya no kurangwa n'imico mibi ndetse n'ibikorwa bibi.

**URUGENDO RWA
ISRAU NA MIIRAJ**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yajyanywe mu rugendo aturutse I Makka ajya I Yerusalemu ku rusengero rwa Bayitul Maq'das, hanyuma azamurwa mu ijuru rya karindwi, nuko Imana iramuvugisha inamutegeka amasengesho atanu.

**UKWIMUKA KWE
N'URUPFU RWE**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yimutse ava Makka ajya Madina, ari naho yapfiriye maze ashyingirwa mu cyumba cya Nyima w'abemera Aisha (Imana imwishimire).

**UGUSOHOZA
UBUTUMWA KWE**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), Imana niwe yasoreshije ubutumwa n'idini, akaba yarasohoje ubutumwa buhambaye, anasohoze indagizo agira inama umuryango wa kislamu, arwana inkundura mu nzira y'Imana nyabyo kandi mu ngeri zose, ntabwo byemewe rero ko hagira undi muntu ugira icyo yongera muri iyi dini.

**ZIMWE MU
NTAMBARA ZE ZA
NGOMBWA:**

Intambara za ngombwa intumwa Muhamadi yarwanye ni zirindwi arizo: Intambara ya Badri, Uhudi, Al Handaqi, Khayibar, Fat’hu Makka, Tabuki na Hunayini.

**ABANA BE
BARINDWI:**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yabyaye abana barindwi, aribo: Al Qasim, Ibrahimu, Abdullah ariwe Twayibu Twahir, Zayinabu, Ruqayat, Umu Kulthum na Fatwimat, abi bose bapfuye intumwa Muhamadi akiriho, usibye gusa Fatwimat wapfuye nyuma y’intumwa ho amezi atandatu (Imana ibishimire bose).

**ABAGORE BE CUMI
NA BABIRI:**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yarongoye abagore cumi na babiri, aribo: Khadijat, Aishat, Sawudat, Hafisat, Zayinabo Al Hilaliyat, Umu Salamat Hindu, Zayinabu mwene Jahashi, Juwayiriyat mwene Al Harith, Swafiyatu mwene Huyayi, Umu Habibat Ramlat, Rayihanat mwene Zayidi na Mayimuna mwene Al Harith (Imana ibishimire bose).

**ABONKEJE
INTUMWA
MUHAMADI:**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), yonkejwe n’abagore batandukanye aribo: Nyina Amina mwene Wahabu, Thuwayibat wari wararekuwe na Sewabo Abu Lahab, na Halimatu mwene Abi Dhuayibi A Saadiyat (Imana ibishimire bose).

**IHISHURIRWA RYA
MBERE
RYAMUGEZEHO**

Ihishurirwa rya mbere ryageze ku intumwa Muhamadi ni ijambo ry’Imana rigira riti “Soma ku izina rya Nyagasani wawe waremye (ibiriho byose) (1) Yaremye umuntu mu rusoro rw’amaraso (2) Soma! Kandi Nyagasani wawe ni Umunyabuntu buhebuje (3) We wigishije (umuntu kwandika) akoresheje ikaramu (4) Yigishije umuntu ibyo atari azi (5).

**UMUNTU WA
MBERE WEMEYE
INTUMWA
MUHAMADI**

Umuntu wa mbere wamwemeye mu bagabo ni Abu Bakar Swidiqi (Imana imwishimire) naho mu bagore ni Nyina w’abemera Khadijat mwene Khuwayilid, naho mu bana ni Alliy mwene Abi Twalib, no mu bari abacakara ni Zayidu mwene Harithat hanyuma mu bacakara uwa mwemeye bwa mbere ni Bilali mwene Rabahi (Imana ibishimire bose).

**HIIJA Y’INTUMWA
MUHAMADI NA
UMURAT YE**

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yakoze Umurat enye zose azikora mu kwezi kwa Dhul Hija (kwa 11), anakora Hija imwe yonyine yiswe Hija yo gusezera, mu mwaka wa cumi kuva yimukiye I Madinat.

**IMICO Y’INTUMWA
MUHAMADI**

Imana yavuze ku mico y’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) igira iti “Mu by’ukuri wowe ufite imico myiza ihambaye” naho Nyina w’Abemera Aisha (Imana imwishimire) yaravuze ati “Imico y’intumwa Muhamadi yose yari Qor’an”

**AGACIRO KO
KWIGA AMATEKA
Y'INTUMWA
MUHAMADI**

Ibunil Qayim (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati “Niba umunezero w’umuntu hano ku isi ndetse no ku muni w’imperuka ushingiyeye ku muyoboro w’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), ni ngombwa ko buri wese ufite umutima nama wifuza ko warokoka kandi ukanezerwa ko yagira icyo amenya ku muyoboro w’intumwa Muhamadi no mu mateka ye n’ibimwerekeyeho byamufasha kuva mu njiji bikamushyira mu bayoboke be no mu itsinda rye, abantu muri ibyo harimo ababikora gake hari n’ababikora kenshi hakabamo n’abatabikora, ariko ibyiza bitangwa n’Imana ibiha uwo ishatse, kandi Imana niyo Nyiribizya Bihambaye.

ISOMO RYA GATATU

INKINGI ZO KWEMERA

Inkingi zo kwemera ni esheshatu: Ni ukwemera Imana n'abamalayika bayo, n'ibitabo byayo, n'intumwa zayo, n'umunsi w'imperuka, no kwemera igeno ko ikibi n'icyiza byose bituruka ku Mana Nyagasani.

IBISOBANURO BYO KWEMERA MU RWEGO RW'IDINI:

Ni ukuvuga k'ururimi no kwemera ku mutima ndetse no gukoresha ibihimba by'umubiri, ukwemera kwiyongera kubera kubaha Imana kukagabanyuka kubera gukora ibyaha, gihamya y'ibyo:

Gihamya
y'amagambo:
Ni ijambo
ry'intumwa
Muhamadi
rigira riti “Igice
cyo kwemera
kiri ku isonga
ya byose ni
ukuvuga
ijambo LA
ILAHA ILA

Gihamya
y'ibikorwa
by'umubiri: Ni
ijambo
ry'intumwa
Muhamadi
rigira riti “Ni
igice gitoya
muri byo ni
ugukura
igisitaza mu
nzira”

Na gihamya
y'ibikorwa
by'umutima: Ni
ijambo
ry'intumwa
Muhamadi
rigira riti “No
kugira isoni ni
kimwe mu bice
bigize
ukwemera”

Gihamya
igaragaza ko
ukwemera
kwiyongera: Ni
ijambo
ry'Imana rigira
riti “Ni nde
muri mwe uru
rugero
rwongereye
ukwemera”

Gihamya
igaragaza ko
ukwemera
kugabanyuka:
Ni ijambo
ry'intumwa
Muhamadi
rigira riti “Nta
bantu nabonye
bafite ubwenge
buke n'idini
nke...”

IMPAMVU ZITUMA UKWEMERA KWIYONGERA:

Kwiga Tawuhidi cyane
cyane isomo ry'amazina
y'Imana n'ibisingizo
byayo

Gukora ibikorwa
byinshi byo kumvira
Imana no
kuyigandukira

Kureka gukora ibyaha

Kwitegereza no
gutekereza cyane ku
biremwa Imana yaremye

IMPAMVU ZITUMA UKWEMERA KUGABANYUKA:

Kureka kwiga Tawuhidi
cyane cyane isomo
ry'amazina y'Imana
n'ibisingizo byayo

Kureka gukora ibikorwa
byo kumvira no
kuganduka

Gukora ibyaha

Kureka kwitegereza no
gutekereza cyane ku
biremwa Imana yaremye

INKINGI ZO KWEMERA ESHESHATU:

Ukwemera
imana

Kwemera
Abamalayika

Kwemera
Ibitabo

Kwemera
Intumwa

Kwemera
umunsi
w'imperuka

Kwemera igeno
ry'Imana
ry'ibibi n'ibyiza

INKINGI YA MBERE: KWEMERA IMANA, BISABA:

Kwemera ko Imana Nyagasani iriho, ibyo bikaba bishimangirwa n'ibintu bine:

Kwemera ko Imana ari Nyagasani umurezi w'ibiremwa.

Kwemera ubumana bw'Imana Nyagasani.

Kwemera amazina y'Imana n'ibisingizo byayo.

UBWENGE:

Ubwenge ntibishoboka ko bwemeza ukubaho kw'ibiremwa bidafite uwabiremye, Imana iti “Ese bibwira ko baremwe ntawe ubaremye, cyangwa ni bo biremye?”

IBIFATIKA:

Ibyo bigaragara mu bihe bikomeye no mu makuba, aho umuntu azamura ibiganza mu kirere, ukavuga uti “Nyagasani, hanyuma ukabona ayo makuba ararangiye k'ubushobozi bw'Imana”.

KAMERE:

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati “Buri wese uvuka avukira kuri kamere itunganye, ababyeyi be nibo bamugira umuyahudi cyangwa umukirisitu cyangwa Majusi”

AMATEGEKO Y'IDINI:

Ibunil Qayim (Imana imugirire impuhwe) yavuze ko nta Ayat nimwe mu gitabo cy'Imana itarimo igihamya kigaragaza ko Imana ari imwe.

INKINGI YA KABIRI: KWEMERA ABAMALAYIKA:

Abamalayika: Ni ibiremwa bitagaragara, Imana yabiremye mu mucyo, byumvira Imana kandi ntabwo bijya biyigomekaho, bifite roho “Roho Ntagatifu” bakagira imibiri “Imana yagize abamalayika intumwa zifite amababa abiri, atatu n'ane, Imana yongera ku kiremwa ibyo ishatse” bafite kandi ubwenge n'imitima “(Iyo Allah avuze, abamalayika barakangarana bakagwa igihumure) kugeza ubwo imitima yabo ishiriye ubwoba, (bamwe) bakavuga bati “Nyagasani wanyu yavuze iki?” tugomba kwemera Abamalayika tukanemera n'amazina yabo Imana yatubwiye nka (Jibril, Mikail na Israfil) tugomba kandi kwemera ibisingizo byabo ko “Batajya bigomeka kubyo Imana ibateguka, ahubwo bakora ibyo bategetswe byose” tukaba kandi tugomba kwemera imirimo bashinzwe.

BAMWE MUBO TWABWIWE IBYO BAKORA:

Muri bo harimo Abamalakiya umunani bahetse intebe y’Imana, na Jibril ushinzwe kujyana ubutumwa na Mikail ushinzwe kugusha imvura....., bese turabemera tukanemera n’amakuru yabo yatugezeho mu buryo burambuye cyangwa bw’incamake.

INKING YA GATATU: KWEMERA IBITABO

Ni ngombwa ko twemera ko ibitabo byose ari amagambo y’Imana by’ukuri Atari inyerera mucyamo, tukanemera ko Imana yayamanuye atari ibiremwa, tukanemera ko Imana yatumye intumwa ikanayimanurira igitabo, tukaba tugomba kwemera ibyo bitabo tukanemera n’amazina yabyo n’inkuru zabyo n’amategeko yabyo mu buryo bw’incamake no muburyo burambuye, igihe ibyo bitabo bitari mubyanaguwe, tukanemera ko Qor’an yahanaguye ibitabo byayibanjirije, aribyo: Tawurat, Ivanjiri (Injili), Zaburi ndetse na Suhufi za Ibrahimu na Mussa (Imana ibahe amahoro n’imigisha).

INKING YA KANE: KWEMERA INTUMWA

Ni ngombwa ko twemera ko intumwa z’Imana zari abantu, nta mwihariko w’ubumana bari bafite tukanemera ko izo ntumwa zari abagaragu b’Imana zidashobora gusengwa, ko Imana yabatumye ikanabahishurira ikanabashyigikiza ibitangaza, tukanemera ko basohojye indagizo bakanagira abantu inama bakanabagezaho ubutumwa, bakarwana mu nzira y’Imana by’ukuri.

Tugomba kubemera tukanemera n’amazina yabo ndetse n’ibisingizo byabo Imana yatubwiye, byaba mu ncamake cyangwa mu buryo burambuye, tukanemera ko umuhanuzi wa mbere yari Adamu (Imana imuhe amahoro), kandi ko intumwa ya mbere yari Nuhu (Imana imuhe amahoro), tugomba kandi kwemera ko uwasojereje intumwa n’abahanuzi ari Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) tukanemera ko amategeko yose yabanjirije Qor’an yahanaguwe n’amategeko y’intumwa Muhamadi, hanyuma kandi tukemera ko intumwa zihanganiye ibigeragezo kurusha izindi (Ulul azim) ari eshanu zavuzwe mu isura ebyiri za Qor’an arizo (Suratu Shura na Surat Al Ahzab) aribo: (Muhamadi, Nuhu, Ibrahim, Mussa na Issa (Yesu) Imana ibahe amahoro n’imigisha bese).

INKINGI YA GATANU: KWEMERA UMUNSI W’IMPERUKA

Kwemera umunsi w’imperuka bikubiyemo kwemera byose twabwiwe n’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) bibaho nyuma y’uko umuntu apfa, urugero: Ibigeragezo byo mu mva, kuzahuha mu mpanda, abantu kuzazurwa mumva zabo, iminzani, guhabwa ibitabo by’ibikorwa, Siratwa (ikiraro kizaba kijya mu ijuru), ikizenga, Shafaat, ijuru n’umuriro, abemera kuzareba Nyagasani waboku munsi w’imperuka no mu ijuru, n’ibindi bintu byose byihishe twabwiwe.

INKINGI YA GATANDATU: KWEMERA IGENO RY'IMANA RY'IBIBI N'IBYIZA

Kwemera igeno ry'Imana ry'ibibi n'ibyiza biri mu nzego enye, umusizi yazikubiye mu gisigo kigira kiti:

UBUMENYI, NYAGASANI WACU KWANDIKA, GUSHAKA KWE NO KUREMA KWE ARIBYO GUHANGA NO GUSHYIRAHU

UBUMENYI:

Ni ukwemera ko Imana Nyagasani yamenye buri kintu mu buryo butaziguye n'ubuziguye, gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Izi ibyababayeho (ku isi) n'ibizababaho (ku muni w'imperuka).

KWANDIKA:

Ni ukwemera ko Imana yamaze kwandika amageno ya buri kintu kuzageza ku muni w'imperuka, gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Nta na kimwe cyihishe mu kirere no ku isi kitari mu gitabo gisobanutse"

UGUSHAKA:

Ni ukwemera ko ibyo Imana yashatse byabayeho, n'ibyo itashatse ntibyabayeho, no kwemera ko umuntu nawe afite ubushake bwe ariko bwo bwinjira mu bushake bw'Imana Nyagasani, Imana yaravuze iti "Kandi nta cyo mwashaka (ngo kibe) keretse Allah, Nyagasani w'ibiremwa (byose) aramutse agishatse.

KUREMA:

Ni ukwemera ko umuntu yaremwe we n'ibikorwa bye, ndetse n'ibindi biriho byose, gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Imana yaremye buri kintu" "Kandi Imana yarabaremye mwebwe ndetsi n'ibyo mukora".

IBICE BIGIZE IYOBOKAMANA (TAWUHID), N'IBICE BY'IBANGIKANYAMANA

Mu gusobanura ibice by'iyobokamana, uko ari bitatu: Tawuhid Rububiyat (Guharira Imana kuba ari Nyagasani w'ibiremwa), Tawuhidu Uluhiyat (Guharira Imana ubumana bwayo), ndetse na Tawuhid Al As' mau wa Swifatu (Guharira Imana amazina yayo meza n'ibisingizo byayo).

Tawuhid Rububiyat: Ni ukwemera ko Imana Nyagasani ariyo mu remyi wa buri kintu, akaba ari nayo igenga byose, ikaba ntawe ibangikanye nawe muri ibyo.

Naho Tawuhidi Uluhiyat: Ni ukwemera ko Imana ariyo igomba gusengwa mu kuri, ikaba ntacyo igomba kubangikana nacyo muri ibyo, kikaba ari nacyo gisobanuro cy'ijambo LA ILAHA ILA LLAHU. Kuko igisobanuro cy'iri jambo ni: Ntawe ugomba gusengwa mu kuri usibye Imana, bityo amasengesho yose, yaba Iswala, igisibo n'ibindi ni ngombwa ko yerezwa Imana yonyine nta nubwo byemewe kugira icyo ukorera undi utari Imana muri ibyo.

Tawuhidi Al As' mau wa Swifatu: Ni ukwemera ibyaje byose muri Qor'an na Hadith z'impamo bivuga ku mazina y'Imana n'ibisingizo byayo, no kuyahamya ku Mana yonyine mu buryo bukwiye Imana Nyagasani nta kuyasobanura uko atari, nta kuyapfobya, nta kuyasanisha n'ayibiremwa ndetse ntano kuyagereranya n'ayibindi, dushingiye ku ijambo ry'Imana Nyagasani rigira riti "Vuga yewe Muhamadi uti (Vuga (yewe Muhamadi) uti "We ni Allah, umwe Rukumbi," Allah, Uwishingikirizwa, Ntiyabyaye kandi ntiyanabyawe, Ndetse nta na kimwe ahwanye na cyo". Ndetse n'ijambo ry'Imana rigira riti "Ntacyo (Imana) igereranywa nacyo, kandi yo irumva ikanabona".

Bamwe mubamenyi, babonako Tawuhidi igizwe n'ibice bibiri, bityo bagafata Tawuhidu Al As' mau wa Swifatu bakayinjiza muri Tawuhidu Rububiyat, nta nnikibazo kiri muri ibyo, kuko ikigambiriwe kirasobanutse muri ibyo bice byose.

IBICE BIGIZE IBANGIKANYAMANA NI BITATU : IBANGIKANYA RIKURU, Irito ndetse n'IRYIHISHE.

Ibangikanyamana rikuru: Rituma ibikorwa byose umuntu aba yarakoze biba impfabusa, ikanatuma urikora azashyirwa mu muriro ubuziraherezo igihe apfuye ari muri iryo bangikanya. Nkuko Imana Nyagasani ivuga igira iti “Baramutse bakoze ibangikanyamana, ibikorwa byabo bakoraga byose byaba inpfabusa” Na none Imana yaravuze iti “Ntibikwiye ko ababangikanyamana bita ku misigiti ya Allah, kandi ubwabo bishinja ubuhakanyi. Abo ibikorwa byabo byabaye impfabusa, kandi bazaba mu muriro ubuziraherezo”. Ko kandi uzapfa akora ibangikanyamana, uwo ntazababarirwa, kandi ijuru kuri we n'ikizira, nkuko Imana yavuze igira iti “Mu by'ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya, ahubwo ababarira (ibindi) bitari icyo k'uwo ashaka”. Na none Imana yaravuze iti “Mu by'ukuri, ubangikanya Allah, rwose Allah yamuziririje (kuzinjira mu) Ijuru ndetse icyicarwo cye kizaba mu muriro. Kandi inkozi z'ibibi ntizizabona abazitabara”.

No muri bumwe mu bwoko bw'ibangikanya: Ni ugusaba abapfuye ndetse n'ibishushanyo, no kubitabaza, kubikorera umuhigo, kubibagira n'ibindi nk'ibyo.

Naho Ibangikanyamana rito: Ni iryagaragaye mu gitabo cy'Imana cyangwa muri Hadithi bivugako ari ibangikanya, ariko bitari mu bwoko bw'ibangikanyamana rikuru, nko gukorera ijisho (kwibona) mu bikorwa bimwe na bimwe, no kurahira ikitari Imana, ni mvugo igira iti “Iyo Imana iza kubishaka na kanaka akabishaka” n'ibindi. Kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti “Ikintu ntinyi kuri mwe cyane ni ibangikanyamana rito, barimubazaho, aravugaga ati: Ni ukwibona” Ndetse n'ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti “Uzahira ikitari Imana, uwo azaba abangikanyije Imana” Ndetse n'ijamba ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “Ntimukajye muvugaga ngo: Imana yabishatse na kanaka arabishaka, ariko mujye muvugaga muti: Imana yabishatse hanyuma na Kanaka arabishaka” Hadith yakiriwe na Abu Dauda k'uruherekerane rwiza, ikomotse kuri Hudhayifatu mwene Yamani (Imana imwishimire).

Ubu bwoko bw'ibangikanyamana, ntibukura umuntu mu idini, nta nubwo buzaheza nyirabwo mu muriro ubuziraherezo, ariko butuma Tawuhidi y'umuntu itegereye ituzura.

Naho ubwoko bwa Gatatu: Aribwo Ibangikanyamana ryihishe, gihamya yaryo ni ijamba ry'Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “Ese mbabwire icyo ntinyi cyane kuri mwe, kiruta Masihi Dajali? Baravugaga bati: Nibyo yewe ntumwa y'Imana, aravugaga ati “Ni ibangikanyamana ryihishe, kuba umuntu ashobora guhaguruka agasenga, maze isengesho rye akaritaka neza kubera ko abona hari umuntu urimo kumureba”.

Biremewe kandi ko umuntu yagabanyaga ibangikanya mu bice bibiri gusa: Ibangikanya rikuru ndetse n'ibangikanya rito. Naho ibangikanya ryihishe ryo rikubiye muri ayo yombi. Rishobora kuboneka mu ibangikanya rikuru, nk'ibangikanyamana ryakorwaga n'indyarya, kuko bahishaga ukwemera kwabo gupfuye, bakigaragaza nk'abayisumu ari ukugirango babarebe, no gutinyaga ingaruka. Rishobora kandi kuboneka mu ibangikanyamana rito, nko gukorera ijisho, nk'uko byaje muri Hadith yakiriwe na Muhamud mwene Labidi Al Answariy yatambutse, no muri Hadith ya Abi Saidi yavuzwe. Imana niyo igenga Ugutunganirwa.

IBICE BIGIZE IBYAZIRIRIJE:

IBANGIKANYA RIKURU:

Niryo risumba ayandi

IBANGIKANYA RITO:

Ryo riri munsu
y'ibangikanya rikuru
ariko riruta ibyaha
bikuru.

IBYAHA BIKURU:

Ibyaha bikuru: Ni buri cyaha cyose
cyateganyirijwe igihano
cy'umwihariko, byaba kuvumwa,
cyangwa kwirukanywa, cyangwa
kwitandukanya n'uwagikoze,
cyangwa kuba ari bamwe mu
bahakanyi cyangwa mu
babangikanyamana, cyangwa kuba
atari mu bemera, cyangwa kuba
yaragereranyijwe n'inyamaswa mbi..

IBYAHA BITOYA:

Ibyaha bitoya: Ni buri
cyaha amategeko y'idini
yaziririje, ariko
ntakigenere igihano
cy'umwihariko.

IBYAHA RIKURU:

UMUBARE WABYO:

Ntabwo umubare w'ibyaha
bikuru uzwi ariko
birasobanutse kandi bifite
uko bimenyekana
hakurikijwe ibyavuzwe
haruguru.

ITEGEKO RY'UWAGIKOZE:

-Uwakoze icyaha gikuru:
aba ari umwemera
w'ukwemera gucagase,
cyangwa akaba ari
umwemera kubera
ukwemera kwe ariko
akaba umwononnyi
kubera icyaha cye gikuru
yakoze.

-Ashobora gukundwa
kubera ukwemera afite,
ariko akanangwa kubera
icyaha gikuru yakoze.

-Ntabwo yegerwa ngo
agirwe inshuti mu gihe
agikora icyo cyaha gikuru.

INZEGO ZABYO:

Ibyaha bikuru
biratandukanye mu nzego,
kubera ijambo ry'intumwa
Muhamadi (Imana imuhe
amahoro n'imigisha) rigira
riti "Ese mbabwire ibyaha
bikomeye kurusha
ibindi?....." Yakiriwe na
Bukhari na Muslim.

ITEGEKO RIGENGA UWAGIKOZE:

Umuntu wakoze icyaha
gikuru, agomba kwicuza,
kubera ijambo ry'intumwa
y'Imana rigira riti
"Umugore uboroga igihe
aticujije mbere y'uko
apfa....." Yakiriwe na
Muslim.

Muyindi Hadith yaravuze
ati ".....Igihe cyose
hizinze ibyaha bikuru"
Yakiriwe na Muslim.

ITANDUKANIRO HAGATI Y'IBANGIKANYA RITO N'IRIKURU

IBANGIKANYA RIKURU:

1. Ibyaha rikuru bikura umuntu mu idini.
2. Bituma ibikorwa byose umuntu yakozze biba inpfabusa.
3. Bituma ubikoze azaba mu muriro ubuziraherezo.
4. Bizirura amaraso ye ndetse n'imitungo ye ku muyobozi.
5. Igihe ibimenyetso byerekanye koko ko ari icyaha gikuru yakozze.
6. Kuba umuntu yakwemera ko impamvu ifite uruhare rwihishe mu bibera ku isi.
7. Ntabwo ababarirwa iyo apfuye ari muri ibyo byaha.
8. Ariko iyo apfuye yarabiretse, Imana iramubabarira usibye gusa mu bihe bibiri: Igihe izuba ryamaze kurasira iburengerazuba, ndetse n'igihe umutima umugeze mu ngoto, igihe cyo gupfa.

IBANGIKANYA RITO:

1. Ntabwo ibangikanya rito rikura nyiraryo mu idini.
2. Ntabwo rituma ibikorwa bya nyiraryo biba inpfabusa, ariko hari ibikorwa by'umwihariko ryangiza.
3. Ntabwo rituma uwarikoze azaba mu muriro ubuziraherezo.
4. Nta nubwo rizirura amaraso cyangwa imitungo.
5. Kuba yazana ikimenyetso kigaragaza ko ari ibangikanya rito.
6. Kuba yagira impamvu icyo Imana itagize impamvu.
7. Buri gikorwa gishobora kukugeza ku cyaha gikuru icyo kiba ari icyaha gitoya.
8. Buri gikorwa amategako y'idini yise ibangikanya cyangwa ubuhakanyi ariko ntigishyirweho inyuguti ya Alif na Lam (Jl) icyo cyaha ni icyaha gito, igihe cyose ibimenyetso bitagaragaje ko ari icyaha gikuru.

ISOMO RYA GATANU

AL IHSAN

INKINGI YA IHSAN: NI UGUSENGA IMANA NKAHO UYIREBA, KUKO NIBA UTAYIREBA YO IRAKUREBA

AL IHSAN NI INKING IMWE ARIKO IFITE MUNSI YAYO INZEGO EBYIRI

AMASENGESHO AGARAGARA:

Akaba ari amasengesho agizwe n'ugushaka, urukundo no kwifuza ibihembo biri ku Mana Nyagasani, ayo niyo masengesho y'intumwa n'abahanuzi, nk'ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Ese singomba kuba umugaragu ushimira?" ikigutera gukora ayo masengesho kigomba kuba ari ugushaka, gukunda no kwifuza ibihembo biri ku Mana, ariko hari n'akantu k'ubwoba.

AMASENGESHO YO GUCUNGANA N'IMBIBI Z'IMANA:

Ayo akaba ari amasengesho ajyanye n'ubwoba no guhunga, umuyisumu ntabwo agomba kubaho atabifite.

IBIBAZO KURI TAWUHID:

1. Inzego z'idini ni zingahe? • Ni eshatu. • Ni ebyiri. • Ni eshanu.
2. Inkingi za Islamu ni zingahe? • Ni eshanu. • Ni esheshstu. • Ni zirindwi.
3. Islamu ni urwego rusumba ukwemera. (Nibyo – Sibyo).
4. Shahada yo kwereza Imana ibikorwa ifite inking zingahe? • Ni zirindwi. • Ni umunani. • Ni ebyiri.
5. Ibyangombwa by'ijambo LA ILAHA ILA LLAHU ni bingahe? • Ni umunani. • Ni birindwi. • Ni bitanu.
6. Kugira ubumenyi ni kimwe mu byangombwa by'ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU), bisobanuye: • Kumenya ikintu uko kiri. • Nta ugomba gusengwa mu kuri usibye Imana.
7. Umuntu aramutse agira ugushidikanya k'umuntu wagezweho n'ubutumwa (bw'intumwa Muhamadi), ariko ntiyemere, itegeko rye ni: • Umuhakanyi w'ubuhakanyi bukuru. • Niba icyizere kiruta ugushidikanya, icyo gihe ntabwo aba ari umuhakanyi.
8. Kwakira ni kimwe mu byangombwa by'ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU), bisobanuye: • Kuvuga ku magambo. • Ibikorwa. • Kwemera ku mutima. • Ibyo byose byatambutse.

9. Gukorera ijisho mu ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU), ni nko gukorera ijisho mu gutanga isadaka, bikaba ari ibangikanya rito (Nibyo – Sibyo).

10. Uzavugisha ururimi ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU) ataryemera ku mutima, uwo aba ari: • Umwemera Mana imwe. • Aba ari umuyisumu atari umwemera. • Umuhakanyi w’ubuhakanyi bukuru. • Ukwemera kudakomeye.

11. Umuntu aramutse akunze intumwa urukundo nk’urwo akunda Imana bingana neza neza: • Umuhakanyi w’ubuhakanyi bukuru. • Umuhakanyi w’ubuhakanyi butoya. • Aba akoze kimwe mu byaha bikuru.

12. Ibice by’urukundo ni bingahe? • Ni bine. • Ni bitatu. • Ni bibiri.

13. Urukundo kubera Imana rubaho iyo hari igikorwa, uwagikoze, ibihe ndetse n’ahantu. (Nibyo – Sibyo).

14. Gukunda ikintu icyo aricyo cyose hamwe n’Imana, itegeko ryabyo ni: • Ibangikanya rito. • Ni ngombwa. • Ni ibangikanya rikuru.

15. Gukunda kubera Imana, itegeko ryayo ni: • Biremewe. • Ni itegeko. • Ni ibangikanya rikuru.

16. Ibice bigize ukugandukira Imana ni bingahe? • Ni bibiri. • Ni bitatu. • Ni bine.

17. Buri biremwa ni ibigaragu by’Imana byanze bikunze, ndetse n’abahakanyi. (Nibyo – Sibyo).

18. Umuntu avuze ati: (LA ILAHA ILA LLAHU) ariko ntagire igikorwa akora na kimwe, ntasenge ntagire igikorwa icyo aricyo cyose akora cy’amasengesho, uwo aba: • Biramuhagije. • Ntacyo byamumarira.

19. Ijambo (umugaragu w’Imana n’intumwa yayo) mu buhamya bubiri, bisobanuye ko ari umugaragu utasengwa akaba n’intumwa ikahinyuzwa. (Nibyo – Sibyo).

20. Mu buhamya bw’uko (Muhamadi ari umugaragu w’Imana akaba n’intumwa yayo), bisobanuye: Kumwumvira mubyo ategaka no kwemera ukuri kwe mubyo avuga..... Ibi bibuza: • Ibisobanuro byabwo. • Ibigendanye n’ubwo buhamya.

21. Umuntu ageneye intumwa kimwe mu bintu by’umwihariko ku Mana, ntabwo aba ahamije ko Muhamadi ari intumwa. (Nibyo – Sibyo).

22. Igisingizo cy’intumwa Muhamadi kiruta ibindi ni ukuba ari: • Intumwa y’Imana. • Umugaragu w’Imana n’intumwa yayo. • Uwasozereje intumwa n’abahanuzi.

23. Utangije igihimbano muri Islamu we akabona ko ari cyiza, uwo aba agaragaje ko Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) atujuje ubutumwa, kuko Imana Nyagasani yaravuze iti “Uyu muni mbujurije idini ryanyu” ikitari mu idini kuri uwo muni, ntabwo uyu muni cyaba ari idini” iyi mvugo ni iya: • Sheikhul Islamu Ibun Tayimiyat (Imana imugirire impuhwe). • Imamu Maliki (Imana imugirire impuhwe). • Imamu Ibun Bazi (Imana imugirire impuhwe).

24. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yakomokaga mu gisekuru cy’intumwa: • Is’haqa (Imana imugirire impuhwe). • Ismail (Imana imugirire impuhwe).

25. Uzuza imyanya irimo ubusa: Intumwa Muhamadi yavutse mu mwaka..... Mu mujiyi wa.....yabayeho imyaka.....muri icyombere y

Ubutumwa.....ari intumwa n'umuhanuzi.....yabaye umuhanuzi ku.....anatumwa ku.....

26. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yatumwe ku: • Abantu be. • Abantu gusa. • Abantu n'amajini.

27. Al Miiraju ni urugendo rwo kuva Makka ujya ibeterehemu (Bayitul Maq'dis). (Nibyo – Sibyo).

28. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yimukiye: • Twaifu. • Habasha. • Madinah. • Ibyatambutse byose.

29. Intambara zangombwa z'intumwa Muhamadi ni zingahe? • Ni imwe. • Ni ebyiri. • Ni eshatu. • Ni enye. • Ni eshanu.

30. Abana b'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) bari bangahe? • Batatu. • Bane. • Barindwi.

31. Intumwa Muhamadi yakoze Hija yo gusezera, ibi bisobanuye ko yakoze Hija mbere yayo. (Nibyo – Sibyo).

32. Kwiga Sirat yintumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha): • Ni itegeko. • Ni byiza. • Biremewe.

33. Uzuza imyanya irimo ubusa: Igisobanuro cy'idini cy'Ukwemera ni: Ukuvugisha.....no kwemera ku.....no gukoreshayiyongera kubera.....ikagabanyuka kubera.....

34. Inkingi zigize ukwemera ni zingahe? • Ni esheshatu. • Ni ashanu. • Ni enye.

35. Kwemera Imana bijyana no kwemera ibintu bingahe? • Bine. • Bitatu. • Bibiri.

36. Za gihamya zishimangira ukubaho kw'Imana muri rusange ni: • Enye. • Ntizibarika.

37. Malayika Mikail ni Malayika ushinze kugusha imvura (Nibyo – Sibyo).

38. Imitima igirwa n'abantu, ariko abamalayika ntibagira imitima. (Nibyo – Sibyo).

39. Ni ibitabo bingahe twamenye amazina yabyo? • Ni bitandatu. • Ni bine. • Ni birindwi. • Ni byinshi.

40. Imana yamanuriye buri ntumwa igitabo (Nibyo – Sibyo).

41. Intumwa ya mbere ni Adam (Imana imuhe amahoro) (Nibyo – Sibyo).

42. Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari intumwa ntabwo yari umuhanuzi (Nibyo – Sibyo).

43. Intumwa ziswe Ulul Azimi (zihanganiye ibigeragezo) ni zingahe? • Ni eshanu. • Ni enye. • Ni nyinshi.

44. Kwemera umunsi w'imperuka bikubiyemo, kwemera ibibaho nyuma yo gupfa kuzageza ubwo abantu bazava mu mva zabo. (Nibyo – Sibyo).

45. Kwemera igeno ry'Imana birimo inzego, zingahe? • Enye. • Eshanu. • Eshatu.

46. Ese Imana iba izi ibintu mbere y'uko bibaho? (Yego – Oya).

47. Ese buri kintu cyose abantu bazi Imana nayo iba ikizi? (Yego – Oya).

48. Ese buri kintu cyose abantu bazi Imana iba yaracyanditse? (Yego – Oya).

49. Umuntu afite ubushake yigengaho, akora icyo ashatse (Nibyo – Sibyo).

50. Ese ibikorwa by’abantu byararemwe? (Yego – Oya).

51. Tawuhid igizwe n’ibice: • Bibiri. • Bitatu. • Byose ntacyo bitwaye.

52. Vuga amatandukaniro atanu ari hagati y’ibangikanya rikuru n’irito.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

53. Tanga ingero eshanu ku ibangikanya rikuru n’ingero eshanu ku ibangikanya rito:

IBANGIKANYA RIKURU	IBANGIKANYA RITO
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

54. Uburyarya mu myemerere ni ibangikanyamana rito ntabwo rikura umuntu mu idini (Nibyo – Sibyo).

55. Ih’san ikubiyemo: • Inkingi imwe. • Inkingi ebyiri.

ISOMO RYA GATANDATU

IBIGOMBA KUZUZWA MBERE YO GUSENGA (SHARTI)

Ibigomba kuzuzwa mbere yo gusenga ni icyenda:

1. Kuba uri Umuyislamu. 2. Kuba ufite ubwenge. 3. Kuba ukuze. 4. Kwikuraho umwanda. 5. Kwikuraho Najisi.
6. Kwambara ukikwiza (guhisha ubwambure). 7. Gusenga igihe kigeze. 8. Kwerekera Qiblat. 9. Kugira umugambi.

ICYA MBERE: KUBA URI UMUYISLAMU

Kuba uri umuyislamu ikinyuranyo cyabwo ni ubuhakanyi, bityo umuntu aramutse asenze ariko atuka Imana cyangwa hari igikorwa cy’amasengesho akorera utari Imana, isengesho rye riba ari inpfabusa, kugeza igihe yicuriye ku Mana Nyagasani.

ICYA KABIRI: KUBA UFITE UBWENGE

Ikinyuranyo cyabwo ni ubusazi, ariko ubusinzi bukarusha.

ICYA GATATU: KUBA UKUZE

Kuba ukuzi ntibisobanura kugeza ku myaka y'ubukure, ariko igisobanuro cyabwo ni ukubasha gutandukanya ibintu, akamenya ikibazo n'igisubizo, kandi ibyo ntibigira imyaka yagenwe, ariko akenshi na kenshi umwana ubasha gutandukanya ni umwana ufite imyaka irindwi. Ni ryari isengesho ry'umwana ryemerwa? Igihe umwana abasha gutandukanya ibintu, akaba yamenya ikibazo n'igisubizo, akanamenya itandukaniro ry'amazi n'umuriro, iyo ataramenya gutandukanya ibyo isengesho rye ntiryerwa.

ICYA KANE: KWIKURAHU UMWANDA

Hinjiramo ibi bikurikira:

UMWANDA MUKURU:

Ukurwaho no koga.

UMWANDA MUTO:

Ukurwaho no gutawaza.

ICYA GATANU: KWIKURAHU NAJISI

Kwikuraho Najis ku mubiri, aho usengera no ku myambaro, uramutse asenze kandi afite umwanda abizi neza kandi ashoboye kuwukuraho yibuka aho iherereye, icyo gihe isengesho rye riba inpfabusa, no kwikuraho Najis bigaranyijemo ibice bitatu:

UMWANDA UREMEREYE:

Ni umwanda w'imbwa, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yategetse ko icyo imbwa yakozeho cyozwa inshuro zirindwi, iya mbere murizo ugakoresha umucanga, Yakiriwe na Muslim.

UMWANDA WOROHEJE:

Ukurwaho umuntu amishaho amazi utawuvuguse, uwo mwaka ukaba ari inkari z'umwana muto utaratangira kurya ibiryo, umurenda usohoka mu gitsina utari amasohoro, ndetse n'amasohoro hamwe nuko yo asukuye, usibye ko intumwa Muhamadi yajyaga amishaho amazi mu gihe yabaga ataruma yaba yumutse akavuguta aho yaguye.

UMWANDA WO HAGATI:

Ukurwaho no kumesa aho umwanda waguye no kuvuguta, uwo mwanda uba atari uremereye, uwo umwanda wo hagati, ni inkari z'umuntu mukuru umugabo n'umugore ndetse niyindi myanda (Najis).

IBINTU BY'INAJIS

Inkari z'umuntu n'amabyi ye, inkari n'amabyi y'inyamaswa itaribwa, inyamaswa z'inkazi zose ni Najis, usibye izakuwemo nk'injangwe n'ikivutse hagati y'indogobe n'ifarasi, indogobe, amaraso yamenwe habagwa inyamaswa, amaraso yasohoka muri imwe mu nzira ebyiri, ibyipfishije: usibye umurambo w'umuntu n'utundi dusimba tudafite amaraso mu mubiri, ndetse n'ibiba mu mazi hamwe n'inzige.

ICYA GATANDATU: KWAMBARA UKIKWIZA (GUHISHA UBWAMBURE)

Ubwambure buri ubwoko butatu:

BWOROHEJE:

Ni ubwambure bw'umwana w'umuhungu w'imyaka irindwi kugeza ku icumi, ningombwa ko ahisha ubwambure bwe bw'imbere n'ubwi nyuma.

BUREMEREYE:

Ni ubwambure bw'umugore mukuru ugejeje igihe, uwo ni ngombwa kuri we guhisha umubiri we wose usibye uburanga bwe, kandi agomba guhisha umubiri we wose igihe hari abantu atagira icyo apfana nabo.

BWO HAGATI:

Ni ubwambure butari ubwabo bavuzwe, akaba ari ngombwa guhisha hagati y'amavi n'umukondo, kandi ni byiza guhisha ibitugu no kwambara umwambaro ukwiye hose kandi mwiza.

ICYA KARINDWI: GUSENGA IGIHE KIGEZE

Ntabwo byemewe gusenga mbere y'uko igihe cy'isengesho kigera cyangwa nyuma yacyo, usibye igihe usenga aribuhurize hamwe amasengesho abiri kubera impamvu, iyo akereje isengesho ku bushake abona icyaha.

ICYA MUNANI: KWEREKERA QIBLAT

Usibye gusa ku isengesho rya Sunat k'umuntu uri ku rugendo, icyo gihe asenga yerekeye aho icyo agendaho cyerekeye, muri iki gihe cyacu ni nk'umuntu gusengera mu ndege, nanone kwerekera Qiblat ntibireba udafite ubushobozi bwo kuherekera cyangwa utinya kuherekera kubera umwanzi.

ICYA CYENDA: KUGIRA UMUGAMBI (NIYAT)

Umugambi ugomba kuba mu mutima, kwatura umugambi ni bimwe mu bihimbano, umugambi uramutse ubayeho mbere y'isengesho cyangwa ukawugira urigezemo, isengesho rirakirwa.

IBIGOMBA KWITONDERWA:

1. Ntabwo byemewe kureka icyangombwa mu byangombwa by'isengesho, waba utarubizi cyangwa wibagiwe cyangwa kubikora ubishaka, usibye igihe umuntu yasenga afite Najis ariko atabizi cyangwa se yabyibagiwe, icyo gihe isengesho rye riba ryemewe, kuko ibyo bibarwa nko kureka gukora ikintu ntabwo ari ukugikora.
2. Ibyangombwa biba bitari mu isengesho bikaribanziriza, ibyo ni ngombwa ko biba bihari kugeza kumpera y'isengesho.

ISOMO RYA KARINDWI

INKINGI Z'ISENGESHO

Inkingi z'isengesho ni cumi n'enyere arizo:

1. Gusenga uhagaze igihe ubishoboye.	2. Gutora Tak'bira ya mbere (Takbiratul Ih'ram)
3. Gusoma Surat Al Fatihat	4. Kujya Rukuu.
5. Guhagarara ukema nyuma ya Rukuu.	6. Gusujudu ku bihimba birindwi.
7. Kweguka uvuye Rukuu.	8. Kwicara hagati ya Sijida ebyiri.
9. Gutuza muri ibyo bikorwa byose.	10. Gukurikiranya izo nkingi.
11. Gutora atahiyatu ya nyuma.	12. Kwicara kuri iyo atahiyatu ya nyuma.
13. Gusabira intumwa Muhamadi.	14. Gutora Salamu ebyiri.

INKINGI YA MBERE: GUSENGA UHAGAZE IGIHE UBISHOBOYE

MU ISENGESHO RY'ITEGEKO:

Guhagarara mu isengesho, ni inkingi mu isengesho ry'itegeko, ikaba ivaho igihe usenga nta bushobozi afite bwo guhagarara burundu, cyangwa kuba yabasha guhagarara ariko kwibombarika bikabura, aramutse abashije guhagarara nubwo byaba akanya gato yahagarara.

MU ISENGESHO RY'ISUNAT:

Biremewe ko umuntu yasenga isengesho rya Sunat yicaye ariko nyine akabona cyimwe cya kabiri cy'ibihembo by'uwasenze ahagaze, biremewe ko yanasenga aryamiye urubavu, akabona cyimwe cya kabiri cy'ibihembo by'uwasenze yicaye.

INKINGI YA KABIRI: GUTORA TAK'BIRA YA MBERE (TAKBIRATUL IH'RAM)

Ntibyemewe kuyitora utatuye mu ijwi ukavuga uti “ALLAHU AKBAR”.

INKINGI YA GATATU: GUSOMA SURAT AL FATIHAT

Ni itegeko kuyisoma kuri buri Rakaa igize isengesho, ryaba isengesho ryo kwatura cyangwa iryo gusoma mu ibanga, umuntu akayisoma yose uko yakabaye akurikiranya ayat zayo yatura n'inyajwi zayo n'amagambo yayo n'inyuguti zayo, umuntu akaba atemerewe kuyisoma igihe asanze Imamu ari kuri Rukuu.

INKINGI YA CYENDA: GUTUZA MURI IBYO BIKORWA BYOSE

Ibi bibaho mu gihe usenga avuze neza ubusabe bwa ngombwa kuri buri Rakaa.

IBIGOMBA KWITONDERWA:

Inkingi zigomba kuba hagati mu isengesho, ntabwo byemewe kureka imwe mu nkingi, waba utabizi cyangwa wibagiwe ndetse unabikoze ubishaka, kandi kureka inkingi ntibisimburwa no gukora Sijida yo kwibagirwa, umuntu akaba ategakwa gusubiramo iryo sengesho yasengaga, naho amasengesho umuntu yasenze mbere akarekamo zimwe mu nkingi, ibyo arabibabarirwa, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ntiyigeze ategaka umuntu wasenze isengesho rye nabi gusubiramo amasengesho yose yasenze nabi, ahubwo yamutegetse gusubiramo iryo sengesho ryako kanya, hamwe nuko yaretsemo ugutuza kandi ari inkingi. Imana niyo mumenyi uhebuje.

ISOMO RYA MUNANI

IBYANGOMBWA BY'ISENGESHO:

Ibyangombwa by'isengesho ni ibi bikurikira:

1. Kuvuga Tak'bira zindi zitari Tak'bira ya mbere.
2. Kuvuga uti "SAMIA LLAHU LIMAN HAMIDAHU" yaba Imamu cyangwa usenga wenyine.
3. Kuvuga uti "RABANA WA LAKAL HAMDU" kuri buri wese.
4. Kuvuga uti "SUBHANA RABIYAL ADHIM" kuri Rukuu.
5. Kuvuga uti "SUBHANA RABIYAL AALAA" kuri Sijida.
6. Kuvuga uti "RABI IGH'FIRILYI" hagati ya Sijida ebyiri.
7. Gutara Atahiyatu ya mbere.
8. Kwicara kuri Atahiyatu ya mbere.

IBIGOMBA KWITONDERWA:

Ni ngombwa kuvuga uti "SUBHANA RABIYAL ADHIMI" kuri Rukuu, muri iyo mvugo, hanyuma ni byiza ko yakongeraho ubundi busabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi, ndetse no muri Sijida ukavuga uti "SUBHANA RABIYAL AALAA" muri iyo mvugo yonyine, hanyuma ashobora kongeraho ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi.

KUGARAGAZA ATAHİYATU:

Kugaragaza Atahiyatu (Tashahudu) ni muri ubu buryo: “ATAHIYATU LILAHİ WA SWALAWATU WA TWAYIBATU, ASALAMU ALAYIKA AYUHA NABIYU WA RAHMATU LLAHI WA BARAKATUH, ASALAMU ALAYINA WA ALA IBADI LLAHI SWALIHINA, ASH’HADU AN LA ILAHA İLA LLAHU WA ASH’HADU ANA MUHAMADA ABDUHU WA RASULUHU.

Hanyuma yarangiza agasabira Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) amahoro n’imigisha, agira ati “ALLAHUMA SWALI ALA MUHAMADI WA ALA ALİY MUHAMADI, KAMA SWALAYITA ALA İBRAHİMA WA ALA ALİ İBRAHİMA, İNAKA HAMİDUN MAJİDU, WA BARIKI ALA MUHAMADI WA ALA ALİ MUHAMADI KAMA BARAKTA ALA İBRAHİMA WA ALA ALİY İBRAHİMA, İNAKA HAMİDUN MAJİDU”

Warangiza ukikinga ku Mana muri Atahiyatu ya nyuma ngo imurinde umuriro wa Jahanama n’ibihano byo mu mva n’ibigeragezo by’ubuzima ndetse n’iby’urupfu, anakurinde ibigeragezo bya Masihi Dajali, yarangiza agahitamo ubusabe ashatse cyane cyane ubwaturutse ku intumwa Muhamadi, muri bwo twavugaga “ALLAHUMA AINIY ALA DHİKRIKA WA SHUKRIKA WA HUSUNU İBADATIKA, ALLAHUMA İNIY DHALAMUTU NAFSIY DHULUMAN KATHİRA, WALA YAGH’FİR DHUNUBA İLA ANTA, FA AGH’FİR LIY MAGH’FİRATA MIN İNDİKA WA AR’HAMUNIY İNAKA ANTAL GHAFURU RAHİM”.

Naho kuri Atahiyatu ya mbere, agomba guhaguruka nyuma ya Shahadu ebyiri agasari Rakaa ya gatatu kuri Adhuhuri na Al Aswir na Magharib na Al Ishau, ariko aramutse naho asabiye intumwa Muhamadi byaba byiza, kubera Hadith ziri rusange kuri ibyo hanyuma agahaguruka gusenga Rakaa ya gatatu.

SUNA Z'ISENGESHO:

Suna z'isengesho ni nyinshi muri zo twavuga:

1. Gusoma iduwa yo gufungura isengesho.
2. Gushyira ikiganza cy'iburyo hejuru y'icy'ibumoso ku gituzza igihe ugagaze, n'igihe uguye Rukuu na nyuma ya Rukuu.
3. Kuzamura amaboko intoki zegeranye kandi zirambuye ukayageza aharinganiye n'intugu zombie cyangwa aharinganiye n'amatwi kuri Tak'bira ya mbere, n'igihe ugiye Rukuu, n'igihe uvuye Rukuu n'igihe uhagurutse uvuye kuri Atahiyatu ya mbere, ugiye ku iraka ya gatatu.
4. Gusingiza Imana birenga kuri rimwe muri Rukuu na Sijida.
5. Ibirenze ku mvugo "RABANA WA LAKAL HAMDU" nyuma yo guhagarara uvuye muri Rukuu, n'ibirenze kuri rimwe mu busabe bwo kubabarirwa ibyaha hagati ya Sijida ebyiri.
6. Umutwe kuwuringaniza n'umugongo muri Rukuu.
7. Gutandukanya inkokora n'imbavu, n'inda igatandukana n'ibibero n'ibibero bigatandukana n'imirundi muri Sijida.
8. Kutarambika amaboko hasi igihe uri muri Sijida.
9. Kwicarira ukuguru kw'ibumoso gushashe, hanyuma ukw'iburyo kukaba kurambuye muri Atahiyatu ya mbere ndetse no hagati ya Sijida ebyiri.
10. Kwicaza ikibuno kuri Atahiyatu ya nyuma mu isengesho rya Raka enye na Raka eshatu, ugashyira ukuguru kw'ibumoso muni y'ukw'iburyo ukw'iburyo kurambuye.
11. Kurambura urutoki rwa mukubita rukoko muri Atahiyatu ya mbere n'ya kabiri, kuva akimara kwicara Atahiyatu, akanaruzunguza igise arimo gusaba.
12. Gusabira amahoro n'imigisha intumwa Muhamadi n'abiwe ndetse ukanasabira Ibrahimu n'abiwe muri Atahiyatu ya mbere.
13. Ubusabe muri Atahiyatu ya nyuma.
14. Gusoma mu ijwi riranguruye ku isengesho rya mugitondo (Al Fajir), no mu iswala ya Ijuma, n'iswala z'amalayidi abiri, n'iswala yo gusaba imvura no muri Raka ebyiri zibanza ku isengesho rya Magh'ribi na Al Ishau.
15. Gusoma mu ibanga ku isengesho rya Adhuhuri na Al Aswir, no kuri Raka ya gatatu ya Magh'ribi na Raka ebyiri zisoza ku iswala ya Al Ishau.

16. Gusoma isura itari Surat Al Fatihat muri Qor'an, hamwe no kwita ku zindi Suna z'amasengesho zaturutse ku intumwa Muhamadi zitari izi twavuze haruguru. Muri zo twavuga: Ubusabe burenga ku ijambo ry'usenga rigira riti "RABANA WA LAKAL HAMDU" nyuma yo kweguka uvuye Rukuu, kuri Imamu n'ukurikiye Imamu ndetse n'usenga wenyine, kuko ibyo ari Suna. Na none harimo: Gushyira amaboko ku bibero intoki zitatanye igihe uri muri Rukuu.

UBUSABE BWO GUFUNGURA ISENGESHO:

Ubusabe bwo gufungura isengesho buvugwa nyuma ya Tak'bira ya mbere (Tak'biratul Ihram), hakoreshejwe ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), nk'invugo ye igira iti "ALLAHUMA BAAID BAYINIY WA BAYINA KHATWAYAYA KAMA BAAD'TA BAYINAL MASH'RIK WAL MAGH'RIBI, ALLAHUMA NAQINIY MINAL KHATWAYAYA KAMA YUNAQA THAWUBUL AB'YADWU MINA DANASI, ALLAHUMA AGH'SIL'NIY MINAL KHATWAYAYA BIL MAI WA THALJI WAL BAR'DI" cyangwa ukavuga uti "SUB'HANAKA ALLAHUMA WA BIHAM'DIKA WA TABARAKA ISMUKA WA TAALA JADUKA WA LA ILAHA GHAYIRUKA".

ISOMO RYA CUMI NA RIMWE

IBYANGIZA ISENGESHO:

Ibyangiza isengesho ni ibintu umunani bikurikira:

1. Kuvuga ubishaka kandi ubizi unafite ubwenge, ariko uwibagiwe cyangwa utazi itegeko ryabyo, ntabwo kuvuga byangiza isengesho rye.
2. Guseka.
3. Kugira icyo urya.
4. Kugira icyo unywa.
5. Kugaragaza ubwambure.
6. Kuberama cyane ku cyerekezo cya Qiblat.
7. Gukina kenshi gakurikiranye mu isengesho.
8. Gutakaza isuku.

ICYA MBERE: MU BYANGIZA ISENGESHO

Kuvuga mu isengesho, hakurwamo kuba umuntu yakwibutsa Imamu igihe yibagiwe cyangwa akosheje mu gusoma Qor'an.

UBURYO BWO KUNYEGANYEGA MU ISENGESHO

Kunyeganyega biziririjwe, ariko kunyeganyega cyane gukurikiranye kandi nta mpamvu nko kurya.	Kunyeganyega bitari byiza, nko kugenda mu isengesho nta mpamvu nko guhindukira gakeya.	Kunyeganyega byemewe, ni ukunyeganyega kubera impamvu nko kwishima mu bwanwa.	Kunyeganyega byiza, ni nko kunyeganyega ukora igikorwa cyuzuza isengesho, nko kuziba icyuho mu murongo.	Kunyeganyega by'itegeko, ni ukunyeganyega ukora igikorwa gituma isengesho ryemerwa, nko gukuraho umwanda Najis.
--	--	---	---	---

IBIGOMBA KWITONDERWA:

IBIGOMBA KUBANZA KUZUZWA MU ISENGESHO NDETSE N'INKINGI N'IBYANGOMBWA NA SUNA BYATAMBUTSE, NI IRIHE TANDUKANIRO RIRI HAGATI YABYO?

IBIGOMBA KUBANZA KUZUZWA (SHARTI)	INKINGI	IBYANGOMBWA	SUNA
Ni ikintu kiri hanze y'isengesho	Ibyo byose biba biri mu isengesho hagati		
Irakomeza muri buri Sengesho	Ibi byo birangirira ku gice cyimwe mu bice by'isengesho		
Ntabwo ababwirwa uyiretse kubera ubujiji cyangwa kwibagirwa cyangwa kubushake.		Uyiretse kubera ubujiji cyangwa kwibagirwa cyangwa k'ubushake arababwirwa	Uyiretse kubera ubujiji cyangwa kwibagirwa cyangwa k'ubushake arababwirwa
Ntabwo igira Sujudu sahawi	Ntabwo igomborwa na Sujudu Sahawi	Igomborwa na Sujudu Sahawi.	/

SIJIDA YO KWIBAGIRWA

Impamvu za Sijida yo kwibagirwa ni Eshatu:

KONGERA:

Umuntu kuba yakongera mu isengesho Rukuu, Sijida, guhagarara cyangwa kwicara.

KUGABANYA:

Kuba umuntu yagabanya mu isengesho icyangombwa mu byangombwa byaryo umwanya wacyo ukamucika

GUSHIDIKANYA:

Kuba umuntu ashobora kuba ashidikanya k'umubare wa Raka yasenze ese yasenze Raka eshatu cyangwa enye.
Birimo ubwoko bubiri:

GUSHIDIKANYA NYUMA YO KURANGIZA ISENGESHO:

Ibi ntabwo umuntu abyitaho keretse amaze guhamya ukuri nyako.

GUSHIDIKANYA URI MU ISENGESHO:

Iyo uko gushidikanya ari kwinshi, ntabwo agomba kukwitaho, naho iyo ari guke ashingira kucyo yumva aricyo muri we, iyo byose muri we bingana ashingira ku bikeya.

IBYITONDERWA:

- Usenga iyo yibagiwe muri Sujudu Sahawi, nta cyaha kuri we kandi isengesho rye riba ari rizima.
- Usenga iyo aretse imwe mu nkingi z'isengesho, ntabwo isengesho rye ryemerwa kugeza akoze iyo nkingi anakore ibiyikurikiye hanyuma narangiza ashyireho Sijida yo kwibagirwa.
- Iyo usenga yibagiwe icyangombwa mu byangombwa by'isengesho akarenga umwanya wacyo akora Sijida yo kwibagirwa.

**INCAMAKE ISHUSHANYIJE
Y'UBURYO ISENGESHO RIKORWA:**

-Ibyiza ni uko Umuyislamu yisukura iwe mu rugo maze akambara imyenda myiza.

-Hanyuma akajya ku musigiti –ashobora kugira icyo agendaho- akagenda atuje kandi yiyoroheje atihuta cyangwa aturuka adahindukira hirya no hino kandi adasakuza.

-Yagera mu musigiti agakuramo inkweto ze akazishyira ahabugenewe, iby'isi akabishyira hasi icyo gihe kuri we kiba kizira gucuruza no kugura no gukora ibintu by'ubuyobe mu musigiti.

– Mu gihe yinjiye mu musigiti akabanza ukuguru kw'iburyo, maze akavuga ati “BISMI LAHI WA SWALATU WA SALAMU ALA RASULI LAHI, ALLAHUMA IFTAHU LIY ABUWABA RAHMATIKA” yajya gusohoka mu musigiti akabanza ukuguru kw'ibumoso, akavuga ati “BISMI LAHI WA SWALATU WA SALAMU ALA RASULI LAHI, ALLAHUMA INIY AS'ALUKA MIN FADHILIKA”

- Abagabo bagatambuka bakajya k'umurongo wa mbere naho abagore bakajya inyuma.

– Mu gihe isengesho ryaba ritangiye, agatora Tak'birat ya mbere agakurikira Imamu aho ageze hose, iyo umuntu asanze Imamu kuri Rukuu cyangwa ahagaze abarwa ko iyo Raka yayisenze, Imamu yatora Salamu agahaguruka akuzuka ibyamucitse.

- N'iyi yinjiye mu musigiti isengesho ritaratangira nyuma y'uko asenga Suna ya mbere y'isengesho, iyo iryo sengesho ritagira iyo Suna ya mbere y'isengesho asenga Suna yo gusuhuza umusigiti mbere y'uko yicara.
- Ntagomba kurengera amategeko y'umusigiti areba buri kanya ku isaha cyangwa yitotomba kugira ngo batangize isengesho.
 - Ni byiza ko Imamu cyangwa usari wenyine yashyira imbere ye Sitirat (igikinga kibuzza uwa munyura imbere) kandi igikinga cya Imamu ninacyo gikinga cyabo asengesha.

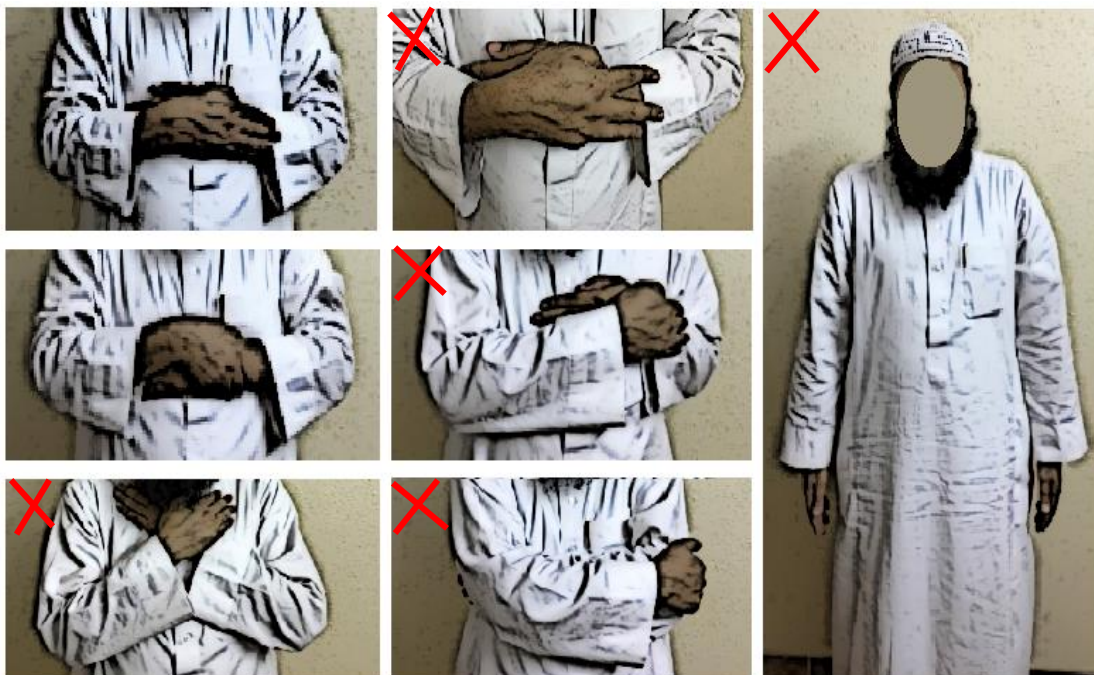
- Agomba gusiga umwanya hagati y'ibirenge bya ungana n'wo hagati y'intugu ze, ntagomba kugabanya cyangwa kongera kandi akabiringaniza.

- Nyuma yuko yuzuza ibigomba kuzuzwa mbere y'isengesho (Sharit) aravuga ati "ALLAH AK'BAR" azamuye amaboko intoki zegeranya akayageza aharinganiye n'amatwi ye cyangwa n'intugu ze, inda y'ikiganza cye ikaba yerekeye Qiblat.

- Hanyuma akagereka inda y'ikiganza cye cy'iburyo hejuru y'umugongo w'ikiganza cye cy'ibumoso n'ubujana ndetse n'ukuboko cyangwa se agafata.

- Hanyuma amaso ye akayerekeza aho yubama, kandi ntagomba guhindukira.

- Hanyuma ni byiza ko asoma ubusabe bwo gufungura isengesho ku irakaa ya mbere gusa, kandi ibyiza nuko atajya yibanda k'ubusabe bumwe gusa ahubwo yajya anyuranya ubusabe bwose bwaturutse ku intumwa Muhamadi bujyanye no gufungura isengesho.
- Yarangiza akikinga ku Mana akoresheje ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi, agira ati “AWUDHU BILAHI MINA SHAYITWAN RAJIMI”.
- Yarangiza akavuga izina ry’Imana agira ati “BISMI LAHI RAH’MAN RAHIMI”.
- Yarangiza agasoma Surat Al Fatihat yose akurikiranya inyajwi zayo, amagambo yayo, inyuguti zayo ndetse na Ayat zayo.
- Yarangiza agasoma aya zimworoheye muri Qor’an nibyiza ko yazisoma atabanje kwikinga ku Mana , ariko akavuga Bismilahi igihe asomye isura ayitangiye gusa.
- Yarangiza akazamuka amaboko nkuko yayazamuye kuri Tak’bira ya mbere agira ati “ALLAHU AK’BAR” maze akajya Rukuu.
- Agafata ku mavi ye adataranyije amaboko umugongo we akawurambura ndetse n’umutwe we.
- Akavuga rimwe gusa by’itegeko ati “SUB’HANA RABIYAL ADHIMI”, ni byiza kuri we kurenza rimwe akoresheje ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi.

- Hanyuma mu kweguka ava Rukuu mbere yuko ahagarara akema akavuga ati “SAMIA LLAHU LIMAN HAMIDAHU” azamuye amaboko akayageza aharinganiye n’amatwi cyangwa n’intugu ze.
- Yamara guhagarara yemwe akavuga ati “RABANA WA LAKAL HAMDU” ni byiza ko yongeraho ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi.
- Hanyuma agatora Tak’birat atazamuye amaboko akubama ku bihimba birindwi aribyo: Agahanga n’izuru, inda z’ibiganza, amavi abiri, inda y’amano abiri y’igikumwe.
- Agatandukanya amaha ye n’inda ye ndetse n’ibibero bye, akanatandukanya hagati y’ibibero bye n’imirundi ye kandi amaboko ye ahagaze atarambuye hasi.

- Akavuga ati “SUB’HANA RABIYAL AALAA” inshuro imwe gusa y’itegeko, ariko ni byiza ko yarenzaho ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi. Kandi afite uburenganzira bwo gusaba ubusabe yifuza ariko ibyiza ni ugusaba ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi
- Yarangiza akavuga ati “ALLAHU AK’BAR” akicarira ukuguru kw’ibumoso gushashe hasi, akarambura ukw’iburyo inda z’amano y’ukuguru kw’iburyo akazishinga hasi amano yerekeye Qiblat, maze inda z’ibiganza bye akazishyira ku mpera y’ibibero bye, uko akaba ari nako yicara mu byicaruro byose bigize isengesho, usibye gusa amasengesho ya Raka eshatu na Raka enye, kuri Atahiyatu ya nyuma yicaza ikibuno ukuguru kw’ibumoso akagushyira munsu y’umurundi w’ukw’iburyo.

- Yarangiza agatora Tak'birat agakora Sijida nk'iyoyakoze mbere.
- Yarangiza agatora Tak'birat agahaguruka ku i Raka ya kabiri, agakoramo nk'uko yakoze kuya mbere, usibye ko kuri Raka ya kabiri nta Tak'birat ya mbere ibamo, nta n'ubusabe bwo gufungura isengesho bubamo.
- Yarangiza Sijida ya kabiri akicara kugira ngo atore Atahiyatu.
- Agatunga urutoki rwe rwa mukubita rukoko agafunganya urw'igikumwe na musumba zose, akanyeganyeza mukubita rukoko mu busabe.
- Agasoma Atahiyatu kuko ni itegeko.
- Iyo isengesho rigizwe na Raka ebyiri, ni ngombwa ko asabiramo intumwa Muhamadi, akanikinga ku Mana ibintu bine agira ati "ALLAHUMA INIY AWUDHU BIKA MIN ADHABI JAHANAM, WA AWUDHU BIKA MIN ADHABIL QABRI, WA AWUDHU BIKA MIN FITNATI JADALI, WA AWUDHU BIKA MIN FITNATIL MAH'YA WAL MAMATI" yarangiza agasaba ibyo ashaka, ariko ibyiza ni ugusaba ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi, akanavuga ati "ALLAHUMA AINIY ALA DHIKRIKA WA SHUKRIKA WA HUSUNI IBADATIKA".

- Yarangiza agatora Salamu ebyiri, iburyo bwe n'ibumoso bwe, ahindukiza umutwe we gusa adahindukiza ibitugu bye, atanabanje kuzamura umutwe hejuru no hasi nta no kubanza kuzamura intoki ze.

-Iyo isengesho ari iry'iraka eshatu cyangwa enye, arahaguruka nyuma ya Atahiyatu ya mbere, kandi biba byiza iyo muri iyo Atahiyatu ya mbere ayisomyemo ubusabe bwo gusabira intumwa Muhamadi (Swalatu Ibrahimiyat).

- Agatora Tak'birat agahaguruka agasenga Raka ya gatatu, yaba ari isengesho rya Raka eshatu akicara kuri Atahiyatu, yaba ari isengengo rya Raka enye akazisenga yarangiza akicara kuri Atahiyatu ya nyuma.

- Agasoma Atahiyatu akanasabira intumwa Muhamadi, akanikinga ku Mana ngo imurinde ibintu bine agira ati "ALLAHUMA INIY AWUDHU BIK MIN ADHABI JAHANAM, WA AWUDHU BIK MIN ADHABIL QABRI, WA AWUDHU BIK MIN FITNATI JADALI, WA AWUDHU BIK MIN FITNATIL MAH'YA WAL MAMATI" yarangiza agasaba ibyo ashaka, ariko ibyiza ni ugusaba ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi, akanavuga ati "ALLAHUMA AINIY ALA DHIKRIKA WA SHUKRIKA WA HUSUNI IBADATIKA".

- Iyo isengesho ari iry'itegeko, iyo arirangije ni byiza kuri we gusingiza Imana akoresheje ibyaturutse ku intumwa Muhamadi, akavuga ati "ASTAGH'FIRU LLAH, ASTAGH'FIRU LLAH, ASTAGH'FIRU LLAH, ALLAHUMA ANTA SALAMU WA MIN'KA SALAMU, TABARAK'TA DHAL JALALI WAL IKRAMU".

- Yarangiza akavuga ati "SUB'HANA LLAHI, AL HAMDULILAH, ALLAHU AK'BAR" inshuro mirongo itatu n'eshatu zose hamwe zikaba mirongo cyenda n'icyenda, akuzuza ijana agira ati "LA ILAHA ILA LLAHU WAH'DAHU LA SHARIKA LAHU LAHUL MULKU WA LAHUL HAMDU WA HUWA AL KULI SHAYIIN QADIIR".

- Yarangiza agasoma Ayatul Kurusiy agira ati "ALLAHU LA ILAHA ILA HUWAL HAYUL QAYUM, LA TAAKHU DHUHU SINATU WALA NAWUM, LAHU MAFIY SAMAWATI WAMA FIL AR'DWI, MAN DHA LADHI YASHIFAU INDAHU ILA BI IDHINIHI, YAALAMU MA BAYINA AY'DIHIM WAMA KHALFAHUM, WALA YUHITWUNA BI SHAYIIN MIN IL'MIHI ILA BIMA SHAA, WA SIA KUR'SIYUHU SAMAWATI WAL AR'DWI WALA YAUDUHU HIF'DHUHUMA WA HUWAL ALIYUL ADHIMU" yarangiza agasoma Surat "QUL HUWA LLAHU AHADU....." Na "QUL AWUDHU BIRABIL FALAQ....." na "QUL AWUDHU BIRABI NASI....."

IBIGOMBA KWITONDERWA:

-Mu masomo yatambutse twabonye ko mu bigomba kubanza kuzuzwa kugira ngo isengesho ryemerwe harimo, guhisha ubwambure bwa ngombwa mu isengesho, bityo usenga agomba kwitwararika ubwambure bwe ntubugaragare mu gihe ari mu isengesho, isengesho riba impfabusa kubera ibyo

- Umuntu usengana na Imamu, agomba guhagarara iburyo bwe akaringaniza ikirenge cye n'icya Imamu, ntajye imbere ye cyangwa inyuma ye, uko ninako abasengana na Imamu bahagarara.

INCAMAKE MU ISENGESHO

IZINA	ITEGEKO	IGIHE	UMUBARE	UBURYO RIKORWA
Isengesho rya Ijuma	Ni itegeko	Igihe cya Adhuhuri	Raka 2	Isengesho rya Ijuma risengwa batura ijwi, rikaba rikorerwa mu mbaga guhera ku bantu batatu kuzamura
Isengesho ry'ubwirakabiri	Ni itegeko ritari rusange ku bantu bose	Igihe ubwirakabiri bwabayeho	Raka 2	Isengesho ry'ubwirakabiri risengwa batura ijwi, rigira Rukuu ebyiri kuri buri Raka.
Isengesho rya Witri	Ni Suna ishimangiwe	Kuva nyuma ya Al Ishau kugeza kuri Al Fajir.	Kuva kuri Raka 1-11	- Ishobora gusengwa ari Raka imwe. -Ishobora gusengwa ari Raka eshatu zungikanyije akicara kuri Atahiyat ya nyuma gusa, cyangwa se agasenga Raka ebyiri agatora Salamu hanyuma agashyiraho Raka imwe. - Ushobora gusenga Raka eshanu, akicara kuri Raka ya nyuma ngo atore Atahiyatu gusa. - Ushobora gusenga Raka zirindwi akicara ngo atore Atahiyatu kuri Raka ya karindwi gusa. - Ashobora kuyisenga Raka icyenda akicara ngo atore Atahiyatu kuri Raka ya munani, hanyuma agahaguruka agasenga iya cyenda, nta Salamu, agatora

				Atahiyatu kuri Raka ya cyenda agatora Salamu. - Ushobora kuyisenga Raka ebyiri ebyiri, agasenga imwe ya Witri.
Suna z'isengesho rya Al Fajir.	Ni Suna ishimangiye	Ikorwa mbere y'isengesho rya Al Fajir	Raka 2	Kuri Raka ya mbere agasoma Surat Al Kafiruna naho kuri Raka ya Kabiri agasoma Surat Al Ikh'lasw
Suna z'isengesho rya A Dhuhuri	Ni Suna	Raka 4, mbere ya Adhuhur na Raka 2 nyuma yayo	Raka 4/2	Raka 2 hanyuma 2.
Suna z'isengesho rya Magh'rib	Ni Suna	Nyuma y'isengesho rya Magh'rib	Raka 2	Kuri Raka ya mbere usoma Surat Al Kafiruna naho kuya kabiri ugasoma Al Ikh'lasw
Suna z'isengesho rya Al Ishau	Ni Suna	Nyuma ya Al Ishau	Raka 2	
Isengesho rya Taraweh	Ni Suna	Kuva nyuma ya Al Ishau kugeza Al Fajir	Raka 2-10	
Suna yo gusuhuza Umusigiti	Ni itegeko	Igihe winjiye mu Musigiti mbere yo kwicara	Raka 2	
Dwuha	Ni Suna	Ni uguhera izuba rizamutse	Raka 2-8	

		ho gato kugeza mbere yuko rijya mu kirere hagati		
Suna ya Istikharat (Kugisha Imana inama)	Ni Suna	Igihe icyaricyo cyose	Raka 2	Asaba ubusabe bwagenewe Istkhara mbere yo gutora salam .
Isuna yo gusaba imvura	Ni Suna igihe bikenewe	Kuva izuba rizamutse ahangana n'icumu	Raka 2	Atora Tak'birat zirindwi nk'izi Layidi hamwe na Tak'birat ya mbere kuri Raka ya mbere, akanatora Tak'bira eshanu kuri Raka ya kabiri hatarimo Tak'birat yahagurukiyeho.
Isengesho ry'Ilayidi ebyiri	Ni Suna	Kuva izuba rizamutse ahangana n'icumu	Raka 2 na Khutuba 2	Atora Tak'birat zirindwi hamwe na Tak'birat ya mbere kuri Raka ya mbere, akanatora Tak'bira eshanu kuri Raka ya kabiri hatarimo Tak'birat yahagurukiyeho.

IBIHE BIBUJIJWEMO GUSENGA AMASENGESHO YA SUNA BURUNDU:

1. Kuva kuri Al Fajir kugeza izuba rizamutse ahangana n'icumu.
2. Kuva ku isengesho rya Al Aswir kugeza izuba rirenze.
3. Kuva izuba rigeze mu kirere hagati kugeza rivuyemo gato

IBIBAZO KU ISENGESHO

1. Ibigomba kubanza kuzuzwa mbere y'isengesho ni bingahe? O icyenda. O Cumi na kimwe. O Umunani.
2. Ikigomba kubanza kuzuzwa "Kuba uri umuyislamu" kiri mu bigomba kuzuzwa mbere y'isengesho ni ikosa, kuko n'ubundi hasenga uwari usanzwe ari umuyislamu. (Nibyo – Sibyo).
3. Kuba umuntu abansha gutandukanya ibintu, ni ukuba agejeje igihe cy'ubukure (Nibyo – Sibyo).
4. Gukuraho umwanda, bikubiyemo gukura umwanda ku mubiri, aho usengera ndetse no kumyambaro. (Nibyo – Sibyo).
5. Umwanda w'ingurube, ni umwanda: O Uremereye. O Ni umwanda wo hagati.
6. Amasohoro ni umwanda (Najis) kuko asaba uwo yasohotse koga. (Nibyo – Sibyo).
7. Nta tandukaniro riri hagati yo kutera utuzi (ahaguye Najis) no kuhafura (Nibyo – Sibyo).
8. Ibyipfashije byose ni umwanda (Nibyo – Sibyo).
9. Birahagiye kuri Najis y'imbwa gukoresha ibitari umucanga, kandi birahagiye gukoresha ibisukura indi myanda. (Nibyo – Sibyo).
10. Ikigoye kurinda ni icyinjira cyane kikanasohoka cyane mu bantu, ishobora kuba ari injangwe isukuye ku bantu bamwe na bamwe, naho ku bandi ikaba ari Najis (Nibyo – Sibyo).

11. Ikidafite ubugingo butemba, ubugingo ni Roho (Nibyo – Sibyo).
12. Amaraso yasigaye mu mitsi: O Ni umwanda. O Arasukuye.
13. Inkingi z’isengesho ni zingahe? O Cumi n’enye. O Icyenda. O Umunani.
14. Tak’biratul Ih’rami ni ukuzamura amaboko (Nibyo – Sibyo).
15. Uretse inkingi y’isengesho yibagiwe, agomba gukora Sujudu yo kwibagirwa gusa (Nibyo – Sibyo).
16. Ibyangombwa by’isengesho ni bingahe? O Ni umunani. O Cumi na bine. O Icyenda.
17. Uvuze kuri Sujudu yo kwibagirwa ati “SUBUHU QUDUSU RABUL MALAIKATI WA RUHI” kandi aziko ategetswe kuvuga ngo “SUB’HANA RABIYAL AALA” inshuro imwe, isengesho rye riba inpfabusa (Nibyo – Sibyo).
18. Ni itegeko mu isengesho ko umuntu ashyira inda y’ikiganza cye cy’ibiryo hejuru y’umugongo w’ikiganza cye cy’ibumoso n’ubujana ndetse n’ukuboko (Nibyo – Sibyo).
19. Gusoma watura igisomo biba kuri Raka ebyiri za mbere mu masengesho y’itegeko, iyo ari ninjoro, no kuri buri sengesho riteranya imbaga rusange nk’ilayidi ebyiri (Nibyo – Sibyo).
20. Ibyangiza isengesho ni bingahe? O Umunani. O Icyenda. O Cumi na bine.
21. Kwicarira ikibuno biba kuri Atahiyatu: O Ya mbere. O Ya nyuma. O Ibyatambutse byose.
22. Kongera ijambo ngo “WA SHUKRU” ku ijambo “RABANA WA LAKAL HAMDU WA SHUKRU” itegeko ryabyo ni: O Biremewe. O Ni byiza. O Kirazira.
23. Kuvuga ngo “RABI IGH’FIRILY WAL WALIDAYA” hagati ya Sijida ebyiri: O Biremewe. O Kirazira. O Si byiza.
24. Kurambura amaboko hasi igihe uri muri Sijida: O Kirazira. O Ni byiza. O Si byiza.
25. Impamvu zishobora gutuma umuntu akora Sijida yo kwibagirwa ni zingahe? O Ni ebyiri. O Ni eshatu. O Ni enye.

26. (Gushidikanya nyuma y'igikorwa ntacyo byangiza – Ni nkuko bimeze iyo gushidikanya bibaye byinshi) (Nibyo – Sibyo).

27. Suna ya mugitondo irusha irindi Suna: Ibihembo, kuyorosya, gusomamo isura z'umwihariko, kuyibandaho no mu rugendo no kuyirangiza ukegama mu nzu gusa (Nibyo – Sibyo).

28. Garagaza itegeko ku bibazo bikurikira:

IKIBAZO	ITEGEKO
Isengesho ry'umuntu utuka idini	
Isengesho ry'umuntu wasinze	
Isengesho ry'umurwayi	
Isengesho ry'umwana muto	
Umuntu gusenga adafite isuku yibagiwe	
Umuntu gusengera mu mwenda urimo Najis yibagiwe	
Amaganga y'inka	
Inkari z'ikiyoni	
Umuntu gusenga ibibero bye bigaragara	
Umuntu gusenga mbere yuko igihe kigera yibagiwe	
Gusengera mu ndege	
Umuntu gufata umugambi isengesho rigeze	
Umuntu gusenga yicaye	
Umuntu wibagiwe Suratu Al Fatihat	
Umuntu usanze Imamu ari kuri Rukuu	
Kwihuta mu isengesho	
Gushidikanya cyane nyuma y'isengesho	
Gushidikanya ku isuku ye nyuma yo gufata umugambi	
Umuntu urengeje Rukuu mu isengesho yibagiwe	

Umuntu kureka Tak'biratul Ih'ram	
Umuntu kureka Atahiyatu ya mbere	
Umuntu kureka Atahiyatu ya nyuma	
Umuntu gushidikanya niba yasenze raka eshatu cyangwa enye	
Umuntu kugira ugushidikanya nyuma y'isengesho	
Umuntu kugira ugushidikanya ari mu isengesho	
Umuntu kwibagirwa muri Sujudu yo kwibagirwa	
Umuntu kuvuga mu isengesho yibagiwe	
Umuntu gusenga ubwambure bwe bugaragara atabizi akaza kubimenya nyuma y'isengesho	
Kwisukurira mu rugo mbere y'uko asoko ajya gusenga	
Gucururiza mu musigiti	
Gukora ubuvunji mu musigiti	
Umuntu usanze Imamu kuri Atahiyatu ya nyuma	
Gushyira igikinga imbere y'umuntu usenga	
Umuntu guhindukira gakeya mu isengesho	
Umuntu guhindukira kenshi mu isengesho	
Gukora isengesho vuba na vuba	
Gusabira intumwa Muhamadi kuri Atahiyatu	
Kuvuga mu isengesho	
Kwinyagambura mu isengesho	
Uwibagiwe gusoma Surat Al Fatihat	
Isengesho rya Ijuma	
Isengesho rya Witri	
Suna yo gusuhuza umusigiti	

29. Vuga amatandukaniro ari hagati y'ibigomba kubanza kuzuzwa mbere y'isengesho, inkingi, ibyangombwa na Sunat:

IBIGOMBA KUBANZA KUZUZWA (SHARIT)	INKINGI	IBYANGOMBWA	SUNAT

ISOMO RYA CUMI NA KABIRI

IBYO USABWA MBERE YO GUTAWAZA

Ibyo umuntu asabwa mbere yo gutawaza ni ibintu icumi:

1. Kuba uri umuyislamu.
2. Kuba ufite ubwenge.
3. Kuba ubasha gutandukanya ibintu.
4. Kugira umugambi.
5. Gukomezanya umugambi wo gutawaza ntawucemo kabiri kugeza arangije gutawaza.
6. Gucamo kabiri igikorwa byatuma wongera gutawaza.
7. Gusitanji ukoresheje amazi cyangwa ibinonko mbere yo gutawaza.
8. Kuba amazi ugiye gutawaza asukuye kandi yemewe.
9. Gukura ku mubiri icyatuma amazi atawugeraho.
10. Kuba igihe cy'isengesho kigeze kuri wawundi uhora buri gihe adafite isuku.

GUSOBANURA BIMWE MU BISABWA MBERE YO GUTAWAZA

- Ijambo “**Gukomezanya umugambi wo gutawaza ntawucemo kabiri kugeza arangije gutawaza**” bisobanuye ko utawaza agomba gukomezanya umugambi wo gutawaza kuva atangiye gutawaza kugeza igikorwa cyo gutawaza kirangiye.
- Ijambo “**Gucamo kabiri igikorwa byatuma wongera gutawaza**” bisobanuye ko umuntu atagomba gutawaza arimo kurya inyama z’ingamiya, cyangwa ngo atawaze arimo kunyara, ahubwo agomba gutangira igikorwa cyo gutawaza ari uko arangije ibyo bikorwa byangiza isuku.
- Ijambo “**Gusitanji ukoresheje amazi cyangwa ibinonko mbere yo gutawaza**” kuri ibi hakurwamo umuntu waba yatakaje isuku kubera gusura cyangwa gusinzira cyangwa kurya inyama z’ingamiya.
- Ijambo “**Kuba amazi ugiye gutawaza asukuye kandi yemewe**” bisobanuye ko umuntu atagomba gutawaza amazi yanduye (Najis) cyangwa amazi yibwe.
- Ijambo “**Gukura ku mubiri icyatuma amazi atawugeraho**” ni nkirangi verni ku nzara nibindi byabuza amazi kugera ku mubiriki.

SUNA ZA KAMERE:

Muri Suna za kamere harimo:

1. **Kwisiramuzwa:** Bikaba ari ngombwa ku bagabo, ariko bikaba ari n’umugenzo mwiza ku bagore uwaramuka abishaka.
- 2-5. **Kugabanya ubwanwa bwo hejuru y’umunwa, guca inza, gupfura ubucakwaha, no kogosha insya:** Hadith yaturutse kuri Anasi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Intumwa yadushyiriyeho igihe cyo kogosha ubwanwa bwo hejuru, no guca inzara, gupfura ubucakwaha no kogosha insya, ko tutagomba kubireka igihe kingana n’iminsi mirongo ine” ikiriho rero nuko utagomba kureka kogosha ibyo bintu igihe kirenze iminsi mirongo ine.
6. **Gutereka ubwanwa:** Kubutereka, ni itegeko no kubwogosha ni kimwe mu byaha bikomeye.
7. **Koza mu kanwa:** Ni ugukoresha agati ka Arak nutundi mu gusukura amenyo, itegeko ryabyo ni Suna kubikora, kandi buri gihe, no mu gihe cyo gutawaza, n’igihe cy’isengesho, kwinjira mu nzu, gusoma Qor’an, ubyutse n’igihe wumva umwuka wo mu kanwa wahindutse.

ISOMO RYA CUMI NA GATATU

INKINGI ZO GUTAWAZA

Inkingi zo gutawaza ni esheshatu:

1. Koza mu maso, bijyana no kunyuguza mu kanwa no koza mu mazuru.
2. Koza amaboko abiri kugeza haruguru y'inkokora.
3. Guhanagura umutwe wose harimo n'amatwi.
4. Koza amaguru hamwe n'utubumbankore.
5. Gukurikiranya ibyo bikorwa.
6. Kubikorera icyarimwe.

Ni byiza koza mu maso, ku maboko no ku maguru gatatu, nicyo kimwe no kunyuguza mu kanwa no koza mu mazuru, ariko koza by'itegeko ni rimwe gusa, naho guhanagura mu mutwe, ntabwo ari byiza kurenza inshuro imwe, nkuko Hadith z'impamo zibivuga.

GUKURIKIRANYA IBI BIKORWA NYAKO

Bibaho igihe utawaza atagize urugingo akereza koza kugeza ubwo urwo yogeje mbere yarwo rwumuka.

IBYANGIZA ISUKU YO GUTAWAZA

Ibyangiza isuku yo gutawaza ni bitandatu:

1. Iyo hagize igisohoka muri imwe mu nzira ebyiri.
2. Icyasohoka kibi cya Najis mu mubiri.
3. Gutakaza ubwenge kubera gusinzira cyangwa ikindi.
4. Gukora ku bwambure n'ikiganza gisa, imbere cyangwa inyuma, nta gikingirizo.
5. Kurya inyama z'ingamiya.
6. Kuva mu buyislamu.

Icyitonderwa:

Koza umurambo: Imvugo y'ukuri nuko bitangiza isuku yo gutawaza, ari nayo mvugo y'abamenyi benshi, kubera ko nta gihamya kibigaragaza, ariko ikiganza cy'uwoza umurambo kiramutse gikoze ku bwambure bw'umurambo nta gikingirizo, ni ngombwa ko atawaza. Itegeko nuko atagomba gukora ku bwambure bw'umurambo nta gikingirizo.

Ni nkuko, gukora ku mugore ntibyangiza isuku yo gutawaza burundu, muri imwe mu mvugo z'ukuri z'abamenyi, waba umukozeho umwifuza cyangwa utamwifuza, igihe nta kintu na kimwe kigusohotsemo, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yasomye bamwe mu bagore be hanyuma arasari ntiyatawaza.

Naho ijambo ry'Imana rigira riti "Cyangwa mwakoze ku bagore" ikigambiriwe hano ni: Ugukora imibonano mpuza bitsina, muri imwe mu mvugo z'ukuri z'abamenyi, ikaba ari imvugo ya Ibun Abas (Imana imwishimire), ndetse na benshi muba tubanjirije n'abaje nyuma yabo.

GUSOBANURA BIMWE MU BYANGIZA ISUKU YO GUTAWAZA

- Ijambo rigira riti “**Iyo hagize igisohoka muri imwe mu nzira ebyiri**” ni muri rusange nk’inkari, amabyi, amasohoro, umurenda usohoka mu gitsina kubera kwifuza (Madhiy), umusuzi, amaraso, ibihuka, imihango n’ibisanza.
- Ijambo rigira riti “**Icyasohoka kibi cya Najis mu mubiri**” imvugo y’ukuri nuko ibi bitangiza isuku yo gutawaza usibye igihe byaba biri mu bwoko bw’inkari cyangwa amabyi.
- Ijambo rigira riti “**Gutakaza ubwenge kubera gusinzira cyangwa ikindi**” gusinzira ubwabyo ntibyangiza isuku yo gutawaza, usibye ko uwasinziriye hakekwa ko umusuzi wasohoka, ariko aramutse we yumva ntawasohotse, icyo gihe gusinzira ntibyakwangiza isuku ye.
- Ijambo rigira riti “**Gukora ku bwambure n’ikiganza gisa, imbere cyangwa inyuma, nta gikingirizo**” Sheikhul Islamu Ibun Tayimiyat (Imana imugirire impuhwe) yahisemo ko uwakoze ku bwambure ibyiza yatawaza ariko atari itegeko.

INCAMAKE Y'AMAFOTO Y'UBURYO GUTAWAZA BIKORWA

- Ugambiriye gutawaza ni ngombwa ko abanza kuvuga izina ry'Imana Nyagasani.
- Hanyuma akoza ibiganza bye gatatu abisukaho amazi kenshi.
- Hanyuma agakoresha ukuboko kw'iburyo mu kunyuguza mu kanwa, akazunguza amazi mu kanwa hanyuma akayacira, hanyuma agashoreza amazi mu mazuru akanayapfuna yinjiza urutoki rwe rw'igikumwe na mukubita rukoko mu myenge y'amazuru, ibyo akabikora gatatu.
- Yarangiza akoza mu maso he gatatu, mu maso hatangirira mu burebure aho imisatsi itangirira hakagera aho ubwanwa burangiriye n'akananwa, naho mu bugari mu maso ni hagati y'amatwi abiri.
- Yarangiza akoza amaboko ye yombi ahereye ku kuboko kw'iburyo, inshuro eshatu kugeza hejuru y'inkokora.
- Yarangiza agahanagura mu mutwe we anyuza ibiganza bye mu ntangiriro z'umutwe kugeza ku mpera hanyuka akayagarura.
- Hanyuma agashyira urutoki rwe rwa mukubitarukoko mu matwi ye akayahanagura.
- Yarangiza akoza ibirenge bye hamwe n'utubumbankore, inshuro eshatu.

-Yarangiza gutawaza akavuga ati “ASH’HADU AN LA ILAHA ILA LLAHU WAH’DAHU LA SHARIKA LAHU, WA ASH’HADU ANA MUHAMADA ABUDUHU WA RASULUHU” mu imvugo yakiriwe na Tir’midhiy “ALLAHUMA IJIALINIY MINA TAWABINA WA JIALINIY MINAL MUTATWAHIRINA”.

ITEGEKO RYO KURENZA IKIGERO CYATEGETSWE MU GUTAWAZA

Ntabwo byemewe gukaraba ukarenzo ahagenwe mu gutawaza, nko kuba wakaraba ukarenza gatatu cyangwa akoza aharenze mu nkokora cyangwa hejuru y’utubumbankore ukagera ku murundi, cyangwa agahanagura ku ijosi.

UMUGEREKA URIMO BIMWE MU BIJYANYE N'INKINGI ZA ISLAM

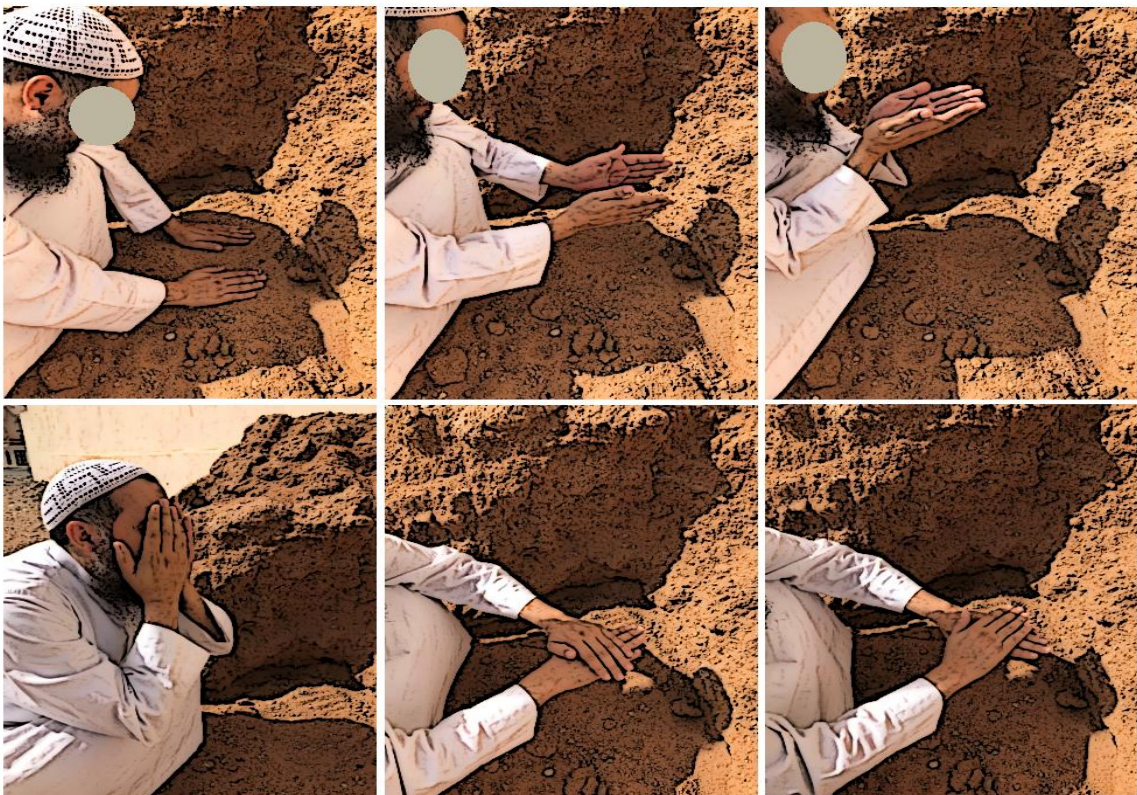
ICYA MBERE: KWISUKURA (TWAHARA)

TAYAMAMU:

Tayamamu ikaba isimbura kwisukuza amazi, igihe gukoresha amazi ku bihimba bisukurwa bitashoboka, cyangwa se gukoresha amazi ku bihimba bimwe na bimwe bitashoboka kubera kubura amazi cyangwa gutinya ingaruka zo kuyakoresha, icyo gihe umucanga ujya mu cyimbo cy'amazi.

UKO TAYAMAMU IKORWA:

Ushaka gukora Tayamamu agomba kuba afite umugambi, hanyuma akavuga izina ry'Imana Nyagasani yarangiza agakubita ibiganza bye rimwe k'ubutaka agahanagura mu buranga bwe ndetse no ku mugongo w'ibiganza bye.

Ntabwo byemewe gutatanya intoki igihe urimo gukubita hasi ibiganza, nta nubwo intoki uzinyuranya mu zindi igihe uhanagura ibiganza.

UKO KOGA BY'ITEGEKO BIKORWA:

Umuntu agomba kugambirira koga no kwikuraho umwanda (Ijanaba), yarangiza akavuga izina ry'Imana Nyagasani, harangiza agakwiza umubiri wose amazi ndetse akagera no ku ndiba y'umusatsi yaba imisatsi mike cyangwa myinshi, bikajyanirana no kwiyunyuguza mu kanwa ndetse no koza mu mazuru.

SUNA ZO KOGA:

Umuntu abanza koza ubwambure bwe bw'imbere n'inyuma, hanyuma akoza ibiganza bye, yarangiza agatawaza nk'ugiye gusari, akamena amazi mu misatsi yose igatoha, yarangiza akoza igice cye cy'iburyo hanyuma icy'ibumoso, yarangiza akoga amaguru ye.

IBITUMA UMUNTU YOGA:

1. Kuba ufite Ijanaba: Ijanaba ibaho iyo umuntu yasohoye intanga kubera gukora imibonano cyangwa ikindi cyangwa kuba abantu bahuje ibitsina.
2. Gusohokwa n'amaraso y'imihango n'ibisanza.
3. Umuntu wapfuye adapfiriye mu ntambara ntagafitu.
4. Igihe uwari umuhakanyi yinjiye muri Islamu.

IBISABWA KUGIRA NGO USIGE AMAZI KURI KHOFU

Agomba kuba yazambaye afite isuku yo gutawaza yuzuye yanakarabye ibirenge mu gihe cyo gutawaza.

Khofu cyangwa amasogisi bigomba kuba bisukuye

Bigomba kuba bipfutse ahantu hanini ku gihimba

Guhanagura kuri Khofu bigomba gukorwa gusa ku mwanda muto ntibikorwa ku ufite ijanaba cyangwa ku ufite impamvu ituma yoga.

Guhanagura kuri Khofu bigomba kubaho mu gihe cyagenwe n'amategeko y'idini, aricyo: amanywa n'ijoro ku muntu utuye utari ku rugendo, n'iminsi itatu n'amajoro yayo (amasaha 72) k'umuntu uri ku rugendo, guhanagura bitangirana no guhanagura kwa mbere nyuma yo kwisukura.

UKO GUSIGA AMAZI KURI KHOFU BIKORWA:

Agomba kunyuza intoki ze ahereye ku ntangiriro z'amano kugeza ku murundi we gusa, bisobanuye ko ahasigwa ari hejuru ya khofu intoki ze zigahera ku ntangiriro y'amano ye kugeza ku murundi gusa, kandi guhanagura bikorwa n'amaboko yombi ahanagura ibirenge byombi, ukuboko kw'iburyo kugahanagura ikirenge cy'iburyo naho ukw'imoso kugahanagura icy'imoso ako kanya mbese nkuko umuntu ahanagura amatwi icya rimwe kuko iyo niyo suna.

IBIBAZO BIGENDANYE NO GUHANAGURA KURI KHOFU

1. Iyo igihe cyagenwe cyo gusiga kuri Khofu kirangiye, cyangwa umuntu akazikuramo isuku irasigara ntiyononekara.
2. Biremewe gusiga kuri Khofu yapfumutse ndetse n'igaragaza umubiri kubera kwera kwayo cyangwa kuba yorohereye.

UBURYO BWO KWITUMA:

Ni byiza:

-Igihe umuntu yinjiye mu bwihereho (WC): Ko agomba kwinjiramo abanje ukuguru kw'ibumoso akavuga ati "BISMILAHİ ALLAHUMA İNİY AWUDHU BİKA MİNAL KHUBUTHİ WAL KHABAİTH".

-Yasohokamo akabanza ukuguru kw'iburyo, akavuga ati "GHUFURANAKA".

Ni ngombwa kuri we kujya ahihishe cyangwa haba ari mu kigarama akigira kure.

Ntibyemewe kuri we: Kuba yakwituma mu nzira, cyangwa ahantu abantu bicara, cyangwa munsu y'igiti cy'imbuta ziribwa cyangwa ahandi hantu hose habangamira abantu, ndetse no mu mazi adatemba.

- Ntagomba kwerekera Qilbat cyangwa kuyitera umugongo igihe arimo kwituma.

- Ntagomba gufata ubwambure bwe n'ukuboko kwe kw'ibumoso.

- Agomba gusingiza Imana Nyagasani.

Iyo amaze kwituma akisukuka amaze cyangwa ibinonko, **Ibyo binonko bigomba kuba byujuje ibi bikurikira:**

-Agomba guhanagura ibinonko bitatu kuzamura, ntagomba guhanagura ikinonko ahantu hamwe kabiri.

-Bigomba kuba ari ibinonko byakuraho umwanda, kandi gukuraho umwanda biba ku mabuye cyangwa umuswaro wumutse.

- Ntagomba kwisukuka ikintu cy'umwanda (Najis), cyangwa ikintu cyubahitse nk'ibiribwa, ntabwo yakwisukuka igufa cyangwa igisheshe.

Biremewe ko umuntu yanyara ahagaze ariko agomba guhamya ko inkari zitari butarukire k'umubiri we cyangwa ku myambaro ye, kandi ntabe yakwambara ubusa, **"Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yageze mu bantu baciriritse maze anyara ahagaze"** Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

IBIBAZO KU KWISUKURA (TWAHARA)

1. Ibigomba kuzuzwa kugirango umuntu atawaze ni bingahe? O ni icyenda. O Icumi. O Umunani.

2. Inkingi zo Gutawa ni:

O Ni ukoza ibihimba bine. O Ni ibyo byatambutse hiyongereye ho, kubikurikiranya no kubikorera icya rimwe.

3. Ibyangiza isuku yo gutawaza ni bingahe? O Ni bitandatu. O bitanu. O Umunani.

4. Garagaza ibyangiza isuku yo gutawaza muri ibi bikurikira:

O Inyama y'ingamiya. O Inyama y'isha. O ijwi ryo mu nda. O Umusuzi. O Guhondobera. O Koza umurambo. O Gukora ku mugore.

5. Vuga uburyo Tayamamu ikorwa:

.....

.....

.....

6. Vuga uburyo koga bikorwa:

.....

.....

.....

7. Vuga amategeko agenga ibintu bikurikira:

IKIBAZO	ITEGEKO
Kwatura umugambi	
Umuntu ufashe umugambi wo gutawaza iyo suku akayisengana isengesho rimwe, hanyuma akaza kuyisengana amasengesho menshi	
Umuntu utawaje kugira ngo asome Qor'an hanyuma agasari	

Umuntu kureka umugambi wo gutawaza arimo gutawaza	
Umuntu kureka umugambi wo gutawaza arangije gutawaza	
Umuntu utawaje ariko ku murundi we hagasigara akantu katagezeho amazi	
Gutawaza arimo kurya inyama y'ingamiya	
Gutawaza amazi yibwe	
Gutawaza mbere yo gusitanji ukoresheje amazi cyangwa ibinonko	
Gufata amazi mashya mu guhanagura amatwi	
Guhanagura mu mutwe gatatu	
Gutawaza woza inshuro imwe imwe	
Gutawaza woza inshuro eshatu eshatu	
Koza ibiganza mu gutawaza	
Kunyuza intoki mu bwanwa	
Gutsirita aho utawaza	
Guhanagura ahategetswe kozwa	
Koza mu mutwe mu gutawaza	
Kwinjiza ibiganza mucyo atawarizamo	
Kubanza indyo mu gutawaza	
Koza ukarenza gatatu mu gutawaza	
Koza imirundi	
Umuntu gusari amaze koga mu ruzi	
Umuntu gusari amaze koga ariko ntatawaze	

ICYA KABIRI: GUTANGA ZAKAT

Gutanga Zakat birimo ibice bibiri:

ZAKAT Y'AMAFARANGA

Gutanga Zakat ni inking ya gatatu mu nkingi zigize Islamu, gutanga Zakat bikaba ari itegeko kuri buri muyislamu wigenga kandi utunze umutungo ugejeje ku gipimo cya ngombwa, nta Zakat igomba gutangwa k'umutungo utamaze umwaka, usibye gusa ibiva mu butaka, ndetse n'umutungo ufatanye n'igishoro nko gukuza igishoro n'inyungu y'ubucuruzi, ibyo umwaka wabyo ni umwaka w'isoko yabyo, ibi bikaba birimo ibice bine:

ZAKAT Y'UMUBIRI

Ikaba ariyo Zakatul Fitri, ikaba ari itegeko kuri buri muyislamu, umuto n'umukuru, umugabo n'umugore, umucakara n'utari we.

AMABUYE Y'AGACIRO

Zahabu na Feza, n'ibyajya mu mwanya wabyo nk'amafaranga n'ibindi, igipimo cyagenwe kuri Zahabu ni garama 85, naho igipimo cyagenwe kuri Feza ni garama 595.

AMATUNGO

Ni amatungo aragirwa aribwa yaba menshi cyangwa make, cyangwa umwaka, ikigamijwe mu matungo ni: Ingamiya, inka n'ihene.

IBIVA MU BUTAKA

Aribyo ibinyampeke ndetse n'imbuto.

IBIVA MU BUTAKA

Aribyo, buri kintu cyose twateganyirijwe kugura no kugurisha.

ABAGENEWE GUHABWA ZAKAT

1. Abatindi: Ni babandi bafite ibibazo bakaba batagira ikintu na kimwe, cyangwa bakabona bike mubyo bakeneye.

2. Abakene: Bo babona byinshi mubyo bakeneye cyangwa icya kabiri cy'ibyo bakeneye, tugereranyije ko wenda mu mwaka umuntu akenera amafaranga 12,000, ubwo umutindi ni ufite atageze ku 6000 cyangwa se nta kintu na kimwe afite, naho umukene ni ufite 6000 cyangwa birenze, ariko akaba atagejeje kuri 12.000, kuko muri Zakat duha abatindi n'abakene ibibahagije ku mwaka kuko Zakat itegatswe nimwe mu mwaka.

3. Abakora mubyi Zakat: Aribo abajya kuyikusanya, abayibika, abayigabanya bashyirwaho n'ubuyobozi, kandi singombwa ko baba ari abatindi, ahubwo bahabwa muri Zakat nubwo baba ari abakungu.

4. Abamenyerezwa imitima: Muri babandi bakeka ko baba abayisilamu, cyangwa bagahabwa kugira ngo hirindwe ibibi byabo, cyangwa kuba bafite ukwemera gukomeye.

5. Abacakara ari bo:

a. Abacakara b'abayisilamu bagiranye amasezerano naba shebuja yo kwigura.

b. Kurekura umucakara w'umuyisilamu.

c. Imbohe y'umuyisilamu.

Ntabwo uwarekuwe na sebuja yarangiza akamubarira muri Zakat, ibyo ntibyemewe.

6. Abananiwe kwishyura ari bo:

a. Uwananiwe kwishyura umwenda wo kunga abantu.

b. Uwananiwe kwishyura umwenda we.

Kandi ntabwo byemewe kudohorera umutindi umwenda ugambiriye kuzabibarira muri Zakat.

7. Abari mu nzira y'Imana: Bakubiyemo abarwana mu nzira y'Imana, ndetse n'ibikoreshe bakeneye ku rugamba, intwari n'ibindi.

8. Abari ku rugendo: Abo ni abantu bari ku rugendo bagashirirwa n'impamba, abo bahabwa muri Zakat ibyabageza iwabo.

Biremewe guha umwe muri aba bantu bose, ntabwo byemewe guha Zakat umukungu cyangwa ufite imbaraga zo gukora, nta nubwo byemewe guha Zakat umuryango w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), aribo Banu Hashimu, nabacakara barekuye, nta nubwo byemewe guha Zakat umuntu ushinze kwitaho igihe irimo gutangwa, ntibyemewe kandi guha Zakat umuhakanyi, ariko Isadaka yo biremewe kuyiha bariya bantu ndetse n'abandi, ariko uko Zakat igenda irushaho kugira akamaro rusange cyangwa ak'umwihariko irushaho kuzura no kuba nziza.

IBISOBANURO BY'INYITO ZA NGOMBWA

- **Bint Makhaad:** Ni ingamiya yujuje umwaka umwe, yiswe iryo zima kuko nyina iba ihaka.
- **Bint Laboon:** Ni ingamiya yujuje imyaka ibiri, yiswe iryo zina kuko nyina iba ifite amata.
- **Al Hiqqah:** Ni ingamiya yujuje imyaka itatu.
- **Al Jatha'ah:** Ni ingamiya yujuje imyaka ine, yiswe iryo zina kuberako iba igeze mu myaka yo gukuka amenyo.
- **At-Tabee' cyangwa At-Tabee'ah:** Ni inka yujuje umwaka umwe.
- **Al Musannah:** Inka yujuje imyaka ibiri.

IBIPIMO BYA ZAKAT

Imitungo	Umwaka	Ikigero cyagenwe	Ibigomba gutangwa
Amatungo	Ni ngomwa ko amara umwaka	Reba imbonerahamwe ikurikira	Reba imbonerahamwe ikurikira
Ibiva mu butaka	Si ngomwa ko bimara umwaka	Swaiy 300	Ibyuhirwa n'imvura cyangwa imigezi, ahatangwa icya Cumi
			Naho ibyuhirwa n'abantu hatangwa kimwe cya kabiri cy'icya cumi
			Ibyuhirwa n'ibyo byombi uko ari bibiri, ahatangwa bitatu bya kane by'icya Cumi
Ibinyagaciro	Ni ngomwa ko bimara umwaka	Garama 85, kuri Zahabu na Garama 595 kuri Feza	Cyimwe cya kane cy'icumi
Ibicuruzwa	Ni ngomwa ko bimara umwaka	Hashingirwa ku biha amahirwe menshi umutindi muri Zahabu na Feza	Cyimwe cya kane cy'icumi

Imigabanye ya Zakat y'amatungo n'ibigomba gutangwa mo:

Imigabanye ya Zakat y'amatungo n'ibigomba gutangwa mo:									
Ihene: Ihene n'Intama			Ingamiya z'ipfupfu rimwe cyangwa abiri			Inka n'imbogo			
Zakat itangwa	Igipimo		Zakat itangwa	Igipimo		Zakat itangwa	Igipimo		
	kuva	kugera		Kuva	Kugera		Kuva	Kugera	
Intama imwe	40	120	Intama 1	5	9	Tabia 1	30	39	Hanyuma kuri buri nka 30, hatangwa Tabia, no kuri buri nka 40, hagatangwa Musinat.
			Intama 2	10	14	Musinat 1	40	59	
Intama ebyiri	121	200	Intama 3	15	19	Tabia 2	60	69	
			Intama 4	20	24				
Intama estatu	201	300	Bint Makhaad 1	25	35				
			Bint Laboon 1	36	45				
Nyuma yaho buri hene 100 hagatangwa intama imwe.			Hiqqah	46	60				
Ntabwo isadaka y'umwana w'ihaye yemerwa ndetse n'ishaje cyane, ifite inenge cyangwa imitungo mibi.			Jath'ah	61	75				
Nta nubwo muri Swadaqa: Hatangwa itungo ryazonzwe cyangwa irikora akazi, irirya cyane cyangwa umutungo mwiza cyane kuruta iyindi.			Bint Laboon 2	76	90				
			Hiqqah 2	91	120				
			Bint Laboon 3	121	129				
			Hanyuma kuri buri ngamiya 40, hatangwa Bint Laboon, no kuri buri ngamiya 50, hagatangwa Hiqat						

IBIBAZO KURI ZAKAT

1. Nta mutungo utangirwa Zakat utamaze umwaka wose: O Umwaka wa kislamu (Hijiriyat). O Umwaka usanzwe. O Nta tandukaniro.
2. Mu mitungo itangirwa Zakat ari uko imaze umwaka hakurwamo: O Imitungo yo mu butaka. O Ibiva mu butaka. O Ibyo byose.
3. Igipimo fatizo kuri Zakat ya Zahabu ni: O Garama 85. O Garama 595. O Garama 95.
4. Igipimo fatizo kuri Zakat ya Feza ni: O Amadiriham 200. O Garama 595. O Ibyo byose.
5. Amatungo akubiyemo, ingamiya, inka, imbogo n'ihene (Nibyo – Sibyo).
6. Nta Zakat igomba gutangwa ku mbuto. (Nibyo – Sibyo).
7. A Saimat ni: O Ibizamuka ibiciro. O Ni amatungo aragirwa umwaka cyangwa urenga.
8. Amatungo arisha ibyemewe ni: O Ni arya ibyiza. O Ni adafite nyirayo.
9. Iyo havuzwe abakene hinjiramo n'abatindi (Nibyo – Sibyo).
10. Abatindi bahabwa muri Zakat ibibahagije mu gihe: O Cy'umwaka wose. O Mu gihe cy'ukwezi.
11. Abakora mu bijyanye na Zakat ni: O Ni buri wese uyikora mo. O Ni abashyirwamo n'umuyobozi gusa.
12. Bara igipimo cya Zakat itangwa kuri ibi bikurikira:

Umutungo	Igipimo cya Zakat itangwa	Waq'su niba ihari
Amadirhamu 100		
Amadinari 300		
Amadirihamu 400		
Garama 80 za Zahabu		
Garama 500 za Feza		
Intama 30		

Intama 60		
Intama 565		
Kuva ku Ingamiya 4		
Kuva ku ingamiya 17		
Kuva ku ingamiya 449		
Inka 30		
Inka 49		
Inka 77		
Inka 99		
Ama Riyar 20.000.000		
Ama Riyar 40		
Ama Riyar 45679		
Swaiy 255 z'impeke		

13. Abamenyerezwa imitima: hinjiramo n'umuhakanyi n'ubwo yaba adateganya kuyoboka Islamu. (Nibyo – Sibyo).

14. Umuntu aramutse arekuye umucakara we, ahabwa muri Zakat (Nibyo – Sibyo).

15. Umukire asabye umukene amafaranga, hanyuma akayamurekera akayabarira muri Zakat, igikorwa cy'e kiremewe (Nibyo – Sibyo).

16. Mu nzira y'Imana, ikubiyemo buri gikorwa cyose cyiza nko kubaka imisigiti (Nibyo – Sibyo).

17. Zakat ya Zahabu na Feza ibarwa hagabanyijwe na 40 (Nibyo – Sibyo).

18. Zakat itegetswe mu nyamaswa ni iya matungo, ntabwo ari iya matungo yigenga cyangwa agaburirwa (Nibyo – Sibyo).

19. Zakat y'ibinyampeke n'imbuta, iba ngombwa iyo igejeje ku gipimo fatizo, mu gihe impeke zumye cyane n'imbuta zigahisha (Nibyo – Sibyo).

20. Zakat y'itegeko mu binyampeke n'imbuta, ni cyimwe cya kabiri cy'icumi kuri byabindi byuhirwa hakoreshejwe umutungo (Nibyo – Sibyo).

21. Zakat iba ngombwa kuri Zahabu, iyo igejeje ku gipimo fatizo, icyo gipimo ni uburemere bwa 20. (Nibyo – Sibyo).

22. Shyira uruziga ku kigomba gutangirwa Zakat:

O Inkoko. O Ahacururizwa. O Ihene zigaburirwa. O Ingamiya inaniwe. O Umurima w'itende. O Uburemere 25 bwa Zahabu.

23. Inka ya Tabia ni ifite imyaka ibiri. (Nibyo – Sibyo).

24. Igipimo fatizo cya Zakat y'amafaranga ni: O Ibicuruzwa. O Agaciro ka Zahabu na Feza.

25. Zakat itegetswe mu mafaranga: O Icy'a kane cy'icumi. O Icy'a kabiri cy'icumi.

26. Garama 80 za Zahabu Zakat yazo ni: O Garama 2. O Garama enye. O Nta Zakat ibamo.

27. Amazu yagenewe kubamo, ategetswe gutangirwa Zakat (Nibyo – Sibyo).

28. Buri wese uri ku rugendo ahabwa kuri Zakat, kuko abarwa nk'uri ku rugendo washiriwe. (Nibyo – Sibyo).

ICYA GATATU: GUSIBA

Igisibo mu rurimi rw'icyarabu: Ni kwifata. Mu mategeko y'idini: Ni ugusenga Imana Nyagasani wifata ukareka kurya no kunywa ndetse n'ibindi byose bijya mu mubiri, kuva umuseke w'ukuri utambitse kugeza izuba rirenze.

INKINGI Z'IGISIBO

1- Kugira umugambi

Umugambi w'igisibo cy'itegeko

Ni ngombwa ko umuntu ararana umugambi mu gisibo cy'itegeko kuva ninjoro mbere yuko umuseke utambika, ariko birahagije gushyiraho umugambi ukwezi kwa Ramadhani kwinjiye, kandi umugambi ugomba kuba ku mutima, kuwatura bikaba ari igihimbano.

2- Kureka kurya no kunywa

Umugambi w'igisibo cy'isunat

Umugambi w'igisibo cya Suna biremewe ko wawufata igihe cyose ku manywa ariko ukaba ntacyo wigeze urya, ariko ibihembo batangirana n'igihe ugiriye umugambi.

Ibice by'igisibo

Igisibo cy'itegeko:

Ni igisibo cya Ramadhan, igisibo cyo guhanagura icyaha ndetse n'igisibo cy'umuhigo.

Igisibo cy'isunat:

Ni igisibo kitari ibyo twavuze.

IBISABWA KUGIRA NGO IGISIBO KIBE NGOMBWA (SHARIT)

1. Kuba uri umuyislamu.
2. Kuba ugejeje igihe cy'ubukure: Umwana utarageza igihe cy'ubukure, amenyerezwa gusiba umubyeyi we akabimutegeka.
3. Kuba utuye: Kuko igisibo atari itegeko ku muntu uri ku rugendo, ariko ibyiza ni uko yafunga, igihe igisibo cyitamutera ingorane, nk'uko intumwa yabikoze kandi kuko gusiba ni uburyo bwo kwikuraho itegeko wategetswe, kandi bikaba byoroheye uwabitegetswe bikaba ari no gufatirana ibyiza by'ukwezi kwa (Ramadhani).
4. Kuba ufite ubuzima bwiza.
5. Kuba utari mu mihango cyangwa mu bisanza.

IBICE BY'UBURWAYI MU GISIBO

UBURWAYI BUDATEGANYA GUKIRA:

Ubu burwayi, ugeze mu zabukuru utakibasha gusiba, ntabwo ari itegeko kuri we, ariko agomba kugaburira umukene 1 kuri buri munsu, ashobora kwegeranya abakene bangana n'iminsi akabaha ifunguro ry'ijoro cyangwa irya amanywa, cyangwa se ashobora kugabanya ibiribwa abakene bose bangana n'iminsi, buri mukene akamuha cyimwe cya kane cya Swaiy y'intumwa Muhamadi, bangana n'ikiro kimwe na garama 10 akamuha ingano nziza, ni byiza ko kandi yanamuha n'uburisho nk'inyama cyangwa amavuta.

UBURWAYI BUTEGANYA GUKIRA BUTERA

IBIBAZO MU GUSIBA:

Hinjiramo, umugore uri mu mihango n'uri mu bisanza n'abarwayi n'abari ku rugendo, akaba asabwa kwishyura iminsi yariye igihe akize uburwayi, iyo adakize agapfa igisibo ntikumubarwaho.

NI IBIKI BIHAMYA KO UKWEZI KWA RAMADHANI KWINJIYE?

Ni ukuba ukwezi kwa Ramadhani kwabonetse, cyangwa kuba hujujwe iminsi 30 y'ukwezi kwa Shabani.

IBYANGIZA IGISIBO?

1. Ni ukurya cyangwa kunywa ubishaka, ariko ubikoze yibagiwe igisibo cye cyirakirwa.
2. Gukora imibonano mpuza bitsina, iyo ayikoze ku manywa mu kwezi kwa Ramadhani, kandi igisibo ari itegeko kuri we, agomba gutanga icyiru kiremereye, aricyo: Kurekura umucakara, yaba afamufite agasiba amezi abiri akurikirana, yaba atabishoboye akagaburira abakene 60.
3. Gusohara intanga, kubera imibonano cyangwa gusomana cyangwa guhoberana n'ibindi.
4. Ibifatwa nko kurya no kunywa, nko guterwa urushinge rwa Serono, naho urushinge rutari Seromo ntabwo rwangiza igisibo.
5. Gusohora amaraso mu mubiri hakoreshejwe Hijama, naho gusohora amaraso make yipimisha ibyo ntibyangiza igisibo.
6. Kwirukisha ubushaka. 7. Gusohokwamo n'amaraso y'imihango cyangwa ibisanza.

BIMWE MUBYO UWASIBYE YEMEREWE

Kumira amacandwe, kumva uburyohe bw'ibiryo kubera impamvu, koga, koza mu kanwa, kwisiga amarashi no kwikonjesha.

IBYEMEWE MU GISIBO

1. Kurya idaku. 2. Gukerereza kurya idaku. 3. Kwihutisha kurya ifutari. 4. Gufuturu uhereye kuri Rutwabu (itende zahiriye ku biti), yaba atazibonye agafata Tamurat (itende zatazwe), kandi zigomba kuba ari igiharwe, yaba atabonye izo Tamurat akanywa intama runaka z'amazi, yaba nayo atayabonye akagambirira ku mutima gusiburuka. 5. Gusaba ubusabe igihe ugiye gusiburuka ariko ukiri mu gisibo. 6. Gutanga isadaka cyane. 7. Kugerageza gusenga amasengesho y'ijoro. 8. Gusoma Qor'an. 9. Kuvuga uti (njyewe ndasibye) ku muntu ugututse. 10. Gukora Umurat. 11. Gukora Itikafu mu minsi icumi ya nyuma ya Ramadhani. 12. Gushakisha ijoro ry'ubugabe.

IBITARI BYIZA MU GISIBO

1. Gukanya mu kunyuguzwa mu kanwa no gushoreza amazi mu mazuru.
2. Gumva uburyohe bw'ibiryo nta mpamvu.

USIBYE AZIRIRIJWE IBI BIKURIKIRA

1. Kumira igikororwa, ariko ntibyica igisibo.
2. Gusomana ku muntu utizeya ko byakwangiza igisibo cye.
3. Kuvuga ibinyoma (aribyho gukora kuri kibujijwe cyose).
4. Ubujiji (aribyho kuba ikigoryi no kutagira ubwenge).
5. Wiswalu (aribyho gusiba iminsi ibiri ikurikirana nta kurya).

IBISIBO BY'UMUGEREKA (SUNA)

1. Gusiba iminsi itandatu y'ukwezi kwa Shawali, ku muntu wujuje igisibo cy'ukwezi kwa Ramadhani, kandi ibyiza nughita uyikurikizaho ku muni wa kabiri.
2. Gusiba umunsi wa Arafah ku muntu utari mu mutambagiro.
3. Gusiba umunsi wa Ashurau hamwe n'iminsi ibiri umunsi wa cyenda n'uwa cumi na rimwe.
4. Gusiba kuwa mbere no kuwa kane, ariko kuwa mbere bikarushaho.
5. Gusiba iminsi itatu buri kwezi, ibyiza kandi ni ugusiba iminsi ya Bidwi (Tariki ya 13,14,15).
6. Gusiba umunsi umwe no kurya undi.
7. Gusiba ukwezi kw'Imana kwa Muharamu.
8. Gusiba iminsi icyenda y'ukwezi kwa Dhul Hijat.
9. Gusiba ukwezi kwa Shaaban ariko ntukurangize.

IBISIBO BITARI BYIZA

Si byiza kugira umunsi wa gatanu n'uwa gatandatu ndetse n'icyumweru umwihariko mu gusiba, ariko awusibye hari impamvu nta kibazo nko kuba uhuye mu muni wa arafat.

IBISIBO BIZIRIRIWE

1. Gusiba ukwezi kwa Rajabu nk'umwihariko.
2. Gusiba ku muni w'ilayidi.
3. Gusiba umunsi wo gushidikanyaho.
4. Gusiba iminsi ya Tashiriq (iminsi itatu ikurikira ilayidi y'ibitambo), usibye gusa umuntu atabashije gutamba igitambo muri Hija.
5. Gusiba ibihe byose.

AMATEGEKO YO KWISHYURA IGISIBO

- Ni byiza gukurikiranya iminsi wishyura.
- Ni ngombwa kandi guhita yishyura nyuma y'ilyidi.
- Ntabwo byemewe gukereza kwishyura kugeza ku yindi Ramadhani.
- Aramutse akereje kwishyura nta mpamvu, nta kindi asabwa usibye kwishyura iyo minsi atasibye, ariko abona ni cyaha.

ZAKATUL FITRI

Ni itegeko ku muntu wese izuba ry'umunsi wa nyuma wa Ramadhani ryarenze ariho, akaba ari umuyislamu, yaba ari muto cyangwa mukuru, umugobo cyangwa umugore, umucakara n'utari we, ibyiza byayo ni ukuyitanga ku munsi w'ilyidi n'ijoro riyibanziriza, icyibo cy'ibiribwa bye n'abana be bikemura ibibazo bye bya mbere. Kandi nina byiza kuyitangira umwana w'uruhinja.

Impamvu Zakatul Fitri yashyizweho:

- Ni ukuba isukura igisibo cy'uwasibye, igikuraho umwanda n'ibidahwitse.
- Harimo guhaza abatindi n'abakene no kubabuza gusabiriza k'umunsi w'ilyidi.

IGIHE CYO GUTANGA ZAKATUL FITRI

IGIHE CYEMEWE:

Mbere y'ilyidi ho umunsi umwe cyangwa iminsi ibiri.

IGIHE CYIZA:

Nyuma ya Al Fajir, mbere yuko basenga isengesho ry'ilyidi.

IGIHE KIZIRIRIWE:

Nyuma yo gusenga isengesho ry'ilyidi.

IGIPIMO GITANGWA MURI ZAKATUL FITRI

Icyobo cy'ibiribwa, abantu bamenyereye, ntibyemewe kuyitanga ari amafaranga, icyibo kigomba kuba kingana na 2kg na 40gr, by'ingano nziza.

ISENGESHO RY'ILAYIDI

Isengesho ry'ilayidi ni itegeko kuri buri wese, rikaba rigomba gusengwa nyuma yuko izuba rirasa rikazamuka ho ahangana n'icumu, kugeza izuba rivuye hagati mu kirere, iyo isengesho ry'ilayidi ryagucitse ntabwo ryishyurwa, kandi ni Suna kurisengera mu kigarama ahitaruye amazu, ariko no mu Musigiti biremewe, umuntu akaba asabwa kurya itende zigiharwe eshatu mbere yuko ajya gusenga ilayidi, yisukuye yisize amarashi, akambara imyenda myiza, akajya gusari ilayidi anyuze mu nzira imwe yagaruka akanyura mu yindi, kandi biremewe abantu kwifurizanya ilayidi nziza bagira bati "TAQABALA LLAHU MINAA WA MIN'KUM" ni byiza kandi gutora Tak'birat muri rusange mu ijoro ry'ilayidi na nyuma y'amasengesho kugeza izuba rirenze ku munsu w'ilayidi, uko izo Tak'birat zivugwa (ALLAHU AKBAR, ALLAHU AKBAR, LA ILAHA ILA LLAHU WA ALLAHU AKBAR WA LILAHIL HAMDU), isengesho ry'ilayidi ni Raka ebyiri mbere ya Khutubat, kuri Rakaa ya mbere atora Tak'birat esheshatu nyuma ya Tak'birat Ih'ram, kuri Rakaa ya kabiri mbere yuko asoma agatora Tak'birat eshanu hatarimo Takbirat yahagurukiyeho.

IBIBAZO KU IGISIBO

1. Inkingi z'igisibo ni zingahe? O Ni ebyiri. O Eshatu. O Enye.

2. Igisibo cyiba itegeko kuri inde?

- a.
- b.
- c.
- d.

3. Buri ndwara ibuza umuntu gusiba (Nibyo – Sibyo).

4. Vuga amategeko agenga ibikorwa bikurikira:

IGIKORWA	ITEGEKO
Umuntu ufashe umugambi wo gusiba nyuma ya Al Fajir	
Gusiba nta mugambi	
Igisibo cy'umwana muto	
Igisibo cy'umuntu uri ku rugendo	

Igisibo cy'umuntu uri mu bisanza	
Igisibo cy'umuntu wananiwe	
Umuntu kurya yari asibye	
Urushinge rwa Seromo ku muntu usibye	
Gushyira igitonyanga mu jisho	
Urushinge rw'ikinya	
Gukora Hijama (kurasaga umutwe amaraso akava)	
Kuruka	
Kumira amacandwe	
Kumva ko ibiryo biryoshye	
Gusinzira usibye	
Koga kandi usibye	
Kwikonjesha kandi usibye	
Koza mu kanwa usibye	
Gucana ububani buhumura usibye	
Igihe cy'idaku	
Niki umuntu yarya ku idaku?	
Niki umuntu yarya ku ifutari?	 igihe atazibonyeigihe atazibonye..... igihe atazibonye.....
Isengesho rya Taraweh	
Gukora Umurat muri Ramadhani	
Gukabya mu kwiyunyuguza mu kanwa	
Umuntu usibye gusomana	
Kungikanya igisibo cy'iminsi ibiri ikurikirana	
Gusiba iminsi itandatu ya Shawali	
Gusiba umunsi wa Arafat	

Gusiba umunsi ushidikanywaho	
Gusiba umunsi w'ilyidi	
Gusiba iminsi itatu ikurikira ilyidi y'ibitambo	
Gusiba ukwezi kwa Muharam	
Gusiba ukwezi kwa Rajab	
Gusiba ibihe byose	
Gusiba k'umunsi w'uwa gatanu	
Umuntu gutinza kwishyura kugeza kuyindi Ramadhani	

ICYA KANE: GUKORA HIJAT

Hijat: Ni inkingi ya gatanu mu nkingi zigize Islamu, ikaba ari itegeko k'umuntu wujuje ibi bikurikira: Kuba umuyisumu, kuba afite ubwenge, kuba agejeje igihe cy'ubukure, kuba utari umucakara ndetse kuba ufite ubushobozi, k'umugore hiyongeraho kuba aherekejwe n'umuntu umuziririjweho igihe ashaka kujya gukora Hijat, inkingi za Hijat ni enye:

IHIRAMU

Ariwo mugambi wo kwinjira mu bikorwa bya Hijat, ariko umugambi ntabwo ari ugukora Talibiyat (kwitaba) nta nubwo Ihiramu ari ukwambara umukenyero n'umwitero.

GUHAGARARA KU MUSOZI WA ARAFAT

Kuva izuba rivuye hagati mu kirere gato ku munsu wa cyenda w'ukwezi kwa Dhul Hijat, kugeza umuseke utangaje ku munsu w'ilyidi, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati **"Hijat ni Arafat"**.

GUKORA TWAWAFU

(Twawafu yo gusura), ibaho nyuma yo guhagarara ku musozi wa Arafat, ariko ntabwo ari Twawafu umuntu akora akigera Makka.

GUKORA SAAYI

Hagati ya Swafa na Maruwa, Imana yaravuze iti **"Mu by'ukuri, Swafa na Maruwa ni bimwe mu birango by'Imana"**

UBWOKO BW'IMIGENZO YA HIJAT

AL IFRAD

Ni ukuba umuntu yagambirira gukora Hijat yonyine, agakora ibikorwa byayo gusa.

AL QIRANU

Ni ukuba umuntu yagambirira gukora Hijat na Umurat hamwe, mu bikorwa bimwe, kandi agomba kuba afite igitambo.

ATAMATUU

Ni ukuba umuntu yagambirira gukora Umurat mu mezi ya Hijat akayirangiza agakuramo imyambaro ya ihiramu, hanyuma akagambirira gukora Hijat mu gihe cyayo, ariko akaba agomba gutanga igitambo.

IBYANGOMBWA BYA HIJAT

Umuntu uretse kimwe muri ibi byangombwa, ategetse kucyishyura atanga igitambo, cy'intama ibagirwa Makka ikagabanywa abakene ba Makka, kandi ntabwo byemewe ko uwayitambye ayiraho.

Kujya kugambirira gukora Hijat ku mipaka yabugenewe bita (Miqaat).

Guhagarara ku musozi wa Arafat kugeza izuba rirenze kuwahagaze kumanywa.

Kurara Muzidalifat.

Kurara Mina iminsi itatu ikurikira ilayidi y'ibitambo.

Gutera amabuye.

Kogosha umusatsi cyangwa kuwugabanya

Twawafu yo gusezera ikorwa n'utari mu mihango cyangwa mu bisanza, igihe ashaka kuva Makka ataha, nubwo amezi ya Hijat yaba yararangiyeye.

IMIPAKA YO KUGAMBIRIRAHU HIJAT NA UMURAT

IY'IBIHE

Ariyo amezi ya Hijat: Shawali, Dhul Qaadat na Dhul Hijat. Iyi ikaba ari imipaka y'ibihe bya Hijat by'umwihariko, naho Umurat yo nta mipaka igira y'ibihe.

IY'AHANTU

- **Dhul Hulayifah:** Ni umupaka w'abantu ba Madinah ndetse n'abahanyura.
- **Al Juhfah:** Ni umupaka w'abantu ba Shami na Misiri na Marocco.
- **Qar'nul Manaazil:** Ni umupaka w'abantu ba Najidi.
- **Yulamlam:** Ni umupaka w'abantu ba Yemen.
- **Dhata Ir'q:** Ni umupaka w'abantu ba Irak.

IBINTU BYIZA MURI HIJAT

Koga no kwisiga amarashi igihe ugiye kugambirira Hijat.

Guca inzara no kugabanya umusatsi ubona ari ngombwa kuwugabanya mbere yuko ufata umugambi.

Gukora Twawafu yo kugera Makka ku muntu ushaka gukora Hijat ya Ifradu ndetse n'iya Qiranu.

Gupfukura urutugu rw'iburyo igihe uri muri Twawafu yo kugera Makka ndetse na Twawafu ya Umurat.

Kurara Mina mu ijoro rya Arafat

Guhagarara Muzidalifat kuri Mashiaril haram kuva mu museke kugeza izuba ryenda kurasa, kandi Muzidalifat yose biremewe kuhahagarara.

Abagabo kwambara umwitero n'umukenyero byera

Kwitaba (Talibiyat), kuva umaze gufata umugambi kugeza umaze gutera amabuye Jamuratu aqabatu

Kwiruka mu ntambwe ntoya ku nshuro eshatu za mbere muri Twawafu yo kugera Makka na Twawafu ya Umurat.

Kubanza gufatanya isengesho rya Magharib na Al Ishau ukigera Muzidalifat.

Gusoma ibuye ryirabura

IBIBUJIJWE KU MUNTU WAMAZE GUFATA UMUGAMBI WA HIJAT

Nabyo ni ibintu 9, aribyo: Kogosha umusatsi ku mutwe no ku mubiri, guca inzara, umugabo gupfuka umutwe, kwambara imyambaro idoze ku bagabo, abagore kwambara Niqabu na gat, kwihumuza ukoresheje (isabune cyangwa amarashi), kwica umuhigo ndetse no guhiga inyamaswa, kugira isezerano ryo gushyingirwa we cyangwa kurikorera undi, gukora imibonano mpuza bitsina, gukinisha umugore ahatari ku gitsina. Ukoze kimwe muri ibyo bintu bibujijwe yibagiwe cyangwa atazi itegeko ryabyo, cyangwa akabikora ashyizweho agahato, nta cyaha kuri we, usibye gusa uwishe umuhigo uwo agomba gutanga inshungu, muri rusange, naho ukoze kimwe muri biriya bintu bibujijwe abishaka, icyo gihe ibibujijwe kuri we biba biri mu bice bine:

IGIKORWA KITAGIRA INSHUNGU

Gukora isezerano ryo gushyingiranwa, yaba kuri we cyangwa kurikorera undi, ni kimwe no gukinisha umugore ahatari ku gitsina, igihe adasohoye intanga, icyo gihe nta cyiru asabwa, asabwa gusa kwicuza.

IGIKORWA INSHUNGU YACYO IBA IMEZE NKACYO

Kwica umuhigo no guhiga inyamaswa, uyishe uwo asabwa gutanga inshungu, ya rusange: Igihano cye kiba gutanga itungo rihwanye n'icyo yishe, byemejwe n'abantu babiri b'inyangamugayo.

IGIKORWA INSHUNGU YACYO IBA IREMEREYE

Aricyo gukora imibonano mpuza bitsina, naho uyikoze mbere yuko agira uburenganzira bwa mbere, uwo aba yangije Hijat ye, akaba agomba kuzayisubiramo kandi akaba agomba gutanga igitambo.

IGIKORWA INSHUNGU YACYO IBA ARI IYO KUBUZA AMAHORO

Ni ibindi bikorwa byose bibujijwe bisigaye, inshungu yabyo ikaba ari uguhitamo hagati ya: Ashobora gusiba iminsi itatu. Cyangwa kugaburira abakene batandatu, buri mukena agahabwa cyimwe cya kabiri cy'icyibo, cyangwa akabaga intama ikagabanywa abakene ba Makka.

AMAZINA Y'IMINSI YA HIJAT:

Umunsi wa Tar'wiyat: ariwo munsi wa 8, kuri uwo munsi bajyaga bajyana amazi Mina.	Umunsi wa Arafat: cyangwa wo guhagarara, ariwo munsi wa 9.	Umunsi w'ilayidi, n'umunsi wo kubaga: ariwo munsi wa 10.	Umunsi wa Qari: ariwo munsi wa 11.	Umunsi wa Nafari ya mbere: akaba ari umunsi wa 12.	Umunsi wa Nafari ya kabiri: akaba ari umunsi wa 13.
---	--	--	--	---	--

Ijoro rikusanyije byose: Ni ijoro ry'ilayidi, ryiswe iryo zina kubera ko abantu barikusanyika mo bose nyuma y'igihagararo cya Arafat, kuko abantu ba Makka mu gihe cy'ubujiji ntabwo bajyaga bajya Arafat.

AHANTU HATANU MURI HIJAT HASABIRWA UBUSABE:

Ku musozi wa Arafat nyuma yuko izuba riva mu kirere hagati ku munsi wa cyenda kugeza izuba rirenze.	Muzidalifat nyuma ya Al Fajir ku munsi wa cyenda kugeza izuba rigiye kurasa.	Nyuma yo gutera amabuye inking ya Jamurat ntoya ndetse n'iyi hagati, mu minsi itatu ikurikira ilayidi y'ibitambo.	Mu gihe cyo gokora Tawaaf.	Mu gihe cyo gukora Saayi (kugenda hagati ya Swafa na Maruwa), igihe ugeze ku musozi wa Swafa n'uwa Maruwa no hagati yayo.
---	--	---	----------------------------	---

UKO HIJAT NA UMURAT BIKORWA

SHEIKH MUHAMAD MWENE SWALEH AL UTHAYIMIN

(IMANA IMUGIRIRE IMPUHWWE) YARAVUZE ATI:

Ni muba mugeze ku mipaka yabugenewe (Miqat), mujye mwoga mwisige amarashi ku mibiri yanyu mu mutwe no mu bwanwa, nimurangiza mufate umugambi wo gukora Umurat muzakora Hijat ya Tamatuu, hanyuma mujye Makka murimo kwitaba (Talbiyat), nimugera ku inzu ntagatifu, mukore muzenguruke Al Kaabat (Twawafu) ya Umurat inshuro zirindwi, kandi mu menye ko umusigiti wose wa Makka ushobora kuhakorera Twawafu haba hafi ya Al Kaabat cyangwa kure yayo, ariko ayikoreye hafi yayo nibyo byiza, igihe nta ngorane wahura nazo z’umubyigano, niba hari umubyigano jya uwuhunga wigire kure gato, kandi ibintu biroroshye Imana ishimwe. Nurangiza gukora Twawafu usari Raka ebyiri inyuma ya Maqamu ya Ibrahimu, hafi yayo biramutse bikoroheye bitakoroheye wakwigira hirya gato, icyangombwa nuko Maqamu iba iri hagati yawe na Al Kaabat, nurangiza ujye gukora Saayi ya Umurat (kugenda hagati ya Swafa na Maruwa), kandi uhere ku musozi wa Swafa nurangiza kuzenguruka inshuro zirindwi, mugabanye imisatsi yanyu ku mutwe wose, ntugabanye ku gice kimwe cy’umutwe ngo ikindi ucyihorere, uramenye ntuzagendere kubyo abantu benshi bakora.

Noneho nibigera ku muni wa munani w’ukwezi kwa Dhul Hijat, mujye mwoga mwisige amarashi hanyuma mufate umugambi wo gukora Hijat aho mwashtyikiye mu mazu yanyu, hanyuma mwerekeze Mina muhasengere isengesho rya Adhuhur, Al Aswir, Magh’rib na Al Ishau ya nyuma na Al Fajir kandi mugabanya ku isengesho rya Rakaa enye musenga ebyiri ariko mudafatanyama amasengesho, kuko intumwa yanyu Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yajyaga agabanya Rakaa z’amasengesho Mina na Makka ariko atayafatanyije, izuba nirirasa ku muni wa Arafat mwerekeze ku musozi wa Arafat mwicishije bugufi kandi murimo kwitaba (Talbiyat), muhasengere amasengesho ya Adhuhur na Al Aswir muyafatanyije ku gihe cya Adhuhur, nimurangiza mufate umwanya wo gusaba ubusabe no guca bugufi ku Mana kandi mwihatire kuba mufite isuku, mwerekeye Qiblat nubwo umusozi wa Arafat waba uri inyuma yanyu, kuko itegeko ari ugusaba werekeye Qiblat kandi mwite cyane ku mbibi za Arafat n’ibimenyetso biharanga, kuko abenshi mu bakora Hija bahagarara ahatari mu mbibi za Arafat, kandi utahagaze Arafat Hijat ye ntiyemerwa, kubera ijamba ry’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) rigira riti **“Hijati ni Arafati”** kandi Arafat yose biremewe kuhahagarara iburasirazuba bwayo n’uburengerazuba, amajyepfo yayo n’amajyaruguru, usibye gusa mu kibaya cya (Arinatu), kubera ijamba ry’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) rigira riti **“Mpagaze aha ngaha ariko Arafati yose harahagararwa”**.

Iyo izuba rirenze, mumaze kwemeza koko ko ryarenze mujye mwerekeza Muzidalifat mwitaba (Talibiyat) kandi mwicishije bugufi mujye mwitwararika umutuzo uko bishoboka kose nkuko intumwa yanyu Muhamadi yabibategetse, kuko yavuye Arafat ingamiya ye yayiziritse imigozi, avuga yerekana n'ukuboko kwe ati **“Yemwe bantu, murangwe n'umutuzo murangwe n'umutuzo”**. Nimugera Muzidalifat muhasengere Magh'rib na Al Ishau, hanyuma muharare kugeza mu gitondo, intumwa ntawe yigeze yemerera kuva Muzidalifat butaracya usibye gusa abafite imbaraga nkeya, yabahaye uburenganzira bwo kuhava mu ijoro rya nyuma, hanyuma nimumara gusenga Al Fajir mwerekere Qiblat mukuze Imana kandi muyishimire munayisabe kugeza izuba rigiye kurasa, hanyuma mbere yuko izuba rirasa mujye Mina, hanyuma mutoragure utubuye turindwi hanyuma mwerekeze ku nkingi ya Jamurat Aqabat ariyo ya nyuma yerekera Makka muyitere amabuye nyuma yuko izuba rirasa utubuye turindwi muvuga kuri buri kabuye muti **“Allahu Akbar”** mukabikora mwicishije bugufi kandi icyo gikorwa mugisha agaciro.

Kandi mumenye ko ikigambiriwe mu gikorwa cyo gutera amabuye, ari ugukuzza Imana no kuyisingiza, kandi ni ngombwa ko utubuye tugwa mu ibesani yabugenewe ntacyo ari ngombwa ko uhamya inkingi, nimurangiza gutera amabuye inkingi, mubage ibitambo byanyu, kandi igitambo cyemerwa ni icyemewe muri Adwuhiyat, kandi nta kibazo kuba washyiraho umuntu akakubagira, nyuma yo kubaga mwogoshe imisatsi yanyu, kandi ni ngombwa kogosha imisatsi yose, ntibyemewe kogosha hamwe ugasiga ahandi, naho umugore agabanya umusatsi we ungana n'urugingo rumwe rw'urutoki, nyuma yaho muba mudohorewe bwa mbere ibintu bimwe na bimwe, nko kwambara imyambaro isanzwe, guca inzara no kwisiga amarashi ariko ntimwemerewe kubonana n'abagore banyu, hanyuma mbere y'isengesho rya Adhuhur mujye Makka, mukore Twawafu ya Hijat ndetse na Saayi, hanyuma musubire Mina, gukora Twawafu na Saayi no gutera amabuye no kogosha, muba mudohorewe bwa kabiri, mukaba mwemerewe ibintu byose ndetse no kubonana n'abagore banyu.

Yemwe bantu, mumenye ko ukora Hijat ku munsu w'ilayidi akora imigenzo ine: Gutera amabuye Jamurat, hanyuma kubaga, hanyuma kogosha umusatsi, hanyuma gukora Twawafu na Saayi, ibi bikorwa byose bikorwa bikurikiranye mu buryo bwuzuye, ariko uramutse ubikoze mu buryo budakurikiranye ukabanza icyari guheruka, mukogosha umusatsi mbere yo kubaga ibyo nta kibazo, muramutse kandi mukereje gukora Twawafu na Saayi kugeza muvuye Mina nabyo nta kibazo, kandi munakereje kubaga mukazabagira Makka ku munsu wa cumi na gatatu, nabyo ntacyo bitwaye, cyane cyane igihe hari ikibazo cyangwa ukabikora kubera inyungu runaka.

Umunsu wa Cumi na rimwe kandi mugomba kurara Mina, maze izuba ryava mu kirere gato, mukajya gutera amabuye inkingi zose uko ari eshatu muheraye ku nkingi ya mbere hanyuma iyo hagati hanyuma Jamuratu Aqabat, buri nkingi muyitera utubuye turindwi, mukuza Imana uko muteye akabuye. Igihe cya gutera amabuye ku munsu w'ilayidi ku muntu ubishoboye ni igihe izuba rirashe, naho ku muntu w'integere nke, atera amabuye mu ijoro rya nyuma kugeza izuba rirenze, igihe cyo gutera amabuye nyuma y'umunsu w'ilayidi ni uguhera izuba rivuye mu kirere gato kugeza izuba rirenze, ntabwo byemewe kujya gutera

amabuye mbere yuko izuba riva mu kirere gato, ariko biremewe kujya gutera amabuye ninjoro igihe ku manywa hari umubyigano ukabije, iyo umuntu adashoboye kwiterera amabuye ubwe kubera ko ari muto cyangwa ageze mu zabuku cyangwa akaba arwaye ni byiza ko yagena uwamuterera amabuye, kandi ugiye guterera undi, biremewe ko abanza kwiterera we ubwe hanyuma agaterera uwamutumye mu gihe kimwe. Nimurangiza gutera amabuye ku munsu wa cumi na kabiri, icyo gihe Hijat iba irangiye, muri icyo gihe muba mufite uburenganzira igihe mwihuta kuva Mina, mwaba mutihuta mukarara Mina nanone ijoro rya cumi na gatatu, hanyuma izuba ryava mu kirere gato mukajya gutera amabuye na none inkingi zose uko ari eshatu, kandi ibyo nibyo byiza, kuko ariko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'umigisha) yabikoze.

Hanyuma mwaba mushaka kuva Makka mutaha mugakora Twawafu yo gusezera, umugore uri mu mihango cyangwa mu bisanza iyo Twawafu ntibareba, nta nubwo bemerewe kujya guhagarara ku muryango w'umusigiti.

IBIBAZO KURI HIJAT

5. Hijat ni itegeko kuri inde?

- a.
- b.
- c.
- d.
- e. Ku mugore hiyongeraho.

6. Inkingi za Hijat ni zingahe? O ebyiri. O Eshatu. O Enye.

7. Ihiram ni imwe mu nkingi za Hijat, aribyo kwambara umwitero n'umukenyero ku mipaka yabugenewe (Miqat) (Nibyo – Sibyo).

8. Twawafu y'itegeko siyo Twawafu ya Umurat, iya mbere ni inkingi naho iya kabiri ni Suna (Nibyo – Sibyo).

9. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'umigisha) yakoze Hijat eshatu (Nibyo – Sibyo).

10. Ni ngombwa gukora Hijat vuba ukimara kugira ubushobozi (Nibyo- Sibyo).

11. Abantu ba Madinah umupaka wabo bafatiraho umugambi ni Yalamlam.

12. Imipaka ya Umurat y'ibihe ni ukwezi kwa Ramadhani (Nibyo – Sibyo).

13. Uzuza imyanya irimo ubusa mu nteruro zikurikira: Hijat na Umuratmu buzimarimwe, n'ukoze Hijat maze nta.....kandi nta.....agaruka yahanaguweho ibyaha ameze nk'umunsi nyina yamubyayeho, kandi Hijat yemewe nta kindi gihembo igira kitari.....

14. Abantu ba Makka bagambirira gukora Hijat aho bita Taniim (Nibyo – Sibyo).

15. Umugore iyo agiye gufata umugambi wa Hijat yambara imyenda y'umweru (Nibyo – Sibyo).
16. Ni byiza ku muntu ugiye gufata umugambi wa Hijat kwisiga amarashi ku.....ariko ntabwo ayasiga ku.....
17. Ntabwo byemewe ko umugore muri Hijat yambara imyambaro idoze (Nibyo – Sibyo).
18. Ntabwo byemewe ku muntu wamaze gufata umugambi wa Hijat kwambara umukandara (Nibyo – Sibyo).
19. Ntabwo umugore wamaze gufata umugambi wa Hijat yambara..... ndetse na.....
20. Ni Suna kugaragaza urutugu muri: O Twawafu ya Umurat. O Twawafu yo kugera Makka. O Twawafu yo gusura. O Icyamba mbere n'icyamba kabiri gusa. O Byose ibyatambutse.
21. Ni byiza ko urimo kugenda hagati ya Swafa na Maruwa, agenda yihuta cyane (Nibyo – Sibyo).
22. Kugenda hagati ya Swafa na Maruwa (saayi) bitangirira kuri Ikarangirira kuri
23. Aba Haji bava Arafat mbere yuko izuba rirenga (Nibyo – Sibyo).
24. Guhagarara ku musozi wa Arafat ni kimwe mu byangombwa bya Hijat (Nibyo – Sibyo).
25. Ibikorwa bya Hijat bitangira ku munsu wabigakomeza kugeza ku mpera y'umunsu wa
26. Ntabwo ari itegeko kurira umusozi wa Arafat (Nibyo – Sibyo).
27. Ni ngombwa ko ukoze Hijat yo mu bwoko bwa Tamatu na Qiranu atamba igitambo, bikaba Suna ku muntu wakoze Hijat yo mu bwoko bwa Ifradu (Nibyo – Sibyo).
28. Kwitaba (Talibiyat) bihagararana no gutera amabuye Jamuratu Aqabatu ku munsu w'ilayidi (Nibyo – Sibyo).
29. Umuhaji anaze ikabuye mu ibesani yabugenewe kadahamije inkingi, gutera kwe kuva kwemewe (Nibyo – Sibyo).
30. Umuhaji ku munsu wa cumi atera amabuye inkingi zose uko ari eshatu (Nibyo – Sibyo).
31. Mu munsu itatu ikurikira ilayidi (ayamu Tashiriq), gutera amabuye bitangira nyuma yuko izuba riva mu kirere ho gato (Nibyo – Sibyo).
32. Ni itegeko nyuma yo gutera amabuye inkingi ya Jamuratu Aqabatu ko usaba ubusabe (Nibyo – Sibyo).
33. Umuntu aramutse atindije gukora Twawafu y'itegeko kugeza igihe agiye kuva Makka ataha, icyo gihe Twawafu yo gusezera iba imuhagije, kandi Twawafu y'itegeko ninka Twawafu ya Umurat usibye ko murinaho.....
34. Ukoze Hijat ya Qiranu n'uwakoze Hijat ya Ifradu ni itegeko kuri bo gukora Saayinaho uwakoze Hijat ya Tamatu akora saayi.....
35. Vuga amategeko agenga ibikorwa bikurikira:

IGIKORWA	ITEGEKO
Hijat y'umwana mutoya	
Hijat y'umugore utari kumwe n'umuziririjweho	
Hajj of the one who has debts.	
Hijat y'umuntu ufite ideni	

ISOMO RYA CUMI NA GATANU

BURI MUYISLAMU KURANGWA N'IMICO MYIZA YATEGETSWE

Kurangwa n'imico myiza yategetswe kuri buri Muyislamu ni ngombwa muri yo twavuga: Kuvugisha ukuri, kurinda indagizo, kwiubaha, kugira isoni, ubutwari, kugira Ubuntu, kuzuza amasezerano, kwirinda ibyo Imana yabujije byose, kubanira neza abaturanyi, gufasha abafite ibibazo uko ashoboye n'indi mico myiza yaje muri Qor'an no muri Sunat biyitegeka.

IBISOBANURO BYA NGOMBWA:

- (**Kuvugisha ukuri**) umuyislamu agomba kuba umunyakuri hagati ye n'Imana, mu bikorwa bye no mu magambo ye ndetse no mu myemerere ye, akaba umunyakuri mu bantu, ikinyuranyo cyabyo ni ukubeshya.
- (**Kurinda indagizo**) bikaba ari itegeko rihambaye umuntu yahekeshejwe, bikaba ari ikinyuranyo cyo guhemuka.
- (**Kwiubaha**) ni ukureka ibyaziririjwe byose.
- (**Kugira isoni**) ni umuco utuma umuntu akora ibyiza akareka ibibi.
- (**Kubanira neza abaturanyi**) ibyo bikaba bijyana no kubika amaso ukirinda kurebuzwa inenge z'umuturanyi wawe.
- (Gufasha abafite ibibazo) intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze iti **“Uzakuriraho umwemera ingorane imwe mu ngorane zo ku isi, Imana nawe izamukuriraho ingorane imwe mu ngorane zo ku muni w'imperuka, n'uzorohereza umuntu ugowo, Imana nawe izamworohereza ku isi no ku muni w'imperuka, n'uzahishira umuyislamu, Imana nawe izamuhishira ku isi no ku muni w'imperuka, kandi Imana yiteguye gufasha umugaragu wayo mu gihe nawe yiteguye gufasha umuvandimwe we”** Yakiriwe na Muslim.

ISOMO RYA CUMI NA GATANDATU

KWIFATA IMYIFATIRE YA KISLAMU

Kwitwara imyitwarire ya Kislamu ni ngombwa, muri yo twavuga: Gutara Salamu, Kugaragaza ibyishimo, kurisha ukuboko kw'indyo no kukunyweshya, kuvuga izina ry'Imana igihe utangiye kurya no kunywa, gushimira Imana iyo urangije kurya, no gushimira Imana igihe witsamuye, no gusabira impuhwe uwitsamuye agashimira Imana, gusura abarwayi, guherekeza umurambo no kuwusengera no kuwushyingura, gukurikiza imigenzo yategetswe mu kwinjira mu Musigiti, cyangwa kuwusohokamo, n'igihe ugiye ku rugendo, n'igihe uri kumwe n'ababyeyi ndetse n'abavandimwe yewe n'abaturanyi, n'igihe uri kumwe n'abantu bakuru ndetse n'abato, kwifuriza ibyiza uwabyaye, no gusabira imigisha uwarongoye, no kwihanganisha abagize ibyago n'indi myifatire yose ya Kislamu mu kwambara no kwiyambura imyambaro ndetse no kwambara inkweto.

IBISOBANURO BYA NGOMBWA:

- Ijambo rigira riti (**Gutara Salamu**) ni ukuyivuga kandi ukayuzuzza uti (Asalam alayikum wa rah'matullahi wa barakatuhu), gusuhuzza uwo uzi n'uwo utazi kandi ukikiriza ugusuhuje.
- Ijambo rigira riti (**Kurisha ukuboko kw'indyo no kukunyweshya**) ni itegeko, ukanarisha intoki eshatu, ndetse wakwakira cyangwa watanga ni byiza kubikoresha indyo.
- Ijambo rye rigira riti (**Kuvuga izina ry'Imana igihe utangiye kurya**) ukavuga uti "BISMI LAHI".
- Ijambo rye rigira riti (**Gushimira Imana urangije kurya**), ukoresheje imvugo zaturutse ku intumwa Muhamadi nk'imvugo igira iti "AL HAMDU LILAH LADHIY ATW'AMANIY HADHA WA RAZAQANIHI MIN GHAYIR HAWUL MINYI WALA QAWATI".
- Ni itegeko kandi umuntu kurya ibiryo biri imbere ye, kandi sibyiza gusebya ibyo kurya.
- Ijambo rye rigira riti (**Gushimira Imana umaze kwitsamura**) ukavuga uti "AL HAMDU LILAH".
- Ijambo rye rigira riti (**Gusabira impuhwe uwitsamuye, igihe ashimiye Imana**) ukavuga uti "YAR'HAMUKA LLAHU" uwitsamuye nawe agasubiza ati "YAHADIKUM LLAHU WA YUSW'LIHU BALAKUM".
- Ijambo rye rigira riti (**Gusura abarwayi**) ni ukubasura kandi ukabigira kenshi mu bihe bikwiye, ariko ntajye atinda ku murwayi kandi ntatume yiheba ku mpuhwe z'Imana.
- Ijambo rye rigira riti (**Guherekeza umurambo no kuwusengera no kuwushyingura**) ibyo bikorwa n'abagabo gusa nta bagore.

- Ijambo rye rigira riti (**Gukurikiza imigenzo yategetswe mu kwinjira mu Musigiti, no mu rugo no gusohoka mo**) agomba kubanza ukuguru k'iburyo yinjira mu Musigiti akavuga ati “BISMI LAHI WA SWALATU WA SALAMU ALA RASULI LAHI, ALLAHUMA IFTAHU LIY ABUWABA RAH’MATIKA” mu gusohoka akabanza ukuguru kwe kw’ibumoso akavuga ati “BISMI LAHI WA SWALATU WA SALAMU ALA RASULI LAHI, ALLAHUMA INIY AS’ALUKA MIN FADHILIKA”. Naho kubyerekeye kwinjira mu rugo no gusohoka mo agomba kubanza ukuguru kwe kw’iburyo muri byose maze akavuga ati “BISMI LAHI TAWAKALITU ALA LLAHI WA LAHAWULA WALA QUWATA ILA BILAHU, ALLAHUMA INIY AWUDHU BIKA AN ADWILA AWU UDWALA AWU AZILA AWU UZALA AWU ADHILIMU AWU UDHULAMU AWU AJIHALU AWU YUJIHALU ALAYA” yaba yinjira mu rugo akavuga ati “ALLAHUMA INIY ASIALUKA KHAYIRAL MAWULIJI WA KHAYIRAL MAKH’RAJI, BISMI LAHI WALAJINA WA BISMI LAHI KHARAJINA, WA ALA LLAHI RABINA TAWAKALINA” yarangiza agasuhuza ab’iwe.
- Ijambo rye rigira riti (**Gusabira imigisha uwarongoye**) ugira uti “BARAKA LLAHU LAKUMA, WA BARAKA ALAYIKUMA, WA JAMAA BAYINAKUMA FIY KHAYIRI”.
- Ijambo rye rigira riti (**Kwihanganisha abagize ibyago**) ibyo bibaho gusa mu gihe cy’iminsi itatu idashobora kurenga.

ISOMO RYA CUMI NA KARINDWI

KUBURIRA KWIRINDA IBANGIKANYAMANA N'UBUNDI BWOKO BW'IBYAHA

Ni ngombwa kwirinda no kuburira abantu kureka ibangikanyamana n'ubundi bwoko bw'ibyaha, muri byo twavuga: Ibyaha birindwi byoreka aribyo: Ibangikanyamana, uburozi, kwica umuntu Imana yaziririje kwica bitanyuze mu kuri, kurya Riba, kurya umutungo w'impfubyi, guhunga urugamba no kubeshyera abagore biyubashye ubusambanyi.

Harimo na none: Gusuzugura ababyeyi, gucana umubano n'abavandimwe, guhamya ibinyoma, kurahira ibinyoma, kubuza amahoro umuturanyi, guhuguza amaraso y'abantu n'imitungo ndetse n'icyubahiro cyabo, kunywa ibisindisha, gukina urusimbi, gusebanya, kubunza amagambo, n'ibindi bitari ibyo Imana Nyagasani cyangwa intumwa yayo babujije.

IBISOBANURO BYA NGOMBWA:

- Ijambo rye rigira riti (**Kubangikanya Imana**) bikubiyemo ibangikanya rikuru ndetse n'irito.
- Ijambo rye rigira riti (**Kuroga**) ubukoze cyangwa akemera kubukorerwa aba ahakanye, kandi kirazira kujya ku barozi cyangwa kureba Canal z'uburozi no gusoma ibinyamakuru birimo ibya barozi, ntabwo byemewe kuvuza uburozi ubundi, ahubwo uburozi buvurwa na Ruqiyat zemewe n'amategeko y'idini n'ubusabe bwemewe nko kwirumikisha.
- Ijambo rye rigira riti (**Kwica umuntu Imana yaziririje kwica**) yaba ari umuyislamu cyangwa utari we.
- Ijambo rye rigira riti (**bitanyuze mu kuri**) ukuri kuvugwa hano ni gutatu **“Umuntu wishe undi, umuntu warongoye agasambana, uwataye idini rye akitandukanya n'imbaga y'abayislamu”**.
- Ijambo rye rigira riti (**Impfubyi**) ni umwana wapfushije Ise atarageza imyaka y'ubukure.
- Ijambo rye rigira riti (**Guhunga urugamba**) ikigambiriwe ni igitero cy'abayislamu kirwana mu nzira y'Imana.

- Ijambo rye rigira riti (**Kubeshyera abagore biyubashye ubusambanyi**) ni abagore batari abacakara ntabwo ikigambiriwe hano ari abagore bafite abagabo.
- Ijambo rye rigira riti (**Kurahira ibinyoma**) ibyo ni kimwe no kurahira ikindi kitari Imana nko kurahira intumwa Muhamadi, cyangwa icyubahiro, ubuzima cyangwa imva n'ibindi.
- Ijambo rye rigira riti (**Gukina urusimbi**) bikaba ari buri mikoranire hagati y'utsinda n'utsindwa hashingiwe kucyo umuntu yashyizemo.
- Ijambo rye rigira riti (**Gusebanya**), intumwa Muhamadi yabisobanuye igira iti **“Ni ukuvuga umuvandimwe wawe ibyo atishimira”**.
- Ijambo rye rigira riti (**Kubunza amagambo**) aribyo kuzengurutse amagambo mu bantu.

ITEGEKO RYO KURUSHANWA NO GUTSINDANA

BIREMEWE HASHYIZWEHO IGIHEMBO CYANGWA KITARIHO:

Amarushanwa y'amafarasi n'ingamiya n'imyambi, kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “Nta marushanwa usibye ayi ifarasi, ingamiya no kurasa”

AMARUSHANWA AZIRIRIJWE BURUNDU:

Gukina Rudo na Piyano n'ibindi nkabyo.

AMARUSHANWA YEMEWE NTA BIHEMBO AKABA ATEMEWE HARIMO IBIHEMBO:

Ni amarushanwa yose atari ayo twavuze.

ISOMO RYA CUMI N'UMUNANI

GUTUNGANYA UMURAMBO, KUWUSENGERA NO KUWUSHYINGURA.

Reka tukugezeho ibisobanuro birambuye:

1. Ni ngombwa gusubirishamo: Umuntu ugiye gupfa ijambo (LA ILAHA ILA LLAHU), kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imanu imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “Musubirishemo abantu banyu benda gupfa LA ILAHA ILA LLAHU” iyo bavuga uwenda gupfa ni umuntu watangiye kugaragarwaho n'ibimenyetso by'urupfu.
2. Iyo bigaragaye ko yitabye Imana: Bamufunga amaso, ubwanwa bwe bukaramburwa kubera ko hari imvugo zaturutse ku intumwa Muhamadi zibivuga.
3. Ni ngombwa koza umurambo w'umuyislamu: Usibye igiye yaba yapfuye ari k'urugamba rutagatifu, kuko we atozwa nta nubwo asengerwa ahubwo ashyingurwa mu myambaro ye, kubera ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ntabwo yogeje abaguye ku rugamba rwa Uhudi nta nubwo yabasengeye.
4. Uko boza umurambo: Ugomba kubanza guhisha ubwambure bwe, hanyuma akegurwa ho gato, agakandakandwa mu nda ye buhoro, hanyuma umwoza akambara ku biganza bye gat akamusitanji, hanyuma akamutawaza nk'isuku yo gusenga, yarangiza akoza umutwe we n'ubwanwa bwe n'amazi ndetse na Sidri, cyangwa ikindi (nk'isabune), yarangiza ukoza uruhande rwe rw'iburyo, hanyuma urw'ibumoso, hanyuma akamwoza na none gutyo inshuro ya kabiri ndetse n'iya gatatu, kuri buri nshuro akanyuza ikiganza cye kun da ye, iyo hagize igisohoka muri we uracyoza, akanaziba imyanya yose akoresheje ipamba cyangwa ikindi kintu, iyo ridafata hakoresheya icyondo kimatira, cyangwa hagakoresheya uburyo bwa kibanga bugezweho, nka Siparadara n'ibindi, akongera akamutawaza, iyo inshuro eshatu zitamukesheje arazirenta akageza kuri eshanu cyangwa se kuri zirindwi, hanyuma akamwumutsa akoresheje umwenda, agashyira amarashi ahantu he habumbye (Mu maha no mu bibero), no ku bice yubamaho, ariko aramutse amusize amarashi umubiri wose byaba byiza, isanda ye akayinyuza mu mwotsi w'ububani, iyo ubwanwa bwe bwo hejuru ndetse n'inzara ze ari birebire, biragabanywa, ariko niyo babyihoreye nta kibazo, ntabwo yogoshwa umusatsi n'insya, nta nubwo asiramurwa kubera ko nta gihamba nimwe ibihamba, naho umugore we imisatsi ye isukwamo ibituta bitatu igashyirwa inyuma ye.

5. Kwambika umurambo isanda: Ibyiza nuko umurambo w’umugabo washyirwa mu myenda itatu y’umweru, nta kanzu irimo nta n’ikiremba, nkuko byakorewe intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) akayinjizwamo, ariko anashyinguwe mu ikanzu n’umukenyero akazingirwa mu mwenda nabyo ntacyo bitwaye.

Ariko umugore we ashyingurwa mu myenda itanu: ishati, umwitandiro, umukenyero n’imyenda ibiri azingirwamo. Naho umwana mutoya we ashyingurwa mu mwenda umwe kugeza kuri itatu, ashyingurwa mu ikanzu n’indi myenda ibiri yo azingirwamo.

Icyangombwa kuri buri wese ni umwenda umwe uhisha umubiri wose, ariko iyo uwapfuye yari yamaze kugambirira gukora Hijat (yambaye ih’ramu), arozwa n’amazi ndetse na Sidiri (cyangwa isabune) maze agashyingurwa mu mwitero n’umukenyero bye, cyangwa mu yindi, ariko ntapfukwa umutwe ndetse n’uburanga bwe, nta nubwo asigwa amarashi, kuko azazuka ku munsu w’imperuka yitaba (Talibiyat), nkuko Hadith yimpamo yaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ibivuga.

Naho iyo uwapfuye yaragambiriye Hijat yari umugore, we ashyingurwa nkabandi ariko ntabwo asigwa amarashi nta nubwo uburanga bwe bupfukwishwa Niqab, n’ibiganza bye ntibyambikwa Gat, ariko uburanga bwe n’ibiganza bye bipfukishwa isanda ye muri rusange nkuko byatambutse mu bisobanuro by’uko umugore yambikwa isanda.

6. Umuntu ufite uburenganzira kurusha abandi bwo koza, gusengera no gushyingura uwapfuye: Ni uwo uwapfuye yasize avuze, hanyuma Se, hanyuma Sekuru, hanyuma abegereye uwapfuye uko bagenda bakurikirana ibyo ni k’umugabo.

Naho k’umugore: Ufite uburenganzira bwa mbere ni uwo yasize avuze, hanyuma nyina, hanyuma nyirakiru, hanyuma abegereye uwapfuye uko bagenda bakurikirana mu bagore.

Ariko abashakanye umwe afite uburenganzira bwo koza undi, kuko Abubakar Swidiqi yogejwe n’umugore we na Alliy akaba yarogeje umugore we Fatwima (Imana ibishimire bose).

7. Uko basengera umurambo: Utora Tak’birat enye, kuri Tak’birat ya mbere ugasoma Surat Al Fatihat, ayisomanye n’indi Surat ngufi cyangwa Ayat runaka byaba byiza, kubera Hadith y’impamo ibivuga, yaturutse kuri Ibun Abasi (Imana imwishimire), Hanyuma agatora Tak’birat ya kabiri, agasabira intumwa Muhamadi nkuko abikora muri Atahiyatu, hanyuma agatora Tak’birat ya gatatu, akavuga ati “ALLAHUMA AGH’FIL LIHAYINA WA MAYITINA, WA SHIHIDINA WA GHAIBINA, WA SWAGHIRINA WA KABIRINA, WA DHAKARINA WA UNTWANA, ALLAHUMA MAN AH’YAYITAHU MINA FA AH’YIHI ALAL ISLAMI, WA MAN TAWAFAYITAHU MINA FATAWAFIHI ALAL IMANI, ALLAHUMA AGH’FIR LAHU, WA ARHAMUHU,

WA AFIHI WA AAFU AN'HU, WA AKRIM NUZULAHU WA WASII MUDKHALAHU, WA AGH'SILUHU BIL MAI WA THAL'JI WAL BARADI, WA NAQIHI NIMAL KHATWAYA KAMA YUNAQA THAUBUL AB'YADWU MINA DANASI, WA ABDILUHU DARA KHAYIRA MIN DARIHI, WA AH'LAN KHAYIRA MIN AHALIHI, WA ADIKHILUHUL JANATA WA AIDHUHU MIN ADHABIL QABRI WA ADHABI NARI, WA AF'SIHU LAHU FIY QABRIHI WA NAWIR LAHU FIHI, ALLAHUMA LA TAH'RIMUNA AJIRAHU WALA TUDWILANA BAADAHU” hanyuma agatora Tak'birat ya kane, agakora Salamu imwe iburyo. Ni byiza kuzamura amaboko kuri buri Tak'birat.

Iyo uwapfuye ari umugore uravuga uti “ALLAHUMA AGH'FIR LAHA.....”

Iyo imirambo isengerwa ari ibiri uravuga uti “ALLAHUMA AGH'FIR LAHUMA.....”

N'iyi imirambo isengerwa ari myinshi uravuga uti “ALLAHUMA AGH'FIR LAHUM....”

Naho iyo uwapfuye ari umwana mu busabe bwo kumusabira kubabarirwa uravuga uti “ALLAHUMA IJIALUHU FARATWA WA DHUKHURA LI WALIDAYIHI, WA SHAFIAN MUJABA, ALLAHUMA THAQIL BIHI MAWAZINUHUMA, WA AADHIMU BIHI UJURAHUMA WA ALHIQUHU BI SWALIHI SALAFIL MUUMININA, WA JIALUHU FI KAFALATI IBRAHIMA ALAYIHI SWALATU WA SALAMU, WA RIQIHI, BI RAHMATIKA ADHABAL JAHIMI”.

Ni Suna ko Imamu mu gusengera umurambo ahagarara ahegera umutwe we, naho ku mugore agahagarara hagati, iyo imirambo ari myinshi umurambo w'umugabo niwo uherera ahegera Imamu, naho umugore agaherera ahajya Qiblat, iyo imirambo irimo n'abana bato, umwaba abanza imbere y'umugore, hagakurikiraho umugore, hamyuma umwana w'umukobwa umutwe w'umwana ukaringanira n'uw'umugabo, uko ni nako ku bagore bimera, hagati he haringanira n'umutwe w'umugabo, abasari bose bakajya inyuma ya Imamu, usibye igihe hagira ubura umwanya inyuma ya Imamu ahagarara iburyo bwe.

8. Uko bashyingura umurambo: Itegeko ni ugucukura imva ikagera umugabo hagati, kandi igashyirwamo mwana ndani mu gice giherera Qiblat, umurambo ugashyirwa muri mwana ndani uryamiye igice cy'uburyo, maze amapfundo y'isanda agapfundurwa ariko utugozi ntidukurwemo nta nubwo umurambo upfukurwa mu maso waba uw'umugabo cyangwa uw'umugore, hanyuma hagahagarikwaho amatafari hagashyirwaho n'ibyondo bituma itaka ritamugeraho, iyo amatafari bidashobotse hifashishwa imbaho cyangwa amabuye byamurinda itaka hanyuma hagashyirwaho itaka, kandi ni byiza igihe hakorwa ibyo kuvuga uti “BISMLAHI WA ALA MILATI RASULI LAHI” imva ikazamurwa ho gato hagashyirwaho ibiti biranga aho itangiriye naho irangiriye

Igihe bishobotse, imva ikanaterwaho amazi.

Kandi abagiye gushyingura ni byiza ko bahagarara iruhande rw'imva agasabira uwapfuye, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) iyo yarangizaga gushyingura umurambo, yahagararaga hejuru y'imva maze akavuga ati **“Nimusabire umuvandimwe wanyu kubabarirwa ibyaha, kandi mumusabire gushikama kuko ubu agiye kubazwa”**.

9. Kandi umuntu utabashije gusengera uwapfuye: Biremewe ko yamusengera bamaze kumushyingura, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabikoze, ariko ibyo bigomba kuba bitarengeje ukwezi umuntu apfuye, iyo igihe kirengeje ukwezi ntabwo byemewe kujya kumusengera ku mva, kuko nta mvugo yaturutse ku intumwa igaragaza ko yasengeye ku mva nyuma y'ukwezi umuntu ashyinguwe.

10. Ntabwo byemewe ko abapfushije batekera abantu ibyo kurya: Kubera imvugo ya Jariri mwene Abdillahi Al Bujaliy umusangirangendo ukomeye (Imana imwishimire) yaravuze ati **“Twajyaga dufata ko guteranira k'uwapfushije no gukorera ibiryo nyuma yo gushyingura ari ukuborogera uwapfuye”** naho kubakorera ibiryo bo ubwabo cyangwa abashyitsi babo, ibyo nta kibazo kirimo, ni byiza ko abo hafi y'uwapfushije mu muryango ndetse n'abaturanyi be babakorera ibiryo, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ubwo yagerwagaho n'inkuru y'urupfu rwa Jaafar mwene Abi Twalib i Shami, yategetse abantu be gukorera umuryango wa Jaafar ibiryo, aravuga ati **“Mu by'ukuri, bagezweho n'ibibahangayikishije”** kandi nta kibazo ku bantu bapfushije ko bahamagara abaturanyi cyangwa abandi bagasangira ibiryo bazaniwe, kandi ibyo ntibigira igihe bikorerwamo ntarengwa.

11. Ntabwo byemewe ku mugore: Kuririra uwapfuye igihe kirenze iminsi itatu, usibye gusa igihe uwapfuye yaba ari umugabo we, icyo gihe ni ngombwa ku mugore kumwunamira (Eda) amezi ane n'iminsi icumi. Usibye igihe umugore yaba atwite amwunamira (Eda) kuzageza abyaye, kubera imvugo z'impamo zibihamya zaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha). Naho umugabo nti byemewe kuri we kunamira (eda) umuntu wapfuye yaba ari mu muryango we cyangwa mu bandi.

12. Abagabo biremewe ko basura amarimbi: Igihe icyo aricyo cyose, kubera kugasabira no kubifuriza impuhwe z'Imana, ndetse no kugira ngo bibibutse urupfu n'ibibaho nyuma yarwo, ibyo bikomoka ku ijambo ry'intumwa y'Imana rigira riti **“Mujye musura amarimbi, kuko abibutsa imperuka”** kandi intumwa Muhamadi yajyaga yigisha abasangirangendo be mu gihe babaga basuye amarimbi ko bavuga bati:

“ASALAMU ALAYIKUM AHALA DIYARI MINAL MUUMININA WAL MUSLIMINA, WA INA INSHAA LLAHU BIKUM LAHIQUNA NASIALU LLAHA LANA WA LAKUMUL AFIYAT, YAR’HAMU LLAHU AL MUSTAQ’DIMINA MINA WAL MUSTAAKHIRINA”.

Naho abagore ntibemerewe gusura amarimbi, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) **“Yavumye abagore basura amarimbi”** no kubera ko mu gusura amarimbi kwabo hatinywako havukamo ibigeragezo hanyuma no kwihangana gukeya bagira.

Ni nkuko bitemewe kuri bo guherekeza umurambo kugera ku marimbi, kuko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yababujije guherekeza umurambo, naho gusengera umurambo mu Musigiti cyangwa ahandi, ibyo byo biremewe kuri bese abagabo n’abagore.

Ibi nibyo dushoboye kwegeranya Amahoro y’Imana abe ku intumwa yacu Muhamadi no ku bantu b’iwe ndetse n’abasangirangendo be.

IBICE BYO GUSURA AMARIMBI

GUSURA AMARIMBI BYEMEWE:

Ni igihe ugiye kuyasura aba agambiriye mo kwibuka imperuka, kandi ntabikorere uruzinduko, kandi akagambirira mo kwisabira ubusabe we ubwe ndetse n’abapfuye muri rusange, akoresheje ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi, kandi akirinda kunyuranya nabwo.

GUSURA AMARIMBI BYA

GIHIMBANO:

Ni igihe ugiye kuyasura aba yagambiriye mo gusabira Imana ku marimba.

GUSURA AMARIMBI

KW’IBANGIKANYA:

Ni igihe ugiye kuyasura aba yagambiriye mo gusaba uwapfuye uri mu mva.

IBIBAZO KU IBYATAMBUKSE

1. Guhora urangwa na gahunda ndetse n'inyitwarire y'idini, ni imwe mu mico iranga Umuyisumu (Nibyo – Sibyo).
2. Idini yanyje integeko kugira inshuti abantu babi no kugendera kure abantu beza (Nibyo – Sibyo).
3. Isumu yatwigishije gukorana neza n'abakozi ndetse n'abandi (Nibyo – Sibyo).
4. Inshuti yanyje ni umuntu ubuza abandi amahoro akoresheje ururimi rwe n'ukuboko kwe (Nibyo – Sibyo).
5. Umuntu antutse nanje ndamusubiza kandi bikandyohera (Nibyo – Sibyo).
6. Isumu yanyigishije gufasha abatishoboye ndetse n'abany ntege nke (Nibyo – Sibyo).
7. Kumwe mu kuri umuyisumu agomba mugenzi we, ni ukumusura igihe arwaye kandi akamusabira gukira vuba (Nibyo – Sibyo).
8. Kurebuzwa amabanga y'umuturanyi ni bimwe mu biranga abemera (Nibyo – Sibyo).
9. Abantu Imana ikunda cyane, ni abafitiye abandi akamaro (Nibyo – Sibyo).
10. Ubusabe bwo gusohoka mu rugo ni: (BISMILAHU WALAJINA WA BISMILAHU KHARAJINA WA ALA RABINA TAWAKALINA" (Nibyo – Sibyo).
11. Mbwira umuntu untutse nti "YAHADIKUM LLAHU WA YUSWILIHU BALAKUM" (Nibyo – Sibyo).
12. Ugusingiza Imana birinda umuyisumu kandi bikamwegereza ku Mana Nyagasani (Nibyo – Sibyo).
13. Ni ikihe kimenyetso kigaragaza urukundo rwawe ku muvandimwe wawe w'umuyisumu?
.....
14. Bimwe mu biranga ukwemera guke: Ni ukugirira ishyari umuvandimwe wawe w'umuyisumu (Nibyo- Sibyo).
15. Ni izihe mpamvu zizana urukundo?.....
16. Ibisindisha byaziririjwe ni ibyitwa inzoga (Nibyo – Sibyo).
17. Si byiza guhuha mubyi kurya n'ibyo kunywa (Nibyo – Sibyo).
18. Ni byiza kurigata intoki igihe umaze kurya mbere y'uko ukaraba intoki (Nibyo – Sibyo).
19. Kudakabya niyo gahunda ikenewe mu kurya no kwambara ndetse no kurimba (Nibyo – Sibyo).
20. Ufite uburenganzira bwa mbere bwo koza, gusarira no gushyingura uwapfuye ni
Hanyumahanyumahanyuma.....
21. Kwishyura umwenda w'uwapfuye ni: O Itegeko. O Ni suna. O Biraziruwe.
22. Itegeko ryo gushyingura umurambo ni: O Suna. O Ni itegeko. O Itegeko kuri bamwe.

23. Itegeko ryo gusubirishamo ugiye gupfa kuvuga LA ILAHA ILA LLAHU ni: O Itegeko.
O Ni suna. O Ni ikizira.
24. Itegeko ry'umuntu utaratoranyijwe kujya aho bogereza umurambo ni: O Ni ikizira.
O Biraziruye. O Si byiza.
25. Imishumi iba ihambiriye isanda y'uwapfuye ihamburwa iyo yinjijwe mu mva (Nibyo – Sibyo).
26. Ntabwo umwe mubashyingiranywe yemerewe koza mugenzi we igihe yapfuye, kuko isezerano
ryo gushyingiranwa rirangirana no gupfa (Nibyo – Sibyo).
27. Abagore n'abagabo bashobora koza ufite
28. Umuntu ucitswe n'isengesho ry'uwapfuye, amusengeraariko mu gihe
kitarenze.....
29. Kuririra uwapfuye biremewe muri rusange. (Nibyo – Sibyo).
30. Umurambo ushyirwa mu mva werekeye Qiblat (Nibyo – Sibyo).

مسارحان
مسارحان

Email: islamtorrent@gmail.com
Tovuti: <https://alsarhaan.com/>
Tovuti: <https://mahadsunnah.com/>

اللغة كينيارواندا

kinyarwanda

Ibisobanuro by'ibintu bitatu by'ingenzi

الأصول الثلاثة

Cyasobanuwe na:
DR:HAYTHAM SARHAAN

NTIBYEMWE KUKIGURISHA

IGICE CYA: 1

شرح الأصول الثلاثة

“IBISOBANURO BY’IMISINGI ITATU YA NGOMBWA”

Cyanditswe na

IMAMU MUHAMMAD MWENE ABDUL-WAHHAB

Imana imugirire impuhwe

(1115-1206AH/1703-1792CE)

Cyasobanuwe na:

SHEIKH HAYTHAM MWENE MUHAMMAD SARHAN

**Uwahoze ari umwarimu mu ishuri ry’isumbuye mu Musigiti w’intumwa,
akaba n’umuyobozi wa website: attaseel - alelmi**

Cyasemuwe mu Kinyarwanda na:

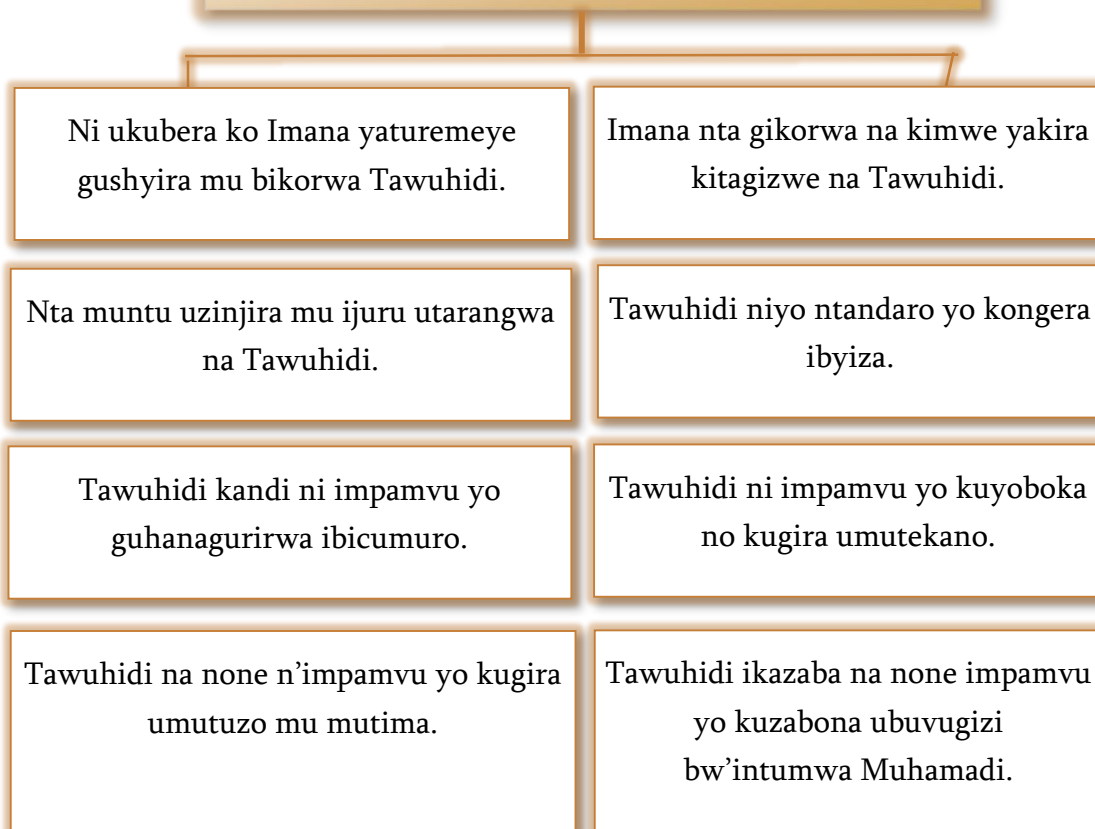
Sheikh TWAGIRAMUNGU Mudathir

Ishimwe n'ikuzo bikwiriye Imana yonyine niyo dushimira ni nayo twiyambaza tunayisaba imbabazi z'ibyaha byacu, tukaba tuyikingaho ngo iturinde ibibi by'imitima yacu n'ingaruka z'ibikorwa byacu bibi, uwahisemo kuyoboka Imana ikamutera inkunga ntawamuyobya n'uwayobejwe n'irari rye ntawamuyobora, ndahamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mukuri usibye Allah wenyine utagira uwo abangikanye nawe nkanahamya ko Muhamadi ari umugaragu w'Imana akaba n'intumwa yayo, nyuma y'ibyo:

Umwanditsi w'iki gitabo

Ni Sheikhul Islami akaba na Mujadid w'ivugabutumwa rya Tawuhidi, Imamu: Muhamadi mwene Abdul Wahabi mwene Sulaimani Atamimiy, witwaga Abul Husein. Yavukiye Uyayinat mu mwaka wa (1115H) apfira Diriiyat mu mwaka wa (1206H).

Ni kuki tugomba kwiga Tawuhidi?

Impamvu yo guhitamo iyi nyandiko ngo umunyeshuri abe ariyo aheraho mu kwiga

Ni ukubera ko abatubanjirije mu kwemera ndetse n'abamenyi bacu bitaye cyane kuri iyi nyandiko y'akamaro kubera inyungu zihambaye zirimo, ibyo bikaba aribyo bituma iyi nyandiko igomba kuba umusingi w'ibanze umunyeshuri agomba guhaguruk menyi muri iyi gahunda, nkuko nanone abandi bantu badasobanukiwe nabo basabwa kwiga iyi nyandiko n'imisingi iyigize ya ngombwa kandi bakayemera mu buryo buhamye nta gushidikanya uko ariko kose. iraho, akaba ari nawo ashingiraho ubumenyi bwe bw'idini kuko twebwwe dukurikiza abamenyi.

Iyi nyandiko ndetse n'ibitabo bya Sheikh Muhamadi mwene Abdul Wahabi bifite umwihariko ukurikira:

Kuba byoroshye kandi bisobanutse.

Kuba bivuga ibintu bishingiye kuri za gihamya.

Kuba byegeranya ibibazo bikabitondekanya bikavuga umubare wabyo, hanyuma bigatangira kubisobanura.

Kuba bigwiriyemo gusabira umusomyi ndetse n'uwumva wese ibitabo bye.

Imisingi itatu ya ngombwa muri make: Ni ibibazo bitatu byo mu mva

Nyagasani wawe ni inde nde?

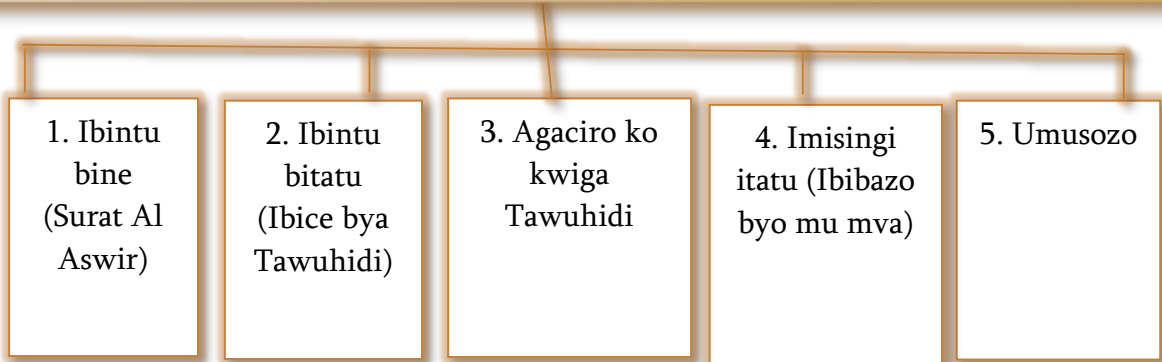
Idini ryawe ni irihe?

Intumwa yawe ni iyihe?

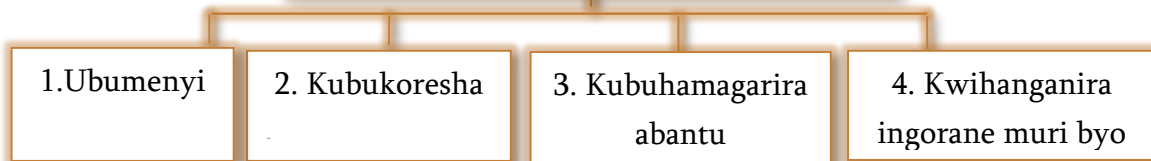
Ni izihe nyungu wakunguka wize imisingi itatu ya ngombwa?

Uramutse wize imisingi itatu ya ngombwa, warangiza ukayishyira mu bikorwa ndetse ukanayihamagarira n'abandi, ukihanganira kuyiga, kuyishyira mu bikorwa no kuyihamagarira abandi, -k'ubushobozi bw'Imana- uzaba usubije ibibazo byo mu mva.

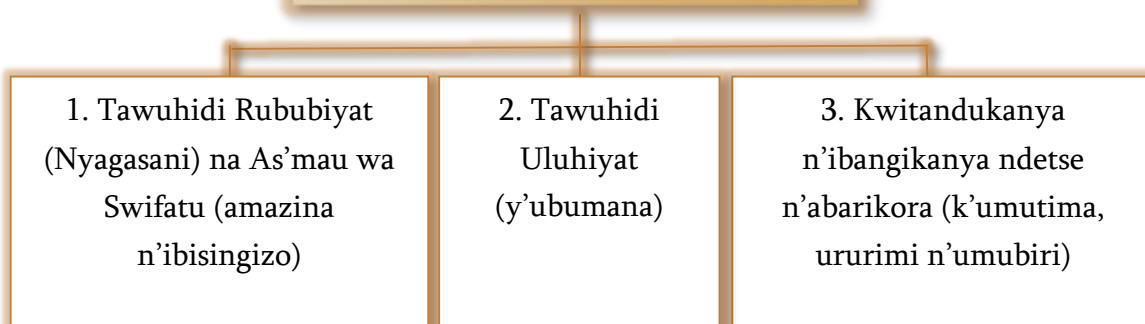
Ibikubiye mu nyandiko y'imisingi itatu ya ngombwa

Ibintu bine Shingiro

2. Ibintu bitatu Shingiro

3. Agaciro ko kwiga Tawuhidi

Ni igisubizo cy'ikibazo: Kuki twiga Tawuhidi?

4. Imisingi itatu

Imisingi itatu muri make: Ni ibibazo byo mu mva bitatu

Ni nde Nyagasani

Idini ryawe ni irihe?

Intumwa yawe ni iyihe?

5. Umusozo

Guhera ku ijamba ry'umwanditsi (Imana imugirire impuhwe) rigira riti “N’abantu iyo bapfuye bazazurwa” kugeza ku mpera y’inyandiko.

Icyamba mbere: Ibintu bine Shingiro

"Ku izina ry'Imana Nyirimpuhwe Nyirimbabazi"

(1) Imana ikugirire impuhwe menya ko

(2) Ari ngombwa kuri twe kwiga ibintu bine.

Icyamba mbere: Kugira ubumenyi.

Aribwo kumenya Imana no kumenya intumwa yayo no kumenya idini ya Islamu ushingiyeye kuri za gihamya.

Icyamba kabiri: Kubishyira mu bikorwa (3)".

1. Impamvu umwanditsi yatangiye izina ry'Imana

1. Kubera gukurikiza ibyaje muri Qor'an n'ibyakozwe n'intumwa zose (Imana izihe amahoro)

2. No kwigana abamenyi bamubanjirije byari mu migenzo yabo gutangiza ibitabo byabo izina ry'Imana

3. Na none ni mu rwego rwo gushakira umugisha ku izina ry'Imana

(2) Nk'uko twabivuze mu ntangiriro, ko mu migenzi y'umwanditsi w'iki gitabo atangira asabira abanyeshuri anabifuriza impuhwe z'Imana, ibi bigaragaza ko:

Impuhwe z'abamenyi b'idini ku banyeshuri babo.

Byerekana ko idini ya Islam ishingiyeye ku impuhwe bwa mbere.

Ubumenyi: aribwo kumenya ukuri ushingiyeye kuri gihamya, icyinyuranyo cyabwo kikaba ari ubujiji.

(3) Mukugaragaza ihuriro hagati y'ubumenyi no kubushyira mu bikorwa, ubumenyi buhamagara ibikorwa iyo bibwitabye biba byiza bitabwitaba bukigendera, nta nyungu y'ubumenyi butari kumwe n'ibikorwa, umuntu iyo yize aba agomba gushyira mu bikorwa, bitabaye ibyo aba ameze nk'abayahudi, kuko bafite ubumenyi ariko ntibabushyira mu bikorwa. Imana iti **"Baramuzi (Muhamadi) nkuko bazi abana babo"** Kandi umuntu wa mbere muri batatu bazacanirwaho umuriro ni uwize ubumenyi maze ntabukoreshe. tu wa mbere azokeshwa umuriro ni umumenyi wize maze ntabukoreshe.

Icyamba Gatatu:

Kubuhamagarira Abantu

Kugira ngo uhamagarire abantu inzira y'Imana hari ibyo ugomba kuba wujuje muri byo:

1. Uko guhamagarira abantu kugombo kuba gushingiye ku Mana Nyagasani

2. Uko guhamagara kandi kugomba kuba gushingiye ku bumenyi bw'idini

3. Uko guhamagara kugomba kuba gukoranye ubugenge no kwihangana

4. Kugomba kujyana n'uko ababwirwa bameze

Gihamya ishimangira ibi:

Imana yaravuze iti **"Vuga (yewe Muhamadi) uti "Iyi ni yo nzira yanjye, mpamagarira (abantu) kugana Allah nshingiyeye ku bumenyi buhamye, njye n'abankurikiye. Ubutagatifu ni ubwa Allah. Kandi njye ntabwo ndi umwe mu babangikanyamana"**.

Ibisobanuro: **"Vuga (yewe Muhamadi) uti "Iyi ni yo nzira yanjye"** ikivugwa hano ni amategeko intumwa Muhamadi yazanye.

"Mpamagarira (abantu) kugana Allah" uhamagarira abantu kugana Imana ni umuntu udafite ikindi agamiye usibye kugeza abantu ku Mana gusa.

"Nshingiyeye ku bumenyi buhamye" ubumenyi bukaba bukubiyemo ibi bikurikira:

1. Ubumenyi bw'Idini

2. Uko ubwirwa ameze

3. Inzira ikugeza ku kigamijwe.

Ni nkaho umwanditsi w'igitabo (Imana imugirire impuhwe) arimo kuvuga ati “Nuramuka wize ubumenyi hanyuma ukabukoresha, ni ngombwa ko ugendera kubyo intumwa Muhamadi n'abasangirangendo be bariho, ndetse n'abatubanjirije mu kwemera, k'uburyo Imana yavuze iti **“Vuga (yewe Muhamadi) uti 'Iyi ni yo nzira yanyje, mpamagarira (abantu) kugana Allah nshingiye ku bumenyi buhamye, nje n'abankurikiye”** bityo rero ni ngombwa guhamagarira abantu inzira y'Imana.

Icyi Kane: Kwihanganira ibigeragezo byose uzahura nabyo muri iyo nzira. **Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti “Ndahiriye ku gihe, Mu by'ukuri, umuntu ari mu gihombo, Uretse abemeye bagakora ibikorwa byiza, bakagirana inama z'ukuri kandi bakanagirana inama zo kwihangana”**

(1) Umwanditsi (Imana imugirire impuhwe) nyuma yo kuvuga kubyerekeye guhamagarira abantu inzira y'Imana: Yavuze ukwihangana, nkaho avuga ati: Mu by'ukuri umuntu ufata iyi nzira, ahura n'ibintu byinshi nk'ibyo intumwa n'abahanuzi (amahoro y'Imana ababeho) bahuye nabyo, bityo rero bisaba kwihangana.

Kwihangana

Mu rw'icyarabu rurimi ni: Ukwifata.

Mu mategeko y'idini ni: Ni ugufata umutima wawe, ukawemeza bimwe, ukanawubuza ibindi.

Imamu Ibunil Qayim (Imana imugirire impuhwe) yagabanyije ukwihangana mo ibice bitatu:

1. Kwihanganira kumvira Imana k'uburyo ubikora.

2. Kwihanganira kureka ibyaha kugeza ubwo ubireka.

3. Kwihanganira amageno y'Imana akarishy

Umwanditsi nyuma yo kuvuga kubyerekeye ibintu bine, yabitangiye gihamya muri Qor'an, ariyo Surat Al Aswir, n'uyu mwanditsi buri gihe avuga ikintu avuga ikintu kikagendana na gihamya, ni ukubera iki?

Ni ukugira ngo atoze umunyeshuri gukurikira bitari ukwigana.

Ni ukugira ngo na none umunyeshuri agire gihamya zifatika ashobora gutsindisha uwo bahanganye.

Ni ukugira ngo na none umunyeshuri agire ubushobozi bwo gukura amategako muri za gihamya ku misingi.

(1) Imamu Shaffi (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati “Iyo Imana itaza kumanura izindi gihamya ku biremwa byayo usibye iyi Surat (Al Aswir) yari kuba ibahagije”

Na Bukhariy (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati “Isomo ryo kugira ubumenyi mbere yo kugira icyo uvuga n'icyo ukora”

Na gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti “Bityo, (yewe Muhamadi) menya ko nta yindi mana ikwiye gusengwa by'ukuri uretse Allah, unasabe imbabazi z'ibyaha byawe, ndetse (n'ibyaha) by'abemeramana n'abemeramanakazi.

(2) Atangirira ku bumenyi mbere y'amagambo n'ibikorwa.

(1) Icyo Imamu Shaffi (Imana imugirire impuhwe) yari agamiye, ni uko iyi Surat yonyine ubwayo ihagije kuba gihamya ku biremwa ngo bige, banakore, bahamagarire abantu inzira y'Imana kandi bihangane.

(2) Imam Bukhariy umuyobozi w'abemera muri Hadith yashyize mu gitabo cye (Swahihul Bukhariy) isomo rigira riti “Isomo: ryo kugira ubumenyi mbere yo kugira icyo uvuga ndetse n'icyo ukora” azana gihamya, ni ngombwa rero mbere na mbere kugira ubumenyi mbere yo kugira icyo uvuga n'icyo ukora. Ntabwo byemewe ko umuntu agira icyo akora nta bumenyi abifitiye, ubikoze aba ameze nk'abakirisitu.

Icyamba kabiri: Ibintu bitatu bya ngombwa

Imana ikugirire impuhwe menya ko: ari ngombwa kuri buri Muyisilamu n'umuyislamukazi kwiga no kumenya ibintu bitatu ndetse no kubishyira mu bikorwa (1):

(1) Umwanditsi w'igitabo mu gutangira iki gice mu iki gitabo yahereye ku busabe asabira umunyeshuri.

Kandi umwanditsi mu misingi itatu na none yasabiye umunyeshuri, ahantu hatatu hose: Mu gutangira ibintu bine, na none hano mu bintu bitatu, aha gatatu ni ahagira hati (Imana ikuyobore ku kuyumvira, menya ko Hanafiyat ariyo nzira ya Ibrahim).

Itangiriro mbere yo gusobanura ibintu bitatu bya ngombwa

Tawuhidi (Iyobokamana)

Mu rurimi rw'icyarabu: Ni igicumbi cy'inshinga Wahada, yuwahidu, Tawuhida, Iyo ugiye ikintu kuba kimwe rukumbi

Mu mategeko y'idini: Ni uguharira Imana ibyo yihariye mu kuba Nyagasani, n'Ubumana ndetse n'amazi n'ibisingizo byayo.

Tawuhidi igabanyijwe mo ibice bitatu:

Tawuhidi Rububiyat: Guharira Imana Nyagasani ibikorwa byayo. Cyangwa guharira Imana Nyagasani ukurema, ubwami no kugenda byose.

Tawuhidi Al Uluhiyat: Guharira Imana Nyagasani amasengesho yose.

Tawuhidi Al Asimau wa Swifatu: Guharira Imana Nyagasani amazina yiyise n'ibisingizo yisingije mu gitabo cyayo cyangwa se ku rurimi rw'intumwa yayo, ibyo ukabikora uhamya ibyo Imana ubwo yihamyaho, ukanahakana ibyo Imana ubwayo yihakanaho, nta guhindura ibisobanuro, gupfobya, cyangwa gusanisha no kugereranya.

Icyamba mbere: Nuko Imana mu by'ukuri ariyo yaturemye ikaduha amafunguro, kandi ntiyaturekeye gutyo gusa ahubwo yatwoherereje intumwa, bityo uzayumvira azinjira mu ijuru naho uzacisha ukubiri nayo azinjira mu muriro.

Gihamya y'ibyo: ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Mu by'ukuri, twabohereje Intumwa (Muhamadi) ngo ibabere umuhamya nk'uko twohereje Farawo Intumwa (Musa). Ariko Farawo yigometse ku ntumwa (Musa), nuko turamufata tumuhanisha ibihano bikomeye"**

***Amazina y'Imana n'ibisingizo byayo, byose byavuye ku Mana, tugomba kugendera gusa muri urwo rwego kubyaje muri Qor'an na Hadith, mu buryo bukurikira:**

- Tugomba guhamya ibyo Imana Nyagasani yihamirije ubwayo kuri yo, biturutse mu gitabo cyayo cyangwa se ibyahamijwe kuri yo n'intumwa yayo Muhamadi.

- Tukanahakana ibyo Imana Nyagasani yihakanaho ubwayo, mu gitabo cyayo, cyangwa ibyo intumwa Muhamadi yahakanye ku Mana, urugero: Imana yaravuze iti **"Ntafatwa no guhunyiza ndetse n'ibitotsi"**. Na none Imana iti **"Kandi ntitwagize umunaniro"**.

Ibyo tukabikora tudahinduye ibisobanuro byayo, tutayapfobeje nta no kuyagereranya n'ayi biremwa.

Incamake ku bintu bitatu bya ngombwa

Ikintu cya mbere:
Tawuhidu Rububiyat na Tawuhidul Asimai wa Swifati.

Ikintu cya Kabiri:
Tawuhidu Al Uluhiyat.

Ikintu cya Gatatu:
Kwitandukanya n'ibangikanya ndetse n'abarikora.

(1) Ikintu cya mbere: Nuko umwanditsi w'igitabo yahamije Tawuhidu Rububiyat (Guharira Imana ibikorwa byayo), akanahamya Tawuhidul As'au wa Swifatu agira ati (Mu by'ukuri Imana niyo yaturemye) niyo Muremyi, inaduha amafunguro (Utanga amafunguro), kandi ntiyaturekeye aho ngo twibereho nk'inyamaswa nta mategeko (ahubwo yatwoherereje intumwa).

Impamvu Imana yohereje intumwa:

Ni ukugirango ibiremwa bitazagira urwitwazo: Imana yaravuze iti **"Kandi ntitwagira uwo duhana, tutabanje kohereza intumwa"**

Ni ukuba impuhwe: Imana yaravuze iti **"Kandi nta kindi twakohereje usibye kuba umugisha ku bantu bose"**.

Icyo Kabiri: Nuko Imana itishimira ko yagira icyo ibangikanywa nacyo mu masengesho yayo, yaba Malayika uri hafi yayo cyangwa intumwa yatumwe n’Imana. Imana yaravuze iti **“Kandi ko imisigiti yose ari iya Allah (wenyine). Bityo, ntimukagire undi Musaba mumubangikanyije na Allah”.**

Ikintu cya Kabiri: Harimo guhamya Ubumana ku Mana Nyagasani. Umwanditsi w’igitabo (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati “Mu by’ukuri, Imana ntiyishimira ko yabangikanywa n’uwo ariwe wese” ijambo uwo ariwe wese, ni ijambo rikusanyije buri wese, yaba intumwa, umukunzi w’Imana, ijini, Malayika ndetse n’umukiranutsi, rinakubiyemo ikindi cyose uko cyaba kimeze kose.

Gihamya ni ijambo ry’Imana rigira riti **“Kandi ko imisigiti yose ari iya Allah (wenyine).Bityo, ntimukagire undi Musaba mumubangikanyije na Allah”.**

Mu gisobanuro cy’imisigiti hari imvugo eshatu –ariko biremewe ko twazihuriza hamwe-

Imisigiti yubatswe kugira ngo isengerwemo Imana.

Ibihimba byubamwaho

Isi: “Nagiriwe isi yose kuba aho gusengera”

“Ni iya Allah (wenyine).Bityo, ntimukagire undi Musaba uwo ariwe wese mumubangikanyije na Allah”. Ijambo uwo ariwe wese, ryumvikanisha ko aria bantu bose, niyo mpamvu Imamu (Imana imugirire impuhwe) yavuze mu ntangiriro z’ikintu cya kabiri agira ati (Mu by’ukuri, Imana ntiyishimira kuyibangikanya n’uwo ariwe wese), uko yaba ameze kose, yaba intumwa, umukunzi w’Imana, ijini, Malayika ndetse n’umukiranutsi.

Ikintu cya Gatatu: Umwanditsi yasobanuyemo ko ari ngombwa kwitandukanya n’ibangikanyamana ndetse n’abarikora.

Kwitandukanya n’ibangikanyamana ndetse n’abarikora bikorwa na:

Umutima

Ururimi

Umubiri

Ikintu cya Gatatu: Ni uko uwumviye intumwa maze agasenga Imana imwe, ntibyemewe kuri we kugira inshuti uwanga Imana n'intumwa yayo n'ubwo yaba uwo hafi ye cyane mu muryango. Gihamya ni ijamba ry'Imana rigira riti **"Ntuzigera ubona abantu bemera Allah n'umunsi w'imperuka bagirana ubucuti na babandi baciye ukubiri na Allah n'Intumwa ye, kabone n'ubwo baba ari ababyeyi babo cyangwa abana babo cyangwa abavandimwe babo cyangwa se imiryango yabo. Abantu nk'abo, Allah yanditse ukwemera nyako mu mitima yabo, anabashyigikiza umwuka (inkunga) uturutse iwe, kandi azabinjiza mu busitani butembamo imigezi (Ijuru) bazabamo ubuziraherezo. Allah yarabishimiye na bo baramwishimira. Abo ni bo tsinda rya Allah, kandi mu by'ukuri itsinda rya Allah ni ryo rizatsinda"**.

1- Umutima: ni ukwanga abahakanyi, n'iminsi mikuru yabo cyane cyane ibirimo ibangikanya n'ibihimbano bafite.

2- Ururimi: Imana iravuga iti "Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga". Na none Imana iti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Yemwe bahakanyi!. Sinsenga ibyo musenga. Kandi na mwe ntimusenga uwo nsenga. Ndetse nanjye sinzigera nsenga ibyo musenga. Kandi namwe ntimuzigera musenga uwo nsenga. Mufite idini ryanyu, nanjye nkagira idini ryanjye".

3- Umubiri: Ubikora utifatanya nabo mu minsi mikuru yabo cyangwa utisanisha nabo mu myambaro cyangwa kutagira icyo wemera mu myemerere yabo.

Icyo Gatatu: Agaciro ko kwiga Tawuhidi

Menya –Imana ikuyobore ku kuyumvira- Ko Al Hanafiyat ariyo nzira ya Ibrahimu: Ugomba gusenga Imana imwe, uyereza idini, kandi ibyo nibyo Imana yategetse abantu bose, icyo ni nacyo yabaremeye, nk’uko Imana yabivuze igira iti “Kandi nta kindi twaremeye amajini n’abantu usibye kunsenga”

(1). Igisobanuro cy’ijambo (bansenge): Ni ukunsenga njyenyine (2). Kandi igihambaye mubyo Imana yategetse ni Tawuhidi ariyo: Guharira Imana amasengesho (3). Ndetse n’igihambaye Imana yabujije ni ibangikanya, aribyo: Gusenga ikindi kintu ukibangikanyije n’Imana.

Al Hanafiyat

Al Hanafiyat: Mu icyarabu ni ijambo riva kuri Hanafu bisobanuye guhengama

Al Hanafiyat: Mu mategeko y’idini bisobanuye: Inzira ihengamiye ku Mana itagira ibangikanya, yerekeza ku kwiyezeza Imana na Tawuhidi no kwemera. Imana yaravuze iti “wicisha bugufi kuri Allah, usenga Allah gusa, kandi ntan’ubwo yigeze aba umwe mu bamubangikanyamana”.

(3) Umwanditsi w’igitabo (Imana imugirire impuhwe) arasobanura hano impamvu tugomba kwiga Tawuhidi, kandi twasobanuye haruguru agaciro kayo.

Igisobanuro cya Tawuhidi – Nk’uko twabivuze mbere mu ntangiriro

Mu rurimi rw’icyarabu: Ni igicumbi cy’inshinga Wahada, yuwahidu, Tawuhida, Iyo ugize ikintu kuba kimwe rukumbi

Mu mategeko y’idini: Ni uguharira Imana ibyo yihariye mu kuba Nyagasani, n’Ubumana ndetse n’amazi n’ibisingizo byayo.

Umwanditsi yaravuze ati: Igisobanuro cy'ijambo (Bansenge ni: bansenge jyeneyine), iyo ikaba ari nayo mvugo ya Ibun Abasi (Imana imwishimire), ubwo yavugaga ati “Mu by’ukuri, buri masengesho yose muri Qor’an, asobanuye Tawuhidi. Imana yaravuze iti **“Kandi musenge Imana”** muyisenge yonyine, na none Imana iti **“Yemwe bantu, nimusenge Nyagasani wanyu”** bisobanuye ngo: Ni mumusenge wenyine.

Icyamba Kane: Imisingi ya ngombwa itatu

Nuramuka ubwiye uti “Imisingi itatu, umuntu agomba kumenya ni iyihe?”

Uzasubize uti “Ni umuntu kumenya Nyagasani we, no kumenya idini ye, no kumenya intumwa ye Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) (1).

Na none nubwirwa uti “Nyagasani wawe ni inde? Uzasubize uti: Nyagasani wanjye ni Allah we wandeze akanarera ibiremwa byose by’isi k’ubwi inema ze, niwe nsenga nta kindi nsenga kitari we.

Gihamya y’ibyo: ni ijambo ry’Imana rigira riti **“Ishimwe n’ikuzo byuzuye bikwiye Imana Nyagasani w’ibiremwa byose”** (2). Na buri kintu cyase kitari Allah ni ikiremwa nanjye ndi umwe mu biremwa (3).

(1) Umwanditsi w’igitabo (Imana imugirire impuhwe) yatangiye avuga imisingi itatu, igize ibibazo byo mu mva bitatu, abanza gutegura umusonyi cyangwa umukurikiye amubaza ikibazo kandi ubwe akagisubiza.

(2) Umwanditsi kandi yasobanuye umusingi wa mbere agaragaza ko Nyagasani ukwiye gusengwa ko ari Allah wenyine, anatanga gihamya, ariyo ijambo ry’Imana rigira riti **“Ishimwe n’ikuzo byuzuye bikwiye Imana Nyagasani w’ibiremwa byose”** bityo Nyagasani niwe ukwiye gusengwa.

“Ishimwe n’ikuzo byuzuye bikwiye Imana Nyagasani w’ibiremwa byose”
Uyu murongo ukubiyemo ubwoko butatu bwa Tawuhidi:

(Al Hamdu)

Harimo guhamya Tawuhidu y’amazina y’Imana n’ibisingizo byayo.

(Lilahi)

Harimo guhamya Tawuhidi Al Uluhiyat

(Rabu)

Harimo guhamya Tawuhidu Rububiyat

(3) Buri kintu cyose kitari Imana ni ikiremwa, niba rero ndi ikiremwa, ni ngombwa ko nshimira umuremyi, utanga inema akanatanga ibyiza.

Nihagira ukubwira ati: Ni iki cyakumenyesheje Nyagasani wawe? Uzavuge uti: Namubwiwe n'ibimenyetso bye, ndetse n'ibiremwa bye, mu bimenyetso bye harimo ijoro n'amanya, izuba n'ukwezi, no mu biremwa bye harimo ibirere birindwi n'isi zirindwi n'ibibirimo ndetse n'ibiri hagati yabyo.

Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti: “No mu bimenyetso bye (Allah) harimo ijoro n'amanya, ndetse n'izuba n'ukwezi. Bityo, ntimukubamire izuba cyangwa ukwezi, ahubwo mujye mwubamira Allah we wabiremye, niba koko ari we wenyine musenga”. Na none Imana iti **“Mu by'ukuri, Nyagasani wanyu ni Allah waremye ibirere n'isi mu minsi itandatu, hanyuma akaganza ku ntebe y'icyubahiro (Arishi). Atwikiriza ijoro amanywa, (ijoro) rikayakurikira ryihuta; yanaremye izuba, ukwezi n'inyenyeri byubahiriza itegeko rye. Mu by'ukuri, kurema no gutegeka ni ibye. Allah ni Nyirubutagatifu, Nyagasani w'ibiremwa byose” (1).** Ijambo (Rabu) kandi risobanuye usengwa. **Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti “Yemwe bantu! Nimugaragire Nyagasani wanyu wabaremye, mwe n'abababanjirije; kugira ngo mutinye Allah”. “We wabagiriye isi nk'isaso (kugira ngo muyigubweho neza) n'ikirere akagira nk'igisenge, ndetse akanamanura amazi (imvura) mu kirere akayameresha imbuto zikaba amafunguro yanyu. Bityo, ntimukabangikanye Allah n'ibigirwamana kandi mubizi (ko ari we wenyine ukwiriye gusengwa by'ukuri)” (2).** Ibun Kathir yaravuze ati: Uwaremye ibyo byose niwe ukwiye gusengwa (3).

(1) Umwanditsi w'igitabo yatangiye kuvuga bimwe mu bimenyetso by'iremwa ry'ibirere n'isi ndetse n'ibiremwa bigaragaza ukubaho kw'Imana, binahamya ko nta Nyagasani nta Muremyi nta n'ugomba gusengwa mu kuri utari Allah. Ibyo byose akaba yaranabitangiye za gihamya muri Qor'an nkuko zavuzwe mu nyandiko ye.

* Buri kiremwa ni ikimenyetso cyo kubaho kw'Imana Nyagasani, ariko Sheikh Muhamadi mwene Abdul Wahabi yatandukanyije hagati y'ibimenyetso n'ibiremwa kuko ibimenyetso byo birahindagurika nk'amanya n'ijoro, bityo rero ibimenyetso bihindagurika biba ari gihamya zikomeye kurusha ibidahindagurika.

(2) Ibyo bimenyetso biri muri Surat Al Baqarat, bamwe mubamenyi baravuze bati “Mu by'ukuri, muri ibyo bimenyetso harimo uguhamagara kwa mbere muri Qor'an, ariko **“Yemwe bantu”** uko guhamagara kurimo inshinga ya mbere itegeka yaje muri Qor'an, igira iti **“Nimusenge”** nimuyigire imwe. Na none harimo inshinga ya mbere ibuza muri Qor'an, ariyo **“Bityo, ntimukabangikanye Allah n'ibigirwamana kandi mubizi (ko ari we wenyine ukwiriye gusengwa by'ukuri)”** iyi nshinga irabuza ibangikanya.

(3) Bisobanuye ko uwihariye Tawuhidi Rabubiyat (kurema, ubwami...) ni ngombwa ko yiharira na Tawuhidi Uluhiyat (amasengesho).

Kandi ibikorwa by'amasengesho Imana yategetse (1): Urugero ni Islam, Ukwemera na Ih'sani, harimo kandi Ubusabe, Gutinya, Kwizera, Kwiringira, Gukenera, Gukangarana, Guca bugufi, Kwibombarika, Kwicuza, Kwiyambaza, Kwikinga, Kwitabaza, Kubaga, Umuhigo n'ibindi nk'ibyo Imana yategetse, byose bigomba guharirwa Imana Nyagasani.

Gihamya ni ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi ko imisigiti yose ari iya Allah (wenyine). Bityo, ntimukagire undi Musaba mumubangikanyije na Allah". Bityo ugize icyo akora muri ibyo akagikorera utari Imana, uwo aba ari umubangikanya mana aba ari n'umuhakanyi.

Gihamya ni ijamba ry'Imana rigira riti "N'uzabangikanya Allah n'ikindi kintu adafitiye gihamya, rwose ibarura rye rizakorwa na Nyagasani we. Mu by'ukuri, abahakanyi ntibazatsinda".

No muri Hadith, intumwa Muhamadi yaravuze ati "Ubusabe nibwo bwonko bw'amasengesho".

Na gihamya mu ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi Nyagasani wanyu yaravuze ati "Nimunsabe, ndabasubiza. Mu by'ukuri, babandi bibona bakanga kunsenga (kunsaba), bazinjira mu muriro basuzuguritse".

Umwanditsi akaba yarasojereje ku ijamba rya Ibun Kathir, avuga bimwe mu bikorwa by'amasengesho byaba iby'umutima ndetse n'iby'umubiri, abizana na gihamya muri Qor'an kuri buri gikorwa, mu buryo bukurikira:

Ubusabe Bugabangijemo ibice:

Ubusabe bw'amasengesho:

Aribwo ubusabe bwo ku rurimi buriho, nk'iswala, igisibo no gukora umutambagiro mutagatifu.

Ubusabe bwo gusaba

bisanzwe: Ni ubusabe ku rurimi bw'amagambo, nko kuvuga uti: Mana mbabarira ibyaha, Mana ngirira impuhwe.

Ibi bikorwa kubikorera utari Imana ni ibangikanyamana rikomeye.

Itegeko ry'iki gikorwa hari ibisobanuro umuntu yatanga, nuko birimo ibice bibiri nkuko turi bubibone.

Ubusabe busanzwe bwo gusaba icyo ukeneye burimo ibice bibiri:

Gusaba ibitashoborwa n'undi utari Imana

Bene ubu busabe biremewe kubukorera utari Imana ariko hujujwe ibi:

Usaba agomba kuba ariho, bivuga ko uwapfuye atarimo.

Usabwa kandi agomba kuba ahari, bivuga ko udahari atasabwa.

Usabwa agomba kuba afite ubushobozi, byumvikana ko udafite ubushobozi bwo gutanga icyo asabwa atarimo.

Usaba agomba kuba yemera ko uwo asaba ntacyo ashoboye ahubwo ko we ari impamvu gusa utanga ari Imana.

Naho iyo usaba yizera ko uwo asaba afite ububasha bwo kugira icyo akora hano ku isi nko kuba yatanga ikiza cyangwa ahakuraho ikibi, icyo gihe biba ari ibangikanya.

Icyitonderwa:

Twebwe icyo dukora nukwiga itegeko ry'igikorwa, naho itegeko ry'uwakoze igikorwa byo bisaba kuba hari gihamya zifatika hakirindwa ibidasobanutse. Kandi abamenyi nibo bonyine batanga itegeko k'uwakoze igikorwa ko ari umwemera cyangwa umuhakanyi.

Abantu kubyerekeye kwemera impamvu barimo ibice bitatu:

Igice cyemera kandi kikagira icyo Imana yagize impamvu kuba ariyo mpamvu.

Ibyo kandi ni ukuri

Igice cyemera ariko ntikigire icyo Imana yagize impamvu kuba ariyo mpamvu.

Ibi ni ibangikanya ritoya.

Igice cyemera impamvu ubwayo ariyo yakoze igikorwa, ko ishobora kuzana ikiza ikanakuraho ikibi.

Ibi bikaba ari ibangikanya rikuru

Impamvu zemewe n'amategeko y'idini

Nko gukora Ruqiyat yemewe. Imana yagize Ruqiyat impamvu yemewe yo kuvura uburwayi.

Impamvu zigaragara zifatika

Nk'imiti, Imana yayigize impamvu yo gukira uburwayi

Hadith igira iti “Ubusabe ni ubwonko bw’amasengesho” iyi Hadith nta ngufu ifite, Hadith y’ukuri muri urwo rwego ni “Ubusabe niyo masengesho”

Ni gute ubusabe bwaba ariyo masengesho?

Ayat ya Qor’an igaragaza ibi “Kandi Nyagasani wanyu yaravuze ati “Nimunsabe, ndabasubiza. Mu by’ukuri, babandi bibona bakanga kunsenga (kunsaba), bazinjira mu muriro basuzuguritse”. Na none Imana iti “Kunsenga” iyo ni gihamya igaragaza ko ubusabe ari amasengesho.

Gihamya yo gutinya, ni ijambo ry’Imana rigira riti “Muramenye ntumuzabatinye, ahubwo mutinye nje gusa niba koko muri abemera” (1).

Naho gihamya yo kwizera, ni ijambo ry’Imana rigira riti “N’uzaba yizera kuzahura na Nyagasani we, ajye akora ibikorwa byiza, kandi ntakabangikanye mu masengesho Nyagasani we n’uwo ariwe wese” (2).

(1) Gutinya: Ni ikintu kiza mu muntu, kubera kwikanga ikintu cyamwica cyangwa cyamugirira nabi cyangwa cyamubuza amahoro. Imana Nyagasani yabujije kugirira ubwoba abakunzi ba Shitani, itegeka kuyitinye yonyine.

Gutinya birimo ubwoko butatu:

Gutinya kw’amasengesho no gukuza n’ibanga

Uko ni ugutinya k’uwusenga atinya uwo asenga, kujyana no kwicisha bugufi no kwibombarika k’uwo usenga, bene ubu bwoko bwo gutinya ni ngombwa ko bukorerwa Imana gusa, no kubukorera ikitari Imana ni ibangikanya rikuru.

Gutinya kwa kamere

Nk’umuntu gutinya undi cyangwa umuriro cyangwa umugome, inyamaswa y’inkazi.... Bene ubu bwoba nta kibazo kubugira biremewe.

Gutinya kuziririjwe

Nko gutakaza icyizere ku mpuhwe z’Imana, cyangwa kumvira ikiremwa mugusuzugura uwakiremye.

(2) Kwizera: Ni umuntu kwizera kubona ikintu yibaza ko kiri hafi kuri we, hari n'igihe kiba kiri kure, cyangwa akizera ko mu bihe bya vuba yazamurwa mu nzego.

Kwizera bijyanirana no kwicisha bugufi no kwibombarika, ibyo nta wundi bikorerwa usibye Imana yonyine, no kubikorera utari Imana ni ibangikanya rikuru.

Kwizera kwiza, kuva ku muntu wumvira Imana yizeye ibihembo byayo, cyangwa wicujije ibyaha yizeye kwakirirwa ukwicuza kwe, naho kwizera nta gikorwa wakoze icyo biba ari amacenga no kwizera kutagira umumaro.

Gihamya yo kwiringira: Ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Bityo abemera bajye biringira Allah"**. Ni ijambo ry'Imana na none rigira riti **"N'uziringira Imana izaba imuhagije"** (1).

Naho gihamya yo Kwiringira ibyiza (Raghabat), no gutinya ibihano (Rahabat) na Kwibombarika, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Mu by'ukuri, bajyaga bihutira gukora ibikorwa byiza, bakadusaba biringiye (impuhwe zacu), bagatinya (ibihano byacu) ndetse banatwibombarikagaho"** (2).

(1) Ibisobanuro byo Kwiringira

Kwiringira mu rurimi rw'icyarabu:

Ni ukwishingikiriza ikintu

Kwiringira mu mategeko y'idini:

Ni ukwishingikiriza Imana mukuri, bijyana no kuyigirira icyizere unashyiraho impamvu zemewe n'amategoko y'idini.

Ni ngombwa ko mu kwiringira habamo ibintu bitatu

Ukuri:

Mu kwiringira Imana Nyagasani

Icyizere:

Ugomba kwizera ko Imana Nyagasani yubahiriza isezerano ryayo.

Gushyiraho impamvu zemewe n'amategoko y'idini

(2) Kwiringira ibyiza (Raghabat): Ni ugukunda kugerwaho n'ikintu cyiza.

Gutinya ibihano (Rahabat): Ni ubwoba butanga guhunga ikiguteye ubwoba, bukaba ari ubwoba bujyanirana no gukora.

Kwibombarika (Al Khashiyat): Ni uguca bugufi k'ubuhambare bw'Imana, k'uburyo umuntu yemera itegeko ryayo ry'ibiremwa ndetse n'iry'idini.

* Ugana ku Mana Nyagasani agomba kuba akusanyije gutinya ibihano no kwiringira ibihembo by'Imana, kimwe ntikirute ikindi kuburyo yagwa, bikajyanirana nk'amababa y'inanyi.

Naho gihamya yo Kwibombarika (Al Khashiyat): ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Bityo ntimuzabatinye (ngo mubibombarike ho) ahubwo mujye mutinya nje**” (1).

Naho gihamya yo kugaruka ku Mana no kwicuza (Inabat): ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Kandi nimwicuze kwa Nyagasani wanyu munamwicisheho bugufi**” (2).

Gihamya yo gusaba inkunga (Istianat): ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Ni wowe wenyine dusenga ni nawe wenyine dusaba inkunga**”.

Hadith iragira iti “**Nuramuka ushatse gusaba inkunga jya uyisaba Imana**” (3).

Gihamya yo kwikinga (Istiadha): Ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Vuga (yewe Muhamadi) uti “Nikinze kuri (Allah), Nyagasani w’igitondo” n’ijambo ryayo rigira riti “Vuga (yewe Muhamadi) uti “Nikinze kuri (Allah), Nyagasani w’abantu”** (4).

Gihamya yo Gutabaza (Istighatha): Ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Munibuke) ubwo mwitabazaga Nyagasani wanyu, nuko akabasubiza**” (5).

Gihamya yo kubaga (A Dhabuh): Ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Vuga uti “Mu by’ukuri, amasengesho yanjye, ibitambo byanjye, kubaho kwanjye no gupfa kwanjye bigengwa na Allah, Nyagasani w’ibiremwa byose, ntawe abangikanye nawe**”.

No muri Hadith “**Imana yavumye umuntu ubagira ikindi kitari Imana**” (6).

(1) **Kwibombarika (Al Khashiyat):** Ni ubwoba bushingite k’ukumenya ubahamabare bw’uwo utinya n’ubwami bwe bwuzuye.

(2) **Kugaruka ku Mana no Kwicuza:** Ni ukugaruka ku Mana Nyagasani, uyumvira kandi wirinda kuyikosereza, Imana iti “**Kandi mugaruke**” bisobanuye kugaruka “**Kuri Nyagasani wanyu, munamwicisheho bugufi**” bisobanuye ko ibyawe byose ugomba kubiharira Imana, kuko wowe uri umugaragu wayo, kandi umugaragu ni ngombwa ko aca bugufi kuri shebuja, kandi Shebuja ni Imana, nk’uko intumwa Muhamadi yabivuze igira iti “**Databuja ni Allah**”.

(3) **Gusaba inkunga (Istianat):** Ni ugusaba inkunga Imana iti “**Ni wowe wenyine dusenga, kandi ni nawe wenyine dusaba inkunga**” muri iyi Ayat hari ibyabanje ubusanzwe byari ngombwa ko biza nyuma, bene ubu buryo busobanura (Al Hasuru) ko ikintu cyihariwe n’uwo kivugwaho, bisobanuye ngo ntawe dusenga utari wowe nta nuwo dusaba inkunga utari wowe.

(4) **Kwikinga (Istiadha):** Ni umuntu gusaba kurindwa: aribyo Kurindwa ibintu bibi “**Nikinze**” bisobanuye ngo mpungiyeye kandi nikinze.

(5) **Gusaba ubutabazi (Istighatha):** Ni ugusaba ubutabazi, aribyo gukizwa ibintu bikaze byakurimbura.

(6) **Kubaga (A Dhabuh):** Ni ugukuramo roho y’itungo ukoresheje kumena amaraso yaryo, ariko bigakorwa mu buryo bwagenwe.

***Gusaba inkunga (Istianat), kwikinga (Istiadhat), gutabaza (Istighathat) no gusaba ubuvugizi (Shafaat):** Ibi bintu byose biremewe ko wabisaba ibiremwa ariko mubyo bishoboye, hubahirijwe ibintu bine: 1. Kuba uwo ubisaba ari muzima. 2. Kuba ahari. 3. Kuba abishoboye. 4. Gushyiraho impamvu.

Gihamya y'umuhigo (Nadhir): Ni ijamba ry'Imana rigira riti “(Abo bakiranutsi) ni abesa imihigo (yabo bahigiye Allah), bakanatinya umunsi ikibi cyazakwira hose (umunsi w'imperuka)” (1).

Kubaga bigizwe n'ibice bitatu:

Kubaga kubera Imana

Nko kubaga igitambo n'itungo rya Swadaqat

Kubagira ikitari Imana bishingiye k'urukundo no gukuza

Nko kubagira ijini, abapfuye, ibi ni ibangikanya rikuru.

Kubaga byemewe:

Nko kubaga itungo ryo kurya, kuzimana umushyitsi cyangwa gucuruza.

Icyitonderwa: Ku kibazo cyo kubaga hari ibindi bisobanuro birambuye, bizaza ku gitabo cya Tawuhidi k'ubushobozi bw'Imana.

(1) Igisobanuro cy'umuhigo (Nadhir)

Nadhir mu rurimi rw'icyarabu:

Ni ukwiha isezerano no kwiyeemeza.

Nadhir mu mategeko y'idini:

Ni umuntu urebwa n'amategeko kwiyeemeza ikintu kitari itegeko kuri we.

Icyitonderwa: Umuhigo (Nadhir) irimo ibice, ikagira ibyo igomba kuba yujuje ndetse ikanagira icyiru, ibisobanuro birambuye kuri yo bizaza mu gitabo cya Tawuhid k'ububasha bw'Imana.

Amoko y'umuhigo (Nadhir)

Gukora umugihigo kubera Imana

Gukora umuhigo kubera ikitari Imana

*Umwanditsi w'igitabo, yavuze ibi bikorwa byose by'amasengesho, mu buryo budahetuye, gusa byaje mu buryo bwo gutanga ingero, kuko hari ibindi bikorwa byinshi bitavuzwe, gihamya rero nuko ukoze kimwe muri ibyo bikorwa akagikorera utari Imana aba abangikanyije Imana.

Umusingi wa Kabiri: Ni ukumenya idini ya Islam hashingiwe kuri gihamya.

Aribyo kwicisha bugufi ku Mana, uysisenga yonyine, no kuyumvira ukitandukanya n'ibangikanya iryo ariryo ryose ndetse n'abarikora.

Idini ikaba igizwe n'inzego eshatu: Islam, Ukwemera na Ih'sani. Na buri rwego rufite inkingi.

Urwego rwa mbere ni: Islam (1).

Inkingi za Islam ni eshanu: Guhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mukuri usibye Allah (2) no gumahamya ko Muhamadi ari intumwa y'Imana, guhozaho amasengesho, gutanga amaturo, gusiba ukwezi kwa Ramadhani no gukora umutambagiro mutagatifu ku inzu y'Imana Ntagatifu.

(1) Umwanditsi yatangiye gusobanura umusingi wa Kabiri, ariwo Umuntu kumenya Idini rye, ahera ku gusobanura Islam, agira ati:

Urwego rwa mbere: Islam

Islam: Bikaba bisobanuye kwicisha bugufi ku Mana, uysisenga yonyine, unayumvira, kandi ukitandukanya n'ibangikanya iryo ariryo ryose ndetse n'abarikora.

Iki gisobanuro cya Islam, gisobanura ko ugomba guharira ibyawe byose Imana kuko uri umugaragu wayo, kandi umugaragu ni ngombwa guca bugufi kuri Shebuja, kandi Shebuja ni Imana, nk'uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabivuze.

Hanyuma agabanya idini mo inzego eshatu:

(2) Inkingi za Islam ni eshanu: Iya mbere muri zo ni: **Ubuhamya**.

Gihamya y'ubuhamya ni ijambo ry'Imana rigira riti “Allah yahamije ko nta yindi mana ikwiye gusengwa by'ukuri uretse we. Abamalayika n'abafite ubumenyi na bo barabihamya; we ugenga ubutabera. Nta yindi mana ikwiriye gusengwa by'ukuri uretse we, Nyirimbaraga zihebuje, Ushishoza”.

Bisobanuye ngo: Nta ugomba gusengwa mu kuri usibye Allah wenyine. (Nta yindi Mana) ni uguhakana ibisengwa byose bitari Imana. (Usibye Allah) ugahamya ko amasengesho yose ari ay'Imana, itagira uwo ibangikanye nawe mu masengesho yayo, nk'uko kandi ntawe ibangikanye nawe mu bwami bwayo.

Igisobanuro kiyisobanura neza, ni ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi wibuke ubwo Ibrahimu yabwiraga se ndetse n'abantu be ati “Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga”. “Usibye uwampanze (ni we nzasenga wenyine), kuko ari we uzanyobora”. Maze iryo jambo (ryo gusenga Allah wenyine) Ibrahimu ariraga abazamukomokaho, kugira ngo bagarukire (Allah) (2).

Umwanditsi yavuze gihamya yo “guhanya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah” asobanura neza igisobanuro cyayo, ko ari: NTAWA UGOMBA GUSENGWA MUKURI USIBYE ALLAH.

Ubuhamya bugomba kuba bukubiyemo ibi:

Guhakana

Kwemeza

Guhakana bigaragarira ku ijambo rigira riti “La Ilaha” bisobanuye ngo “Nta yindi Mana ibaho”

Naho guhamya bikagaragarira mu ijambo rigira riti “Ila llahu” bisobanuye ngo “Itari Allah”.

Iyi mvugo yumvisha guharira no guhamya, kuko iharira kandi ikanahamya ko amasengesho yose ari aya Allah wenyine, ikanayahakana k'uwundi utari Imana.

No kubera iyo mpamvu, umwanditsi w'igitabo yaravuze ati “N'igisobanuro cyibisobanura neza ni ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi wibuke ubwo Ibrahimu yabwiraga se ndetse n'abantu be ati “Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga”. “Usibye uwampanze (ni we nzasenga wenyine)”.

“Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga” iki ni igisobanuro cy'ijambo (Nta yindi Mana ibaho).

“Usibye uwampanze” iki ni igisobanuro cy'ijambo usibye Allah wenyine.

Ni ijambo ry’Imana rigira riti “Vuga (yewe Muhamadi) uti "Yemwe abahawe igitabo! Nimuze ku ijambo riboneye hagati yacu namwe; ry’uko tutagomba kugira uwo dusenga utari Allah, kandi ntitugire icyo tumubangikanya na cyo, ndetse bamwe muri twe ntibazagire abandi ibigirwamana basenga mu cyimbo cya Allah. Ariko nibabitera umugongo, muvuge muti "Nimuhanye ko twe turi abicisha bugufi (Abayisilamu)".

* Umuntu aramutse uvuze ati: Igisobanuro cyo guhamya ko (Nta yindi Mana ibaho itari Allah), ko bisobanuye ko nta kindi gisengwa usibye Allah?

Turavuga tuti aya magambo ntabwo ari ukuri, kuko dukurikije aya magambo byaba bivuze ko ibindi bisengwa bitari Imana nabyo ari ukuri, ariko wongeyeho ijambo rigira riti “mu kuri” icyi kiba ari gihamya yuko uhakanye byose bisengwa bitari Imana, ukemeza ko nta kigomba gusengwa mu kuri usibye Allah.

Umuntu aramutse avuze ati: Isobanuro cy’ijambo (Nta yindi Mana ibaho itari Allah) ko ari Nta Nyagasani w’ukuri usibye Allah? Turavuga tuti: Aya magambo ni ukuri, ariko icyo gisobanuro cy’ijambo “Nta yindi Mana ibaho usibye Allah” icyo ni igisobanuro cya Tawuhidi Rububiyat, kandi abahakanyi batumweho intumwa Muhamadi barayemeye, ariko ntibyatumye baba abayisilamu.

(1) “Vuga (yewe Muhamadi) uti "Yemwe abahawe igitabo! Nimuze ku ijambo riboneye hagati yacu namwe” muri iyi ayat harimo gihamya y’uko kwegeranya amadini atari byo.

Na gihamya yo guhamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana, ni ijambo ry’Imana rigira riti “Mu by’ukuri, mwagezweho n’Intumwa ibakomokamo; iremererwa n’ingorane muhura nazo, ibitaho (kugira ngo muyobohe by’ukuri), kandi ni Inyempuhwe nyinshi, ikaba n’Inyembabazi ku bemera”. Igisobanuro cyo guhamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana: Ni ukumyumvira mubyo yategetse, no kwemera ukuri kw’ibyo yavuze no kugendera kure ibyo yabujije, kandi ko ntawe ugomba gusenga Imana, mu buryo budakurikije ibyo yategetse (2).

(1) Umwanditsi w’igitabo yavuze iyi Ayat nka gihamya yo guhamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana, n’Imana yashimangije ubwo buhamya ibintu bitatu: Indahiro itagaragara, akurikizaho inyuguti ya Lam ndetse n’inyuguti ya Qad.

(2) Umwanditsi yasobanuye igisobanuro cyo guhamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana, ko ari ngombwa kuri buri Muyisilamu n’Umuyislamukazi mugushimangira ubwo buhamya: Kumvira intumwa Muhamadi mubyo yategetse, no kwemera ukuri kw’ibyo yavuze no kugendera kure ibyo yabujije kandi ko Imana itagomba gusengwa bitandukanye n’ibyo intumwa yategetse.

Ibijyana no guhamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana “Nuko ari umugaragu adasengwa, akanaba intumwa ntagomba guhakanwa”

Nuko tugomba kumwumvira muri buri kintu cyose yategetse.

Kuko ariwe utugezaho ibiturutse ku Mana

Kwemera ukuri kwe mubyo avuga.

Kuko niwe munyakuri w’abanyakuri bose.

Kwirinda ibyo yabujije

Ukaba ugomba kwitandukanya n’ibyo intumwa yabujije bikaba kure yawe.

Kandi Allah ntagomba gusengwa bidakurikije ibyo intumwa yazanye.

Iki kikaba ari igisubizo kubanyabihimbano

Na gihamya y’amasengesho, no gutanga amaturo, n’ibisobanuro bya Tawuhidi, ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Kandi (no mu bitabo byabo) nta kindi bari barategetswe kitari ugusenga Allah bamwiyegurira, bahozaho amasengesho, ndetse bakanatanga amaturo. Iryo ni ryo dini ritunganye**” (1).

Na gihamya y’igisibo, ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Yemwe abemeye! Mwategetswe gusiba nk’uko byari byarategetswe abababanjirije, kugira ngo mutinye (Allah)**” (2).

Na gihamya y’umutambagiyo mutagatifu (Hijati), ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Allah yategetse abantu gukora umutambagiyo mutagatifu (Hija) kuri iyo ngoro k’ubifitiye ubushobozi. Uzahakana (itegeko rya Hijati), mu by’ukuri, Allah arihagije ntacyo akeneye ku biremwa**” (3).

(1) Inkingi ya kabiri: Amasengesho.

Aribyo bisobanuye gusenga Imana ukoresheje ibikorwa n’amagambo, bitangirwa na Tak’birat bigasozwa na Salamu, isengesho rikaba ari inkingi y’idini, amasengesho yategetswe biturutse ku Mana ahawe intumwa nta muhuza igihe yajyaga mu ijuru.

Inkingi ya gatatu: Gutanga amaturo (Zakat).

Ijambo Zakat mu rurimi rw’icyarabu: risobanuye gutubura no kweza.

Gutanga amaturo bikaba biri mu bwoko bubiri:

–Gutanga amaturo y’umubiri. – Gutanga amaturo y’umutungo.

(2) Inkingi ya kane: Igisibo.

Igisibo mu rurimi rw’icyarabu: Bisobanuye kwigomwa. Naho igisibo mu mategeko y’idini: Ni ugusenga Imana ureka kurya no kunywa, bikajyana n’umugambi, uhereye mu museke kugeza izuba rirenze. Igisibo ni bumwe mu bwoko bw’amasengesho ahambaye kuko akubiyemo amoko atatu yo kwihangana, no mubigaragaza ubuhambare bw’igisibo n’uko Imana Nyagasani ariwe ubwe uzagitangira ibihembo.

(3) Inkingi ya Gatanu: Gukora umutambagiro mutagatifu (Hijab).

Hijab mu rurimi rw'icyarabu: bisobanuye gusenga Imana, ukora imigenzo yaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

Gukora umutambagiro mutagatifu: Ni itegeko kuri buri Muyisumu rimwe mu buzima bwe.

Urwego rwa Kabiri: Ni Ukwemera, kukaba kurimo ibice mirongo irindwi na bingahe, igisumba byose muri byo, ni ukuvuga ijamba rigira riti “Nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mukuri, usibye Allah” noho igice giciriritse muri byo, ni ugukura igisitaza mu nzura, ariko no kugira isoni ni kimwe mu bice byo kwemera.

Inkingi zo kwemera ni Esheshatu:

Ni ukwemera Imana, n'abamalayika bayo, n'ibitabo byayo, n'intumwa zayo, no kwemera umunsi w'imperuka no kwemera igeno ry'ibibi n'ibyiza ko rituruka ku Mana.

Gihamya y'izo nkingi esheshatu, ni ijamba ry'Imana rigira riti “**Tbikorwa byiza ntabwo ari ukwerekeza gusa uburanga bwanyu ahagana iburasirazuba n'iburengerazuba (musenga); ahubwo ukora ibyiza ni uwemera Allah, umunsi w'imperuka, abamalayika, ibitabo n'abahanuzi**”. Naho gihamya y'igeno ry'Imana, ni ijamba ry'Imana rigira riti “**Mu by'ukuri, buri kintu twakiremeye igeno ryacyo**”.

Urwego rwa Kabiri: Ukwemera

Ukwemera (Imani) mu rurimi rw'icyarabu: Ni ukwemeza. **Naho mu mategeko y'idini:** Ni ukuvugisha ururimi, no kwemera ku mutima no gukoresha ibihimba by'umubiri n'inkingi –ku mutima- ukwemera kongerwa no kumvira Imana, kukagabanywa no kuyibomekaho.

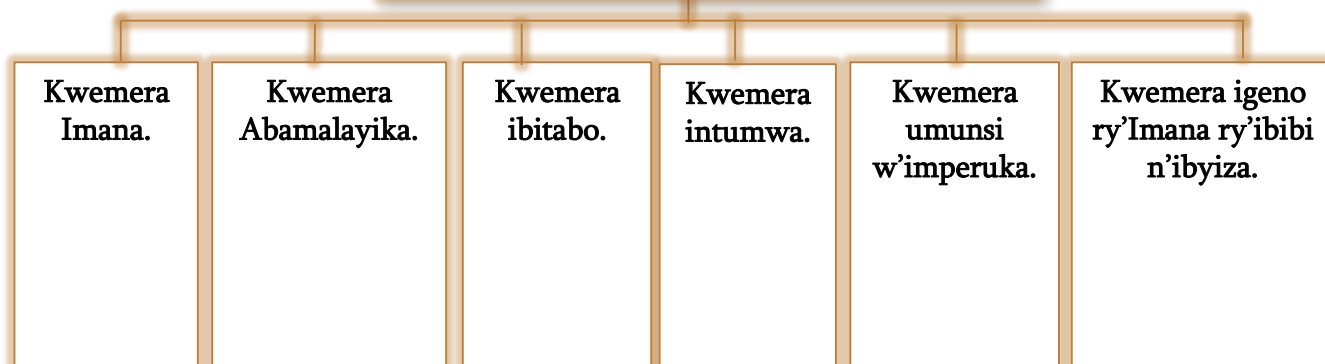
Ukwemera mu mategeko y'idini kugomba kugendana n'ibintu bitanu, iyo hagize kimwe muri byo kiburamo, icyo gihe ntabwo biba bicyiswe ukwemera hashingiwe ku bisobanuro by'abamenyi ba Ahalu Suna.

Gihamya y'ibyo bintu uko ari bitanu ni iyihe?

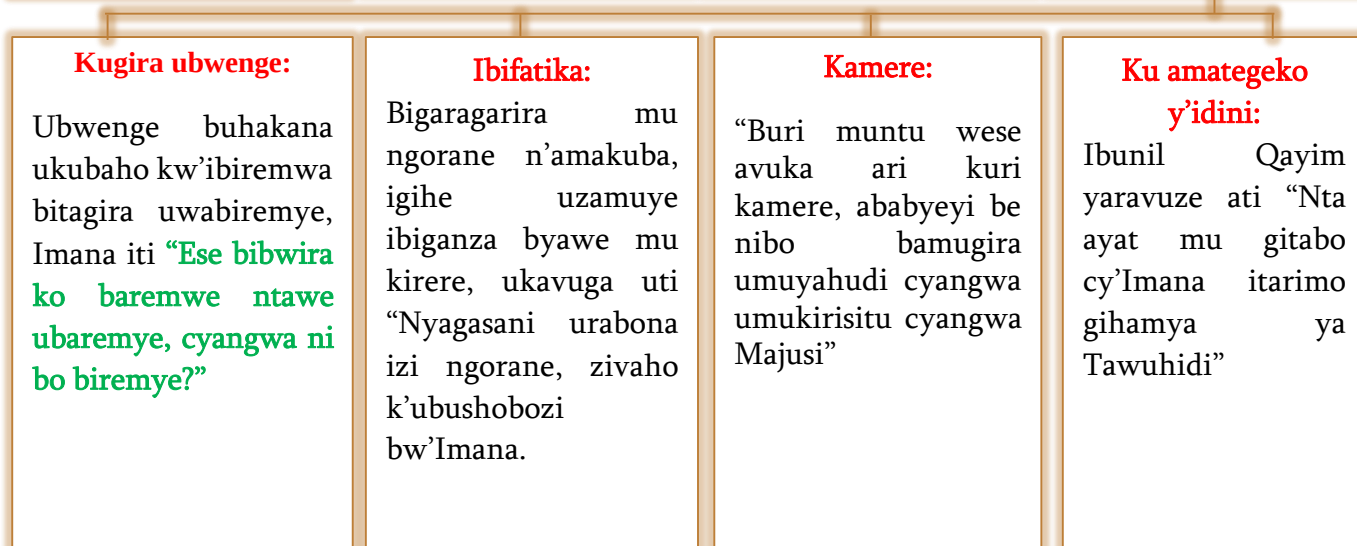
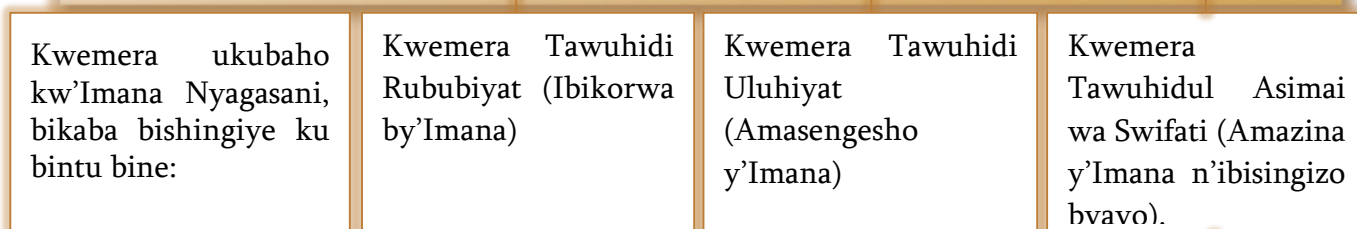
Intumwa Muhamadi yaravuze ati “**Igice gisumba ibindi mu kwemera, ni ukuvuga ijamba “Nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah” iyi ni gihamya y'amagambo. “Naho igice giciriritse muri byo ni ugukura igisitaza mu nzira” iyi ikaba ari gihamya y'ibikorwa by'umubiri. “No kugira isoni” iyi ikaba ari gihamya y'umutima.**

Ni ijambo ry’Imana rigira riti **“Ni nde muri mwe iyi (sura) yongereye ukwemera?”** iyi ni gihamya igaragaza ko ukwemera kwiyongera, niba rero ukwemera kwiyongera ni ngombwa ko kunagabanyuka, hari n’imvugo yaje igaragaza ko idini y’umuntu igabanyuka, mi ijambo ry’intumwa Muhamadi rigira riti **“Ntabwo ndabona abafite ubwenge buke n’idini nke”** bityo rero idini nayo iragabanyuka.

Inkingi zo kwemera esheshatu

Inkingi ya mbere: Kwemera Imana. Bikaba bigomba ibintu bine:

Inkingi ya Kabiri: Kwemera Abamalayika

Abamalayika: Ibi ibiremwa bitagaragara, Imana yabaremye mu mucyo, bumvira Imana kandi ntibanyuranya n'amabwiriza yayo, bafite roho "Roho mutagatifu" banafite imibiri, Imana yaravuze iti "We wagize abamalayika intumwa zifite amababa, abiri, atatu ndetse n'ane, Imana yongera ku kurema kwayo icyo ishaka", banafite kandi imitima n'ubwenge, Imana yaravuze iti "(Iyo Allah avuze, abamalayika barakangarana bakagwa igihumure) kugeza ubwo imitima yabo ishiriye ubwoba, (bamwe) bakavuga bati "Nyagasani wanyu yavuze iki?" twemera Abamalayika, ndetse n'amazina yabo Imana yatwigishije nka (Jibril, Mikail, Israfil) tukanemera ibisingizo byabo ko "Batajya banyuranya nibyi Imana ibategetse ahubwo bakora ibyo bategetswe byose" tunemera kandi ibikorwa byabo nko (kwikorera Arishi), tukanemera n'izindi nkuru zose zivuga kuri bo, muri rusange ndetse no kuburyo burambuye.

Inkingi ya Gatatu: Kwemera Ibitabo

Tugomba kwemera ko ibikubiye mu bitabo ari amagambo y'Imana by'ukuri atari inyereramucyamo, tukanemera ko yamanuwe ataremwe, tukemera ko Imana yohereje buri ntumwa iyihaye igitabo, ibyo byose tugomba kubyemera tukanemera amazina yabyo Imana yatubwiye, tukanemera amategako abirimo muri rusange ndetse no m'uburyo burambuye, igihe cyose hataje ikibisimbura, tukanemera ko Qor'an yasimbuye ibitabo byose byayibanjirije, aribyo: Tawurat – Injili – Zaburi – Suhufi ya Ibrahimu n'iya Mussa (Imana ibahe amahoro).

Inkingi ya Kane: Kwemera Intumwa

Tugomba kwemera ko intumwa zari abantu, nta kintu cy'umwihariko cy'ubumana bari bafite, tukanemera ko bari abagaragu b'Imana batasengwaga, ko Imana yabatumye ikanabahishurira, ikabashyigikiza ibitangaza, tukemera ko basohoje indagizo bahawe kandi bagira Imana abantu banabagezaho ubutumwa, barwana mu nzira y'Imana nyabyo, tugomba kubemera rero, tukanemera amazina yabo Imana yatwigishije ndetse n'ibisingizo byabo n'amakuru yabo yatugezeho muri rusange no m'uburyo burambuye, tukemera ko umuhanuzi wa mbere yari Adam, naho intumwa ya mbere ikaba yari Nuhu, naho uwasozereje intumwa n'abahanuzi akaba ari Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), tukemera ko amategako yabanjirije aya Qor'an yose yasimbuwe n'amategako ya Qor'an, kandi tukemera ko intumwa ziswe (Ulul Azimi) ari eshanu, zavuzwe muri Surat Shura na Surat Al Ah'zabu, arizo (Muhamadi – Nuhu – Ibrahimu – Mussa – na Issa).

Inkingi ya Gatanu: Kwemera Umunsi w'imperuka.

Kwemera Umunsi w'imperuka, bijyana no kwemera ibyo intumwa Muhamadi yavuze bizaba nyuma yo gupfa, nk'ibihano byo mu mva, kuvuza impanda, abantu kuzuka bava mu mva zabo, iminzani, ibitabo bizahabwa bene byo, Siratwa, ikizenga (Hawudwu), ubuvugizi (Shafaa), ijuru, umuriro, abemera kuzabona Nyagasani wabo ku munsi w'imperuka mu ijuru, n'ibindi byose biri mu nkuru z'ibyihishe.

Inkingi ya Gatandatu: Kwemera igeno ry'ibyiza n'ibibi

Kugira ubumenyi:

Kwemera ko Imana Nyagasani izi buri kintu cyose mu buryo buri rusange n'uburyo burambuye.

Kwandika mu gitabo:

Ni ukwemera ko Imana yanditse mu gitabo buri kintu kizabaho kuzageza ku munsi w'imperuka.

Ugushaka:

Ni ukwemera ko icyo Imana ishaka kibaho, n'icyo idashaka kitabaho, no kwemera ko umuntu afite ubushake ariko bukaba buri munsi y'ubushake bw'Imana Nyagasani.

Ukurema:

Ni ukwemera ko umuntu ari ikiremwa we n'ibikorwa bye, ndetse n'ibindi bintu byose biriho, na gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Imana yaremye buri kintu"** n'ijambo ry'Imana rigira riti **"Kandi Imana niyo yabaremye ndetse n'ibyo mukora"**

Urwego rwa Gatatu: Al Ih'san, ni inkingi imwe, ariyo "Kuba ugomba gusenga Imana nkaho uyireba, n'ubwo waba utayireba umenye ko yo ikureba".

Na gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Mu by'ukuri, Allah ari kumwe na babandi bamutinya, ndetse na babandi bakora ibyiza"**. N'ijambo ry'Imana rigira riti **"Kandi ujye uniringira (Allah), Ushobora byose, Nyirimbabazi"** **"We ukureba igihe uhagaze ukora Amasengesho"** **"Ndetse n'ibyo ukora (wunama, ununamuka) uri kumwe n'abasenga"** **"Mu by'ukuri (Allah), ni Uwumva bihebuje, Umumenyi uhebuje"**. Ndetse n'ijambo ry'Imana rigira riti **"Ntacyo waba ukora cyose (yewe Muhamadi) cyangwa ngo ube usoma Qur'an, ndetse nta n'igikorwa icyo ari cyo cyose mwaba mukora ngo tubure kubagenzura igihe mugikora"**.

Urwego rwa Gatatu: Al Ih'sani Ikaba arirwo rwego rukuru rw'idini, ikaba ari inking imwe bikaba bikubiyemo inzego ebyiri:

Amasengesho agaragara

Ni amasengesho agizwe n'urukundo no gushaka no kwifuza ibihembo byo ku Mana.

Urugero rwabyo: Ni nko gusenga abahanuzi n'intumwa, birashoboka ko abatari bo bagera kuri uru rwego.

Amasengesho yo gucunga

Ni amasengesho yo gutinya no guhunga, Uru rwego nta muyislamu uvamo.

Gusobanura: Ntabwo bisobanuye ko nyiri uru rwego, afite urukundo rw'Imana gusa ariko nta bwoba afitiye Imana Nyagasani, ariko muri uru rwego impamvu ikomeye ituma umuntu asenga Imana ni: Gukunda Imana Nyagasani, harimo n'ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti **"Ese singomba kuba umugaragu ushimira"**.

Na gihamya muri Hadith: Ni Hadith ya Jibril ijwi cyane, imvugo yaturutse kuri Umar (Imana imwishimire) yaravuze ati “Mu gihe twari twicaye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) umunsi umwe umuntu adutungukamo, wambaye imyambaro year cyane, n’imisatsi yirabura cyane, nta kimenyetso cy’urugendo kimugaragaraho, kandi nta muntu numwe umuzi muri twe, nuko yicara iruhande rw’intumwa Muhamadi amavi ye ayegereza intumwa Muhamadi, ashkira ibiganza bye ku bibero, maze aravugaga ati: Yewe Muhamadi, mbwira ku byerekeye Islam? Intumwa Muhamadi aravugaga ati **“Islam: Ni uguhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah, ukanahamya ko Muhamadi ari intumwa y’Imana, ugahozaho amasengesho, ugatanga amaturo, ugasiba ukwezi kwa Ramadhani, ugakora umutambagiro mutagatifu ku nzu y’Imana igihe ushoboye kugerayo”**. Uwo muntu aravugaga ati: Uvuze ukuri. Umar ati: Turamutangarira kuba abajije yarangiza akemeza. Uwo muntu ati: Mbwira kubyerekeye Ukwemera (Iman)? Intumwa Muhamadi ati **“Ni ukwemera Imana, n’abamalayika bayo, n’ibitabo byayo, n’intumwa zayo, no kwemera umunsi w’imperuka hanyuma ukanemera igeno ry’ibibi n’ibyiza ko bituruka ku Mana”** uwo muntu ati: Uvuze ukuri. Ati: Mbwira ku byerekeye Ih’sani? Intumwa Muhamadi aravugaga ati **“Ni ugusenga Imana nkaho uyireba, kuko niba utayireba yo irakureba”**. Uwo muntu ati: Mbwira kubyerekeye imperuka? Intumwa Muhamadi ati **“Ntabwo uyibazwa ayifiteho ubumenyi kurusha ubaza”**. Uwo muntu ati: Ngaho mbwira ibimenyetso byayo? Intumwa Muhamadi aravugaga ati **“Ni igihe umujakazi azabyara Sebuja, ukanabona abantu batambaye inkweto bambaye ubusa b’abakene babashumba b’intama barushanwa kubaka amazu”**. Umari ati: Nuko aragenda, intumwa Muhamadi amara akanya gato, maze aravugaga ati **“Yewe Umar! Uzi awabazaga uwo ariwe?”** ndavugaga nti: Imana n’intumwa yayo niba bamuzi. Intumwa Muhamadi aravugaga ati **“Uriya ni Jibril waje kugira ngo abigishe idini ryanyu”**.

Iyi Hadfith ni gihamya y’inkingi za Islam no Kwemera ndetse na Ih’san.

Mu ijambo ry’intumwa Muhamadi rigira riti **“Ntabwo ubazwa kubyerekeye imperuka, abizi kurusha ubaza”** iki ni gihamya ko intumwa Muhamadi atarazi igihe imperuka izabera, kizwi na Allah wenyine.

**Ijambo rye rigira riti
“Umujakazi kubyara Sebuja”**

Bisobanuye ko:
Gusuzugura bizaba byinshi

Abacakara kuba ari benshi

Ibihe kuzahinduka

Ko umwami azarongora mu bacakara bakamubyarira umwana, uwo mwana akazaba umwami nyuma yo gukwa kwa se, bityo akaba ariwe Shebuja wa Nyina.

Inyungu dukura muri Hadith ya Jibril

1. Nuko umunyeshuri afite uburenganzira butandatu: Ukuri kwe ubwe, ukuri k'umwarimu we, ukuri kw'ahantu yigira, ukuri kw'abagenzi be ari kumwe nabo, ukuri kw'igitabo cye, n'ukuri k'ubumenyi yiga.

- Ukuri kwe ubwe: Ubumenyi ni amasengesho (kwiyezeza Imana no gukurikira), kurikiza abatubanjirije by'ukuri, gutinya, gukurikira, kwibombarika no kwirinda kwiyezera. Guhazwa n'ibyo ufite no kudakunda iby'isi cyane, kurangwa no gukunda ubumenyi, no koroha, kurangwa n'indagagaciro ya kigabo no kwirinda amaraha. Kwirinda ibyicarwo bidafite agaciro no kurangwa no korohera abandi ndetse no gushikama. Kugira umwete mu gushyira ubumenyi, gukora urugendo rwo kubushaka, kubugenderaho, kububungabunga. Kumenya gutandukanya ibintu bitoya mu binini (amashami n'igiti) guhungira ku Mana, kurangwa n'indagizo mu bumenyi ndetse n'ukuri. Ingabo y'umunyeshuri igomba kuba ijamba (ntabwo mbizi) kubungabunga igishorwa (igihe) kwiteza imbere (kugira ubumenyi rusange) gusoma neza kandi yubahiriza inyajwi. Kumenya kubaza neza, hanyuma kumva neza, hanyuma gusobanukirwa hanyuma gushyira mu bikorwa, akamenya kuja impaka zitari iza ngo turwane, gusubiramo amasomo, kuba hagati ya Qor'an na Hadith ndetse n'ubumenyi bwabyo, kuzuza ibikoresho bya buri bumenyi. Gukora mu guhunga gukunda ubuyobozi no kwamamaza ku isi. Agomba kurangwa no kwiyezera amababa no kugirira neza abantu. Amaturo y'ubumenyi: Ni ukwamamaza ukuri, ateguka gukora ibyiza ubuza gukora ibibi, kumenya kugereranya hagati y'ibifite inyungu n'ibifite ingaruka, yamamaza ubumenyi no gukunda ibifite akamaro gushyiraho umwete no kuvuganira neza abayisumu ahakeneye ukuri n'ibyiza. Kugira icyubahiriro, no gucunga ubumenyi no kubana nta kuryarya no kureka kwiga bya nyirarushya no kureka kwishyira imbere igihe kitageze. Kurangwa no gukumira ibinyoma n'ibiteza urujijo ntube ucamo abantu ibice cyangwa gushyira abantu mudutsiko.

- Ukuri k'umwarimu we: Abantu kuri iki barimo ibice bibiri ndetse n'icyo hagati, nkuko turi buze kubibona nuko ibangikanya rya mbere ryabaye ku isi ryatewe n'ibiteye urujijo ndetse no gukabya mu kubaha abantu beza, ni byiza ko twarangwa no kudakabya mu kubaha abamenyi, ntitubazamure cyane kandi ntitubashyire hasi cyane.

- Ukuri kw'aho yigira.

- Ukuri kwa mugenzi we: Imana yaravuze iti **“Muri umuryango uboneye watoranyirijwe abantu”** n'intumwa Muhamadi yaravuze ati **“Ntabwo umwe muri mwe azaba umwemera w'ukuri, atanje gukunda mugenzi we nk'uko yikunda”**.

- Ukuri kw'igitabo: Nuko agomba kubungabunga ibitabo, kuko Imana yaduhaye inema z'ibitabo ni ngombwa rero kubibungabunga.

- Ukuri k'ubumenyi: Ni ugufata ubumenyi neza no kubuzirikana iteka ubusubiramo no kubukoresha, kuko ari ngombwa k'umuntu wize kubukoresha, yarangiza akabuhamagarira abantu. Kuko iyi ari inema kandi agomba gushimira Imana kuri iyo nema.

2. Mu muco mwiza wo kubaza: Ni umuntu kubaza ibifite akamaro ndetse n'inyungu.
3. Umunyeshuri kandi agomba kurinda uko agaragara imbere y'abantu.
4. Nyuma yo gupfa kw'intumwa Muhamadi ntabwo byemewe kuvuga ngo: Imana n'intumwa yayo nibo babizi, ahubwo baravuga bati: Imana niyo ibizi.

Umusingi wa Gatatu: Ni ukumenya intumwa yanyu Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

Akaba ari Muhamadi mwene Abdullah, mwene Abdul Mutwalib, mwene Hashimu, na Hashimu akaba ari umukurayishi kandi abakurayishi bakaba ari abarabu, n'abarabu bakaba ari urubyaro rwa Ismail mwene Ibrahim umukunzi w'Imana (Imana ibahe amahoro n'imigisha).

Intumwa Muhamadi: Yari afite imyaka mirongo itandatu n'itatu, harimo mirongo ine yabayeho mbere y'uko aba intumwa na makumyabiri n'itatu yabayeho ari intumwa n'umuhanuzi.

Yari umuhanuzi kubera ijamba ry'Imana ryamubwiye ngo (Soma). Aba intumwa kubera ijamba ry'Imana rigira riti (Yewe uwitwikiriye).

Igihugu cyeye: Ni Makka anikukira Madina.

Iki gice gikubiyemo incamakeye y'amateko y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) hakubiyemo: izina rye, imyaka ye, na bikeye mu ivugabutumwa rye.

Ni ngombwa ko tumenya ku intumwa Muhamadi ibi bikurikira:

Izina rye n'igisekuru cye:

Akaba ari Muhamadi mwene Abdullah, mwene Abdul Mutwalib, mwene Hashimu, na Hashimu akaba ari umukurayishi kandi abakurayishi bakaba ari abarabu, n'abarabu bakaba ari urubyaro rwa Ismail mwene Ibrahim umukunzi w'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

Imyaka ye:

Intumwa Muhamadi: Yari afite imyaka mirongo itandatu n'itatu, harimo mirongo ine yabayeho mbere y'uko aba intumwa na makumyabiri n'itatu yabayeho nyuma y'ubutumwa.

Igihe cy'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi kigabanyijemo ibice bibiri:

Igice cya Makka:

Cyamaze imyaka cumi n'itatu

Igice cya Madinat:

Cyamaze imyaka icumi

Ese intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari umuhanuzi cyangwa yari intumwa?

Intumwa Muhamadi yari umuhanuzi akaba n'intumwa, umuhanuzi kubera ijambo (Soma) hanyuma aba intumwa kubw'ijambo ry'Imana (Yewe witwikiriye).

Incamate y'amateka y'Intumwa Muhamadi

Imana yamwohereje azanye ububurizi ku ibangikanyamana, anahamagarira abantu gusenga Imana imwe rukumbi. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Yewe uwitwikiriye (uvugwa aha ni Intumwa Muhamadi)! Haguruka uburire (ibiremwa), Unahe ikuzo Nyagasani wawe. Unasukure imyambaro yawe. Unitarure ibigirwamana. Ntukanatange (ikintu) ugamiye indonke"**. Igisobanuro cy'ijambo **(Haguruka uburire)** ni ukuburira abantu kureka ibangikanya, akanahamagarira gusenga Imana imwe. Naho igisobanuro cy'ijambo **(Unahe ikuzo Nyagasani wawe)** ni ukumukuza ushingiye kuri Tawuhidi. Naho igisobanuro cy'ijambo **(Unasukure imyambaro yawe)** sukura ibikorwa byawe ntibirangwemo ibangikanya. Igisobanuro cy'ijambo **(Unitarure ibigirwamana)** ni ukubihungira kure byo ubwabyo ndetse na bene byo, ibi byatwaye imyaka icumi ahamagarira abantu Tawuhidi, nyuma y'imyaka icumi yajyanywe mu ijuru maze ahabwa itegeko ry'amasengesho atanu, intumwa yasengeye Makka imyaka ibiri nyuma yahoo ategukwa kwimukira Madina.

Ivugabutumwa mu gihe cya Makka, ryibandaga kugushimangira Tawuhidi no guhamagarira abantu kureka ibangikanya, ndetse no kwereza Imana yonyine amasengesho, iri vugabutumwa ryarakomeje rimara imyaka 13.

Hanyuma intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) itagekwa kwimukira Madina, naho ivugabutumwa ryakomeje kwibanda kuri Tawuhidi hiyongereyeho kumanuka kw'andi mategeko y'idini yaba ayarebana n'amasengesho ndetse n'arebana n'imikoranire ndetse n'arebana n'ubuzima muri rusange.

Usibyeke uwitegereje mu mateka y'intumwa Muhamadi, cyane cyane mu ivugabutumwa rye asanga guhamagarira abantu Tawuhidi byarakomeje kuranga intumwa Muhamadi kugeza apfuye, aha hakaba harimo igisubizo ku bantu bagandisha abantu ntibige Tawuhidi, bababwira ko kwiga Tawuhidi bitarenza iminota mikeya.

Ijambo ry'umwanditsi rigira riti (Nuko ajyanwa mu ijuru) twungukamo ibi bikurikira:

1. Nuko ibyo intumwa Muhamadi yavuze byerekeranye n'inkuru z'ibyihishe, tugomba kuvuga tuti: Turemeye tunahamije ukuri kwabyo kandi tuvuye ku izima.
2. Agaciro k'amasengesho atanu y'itegeko, ubwo Imana yayamutegekeye mu ijuru.

Kwimuka: Ni ukuva mu gihugu cy'ibangikanya ukajya mu gihugu cya kislamu. Kwimuka ni itegeko ku bayislamu bava mu gihugu cy'ibangikanya bagana mu gihugu cya Kislamu, bikaba bizahoroho kuzageza ku munsu w'imperuka.

Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, babandi bihemukiye, abamalayika babakuramo roho zabo bababwira bati "Mwari mu biki?" Bakabasubiza bati "Twari abanyanteye nke tunatotezwa ku isi". Hanyuma (abamalayika) bakababwira bati "Ese isi ya Allah ntiyari ngari ngo mwimukire ahandi?" Abo, ubuturo bwabo ni mu muriro wa Jahanamu kandi ni ryo herezo ribi" "Uretse abanyanteye nke mu bagabo, abagore n'abana badashoboye kwirwanaho cyangwa kuyoboka inzira (yo kwimuka)" Ndetse n'ijambo ry'Imana rigira riti "Yemwe bagaragu banjye bemeye! (Niba mubuzwa gusenga Allah, muzimuke kuko) mu by'ukuri, isi yanjye ni ngari. Bityo, mube ari njye musenga nyenye".

Al Baghawiy yaravuze ati: Impamvu iyi ayat yamanutse ku bayislamu bari Makka batimutse, Imana yabahamagaye mu izina ry'abemera.

Na gihamya ishimangira ukwimuka muri Hadith, ni ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Ntabwo kwimuka bizahagarara ukwicuza kudahagaze, kandi ntabwo ukwicuza kuzahagarara izuba ritarasiye iburengerazuba"

Kwimuka bigabanyijemo ibice bitatu:

Kwimuka uva mu gihugu cy'abahakanyi ugana mu gihugu cy'abayislamu
Ibyi itegeko ryabo: Ni ngombwa.

Kwimuka uva Makka ujya Madina: Uku kwimuka kwarangiranye no gufungura umujyi wa Makka.

Kwimuka uhunga ibyo Imana yategetse byose ko byimukwa:
Byaba ari igikorwa, cyangwa uwagikoze, igihe ndetse n'ahantu.

Igikorwa cyimukwa: Ni buri kintu cyose Imana yaziririje, no kwisonga yibyo bikorwa ni ibangikanya.

Ugikora ugomba kwimukwa: Ni abahakanyi n'indyarya n'abandi.

Igihe kigomba kwimukwa: Ni ukwimuka ibihe abahakanyi bakoramo iminsi mikuru.

Ahantu: Kwimuka ahantu hose abahakanyi bakorera iminsi mikuru.

* Ukurangira ko kwicuza ni kimwe mu bintu bibiri:

1. Izuba kurasira iburengerazuba.
2. Kugerwaho n'urupfu. Imana yaravuze iti "Babandi bakomeza gukora ibikorwa bibi ntibajya bakirirwa ukwicuza kwabo, kugeza ubwo umwe muri bo agerwaho n'urupfu, maze akavuga ati "Mu by'ukuri, ubu ndicujije"; ndetse na babandi bapfuye ari abahakanyi (ukwicuza kwabo nako ntikwakirwa)".

***Ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Nta kwimuka kwemewe nyuma yo gufungura umujyi wa Makka".** Bisobanuye kwimuka uva Makka ujya Madina. Muri iyi mvugo y'intumwa harimo ikimenyetso cy'uko Makka itakongera kuba igihugu cy'abahakanyi.

Intumwa imaze gutuza Madina, yategetswe andi mategeko ya Islam, urugero: Gutanga Zakat (1), gusiba, gukora umutambagiro mutagatifu (Hija), kurwana Jihadi na adhana, gutegeka gukora ibyiza no kubuza gukora ibibi n'andi mategeko ya Islam.

Ibi byamaze imyaka 10, nyuma yaho intumwa Muhamadi yitabye Imana (2).

Idini ye iracyariho, iyo niyo dini ye, nta kiza atamenyesheje abantu be, nta n'ikibi ataburiye abantu be.

Ikiza yagejeje ku bantu be: Ni Tawuhidi ndetse n'ibintu byose Imana ikunda ikanabyishimira.

Naho ibibi yatuburiye: Ni ibangikanya, ndetse n'ibindi byose Imana yanga kandi itishimira (3).

(1) Sheikh Ibun Uthayimin yaravuze ati “Zakat yategetswe bwa mbere Makka, ariko nta gipimo cyashyizweho ndetse n'ibyo umuntu agomba kuyitangamo, naho Madina hashyizweho ibipimo ndetse n'ibyo igomba gutangwamo”.

(2) Intumwa Muhamadi yapfuye mu mwaka wa 10 nyuma yo kwimukira Madina ashyingurwa mu cyumba cya Aisha (Imana imwishimire).

(3) “Nta kiza na kimwe intumwa Muhamadi atamenyesheje abantu be, nta n'ikibi atababuriye” Ni ngombwa rero guhamya ko intumwa yasohoje indagizo, ikanageza ubutumwa ku bantu, ikagira inama abantu, ikarwana inkundura mu nzira y'Imana, akadusigira idini yera.

Ibiziririjwe bihambaye:

Ibangikanya rikuru
(rikura umuntu mu buyislamu)

Ibangikanya ritoya
(ridakura umuntu mu buyislamu)

Ibyaha bikuru (Ni ibyaha byagenewe ibihano byihariye)

Ibyaha bitoya (Ni buri icyaziririjwe cyase kitagenewe igihano cyihariye)

Imana yatumye intumwa Muhamadi ku bantu bose, inatega abantu n'amajini kumwumvira.

Gihamya yabyo ni ijamba ry'Imana rigira riti **"Vuga (yewe Muhamadi uti): Yemwe bantu! Njyewe ndi intumwa y'Imana kuri mwebwe mwese"** (1) Imana kandi niwe yuzurishije idini. Gihamya ni ijamba ry'Imana rigira riti **"Uyu muni mbuzurije idini ryanyu, n'inema zanjye kuri mwe ndazikwije kandi nishimiye ko Islam iba idini ryanyu"** (2). Na gihamya y'urupfu rw'intumwa Muhamadi, ni ijamba ry'Imana rigira riti **"Mu by'ukuri, wowe uzapfa, kandi nabo (abantu) bazapfa"** **"Hanyuma mu by'ukuri, mwese ku muni w'imperuka muzaburanira kwa Nyagasani wanyu"**

(1) Intumwa Muhamadi yatumwe ku bantu bose, ibyo bikaba byarahanaguye andi mategeko yose yariho mbere ye, bityo Abayahudi n'abakirisitu bo ku gihe cy'intumwa Muhamadi ndetse n'abo kuri iki gihe cyacu, ubutumwa buramutse bubagezeho ntibayoboke Idini ya Islam, icyo gihe baba ari abahakanyi kabone nubwo baba bakurikiza ibyo Mussa ya Issa yazanye.

1- Gihamya y'ibyo ni ijamba ry'Imana rigira riti **"Vuga (yewe Muhamadi) uti "Yemwe abahawe igitabo! Nimuze ku ijamba riboneye hagati yacu namwe; ry'uko tutagomba kugira uwo dusenga utari Allah, kandi ntitugire icyo tumubangikanya na cyo"**.

2- N'ijamba ry'Imana rigira riti **"Mujye murwanya babandi batemera Allah n'umuni w'imperuka, batanaziririza ibyo Allah yaziririje ndetse n'ibyo intumwa ye yaziririje, (munarwanye) bamwe mu bahawe igitabo batayobotse idini ry'ukuri (Islamu)"**.

3- Ijamba ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti **"Ndahiye k'uwo umutima wanjye uri mu biganza bye, ntabwo Umuyahudi azanyumva ndetse n'umukirisitu hanyuma ngo babure kunyemera, usibye ko bazaba mu bantu bo mu muriro"**.

(2) Iyi ayat harimo igisubizo ku abanyabihimbano.

Abantu bapfuye bazazurwa, Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Twabaremye tubakomoye mu gitaka, ni nacyo tubasubizamo (igihe mwapfuye), ndetse ni nacyo tuzongera kubavanamo ku yindi nshuro (igihe cyo kuzurwa)”.

N’ijamba ry’Imana rigira riti “Kandi Allah yabakujije abakuye mu butaka nk’ibimera”. No mu ijamba ry’Imana rigira riti “Hanyuma azabubasubizamo (igihe cyo gupfa) ndetse anabubasohoremo (ku muni w’izuka)”.

Nyuma y’izuka bazabarurirwa kandi bahemberwe ibikorwa byabo bakoze. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Kandi ibiri mu birere n’ibiri mu isi ni ibya Allah, (yashyizeho ayo mategeko) kugira ngo ahane inkosi z’ibibi kubera ibyo zakoze, ndetse anahemba ibyiza (ijuru) abakora ibyiza” (1).

Uhakanye izuka aba ari umuhakanyi, gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Abahakanyi bakeka ko batazazurwa (ngo babazwe)? Vuga (yewe Muhamadi) uti “Yego! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wanjye, rwose muzazurwa maze mubwirwe ibyo mwakoze, kandi

kuri Allah ibyo biroroshye.” (2).

Kandi Imana yohereje intumwa gutanga inkuru nziza no kuburira, gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “(Izo) ntumwa zitanga inkuru nziza zinaburira”. Uwazibanjirije ni Nuhu, n’uwazisozereje ni Muhamadi niwe musozo w’intumwa zose. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Mu by’ukuri, twaraguhishuriye nk’uko twahishuriye Nuhu ndetse n’intumwa zaje nyuma ye” (3).

(1) Abantu bese bazasogongera k’urupfu uko byagenda kose, kandi bazurwe k’umuni uhambaye, ariwo umuni w’imperuka, nyuma yaho babarurirwe banahembwe buri wese hakurikijwe ibikorwa bye.

(2) Uhakanye izuka ndetse no kubarurirwa, uwo aba ari umuhakanyi, kuko aba ahakanye imwe mu nkingi zo kwemera.

(3) Nuhu niwe ntumwa ya mbere, gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Mu by’ukuri, twaraguhishuriye nk’uko twahishuriye Nuhu ndetse n’intumwa zaje nyuma ye”. Naho umuhanuzi wa mbere yari Adam (Amahoro y’Imana aye kuri we), gihamya nuko intumwa Muhamadi yabajijwe kubyerekeye Adam, ko yaba yari umuhanuzi? Aravugaga ati “Yari umuhanuzi Imana yavugishije”. Uwasozereje intumwa n’abahanuzi ni Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti “Ntabwo Muhamadi yari se w’uwo ariwe wese muri mwe, ahubwo ni intumwa ya Allah akaba n’uwasozereje abahanuzi”.

Bityo buri wese waza yiyita intumwa cyangwa umuhanuzi nyuma y’intumwa Muhamadi aba ari umunyakinyoma akaba n’umuhakanyi, ndetse n’uwemeye uwo munyakinyoma mubyo avugaga nawe aba ari umuhakanyi nkawe.

Imana yategetse abantu bose, guhakana ibigirwamana no kwemera Imana. Ibunil Qayim yaravuze ati **“Twaghut: bisobanuye buri kintu cyose umuntu yarengeraho imbibi z’Imana, haba mu bisengwa cyangwa ibiyobokwa ndetse n’ibyumvirwa”**.

Buri muryango w’abantu Imana yawoherejemo intumwa, guhera kuri Nuhu kugeza kuri Muhamadi, zibatega gusenga Imana imwe rukumbi zinababuza gusenga ibigirwamana. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti **“Kandi rwose buri muryango (umat) twawoherejemo intumwa (kugira ngo ibabwire iti) "Nimusenge Allah (wenyine) kandi mwirinde (gusenga) ibigirwamana"**.

Kandi ibigirwamana ni byinshi, ariko ibiri ku isonga ni bitanu: Ibilis (umuvumo w’Imana ube kuri we), umuntu usengwa akabyishimira, uhamagarira abantu kumusenga, uvuga ko azi bimwe mu bumenyi bw’ibiyihishe ndetse n’uyoboresha amategako atari ay’Imana. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti **“Nta gahato mu kwinjira mu idini (ya Islamu); inzira y’ukuri yamaze kugaragara itandukana n’ubuyobe. Bityo uhakana ibigirwamana akemera Allah, aba afashe umurunga ukomeye (inzira y’ukuri)”**. Iki nicyo gisobanuro cy’ijamba (La ilaha ila llahu), Hadith iragira iti **“Umutwe wa buri kintu ni ubuyislamu, n’inkingi zacyo ni Iswala, n’agasongero kabyo ni ukurwana jihadi mu nzira y’Imana”**

Imana yatumye intumwa n’abahanuzi, kugira ngo batange inkuru nziza banaburire abantu, bose bari bahuriye kuguhamagarira abantu Tawuhidi no kugendera kure ibigirwamana n’ibangikanya mu moko yaryo yose, gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti **“Kandi rwose buri muryango (umat) twawoherejemo intumwa”** bisobanuye muri buri gatsiko k’abantu **“(kugira ngo ibabwire iti) "Nimusenge Allah (wenyine)"** ni mumugire umwe **“Kandi mwirinde (gusenga) ibigirwamana"**. Bisobanuye ngo nimwitandukanye n’ibigirwamana, iyi mvugo irarenze mu kubuza akaba ari ugushimangira kwitandukanya n’ibangikanya ndetse n’abarikora. Imana ikaba yarategetse abantu bose guhakana ibigirwamana, bakemera Imana, ni ngombwa rero kubanza guhakana ibigirwamana mbere yo kwemera Imana, Imana iti **“Uzahakana ibigirwamana maze akemera Imana”**.

Twaghut: bisobanuye buri kintu cyose umuntu yarengeraho imbibi z’Imana, haba mu bisengwa (nk’amabuye n’ibiti) cyangwa ibiyobokwa (nk’abamenyi babi) ndetse n’ibyumvirwa (nk’abayobozi batumvira Imana).

Ibishobora kwitwa Twaghut: Ni nyinshi, ariko ibiri ku isonga ni bitanu: Ibilis umuvumo ube kuri we (Sheikh hano yavumye Shitani mu rwego rwo kuvuga gusa), ikindi gishobora kwitwa Twagut ni: Usengwa nawe akabyishimira, n’uhamagarira abantu kumusenga, n’uvuga ko afite ubumenyi bw’ibiyihishe ndetse n’uyoboresha amategako Imana itamanuye.

Gutegekesha amategeko Imana itamanuye harimo ibisobanuro:

Ubuhakanyi bukuri:

Igihe umuntu yemera ko amategeko yashyizweho n'abantu ameze nk'ayi Mana cyangwa se aruta ay'Imana.

Ubuhakanyi buri muni y'ubukuru:

Ni igihe umuntu yemera ko gutegekesha amategeko Imana itamanuye atari byo, ariko akayategekesha kubera irari cyangwa gukunda ubuyobozi cyangwa izindi mpamvu.

Ibnil Qayim yagabanyije Jihadi mo inzego enye:

Jihadi yo umuntu kurwanya umutima we:

Iyo ibaho hakoreshejwe ubumenyi n'ibikorwa no guhamagarira abantu inzira y'Imana no kwihangana

Jihadi yo kurwanya Shitani:

Iyo ibaho hakoreshejwe kureka Shubuhati (ibangikanya n'ibihimbano) no kureka irari (ibyaha bikuru n'ibito).

Jihadi yo kurwanya abahakanyi n'indyarya:

Iyo ibaho hakoreshejwe umutima n'ururimi, umutungo ndetse n'umubiri.

Jihadi yo kurwanya abakuru bamahugu n'ibihimbano n'ibibi byose:

Iyo ibaho hakoreshejwe amaboko, ururimi ndetse n'umutima.

UMUSOZO

Ni ngombwa kuri buri wese ufite ubwenge ko agomba gutekereza kuri iyi nyandiko ihambaye, akayitaho cyane by'umwihariko, kubera iminsi ihambaye ikubiyemo umuntu wese akeneye mu mva ye.

Aha niho ndangiriye, Imana niyo ifite ubumenyi buhambaye, amahoro y'Imana abe ku intumwa Muhamadi n'abiwe n'abasangirangendo be.

INCAMAKE

IMISINGI ITATU (YO NI INCAMAKE Z'IBIBAZO BYO MU MVA) NA GIHAMYA ZAYO, NI KUKI TWIGA TAWUHIDI? NI KUKI TWIGA IMISINGI ITATU? NI IYIHE NYUNGU DUKURA MU KUYIGA?	IBINTU BINE NA GIHAMYA YABYO (SURAT AL ASWIR)	Kugira Ubumenyi	Ukumenya Imana, no kumenya intumwa yayo no kumenya idini ya Islam ushingiye kuri za gihamya (bisobanuye Imisingi itatu)
		Kubukoresha	“Ubumenyi buhamagara ibikorwa byabwitaba bikabana bitabwitaba bukigendera” N’umumenyi udakoresheje ubumenyi bwe – uwo azahanwa mbere y’abasenga ibigirwamana.
		Kubuhamagarira abantu	Ibisabwa kugira ngo ukore Daawat: Ni ukwiyereza Imana, kugira ubumenyi bw’idini, kumenya uko uhamagarwa ameze, kugira ubugenge no kwihangana.
			Icyamba mbere umuntu ahamagarira abandi: Ni Tawuhidi, iryo niryo vugabutumwa ry’abahanuzi n’intumwa. Urwego ruhambaye rw’ivugabutumwa ni ugusenga Imana imwe no kwirinda ibangikanya.
	Kwihanganira ibigeragezo muri byo	Ni ukwihanganira kumvira Imana (nko gusari) no kwihanganira kureka ibyaha (nka Riba) no kwihanganira amageno y’Imana ababaza (nk’ubukene).	
Kwihanganira gushaka ubumenyi, hanyuma kubukoresha hanyuma kubuhamagarira abantu.			
IBINTU BITATU	Tawuhidu Rububiyat (Uwihariye kuba ari Nyagasani), uwo ningombwa kumuharira ubumana. Ndetse na Tawuhidu y’amazina y’Imana n’ibisingizo byayo.		
	Tawuhidu Uluhiyat (Kwiyereza Imana) ko Imana itishimira kuyibangikanya n’icyo aricyo cyose mu masengesho yayo, yaba Malayika uri hafi yayo cyangwa intumwa yatumwe.		
	Kwitandukanya n’ibangikanya ndetse n’abarikora, ku mutima (ni ukwanga abahakanyi), ku rurimi (ni ukuvuga uti: (Mu by’ukuri, njyewe nitandukanyije nibyo musenga), no ku mubiri (Ni ukutifatanya nabo mu minsi mikuru yabo no kwirinda kwisanisha nabo).		

IMISINGI ITATU (YO NI INCAMAKE Z'IBIBAZO BYO MU MVA) NA GIHAMYA ZAYO, NI KUKI TWIGA TAWUHIDI? NI KUKI TWIGA IMISINGI ITATU? NI IYIHE NYUNGU DUKURA MU KUYIGA?	KUKI TWIGA TAWUHIDI	(Al Hanafiyat): bisobanuye umugenzo utandukanye n'ibangikanya ukaba ushingiyeye ku kwiyezeza Imana ndetse na Tawuhidi.
	IMISINGI ITATU	Kumenya Imana Nyagasani: Nyagasani wawe ni inde? N'iki cyakumenyesheje Nyagasani wawe? Nyagasani: Bisobanuye usengwa amasengesho anyuranye, itegeko rigenga umuntu ukorera igikorwa cy'amasengesho utari Imana, na gihamya yabyo. Kumenya idini ya Islam ushingiyeye kuri za gihamya: Kumenya igisobanuro cya Islam, inzego z'idini, inkingi za Islam, kumenya igisobanuro cy'ubuhamya (Shahada), inkingi zo kwemera, ibice bigize ukwemera, Ih'sanu, gihamya y'inzego z'idini, ibimenyetso by'imparuka.
		Kumenya intumwa y'Imana Muhamadi: Bisobanuye kumenya igisekuru cye, ukuvuka kwe, imyaka yapfuye afite, ubutumwa bwe, igihugu cye, impamvu yatumye atumwa, igihe yamaze ahamagarira abantu Tawuhidi, urugendo yakoze rwa Israu na Miiraji, aho iswala yategekewe n'igihe yategekewe? Kwimukira Madina itegeko ryabyo n'igihe byabereye, ni ryari andi mategeko yategekewe? Igihe intumwa yakoreye ivugabutumwa, igihe intumwa yapfiriye, ibyo yazanye bikubiye mu idini, kuba ubutumwa bwe ari rusange ku bantu n'amajini no kuba idini yuzuye ndetse n'inema z'Imana zikwiye.

IMISINGI ITATU (YO NI INCAMAKE Z'IBIBAZO BYO MU MVA) NA GIHAMYA ZAYO, NI KUKI TWIGA TAWUHIDI? NI KUKI TWIGA IMISINGI ITATU? NI IYIHE NYUNGU DUKURA MU KUYIGA?	UMUSOZO	Ukuzuka nyuma yo gupfa n'ibibarura ku bikorwa, n'ubuhakanyi k'umuntu wese uhakana izuka, inshingano z'intumwa n'ivugabutumwa ryabo, intumwa ya mbere n'iya nyuma, inkingi ebyiri za Tawuhidi: arizo guhakana ibigirwamana no kwemera Imana imwe, igisobanuro cy'ibigirwamana, ibigirwamana biri ku isonga, uburyo bwo guhakana ibigirwamana, igisobanuro cy'ijambo La ilaha ila llahu, Islam kuba ariwo mutwe w'idini, inkingi z'idini ikaba iswala naho agasongero k'idini ikaba Jihadi mu nzira y'Imana.			
		Types of Struggle	Kurwana Jihadi n'umutima wawe	Ikorwa hashingiwe ku byaje muri Surat Al Aswir (Ubumenyi no kubukoresha no kubuhamagarira abandi ndetse no kwihangana).	
			Jihadi yo kurwanya Shitani	IRARI	Ni ibyaha bikuru (aribyo buri cyaha cyagenewe igihano bwite).
					Ibyaha bitoya (aribyo buri kintu cyaziririjwe ariko kitagenewe igihano bwite).
				IBIDASOBANUTSE	Ibangikanya rikuru (rikura umuntu mu idini ya Islam). Ibangikanya ritoya.
					Ibihimbano
		Jihadi yo kurwanya abahakanyi n'indyarya	Ikorwa ku mutima, k'ururimi, ibihimba by'umubiri n'umutungo		
		Jihadi yo kurwanya abanyamahugu bakuru n'ibihimbano n'ibibi byose	Iyo ikorwa yakoreshejwe amaboko, ururimi ndetse n'umutima		
		Ibigirwamana	Ibigirwamana: ni buri kintu gituma umuntu arengera imbibe z'Imana, mu bisengwa (nk'ibiti n'amabuye) cyangwa ibiyobokwa (nk'abamenyi babi) ndetse n'ibyumvirwa (nk'abayobozi bigometse ku kumvira Imana). Ibigirwamana (Twaghut) ni byinshi, ariko ibiri ku isonga ni bitanu: Ibilis umuvumo w'Imana ube kuri we, n'umuntu usengwa abyishimiye, n'uhamagarira abantu kumusenga, n'uvuga ko afite ubumenyi bw'ibyihishe ndetse n'utegekesha amategeko Imana itamanuye.		
		Imana niyo ifite ubumenyi buhambaye kandi amahoro y'Imana n'imigisha yayo bisakare ku intumwa Muhamadi n'abiwe no ku abasangirangendo be.			

Ikizamini ku misingi itatu na gihamya zayo

Hitamo igisubizo cy'ukuri mu biri hagati y'udukubo tubiri:

- 1: Umwanditsi w'igitabo imisingi itatu: (Muhamadi mwene Sulayiman Atamimiy – Muhamadi mwene Abdul wahabi – byose ibyatambutse).
- 2: Imisingi itatu mu ncamake ni ibibazo byo mu mva (Nibyo – Sibyo).
- 3: Umwanditsi w'igitabo yasabiye ubusabe umusomyi mu gitabo imisingi itatu (ahantu habiri – abantu hatatu).
- 4: Igitabo cy'umwanditsi kirangwa no kuba (gifite interuro zoroshye – kuvuga mu ncamake yarangiza agasobanura- gutanga gihamya muri Qor'an na Hadith – gusabira umunyeshuri – gusubiza ibiri mu rujijo by'iki gihe – kubisobanura cyane – kuzana ibibazo bya ngombwa no kubisubiza – kuba Imana yarabihaye kwemerwa – ibyatambutse byose).
- 5: Birashoboka ishakiro ry'igitabo imisingi itatu kurigabanya mo ibice (bitanu – bitandatu)
- 6: Kwiga Tawuhidi: (Ni itegeko ritari rusange ku bantu bose – ni itegeko kuri buri muntu).
- 7: Gihamya y'ibintu bine: (Ni Surat Al Aswir – ni Surat Al Ikh'lasw).
- 8: Umuntu wize ubumenyi maze ntabukoreshe: (asa n'umukirisitu – umuyahudi – abo bose).
- 9: Kwihangana bigabanyijemo ibice: (bibiri – bitatu).
- 10: Igisobanuro cy'ijambo rya Imamu Shafiy kuri Surat Al Aswir nuko (ihagije kuba gihamya – irahagije ku zindi surat).

11: Umuntu wemeye igice kimwe mu bice bigize Tawuhidi, ibindi akabyihorera uwo ntabwo aba ari umwemera (Nibyo – Sibyo).

12: Kwitandukanya n'ibangikanyamana ndetse n'abarikora bikorwa (ku mutima no ku rurimi ndetse n'umubiri – ni ukwitandukanya n'igikorwa ndetse n'ugikora- byose hamwe).

13: Ikigambiriwe ku musigiti mu ijoambo ry'Imana rigira riti: Imisigiti yose n'iyi Mana (Ni imisigiti yubatswe – ibihimba umuntu yubamaho – ubutaka umuntu yubamaho- byose hamwe).

14: Uburyo bw'abakurambere (Ni ugutanga gihamya hanyuma ukwemera – ni ukwemera hanyuma gutanga gihamya).

15: Umumenyi wacu wayobye aba ameze (nk'umuyahudi – umukirisitu).

16: Uzayoba mu basenga cyane bacu uwo ameze (nk'umuyahudi – umukirisitu).

17: Ibintu bitatu nibyo misingi itatu: (Nibyo – Sibyo).

18: Ubusabe bugabanyijemo ibice (ubusabe bw'amasengesho n'ubusabe bwo gusaba icyo ukeneye – ubusabwe bw'ururimi rwako kanya n'ubw'ururimi rwivugira gusa).

19: Ubusabe bwo gusaba icyo ukeneye burimo ibice (bibiri – bine).

20: Abantu mu kwemera impamvu bagabanyijemo ibice (impande ebyiri n'icyo hagati – ibangikanya rikuru n'irito n'igice cyemewe).

21: Biremewe kwitabaza ibiremwa (mu buryo busesuye – mubyo bishoboye – mu byo bishoboye hashingiwe ku bintu bine).

22: Igisobanuro cy'ijambo La ilaha ila llahu ni (ushobora guhanga – ntawe ukwiye gusengwa usibye Allah - ntawe ukwiye gusengwa mukuri usibye Allah – ibyabanje byose).

23: Kwegerana kw'amadini (Biremewe – ni icyaha gikuru – ni ubuhakanyi).

- 24: Gihamya zemeza ko Imana iriho muri rusange (ni nyinshi – ni enye).
- 25: Ese abamalayika bafite imitima (Nibyo – Sibyo).
- 26: Ihuriro rya Tawuhidi no kwemera, nuko ukwemera ari rusange naho Tawuhidi ikaba ari igice muri uko kwemera (Nibyo – Sibyo).
- 27: Inkingi zo kwemera ni (5,6,8).
- 28: Ababangikanyamana bafite amasengesho bakorera Imana (Nibyo – Sibyo).
- 29: Uzasengwa mu mwanya w’Imana ariko we atabyishimiye aba ari (Twaghut – ntabwo ari Twaghut).
- 30: Guharira Imana kugenza ibiriho no kumanura imvura iyo niyo Tawuhidi (Al Uluhiyat – Rububiyat – Al Asimau wa Swifatu).
- 31: Mu bishobora gusenya Tawuhidi (ibangikanya rikuru – iritoya – ibihimbano).
- 32: Itegeko rya ngombwa kuruta andi ni: Ukugirira ineza ababyeyi bombi (Nibyo – Sibyo).
- 33: Ibiziririjwe bihambaye cyane: Ni ubusambanyi no kwica umuntu Imana yaziririje kwicwa: (Nibyo – Sibyo).
- 34: Urugendo rwa Miiraji ni urwo intumwa yakoze ava Makka ajye Iyerusaremu (Nibyi – Sibyo).
- 35: Intumwa Muhamadi yatumwe ku (bantu be by’umwihariko – yatumwe ku bantu n’amajini).
- 36: Intumwa Muhamadi (yarapfuye – abahanuzi ntabwo bajya bapfa).
- 37: Uhakanye izuka aba ahakanye ubuhakanyi (bukuru – butoya).
- 38: Idini y’intumwa n’abahanuzi (ni imwe – buri ntumwa yagiraga idini ryayo).

39: Kwimuka (kwarangiranye no gufungura umujyi wa Makka – kuracyahari kuzageza ku muni w'impera).

40: Kwimuka ni (ukwimuka uva mu gihugu cy'abahakanyi ugana mu gihugu cy'abayisumu – ni ukureka ibyo Imana yaziririje).

41: Idini ya Islam yaruzuye usibye ibibaho nk'inzozi z'ukuri (Nibyo – Sibyo).

42: Gukorera amasengesho ikitari Imana ni ibangikanya: (Rikuru – ritoya).

43: Ningombwa gutandukanya hagati y'itegeko rigenga igikorwa n'itegeko rigenga uwagikoze (Nibyo – Sibyo).

44: Intumwa ya mbere yari (Nuhu – Adam).

45: Intumwa yacu Muhamadi yari (intumwa – umuhanuzi)

**TORANYA MU MBONERAHAMWE YA MBERE ICYO BIJYANYE MU MBONERAHAMWE
YA KABIRI.**

Imbonerahamwe ya mbere	No	No	Imbonerahamwe ya kabiri
		1	Imvugo ya Ahmad igira iti: Iyo mbonye umuhakanyi mpumbya amaso yanjye kugirango ntareba umwanzi w’Imana.
Tawuhidi mu rurimi rw’icyarabu		2	Hakubiyemo kwemera buri kintu cyose kizaba nyuma yo gupfa
Tawuhidi mu mategeko y’Idini		3	Ni ukuvugisha ururimi no kwemera ku mutima no gukoresha umubiri yiyongera kubera ibikorwa byiza ikanagabanyuka kubera kwigomeka
Tawuhidu Uluhiyat		4	Islam no kwemera na Ih’san
Tawuhidu Rububiyat		5	Kubera Imana no kubera ikitari Imana
Tawuhidul Asimau wa Swifatu		6	Ni itegeko, iremewe iraziririjwe
Al Hanafiyat		7	Ni uburyo bwamategeko n’ubufatika
Impamagaro ya mbere n’integeka ya mbere muri Qor’an		8	Ibibazo byo mu mva
Nidu		9	Ubumenyi no kubukoresha no kubuhamagarira abantu no kwihangana
Gutinya (Al Khashiyat)		10	Gukora buri gikorwa kubera Imana no gukurikiza intumwa Muhamadi
Kwiringira (Tawakul)		11	Ni ukugira ukwemera k’ukuri ku Mana no kuyizera hanyuma ugashyiraho impamvu
Ibisabwa bibiri kugira ngo ibada yemerwe		12	Ni ubwoba bushingiye ku kumenya ubuhambare bw’ubwuwo utinya n’ubwami bwe bwuzuye
Ibintu bine mu ncamake		13	Ni ukugereranya no gusanisha
Ibintu bine mu ncamake		14	Muri Surat Al Baqarat
Impamvu zirimo ibice:		15	Ni ukutabogamira ku ibangikanyamana, gushingiye ku kwereza Imana ibikorwa no kuyisenga yonyine
Umuhigo urimo ibice		16	Ni uguharira Imana amazina yiyise ubwayo n’ibisingizo yisingije ubwayo mu gitabo cyayo ndetse no ku rurimi rw’intumwa yayo, tukabikora dushimangira ibyo Imana yihamirije ubwayo kuri yo tunahakana ibyo Imana yahakanye ubwayo kuri yo, tutabisobanura uko

			bitari cyangwa ngo kubipfobye cyangwa ngo tubisanishe n'ibyi biremwa.
Kubaga birimo ibice:		17	Ni uguharira Imana amasengesho yose
Kugira ubwoba birimo ibice:		18	Ni uguharira Imana ukurema ubwami no kugenza ibiriho
Islam		19	Ni uguharira Imana ibyo yihariye
Inzego z'idini		20	Ni igicumbi cy'inshinga wahada bisobanuye kugira ikintu kikaba kimwe rukumbi
Ukwemera		21	Ni iziba kurasira iburengerazuba cyangwa kugerwaho n'urupfu
Kwemera umunsi w'imperuka bikubiyemo:		22	Ni igituma umuntu arengera imbibe z'Imana mu bisengwa cyangwa ibiyobokwa cyangwa ibyumvirwa
Gushimangira kwitandukanya n'ibangikanya		23	Tawuhidu Rububiyat n'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo na Tawuhidu Al Uluhiyat no kwitandukanya n'ibangikanyamana ndetse n'abarikora.
Igihe kwicuza bizahagararira		24	Ni ukwicisha bugufi ku Mana uysisenga yonyine no kuyumvira no kwitandukanya n'ibangikanyamana ndetse n'abarikora.
Twaghut		25	Ni ibisengwa bifite ishusho bitari Imana.

IGICE CYA: 2

القواعد الأربع

“IBINTU BINE SHINGIRO”

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Ishimwe n'ikuzo bikwiye Imana, niyo dusingiza ni nayo dusaba inkunga n'imbabazi z'ibyaha, tunayikingaho ngo iturinde ibibi by'imitima yacu n'ingaruka z'ibikorwa byacu bibi, uwahisemo kuyoboka Imana ikamutera inkunga ntawamuyobya, n'uwayobejwe n'irari ry'umutima we ntawamuyobora. Ndahamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah wenyine nkanahamya ko Muhamadi ari intumwa y'Imana akaba n'ubugaragu wayo, nyuma y'ibyo:

INTANGIRIRO Y'UMUSOBANUZI W'IGITABO

UMWANDITSI W'IYI NYANDIKO

Ni Sheikhul Islam akaba n'umugandurambaga wo guhamagarira abantu kugana Tawuhidi, Imamu: Muhamadi mwene Abdul Wahab mwene Sulaiman A Tamimiy. Witirirwaga: Abul Husein. Yavukiye Uyyayinat mu mwaka wa (1115H) apfa mu mwaka wa (1206H).

Ibintu bine Shingiro ni inyandiko ya kabiri igomba kwigwa mu ruhererekane rw'inyandiko umunyeshuri agomba kwiga, kwita kuri iyi nyandiko byatewe ni mpamvu nyinshi zimwe muri zo:

Inama twagiriwe n'abamenyi bacu zo kwita kuri iyi nyandiko

Gukurikiza abamenyi beza batubanjirije

Harimo gusenya urujijo rugenda ruterwa n'abiki gihe

Kubera ko iyi nyandiko ari incamake y'igitabo Kashifu Shubuhati (gushyira ahagaragara urujijo)

Duhereye kuri iyi nyandiko mbere y'uko duhera ku gitabo Kashifu Shubuhati, kugira ngo hatagira urujijo na rumwe rusigara mu mutima w'umunyeshuri uwo ariwe wese.

Amashakiro y'igitabo Ibintu bine Shingiro Iyi nyandiko igabanyijemo ibice bitatu aribyo:

1. Intangiriro
(Ikiranga umunezero)

2. Agaciro ko kwiga
Tawuhidi

3. Ibintu Shingiro

ICYA MBERE: ITANGIRIRO (IKIRANGA UMUNEZERO)

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE
NYIRIMBABAZI

(1) Ndasaba Imana Nyir'ubuntu, Nyagasani w'intebe ihambaye y'icyubahiro, ko yagukunda hano ku isi ndetse no ku mperuka (2) Kandi ko yaguha umugisha aho uzaba uri hose (3).

Impamvu umwanditsi yatangiye inyandiko ye izina ry'Imana

1. Ni ugukurikiza igitabo cy'Imana n'intumwa n'abahanuzi (amahoro y'Imana abe kuri bo).

2. Kugendera ku bamenyi bamubanjirije bari bafite umuco wo gutangiza ibitabo byabo izina ry'Imana.

3. Ni mu rwego rwo gushakira umugisha ku izina ry'Imana Nyir'ubuntu

Sheikhul Islam Ibun Tayimiyat yaravuze ati “Iyo umuntu ari umwemera atinya Imana aba ari inshuti y'Imana” na gihamya yabyo ni ijamba ry'Imana rigira riti **“Nta gushidikanya ko mu by'ukuri, inshuti magara za Allah zitazigera zigira ubwoba ndetse n'agahinda”** (Abo ni babandi bemeye kandi bakaba baratinyaga Allah”

Al Baraka: Bisobanuye gukura no kwiyongera.

A Tabaruku: Bisobanuye gusaba gukura no kwiyongera.

Al Mubaraku: Ni umuntu ufite umugisha aho ari hose.

Gusaba umugisha birimo ibice bibiri:

Kandi Imana ikugire mubahabwa bakabasha gushimira (1).

Gusaba umugisha byemewe

Gusaba umugisha kutemewe, ariko ukutaraje haba mu mategeko y'idini cyangwa kutigeze kubaho, ubu buryo bukaba ari ibangikanyamana ritoya.

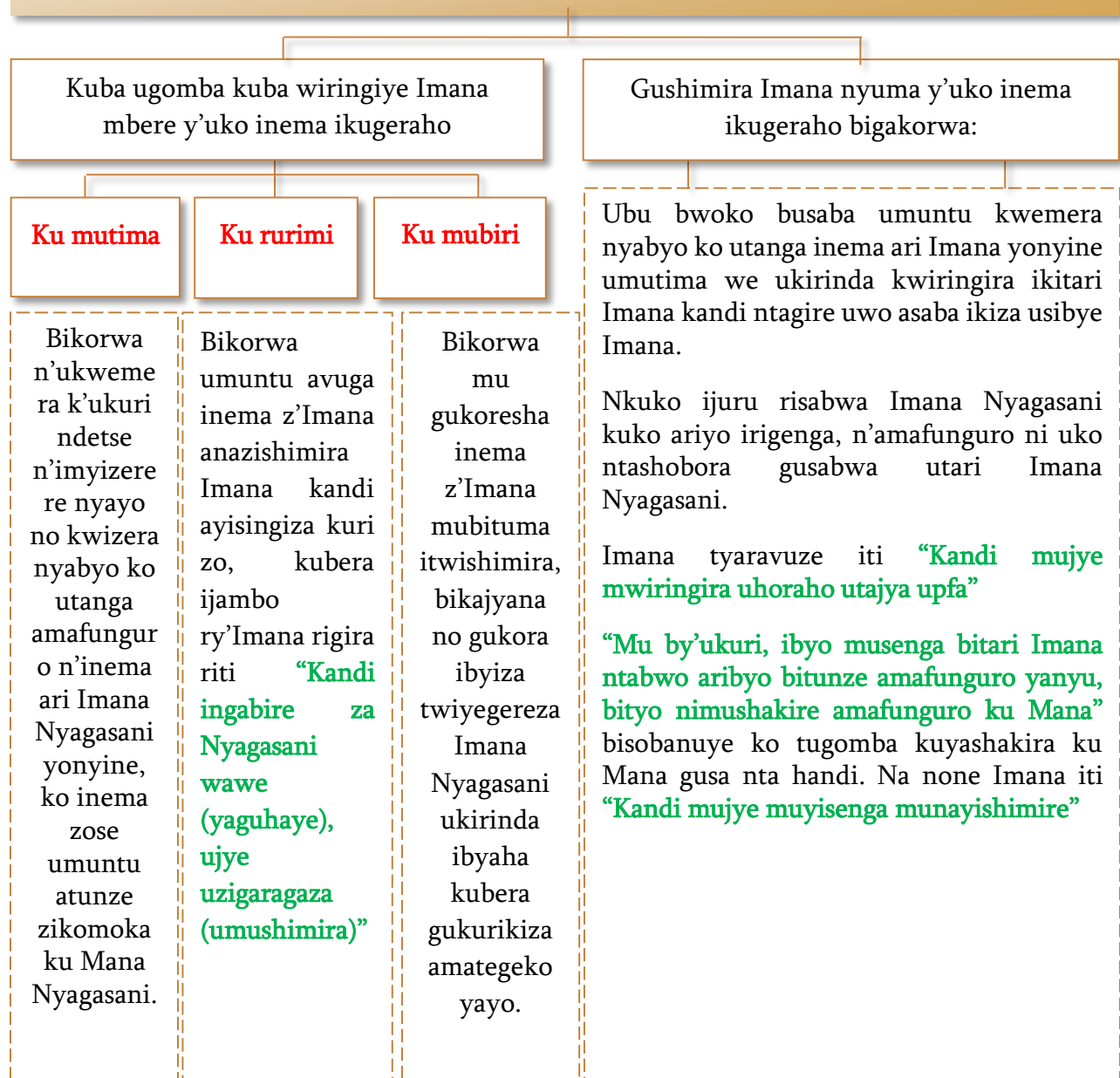
Gusaba umugisha kwaje mu mategeko y'idini: Nko gusarira mu Musigiti wa Makka cyangwa uwa Madinat

Gusaba umugisha kuriho: N'ubumenyi, ubusabe, n'ibindi nkabyo, umuntu ashobora gusaba umugisha yifashishije ubumenyi bwe n'ubusabe bwe bw'ibyiza, ibyo bikaba umugisha kuri we kuko twamubonyeho ibyiza byinshi. Nk'ibitabo bya Sheikhul Islam n'abandi bamenyi Imana yashyize mu bitabo byabo imigisha ndetse n'ibyiza maze bikagirira abantu akamaro.

(1) Inema yose iba ari ikigeragezo, gihamya z'ibyo ni nyinshi, muri zo twavugaga ijamba ry'Imana rigira riti **"Kandi tuzabagerageresha ibibi n'ibyiza"** N'ijamba ry'Imana rigira riti **"Nuko (Sulayimani) ayibonye iteye imbere ye, aravugaga ati "Ibi ni ku bw'ingabire za Nyagasani wanjye kugira ngo angerageze (arebe) niba nshimira cyangwa ntashimira! Kandi ushimira aba ashimira ku bw'inyungu ze, naho uhakana (aba yihemukiye). Mu by'ukuri, Nyagasani ni Umukungu, Umunyabuntu". Ni ijamba ry'Imana rigira riti "Iyo Nyagasani agerageje umuntu, akamwubahisha akanamuhundagazaho ingabire, aravugaga ati "Nyagasani wanjye yanyubahishije".**

Na Hadith iragira iti **"Abantu batatu mu bayisraheli Imana yashatse kubagerageza....."**

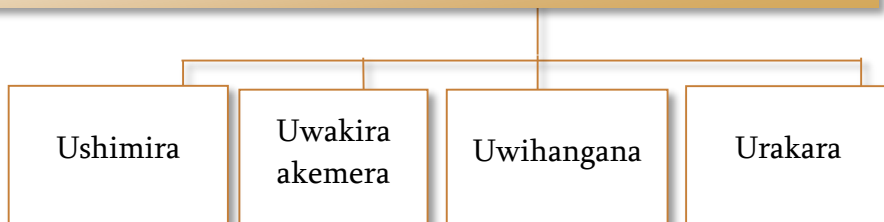
Inema zose zishingira kuri Tawuhidu Rububiyat na Tawuhidu Ululiyat, kuzishimira birimo ibice bibiri:

Kandi iyo ageragejwe arihangana (1)

(1) Kubera ko kwihangana ari itegeko nk'uko abayislamu bose babyemeranyijweho.

Abantu mu bijyanye no kugerwaho n'amakuba hano ku isi barimo ibice bine aribyo:

1- **Kurakara:** Ni ikizira kandi ni icyaha mu byaha bikuru, ibyo bibaho ku:

- **Kurakara ku mutima:** Imamu Ibunil Qayimu A Jawuziyat yaravuze ati “Bamwe mu bantu ntibashobora kugira ubutwari bwo kuvuga kururimi, arimo imitima yabo iba ibihamya ko bakekera Nyagasani wabo ugukeka kubi, akavuga mu mutima we ati: Nyagasani wanjye yarampuguje, Nyagasani yaranyimye..... ari uwahawe bikeye cyangwa byinshi. Shakisha mu mutima wawe urebe ko ibyo bintu utarangwa nabyo, niba nta biri mu mutima wawe uzaba urokotse ikintu gihambaye.

- **Kurakara ku rurimi:** Bibaho igihe umuntu avuza induru aboroga yisabira ukurimbuka no korama avuma cyane anatuka.

- **Kurakara ku mubiri:** Bikorwa umuntu yikubita akiciraho imyenda no kwipfura imisatsi.

2- Kwihangana: Ni itegeko nk'uko abayislamu bose babyemeranyijweho. Ningombwa ko umuntu yihangana abikoresheje umutima we, ururimi rwe, n'umubiri we. Imamu Ahmad yaravuze ati “Ijambo kwihangana muri Qor'an ryajemo ahantu hagera kuri mirongo cyenda, kandi kwihangana ni itegeko nk'uko byemeranyijweho n'abayislamu bose, kukaba ari kimwe mu bice byo kwemera, kuko ukwemera kurimo ibice bibiri: (Igice cyo kwihangana n'igice cyo gushimira).

3- Uwakira akemera: Ni byiza, ikaba ari urwego rwo hejuru kuruta ukwihangana.

4- **Gushimira:** Nabyo ni byiza, kukaba ari urwego ruhambaye kandi rwuvuye.

ICYA KABIRI: IBINTU BINE SHINGIRO

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Imana ikuyoboze ku kuyumvira menya ko: Al Hanafiyat ariyo dini ya Ibrahimu: Gusenga Imana yonyine uyiyereza idini, kandi ibyo nibyo Imana yategetse abantu bose, akaba ari nacyo yabaremeye, nk'uko Imana yabivuze igira iti **“Kandi nta kindi twaremeye amajini n'abantu asibye kugira ngo bansenge” (1).**

Uramutse rero umenye ko Imana yakuremeye kuyisenga, ugomba kumenya ko amasengesho atitwa amasengesho atarimo Tawuhidi, nk'uko Iswala itakwitwa Iswala itari kumwe no kwisukura. Bityo iyi ibangikanya ryinjiye mu masengesho arononekara, nk'uko gutakaza isuku iyo bibaye mu isuku yangirika, ubwo rero numara gusobanukirwa ko iyo ibangikanyamana ryivanze n'amasengesho riyonona rikanagira ibikorwa inpfabusa maze nyirabyo akazaba mu muriro ubuzira herezo, icyo gihe uzaba umenye ko ikintu kingenzi ugomba kumenya ari icyo, wenda Imana yagukiza icyo cyorezo, ari cyo ibangikanyamana, Imana yavuzeho igira iti **“Mu by'ukuri, Imana ntibabarira uyibangikanya, ariko ibabarira ibitari ibyo k'uwo ishaka”.**

Ibyo bikaba bisaba kumenya ibintu bine shingiro, Imana yabivuze mu gitabo cyayo.

IKINTU CYA MBERE SHINGIRO: Ni ukumenya ko abahakanyi intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarwanyije, bemera ko Imana ariyo Umuremyi, Umugenga wa byose, ariko ibyo ntibyabashije kubinjiza muri Islam, gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **“Vuga (yewe Muhamadi) uti “Ni nde ubaha amafunguro aturutse mu kirere (imvura) no mu isi (ibimera)? Ni nde ugenga kumva no kubona? Ni nde ukura ikizima mu cyapfuye akanakura icyapfuye mu kizima? Ni na nde ugenga gahunda z'ibintu byose? Bazavuga bati “Ni Allah”. Vuga uti “Ese ntimutinye (ibihano bya Allah ku bwo kumubangikanya)?” (2).**

(1) Umwanditsi w'igitabo (Imana imugirire impuhwe) arasobanura impamvu twiga Tawuhidi?

(2) Abahakanyi batumwemo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) bemeraga Tawuhidi Rububiyat, ariko intumwa Muhamadi yarabarwanyije, guhangana hagati yabo n'intumwa Muhamadi byaterwaga n'uko batemeraga Tawuhidu Uluhiyat, bityo buri wese ugira igikorwa cy'isengesho akorera ikitari Imana aba ari umubangikanyamana n'umuhakanyi.

IKINTU CYA KABIRI SHINGIRO: Ni uko abo bahakanyi bavuga bati: Twebwe ntabwo dusenga ibitari Imana ahubwo tubinyuraho tugamiye gusaba ko bitwegereza Imana no kutuvuganira.

Gihamya yo kwegereza Imanani ijamba ry’Imana rigira riti “**Naho babandi bishyiriyeho ibigirwamana mu cyimbo cye, (baravuga bati) “Nta yindi mpamvu ituma tubisenga itari ukugira ngo bitwegereze Allah”. Mu by’ukuri, Allah azabakiranura ku byo batavugagaho rumwe. Rwose Allah ntayobora umunyabinyoma, umuhakanyi wa cyane” (1).**

Naho gihamya y’ubuvugizi, ni ijamba ry’Imana rigira riti “**Banasenga ibitari Allah bitagira icyo byabaturwaga cyangwa ngo bigire icyo byabamurira, bakanavugaga bati “Aba ni abavugizi bacu kwa Allah”.**

Ubuwugizi burimo ibice bibiri: Ubuwugizi bubujijwe, n’ubuvugizi bwemewe. **(2).**

(1) Ababangikanyamana ndetse n’abahakanyi bahakana ko badasenga ibigirwamana byabo bitemewe bakanavugaga ko batigera babyerekeraho usibye gusa mu gihe cyo gusaba ko bibegereza ku Mana no kubakorera ubuvugizi, ibyo byatumye intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) abafata ko ari abahakanyi ndetse arabarwanya.

(2) Ubuwugizi: mu rurimi rw’icyarabu: Ni ugufatanyaga no kugira ikintu cyari kimwe kikaba bibiri.

Naho Ubuwugizi mu mategeko y’idini: Ni ukunyura k’uwundi ugamiye kukuzanira icyiza cyangwa kugukuriraho ikibi.

Ibice bigize ubuvugizi (Shafaa):

Ubuwugizi bwemewe:

Ni bwabundi busabwa Imana.
Ukaba ugomba kuba wujuje ibi bikurikira:

- 1- Kuba ubukora abifitiye uburenganzira buturutse ku Mana bwo gukora ubwo buvugizi.
- 2- Kuba ukorerwa ubwo buvugizi abyemera.
- 3- Kuba hari ubusabirwa.

Gukora ubuvugizi mu bintu ibiremwa byashobora:

Bene ubu buvugizi kugira ngo bwemerwe hagomba ibintu bine:

- 1- Kuba ubukora ahari.
- 2- Kuba ubukora ari muzima.
- 3- Kuba ubukora afite ubwo bushobozi.
- 4- Kuba hari impamvu.

Ubuwugizi bwemewe:

Ni ubuvugizi Qor'an yanze, aribyo ubukorerwa ikitari Imana kandi mubyo ubukora adashoboye, usibye Imana yonyine.

Itegeko ry'ubu buvugizi:

Ni uko ari ibangikanya rikuru.

Ubu buvugizi ni umwihariko w'intumwa Muhamadi gusa ntawe abufatanyije nawe n'umwe.

Ubuwugizi buri rusange ku intumwa zose n'abahanuzi ndetse n'abamalayika n'abemera n'abana bato.

Ubuwugizi buhambaye

Ubuwugizi azakorera Se wabo Abu Twalibi, kugira ngo yoroherezwe ibihano.

Ubuwugizi azakora kugira ngo imiryango y'ijuru ifungurwe.

Kugira ngo abemerwa bazamurwe mu nzego

Ubuwugizi ku bantu b'abemera bagombaga kujya mu muriro ngo batawujyamo

Ubuwugizi ku bemera binjiye mu muriro kugira ngo bawuvemo

Ubuwugizi butemewe: Ni bwabundi busabwa utari Imana mubyo atashobora usibye Imana yonyine, gihamya ni ijambo ry’Imana rigira riti “**Yemwe abemeye! Mutange mu byo twabahaye mbere y’uko hazaumunsi utazabaho ubucuruzi, ubucuti cyangwa ubuvugizi. Kandi abahakanyi ni bo nkozi z’ibibi**”.

Ubuwugizi bwemewe: Ni bwabundi busabwa Imana, ubusaba akaba ari umuntu wahawe ubwo buvugizi.

Ukorerwa ubuvugizi: Ni umuntu Imana yishimira amagambo ye n’ibikorwa bye, nyuma y’uko Imana itanga uburenganzira bwo kumukorera ubuvugizi, nkuko Imana yabivuze igira iti “**Ni nde wagira uwo atakambira (ku Mana) uretse ku bushake bwayo?**”

IKINTU CYA GATATU SHINGIRO (1): Ni uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yatumwe ku bantu bari banyuranye mu misengere, harimo abasengaga abamalayika, hakabamo abasengaga intumwa n'abantu beza, hakabamo abasengaga ibiti n'amabuye, hakabamo abasengaga izuba n'ukwezi, intumwa Muhamadi yabarwanyije bose uko bakabaye atarobanuye.

Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Munabarwanye kugeza ubwo ubuhakanyi burangiye, maze ugusengwa kose guharirwe Allah (wenyine)"**.

Gihamya yo gusenga izuba n'ukwezi, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"No mu bimenyetso bye (Allah) harimo ijoro n'amanywa, ndetse n'izuba n'ukwezi. Bityo, ntumukubamire izuba cyangwa ukwezi, ahubwo muje mwubamira Allah we wabiremye, niba koko ari we wenyine musenga"**.

Gihamya yo gusenga Abamalayika, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Ndetse nta n'ubwo yabatega kugira abamalayika n'abahanuzi ibigirwamana"**.

Gihamya yo gusenga abahanuzi, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Unibuke ubwo Allah azavuga ati 'Yewe Issa (Yesu), mwene Mariyamu (Mariya)! Ese ni wowe wabwiye abantu uti 'Njye na mama nimutugire imana ebyiri mu cyimbo cya Allah?' (Yesu) azavuga ati 'Ubutagatifu ni ubwawe. Ntibikwiye kuri njye ko nabwira (abantu) ibitari ukuri. Iyo nza kuba narabivuze, rwose wari kubimenya. Uzi ibiri mu mutima wanjye, nyamara njye sinshobora kumenya amabanga yawe. Mu by'ukuri, ni wowe Mumenyi uhebuje w'ibiyihishe"**.

Na gihamya yo gusenga abantu beza, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Abo basenga (bababangikanyije na Allah) nabo ubwabo (basenga Allah) bakanashaka uburyo bwo kumwiyegereza, bizera impuhwe ze ndetse bakanatinya ibihano bye"**.

Naho gihamya yo gusenga ibiti n'amabuye, ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Ese ntumutekereza (ku bigirwamana musenga); Laata na Uza" "Ndetse na Manaata, ikindi (kigirwamana) cya gatatu?"**.

No muri Hadith yaturutse kuri Abi Waqidi A Layithiy (Imana imwishimire) yaravuze ati **"Twajyanye n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) Hunayini icyo gihe twari tukiri bashyashya mu idini, tunyara kubabangikanyamana bafite igiti kinini bashakiraho umugisha bakimanikaho intwara zabo cyitwaga Dhata aniwatw, nuko tuza kongera kunyura ku kindi giti, turavugaga tuti 'Yewe ntumwa y'Imana! Natwe dushyirireho igiti twajya dusabiraho umugisha nk'uko bariya nabo bagifite...."** Hadith.

(1) Iki kintu cya gatatu Shingiro: Ni gihamya igaragara isubiza umuntu wese uvuga ko ibangikanyamana riba gusa mu gusenga ibishushanyo, kuko gihamya z'idini zaje zivugaga ibishushanyo ndetse nibindi byose bisengwa bitari ukuri muri ibyo bihe, ntabwo intumwa Muhamadi yigeze abitandukanya ahubwo byose uko byakabaye yabishyize mu bigirwamana maze arabarwanya atarobanuye kugira ngo amasengesho yose aharirwe Imana yonyine.

IKINTU CYA KANE SHINGIRO: N’uko ababangikanyamana bo muri iki gihe turimo, ibangikanya ryabo rikaze kuruta iry’abo hambere, kuko abo hambere babangikanyaga mu bihe by’umunezero, naho mu bihe by’ingorane bakagarukira Imana, ariko ababangikanyamana b’iki gihe ibangikanya ryabo n’iry’ibihe cyose, haba mu gihe cy’umunezero cyangwa mu gihe cy’ingorane. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti **“N’iyo bagiye mu bwato (bagahuriramo n’ingorane), basaba Allah bamwibombaritseho. Maze yabageza imusozi amahoro, bagahita bamubangikanya” (1).**

Imana niyo ifite ubumenyi kurushaho, amahoro n’imigisha nibisakare ku intumwa Muhamadi no ku bantu b’iwe n’abasangirangendo be bese.

(1) Umwanditsi w’igitabo (Imana imugirire impuhwe) muri iki cyangombwa cya kane yasobanuye mu uburyo ababangikanyamana bo muri iki gihe cyacu bakaze kurusha abo hambere, kuko ab’iki gihe babangikanya Imana mu bihe byiza ndetse n’ibihe bibi, naho aba kera bo babangikanyaga mu bihe by’umunezero naho mu bihe bikaze bakamenya ko Imana iriho kandi ari imwe rukumbi.

Niba rero abahakanyi intumwa Muhamadi yatumweho, ibangikanya ryabo ndetse n’ubuhakanyi byabo riciye bugufi kuruta iry’abubu, wavuga iki ku bantu ibangikanya ryaro ribaho mu bihe byose by’aba ibihe byiza cyangwa ibihe bibi, birumvikana no aba aribo bahakanyi bakomeye.

INCAMAKE:

IBINTU BINE SHINGIRO ARIBYO NCAMAKE Y'IGITABO CYITWA KASHIFU SHUBUHATI (GUSHYIRA AHAGARAGARA IBITEYE URUJJO)		INTANGIRIRO IRIMO IKIRANGO CY'UMUNEZERO		IKIRANGO CY'UMUNEZERO	
		Iyo ahawe arashimira	Inema yose ni ikigeragezo, gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "kandi tuzabagerage resha ibibi n'ibyiza. Ndetse iwacu ni ho muzasubizwa"	Gushimira inema	Ibijyana na Tawuhidu Rububiyat
Uburyo abantu bifata mu byago byabagezeho				Ibijyana na Tawuhidu Al Ulubiyat	Gusaba ijuru ntawundi risabwa usibye Imana kuko ariyo nyiraryo, ndetse n'amafunguro ntawundi asabwa usibye Imana, bityo rero ni ngombwa guhora wiringiye Imana.
					Umuntu ashimira ku mutima we: Yemera kandi ahamya ko inema zose afite zikomoka ku Mana yonyine. Gushimira ku rurimi ni ijambo ry'Imana rigira riti "Ibi ni ku bw'ingabire za Nyagasani wanjye kugira ngo angerageze (arebe) niba nshimira cyangwa ntashimira!" Umuntu gushimira akoresheje umubiri we: Ni ugutanga inema yahawe mu gushimira Imana, buri nema hakurikijwe uko iteye. Gushimira ku mutungo: Ni ukuwutanga mu nzira y'Imana, naho gushimira ku bumenyi: Ni ukubwigisha ababukeneye akoresheje ururimi cyangwa inyangiko.
					Uwo ibyago bigeraho akabirakarira: Itegeko ryabyo ni icyaha gikuru gishobora no kugera ku rwego rw'ibangikanya ritoya, uko kurakara byakorwa ku mutima, ku rurimi no ku mubiri. Uwihangana: itegeko ryo kwihangana: Ni ngombwa nk'uko byemeranyijweho n'abayisumu bose, bishobora gukorwa n'umutima, ururimi n'umubiri, kwihangana ni nk'izina ryabyo birasharira, ariko ingaruka zako ziraryoha kurusha ubuki.

			Kwakira no kwishimira ibyago: itegeko ryabyo nuko ari byiza no kuzuza ukwishimirwa n’Imana nuko aba azi neza ko ibyago byamubayeho byose bikomoka ku Mana kandi ko ibyo Imana yageneye umuntu byose ari ibyiza. Gushimira: uru nirwo rwego rwo hejuru kandi nirwo rwego abantu basabwa kubaho kuba ari abagaragu b’Imana bayishimira.
		Iyo akoze icyaha asaba imbabazi	
		KUKI TWIGA TAWUHIDI N’UBUBI BW’IBANGIKANYA	Al Hanafiyat: Niyo dini ya Ibrahimu, ko Imana yakuremye kugira ngo uyisenge, kandi isengesho ntabwo ryitwa isengesho ritari kumwe na Tawuhidi, n’ibangikanya iyo ryivanze n’amasengesho rirayonona igikorwa kikaba inpfabusa, nyiracyo akazaba mu muriro ubuziraherezo, iki ni ikintu cya ngombwa ugomba kumenya.
	IBINTU BINE SHINGIRO	IKINTU CYA MBERE SHINGIRO: Nuko abahakanyi intumwa Muhamadi yarwanyije bemeraga Tawuhidi Rububiyat ariko ntibemeraga Tawuhidu Uluhiyat, ariko ibyo ntibyabagize abayislamu.	
		IKINTU CYA KABIRI SHINGIRO: Ni uko abahakanyi bajyaga basenga ibigirwamana kugira ngo bibegereze Imana cyangwa ngo bibavuganire kuri yo.	
		IKINTU CYA GATATU SHINGIRO: Ni uko intumwa Muhamadi yatumwe ku bantu basengaga ibintu bitandukanye ariko intumwa ntiyigeze atandukanya ibangikanya ryabo.	
		IKINTU CYA KANE SHINGIRO: Ni uko ibangikanya ry’ababangikanyamana b’iki gihe rihambaye kurusha iry’aba kera.	

Ikizamini ku bintu bine Shingiro

Izina:	
Ingano y'ibyo wafashe mu mutwe mu gitabo cya Tawuhidi:.....	Ese waba warafashe mu mutwe ibintu bine Shingiro:.....

Igikorwa	Gihamya muri Qor'an na Hadith
Inema yose ni ikigeragezo	
Abahakanyi kuba bemera Tawuhidu Rububiyat	
Gusaba kwegerezwa Imana	
Ubuwugizi bubujijwe	
Gihamya yo gusenga izuba n'ukwezi	
Gihamya yo gusenga abahanuzi	
Gihamya yo gusenga abantu beza	
Gihamya yo gusenga amabuye	
Gihamya yo gusenga ibiti	
Kuba ababangikanyamana biyereza Imana mu bihe bikaze bakayibangikanya mu bihe by'umunezero	
Gihamya y'ibangikanyamana	

Andika icyo uzi kuri ibi bintu bikurikira:	
Ni kuki twiga Tawuhidi?	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
Ni kuki twiga ibintu bine Shingiro?	1. 2. 3. 4.
Ibintu bine Shingiro bigabanyijemo ibice:	1. 2. 3.
Ibintu bine Shingiro ni incamake y'igitabo :	

Kuki tutiga igitabo Kashifu Shubuhati (gushyira ahagaragara ibiri mu rujijo)?	
Ibirango by'umunezero	1. 2. 3.
Al Hanafiyat ni:	
Inyungu zo kwiga ibintu bine Shingiro	
Abakunzi b'Imana ni:	Sheiyikhul Islam yaravuze ati:
Gihamya y'ibyo	Ni no kubera iki:
Ni gute gushimira inema bikorwa, unatange ingero	1. 2. 3.
Umuntu yiringira ate?	
Uburyo abantu bifata igihe bagezweho n'ibyago, itegeko ryabyo ni irihe?	1. Itegeko ryabyo: Bikorwa na: 2. Itegeko ryabyo: Bikorwa na: 3. Itegeko ryabyo: Bikorwa na : 4. Itegeko ryabyo: Bikorwa na:
Ubuwugizi mu rurimi rw'icyarabu:	Ubuwugizi mu mategeko y'idini:
Ubuwugizi bugabanyijwemo ibice	1. 2.
Ibyo ubuwugizi bwemewe bugomba kuba bwujuje	1. 2. 3.
Ubuwugizi bwemewe bugabanyijemo ibice:	1. Bugabanyijemo : 2. Bugabanyijemo:
Ikintu cya mbere Shingiro	
Ikintu cya kabiri Shingiro	

Ikintu cya gatatu Shingiro	
Ikintu cya kane Shingiro	
Itegeko ry'igikorwa cyivanzemo ibangikanya	Gihamya:

IGICE CYA: 3

شرح متن نواقض الإسلام

**“IBISOBANURO BY’INYANDIKO
Y’IBYONONA UBUYISLAMU BW’UMUNTU”**

Cyanditswe na

IMAMU MUHAMMAD MWENE ABDUL-WAHHAB

Imana imugirire impuhwe

(1115-1206AH/1703-1792CE)

Cyasobanuwe na:

SHEIKH HAYTHAM MWENE MUHAMMAD SARHAN

Uwahoze ari umwarimu mu ishuri ry’isumbuye mu Musigiti w’intumwa,

akaba n’umuyobozi wa website:

[http:// attasseel – alelmi.com](http://attasseel-alelmi.com)

Cyasemuwe mu Kinyarwanda na

Sheikh TWAGIRAMUNGU Mudathir

**INYANDIKO Y'IBYONONA
UBUYISLAMU BW'UMUNTU**

Edition ya mbere

Uburenganzira bwose kuri iki gitabo bwihariwe na nyiracyo usibye gusa umuntu waba ashaka kugicapa cyangwa kugisemura kugirango gitangirwe Ubuntu, uwo yabikora amaze guhabwa uburenganzira na Nyiracyo.

Mushobora kutwandikira kuri:

islamtorrent@gmail.com

Sheikhul Islam Muhamadi mwene Abdul Wahab (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati: **KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI** Menya ko ibyonona Ubuyislamu bw'umuntu ari ibintu icumi:

Icyamba mbere: Kubangikanya Imana Nyagasani mu masengesho, Imana Nyagasani yaravuze iti “Mu by’ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya, ariko ababarira (ibindi) bitari icyo k’uwo ashaka” Na none Imana iti “Mu by’ukuri, ubangikanya Allah, rwose Allah yamuziririje (kuzinjira mu) Ijuru ndetse icyicaro cye kizaba mu muriro. Kandi inkosi z’ibibi ntizizabona abazitabara”, muri uko kubangikanya hinjiramo no kubagira ikitari Imana nko kubagira ijini cyangwa imva.

Icyamba Kabiri: Ni umuntu gushyira hagati ye n’Imana abahuza, akajya abasaba ubuvugizi kandi akabiringira, umuntu nk’uwo aba ahakanye nk’uko byemeranyijweho.

Icyamba Gatatu: Umuntu udahamya ubuhakanyi ababangikanyamana, cyangwa akaba agishidikanya k’ubuhakanyi bwabo ndetse no kubona ko umurongo bariho ari ukuri, uwo nawe aba ari umuhakanyi.

Icyamba Kane: Umuntu kwemera ko umuyoboro w’undi muntu utari intumwa Muhamadi wuzuye kuruta uw’intumwa Muhamadi, ndetse no kwemera ko amategako y’undi muntu ariyo meza kuruta amategako ye, n’kumuntu guhitamo amategako y’ibigirwamana akareka ay’intumwa Muhamadi, uwo nawe aba ari Umuhakanyi.

Icyamba Gatanu: Umuntu kwango ikintu icyo aricyo cyose mu byazanywe n’intumwa Muhamadi, kabone n’iyo yaba abigenderaho.

Icy a Gatandatu: Umuntu usuzugura akanatesha agaciro ikintu icyo aricyo cyose kiri mu idini ry'intumwa Muhamadi, cyangwa ibihembo by'Imana ndetse n'ibihano byayo, aba ari umuhakanyi. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Ese ubu koko Allah n'amagambo ye ndetse n'Intumwa ye nibyo mwajayaga musuzugura?" "Ntimugire urwitwazo, rwose mwamaze guhakana nyuma yo kwemera kwanyu".

Icy a Karindwi: Uburozi, ukoze uburozi cyangwa akabwishimira uwo nawe aba ahakanye. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi (abo bamalayika) nta we bigishaga batabanje kumubwira bati "Mu by'ukuri, twe turi ikigeragezo, uramenye ntube umuhakanyi".

Icy a Munani: Gufasha no gutera inkunga abahakanyi, mu kurwanya abayisumu. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi uzabagira inshuti magara muri mwe, uwo azaba abaye umwe muri bo. Mu by'ukuri, Allah ntayobora abantu b'inkozi z'ibibi"

Icy a Cyenda: Umuntu wemera ko abantu bamwe na bamwe kwitandukanya n'amategeko y'intumwa Muhamadi ntacyo bitwaye, nk'uko Khidri yitandukanyije n'amategeko ya Musa, uwo aba ari umuhakanyi.

Icy a Cumi: Gutera umugongo idini ry'Imana Nyagasani, ntayige kandi ntanagendere ku mategeko yayo. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti "Ni na nde nkozi y'ibibi kurusha uwibutswa amagambo ya Nyagasani we maze akayatera umugongo? Mu by'ukuri, tuzahana inkozi z'ibibi".

Nta tandukaniro riri hagati y'ibi byonona ubuyisumu, haba k'umuntu w'umunyantega nke cyangwa umunyembaraga ndetse n'umunyabwoba, usibye gusa uwashyizweho agahato, byose birahambaye cyane, kandi bikunze kubaho, ni ngombwa rero ko umuyisumu abyirinda kandi akabigendera kure, twikinze ku Mana ngo iturinde ibyatuma iturakarira ndetse n'ibyatuma tugerwaho n'ibihano byayo bibabaza. Amahoro y'Imana abe ku intumwa Muhamadi no ku muryango we ndetse no ku basangirangendo be.

IBISOBANURO BY'INYANDIKO

INTANGIRIRO Y'UMWANDITSI W'IGITABO

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Menya ko ibyonona Ubuyislamu bw'umuntu ari ibintu icumi:

Kubera iki abamenyi batangizaga izina ry'Imana mu bitabo byabo?

Ni ukubera
kwigana igitabo
cy'Imana
gitagatifu ndetse
no kwigana
intumwa
n'abahanuzi
(amahoro y'Imana
abe kuri bo)

Ni no kugendera
ku byaje muri
Hadith igira iti
“Buri kintu cyase
gifite akamaro
kidatangijwe izina
ry'Imana.....”
Nubwo iyi Hadith
nta mbaraga ifite

Ni no kwigana
abamenyi
batubanjirije
(Impuhwe z'Imana
zibe kuri bo).

Ni no gushakira
umugisha ku
gutangiza izina
ry'Imana
Nyagasani.

Iyo imibare ivuzwe muri Qor'an na Hadith

Iyo tutabonye muri Qor'an na Hadith umubare uruta uwavuzwe, icyo gihe umubare wavuzwe uba ufite icyo usobanuye: Bisobanuye ko utagomba kuwurenza, nk'inkingi z'ubuyisumu n'izo kwemera nkuko biri muri Hadith ya Jibril.

Naho iyo dusanze muri Qor'an na Hadith, umubare uruta uwo, icyo gihe uwo mubare nta gisobanuro uba ufite, bisobanuye ko ushobora kurenzaho ibyavuzwe muri Qor'an na Hadith, urugero ni ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Ibintu bitanu biri mu bintu bya kamere" n'ijambo rye rigira riti "Nimwirinde ibintu birindwi byoreka.."

Ni ukubera iki umubare ushobora kuvugwa rimwe na rimwe ntugire igisobanuro?

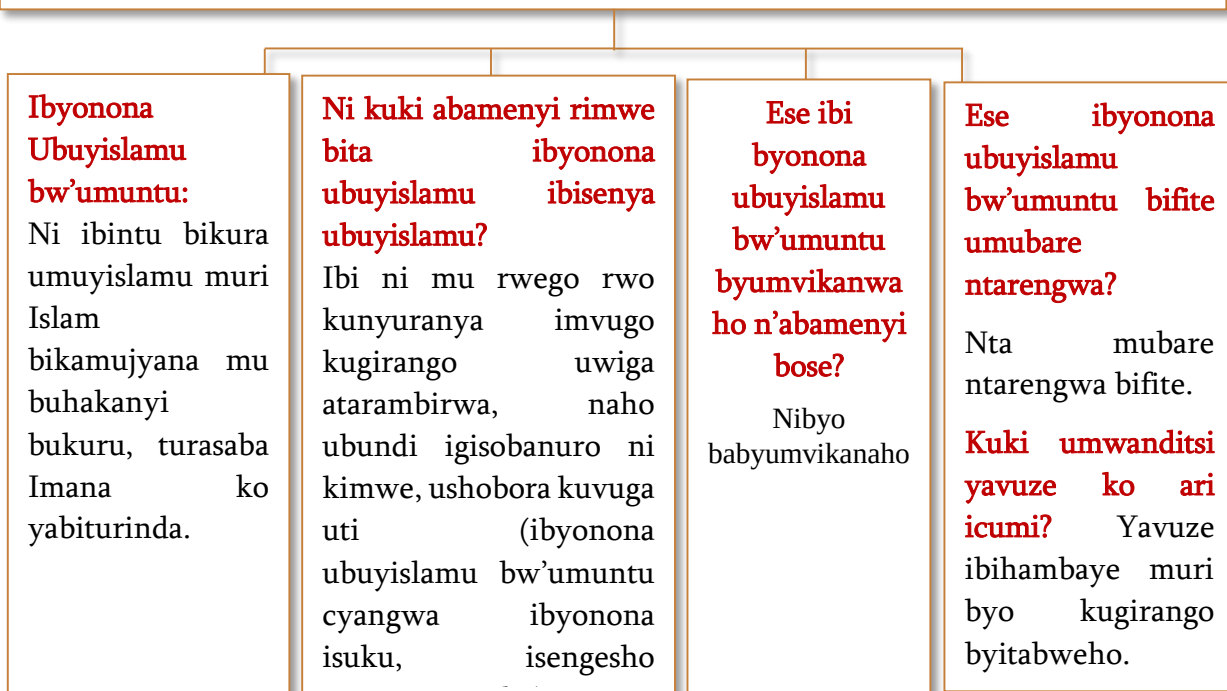
Ibi ni uburyo bwiza intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yigishagamo, kuko aba agamije ko uwiga ndetse n'uwumva afata ibyavugiye aho mu kicaro, k'uburyo bimworohereza kuzacyibuka na nyuma y'igihe, nk'ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Ibintu bitatu ndabibarahiriye kandi ndabibabwiye ni mubifate mu mutwe: Ntabwo gutanga ituro bigabanyaga mu mutungo w'umuntu" Ubu buryo nibwo umwanditsi w'igitabo yagendeyeho.

Ni ukubera iki twiga ibyonona ubuyisumu bw'umuntu?

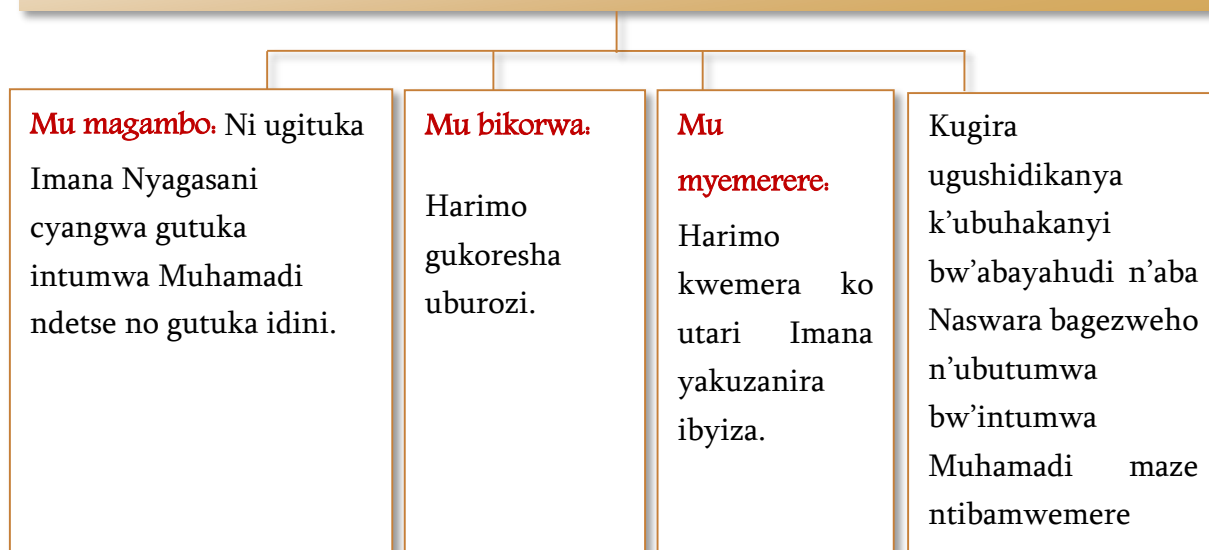
Twiga ibyonona ubuyisumu bw'umuntu kugira ngo tutazabigwamo, kubyiga bifite akamaro gahambaye ahubwo ni nayo nyungu ikomeye, nk'uko twiga ibyangiza isuku kugira ngo bitatwangiriza isuku yacu, tukaniga ibyangiza Iswala kugirango bitatwangiriza Iswala zacu. Imvugo yaturutse kuri Hudhayifatu mwene Yamani yaravuze ati "Abantu bakundaga kubaza intumwa Muhamadi, ibikorwa byiza bakora, ariko njyewe ngakunda kumubaza ibintu bibi ntinyako nabigwamo".

Ni ibiki byangiza ubuyisumu bw'umuntu?

Ibyangiza ubuyisumu bw'umuntu ni ibimukura mu idini ya Islam bikamushyira mu buhakanyi bukuru, Islam rero ni (Ukwicisha bugufi ku Mana uyiharira amasengesho, kandi ukiyoroshya mu kuyumvira, no kwitandukanya n'ibangikanyamana ndetse n'abarikora).

Ese birashoboka guhetura ibyangiza ubuyisumu bw'umuntu muri rusange?

Ese intumwa Muhamadi yaba yaravuze ibyonona ubuyislamu bw'umuntu uko ari icumi? Gihamya ni iyihe?

Nibyo, intumwa Muhamadi yavuze kuri kintu cyase cyonona ubuyislamu bw'umuntu, ndetse buri kintu gifite na Gihamya muri Qor'an na Hadith, Imana yaravuze iti **“Uko ni nako dusobanura ibimenyetso, kugira ngo inzira y'inkozi z'ibibi isobanuke”**

Ukoze ikintu kimwe mu byonona ubuyislamu b'umuntu, ese umubonye cyangwa ubimenye yamwita umuhakanyi?

Ntabwo ariko bimeze, ahubwo uwo muntu agomba kwegera abamenyi akababaza ndetse n'urukiko rwa kislamu mu kuvuga ko ikintu runaka ari ubuhakanyi, intumwa Muhamadi yaravuze iti **“Umuntu uzabwira mugenzi we ati: Wa muhakanyi we, azamenye ko ubwo buhakanyi buba buri kuri umwe muri bo”**

Ni bande banditse ibitabo ku bintu bwonona ubuyislamu bw'umuntu?

Buri wese wanditse ku bijyanye na Fiqihi (amategeko y'idini) yavuzemo ibyonona ubuyislamu bw'umuntu, mu isomo rigira riti **“Itegeko ry'umuntu wavuye muri Islam”** ariko uyu mwanditsi w'iki gitabo niwe wenyine nanditse igitabo cyihariye ku byonona ubuyislamu bw'umuntu.

Ese no mu byonona ubuyislamu bw'umuntu ni ngombwa gutandukanya hagati y'igikorwa n'uwagikoze?

Ni ngombwa gutandukanya hagati y'igikorwa n'uwagikoze, kuko buri wese uguye mu gikorwa cy'ubuhakanyi siko aba abaye umuhakanyi, kandi ni ngombwa mu kwita ikintu runaka ubuhakanyi, kuba hari ibihamya bigaragara nta kwitiranya birimo, umwanditsi kuvuga ibi ntabwo ari ukwita umuhakanyi abantu runaka, ariko ikigamijwe ni ugutinyisha abantu ibyonona ubuyislamu, kandi ibi biri mu rwego rwo kugira imana abayislamu.

Ni iki umaze kwiga ibyonona ubuyislamu bw'umuntu asabwa gukora?

Ni ngombwa ko umuyislamu aburira kandi agatinyisha umutima we ibyonona ubuyislamu, naho guca iteka ku bantu no gusohora itegeko ibyo bikorwa n'abamenyi bakuru ndetse n'abanyamategeko y'idini.

Imana yaravuze iti **“Mu by'ukuri, mwagezweho n'Intumwa ibakomokamo; iremererwa n'ingorane muhura nazo, ibitaho (kugira ngo muyobohe by'ukuri), kandi ni Inyempuhwe nyinshi, ikaba n'Inyembabazi ku bemera”** **“Ariko nibatera umugongo, uvuge (yewe Muhamadi) uti “Allah arampagije.”** Nta yindi mana ikwiye gusengwa uretse we. Ni we niringiye, kandi ni we Nyagasani w'intebey'ubwami ihambaye”.

Ikintu cy'a mbere mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:

Ni ibangikanyamana mu masengesho, Imana yaravuze iti **“Mu by'ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya, ariko ababarira (ibindi) bitari icyo k'uwo ashaka”** **“Mu by'ukuri, ubangikanya Allah, rwose Allah yamuziririje (kuzinjira mu) Ijuru ndetse icyicaro cye kizaba mu muriro. Kandi inkosi z'ibibi ntizizabona abazitabara”**. Mu urwo rwego: Harimo no kubagira ikitari Imana, nk'umuntu kuba yabagira ijini cyangwa imva.

Ubwoko bw'ibangikanyamana:

Ibangikanyamana rikuru:

(Ari naryo umwandi w'igitabo agamije hano) uko riteye ni ukuba umuntu yakwemera ko ikitari Imana gifite ubushobozi bwa rwihishwa bwo kugenza ibiri ku isi cyangwa ko ashobora kugira icyiza azana akaba yanakumira ikibi ntikibeho.

Ibangikanyamana ritoya:

Uko riteye: Ni ukuba umuntu yagira impamvu ikintu Imana itagize impamvu, na buri kintu cyose gishobora kugeza umuntu ku ibangikanyamana rikuru icyo kintu kiba ari ibangikanyamana ritoya.

- Ibangikanyamana rikuru: Rikura umuntu mu buyisumu.
- Rituma ibikorwa byose biba impfabusa.
- Rituma amaraso y'umuntu, umutungo we bizirurwa ku buyobozi.
- Rituma umuntu azaba mu muriro ubuziraherezo.
- Iyo ryiswe mu mategeko rikuru.
- Iyo ijamba Shiriku cyangwa Kufuru rije ririho inyuguti ya (Alifu na Lam) mu mategeko y'Idini riba ari ibangikanya, rikuru.

- Ibangikanyamana ritoya: Ntirikura umuntu mu idini.
- Rituma ibikorwa bimwe na bimwe aribyo biba impfabusa.
- Ntirituma amaraso y'umuntu n'umutungo we bizirurwa.
- Ntarituma umuntu azaba mu muriro ubuzira herezo.
- Iyo ryiswe mu mategeko y'idini ritoya.
- Buri kintu cyose amategeko y'idini yise ibangikanya cyangwa ubuhakanyi ariko ntikizeho inyuguti ya (Alifu na Lam) kiba ari ibangikanya ritoya.

Ese ibangikanyamana rikuru rizababarirwa?

Ntabwo umuntu upfiriye mu ibangikanyamana rikuru ababarirwa, kubera ijamba ry'Imana rigira riti **"Mu by'ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya"** ariko iyo aramutse yicujije arababarirwa, kubera ijamba ry'Imana rigira riti **"Vuga (yewe Muhamadi) uti "Yemwe bagaragu banjye bihemukiye! Ntimwihebe kuko impuhwe za Allah zikiriho. Mu by'ukuri, Allah ababarira ibyaha byose. Kandi ni Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi"**. Igihe cyose izuba ritari ryarasira iburengeravuba, kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti **"Nyabwo ukwimuka kuzarangira ukwicuza kutari kwarangira, kandi ntabwo ukwicuza kuzarangira izuba ritararasira mu burengerazuba bwaryo"** cyangwa mu gihe urupfu rutari rwamugeraho, Imana yaravuze iti **"Babandi bakomeza gukora ibikorwa bibi ntibajya bakirirwa ukwicuza kwabo, kugeza ubwo umwe muri bo agerwaho n'urupfu, maze akavuga ati "Mu by'ukuri, ubu ndicujije"**.

Ibice bigize ibyaziririjwe:

Ibangikanya rikuru.

Niryo risumba ayandi

Ibangikanya ritoya.

Ryo riri muni y'irikuru ariko rikaba riruta ibyaha bikuru

Ibyaha bikuru.

Ibyaha bikuru ni buri cyaha cyagenewe igihano cyihariye, cyaba ukuvumwa, cyangwa kwirukanwa cyangwa idini kuba ntaho ihuriye n'uwagikoze, cyangwa kuba uwagikoze abarirwa mu bahakanyi cyangwa ababangikanyamana, cyangwa kuba atari mu bemera cyangwa kuba agereranywa n'inyamaswa mbi kuruta izindi

Ibyaha bitoya.

Ni buri cyaha cyaziririjwe n'amategako y'idini ariko ntikigenerwe igihano cyihariye.

Umubare w'ibyaha bikuru.

Ibyaha bikuru nta mubare bigira ariko birazwi bifite uko biteye birangwa n'ibyo byavuzwe hejuru

Itegeko ry'uwakoze icyaha gikuru.

-Uwo muntu aba ari umwemera ariko w'ukwemera guke, cyangwa akaba ari umwemera w'ukwemera afite akaba n'umwononnyi kubera icyo cyaha yakoze gikomeye.
-Agomba gukundiwa uko kwemera afite, akanangirwa icyo cyaha.
-Igihe arimo gukora icyo cyaha ntawe ugomba kwicarana nawe.

Inzego z'ibyaha bikuru.

Ibyaha bikuru birarutana kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Icyaha kiruta ibindi...."

Itegeko ry'icyaha gikuru.

Ningombwa ko uwagikoze yicuza, kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Umugore uboroga aramutse apfuye aticujije..." indi Hadith ".....Igihe yirinze ibyaha bikuru...."

Ibice byo Kubaga:

Kubaga kubera Imana.

Ni nabyo byategetswe n'idini, habagwa ibitambo ndetse n'amatungo y'ituro.

Kubagira ikitari Imana kubera urukundo no kugikuza.

(Iki gihe nicyo umwanditsi agamije) kikaba ari ibangikanya rikuru, nko kubagira amajini cyangwa abantu bo mu mva.

Kubaga byemewe.

Nko kubaga intama yo kurya no kuzimana abashyitsi, gucuruza n'ibindi.

Icyamba mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:

Ni umuntu gushyira hagati ye n'Imana abahuza, akajya abasaba ubuvugizi kandi akabiringira, umuntu nk'uwo aba ahakanye nk'uko byemeranyijweho.

Ibice bigize ubuvugizi:

Gusaba ubuvugizi ku byashoborwa n'ikiremwa.

Ibyi byemewe hakurikijwe ibintu bine:

- 1: Kuba ubusabwa ahari.
- 2: Kuba ari muzima.
- 3: Kuba afite ubushobozi.
- 4: Kuba yemera ko we ari impamvu.

Gusaba ubuvugizi kubitashoborwa n'undi utari Imana.

Ubuuvugizi bwemewe.

Ni bwabundi Imana yihamyaho ubwayo ntawundi busabwa usibye Imana bukaba bukurikiza ibintu bikurikira:

1. Kuba Imana yatanze uburenganzira bwo kubukora.
2. Ubukora kuba abyemera.
3. No kuba yemera ko ubusaba ubukorerwa.

Ubuuvugizi bwemewe.

(ari nabwo umwanditsi agamije) ni bwabundi Qor'an yanze bukorerwa ikitari Imana mubyo kidafitiye ubushobozi usibye Imana, bukaba ari ibangikanya rikuru.

Ubuuvugizi bw'umwihariko ku intumwa Muhamadi.

1. Ni ubuvugizi buhambaye.
2. Ubuuvugizi azakorera Se wabo Abi Twalib kugira ngo agabanyirizwe ibihano.
3. Ubuuvugizi azakora kugira ngo ijuru rikingurwe.

Ubuuvugizi rusange bw'intumwa zose n'abahanuzi n'abamalayika n'abemera n'abana batoya.

1. Ubuuvugizi kukuzamura inzego abemera.
2. Ubuuvugizi ku bemera bagombaga kwinjira mu muriro, kugira ngo batawinjiramo.
3. Ubuuvugizi ku bemera binjiye mu muriro kugira ngo bawuvemo.

Ese biremewe ko umuntu yabwira umuvandimwe we ngo “Nsabira ku Imana”?

Igihe muri ubwo busabe hagaragara mo ikintu kimeze nko kuba ubikeneye cyane, ibi biri mu ibangikanyamana ritoya, naho iyo gusaba ubusabe bikozwe ku muntu uhari muzima kandi ufite ubushobozi, kandi wemera ko we ari impamvu gusa, ibyo biremewe, ariko ibyiza ni ukubireka.

Kwiringira Imana:

Bisobanuye kwizera by’ukuri Imana kandi ukayigirira icyizere hanyuma ugakora n’ibisabwa n’amategeko y’idini.

Ibangikanyamana rikuru, iyo bikorewe utari Imana.

(Ari nacyo umwanditsi w’igitabo agamije), kwiringira ni kimwe mu bikorwa by’amasengesho kandi cyo kwicisha bugufi. Aribyo kwiringira gusesuye uwo wiringiye, k’uburyo yizera ko uwo yiringiye yemera ko hari icyiza yazana n’ikibi yakumira, bijyanye no kumukenera cyane, nko kwiringira abapfuye.

Ibangikanyamana ritoya.

Aribyo kwiringira umuntu muzima uriho bijyanye no kumukenera, nk’umuntu kwiringira umuntu muzima ku mafunguro ye akaniringira ko we aruta impamvu.

Kwiringira byemewe.

Aribyo kwiringira umuntu uriho mubyo yahawe uburenganzira bwo gukora, ariko nta kumukenera cyane birimo, nk’uko wakwizera umuntu ukamushinga kukugurishiriza ikintu.

Ese biremewe ko umuntu yavuga ati (Niringiye kanaka) cyangwa (Niringiye Imana hanyuma na kanaka)? Icy’ukuri ni ikihe?

Ntabwo byemewe ko wavuga uti: Niringiye kanaka, nta nubwo byemewe ko wavuga uti: Niringiye Imana hanyuma kanaka, kuko iki gikorwa ni gikorwa cy’umutima kidakorera utari Imana, ahubwo umuntu akwiye kuvuga ati: Mpaye kanaka uburenganzira, nk’uko intumwa Muhamadi yashinze bamwe mu basangirangendo bimwe mu bikorwa bye bya rusange ndetse n’iby’umwihariko.

Icyga Gatatu mu byonona ubuyisilamu bw’umuntu:

Umuntu udahamya ubuhakanyi ababangikanyamana, cyangwa akaba agishidikanya k’ubuhakanyi bwabo ndetse no kubona ko umurongo bariho ari ukuri, uwo nawe aba ari umuhakanyi.

Itegeko ry’ababangikanyamana muri Islam:

Buri wese ugezweho n’ubutumwa bw’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) hanyuma ntabwemere uwo aba ari umuhakanyi w’ubuhakanyi bukuru, kubera ijamba ry’Imana rigira riti “**Uzahitamo idini ritari Isilamu, ntabwo azaryakirirwa, kandi ku muni w’imperuka azaba mu banyagihombo**”.

Ese abahawe igitabo binjira mu mubare w’ababangikanyamana?

Nibyo abahawe igitabo binjira mu mubare w’ababangikanyamana iyo baramutse batemeye intumwa Muhamadi, kubera ijamba ry’Imana rigira riti “**Mujye murwanya babandi batemera Allah n’umuni w’imperuka, batanziririza ibyo Allah yaziririje ndetse n’ibyo intumwa ye yaziririje, (munarwanye) bamwemu bahawe igitabo batayobotse idini ry’ukuri (Islam), kugeza batanze Jiziyat ubwabo (badahagarariwe) kandi baciye bugufi**”. Ndetse n’ijamba ry’intumwa Muhamadi rigira riti “**Ndahiye k’uwo roho ya Muhamadi iri mu maboko ye, nta muntu numwe muri uyu muryango (umat) yaba umuyahudi cyangwa umukirisitu uzanyumva, hanyuma agapfa atameye ibyo nazanye, usibye ko azaba mu bantu bo mu muriro**”.

Ese ibi bisobanuye ko tutagomba kubahiriza amasezerano twagiranye nabo?

Uwari usanzwe afitanye natwe amasezerano tugomba kuyubahiriza, kugira ngo tubone urukundo rw’Imana, Imana yaravuze iti “Igihe cyose bazabatunganira (bubahiriza amasezerano), namwe muzabatunganire (muyubahirize). Mu by’ukuri, Allah akunda abamutinye”. Kandi abantu mu gukorana n’ababangikanyamana barimo ibice bitatu:

Igice kimwe cyifatanya n’abahakanyi mu minsi mikuru yabo n’imihango yabo.

Ikindi gice kibakorera ubugizi bwa nabi kikabica no kubambuara kubashimuta no kubakubita.

Igice cyo hagati aricyo cya ahalu Sunat wal Jamaat, nticyifatanya nabo mu minsi mikuru yabo, kandi cyubahiriza amasezerano cyagiranye nabo, ntikibagirira nabi, kigakorana nabo mu bucuruzi kandi kikabahamagarira gusenga Imana imwe.

Icyi Kane mu byonona ubuyisumu bw’umuntu:

Umuntu wese wemera ko umuyoboro utari uw’intumwa Muhamadi ariwo wuvuye kuruta umuyoboro w’intumwa Muhamadi, cyangwa akemera ko amategeko atari ay’intumwa ariyo meza kuruta aye – nk’umuntu arutisha amategeko y’ibigirwamana ay’intumwa Muhamadi- uwo aba ari umuhakanyi.

Ibice byo kuyoboresha amategeko atari ay’Imana:

Ni umuntu kurutisha amategeko y’ibigirwamana ay’Imana, yizera ko amategeko y’Imana adakwiye, umuntu nk’uwo aramutse yizera gutyo aba ari umuhakanyi w’ubuhakanyi bukuru bukura umuntu mu idini ya Islam. Imana yaravuze iti **“Bagize ibigirwamana abamenyi babo n’abihayimana muri bo”**.

Ariko aramutse yemera ko amategeko y’Imana ari ngombwa ko akurikizwa kandi ko ariyo meza ku bihugu n’abantu, ariko agakoresha amategeko y’ibigirwamana kubera irari ry’umutima we cyangwa akabikora kubera gukunda ubuyobozi n’ibindi, ibi biba ari ubuhakanyi ariko butaribwo, ubuhakanyi butoya n’ubwononnyi, aramutse agize ukuri k’umuyisumu atwara bitewe n’ayo mategeko, icyo gihe aba ari umunyamahugu wenda kugwa mu buhakanyi bukuru bukura umuntu muri Islam.

Icyi Gatanu mu byonona ubuyisumu bw’umuntu:

Umuntu wese wanga icyo aricyo cyose mubyazanywe n’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) n’ubwo yaba agikora, uwo aba ari umuhakanyi.

Gihamba y’iki cyonona ubuyisumu bw’umuntu:

Imana yaravuze iti **“Ibyo ni ukubera ko bahakanye ibyo Allah yahishuye (Quran), maze ibikorwa byabo akabigira impfabusa”**. N’ijambo ry’Imana rigira riti **“Oya! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wawe! Ntibazigera bemera by’ukuri, keretse babanje kukugira (yewe Muhamadi) umucamanza mu makimbirane yavuka hagati yabo, hanyuma ntibasigarane ingingimira mu mitima yabo kubera uko wabakiranuye, kandi bakabyakira banyuzwe”** Ndetse n’ijambo ry’Imana rigira riti **“Kandi uwo Allah ashatse kuyobora yagurira igituza cye Isilamu, ndetse n’uwo ashatse kurekera mu buyobe, afunganya igituza cye cyane akamera nk’uwihatira kuzamuka ajya mu kirere. Uko ni ko Allah ashyira mu gihano babandi batemera”**.

Gukunda no kwanga kubera Imana:

Gukunda no kwanga kubera Imana ni bimwe mu bintu bya ngombwa, ndetse ahubwo ni

Ni iki umuntu agomba gukunda kubera Imana?

Ibikorwa Imana Nyagasani ikunda, aribyo ibyaje byose mu mategeko y'idini nka Tawuhidi	Ubikora nk'intumwa n'abahanuzi, abamalayika, abasangirangendo na buri mwemera.	Ibihe Imana Nyagasani ikunda nka Layilatul Qadri n'igice cy'ijoro cyanyuma.	Ahantu hakundwa n'Imana Nyagasani nka Makka na Madinah.
--	---	---	--

Ni iki kigomba kwangwa kubera Imana?

Buri gikorwa kirakaza Imana Nyagasani, aribyo ibyo Islam yabujije byose nk'ibangikanyamana	Ukora ibyo bikorwa nk'ababangikanya mana, indyarya n'amashitani	Ibihe Imana Nyagasani yanga nk'ibihe risengwamo izuba.	Ahantu Imana Nyagasani yanga, nk'ahantu hakorerwa ibangikanya.
---	--	---	--

Ese umugore yaba umuhakanyi kubera kwanga guharikwa?

Ikiriho ni uko umugore adakwiye kwanga amategeko y'idini, ariko ntiyishimira ko umugabo we amuharika, ariko ibyo ntiyabiveberwa.

Icyo Gatandatu mu byonona ubuyislamu bw’umuntu:

Umuntu wese ugize icyo asuzugura cyangwa atesha agaciro mu idini ryazanywe n’intumwa Muhamadi, cyangwa ibihembo by’Imana n’ibihano byayo, uwo aba ari umuhakanyi. Gihamya ni ijamba ry’Imana rigira riti **“Vuga uti “Nonese koko mwannyegaga Allah n’amagambo ye ndetse n’Intumwa ye?” Ntimugire urwitwazo, rwose mwamaze guhakana nyuma y’uko mwemeye”**

Umuntu usuzugura akanatesha agaciro:

Igisobanuro cye n’itegeko rimugenga:

Gusuzugura ni ugutesha agaciro, itegeko ry’umuntu usuzugura akanatesha agaciro cyangwa utuka, uwo aba ahakanye uguhakana ko kwigomeka, kukaba ari ubuhakanyi bukuru bukura umuntu muri Islam, nyirabwo akaba agomba kuzaba mu muriro ubuzira herezo, Imana iwuturinde.

Umuntu wumvise umuntu utuka idini ni ngombwa ko amwamagana cyangwa akava muri icyo kicaro, ni kimwe n’umubona cyangwa akavuga inkuru ze nta kumwamagana, kubera ijamba ry’Imana rigira riti **“Kandi rwose mwahishuriwe mu gitabo ko igihe muzajya mwumva amagambo ya Allah ahakanwa cyangwa se akerenswa, mutazajya mwicarana na bo (abayahakana n’abayakerensa), kugeza ubwo bahinduye bakajya mu bindi biganiro bitari ibyo. (Nimutagenza mutyo) ni ukuri, muzaba mubaye nka bo”.**

Ukwicuza kwabo kwakirwa iyo kujuje ibi bikurikira:

- Kuba agomba gusingiza Imana ibisingizo biyikwiye.
- Kuba ugomba kwitandukanya n’amagambo y’agasuzuguro yavuze.
- Ibimenyetso byo kwicuza bigomba kumugaragaraho kandi ukuri kwe kukamenyekana.

Naho umuntu utuka intumwa Muhamadi, uwo ukwicuza kwe ku Mana kwemerwa iyo yicujije by’ukuri, umuyobozi akamwica kubera icyo gikorwa cye.

Ese umuntu usuzugura akanatesha agaciro, amagambo ye aramutse afashwe nk'aho yatukanye, uyu yaba ari umuhakanyi?

Umuntu nk'uyu arasobanurirwa yakwicuza tukamureka, atakwicuza ikibazo cye kukagezwa mu bucamanza bwa kislamu (Qadwa) no ku bamenyi bakuru.

Icyo Karindwi mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:

Kuroga, umuntu ukora uburozi cyangwa akemera kubukorerwa, uwo aba ari umuhakanyi. Gihamya ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Kandi (abo bamalayika) nta we bigishaga batabanje kumubwira bati "Mu by'ukuri twe turi ikigeragezo, uramenye ntuzabe umuhakanyi".**

Uburozi:

Itegeko ry'uburozi:

Kuroga, ni ubuhakanyi bukuru, kubera ijambo ry'Imana rigira riti **"Kandi (abo bamalayika) nta we bigishaga batabanje kumubwira bati "Mu by'ukuri twe turi ikigeragezo, uramenye ntuzabe umuhakanyi".**

Ibiranga umurozi:

- Ni ukunyuranya n'ibigomba kubahirizwa kugira ngo Ruqiya yemewe ikorwe.
- Kwandika inyuguti z'ibice bice, n'amagambo adasobanutse.
- Kureba ku nyenyeri, gusoma mu ntoki no mu igerasi.
- Guhambira amafundo no kuyavuma mo.
- Gutegeka umurwayi gukora ibinyuranye n'amategeko y'idini, nko gukora ibyaziririjwe cyangwa kureka iswala cyangwa kureka kuvuga izina ry'Imana agiye kubaga.
- Kumubaza amazina ya nyina.
- Kuvuga ko afite ubumenyi bw'ibyihishe....

Kujya gushaka umurozi ni itegeko ryabyo:

Ikigamijwe mu kujya gushaka umurozi, ni ukwicarana nawe cyangwa ukamutumaho umuntu cyangwa ukamwandikira, ndetse no kureba za TV n'imbuga za internet (website) no gusoma ibinyamakuru birimo ubumenyi bw'inyenyeri no gusoma mu kiganza no mu igerasi

Itegeko ryo kujya ku murozi: Ugiye ku murozi amasengesho ye y'iminsi mirongo ine (40) ntiyakirwa, nk'uko byavuzwe muri Hadith. Noneho iyo wemeye ibyo akubwiye, intumwa Muhamadi yaravuze iti **“Umuntu uzajya ku muraguzi akemera ibyo avuga, uwo azaba ahakanye ibyahishuriwe intumwa Muhamadi”** keretse gusa ugiye ku murozi agamije ku muhinyuza no kumwamagana kandi akaba ari umuntu ubishoboye.

Kuburizamo uburozi:

Kuburizamo uburozi bw'uwarozwe bigabanyijemo ibice bikurikira:

Ibyemewe n'amategeko:

Aribyo kuburizamo uburozi bikoze kuri Riqiya yemewe n'imiti iziruye ndetse n'ubusabe.

Ibibujijwe:

Aribyo ibikoze harimo bumwe mu bwoko bw'uburozi, intumwa Muhamadi yaravuze iti **“Mu by'ukuri, byo ni bimwe mu bikorwa bya Shitani.**

Gusubiza umuntu uvuga ko byemewe kuburizamo uburozi ukoresheje ubundi:

1. Kuburizamo uburozi ukoresheje ubundi binyuranyije na Qor'an na Hadith, ndetse n'ibyo abasangirangendo bari bariho n'abandi bose batubanjirije mu kwemera.
2. Harimo gutesha agaciro kwivuga ukoresheje Qor'an n'ubusabe bundi bwaje muri Hadith z'intumwa Muhamadi.
3. Harimo kandi gutiza umurindi uburozi n'abarozi no kubashyigikira mu maso y'abantu.
4. Harimo kandi kwirengagiza ibyemewe byizewe, aribyo kwivuza ukoresheje Qor'an n'ubundi busabe bwaturutse ku intumwa ugakoresha ibitizewe aribyo uburozi.
5. Kuburizamo uburozi mu muntu warozwe ni ngombwa ko ubikora n'ubikorera babanza kwiyegezeza Shitani bakoresheje ibyo ikinda kugira ngo iburizemo uburozi.
6. Uwarozwe aramutse yihanganye, uwo igihembo cye ni ijuru nkuko byavuzwe n'intumwa Muhamadi.
7. Kuburizamo uburozi ukoresheje ubundi, byongerera uwarozwe uburozi hejuru y'ubwo yarafite.
8. Intumwa Muhamadi yararozwe ariko ntiyivuje akoresheje uburozi, ahubwo yakoresheje Ruqiya yemewe n'amategeko.

Icyamba Munani mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:

Gufasha no gutera inkunga ababangikanyamana mu kurwanya abayisumu, gihamba ni ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi uzabagira inshuti magara muri mwe, uwo azaba abaye umwe muri bo. Mu by'ukuri, Allah ntayobora abantu b'inkozi z'ibibi”.

Gufasha no gutera inkunga ababangikanyamana mu kurwanya abayislamu:

Ni ngombwa ko umuyislamu yitarura ababangikanyamana n'ibyo bayobotse kandi akabihakana, ni ngombwa kandi kugira inshuti abemera no gukunda idini yabo, n'uzakunda kandi akishimira ubuhakanyi cyangwa agafasha ababangikanyamana mu kurwanya abayislamu, uwo aba ari umuhakanyi w'ubuhakanyi bukuru bukura umuntu muri Islam. Gufasha ababangikanyamana kurwanya abayislamu birimo ibice bihiri:

Ibitera ubuhakanyi no kuva muri Islam:

Gufasha no gutera inkunga ababangikanyamana mu kurwanya abayislamu no kubakunda ukanga abayislamu, ukifuza ko batsinda abayislamu.

Ibitari ubuhakanyi bukura umuntu muri Islam:

Kuba ibyo ukora atari ugukunda ababangikanyamana no kwanga abayislamu, ahubwo ari ugushaka inyungu za hano ku isi.

Icyacyenda mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:

Umuntu wemera ko abantu bamwe na bamwe kwitandukanya n'amategeko y'intumwa Muhamadi ntacyo bitwaye, nk'uko Khidri yitandukanyije n'amategeko ya Mussa, uwo aba ari umuhakanyi.

Umuntu wemera ko abantu bamwe na bamwe kwitandukanya n'amategeko y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha):

Uwo aba ari umuhakanyi w'ubuhakanyi bukuru bukura umuntu muri Islam, nk'uko byemeranyijweho n'abamenyi bose, akaba agomba guhabwa igihe akicuza akanasobanurirwa za gihamya, yakwicuza bikaba ari byiza atakwicuza akicwa. Imana yaravuze iti **"Vuga uti: yemwe bantu, mu by'ukuri, nyewe ndi intumwa y'Imana kuri mwe mwese"**. N'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati **"N'iyi umuvandimwe wanjye Mussa aza kuba ariho ntiyari kubura kunyoboka"**.

Muri abo hinjiramo n'abahawe igitabo babandi bagezweho n'ubutumwa bw'intumwa Muhamadi, kuko nabo ari ababangikanyamana nk'uko twabivuze.

Ese Khidir yitandukanyije n'amategeko ya Mussa? Nta gihamya yatugezeho yemeza ko Khidir yitandukanyije n'amategeko ya Mussa, biramutse byaranabayeho byaba bishoboka ko Khidir yaba atari mu bantu ba Mussa, kuko muri icyo gihe intumwa yatumwaga ku muryango wayo by'umwihariko naho Muhamadi atumwaga ku bantu bose, nta muntu n'umwe rero ukwiye kwitandukanya n'amategeko ye.

Icyi Cumi mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:

Gutera umugongo idini ry'Imana Nyagasani, ntayige kandi ntanagendere ku mategeko yayo. Gihamya ni ijamba ry'Imana rigira riti "Ni na nde nkozi y'ibibi kurusha uwibutswa amagambo ya Nyagasani we maze akayatera umugongo? Mu by'ukuri, tuzahana inkozi z'ibibi".

Gutera umugongo idini ry'Imana Nyagasani:

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati **"Uwo Imana yifuriza ibyiza imuha gusobanukirwa idini"** n'uwo Imana itageneye ibyiza yirengagiza kwiga idini ry'Imana. Imana yaravuze iti **"Ni na nde nkozi y'ibibi kurusha uwibutswa amagambo ya Nyagasani we maze akayatera umugongo? Mu by'ukuri, tuzahana inkozi z'ibibi"**. Inkozi z'ibibi nibo bantu bo mu muriro.

Itegeko ryo gutera umugongo idini ry’Imana Nyagasani:

Mu by’ukuri, gutera umugongo mu kwima amatwi n’umutima intumwa Muhamadi ntumwemere ntunamuhakanye, ntumukunde ntunamwange, ntashishikazwe n’ibyo yazanye na gato, uwo aba ari umuhakanyi w’ubuhakanyi bukuru bukura umuntu muri Islam. Imana yaravuze iti “**N’iyo babwiwe bati “Nimuze tugane ibyo Allah yahishuye ndetse tunagane intumwa (Muhamadi), ubona ababeshya ko bemera (indyarya) bagutera umugongo”.** Imana kandi yaravuze iti “**Kandi uzirengagiza urwibutso rwa Nyagasani we, azamuhanisha ibihano bihambaye”.**

Umusozi w’umwanditsi

Nta tandukaniro riri hagati y’ibi byonona ubuyisumu bw’umuntu, haba k’umuntu ubikora akina ndetse n’ubikora adakina yewe n’utinya, usibye gusa uwashyizweho agahato, buri cyonona ubuyisumu bw’umuntu gifite ingaruka zikaze, kandi byose bikunze kubaho, ni ngombwa rero ko buri Muyisumu abyirinda umutima we ukabitinya, turasaba Imana ko yaturinda ibyatuma tugerwaho n’uburakari bwayo ndetse n’ibihano bye bibibaza, amahoro y’Imana abe ku intumwa Muhamadi no ku bantu b’iwe n’abasangirangendo be.

Nta tandukaniro riri hagati y’ibi byonona ubuyisumu bw’umuntu ku:

Ubikora akina:

Ni umuntu ukora kimwe mu byonona ubuyisumu bw’umuntu, yarangiza akavuga ko yabikoze akina.

Ubikora abigambiriye adakina:

Ni umuntu ukora kimwe mu byonona ubuyisumu bw’umuntu, abigambiriye nta mpamvu iyo ariyo yose yabimuteye.

Ubikora kubera gutinya:

Ni umuntu ukora kimwe mu byonona ubuyisumu bw’umuntu, yarangiza akabeshya ko yabikoze ari ugutinya ibibi byamubaho haba ku mutungo we cyangwa ku cyubahiro cye, ariko ntawamushyizeho agahato ko kubikora. Imana yaravuze iti “**No mu bantu hari abavuga bati “Twemeye Allah!” Ariko batotezwa bazira Allah, bagafata ibigeragezo by’abantu nk’ibihano bya Allah (bagata ukwemera); nyamara ubutabazi buturutse kwa Nyagasani wawe bwagera (ku bemeramana), (indyarya) zikavuga ziti “Mu by’ukuri, twari kumwe na mwe”. Ese Allah si we uzi neza ibiri mu bituza by’ibiremwa byose?”**

Umuntu ukora ibyonona ubuyislamu bw'umuntu ashyizweho agahato:

Ni umuntu ukora kimwe mu ibyonona ubuyislamu bw'umuntu, ashyizweho agahato uyu ntabwo yitwa umuhakanyi, kugirango byemerwe ko umuntu yashyizweho agahato mu buryo yababwirwa ibyo yakoze, bigomba kuzuza ibi bikurikira:

1. Kuba yashyizweho agahato koko, uwabikoze kubera ubwoba ndetse n'uwabikoze kubera kwigaragaza neza abo ntibababwirwa.
2. Kuba atagomba kurengera, aramutse ashyizweho agahato ko gutuka umuntu umwe ubusanzwe kumutuka ari ubuhakanyi, naho iyo arengereye akabikorera benshi, uyu aba ari umuhakanyi kuko uwo yashyizweho agahato gutuka yari umuntu umwe.
3. Agomba kugerageza kwirengagiza uko ashoboye ntirerure ubuhakanyi.
4. Kuba umutima we ufite ukwemera nyako, akavuga ku rurimi ariko umutima we ufite ukwemera.
5. Ntabwo agahato yashyizweho ku muntu runaka kagomba gutuma atandukira akagera no kuwo atashyizweho agahato, cyangwa ngo abe intandaro yo kuyoba kw'abantu.

Ibyitonderwa by'ingenzi:

Icyamba mbere: Umwanditsi muri iki gitabo ntabwo yaragambiriye kugira uwo yita umuhakanyi mubayislamu, ahubwo icyo yari agambiriye n'uko abantu biga ibyonona ubuyislamu bw'umuntu, bakabigendera kure kandi bakabitinya, nibaramuka babitinye ukwemera kwabo kuzagenda neza kandi bazarokoka ibihano bibabaza, nk'uko ari ngombwa ku bayislamu ko banabitinyisha abandi kuko ari ibintu biteye ubwoba akaba ari ngombwa kubimenya ngo babyirinde.

Icyamba kabiri: Umuyislamu gutinya ibangikanyamana bibaho iyo yize amategeko y'idini, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati **“Uwo Imana yifuriza ibyiza imuha kugira ubumenyi mu idini”** kugira ubumenyi mu idini rero biri mu bintu by'ibanze mu idini kandi bihambaye, kuko birinda umuntu kugwa mu ibangikanyamana no mu bihimbano ndetse n'ibyaha, uko umuntu arushaho kumenya Nyagasani we bituma arushaho kumwitwararikaho mu bikorwa akora no mu bihe byose, n'uko umuntu agenda azamuka mu bumenyi niko agenda arushaho kwiyereza Imana n'ukwemera kwe kukuzura, bamwe mu abamenyi baravuze bati: **Twashakishije ubumenyi bitari ukubera Imana, ariko Imana iranga kugira ngo tubushake kubera Imana.**

Icy a gatatu: Ntabwo byemewe kwita umuntu runaka umuhakanyi, utabanje guhamya koko ko yakoze kimwe muri ibi byonona ubuyisumu bw’umuntu, bikamuhama koko nta gushidikanya, kandi usohora icyo cyemezo agomba kuba ari umuyobozi w’abayisumu cyangwa umwungirije nk’abacamanza n’abari mu rwego rwabo, naho abandi bantu basanzwe ntibyemewe kugerageza kuvuga ku bintu nk’ibi.

Icy a kane: Umwanditsi w’igitabo (Imana imugirire impuhwe) yasoje igitabo cye asaba ubusabe agira ati (**Turasaba Imana ko yaturinda ibyatuma tugerwaho n’uburakari bwayo ndetse n’ibihano bye bibibaza**) ibi bigaragaza umugambi mwiza yari afite no kwiyoroshya ku musomyi, uko ninako abigenza mu bitabo bye byose (Imana imugirire impuhwe) kandi imubabarire ibyaha inamuhe ibihembo byinshi.

SUZUMA UBUMENYI BWawe:

Subiza ibibazo byose bikurikira, buri kibazo mu mwanya cyagenewe:

1. Ni kuki abamenyi batangiza izina ry’Imana?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

2. Ibyonona ubuyislamu bw’umuntu bivuga iki?

-
-

3. Kuki abamenyi rimwe na rimwe babyita ibyonona ubuyislamu, ubundi bakavuga ibisenya ubuyislamu bw’umuntu?

-
-

4. Ese ibi bintu byonona ubuyislamu, byemeranyijweho n’abamenyi bose?

-
-

5. Ese ibi byonona ubuyislamu bw’umuntu umubare wabyo urazwi?

- Umubare wabyo urazwi – umubare wabyo ntabwo uzwi – umubare ntabwo uzwi ariko birazwi muri rusange.

6. Kuki umwanditsi w'igitabo yavuze ko ibyangiza ubuyislamu bw'umuntu ari icumi?

.....
.....

7. Iyo muri Qor'an na Hadith havuzwe umubare, ese biba bifite icyo bishaka kuvuga k'uburyo umuntu atawurenza cyangwa?

.....
.....

8. Kubera iki rimwe na rimwe havugwa umubare utagira icyo usobanuye?

.....
.....

9. Tanga urugero rw'umubare ufite icyo usobanuye?

.....
.....

10. Tanga urugero rw'umubare udafite icyo usobanura?

.....
.....

11. Ese umwanditsi w'igitabo asanga ibyonona ubuyislamu bw'umuntu byarenga icumi?

.....
.....

12. Ibi tubisanga hehe mu magambo ye?

.....
.....

13. Ese birashoboka guhetura ibyonona ubuyislamu bw'umuntu?

.....
.....

14. Ni gute wahetura ibyonona ubuyislamu bw'umuntu?

1.....

2.....

3.....

4.....

15. Kuki twiga ibyonona ubuyislamu bw’umuntu?

.....
.....

16. Ese hari undi muntu wigeze yandika igitabo ku byonona ubuyislamu bw’umuntu utari uyu mwanditsi w’iki gitabo?

.....
.....

17. Ese mu byonona ubuyislamu bw’umuntu naho tugomba gutandukanya igikorwa n’uwagikoze?

.....
.....

18. Ni iyihe mpamvu tugomba gutandukanya igikorwa n’uwagikoze?

.....
.....

19. Ese intego y’umwanditsi mu kugaragaza ibyonona ubuyislamu bw’umuntu ni ukugira abo yita abahakanyi?

.....
.....

20. Ni iki gisabwa umuntu wize ibyonona ubuyislamu bw’umuntu?

.....
.....

21. Ni irihe bangikanyamana umwanditsi w’igitabo agamije?

.....
.....

22. Ni gute dutandukanya ibangikanya rikuru n’iritoya?

.....
.....

.....
.....
23. Ese ukwicuza k’umuntu wabangikanyije Imana ibangikanya rikuru kurakirwa? Ni na ryari kutakirwa?
.....
.....

24. Ese niki kiruta ikindi hagati y’ibangikanya ritoya n’ibyaha bikomeye?
.....
.....

25. Ni ibiki bigenderwaho mu kugaragaza icyaha gikuru?
.....
.....

26. Ese ibyaha bikuru umubare wabyo urazwi?
.....
.....

27. Ni irihe tegeko ry’umuntu wakoze icyaha gikuru? Ese ashobora gukundwa cyangwa arangwa?
.....
.....

28. Ese umuntu ukora ibyaha bikuru umuntu ashobora kwicarana nawe?
.....
.....

29. Ese ibyaha bikuru biratandukanye? Tanga gihamya?
.....
.....

30. Ese ibyaha bikuru bihanagurwa n’ibikorwa byiza cyangwa ni ngombwa kwicuza?
.....
.....

31. Ibyaziririjwe birimo ibice bingahe?

.....
.....

32. Ibice by'ibangikanyamana rikuru ni bingahe?

1.....
2.....
3.....
4.....

33. Ni ibihe bice bigize kubaga?

1.....
2.....
3.....

34. Ni ryari kubaga bibarwa mu ibangikanyamana rikuru?

.....
.....

35. Ni ibihe bice by'ubuvugizi?

1.....
2.....
3.....

36. Kwiringira ni iki?

.....
.....

37. Kwiringira bigabanyijemo ibice bingahe?

1.....
2.....
3.....

38. Ese biremewe ko wavuga uti: Niringiye kanaka, cyangwa ukavuga
uti: Niringiye Imana hanyuma na kanaka?

-biremewe – ntibyemewe.

39. icyo umuntu asabwa kuvuga muri urwo rwego ni iki?

.....
.....
40. Ni iyihe gihamya y'ubuhakanyi bw'ababangikanyamana? Ese abahawe igitabo nabo binjiramo?
.....
.....

41. Ese ibyo bisobanuye ko tutagomba kubahiriza amasezerano twagiranye nabo?
.....
.....

42. Vuga ibice by'abantu mu bijyanye n'abo bagiranye amasezerano?

1.....

2.....

3.....

43. Ibice byo kuyoboresha amategeko Imana itamanuye ni ibihe?
.....
.....

44. Ni irihe tegeko ryo gukunda kubera Imana?
.....
.....

45. Ni inde dukwiriye gukunda kubera Imana ni nande dukwiriye kwanga kubera Imana?
.....
.....

46. Umuntu usuzugura akanatesha agaciro idini abarirwa mu buhe buhakanyi?
.....
.....

47. Ese Umuntu usuzugura akanatesha agaciro idini, ashobora kwicuza? Ni ibiki bisabwa kugira ngo yicuze?

1.....

2.....

3.....

48. Ni irihe tegeko ry'umuntu utuka intumwa Muhamadi?

.....

.....

49. Ni irihe tegeko ry'umuntu wumvise utuka intumwa Muhamadi?

.....

.....

50. Tanga gihamya y'uko umurozi ari umuhakanyu?

.....

.....

51. Vuga ibiranga umurozi?

.....

.....

52. Ni irihe tegeko ry'umuntu wagiye ku murozi?

.....

.....

53. Kuja kureba umurozi bikorwa bite?

.....

.....

54. Ni ibihe bice byo kuroga?

.....

.....

55. Ni gute twasubiza uvuga ko byemewe kuburizamo uburozi

ukoresheje ubundi?

1.....

2.....

3.....

4.....

- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
56. Ni irihe tegeko ryo gufasha ababangikanyamana?

57. Ese hari umuntu wemerewe kuba yakwigomeka ku mategeko
 y'intumwa Muhamadi?

58. Ese Khidir yigometse ku mategeko ya Mussa?

59. Ni irihe tegeko ryo gutera umugongo no kwirengagiza?

60. Umunti utinya bisobanuye iki mu magambo y'umwanditsi? Ese ni
 uwashyizweho agahato?

61. Vuga ibisabwa kugira ngo twemere ko umuntu yashyizweho
 agahato?
 1.....
 2.....
 3.....
 4.....
 5.....
62. Garagaza ihuriro ry'umusozi w'igitabo n'ubusabe?

.....
63. Ni gute umuyislamu yatinya kuri we ibangikanyamana?
.....
.....

AMASHAKIRO

Umwanditsi w'iki gitabo.....	2
Ni kuki tugomba kwiga Tawuhidi?	2
Impamvu yo guhitamo iyi nyandiko ngo umunyeshuri abe ariyo aheraho mu kwiga	3
Iyi nyandiko ndetse n'ibitabo bya Sheikh Muhamadi mwene Abdul Wahabi bifite umwihariko ukurikira:	3
Ni izihe nyungu wakunguka wize imisingi itatu ya ngombwa?	3
Ibikubiye mu nyandiko y'imisingi itatu ya ngombwa	4
Iyi nyandiko igizwe n'ibice bitanu aribyo:	4
Ibintu bine Shingiro	4
2. Ibintu bitatu Shingiro	4
3. Agaciro ko kwiga Tawuhidi	4
4. Imisingi itatu.....	5
5. Umusozo.....	5
Icyamba mbere: Ibintu bine Shingiro	5
Kugira ngo uhamagarire abantu inzira y'Imana hari ibyo ugomba kuba wujuje muri byo:	6
Kwihangana.....	7
Imamu Ibunil Qayim (Imana imugirire impuhwe) yagabanyije ukwihangana mo ibice bitatu:	7
Icyamba kabiri: Ibintu bitatu bya ngombwa.....	9
Itangiriro mbere yo gusobanura ibintu bitatu bya ngombwa	9
Tawuhidi (Iyobokamana)	9
Tawuhidi igabanyijwe mo ibice bitatu	9
Incamake ku bintu bitatu bya ngombwa	10
Impamvu Imana yohereje intumwa:	10
Icyamba Gatatu: Agaciro ko kwiga Tawuhidi.....	13
Igisobanuro cya Tawuhidi – Nk'uko twabivuze mbere mu ntangiriro.....	13
Icyamba Kane: Imisingi ya ngombwa itatu	14
Ubusabe.....	16
Bugabangijemo ibice:	16
Ubusabe busanzwe bwo gusaba icyo ukeneye burimo ibice bibiri:	17
Abantu kuberekeye kwemera impamvu barimo ibice bitatu:	17
Ni gute ubusabe bwaba ariyo masengesho?	18

Gutinya birimo ubwoko butatu:	18
(1) Ibisobanuro byo Kwiringira	19
Kubaga bigizwe n’ibice bitatu:	21
(1) Igisobanuro cy’umuhigo (Nadhir)	21
Amoko y’umuhigo (Nadhir)	21
Urwego rwa mbere: Islam	22
Urwego rwa Kabiri: Kwemera	26
Inkingi zo kwemera esheshatu	27
Inkingi ya mbere: Kwemera Imana. Bikaba bigomba ibintu bine:	27
Inkingi ya Kabiri: Kwemera Abamalayika	28
Inkingi ya Gatatu: Kwemera Ibitabo	28
Inkingi ya Kane: Kwemera Intumwa	28
Inkingi ya Gatanu: Kwemera Umunsi w’imperuka.	29
Inkingi ya Gatandatu: Kwemera igeno ry’ibyiza n’ibibi	29
Ni ngombwa ko mu kwemera iyi nkingi bisaba ibintu bine:	29
Urwego rwa Gatatu: Al Ih’sani	30
Ikaba arirwo rwego rukuru rw’idini, ikaba ari inking imwe bikaba bikubiyemo inzego ebyiri:	30
Inyungu dukura muri Hadith ya Jibril	32
Ni ngombwa ko tumenya ku intumwa Muhamadi ibi bikurikira:	33
Igihe cy’ubutumwa bw’intumwa Muhamadi kigabanyijemo ibice bibiri	33
Incamake y’amateka y’Intumwa Muhamadi	34
Kwimuka bigabanyijemo ibice bitatu:	35
Ibiziririjwe bihambaye	36
Icyamba Gatanu: Umusozo	38
UMUSOZO	40
Incamake	41
Ikizamini ku misingi itatu na gihamba zayo	44
INTANGIRIRO Y’UMUSOBANUZI W’IGITABO	51
UMWANDITSI W’IYI NYANDIKO	51
ICYA MBERE: ITANGIRIRO (IKIRANGA UMUNEZERO)	52
ICYA KABIRI: IBINTU BINE SHINGIRO	56

INYANDIKO Y'IBYONONA UBUYISLAMU BW'UMUNTU	68
IBISOBANURO BY'INYANDIKO.....	71
INTANGIRIRO Y'UMWANDITSI W'IGITABO	71
Kubera iki abamenyi batangizaga izina ry'Imana mu bitabo byabo?	71
Iyo imibare ivuzwe muri Qor'an na Hadith	72
Ni ukubera iki umubare ushobora kuvugwa rimwe na rimwe ntugire igisobanuro?	72
Ni ukubera iki twiga ibyonona ubuyislamu bw'umuntu?	72
Ni ibiki byangiza ubuyislamu bw'umuntu?.....	73
Ese birashoboka guhetura ibyangiza ubuyislamu bw'umuntu muri rusange?	73
Ese ibangikanyamana rikuru rizababarirwa?	76
Ibice bigize ibyaziririjwe:	77
Ibice bigize ubuvugizi:	79
Ese biremewe ko umuntu yabwira umuvandimwe we ngo “Nsabira ku Imana”?	80
Kwiringira Imana:	80
Ese biremewe ko umuntu yavuga ati (Niringiye kanaka) cyangwa (Niringiye Imana hanyuma na kanaka)? Icy'ukuri ni ikihe?.....	80
Icy'a Gatatu mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:	81
Itegeko ry'ababangikanyamana muri Islam:	81
Ese abahawe igitabo nabo binjira mu mubare w'ababangikanyamana?	81
Ese ibi bisobanuye ko tutagomba kubahiriza amasezerano twagiranye nabo?	82
Icy'a Kane mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:.....	82
Ibice byo kuyoboresha amategeko atari ay'Imana:.....	83
Icy'a Gatanu mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:	83
Gihamya y'iki cyonona ubuyislamu bw'umuntu:.....	83
Gukunda no kwanga kubera Imana:	84
Ni iki umuntu agomba gukunda kubera Imana?.....	84
Ni iki kigomba kwangwa kubera Imana?	84
Ese umugore yaba umuhakanyi kubera kwanga guharikwa?	84
Icy'a Gatandatu mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:	85
Umuntu usuzugura akanatesha agaciro:	85
Icy'a Karindwi mu byonona ubuyislamu bw'umuntu:	86
Uburozi:	86

Kujya gushaka umurozi ni itegeko ryabyo:	87
Kuburizamo uburozi:	87
Gusubiza umuntu uvuga ko byemewe kuburizamo uburozi ukoresheje ubundi:	88
Icyamba mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:	88
Gufasha no gutera inkunga ababangikanyamana mu kurwanya abayisumu:	89
Icyamba mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:	89
Umuntu wemera ko abantu bamwe na bamwe kwitandukanya n'amategeko y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha):	90
Icyamba mu byonona ubuyisumu bw'umuntu:	90
Gutera umugongo idini ry'Imana Nyagasani:	90
Itegeko ryo gutera umugongo idini ry'Imana Nyagasani:	91
Umusozo w'umwanditsi.....	91
Nta tandukaniro riri hagati y'ibi byonona ubuyisumu bw'umuntu ku:.....	91
Umuntu ukora ibyonona ubuyisumu bw'umuntu ashyizweho agahato:	92
Ibyitonderwa by'ingenzi:	92
Suzuma ubumenyi bwawe:.....	93

مهاجر

Email: islamtorrent@gmail.com
Tovuti: <https://alsarhaan.com/>
Tovuti: <https://mahadsunnah.com/>

التَّقْسِيمُ وَالتَّقْعِيدُ لِلْقَوْلِ
الْمُفِيدِ

KUGABANYA

IBIDAFITE

AKAMARO MU

MVUGO Z'INGENZI

NTIBYEMEWE
KUKIGURISHA
لا يباع

اللغة كينيارواندا
Ikinyarwanda

التَّسْيِيمُ وَالتَّعْيِيدُ لِلْقَوْلِ الْمُفِيدِ

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

Cyanditse n'ukeneye impuhwe za Nyagasani we

HAYITHAM MWENE MUHAMADI SARHAAN

Uwahoze ari umwarimu mu ishuri ryisumbuye ry'umusigiti w'intumwa, akaba
n'umuyobozi w'urubuga rwa atasaswil al ilmiy

Cyasobanuwe mu Kinyarwanda na:

SH. TWAGIRAMUNGU MUDATHIR

<http://attasseel-alelmi.com>

Imana imubabarire ibyaha n'ababyeyi be n'abamufashije bose kugira ngo iki gitabo
gisohoke.

الطبعة الأولى

Ugucapwa kwa mbere

جميع الحقوق محفوظة

إلا من أراد طبعه أو ترجمته لتوزيعه مجَّاناً بعد مراجعة المؤلف

Uburenganzira bwose kuri iki gitabo bwihariwe na nyiracyo Usibye uwaba ashaka kugicapa cyangwa kugisemura agamije kugitangira Ubuntu, ibyo yabikora ari uko abanje kubiharwa uburenganzira n'umwanditsi wacyo.

Ku bindi bisobanuro wa twandikira kuri email:

islamtorrent@gmail.com

فصح وزارة الإعلام

Cyatangiwe uburenganzira na Ministeri y'itangazamakuru.

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI

Ishimwe n'ikuzo bikwiye Imana, niyo dusingiza tukanayishingikiriza tukanayisaba imbabazi z'ibyaha, tukanayikingaho ngo iturinde ibibi by'imitima yacu, n'ingaruka z'ibikorwa byacu bibi, uwahisemo kuyoboka Imana ikamutera inkunga ntawamuyobya, n'uwayobejwe n'irari ry'umutima we nta wamuyobora, ndahamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah wenyine nkanahamya ko Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ari umugaragu w'Imana akaba n'intumwa yayo, nyuma y'ibyo:

**AMAHAME REMEZO UMUNTU ASABWA KUMENYA MBERE YO
KWIGA IKI GITABO**

- [1] Ningombwa ko umunyeshuri afata mu mutwe intandiko za (Mutuni) mbere yo kwiga (Fata mu mutwe kuko buri wese wafashe mu mutwe ni Imamu).
- [2] Kumenya ahantu hari gihamya muri ayat ya Qor'an, n'impamvu yazanywe muri iryo somo.
- [3] Kumenya isano buri somo ryo mu gitabo cya Tawuhidi rifitanye n'irindi, n'impamvu ryazanywe aho kugira ngo igitabo kijyanirane.
- [4] Turibanda ku bisobanuro bimwe, kandi icyo tugenderaho ni (Qawulul Mufidu), bisobanuye ijamba rifite akamaro, cya Sheikh Ibun Uthayimin (Imana imugirire impuhwe), nitukirangiza turafata ibindi bisobanuro, gutyo gutyo, kugira ngo ibintu bitivanga.

KUKI TWIGA IKI GITABO?

- [1] Ni uko abamenyi batugiriye inama zo kucyiga. [2] Kuko icyi gitabo kiri mu bitabo byiza byanditswe muri uru rwego. [3] Kuko umwanditsi w'igitabo yasenyeye neza gihamya z'uwo bari bahanganye, kandi ibiteye urujijo arukuzamo za gihamya. [4] Kuko Imana yagihaye gukundwa ku isi. [5] Abamenyi batanze inama zo kugifata mu mutwe no kugisobanukirwa. [6] Amasomo yacyo apanze neza kandi arakurikirana. [7] Kuba abamenyi bibanda ku kucyigisha, kikaba cyarasobanuwe na benshi. [8] Kubera ko igitabo cyuzuyemo za gihamya zo muri Qor'an na Hadith. [9] Kuba interuro zacyo zoroshye. [10] Kuba abamenyi bahamya ko umwanditsi wacyo ari umumenyi uhambaye kandi imyemerere ye ikaba ari mizima. [11] Kubera ko icyi gitabo kibanze cyane kuri Tawuhidi y'amasengesho, kubera ko yajemo icyuho kinini, ariko kinavuga Tawuhid Rububiyat na Tawuhidiul y'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo. [12] KUbera ko umwanditsi w'igitabo mu kucyandika yakurikiye inzira y'abakurambere, ntabwo yashyizemo amagambo ye nk'uko Imamu Bukhariy yabikoze mu gitabo cye (Swahihu).

ICYAMAKE Y'AMASOMO AKUBIYE MU GITABO CYA TAWUHIDU (67)

Mbere y'uko dutangira kwiga igitabo icyo aricyo cyose ni ngombwa kubanza gusoma Itangiriro ryacyo n'amashakiro yacyo, kugira ngo tumenye ibikubiye mu gitabo, n'uburyo cyanditse, n'igitekerezo cyose cy'umwanditsi, dushingiye kuri ibyo dushobora kubasha kugabanya igitabo cyacu mo ibice icumi.

IGICE CYA MBERE: KIGIZWE N'ITANGIRIRO (AMASOMO 5)

[1] **(Ibituraje ishingira muri icyi gitabo ni Isoamo ry'uko Tawudi ari ngombwa):** Iryo somo yarizanye mu rwego rwo gusobanura ko Tawuhidi aricyo kintu kibanze ikaba ari nacyo kintu cya mbere cya ngombwa cyategetswe, no kubera ko ariryo vuga butumwa ryakozwe n'intumwa n'abahanuzi (amahoro y'Imana abe kuri bo).

[2] **(Isomo ryigisha agaciro ka Tawuhidi, n'ibyaha ihanagura):** Iri somo yarizanye, kugira ngo rikurure abasomyi, no kugira ngo asobanure ko kuvuga agaciro k'ikintu bitavugaga ko icyo kintu atari itegeko, no kuba hari abantu bangisha abandi kwiga Tawuhidi no kuyigisha.

[3] **(Isomo rivuga ko uwashimangiye Tawuhidi mu mutima we azinjira mu ijuru atabaruriwe):** Iri somo yarizanye mu rwego rwo kweza Tawuhidi ho ibangikanya n'ibihimbano n'ibyaha bindi, bikaba bijyanye no kuzana iri somo nyuma y'isomo rivuga ko Tawuhidi ari ngombwa ndetse n'agaciro kayo.

[4] **(Isomo rivuga ko tugomba gutinya ibangikanya):** Iri somo yarizanye, kubera ko ushaka gushimangira Tawuhidi mu mutima we agomba gutinya kuri we ibangikanya no ku bandi, kuko umuntu ashobora kwibwira ko yashimangiye Tawuhidi mu mutima we kandi atarayishimangiye, na buri somo ryase umwanditsi yazanye nyuma y'iri ryo gushimangira Tawuhidi mu mutima, urugero isomo ryo gutinya ibangikanya, naryo riri mu rwego rwo guhamya Tawuhidi mu mutima.

[5] **(Isomo ryo guhamagarira guhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mu kuri usibye Allah wenyine):** Iri somo –Imana niyo ifite ubumenyi kurushaho- yarizanye kubera impamvu ebyiri:

1. Ni uko ushaka gushimangira Tawuhidi mu mutima we, ni ngombwa ko ayihamagarira abantu nk'uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabigenje we n'abamukurikiye.
2. Ni no gusubiza abavugaga ko ikintu cya mbere umuntu abanza guhamagarira abandi ari Iswala.

**IGICE CYA KABIRI: GUSOBANURA TAWUHIDI ICYO ARICYO
(AMASOMO 9)**

- [6] **(Isomo ryo gusobanura Tawuhidi icyo aricyo no guhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa usibye Allah wenyine):** Nyuma y'uko atugezaho ko Tawuhidi ari ngombwa, akanayidukundisha, atugaragariza ko tugomba kuyishimangira mu mitima, tunatinya ikinyuranyo cyayo, kandi tukayihamagarira abandi, birakwiye ko adusobanurira Tawuhidi icyo aricyo, uhereye kuri iri somo kugeza ku mpera y'igitabo.
- [7] **(Isomo rigaragaza ko ari ibangikanya kwambara igikomo cyangwa urudodo n'ibindi kugira ngo bigukize ikibi cyangwa bikikurinde):** Iki nicyo gisobanuro cya Tawuhidi, kumenya ikinyuranyo cyayo.
- [8] **(Isomo ry'ibyavuzwe kuri za Ruqiya n'amahirizi):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura za Ruqiya n'amahirizi by'ibangikanya biciye ukubiri na Tawuhidi.
- [9] **(Isomo ry'ugiye gushakira umugisha ku igiti cyangwa ibuye n'ibindi nka byo):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura ugusaba umugisha kwabujijwe guciye ukubiri na Tawuhidi.
- [10] **(Isomo ry'ibyavuzwe ku kubagira ikitari Imana):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura ko kubagira ikitari Imana mu buryo burimo urukundo no gukuza, byonono Tawuhidi.
- [11] **(Isomo rivuga ko ntawe abaga kubera Imana ahantu habagirwa ibitari ukubera Imana):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura ibikorwa na bamwe mu bantu b'injiji bisanisha kandi bifatanyaga n'ababangikanyamana mu minsi mikuru yabo n'ahantu bakoreraga amasengesho yabo, ko byonona Tawuhidi.
- [12] **(Isomo rivuga ko ari ibangikanyamana gukorera umuhigo ikitari Imana):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura umuhigo wabujijwe, uciye ukubiri na Tawuhidi.
- [13] **(Isomo rivuga ko gusaba kwikinga ku kitari Imana ari ibangikanya):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura ko kwikinga ku kitari Imana kubyo kidafitiye ubushobozi usibye Imana, ko byonona Tawuhidi.
- [14] **(Isomo rivuga ko gusaba ubutabazi ikitari Imana cyangwa gusaba utari Imana ari ibangikanya):** Iri somo yarizanye agamije gusobanura ibikorwa by'ibangikanya birimo gusaba ubutabazi, gusaba ubusabe ikitari Imana mubyo kidafitiye ubushobozi, usibye Imana ko byonona Tawuhidi.

**IGICE CYA GATATU: AMASENGESHO ADAKOREWE IMANA
ABA ARI IMPFABUSA (AMASOMO 4)**

[15] **Isomo rikomoka ku ijambo ry’Imana rigira riti** “Ese babangikanya (Allah) n’ibidashobora kugira icyo birema, kandi na byo ubwabyo byararemwe?” Iri somo yarizanye agamije guhakana ko nta kigomba gusengwa kitari Imana, yaba intumwa, igishushanyo cyangwa ibindi.

[16] **Isomo rikomoka ku ijambo ry’Imana rigira riti** “(Iyo Allah avuze, abamalayika barakangarana bakagwa igihumure) kugeza ubwo imitima yabo ishiriye ubwoba, (bamwe) bakavuga bati “Nyagasani wanyu yavuze iki?” (Abandi) bati “(Yavuze) ukuri; kandi ni Uwikirenga, Usumba byose”. Iri somo yarizanye agamije guhakana ugusengwa kw’abamalayika batagatifu.

[17] **(Isomo ry’ubuvugizi):** Iri somo yarizanye agamije gusenya no guhakana ubuvugizi abahakanyi biringira mu bigirwamana byabo. [18] **Isomo rikomoka ku ijambo ry’Imana rigira riti** “Rwose, wowe (Muhamadi) ntushobora kuyobora uwo ushatse, ariko Allah ni we uyobora uwo ashatse” Iri somo yarizanye agamije guhakana ko intumwa Muhamadi adafite ubushobozi byo gutanga Tawufiq k’umuntu ngo abashe kuyoboka.

**IGICE CYA KANE: IMPAMVU ITERA UMUNTU UBUHAKANYI
(AMASOMO 4)**

Umwanditsi amaze gusobanura Tawuhidi akanakana anasenya ugusengwa k’utari Imana, birakwiye ko agaragaza impamvu zituma umuntu agwa mu buhakanyi, kugira ngo tuzirinde:

[19] **Isomo rivuga ko impamvu y’ubuhakanyi bw’abantu no kureka idini yabo ari ugukabya mu kubaha abantu beza.**

Ikaba ari impamvu ihambaye kandi ikomeye ituma abantu bagwa mu buhakanyi, ari naryo bangikanyamana rya mbere ryabaye ku Isi.

[20] **Isomo rivuga k’ukwamagana bikomeye umuntu usengera Imana ku imva y’umuntu mwiza, ese byaba bimeze bite noneho asenze iyo mva?!** Zimwe mu mpamvu zituma habaho ibangikanya ni ukubaho ibishushanyo n’ibifoto, no kugira amarimbi insengero.

[21] **Isomo rivuga ko gukabya kubaha imva z’abantu beza, bigera aho bikazihindura ibigirwamana bisengwa mu mwanya w’Imana.** Zimwe mu mpamvu zitera ubuhakanyi, ni ugukabya kubaha imva z’abantu beza.

[22] **Isomo rivuga ko intumwa Muhamadi yarinze Tawuhidi anafunga inzira zose ziganisha ku ibangikanya.**

Intumwa Muhamadi yafunze inzira zose z’ibangikanyamana mu myizerere no mu bikorwa, haraza kuza isomo rivuga uko intumwa Muhamadi yafunze buri magambo yose yageza umuntu ku ibangikanya.

**IGICE CYA GATANU: GUSENYA GIHAMYA Z'ABAVUGA KO
IBANGIKANYA RITAZIGERA RIBAHU MURI UYU MURYANGO
(UMAT) CYANGWA MU KIGUBE CY'ABARABU (ISOMO 1)**

[23] Isomo rivuga ko bamwe mu bantu bo muri uyu muryango (umat) basenga ibigirwamana.

**IGICE CYA GATANDATU: IBIKORWA BYA GISHITANI
(AMASOMO 7)**

[24] **Isomo ry'ibyavuzwe k'uburozi:** Umwanditsi yazanye iri somo, kuko uburozi ntibushobora kubaho budaturutse mu nzira zo guhakana Imana, uburozi bukaba ari inzira ikomeye yo guhamagarira abantu kujya mu buhakanyi.

[25] **Gusobanura amwe mu moko y'uburozi:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo atwigishe ko uburozi burimo amoko, kandi ari ngombwa ko tuyirinda yose uko yakabaye.

[26] **Isomo ry'ibyavuzwe ku abapfumu n'abameze nkabo:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo adusobanurire, itegeko ryo kujya ku abapfumu n'uburyo butandukanye bwo kubajyamo.

[27] **Isomo ry'ibyavuzwe ku ugukura uburozi mu uwarozwe:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo akureho urujijo agaragaza ibibujijwe muri byo n'ibyamwe.

[28] **Isomo ry'ibyavuzwe ku imyaku:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo yamagane iby'abantu bo mu gihe cy'ubujiji bakoraga bijyanye no kwemera imyaku.

[29] **Isomo ry'ibijyanye ko kwemera iby'inzenyeri:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asenye ubumenyi bubeshya ko inzenyeri zigira uruhare mu bibera ku isi.

[30] **Isomo ry'ibijyanye no gusaba imvura inzenyeri:** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asenye ukwiringira gushingiye ku ibangikanyamana.

IGICE CYA KARINDWI: IBIKORWA BY'IMITIMA
(AMASOMO 9)

[31] **Isomo rikomoka ku ijamba ry'Imana rigira riti** “No mu bantu hari abishyiriraho ibigirwamana mu kimbo cya Allah”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo ahakane ko umuntu ukunda ibiremwa urukundo yagakunze Imana cyangwa akarushaho nta Tawuhidi aba afite.

[32] **Isomo rikomoka ku ijamba ry'Imana rigira riti** “Mu by'ukuri, uwo ni Shitani ubatinyisha abambari be”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo ahakane ko umuntu utinya ibiremwa igitinyiro yagatinye Imana cyangwa akarushaho nta Tawuhidi aba afite.

[33] **Isomo rikomoka ku ijamba ry'Imana rigira riti** “Kandi mwiringire Allah niba koko muri abemera”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo ahakane ko umuntu wiringira ikitari Imana, nta Tawuhidi aba afite.

[34] **Isomo rikomoka ku ijamba ry'Imana rigira riti** “Ese bibwira ko batekanye, badashobora kugerwaho n'ibihano bya Allah?”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo akebure umwemera ko mu rugendo rwe rwo kugana ku Mana agomba gufatanya gutinya Imana no kwiringira ibihembo byayo icya rimwe.

[35] **Isomo ryigisha ko kwihanganira igeno ry'Imana biri mu ukwemera Imana.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asobanure uko umwemera agomba kwifata igihe cy'ibyago n'amakuba.

[36] **Isomo ryigisha k'ubyerekereye gukorera ijisho.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asobanure ububi bwo gukorera ijisho k'umwemera kandi ko ari ikintu gitinywa cyane ku bantu beza.

[37] **Isomo ryigisha ko umuntu gukora igikorwa agamijemo indonke z'isi ari ibangikanya (ritoya).** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asobanure ko uzakora igikorwa cy'imperuka agamijemo indonke z'isi gusa, aba aguye mu ibangikanya, igisobanuro cy'ibyo, ni ukuba umuntu yanezwa cyangwa akarakazwa n'iby'isi.

[38] **Isomo ryigisha ko uwumviye abamenyi n'abayobozi mu kuziririza ibyo Imana yaziruye, no kuzirura ibyo yaziririje, uwo aba abagize ibisengwa (ibangikanya mu ukumvira).** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo asobanure ibyonona Tawuhidi kandi biri mu gutegekwa n'amategeko atari ay'Imana.

[39] **Isomo rikomoka ku ijamba ry'Imana rigira riti** “Bagashaka ko bakiranurwa n'andi mategeko atari aya Allah”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo afashe umwemera gusobanukirwa igisobanuro cyo guhakana ibigirwamana, n'igisobanuro cy'ukwemera nyako n'ukwemera kw'ikinyoma.

**IGICE CYA MUNANI: TAWUHIDI Y'AMAZINA Y'IMANA
N'IBISINGIZO BYAYO (ISOMO 1)**

[40] Isomo ryigisha k'umuntu uhakana icyo aricyo cyose mu mazina y'Imana n'ibisingizo byabo. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze ko uhakana icyo aricyo cyose mu mazina n'ibisingizo by'Imana aba nta Tawuhidi afite.

**IGICE CYA CYENDA: IMVUGO Z'IBANGIKANYA ZABUJIJWE
(AMASOMO 29)**

[41] Isomo rikomoka ku ijambo ry'Imana rigira riti "Bazi neza ingabire za Allah ariko (bakabirengaho) bakazihakana". Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragarize umwemera ibyo asabwa ku byerekeye inema yahawe.

[42] Isomo rikomoka ku ijambo ry'Imana rigira riti "Bityo, ntimukabangikanye Allah n'ibigirwamana kandi mubizi (ko ari we wenyine ukwiriye gusengwa by'ukuri)". Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uburyo bw'umwemera arahiramo ibitari Imana, n'itandukaniro ry'inyuguti ya (waw ٥) na (Thuma ٣).

[43] Isomo rivuga k'umuntu utabashije kwemeza undi kandi arahiye Imana Nyagasani. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze ubuhambare bw'Imana buba bumeze mu mutima w'umwemera, igihe arahiye Imana.

[44] Isomo rivuga ku ijambo rigira riti "Imana yabishatse nawe urabishaka". Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera ngo yirinde gufatanywa Imana n'ikindi kintu mu gushaka.

[45] Isomo rivuga ko umuntu utuka igihe aba arakaje Imana Nyagasani". Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera ko agomba kwirinda kugira ikintu atuka, kuko byaba nko gutuka uwagitegetse cyangwa uwagishyizeho.

[46] Isomo rivuga ku ukwiyita umucamanza w'abacamanza bose. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera kwarinda kurengera k'uruhande rujyanye n'ubumana.

[47] Isomo rivuga ko ukubaha amazina y'Imana Nyagasani no guhindura izina rigongana nayo kubera ibyo. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uburyo umwemera agomba kurangwa n'ibinyabupfura ku Imana n'amazina yayo n'ibisingizo byayo n'idini ryayo n'intumwa zayo.

[48] Isomo rivuga k'umuntu utesha agaciro ikintu kiriho amagambo asingiza Imana cyangwa ariho Qor'an cyangwa amagambo y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha). Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze ko ukora ibyo nta Tawuhidi aba afite, anagaragaze uburyo bwo gukorana nawe ko ari na ngombwa kurinda ururimi.

[49] Isomo rikomoka ku ijambo ry'Imana rigira riti "N'yo tumusogongeye ku mpuhwe ziduturutseho nyuma yo kugerwaho n'ingorane, rwose aravuga ati "Ibi mbibonye kuko mbikwiye". Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze ibyo umwemera asabwa mbere y'uko agerwaho n'inema na nyuma yo kugerwaho nayo.

[50] **Isomo rikomoka ku ijambo ry’Imana rigira riti** “Ariko (Allah) yamara kubaha umwana utunganye, bagatangira kumubangikanya n’ibyo yabahaye”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uburyo umwemera aba ameze igihe agezweho n’inema, no kuziririza buri zina ry’ubugaragu butari ubw’Imana.

[51] **Isomo rikomoka ku ijambo ry’Imana rigira riti** “Kandi Imana ifite amazina meza, bityo mujye muyifashisha muyisaba”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera kwirinda gukina n’amazina y’Imana n’ibisingizo byayo.

[52] **Isomo rivuga ku ibijya bivugwa ngo: Asalamu ala Laahi Taala (Amahoro abe ku Imana Nyagasani).** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera ngo yirinde gufatanya Imana n’ikindi kintu mu gushaka.

[53] **Isomo rivuga ku ijambo rigira riti “Mana mbabarira ibyaha nubishaka”.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera ngo yirinde gukora Is’tithinau (Mana nkorera iki nubishaka) mu busabe bwe.

[54] **Isomo ribuza kuvuga iti: Umugaragu wanjye n’umujakazi wanjye.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo akebure amenye uburyo bwo gukoresha amagambo.

[55] **Isomo rivuga ko utagomba gusubiza inyuma umuntu ugusabye kubera Imana.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uburyo umwemera agomba kwifata, igihe asabwe kubera Imana, ko agomba kumuha kubera kubaha no guha agaciro izina ry’Imana.

[56] **Isomo ribuza gusaba ikindi kitari ijuru ukoresheje uburanga bw’Imana Nyagasani.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uko umwemera agomba guha agaciro Imana Nyagasani akanayubaha byuzuye.

[57] **Isomo rivuga ku ijambo Law (iyo nza).** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uko umwemera agomba kubaha uburyo akoreshamo amagambo ameza, no kwirinda gutambamira amategeko ndetse n’igeno.

[58] **Isomo ribuza gutuka umuyaga.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo ayobore umwemera ku amagambo afite akamaro yavuga igihe ahuye n’ibyo atishimiye.

[59] **Isomo rivuga ku ijambo ry’Imana rigira riti** “Ritekereza kuri Allah ibitari ukuri; ibitekerezo bya kijiji”. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera yirinde ukukeka kubi ku Imana, nk’uko ariko bimeze mu bafite ubujiji.

[60] **Isomo rivuga ku muntu uhakana igeno.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragaze uko ukwemera k’uwemera igeno kuba kumeze.

[61] **Isomo ribuza ku abakora ibishusho.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo akebure umwemera amenye ingaruka mbi zo kurengera ubumana bw’Imana.

[62] **Isomo rivuga ku byerekeye kurahira kenshi.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agire inama umwemera ko yajya agabanya indahiro, no guha agaciro gahambaye Imana mu mikoranire ye n’abantu.

[63] **Isomo rivuga ku ubwishingizi bw’Imana.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo umwemera ahe agaciro ubwishingizi bw’Imana n’ubw’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) mu bihe bimukomereye n’ibihe by’umunezero.

[64] **Isomo rivuga kuri Al Iq’sam.** Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera yirinde kurengera k’ubumana bw’Imana, akinga umuryango w’impuhwe ku abagaragu b’Imana.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

[65] Isomo rivuga ko bitemewe umuntu gukorera undi ubuvugizi ku Mana ku kiremwa cyayo. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo aburire umwemera yirinde kuba yazamura urwego rw'ibiremwa kuruta urw'uwakiremye.

[66] Isomo rivuga ko intumwa Muhamadi yarinze imbibe za Tawuhidi anayifungira inzira zagana ku ibangikanya. Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo umwemera yirinde buri mvugo yose iganisha ku ibangikanya.

IGICE CYA CUMI: UMUSOZO (ISOMO 1)

[67] Isomo rivuga ku ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi (ababangikanyamana) ntabwo bahaye Allah icyubahiro kimukwiye" Umwanditsi yazanye iri somo, kugira ngo agaragarize umwemera ko ababangikanyamana babandi batemeye Imana ko batayihaye agaciro ikwiye, bityo yirinde ibyo bayobotse muri iyo nzira.

ISOMO RYA MBERE: ITANGIRIRO (AMASOMO 5)

IGITABO CYA TAWUHIDI

KUKI IKI GITABO KITASHYIRIWEHO ITANGIRIRO?

[1] Itangiriro ryarabuze mu nyandiko zimwe na zimwe, ariko mu zindi nyandiko habonetsemo izifite Bismilahi no gushimira Imana ndetse no gusabira intumwa amahoro n'imigisha.

[2] Yakoze ubusemuzi gusa, kuko bugaragaza inyito y'igitabo, ariyo Tawuhidi.

[3] Yabikoze yigana Imam Al Bukhariy (Imana imugirire impuhwe), kuko nawe nta Itangiriro yashyize ku igitabo cye, ashaka ko abantu bibanda ku gitabo cy'Imana na Hadith.

[4] Amasomo atanu ya mbere mu gitabo ubwayo ni nkaho ari Itangiriro ry'igitabo.

GUSOBANURA ICYO TAWUHIDI ARICYO

Tawuhidi: Mu rurimi rw'icyarabu, ni igicumbi cy'inshinga, wahada shayiu, kugira ikintu kuba kimwe.

Tawuhidi: Mu mategeko y'idini: Ni uguharira Imana ibiyikwiye bijyanye n'ubumana bwayo, no kuyiharira amasengesho ndetse n'amazina n'ibisingizo byayo.

[1] Tawuhidi Rububiyat: Ni uguharira Imana Nyagasani, kurema, ubwami no kugenza ibiriho. Cyangwa guharira Imana ibikorwa byayo.

[2] Tawuhidi Uluhiyat (Al ubudiyat): Ni uguharira Imana Nyagasani, amasengesho, cyangwa ibikorwa byose by'amasengesho.

[3] Tawuhidul Asmau wa Swifatu: Ni uguharira Imana Nyagasani, amazina yiyise ubwayo n'ibisingizo yisingije ubwayo, mu gitabo cyayo cyangwa ku rurimi rw'intumwa yayo Muhamadi, ibyo tukabikora duhamya ibyo Imana yihamijeho ubwayo, tunahakana ibyo Imana yihakanyeho ubwayo, nta guhindura cyangwa gupfobya cyangwa kuyasanisha n'ayi biremwa.

Nta gikorwa gishobora kwemerwa kitajyanye na Tawuhidi, kandi twaremewe kugira ngo dusenge Imana imwe, ijuru ntawe uzaryinjira adasenga Imana imwe, n'ivugabutumwa ry'intumwa ryabuzaga kugwa mu ibangikanya, kandi Tawuhidi niyo ntandaro y'ibyiza byinshi.

IJAMBO IBADAT RISOBANURA IBINTU BIBIRI:

[1] Uwakoze igikorwa: A Taabudu: Ni ukwicisha bugufi ku Imana ukora ibyo yagutegetse wirinda ibyo yakubujije, bikajyana n'urukundo n'icyubahiro.

[2] Igikorwa Al Mutaabadu: Ni izina rikusanyije buri kintu cyose Imana ikunda ikanacyishimira, yaba amagambo cyangwa ibikorwa ibigaragara n'ibitaragara (imvugo ya Ibun Tayimiyat Imana imugirire impuhwe).

[1] ISOMO RYIGISHA KO TAWUHIDI ARI NGOMBWA

Umwanditsi w'iki gitabo ntabwo yashyizemo iri somo, kugira ngo abantu bibande kuri Qor'an na Hadith, naza gihamya yavuze zose zerekana ko Tawuhidi ari ngombwa, birashoboka rero ko iri somo twariyita Isomo ryigisha ko Tawuhidi ari ngombwa.

Gihamya ya Mbere:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi nta kindi naremeye amajini n'abantu bitari ukugira ngo bansenge".

- (Kugirango bansenge): bisobanuye kumusenga ari umwe, kandi bicishe bugufi kuri nje, bakora ibyo mbatega birinda ibyo nababujije. (Buri sengesho ryose muri Qor'an igisobanuro cyaryo ni Tawuhidi, iyo ni imvugo ya Ibun Abasi (amahoro abe kuri we).
- **Igisobanuro cya ayat:** Nta kindi kintu naremeye amajini n'abantu usibye amasengesho.

Gihamya ya Kabiri:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi rwose buri muryango (umat) twawoherejemo intumwa (kugira ngo ibabwire iti) "Nimusenge Allah (wenyine) kandi mwirinde (gusenga) ibigirwamana".

- Iyi ayat ariko ibintu bishimangira bitatu: 1. Indahiro itagaragara yumvikana mo. 2. Inyuguti ya Lam. 3. Inyuguti ya Qad.
- Iyi ayat irimo kuba intumwa zose zaremeranyijwe ku ivugabutumwa rya Tawuhidi, kandi ko Imana Nyagasani yabatumye kubera Tawuhidi.

**IYO MURI QOR'AN HAVUZWE IJAMBO UMAT
RIBA RISHAKA GUSOBANURA IBINTU BINE:**

Nk'uko bigaragara muri iriya Ayat yatambutse.

“Mu by'ukuri, Aburahamu yari umuyobozi w'intangarugero, wicisha”

“Ahubwo baravuga bati “Mu by'ukuri, twasanze abakurambere bacu ari yo nzira barimo”

“Maze wa muntu warekuwe (mu bari bafunganywe na Yusufu) aza kwibuka nyuma y'igihe (ko atamuvuganiye)”

1. Agatsiko

2. Umuyobozi

3. Inzira

4. Igihe

- Ijambo rigira riti (Kandi mwirinde ibigirwamana) risobanuye: Ni mwitandukanye nabyo mujye kure yabyo.

- N'igisobanuro cyiza ku byerekeye Twaghut ni ibyo Ibunil Qayim (agire amahoro) yavuze agira ati “Ni ikintu cyatuma umuntu arenga imbibi, mu biyobokwa cyangwa ibisengwa cyangwa ubyumvirwa” n'icyo agamije ni ubikorera kandi ibyishimiye.

[1] Ibiyobokwa: Ni nk'abapfumu n'abarozi n'abamenyi babi. **[2] Ibisengwa:** Urugero: ibishushanyo. **[3] Ibyumvirwa:** urugero: abayobozi bavuye ku ukumvira Imana.

- Ayat iragaragaza Tawuhidi, yerekana ko ibishushanyo nabwo bibarirwa muri Twaghut bisengwa mu mwanya w'Imana.

- **Tawuhidi ntishobora kuzura idafite inkingi ebyiri, arizo A Nafiyu (guhakana) na Al Ithibat (kwemeza):** Guhakana burundu ni ugupfobya burundu, naho kwemeza nanone gusa ntibihakana ibangikanya, urugero: (Zayidu arahagaze) bigaragaza ko hari uguhagarara kuri Zayidu, ariko ntibivuga ko abyihariye. Naho imvugo igira iti (Nta numwe wahagurutse) uku ni uguhakana gusesuye. Naho imvugo igira iti (Ntawahagurutse usibye Zayidu) iyi mvugo igaragaza ko ariwe wenyine wahagaze, kuko iyi mvugo ikubiyemo kwemeza no guhakana.

- Impamvu Imana yatumye intumwa:

[1] Ni ugukuraho urwitwazo: Imana yaravuze iti “(Izo) ntumwa zitanga inkuru nziza zinaburira, kugira ngo abantu batazagira urwitwazo kwa Allah nyuma yo kohereza intumwa”

[2] Ni Impuhwe ku abantu: “Kandi (yewe Muhamadi) nta yindi mpamvu yatumye tukohereza itari ukugira ngo ube impuhwe ku biremwa byose”

[3] Kugaragaza inzira yageza umuntu ku Imana.

Gihamya ya Gatatu:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi Nyagasani wawe yaciye iteka ko nta kindi mukwiye gusenga uretse we wenyine”, kandi ko mugomba kugirira neza ababyeyi banyu. Igihe umwe muri bo cyangwa bombi bageze mu zabukuru, ntukababwire amagambo yo kubinuba ndetse ntuzanabakankamire, ahubwo ujye ubabwira mu mvugo y'icyubahiro”.

Ijambo rigira riti “nta kindi mukwiye gusenga uretse we wenyine”: Iyi niyo Tawuhidi kuko iyi mvugo ikubiyemo uguhakana no kwemeza.

IGENO RY'IMANA RIGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:

[1] Igeno ry'itegeko:

- Iryo geno riba kubyo Imana ikunda gusa.
- Biremewe ko rishobora kubaho cyangwa ntiribeho, Imana yaravuze iti “Kandi Nyagasani wawe yaciye iteka ko nta kindi mukwiye gusenga uretse we wenyine” icyo gihe igisobanuro cy'ijambo Qadwa: riba risobanuye: Yategetse cyangwa yasabye.

[2] Igeno rya karemano:

- Iryo geno riba kubyo Imana ikunda, no kubyo idakunda.
- Iryo geno ni ngombwa ko ribaho, Imana yaravuze iti “Twanaciye iteka kuribene Isiraheli, (tubivuga) mu gitabo tugira tuti “Mu by'ukuri, muzakora ubwangizi mu gihugu” Ubwangizi rero Imana ntibutegeka nta n'ubwo inabukunda.

NI GUTE IMANA IGENA IBYO IDAKUNDA?

Ikintu iyo gikundwa kubera ikindi hari igihe ubwacyo kiba kidakunzwe, ariko kigakunda kubera ubugenge burimo n'inyungu, icyo gihe rero kiba gikunzwe mu ruhande rumwe, ariko mu rundi ruhande kikaba kidashimishije.

Urugero rw'ibi: Ni ubwangizi ku isi kwakozwe n'abayisraheli, icyo kintu ubwacyo ntigishimishije ku Imana, kuko Imana ntabwo ikunda ubwangizi cyangwa ababukora, ariko kubera ubugenge burimo butuma bukundwa ku Imana mu urundi ruhande, no muri urwo rwego twavugaga amapfa no kubura kw'imvura, uburwayi n'ubukene.

IBIKUNZWE BIGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:

[1] Ikintu gikunzwe ubwacyo: Ni Allah

[2] Ikintu gikunzwe kubera ikindi: Nk'umuti ukundwa kubera kuvura.

UBUGARAGU BUGABANYIJEMO
IBICE BITATU:

UBUGARAGU RUSANGE:

Ni Rububiyat (Ubugaragu bwo kuneshya) ubwo bukaba ari ubwa buri kiremwa, Imana yaravuze iti “Nta na kimwe mu biri mu birere no ku isi kizagera imbere ya (Allah) Nyirimpuhwe kitaro umugaragu (uciye bugufi)”

UBUGARAGU BW’UMWIHARIKO:

Ni Ubugaragu bwo kubaha rusange, Imana yaravuze iti “Kandi abagaragu ba Nyirimpuhwe ni babandi bagenda ku isi biyoroheje”

UBUGARAGU BW’UMWIHARIKO W’UMWIHARIKO:

Ni Ubugaragu bw’intumwa (amahoro y’Imana abe kuri zo) akaba ari nabwo bugaragu bwuzuye, Imana yaravuze iti “Ubutagatifu ni ubw’uwahishuriye umugaragu we (Muhamadi) igitabo gitandukanya ukuri n’ikinyoma (ari cyo Qur’an)”

Gihamya ya Kane:

Ni ijambo ry’Imana rigira riti “Kandi mujye mugaragira Allah, ntumukamubangikanye n’icyo ari cyo cyose” Ayat.

Ijambo rigira riti (Icyo ari cyo cyose) ryaje ritariho intuguti ya Alif na Lam, rikaba ryaje mu mvugo ihakana, rikaba rihakana buri kintu: Yaba intumwa yatumwe n’Imana, Malayika, umukiranutsi, cyangwa ikintu icyo aricyo cyose mu iby’isi, ntugomba kubangikanya Imana n’ikintu icyo ari cyo cyose cy’isi.

Gihamya ya Gatantu n’iya Gatandatu:

[5] N’ijambo ry’Imana rigira riti “Vuga uti “Nimuze mbasomere ibyo Nyagasani wanyu yabaziririje (n’ibyo yabategetse): Ntimukagire icyo mumubangikanya na cyo” Ayat.

[6] Ibun Mas’udi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Ukeneye kureba umurage w’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yasozerejeho, azasome ijambo ry’Imana rigira riti “Vuga uti “Nimuze mbasomere ibyo Nyagasani wanyu yabaziririje” kugeza ku ijambo ryayo rigira riti “Kandi mu by’ukuri, iyi ni yo nzira yanjye igorotse; bityo nimuyikurikire” Ayat.

-Ijambo inzira, rishobora komekwa ku:

1. Ku Imana, kuko iyo nzira ishobora kugeza umuntu ku Imana, no kubera ko Imana iba ariyo yayishyiriyeho abagaragu bayo.
2. Inzira nanone ishobora komekwa k’ubayigendamo, kuko aribo nyine baba bayigendamo, ariko inzira irokora nyirayo igomba kuba imwe ntizishobora kuba nyinshi, nazo izindi ni utuyira tunyuranye.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

IZI AYAT ZIKUBIYEMO IMIRAGE ICUMI:

AYAT YA MBERE IKUBIYEMO IMIRAGE (5):

- [1] Tawuhidu y'Imana Nyagasani.
- [2] Kugirira neza ababyeyi bombi.
- [3] Ntitugomba kwica abana bacu.
- [4] Ntitugomba kwegera ibiteye isoni.
- [5] Ntitugomba kwica uwo Imana yaziririje kwicwa bitari mu ukuri.

AYAT YA KABIRI IKUBIYEMO IMIRAGE (4):

- [6] Ntitugomba kwegera imitungo y'imfubyi. (impfubyi: Ni umwana wapfushije ise atarageza igihe), usibye gusa mu buryo bwo kuyitunganya no kuyibyaza umusaruro.
- [7] Ko tugomba kutabogana igihe tuvuga.
- [8] Ko tugomba kuzuza ibipimo n'iminzani.
- [8] Ko tugomba kuzuza amasezerano twagiranye n'Imana.

AYAT YA KABIRI IKUBIYEMO UMURAGE (1):

[10] “Kandi mu by'ukuri, iyi ni yo nzira yanjye” Muri Hadith ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yashushanyije umurongo umwe ugororotse, arangije aravuga ati **“Iyi niyo nzira y'Imana”** arangije ashushanya indi mirongo mu ruhande rwawo rw'iburyo n'urw'ibumoso, maze aravuga ati **“Utu ni utuyira, kandi kuri buri kayira hari Shitani ihamagarira abantu kuyoboka ako kayira”** arangije asoma Ayat.

ZIMWE MU INYUNGU Z'INGENZI

UMUNTU IMANA YAZIRIRIJE KWICA:

- [1] Umuyislamu.
- [2] Utari umuyislamu utuye mu gihugu cya Kislamu.
- [3] Uwagiranye n'abayislamu amasezerano y'amahoro.
- [4] Uwahawe amahoro n'abayislamu.

Imana yaravuze iti “(Ntimukice abana banyu) kuko nitwe tubaha amafunguro mwebwe ndetse nabo ubwabo” Imana muri iyi Ayat yahereye ku kugaragaza ko ariyo iha amafunguro ababyeyi, kuko bafite ubukene, naho muri Surat Al Is'rau, Imana iti “Nitwe duha amafunguro (abana banyu) ndetse namwe ubwanyu” Imana yahereye ku bana mbere yo guha amafunguro ababyeyi, kuko bo ari abakungu ariko batinye ubukene.

Ijambo ry'Imana rigira riti “Bidaciye mu kuri” ni ukuri kwagaragajwe n'amategeko y'Idini:

- [1] Kuba umuntu yishe undi.
- [2] Umuntu ukuze washatse, iyo asambanye.
- [3] Umuntu uvuye mu idini ye akitandukanya n'imbaga y'abayislamu.

Kugeza igihe gihagije cyo kuba umuntu arebwa n'amategeko:

- [1] Kuba umwana yujuje imyaka cumi n'itanu.
- [2] Cyangwa kuba umwana atangiye kumera insya.
- [3] Kuba umwana atangiye gusohora. Umwana w'umukobwa kuba atangiye kujya mu mihango.

Umurage: bisobanuye isezerano, kandi isezerano ntiriba umurage, usibye igihe riri mu kintu cy'ingenzi.

KUKI IBUN MAS'UDI YAVUZE KO IYI ARI UMURAGE W'INTUMWA MUHAMADI KANDI INTUMWA MUHAMADI ATARATANZE UMURAGE?

[1] Ni uko abona ko izi Ayat zikubiyemo Idini ryose. Izi ayat zikaba ari ayat zihambaye.

[2] Ni uko ziriya ayat ari umurage w'Imana "Ibyo yarabibategetse" Kandi intumwa Muhamadi ageza ku bantu ibyo akomoye ku Imana.

Gihamya ya Karindwi:

Ni imvugo yaturutse kuri Muadhi mwene Jabali (Imana imwishimire) yaravuze ati "Nari mpetswe n'intumwa Muhamadi ku indogobe ye, nuko arambwira ati "Yewe Muadha, ese waba uzi ukuri kw'Imana ku abantu? N'ukuri kw'abantu ku Imana?" ndavuga nti: Imana n'intumwa yayo nibo babizi, aravuga ati "Ukuri kw'Imana ku abantu: Ni uko bagomba kuyisenga yonyine ntibayibangikanye n'icyo ari cyo cyose, naho ukuri kw'abantu ku Imana: Ni uko itazahana umuntu utarayibangikanyije n'icyo ari cyo cyose" Ndavuga nti: Yewe ntumwa y'Imana, Ese iyi nkuru nziza nyigeze ku abantu? Aravuga ati "Oya, abibabwiye bakwirara" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

- Imvugo igira iti "Ese waba uzi" ni ikibazo gitera umuntu amatsiko no kwibaza ku mutima we, ibi biri mu buryo bwiza bwo kwigisha.
 - Ijambo rigira riti "Ukuri kw'abantu ku Imana" abantu ntacyo bategetse Imana kubakorera, ahubwo Imana ubwayo niyo yabyiyemeje nk'impano zayo kuri bo.
 - Ijambo rigira riti "Ese mbitangemo inkuru nziza" Inkuru nziza: Ni ukubwira umuntu ibimushimishije, ariko hari n'igihe rikoresheya ku bintu byagira nabi.
 - Ijambo rigira riti "Ntabahe iyo nkuru nziza" bisobanuye ngo ntubabwire iyo nkuru.
- Muri iyi Hadith yarimo ibyiza bya Tawuhidi, ko irinda ibihano by'Imana.
- Harimo nanone ko Imana itazahana itarayibangikanyije n'icyo ari cyo cyose, kandi ko ibyaha bisanzwe bihanagurwa no guhamya Tawuhidi mu mutima. No kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarabujije kubivuga, byari ukugira ngo abantu batazirara bakagenda kuri iyo nkuru nziza badakoze ibijyana nabyo, kuko guhamya Tawuhidi bisaba kwirinda ibyaha, kuko ibyaha biterwa n'imigaryo, kandi ibyo ni bumwe mu bwoko bw'ibangikanyamana.

HARIMO IBIBAZO:

(Ibyo bibazo ntibiri mu gitabo cya Tawuhidi, umwanditsi yabishyizemo mu rwego rwo gusobanura igitabo cye, kandi ni bimwe mu bisobanuro byiza, kuko azi neza icyo bigamije, bikaba ari ngombwa kubyitaho).

Icya mbere: Impamvu yo kuremwa kw'amajini n'abantu (Ni Tawuhidi, ntabwo ari ukugira ngo bishimishe mu biribwa no kurongora gusa). **Icya kabiri:** Ni uko Ibadat ariyo Tawuhidi, kuko kutavuga rumwe kuri byo (Hagati y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) n'abakurayishi, kuko buri Ibadat idashingiye kuri Tawuhidi iba ari impfabusa).

Icya gatatu: Ni uko umuntu udafite Tawuhidi aba atarasenga Imana, harimo igisobanuro cy'ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi namwe ntumusenga (Imana) nsenga". **Icya kane:** Impamvu yatumye Imana ituma intumwa (Ni ugusenga Imana imwe rukumbi, no kwirinda gusenga ibigirwamana). **Icya gatanu:** Ni uko ubutumwa bw'intumwa Muhamadi ari ubw'abantu bose (buri tsinda ry'abantu).

Icya gatandatu: Ni uko Idini y'intumwa zose yari imwe (Isoko y'idini ni imwe, naho amategako yo gushyira mu bikorwa yabaga atandukanye hashingiwe ku abantu babwirwa n'ahantu batuye ndetse n'igihe barimo).

Icya karindwi: Ikintu gihambaye ni uko gusenga Imana ntibishobora kubaho hatabayeho kubanza guhakana ibigirwamana, harimo igisobanuro cy'ijambo ry'Imana rigira riti "Bityo uzakakana ibigirwamana" Ayat (Ni ikintu gihambaye kuko abantu benshi ntibabizi, kandi ntibyumwe kwita ikintu ibangikanya cyangwa ubuhakanyi cyangwa imivumo, k'umuntu ukoze kimwe muri ibyo, kuko guca iteka kuri ibyo n'ibindi bigira impamvu ndetse n'imiziririzo).

Icya munani: Ni uko Tawaghuri ari buri kintu cyose gisengwa mu cyimbo cy'Imana.

Icya cyenda: Ni uko ubuhambare bwa Ayat eshatu zihamye zo muri Surat Al An'am ku abatubanjirije, harimo ibibazo icumi icya mbere muri byo ni ukubuza ibangikanyamana.

Icya cumi: Ayat zihamye zo muri Surat Al Is'rau, harimo ibibazo cumi n'umunani, Imana yabitangije ijambo ryayo rigira riti "Ntukagire ikindi ubangikanya na Allah, utazavaho ugawa ndetse ukanatereranwa" Imana yasozesheje ijambo ryayo rigira riti "Kandi ntuzabangikanye Allah n'ikigirwamana icyo aricyo cyose, utazavaho ukajugunywa mu muriro wa Jahanamu, ugawa ndetse unirukanywe (mu mpuhwe za Allah)". Imana yaradukebuye itugaragariza ubuhambare bw'ibi bibazo, mu ijambo ryayo rigira riti "Ibi ni (bimwe) mu buhanga Nyagasani wawe yaguhishuriye (yewe Muhamadi)".

Icya cumi na rimwe: Ayat ya Surat A Nisau yitwa Ayat y'ibiri ukuri icumi, Imana yayitangije ijambo ryayo rigira riti "Muje musenga Imana imwe kandi ntumuzayibangikanye n'icyo aricyo cyose" (Ukuri gusumba ukundi ni ukuri kw'Imana Nyagasani).

Icya cumi na kabiri: Harimo gukebura abantu no kubibutsa umurage w'intumwa Muhamadi igihe yari agiye gupfa (Ariko intumwa ntacyo yatanzeho umurage mu by'ukuri, ariko yerekanye ko turamutse dushikanye ku gitabo cy'Imana ko ktudashobora kuzayoba na rimwe nyuma ye).

Icya cumi na gatatu: Ni ukumenya ukuri kw'Imana kuri twe (Ko tugomba kuyisenga yonyine ntutuyibangikanye n'icyo aricyo cyose).

Icya cumi na kane: Kumenya ukundi kw'abantu ku Imana igihe baramutse bubahirije ibyo basabwa (Ni ukuri kw'impano kuri bo).

Icya cumi na gatanu: Kuba iki kibazo abasangirangendo benshi batakizi (Kuko Muadha yakivuze agiye gupfa, ari ukugira ngo yikure mu cyaha cyo kuba yarahishe ibyo yumvise, abivuga abasangirangendo benshi barapfuye, intumwa Muhamadi yatinyaga ko abantu babimenya bakanebwa, ntabwo yari agamije guhisha burundu, kuko iyo aza kuba agamije guhisha burundu ntaba yarabibwiye Muadha cyangwa undi wese).

Icya cumi na gatandatu: Biremewe guhisha ubumenyi kubera inyungu (Ibi ariko ntabwo ari ubumenyi bwose muri rusange).

Icya cumi na karindwi: Ni byiza guha umuyisumu inkuru nziza imushimisha (Kuko ibi bifite akamaro cyane).

Icya cumi n'umunani: Ni ngombwa gutinya ukwirara ku mpuhwe z'Imana zagutse (Ni kimwe n'uko umuntu agomba gutinya gutakaza icyizere ku mpuhwe zayo).

Icya cumi n'icyenda: Kuba umuntu igihe abajijwe ikintu atazi agomba kuvuga ati "Imana n'intumwa yayo nibo babizi" Ibyo ariko bivugwa igihe intumwa iriho, no mu bintu byerekeranye n'idini gusa intumwa yigishije.

Icya makumyabiri: Biremewe guha ubumenyi abantu bamwe by'umwihariko abandi ukabareka.

Icya makumyabiri na rimwe: Kwicisha bugufi kw'intumwa Muhamadi, kuba yaragendeye ku indogobe kandi agahakaho undi muntu.

Icya makumyabiri na kabiri: Biremewe guhekana ku inyamaswa (ariko nyine igomba kuba itari buvunike cyane).

Icya makumyabiri na gatatu: Ubuhambare bw'ibi bibazo.

Icya makumyabiri na kane: Agaciro k'umusangirangendo Muadha mwene Jabali.

[2] ISOMO RIGARAGAZA IBYIZA BYA TAWUHIDI N'IBYAHA IHANAGURA

Iri somo umwanditsi w'igitabo yarizanye mu buryo bwo gukundisha abantu Tawuhidi, bitandukanye n'ibyo Shitani itera mu mitima, kandi ntabwo ari ngombwa ko kwemeza agaciro k'ikintu bigaragaza ko icyo kintu atari itegeko, ahubwo ibyiza byacyo bigaragarira mu musaruro wacyo, nk'isengesho.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti "Babandi bemeye ntibavange ukwemera kwabo no kubangikanya Allah, abo bafite ituze kandi ni na bo bayobotse (inzira y'ukuri)"

- Ijambo rigira riti "Ntabavange ukwemera kwabo" bisobanuye batavangitiranywa ukwemera "Amahugu" amahugu avugwa hano ni ikinyuranyo cy'ukwemera, aricyo ibangikanyamana.
- Ijambo rigira riti "Abayobotse" [1] Ku isi: Ni abayobotse amategako y'Imana mu bumenyi no mu bikorwa, [2] Ku imperuka: Ni abayobotse kwinjira mu ijuru.
- Zimwe mu inyungu za Tawuhidi ni uguhamya umutekano ku isi no ku imperuka.

Gihamya ya kabiri n'iya gatatu:

[2] Imvugo yaturutse kuri Ubadat mwene Swamit yaravuze ati: intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Umuntu azahamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa itari Allah, wenyine utagira uwo abangikanye nawe, akanahamya ko Muhamadi ari intumwa y'Imana akaba n'umugaragu wayo, akanahamya ko Issa (Yesu) ari umugaragu w'Imana akaba n'intumwa yayo, akaba n'ijambo yohereje muri Mariyamu, na roho yaturutse ku Imana, akanahamya ko ijuru ari ukuri, n'umuriro ari ukuri, Imana izamwinjiza mu ijuru n'ibikorwa byose azaba afite" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

[3] Hadith yakiriwe n'abo bombi, ya Utubanu: Ivuga ko "Imana yaziririje kuzinjira mu muriro, awavuze wese La ilaha ila llahu, akabivuga agamije kwishimirwa n'Imana"

Ijambo rigira riti "Uzahamya), ubuhamya: Ni ukwemeza ku rurimi, no guhamya ku mutima no gukoresha umubiri.

Ijambo rigira riti (Ko nta yindi Mana ibaho itari Allah), bisobanuye ko nta wundi ugomba gusengwa mu ukuri usibye Allah wenyine.

Ijambo rigira riti (Wenyine), ni ugushimangira wemeza, naho ijambo rigira riti (Ntawe abangikanye nawe), ni ugushimangira uguhakana ku ibyo Imana yihariye.

- Ijambo rigira riti (Agahamya ko na Muhamadi) mwene Abdullah mwene Abdul Mutwalib Umukurayishi uwasozereje intumwa n'abahanuzi. - Ijambo rigira riti (Umugaragu wayo), bisobanuye [1] Ko adafatanyije n'Imana, [2] Ko ari urusha abandi kugandukira Imana. - Ijambo rigira riti (Akaba n'intumwa yayo), bisobanuye ko yatumwe k'ubwo guhishurirwa yahawe, ntabwo ibyo yavuze yabeshyeye Imana, gushimangira ubu buhamya byononwa na: [1] Gukora ibyaha, [2] Guhimba ibihimbano mu idini bitari bisanzwe mo. - Ibyaha mu bisobanuro bya rusange, birashoboka ko twabyita ibangikanya, naho ku bisobanuro by'umwihariko bisobanuye: [1] Ibangikanya rikuru [2] Ibangikanya ritoya. [3] Ibyaha bikuru. [4] Ibyaha bitoya. - Ijambo rigira riti (Issa umugaragu wayo) harimo gusubiza abakiristu (Akaba n'intumwa yayo) harimo gusubiza abayahudi, twemera ubutumwa bwe ariko ntibidusaba kumukurikira mu gihe amategeko ye yazanye anyuranyije n'amategeko yacu, kandi amategeko y'abatubanjirije ari mu buryo bukurikira: 1- Kuba anyuranyije n'amategeko yacu, icyo gihe tugendera ku mategeko yacu. 2- Kuba ahuje n'amategeko yacu, icyo gihe nanone dukurikiza amategeko yacu. 3- Kuba amategeko yacu ntacyo yabivuzeho, icyo gihe aba ari amategeko yacu. Abantu kubyerekeye Issa bagabanyitsemo amatsinda abiri ndetse n'iryo hagati: 1- Abahakanye burundu: Nk'abayahudi baramuhakanye baramusebya we na nyina banga kwemera ubutumwa bwe, ndetse banategeka ko yicwa. 2- Abakabije mu kumwemera: Aribu abakirisitu, baravuze bati: Issa ni umwana w'Imana, akaba n'umwe mu butatu butagatifu, banamugira Imana. 3- Itsinda ryo hagati: Twemeza ko Issa yari intumwa y'Imana akaba n'umugaragu wayo, kandi nyina akaba yari umunyakuri cyane kandi ko atasamanywe icyaha yirinzwe, kandi ko urugero rwa Issa ku Imana ni nka Adam, Imana yamuremye mu itaka, hanyuma aravugaga ati: Ngaho baho maze abaho. Ijambo rigira riti (Akaba n'ijambo ryayo), ni uko yaremwe k'ubwi jambo, ariko Issa ubwe siwe jambo ry'Imana, kuko kuvuga ari kimwe mu bisingizo by'Imana. Ijambo rigira riti (Na roho yaturutse ku Mana), roho ni ikiremwa mu biremwa Imana yaremwe yaracyiyitiriyemo kugira ngo igihe agaciro. Ijambo rigira riti (Imana izamwinjiza mu ijuru), kwinjizwa mu ijuru birimo ibice bibiri: 1- Kwinjizwa mu ijuru kuzuye, kutabanjirijwe n'ibihano ku muntu wakoze ibikorwa byuzuye. 2- Kwinjizwa mu ijuru gucagase, kubanzirizwa n'ibihano by'umuriro ku muntu afite ibikorwa bikeya. Ijambo rigira riti (wavuze La ilaha ila llahu), akabivugana ukwiyereza Imana kubera gihamya igira iti (agamije kwishimirwa n'Imana). Muri iyi Hadith harimo igisubizo ku amatsinda abiri ariyo: **1. Al Mur'jiat:** Abo ni babandi bavugaga gusa ngo (La ilaha ila llahu) nta kwiyereza Imana ndetse n'ibikorwa. **2. Al Khawariji:** Abo ni abavugaga ko uwakoze icyaha gikuru ari umuhakany, uzaba mu muriro ubuziraherezo.

IBINTU IMANA YIYITIRIRA:

Kwiyiyitirira ibintu bizima biriho ubwabyo, kandi bifite ibiremwa bibikomokaho (Ingamiya y’Imana), ibi biba biri mu rwego rwo kwitirira ikiremwa uwakiremye. Buri kintu kiriho kidafatanye n’Imana kiba ari ikiremwa.

Kwitirira ibisingizo kitometse ku kintu cyaremwe: Imana yaravuze iti (Icyo naremye n’amaboko yanjye yombi) ibi biri mu rwego rwo kwitirira igisingizo nyiracyo.

Kwiyitirira kwa rusange: Imana yaravuze iti “Mu by’ukuri, isi yanjye ni ngari”.

Kwiyitirira byo guha agaciro: Imana yaravuze iti “Na roho iturutse kuri we”

Gihamya ya Kane:

Imvugo yaturutse kuri Abi Saidi Al Khuduriy (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Intumwa y’Imana Mussa yaravuze iti: Nyagasani nyigisha ikintu nzajya nkoresha mu kugusingiza no kugusabisha, Imana iravugaga iti: Yewe Mussa ujye uvuga uti: La ilaha ila llahu, Mussa aravugaga ati: Abagaragu bawe bose ibyo barabivugaga, Imana iti: Yewe Mussa, niyo ibirere birindwi n’ibibirimo byose bitari njye, n’isi zirindwi byashyirwa ku gitwe kimwe cy’umunzani n’ijambo La ilaha ila llahu rigashyirwa ku kindi gitwe cy’umunzani, ijambo La ilaha ila llahu ryabirusha uburemere” Yakiriwe na Ibun Hiban na Al Hakim.

Gihamya ya Gatanu:

Imvugo yakiriwe na Tir’midhiy akavugaga ko ari nziza yaturutse kuri Anas, igira iti “Numvise intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) avugaga ati: Imana Nyagasani yaravuze iti: Yewe mwene Adam, wowe niyo wangeraho ufite ibyaha byenda kuzura isi, hanyuma ugahura nanjye utarambanyikanyije n’icyo aricyo cyose, naguha imbabazi zingana nabyo”

Ijambo (La ilaha ila llahu) iyi nteruro ni ugusingiza inakubiyemo ubusabe, kuko usingiza Imana aba ashaka kwishimirwa nayo, ariyo iyo uyivuze utyo utayirangije uba uzanye urufunguzo rutagira amenyo, ntiwagufungurira rero, kandi ibisabwa kugira ngo rigire akamaro niyo menyo yarwo.

Ijambo rigira riti (Imbabazi zingana nabo) ibyiza bya Tawuhidi ni byinshi ihanagura ibyaha bikuru igihe umuntu ahuye n’Imana atarabanyikanyije na rimwe, imbabazi z’ibyaha ni ukubihisha no kubyirengagiza.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya Mbere: Kuba impano z'Imana zagutse. **Icya Kabiri:** Kuba ibihembo byo kurangwa na Tawuhidi ku Mana ari byinshi. **Icya Gatatu:** Kuba Tawuhidi inahanagura ibyaha. **Icya Kane:** Gusobanura ayat yo muri Surat Al An'am igira iti "Babandi bemeye ntibavange ukwemera kwabo no kubangikanya Allah, abo bafite ituze kandi ni na bo bayobotse (inzira y'ukuri)".

Icya Gatanu: Gutekerezwa ibintu bitanu biri muri Hadith ya Ubadat.

Icya Gatandatu: Uramutse uyihuje na Hadith ya Utuban n'ibiyikurikira, bikugaragariza igisobanuro cy'ijambo La ilaha ila llahu, bikanakwereka kandi ikosa ry'abagendera ku amarangamutima (Kuko bisaba ko iryo jambo warivugaga ugamije kwishimirwa n'Imana, iyo rero bimeze bityo, bituma umuntu akora ibikorwa byiza).

Icya Karindwi: Kwitwararika condition iri muri Hadith ya Utuban (Kuko bidahagije kuvugaga gusa).

Icya Munani: Kuba intumwa n'abahanuzi bakenera guhwitura abantu babagaragarira agaciro ka (La ilaha ila llahu) nibo rero bagomba kubikora ku abatari bo ni ngombwa cyane.

Icya Cyenda: Kugaragaza ugutsinda kw'ibiremwa byose, hamwe nuko ibyinshi mubyo bavugaga bigabanyaga uburemere bw'iminzani (Ibibazo bizaba ku uwavuze ijambo ntabwo ari ku ijambo gusa, kubera kubura condition cyangwa hari ikibuzwa).

Icya Cumi: Ni imvugo ihamya ko isi nazo ari zirindwi nk'uko ibirere ari birindwi (Ikingana ni umubare gusa).

Icya Cumi na rimwe: Kuba ibirere n'isi birimo ababituye (ibirere ababituye ni abamalayika).

Icya Cumi na kabiri: Guhamya ibisingizo, bitandukanye naba Ashairat (N'abapfobya, harimo guhamya uburunga ku Imana).

Icya Cumi na gatatu: Ni uko niba wamenye Hadithi ya Anasi, wamenye ko ijambo ry'intumwa muri Hadith ya Utuban rigira riti (Imana yaziririje ku muriro, umuntu wese wavuze La ilaha ila llahu, akabivugaga agamije kwishimirwa n'Imana), ni uko kureka ibangikanya atari ukuvugaga ku rurimi gusa.

Icya Cumi na kane: Tekereza ku ugufatanyaga ukuba Issa na Muhamadi ari abagaragu b'Imana bakaba n'intumwa zayo.

Icya Cumi na gatanu: Ni ukumenya ibyo Issa yari yihariye, nko kuba yarakomotse ku ijambo ry'Imana (Kandi ko yaremwe nta se umubyara agira).

Icya Cumi na gatandatu: No kumenya ko yari roho yaturutse ku Imana (Yari imwe muri roho zaremwe n'Imana).

Icya Cumi na karindwi: Kumenya agaciro ko kwemera ijuru n'umuriro (Ko ari imwe mu mpamvu zo kwinjira mu ijuru).

Icya Cumi n'umunani: Kumenya ijambo rye rigira riti (Ku ibikorwa ibyo aribyo byose yaba afite).

Icya Cumi n'icyenda: Kumenya ko umunzani uzaba ufite ibitwe bibiri.

Icya Makumyabiri: Kumenya ko uburanga bwavuzwe (ari kimwe mu bisingizo by'Imana).

[3] ISOMO RYIGISHA KO USHIMANGIYE TAWUHIDI AZINJIRA MU IJURU ATABARURIWE

Umwanditsi yazanye iri somo kugira ngo dushimangire Tawuhidi twategetswe kandi yanawuzanye kugira ngo adukundishe Tawuhidi, tukayishimangira tuyeza ibangikanya n'ibihimbano n'ibyaha, ibyo bigakorwa hashingiwe ku bumenyi n'imyemerere no gushyira mu bikorwa. Kandi gushimangira Tawuhidi kubyerekeye umwanditsi, bigerwaho mu gusoma iri somo k'uburyo burambuye, naho muburyo rusange bikorwa [1] Mugukurikira intumwa y'Ibrahim (amahoro y'Imana abe kuri we) [2] Mugukurikira abasangirangendo bakuru. [3] Gushikama kuri Tawuhidi nubwo wasigara uri umwe. [4] Kwiringira Imana no kureka Ruqiyat no kwicisha indasago no kutemera imyaku.

Gihamya ya Mbere:

Mu ijambo ry'Imana rigira riti “Mu by'ukuri, Aburahamu yari umuyobozi w'intangarugero, wicisha bugufi kuri Allah, usenga Allah gusa, kandi ntan'ubwo yigeze aba umwe mu bamubangikanyamana”

Muri uyu murongo Imana iravuga ibigwi intumwa y'Imana Ibrahimu, tukaba dusabwa kumukunda no kumwigiraho, natwe tuvugwa neza hashingiwe k'ukuntu dukurikira Ibrahim, ibyo ni ukubera ko yashimangiye Tawuhidi ku bintu bitandatu byavuzwe muri ayat:

1. Ibrahim yari (Umuyobozi): umuyobozi ni umuntu ukurikirwa mu bikorwa bye akora, hamwe no kwiringira Imana.
2. (Uwicisha bugufi ku Imana): Yumviraga Imana igihe cyose, yari umuntu wumvira uhamye kandi ushikamye.
3. (Imana): Bisobanuye kwiyezeza Imana.
4. (Usenga Imana gusa): Ni ukuvuga ko yasengaga Imana gusa yarateye umugongo ibangikanya, agendera kure ibinyuranyije bwose no kumvira.
5. (Ntiyigeze aba umwe mu bayibangikanya): Kwitandukanya n'ibangikanya ndetse n'abarikora (haba k'umutima, ururimi n'umubiri).
6. (Yashimiraga inema z'Imana): Kubera ko guhabwa inema ari ikigeragezo gikeneye gushimira Imana.

INYUNGU

1. Ise wa Ibrahim Azara yapfuye yari umuhakanyi, Imana yaravuze iti “Bimaze kumugaragarira ko (se) ari umwanzi wa Allah, yitandukanyije na we”.
2. Ababyeyi b'intumwa y'Imana Nuhu, bari abemera, Imana yaravuze iti “Nyagasani mbabarira ibyaha byanjye nyewe n'ababyeyi banjye”.
3. Imamu Ahmad yaravuze ati “Ibintu bitatu ntibigira inkomoko: Amateka, intambara na Tafsiri, akenshi ibyo bintu bivugwa hatavuzwe abantu byakomotseho, nta muntu n'umwe uzi iby'abantu babayeho mbere, usibye mu nzira y'ihishurwa mu magambo y'Imana Nyagasani na Hadith z'intumwa yayo (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

Gihamya ya Kabiri:

Imana yaravuze iti “Na babandi batajya babangikanya Nyagasani wabo”

Ijambo rigira riti (Ntibamubangikanya): Ibangikanya mu gisobanuro cya rusange, iyo Tawuhidi yashimangiwe bibyabaho hatabayeho kwirinda ibangikanya mu ntito yayo ya rusange, ariko ibyo ntibisobanuye ko badashobora gukora ibyaha, kuko buri kiremwa muntu gishobora gukosa, nta numwe warinzwe kudakora ibyaha, ariko iyo baramutse bakosheje, baba bashobora kwicuza ntibazasubire kubikora.

Gihamya ya Gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Huswayini mwene Abdurahman yaravuze ati “Igihe kimwe nari kwa Saidi mwene Jubayir, aravuga ati: Ninde muri mwe wabonye inyenyeri yaguye mu ijoro ry’ejo? Ndavuga nti: Ni nyewe, hanyuma ndavuga nti: Muri icyo gihe ntabwo narindi mu iswala, ariko nari narumwe n’inzoka, aravuga ati: Wabigenje ute? Ndavuga nti: Nakoresheje ruqiyat, aravuga ati: Ni iki cyaguteye gukora ibyo?, ati: Ni Hadith nabwiwe na Shaabiyu, aravuga ati: Ni ibiki yakubwiye? Ndavuga nti: Yatubwiye imvugo yakuye kuri Burayidat mwene Huswayibi, ko yavuze ati: “Ntabwo Ruqiyat yemewe usibye gusa k’umuntu wafashwe n’amaso mabi, cyangwa uwarumwe n’ibifite ubumara” aravuga ati: Azaba agize neza umuntu uzasohozwa ibyo yumvise, ariko Ibun Abasi yambwiye imvugo yakomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ko yavuze ati “Neretse abantu, mbona intumwa ikurikiwe n’abantu bageze ku icyenda, mbona nanone intumwa ikurikiwe n’umuntu umwe cyangwa babiri, mbona n’intumwa atari kumwe n’umuntu n’umwe, nza kwerekwa abantu benshi cyane nkeka ko ari bantu banjye, barambwira bati: uriya ni Mussa n’abantu be, ndebye mbona abandi bantu benshi, barambwira bati: Aba nibo bantu bawe, barimo ibihumbi mirongo irindwi bizinjira mu ijuru batabaruriwe batanyuze mu bihano” nuko intumwa Muhamadi arahaguruka yinjira mu nzu iwe, abantu basigara baganira kuri abo bantu, bamwe bati: Wenda baba ari abasangirangendo b’intumwa, abandi bati: Wenda baba ari abavukiye muri Islam batabangikanyije Imana n’icyo aricyo cyose, bavugaga ibintu byinshi, intumwa Muhamadi arasohoka bamubwira ibyo basigaye bavugaga, aravugaga ati “Ni abantu badasaba gukorera Ruqiyat, batanicisha indasago, batemera imyaku, biringira gusa Nyagasani wabo” Nuko Ukasha mwene Muhuswin arahaguruka aravugaga ati: Yewe ntumwa y’Imana, nsabira ku Imana nzabe ndi muri abo, intumwa Muhamadi aravugaga ati “Uzaba uri muribo” hanyuma hahaguruka undi muntu, aravugaga ati: Nanjye nsabira ku Imana nzabe ndi muri abo bantu, intumwa Muhamadi aravugaga ati “Ukasha yagutanze”

Ijambo rigira riti: Ni ukubera (amaso): amaso avugwaho hano ni amaso y’ishyari.

- Ijambo rigira riti (Ni iki cyaguteye gukora ibyo?): Humvikanamo ko umuntu gusaba ibisobanuro k'ubwo adasobanukiwe cyangwa gihamya byemewe, ariko mu buryo burimo ikinyabupfura.
 - Ijambo rigira riti (Nta ruqiyat yemewe usibye ku maso no kurumwa n'ibifite ubumara): Bisobanuye ko nta buvuzi nta n'umuti ufite akamaro ku ishyari no kuribwa n'inzoka z'ubumara, usibye Ruqiyat yemewe n'amategeko y'idini, hagendewe ku bisabwa kubanza kuzuzwa, hamwe nuko hari na Ruqiyat zindi zakozwe ku ibitari ibyo.
 - Ijambo rigira riti (Ibifite ubumara): Buterwa no kurumwa n'ibikoko bifite isumu.
 - Ijambo rigira riti (Rahatw): Ni abantu guhera kuri batatu kugera ku icyenda.
 - Ijambo rigira riti (Ntibasaba gukorerwa Ruqiyat): Bisobanuye ko ntawe basaba ko yabasomera Ruqiyat, kubera ibintu bikurikira:
- [1] Kwiringira Imana kwabo gukomeye. [2] Kuba aria bantu biyubashye banga kwicisha bugufi ku abatari Imana. [3] Kuba gusaba gusomerwa Ruqiyat harimo ikintu cyo kwiringira ibitari Imana.

IBICE BY'ABANTU MU GUSABA GUKORERWA RUQIYAT

- [1] Ni umuntu gusaba undi ko yamukorera Ruqiyat, ibyo bituma bikuye umuntu mu buzuza Tawuhidi (aba avuye mu bihumbi mirongo irindwi).
- [2] Kuba atabwira umuntu kumukorera Ruqiyat, ibi ntibituma Tawuhidi ituzura, kuko umuntu yayikoze ntawe ubimusabye.
- [3] Kuba umuntu yabwira ko bamukorera Ruqiyat, ibi binyuranye na Sunat, kuko intumwa Muhamadi atigeze abaza Aisha kumukorera Ruqiyat.
- Ijambo rigira riti (Ntibicisha indasago): Ni ugusaba undi muntu ko yazigucira.
- Ijambo rigira riti (Batemera imyaku): Ni ukwishyiramo ko kubona cyangwa kumva, ahantu, cyangwa igihe runaka bitera umwaku. Itegeko ry'ibi ni uko ari ibangikanyamana ritoya.
- Ibitari ibi bintu bitatu, ntibibwira kuzinjira mu ijuru umuntu atabarurirwe cyangwa atanyuze mu bihano, kubera zimwe mu inyandiko zaje zishishikariza kwivuzwa zinashima imwe mu miti, nk'ubuki na Habatu sawudau.

UBWOKO BW'ABANTU (UMAT)

Umatul Ijabat: Ni abantu bemeye Imana Nyagasani n'intumwa yayo Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

Umatu Daawat: Bakubiyemo abemeye Imana n'intumwa yayo Muhamadi, ndetse n'abatarayemeye (abahakanyi).

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Ikintu cya mbere: Ni ukumenya inzego z'abantu ku ibyerekeye Tawuhidi.

Icya kabiri: Gushimangira Tawuhidi bisobanuye iki? (Bisobanuye kuyirinda ibangikanya, ibihimbano n'ibyaha).

Icya gatatu: Kuba Imana Nyagasani yarasingije Ibrahim ko atigeze aba umwe mu ababangikanyamana.

Icya kane: Kuba Imana yaravuze neza abakunzi bayo ko batarangwa n'ibangikanyamana.

Icya gatanu: Kuba kureka Ruqiyat no kwicisha indasago biri mu bishimangira Tawuhidi (Gusaba gukorerwa Ruqiyat no gucibwa indasago).

Icya gatandatu: Kuba umuntu wese wujuje ibi bintu aba afite ukwiringira Imana (Kuko kubireka biri mu kwiringira Imana gukomeye).

Icya karindwi: Ubumenyi bwimbitse bw'abasangirangendo kuba barasobanukiwe ko batanzijira mu ijuru badakoze ibikorwa byiza (bizira ibangikanya).

Icya munani: Ni umurava wabo mu bikorwa byiza (Kuko bifuzwa kugera k'umugaruro w'ibyo bakoze).

Icya cyenda: Ni agaciro k'iyi Umat kubera ubwinshi bwayo mu (umubare) n'uburyo (ibikorwa).

Icya cumi: Ni agaciro k'abantu ba Mussa.

Icya cumi na rimwe: Kuba intumwa Muhamadi yareretswe abantu bo hambere byatewe no kugira ngo [1] Kumurema agatima. [2] Kumenya agaciro ke n'icyubahiriro cye.

Icya cumi na kabiri: Ni uko iyi buri bantu (umat) bazazurwa bonyine bari kumwe n'intumwa yabatumweho.

Icya cumi na gatatu: Ni ukugaragaza umubare mukeya w'abemeye intumwa.

Icya cumi na kane: Ni uko intumwa itarayobotswe n'umuntu n'umwe izazurwa yonyine.

Icya cumi na gatanu: Umugaruro w'ubu bumenyi ni: [1] Kutabenshya n'ubwinshi (bikazaturimburana nabo). [2] No kutirengagiza udukeye (Hari igihe ibikeye biba ari byiza kuruta iby'inshi).

Icya cumi na gatandatu: Biremewe gukora ruqiyat (yemewe n'amategako y'idini) kubera amaso no kurumwa n'ibifite ubumara (n'ibindi).

Icya cumi na karindwi: Ni ukugaragaza ubumenyi bwimbitse bw'abatubanjirije, kubera ijambo rigira riti (Azaba agize neza usohozza neza ibyo yumvise, ariko ibi n'ibi), bikumvikana ko Hadith ya mbere idatandukanye n'iya kabiri.

Icya cumi n'umunani: Kuba abatubanjirije batashimazaga umuntu ku ibyo adafite.

Icya cumi n'icyenda: Ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Nawe uzaba uri kumwe nabo" ni kimwe mu bigaragaza ubutumwa bw'intumwa Muhamadi.

Icya makumyabiri: Ni agaciro ka Ukasha (k'ukuba azinjira mu ijuru nta kubarurirwa nta no kunyura mu ibihano).

Icya makumyabiri na rimwe: Ni ugukoresha ibimenyetso [1] Kubera ko umuntu yaba ari indyarya [2] Cyangwa gutinya gufungura umuryango, k'uburyo hagira usaba urwo rwego atarukwiye.

Icya makumyabiri na kabiri: Ni ukugaragaza imico myiza y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

[4] ISOMO RYO GUTINYA IBANGIKANYA

NI KUKI UMWANDITSI YAZANYE IRI SOMO NYUMA Y'IRYO GUSHIMANGIRA TAWUHIDI?

Ni ukubera ko buri somo ryose rije nyuma y'iryo gushimangira Tawuhidi naryo riba rishimangira Tawuhidi, mugushimangira Tawuhidi harimo ugutinya ibangikanya, no mugushimangira Tawuhidi harimo no guhamagarira abantu kuyigana, bityo bityo kugeza ku mpera y'igitabo.

Ni uko umuntu ubona ko yashimangiye Tawuhidi, kandi mu by'ukuri, atarayishimangiye, ntagomba kubeshywa nibyo.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] N'ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya, ahubwo ababarira (ibindi) bitari icyo k'uwo ashaka".

[2] Umukunzi w'Imana Ibrahimu yaravuze ati "Undinde nje n'urubyaro rwanjye kuba twasenga ibigirwamana".

NI GUTE TUGOMBA GUTINYA IBANGIKANYA?

Ni ukwiga Tawuhidi tukanayikoresha tukanayihamagarira abantu ndetse no kwihangana

Kwiga ibangikanya no kumenya impamvu zaryo n'ibiritera, kugira ngo turyirinde.

Ubusabe no kwishingikiriza Imana Nyagasani.

Kwitandukanya n'ibangikanya ndetse n'abarikora, no kujya kure yabo kugira ngo utavaho uba umwe muri bo.

- Ibangikanya ntabwo Imana iribabarira na rimwe, mu gihe umuntu apfuye ataryicujije, kuko ibangikanya ari ukuvogera ukuri kw'Imana k'umwihariko, ariko Tawuhidi bityo upfiriye mu ibangikanya rikuru, uwo azaba ubuziraherezo mu muriro, naho iyo umuntu apfiriye mu ibangikanya ritoya, uwo ahabwa ibihano bihwanye n'uko yabangikanyije, hanyuma akinjira mu ijuru, kandi ntabwo azaba mu muriro ubuzira herezo kuko aba ari mu bantu bafite ukwemera. Ijambo rya Ibrahim rigira riti "Undinde" bisobanuye ngo unshyire kure no gusenga ibigirwamana ibishyire kure yanjye k'uburyo tutagira aho duhurira.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo rigira riti “Ibigirwamana” ni ibiba byarabajwe mu ishusho y’umuntu cyangwa ikindi kintu bikaba bisengwa mu kimbo cy’Imana, naho ibyitwa Wathani: ni buri kintu cyose gisengwa kitari Imana mu buryo ubwo aribwo bwose, Wathaniya bikubiyemo ibigirwamana byose.
- Ibrahim (amahoro y’Imana abe kuri we), ubwe yatinye ibangikanya kandi ari inshuti y’Imana akaba n’umuyobozi w’abagandukiramana, byaba bimeze bite kuri twebwe? Ntawe ukwiye kwizera ko atagwa mu ibangikanya cyangwa atagwa mu buryarya, kuko uwiringira ko atagwa mu buryarya aba ariyo.

Gihamya ya gatatu kugeza ku iya gatanu:

[3] Muri Hadith igira iti “Ikintu ntinye cyane kuri mwebwe: Ni ibangikanya ritoya, barimubazaho? Aravuga ati: Ni ugukorera ijisho”.

[4] N’invugo yaturutse kuri Ibun Mas’udi (Imana imwishimire) ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yavuze ati “Umuntu uzapfa abangikanya Imana n’ikindi kintu, azinjira mu muriro” Yakiriwe na Bukhariy.

[5] Na Hadith yakiriwe na Muslim ayikomoye kuri Jaber (Imana imwishimire) ivuga ko intumwa Muhamadi yavuze ati “Umuntu uzahura n’Imana atarayibangikanyije n’icyo aricyo cyose, azinjira mu ijuru, n’uzahura nayo yarayibangikanyije n’icyo aricyo cyose, azinjira mu muriro”

- Gukorera ijisho: Ni umuntu kuba yasenga Imana kugira ngo bamurebe cyangwa bamwumve cyangwa se ngo bavuge ko ari umuntu usenga cyane, atagamije gusenga abantu, bitabaye ibyo yaba ari ibangikanya rikuru, naho aramutse ashaka ko abantu bamwigana muri ayo masengesho ye, ibyo ntabwo ari ugukorera ijisho, ahubwo ni uburyo bwo guhamagarira abantu kugana Imana, umuti uvura gukorera ijisho ni ku bintu bikurikira:

[1] Kwiga Tawuhidi, kuko mu kwiga Tawuhidi umuntu akuza cyane Imana atitaye ku magambo y’uwo ariwe wese yavuga kuri we, igihe ashikamye ku idini.

[2] Ubusabe. [3] Kwihatira kuba ibikorwa ukora bigomba kuba ibanga ryawe na Nyagasani wawe.

[4] Kwirinda kureka gukora ibikorwa byiza witwaje ko urimo kwirinda kugwa mu ugukorera ijisho.

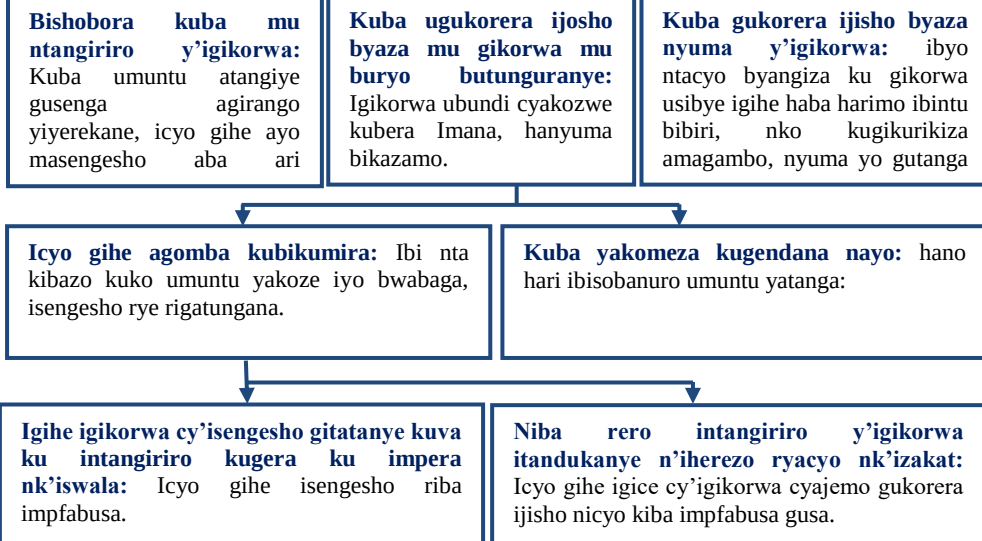
[5] Kwihatira gukora ibikorwa byinshi byiza, bikwibutsa imparuka nko gusura amarimbi hakurikijwe ibigenga gusura amarimbi.

NI KUKI INTUMWA MUHAMADI YATINYE KU BANTU BE GUKORERA IJISHO KURUTA UKO YABATINYIYE MASIHI DAJALI?

Ni ukubera ko ibigeragezo bya Masihi Dajali bigaragara, naho ikigeragezo cyo gukorera ijisho kikaba kihishe.

Ni ukubera ko ibigeragezo bya Dajali bizabaho mu gihe cyizwi (mu bihe bya nyuma), naho gukorera ijisho bibaho igihe cyose.

IBICE BIGIZE UGUKORERA IJISHO:

- Ijambo (Nida): Risobanuye ikimeze cyangwa igisa n'ikindi.
- Ijambo (azinjira mu muriro): Iki ni igihano cyo kubangikanya Imana Nyagasani.
- Ijambo (N'icyo aricyo cyose): rikusanyije buri bangikanya n'ubwo uwo waba uyibangikanyije nawe yaba ari umunyacyubahiro kurusha abandi, azinjira mu muriro.
- Ijambo "N'uzahura n'Imana yarayibangikanyije n'icyo aricyo cyose azinjira mu muriro": Igihe yabangikanyije ibangikanya ritoya, iryo ntirituma umuntu azaba mu muriro ubuziraherezo, naho iyo ari ibangikanya rikuru ryo rituma umuntu azaba mu muriro ubuzira herezo.
- Ibangikanya ibyaryo birakomeye cyane, ariko Imana yoroheraza umuntu kugira Ikh'lasw (gukora kubera yo) igihe umuntu ahaye Imana kugira uruhare ku ijisho rye, bityo ibikorwa bye byose akabikora kubera Imana atagamije kuvugwa n'abantu kuko abantu ntacyo bamumarira na kimwe.
- Nanone ni iby'ingenzi ko umuntu atagomba gushimishwa n'uko abantu bumva amagambo ye bakayemera, kuko ijambo rye riba ari we ubwe, ni nako bimeze ku ikinyuranyo, kugira Ikh'lasw biragoye cyane, usibye ko umuntu aramutse yerekeye ku Imana nyabyo atunganye mu nzira igororotse, Imana iramufasha kandi ikamworohereza.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

UBUSABE BUGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:

Ubusabe bw'amasengesho: Nk'umuntu gusari agakora Hijat akanasiba, abikoreye ikitari Imana, uwo aba ari umuhakanyi

Ubusabe bwo gusaba icyo ukeneye: Ubwo bugabanyijemo ibice bibiri:

Gusaba umuntu ibyo atashobora usibye Imana: Ibyo kubikorera utari Imana ni ibangikanya rikuru, nk'umuntu gusaba urubwari, cyangwa gusaba imvura ku ikitari Imana.

Gusaba ibisoborwa n'ibiremwa: Ubwo busabe buremewe, ariko hakurikijwe ibintu bine: Kuba usabwa ariho ari muzima – Kuba ahari – Kuba afite ubushobozi – Kandi ukemera ko we ari impamvu gusa.

**ITANDUKANIRO RY'IBANGIKANYA RIKURU
N'IBANGIKANYA RITOYA:**

Ibangikanya rikuru:

- Rikuru umuntu muri Islam.
- Rituma ibikorwa byose biba impfabusa.
- Nyiraryo azaba mu muriro ubuzira herezo.
- Rituma amaraso ya nyiraryo n'imitungo ye bizirurwa k'ubuyobozi bw'idini.
- Rizana ibihamya ko ari ibangikanya rikuru.
- Kuba umuntu yakwizera ko ikindi kitari Imana gifite uburyo bwihisha gikora ibintu bibera kuri iyi si, ko cyazana ibyiza cyangwa kigakumira ibibi.

Ibangikanya ritoya:

- Ntirikuru umuntu mu idini ya Islam.
- Rituma ibikorwa runaka aribyo biba impfabusa gusa.
- Ntirituma urikoze azaba mu muriro ubuzira herezo.
- Ntabwo rituma amaraso n'imitungo bizirurwa.
- Haza gihamya igaragaza ko ari ibangikanya ritoya.
- Kuba umuntu yakwemera ko ibyo Imana itagize impamvu aribyo mpamvu.
- Buri kintu cyose cyaganisha ku ibangikanya rikuru icyo kintu kiba ari ibangikanya ritoya.
- Buri kintu cyose idini ryita ibangikanya, cyangwa ubuhakanyi, ariko kikandikwa hadashyizweho (alif na lam), icyo kintu kiba ari ibangikanya ritoya.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA

Icya mbere: Ni ugutinya ibangikanya.

Icya kabiri: Kuba gukorera ijisho ari ibangikanyamana.

Icya gatatu: Kuba ari ibangikanya ritoya (gukorera ijisho guciriritse).

Icya kane: Kuba ibangikanya ritoya ari ikintu gitinywa ku abantu beza (Kuko gishobora kwinjira mu mutima w'umuntu atabizi kubera ko ryihishe cyane kandi umutima ukaba ugishaka, kuko abantu benshi bakunda kuvugwaho ko basenga cyane).

Icya gatanu: Kuba ijuru riri hafi ndetse n'umuriro.

Icya gatandatu: Gukusanya kuba biri hafi muri Hadith imwe.

Icya karindwi: Ni uko uzakura n'Imana yarayibangikanyije n'icyo aricyo cyose azinjira mu muriro, n'ubwo yaba umuntu usenga cyane (iyo ibangikanya yakoze ari irikuru, uwo ntazigera yinjira mu ijuru, naho iyo ari ritoya, uwo azahabwa ibihano bihwane n'ibyo yakoze hanyuma yinjizwe mu ijuru).

Icya munani: Ubusabe bukomeye Ibrahimu umukunzi w'Imana yasa yisabiye akanasabira urubyarwo rwe, ni ukurindwa kuzasenga ibigirwamana.

Icya cyenda: Kumenya ko ibangikanya ribaho kenshi, kubera ijambo ry'Imana rigira riti "Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri, (ibyo bigirwamana) byayobeje abantu benshi"

Icya cumi: Hari ibisobanuro: (La ilaha ila llahu) nk'uko Bukhariy yabivuze.

Icya cumi na rimwe: Agaciro k'umuntu warokotse udakora ibangikanyamana (kwinjira mu ijuro).

**[5] ISOMO RYO GUHAMAGARIRA ABANTU GUHAMYA KO
NTA YINDI MANA IBAHO ITARI ALLAH.**

KUKI UMWANDITSI W'IGITABO YAZANYE IRI SOMO?

1. Nyuma y'uko umwanditsi avugaga uburyo bwo kurangwa na Tawuhidi k'umuntu ku giti cye, yakurikijeho kuvugaga uko umuntu noneho yayihamagarira abandi, kuko ukwemera ntigushobora kuzura umuntu adahamagarirye abandi kurangwa na Tawuhidi, ni ngombwa rero nyuma yuko ugira Tawuhidi kuyihamagarira abandi bidakozwe icyo gihe Tawuhidi yawe iba ituzuye.
2. Ni no gusubiza abavugaga ko ikintu cya mbere umuntu aheraho ari iswala, atari Tawuhidi.

Gihamya ya mbere:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Iyi ni yo nzira yanjye, mpamagarira (abantu) kugana Allah nshingiye ku bumenyi buhamye, njye n'abankurikiye"

- Ijambo rigira riti "Inzira yanjye" niyo nzira yanjye nkurikira, ikaba ikubiyemo byose ibyazanywe n'intumwa Muhamadi mu amasengesho no guhamagarira abantu inzira y'Imana.
- Ijambo rigira riti "Ku Imana" abahamagarira abantu kugana Imana barimo ibice bibiri: 1- Uhamagarira abantu kuyoboka Imana. 2- Uhamagarira abantu kuyoboka ibitari Imana.
- Ijambo rigira riti "Nshingiye ku bumenyi buhamye" bikubiyemo: 1- Ubumenyi bw'idini. 2- Kumenya uko uwo uhamagarira kuyoboka ameze. 3- Kugira ubugenge.

IBYO UHAMAGARIRA ABANTU KUYOBOKA IMANA AGOMBA KUBA YUJUJE

1. Kwiyeza Imana. 2. Kugira ubumenyi bw'idini. 3. Kugira ubugenge. 4. Kumenya icyo uwo uhamagarira kuyoboka akeneye. 5. Kwihangana.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Abasi (Imana imwishimire), yavuzeko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ubwo yoherezaga Muadha muri Yemen yaramubwiye ati “Mu by'ukuri, wowe ugiye mu bantu bahawe igitabo, ikintu cya mbere uzabahamagarira ni uguhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa usibye Allah, no muyindi mvugo –ko bagomba gusenga Imana imwe rukumbi- nibemera bakakumvira, uzababwire ko Imana yabategetse amasengesho atanu buri muni kumanywa na ninjoro, nibemera bakakumvira, uzababwire ko Imana yabategetse gutanga amaturo avanywa mu bakungu babo agahabwa abakene babo, nibakumvira bakabyemera, uramenye uzirinde imitungo yabo yagaciro, kandi uzajye utinya ubusabe bw'umuntu wahugujwe kuko butagira ikibutangira ku Imana” Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

MURI IYI HADITH TWUNGUKAMO:

1. Kuba ari ngombwa kohereza abavugabutumwa mu bantu ngo babigishe.
2. Intumwa Muhamadi yohereje umuntu umwe, harimo kuba abantu bashobora kwemera inkuru y'umuntu umwe niyo byaba mu iyobokamana.
3. Ntabwo gukora ivugabutumwa bisaba iminsi runaka, umuvugabutumwa ashobora kumara ahantu igihe cyose abona kubera ikibazo gihari.
4. Ntabwo bihagije guhamagarira abantu kuyoboka Islam gusa, ahubwo ningombwa ko anababwira ibyo bategetswe kugira ngo babyemere kandi babikurikize ariko nyine kubibabwira bigomba gukurikirana ku murongo nkuko byaje muri Hadith ya Muadha.
5. Uburyo bworoshye bwo guhamagarira abantu mutavuga rumwe kuyoboka, ni ukubahamagarira kuyoboka Tawuhidi ntabwo ari ukubagisha impaka.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo nanone yakiriwe na Bukhariy na Muslim yaturutse kuri Sahalu mwene Saidi (Imana imwishimire), yavuzeko intumwa Muhamadi ku muni wa Khayibari yavuze ati “Ejo nzaha idarapo umuntu ukunda Imana n'intumwa yayo, kandi n'Imana n'intumwa yayo bakaba bamukunda, Imana izatanga instinzi kubera we” abantu barara baganira k'uko intumwa iri buhe idarapo, bukeye bazindukira ku intumwa Muhamadi buri wese yifuza ko ariwe uri burihabwe, intumwa Muhamadi iravuga iti “Alliy ari hehe?” baramubwira bati: arwaye amaso, arababwira ati: nimumumpamagarire, nuko acira uducandwe mu maso ye aramusabira arakira amera nkaho atigeze arwara amaso, maze intumwa Muhamadi amuha idarapo, aramubwira ati: Genda ugere kubutaka bwabo, hanyuma ubahamagarire kuyoboka Islam, unababwire ukuri kw'Imana bategetswe, ndahiye ku izina ry'Imana iramutse iyoboye umuntu umwe kubera wowe ni byiza kuri wowe kuruta ubushyo bw'ingamiya”

- Muri iyi Hadith harimo igisingizo cy'Imana cy'uko Imana ikunda kandi ikanakundwa ariko urukundo ikunda si nkurwo ibiremwa bikunda.
- Hagararamo agaciro k'umwihariko kandi singombwa ko ako gaciro kaba rusange, nk'ijambo intumwa Muhamadi yabwiye Abu Ubayidat (Imana imwishimire) ko ari “Umwizerwa w'iyi umat” ibi ntibisobanura ko ariwe uruta abasangirangendo bose, ibyo ni kimwe na Muadha (Imana imwishimire).
- Intumwa Muhamadi yavuze ubushyo bw'ingamiya kubera ko ingamiya ari umutungo ukunzwe kandi ufite agaciro mu barabu.

**IBITANGAZA BIRI UBWOKO BUNE: BIKABA ARI IBI IBINTU BIZA
BITANDUKANYE N'IBYO ABANTU BARI BAMENYEREYE, NK'UMUNTU
KUGURUKA MU KIRERE CYANGWA KUGENDA HEJURU Y'AMAZI:**

1. Ibimenyetso: Ibyo biba ari iby'intumwa n'abahanuzi, ntabwo babyita ibitangaza, kuko ibi aribyo byaje muri Qor'an, naho ibitangaza abantu bamwe bishobora kubananira, byo bigirwa n'abatari intumwa, kandi nta muntu ushobora kuvuga ko azanye ibimenyetso nyuma yo gupfa kw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

2. Karamat: Ibyo bihabwa abakunzi b'Imana, abo akaba ari abantu bafite ukwemera guhamye no gutinya Imana kuzuye, urugero rwa Karamat ni ibyabaye ku abantu bo mu buvumo.

3. Ibitangaza cyangwa ibigeragezo: Ibyo biba ku abakunzi ba Shitani, tukabibwirwa n'uburyo tuzi umuntu ubikora kuba adafite ukwemera no gutinya Imana, urugero n'inkibyoyi Masihi Dajali azakora.

4. Ibinyoma: Buri wese ubeshyeye Imana n'intumwa yayo, iramutamaza hano ku isi mbere y'imperuka, urugero rwabyo n'ibyabaye kuri Masayilamatul Kadhabu, kuvuma mu maso y'umurwayi amaso agahuma.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA

Icya mbere: Ni uko ivugabutumwa ari inzira y'abakurikiye intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ikaba ari (inzira y'intumwa n'abahanuzi n'abayoboke babo).

Icya kabiri: Ni ugukebura abantu kubyerekeye kwiyeze Imana, kuko abantu benshi baramutse bahamagariye kuyoboka ukuri, ahamagara yiganishaho.

Icya gatatu: Ni uko guhamagarira abantu inzira y'Imana ukoresheje ubumenyi n'ubuhanga, ari kimwe mu bintu by'itegeko (guhamagarira abantu kugana inzira y'Imana ni itegeko, bityo kumenya umu bikorwa nabyo bikaba ari itegeko).

Icya kane: Bimwe mu biranga Tawuhidi itunganye ni ukurinda Imana impamvu zatuma itukwa.

Icya gatanu: Ni uko mu biranga ububi bw'ibangikanya ni uko ari ugutuka Imana (umwemera wese agomba gutagatifuza Imana ku bintu bituzuye).

Icya gatandatu: ari nacyo cy'ingenzi muri byo, ni ukuba umuyisumu agomba kwitarura ababangikanyamana kugira ngo atazaba muri bo n'ubwo atabangikanya (kuko aramutse abarimo n'ubwo yaba atabangikanya, ku ibigaragara ni uko aba abarimo).

Icya karindwi: Ni uko Tawuhidi aricyo kintu cya mbere cyategetswe.

Icya munani: Ni uko Tawuhidi ariyo iherwaho mbere y'ikindi icyo aricyo cyose, n'iswala iza nyuma.

Icya cyenda: Ni uko igisobanuro ijamba (bayisenge yonyine) aricyo gisobanuro cyo guhamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa mukuri usibye Allah wenyine.

Icya cumi: Ni uko umuntu ashobora kuba ari mu abahawe igitabo, ariko atazi icyo gitabo, cyangwa se akaba akizi ariko atagishyira mu bikorwa.

Icya cumi na rimwe: Ni uko kwiga bigomba kugenda bikurikirana bitagenda ingunga imwe.

Icya cumi na kabiri: Ni uko umuntu agomba guhera ku iby'ibanze hanyuma ibikurikiye gutyo gutyo (guhera kuri Tawuhidi mbere na mbere, hanyuma iswala hanyuma izakat).

Icya cumi na gatatu: Ni ukumenya abagomba guhabwa Zakat (aribo abantu b'ubwoko umunani).

Icya cumi na kane: Ni uko umumenyi agomba gushyirira ahagaragara umunyeshuri we ibiteye urujijo (amwigisha ubujiji bukarangira).

Icya cumi na gatanu: Ni uko umuntu abujije gufata imitungo y'abantu ifite agaciro.

Icya cumi na gatandatu: Ni uko umuntu agomba gutinya ubusabe bw'umuntu wahugujwe.

Icya cumi na karindwi: Ni ukumenya ko ubusabe bw'umuntu wahugujwe butagira ikibutangira (bigomba kuba hagati yo gukundisha no gutinyisha).

Icya cumi n'umunani: Bimwe mu bihamya bya Tawuhidi, ni ibyabaye ku intumwa Muhamadi n'ibikomerezwa mu ingorane, inzara n'ibyorezo (ibyho bikurwa mu nkuru ya Khayibar).

Icya cumi ni icyenda: Ijambo ry'intumwa rigira riti "Nzaha idarapo..." ni bimwe mu bigaragaza ubutumwa bw'intumwa Muhamadi.

Icya makumyabiri: Intumwa Muhamadi gucira mu maso y'umurwayi agakira ni kimwe mu bimenyetso by'ubutumwa nanone.

Icya makumyabiri na rimwe: agaciro ka Alliy (Imana imwishimire) ibi bikaba biri mu bisingizo by'umuyobozi w'abemera Alliy.

Icya makumyabiri na kabiri: agaciro k'abasangirangendo kuba bararaye iryo joro bibaza k'uri buhabwe idarapo bashishikajwe n'inkuru nziza y'instinzi.

Icya makumyabiri na gatatu: Ni ngombwa kwemera igeno ry'Imana ko rigera k'utaryirutseho naho uwaryirutseho ntitrimugereho.

Icya makumyabiri na kane: Ni ukurangwa n'ubwitonzi bigaragarira mu ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Genda yitonze" yategetse Alliy kugenda yitonze adahubuka.

Icya makumyabiri na gatanu: Ni uko umuntu agomba kubanza guhamagarira abantu kuyoboka Islam mbere yuko abarwanya.

Icya makumyabiri na gatandatu: Ni uko abahamagariwe kuyoboka Imana ntibabyemere barwanywa.

Icya makumyabiri na karindwi: Ni uko guhamagarira abantu kuyoboka inzira y'Imana bikorwa hakoreshejwe ubugenge, kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Unabigishe ibyo bategetswe" kuko hari igihe ibi bikorwa muri Islam hari n'igihe bidakurikizwa, ni ngombwa rero kugirana amasezerano y'uko atazasubira mu buhakanyi.

Icya makumyabiri n'umunani: Ni ngombwa kumenya ukuri kw'Imana muri Islam.

Icya makumyabiri n'icyenda: Ibihembo byinshi by'umuntu ugize uyoboka inzira y'ukuri kubera we (ko ari byiza kuri we kuruta ibyiza byose by'isi).

Icya mirongo itatu: Biremewe kurahira kuri Fatuwa (kuko ubusanzwe ntibyamewe kurahira kuri Fatuwa usibye igihe hari inyungu runaka zigamijwe).

IKIZAMINI KU GICE CYA MBERE (AMASOMO 5)

Ikibazo cya mbere: Vuga amasomo atanu abanza mu gitabo cya Tawuhidi, unagaragaze n'isano isomo rifitanye n'irindi mu gitabo:

IZINA RY'ISOMO:

IMPAMVUUMWANDITSYAZANYE

IRI SOMO

.....1-	
.....2-	
.....3-	
.....4-	
.....5-	

IKIBAZO CYA KABIRI: UZUZA INTERURO UKORESHEJE AMAGAMBO AKWIRANYE:

1- Twiga igitabo cya Tawuhidi kubera impamvu nyinshi murizo:

1:.....2:.....3:.....4:.....5:

2- Ntabwo umwanditsi w'igitabo yagihaye itangiriro kubera ko: 1.....

2.....3:.....

3- Birashoboka ko igitabo cya Tawuhidi twakigabanyamo ibice bikurikira:

1.....2.....3.....

4.....5.....6.....7.....

8.....9.....10.....

4- Dushabura gusubiza umuntu uvuga ko igitabo cya Tawuhidi harimo Tawuhidi Uluhiyat gusa, tumwereka isomo.....n'isomo.....

5- Ubugaragu bugabanyijemo ibice: 1: Ubugaragu.....busobanuye.....

Gihamya yabwo ikaba.....

2: Ubugaragu.....bisobanuye.....na gihamya.....

3: Ubugaragu.....bisobanuye.....na gihamya.....

6- Umuntu Imana yaziririje kwica ni ubwoko bune aribyo:

.....

7- Ibun Masudi (Imana imwishimire) yise Ayat umurage w'intumwa Muhamadi kubera ko.....

8- Ijambo Umat muri Qor'an risobanuye.....

Cyangwa.....cyangwa.....cyangwa.....

9- Gushimangira Tawuhidi biba.....mu

.....na.....na.....

10- Umat y'intumwa Muhamadi irusha izindi umat

.....na.....na.....

11- Kuba umuntu yagira agaciro k'umwihariko ntibivugaga kuba arusha abandi bese agaciro muri rusange.....

12- "Nta ruqiyat yemewe usibye ku amaso" bisobanuye.....

13- Hari imvuga ibuza gusaba gukorerwa ruqiyat no kwicisha indasago, ntihabuzwa kujya kwa muganga kwivuza, kubera ko.....

14- "Imana ntibabarira uyibangikanya" bisobanuye..... "ariko ibabarira ibitari ibyo" bisobanuye.....

15- "Na roho yavuye kuri Mana" bisobanuye..... "Ni ijambo ryayo" bisobanuye.....

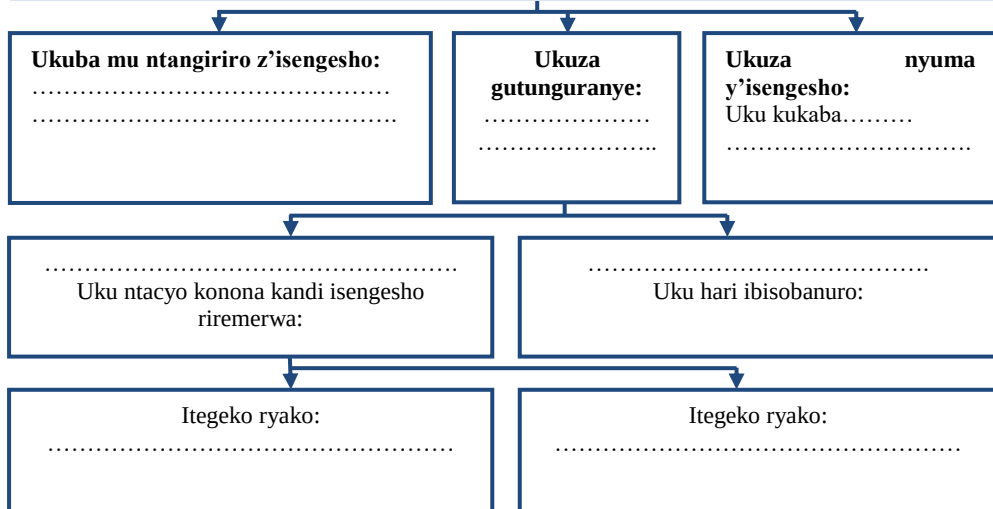
16- Ibyo Imana yiyitirira bigabanyijemo ibice bikurikira:

1: Kwiyitirira.....biri mu rwego rwo kwiyitirira.....

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- 2- Kwiyitirira..... biri mu rwego rwo kwiyitirira.....
 17- aravuga ati “Ukasha yabigutanze” kugirangocyangwa.....
 18- “Ntababivange” bisobanuye..... “amahugu” bisobanuye.....
 19- Mu ibangikanya dutinya: 1:.....2:.....3:.....
 4:.....
 20- “Agamijemo kwishimirwa n’Imana” bisobanuye.....harimo guhamya igisingizo
 21- Ibyo ivugabutumwa rigomba kuba ryujuje: 1:.....2:.....3:.....
 4:.....5:.....
 22- Ibitangaza ni: 1:biba kuri.....2:biba kuri.....
 3:biba kuri.....
 23- Umwanditsi yaravuze ati “Kuba kureka ruqiyat na kwicisha indasago biri mu gushimangira Tawuhidi”
 ntavuge kwemera imyaku, ni uko imyaku.....

**IKIBAZO CYA GATATU: UZUZA IMYANYA IRIMO UBUSA MU MBONERAHAMWE
Y'IBICE BIGIZE TAWUHIDI IKURIKIRA**

**IKIBAZO CYA KANE SHYIRA IKIMENYETSO CYA (X)MU KAZU BIKWIRANYE
CYANGWA WUZUZE INTERURO:**

- 1- Umwanditsi w'igitabo cya Tawuhidi: ☐ Ibun Uthayimin ☐ Muhamadi mwene Abdul Wahabi Atamimiy.
- 2- Inama zitangwa n'abamenyi ☐ Gufata mu mutwe inyandiko y'umwimerere mbere yo kuyiga. ☐ Nta nyungu yo gufata mu mutwe icyangombwa ni ugusobanukirwa gusa.
- 3- "Babandi twahaye igitabo bagisoma ukuri ko kugisoma" twungukamo ko umunyeshuri atagomba kureka kwiga atabitunganyije neza ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 4- Abamenyi bakurikiranye igitabo cya Tawuhidi ntibasangamo Hadith itari nziza: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 5- Abamenyi uko ubumenyi bwaba bwinshi kose, ntabwo ibyo byabaha kuba batahora ikosa: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 6- Mu bitabo bya Sheikh Muhamadi mwene Abdul Wahab: Harimo ☐ Kashifu Shubuhati ☐ Masailu Al Jahiliyat. ☐ Mukh'taswaru Sirat ☐ Usulul Iman ☐ Ibyo byose byatambutse.
- 7- Amasomo agize igitabo cya Tawuhidi ☐ Ni 67 ☐ Ni 76 ☐ Ni 10.
- 8- Niba ubonye igitabo ntakakibike utakinyuzemo nibura wihuta, cyangwa ngo usome itangiriro ryacyo n'amashakiro yacyo n'amwe mu masomo yacyo: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 9- Birashoboka ko igitabo cya Tawuhidi twakigabanyamo ibice: ☐ ibice 11. ☐ ibice 9. ☐ ibice 10.
- 10- Ibitabo bifite akamaro kurusha ibindi ni ibyanditswe mu buryo bujyanirana na gihamya, no kumenya impamvu za buri tegeko, no gucengera mu bibazo nk'igitabo cya Tawuhidi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 11- Ubumenyi ni uguhuza no gutandukanya no kugabanya: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 12- Ni ngombwa gusobanukirwa neza ibisobanuro by'abamenyi ku kintu runaka n'uburyo bagiye bakigabanyamo ibice ndetse n'itandukanirwo riri hagati ya buri kintu: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 13- Igice cya mbere mu gitabo cya Tawuhidi ☐ itangiriro ☐ gusobanura Tawuhidi. ☐ Tawuhidi ni ngombwa.
- 14- Umwanditsi (Imana imugirire impuhwe), mu gitabo cye yiganye Bukhariy kubyerekeye itangiriro n'umusozi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 15- Umwanditsi w'igitabo ntiyigeze, ashya mu gitabo cye isomo rya mbere dushobora kwita isomo ry'itangiriro: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 16- Igice cya mbere cy'igitabo kizizwe n'amasomo: ☐ amasomo 5. ☐ amasomo 6. ☐ amasomo 7.
- 17- Tawuhidi igabanyijemo ibice: ☐ Rububiyat na Uluhiyat na Asimau wa Swifat ☐ Ubumenyi no guhamya n'ubushake no gushaka ☐ Ibyavuzwe byose nta tandukanirwo.
- 18- Umuntu wemeye igice kimwe mu bice bya Tawuhidi ibindi akabireka, uwo ntaba ari umwemera wuzuye: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 19- Kugabanya Tawuhidi mu ibice ni ibihimbano, kubera ko nta gihamya ihari ibishimangira: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 20- Isano Tawuhidi ifitanye n'ukwemera, ni uko ukwemera ari ikintu rusange cyagutse naho Tawuhidi ikaba igice kimwe mu bigize uko kwemera: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 21- Guhamya ko nta yindi Mana ibaho ikwiye gusengwa mukuri usibye Allah, bifite: ☐ inkingi ebyiri ☐ inkingi umunani. ☐ inkingi zirindwi.
- 22- Guharira Imana ukugenza ibiri ku isi no kumanura imvura, ibyo ni Tawuhidi: ☐ Uluhiyat ☐ Rububiyat ☐ As'mau wa swifatu.
- 23- Mu binyuranyo bya Tawuhidi: ☐ Ibangikanya rikuru. ☐ Ibangikanya ritoya ☐ Ibihimbano.
- 24- Itegeko risumba ayandi ni ukugirira neza ababyeyi bombi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 25- icyaha gihambaye kurusha ibindi ni ubusambanyi no kwica umuntu Imana yaziririje kwica: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 26- Amasengesho bayita ibintu bibiri: ☐ Ibintu bibiri. ☐ Ikintu kimwe gusa.
- 27- Al Ibadat ni (Izina rikubiyemo buri kintu.....), iyi mvugo ni iya: ☐ Ibunil Qayim. ☐ Ibun Tayimiyat.
- 28- Igisubizo cy'ukuri: (ntagu...) ☐ Kugereranya, no guhwanisha. ☐ Kugereranya no gusanisha.
- 29- Buri ayat muri Qor'an ikubiyemo Tawuhidi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 30- Impamvu yatumye Imana irema amajini n'abantu, ni nayo mpamvu yo kuremwa kw'inyamaswa: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 31- Imana yaravuze iti "Nta kindi twaremeye amajini n'abantu" ikibazo akenshi kiba kiba ku: ☐

- Gusobanukirwa. ☐ Gushyira mu bikorwa.
- 32- Amajini nayo arebwa n'amategeko: ☐ Ukwemera. ☐ Ukwemera n'andi mategeko.
- 33- Ijambo Umat iyo rivuzwe riba risobanuye: ☐ Umuyobozi. ☐ Imigenzo. ☐ Igihe. ☐ Itsinda ry'abantu. ☐ Ibyavuzwe byose.
- 34- Ijambo ry'Imana rigira riti "Twohereje muri buri tsinda ry'abantu intumwa", uherehe ku gihe cya (☐ Adam. ☐ Nuhu) kugeza ku gihe cya (☐ Issa (Yesu) na ☐ Muhamadi), impamvu yo kohereza intumwa ☐ Ni ugukuraho urwitwazo. ☐ Impuhwe ku bantu. ☐ kugaragaza inzira ijya ku Imana ☐ Byose ibyatambutse.
- 35- Ibishushanyo bibarirwa muri Twawaghit (ibigirwamana) bisengwa bitari Imana: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 36- Ibigirwamana bikurikirwa n'ink'abayobozi bigometse k'ukumvira Imana: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 37- Usengwa mu kimbo cy'Imana ariko atabyishimiye: ☐ Ni ikigirwamana. ☐ Ntabwo ari ikigirwamana.
- 38- Ayat ya kabiri mu gitabo cya Tawuhidi, igaragaza ko intumwa zose zari zihuriye ku ivugabutumwa rya Tawuhidi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 39- Ijambo ry'umwanditsi rigira riti (Ayat cyangwa se nyinshi) bisobanuye ngo (ayat yuzuye cyangwa ayat zuzuye): ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 40- Iteka, itegeko n'ubushake bigabanyijemo ibice bibiri: icy'amategeko y'idini, n'icya karemano: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 41- Mu iteka ry'Imana (☐ Karemano. ☐ N'iryamategeko y'idini) habamo ibiba bikunzwe n'Imana mu ruhande rumwe n'ibyo iba idakunze k'urundi ruhande.
- 42- Ijambo ry'Imana rigira riti "Twanaciye iteka kuribene Isiraheli, (tubivuga) mu gitabo tugira tuti "Mu by'ukuri, muzakora ubwanzizi mu gihugu" Iteka rivugwa aha ni: ☐ Irijyanye n'amategeko y'idini. ☐ Iteka karemano.
- 43- Buri nyamaswa zisingiza Imana, usibye Al Wazagh (icyugu): ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 44- Ubugaragu (Al Ubudiyat) burimo ibice: ☐ ibice 2 ☐ ibice 3. Ugusingiza Imana kw'inyoni nibwo bugaragu bwazo ☐ ku ingufu. ☐ kumvira.
- 45- Ababangikanyamana bagira ikintu cyo gusenga Imana: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 46- Amasengesho akorwa gusa n'ururimi ndetse n'ibihimba: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 47- Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi ntumuzayibangikanye n'icyo aricyo cyose" rikubiyemo buri kintu cyose: Yaba intumwa, Malayika, Umukunzi w'Imana, ndetse n'ikintu icyo aricyo cyose mu bintu byo ku isi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 48- Inkuru nziza: Ni ukubwirwa inkuru igushimishije, ariko ntiharimo amakuru yo kugira nabi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 49- Umuntu Imana yaziririje kwica, ni umuntu urinzwe n'amategeko ariwe: ☐ Umuyisilamu. ☐ Utari umuyisilamu uba mu gihugu cy'abayisilamu. ☐ Uwagiranye n'abayisilamu amasezerano ☐ Uwahawe amahoro n'abayisilamu. ☐ Ibyavuzwe byose.
- 50- Ese intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yatanze umurage?: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 51- Ijambo rya Ibun Mas'udi rigira riti "umurage we" kubera ko: ☐ ikubiyemo idini yose. ☐ umurage w'Imana. ☐ Ibyo byose.
- 52- Ukuri kw'ibiremwa ku Imana kwitwa: ☐ ukuri kw'itegeko. ☐ ukuri kw'impano.
- 53- (Imana n'intumwa yayo niba babizi kurushaho) bivugwa: ☐ Mu gihe intumwa iriho. ☐ Bivugwa igihe cyose.
- 54- Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabujije Muadha gutangariza abantu inkuru nziza kugira ngo: ☐ Batarushanwa. ☐ Batirara. ☐ Ibyavuzwe byose. Muadha yanyuranije n'uko kumubuza? ☐ Nibyo ☐ Sibyo. Kubera ko kirazira guhisha ubumenyi uko byagenda kose: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 55- Ese iri tegeko rireba Muadha gusa? ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 56- Kuba ikintu gifite agaciro runaka, ntibisobanura ko icyo kintu kitaba ari itegeko: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 57- Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi iyo havuzwe Allah wenyine, imitima y'abatemera imperuka irabyinubira, nyamara havugwa ibitari we (Allah), bakanezerwa" ibi bijyana neza neza n'isomo rya ☐ isomo rya 2. ☐ isomo rya 5. ☐ isomo rya 4.
- 58- Ibintu Imana yiyitirira bigabanyijemo ibice: ☐ Ibice bibiri. ☐ Ibice bitatu.
- 59- Amahugu ahambaye ni umuntu guhuguza mugenzi we, umutungo we cyangwa icyubahiro cye: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.
- 60- Iherezwa ry'umuntu uhuye n'Imana yaratsimbaraye ku byaha bitari ibangikanya: ☐

Ibihano. ☐ aba ari mu bushake bw’Imana ishatse yamuhana yashaka ikamubabarira.

61– Ijambo (La ilaha ila llahu) ni ugusingiza Imana ntabwo ari ubusabe: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

62– Hari abantu bavuga ijambo (La ilaha ila llahu) ariko ku Mana ntirigire uburemere na busa: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

63– Guhamya ko Muhamadi ari umugaragu w’Imana n’intumwa yayo, binyuranye no: ☐ gukora ibyaha. ☐ kuzana ibihimbano. ☐ Ibyavuzwe byose.

64– Ijambo rigira riti “Issa (Yesu) umugaragu w’Imana” harimo igisubizo ku abayahudi. Naho ijambo rigira riti “akaba n’intumwa yayo” harimo igisubizo ku abakirisitu: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

65– Ijambo ry’Imana rigira riti “Na roho yaturutse kuriyo” uku kwiyitirira: ☐ Ibifite ubuzima ☐ Ibisingizo.

66– Imana izamwinjiza mu ijuru: ☐ Ni ukumwinjizamo mu buryo bwuzuye. ☐ Mu uburyo butuzuye. ☐ Ibyo byose byavuzwe.

67– Gushimangira Tawuhidi ni ukuyezaho: ☐ Ibangikanya. ☐ Ibihimbano. ☐ Ibyaha ☐ Ibyo byose byavuzwe.

68– Ijambo ry’Imana rigira riti “Mu by’ukuri, Ibrahimu yari umuyobozi” ☐ Yari ikitegererezo. ☐ Umuyobozi. ☐ Umwarimu w’ibyiza ☐ Ibyavuzwe byose.

69– Nta Ruqiyat yemewe ku indwara zigaragara n’izitagaragara, usibye gusa ku maso arimo isumu no kurumwa n’ibifite ubumara: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

70– Hadith igira iti “Ni abadasaba gukorerwa ruqiyat” Muslim yongeyeho ngo “N’abakora ruqiyat” iyi nyongera irumvikana: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

71– Ibangikanyamana rikuru, rituma amaraso n’umutungo by’umuntu bizirurwa, igihe cyose atari umuntu utari umuyisumu uba mu gihugu cya kislamu cyangwa uwagiranye n’abayisumu amasezerano y’amahoro: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

72– Itandukaniro ry’ukora Ruqiyat n’usaba kuyikorerwa, ni uko usaba gukorerwa Ruqiyat aba yerekeje umutima we ku utari Imana, naho ukora Ruqiyat ni umugira neza: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

73– Kunganisha ikitari Imana n’Imana mu bintu by’umwihariko ku Imana, ni ibangikanya: ☐ irikuru ☐ iritoya.

74– Ibishushanyo bibajwe mu ishusho byitwa: ☐ Ibishushanyo ☐ ibigirwamana. ☐ byose ibyavuzwe.

75– Imitungo ifite agaciro ni: ☐ Ifite igiciro gihambaye. ☐ ifite igiciro cyo hagati. ☐ Ifite agaciro gake.

76– Ubumenyi n’ibikorwa byuzuza umuntu ubwe, naho gukora ivugabutumwa no kwihangana byuzuza abandi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

77– Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yatinye ku abantu be Masihi Dajali, kuruta uko yatinye kuribo gukorera ijisho, kubera ko gukorera ijisho ari ibangikanya ritoya: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

78– Umuntu iyo afite ukwemera nyakuri, ni ngombwa ko aguhamagarira abandi: ☐ Nibyo ☐ Sibyo.

79– Ubumenyi buhamye: ☐ Ni ubumenyi bw’idini. ☐ Ni ubugenge. ☐ Ni ukumenya icyo ubwirwa akeneye kuruta ikindi. ☐ Ibyo byose byavuzwe.

80– Umubare w’ibyo ivugabutumwa rigomba kuba ryuzuje kugira ngo rikorwe: ☐ bitanu. ☐ bine. ☐ bitatu.

81– Itandukaniro ry’ibangikanyamana rikuru n’iritoya:

.....	
.....	
.....	
.....	

**IKIBAZO CYA GATANU: SHYIRA AMAGAMBO ARI MU MBONERAHAMWE YA (١) MU
AYAJYANYE NAYO ARI MU MBONERAHAMWE YA (٢):**

1	Kuribwa n'igifite ubumara	Kwicisha bugufi ku Imana ukora ibyo yategetse wirinda ibyo yabujije, kubera kuyikunda no kuyubaha.
2	Al Uluhiyat	Ni ingamiya z'ibara rimwe, intumwa yazivuze kubera ko zikunzwe mu abarabu.
3	Al Ibadat	Kwemera imyaku, y'ibibonwa cyangwa ibyumvwa cyangwa ibizwe, ahantu cyangwa igihe.
4	ATwaghut	Ni ibiteye kimwe, ibisa.
5	Gukorera ijisho	Ni ibintu bisengwa biri mu ishusho y'umuntu cyangwa ikindi kintu.
6	Kwemera imyaku	Ni ibisengwa bitari Imana uko byaba bimeze kose.
7	Nidu	Ni ibituma umuntu arenga imbibi mu bikurikirwa, ibisengwa cyangwa ibyumvirwa.
8	Ikigirwamana	Ni ugusenga Imana ngo bamubone cyangwa bamwumve bamushime.
9	Tawuhidi	Ni uguharira Imana Nyagasani ukurema, ubwami no kugenza ibintu.
10	Al Ibadat	Ni uguharira Imana Nyagasani ibikorwa by'amasengesho.
11	Al Khawariji	Ni izina rikusanyije buri kintu Imana ikunda ikanakishimira haba mu magambo cyangwa ibikorwa.
12	Al Wathaniyat	Ni abavuga ko ukoze icyaha gikuru ari umuhakanyi azaba mu muriro ubuzira herezo.
13	A Rububiyat	Ni uguharira Imana ibyo yihariye mu bikorwa byayo, amasengesho ndetse n'amazina n'ibisingizo byayo.
14	Ingamira zimituku	Kwerekera ku Imana, utera umugongo ibangikanya, kandi wirinda ibinyuranye n'ibyo.
15	Hanifat	Ni ukurimwa n'ibifite ubumara.

**IGICE CYA KABIRI: IGISOBANURO CYA
TAWUHIDI (AMASOMO 9)**

**[6] ISOMO KU IBISOBANURO BYA TAWUHIDI NO GUHAMYA KO NTA
YINDI MANA IBAHO IKIYE GUSENGWA MU KURI USIBYE ALLAH**

Nyuma yo kuvuga kuri Tawuhidi, ni nkaho umutima wifuza cyane kumenya iyo Tawuhidi icyo aricyo, yashyirwemo amasomo akurikira (Kuba Tawuhidi ari itegeko, agaciye ka Tawuhidi, gutinye ikinyuranyo cya Tawuhidi no kuyihamagarira abantu), ibyo bibazo byose bigasubizwa n'iri somo, ariryo igisobanuro cya Tawuhidi kugeza ku mpera y'igitabo.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti “Abo basenga (bababangikanyije na Allah) nabo ubwabo (basenga Allah) bakanashaka uburyo bwo kumwiyegereza”.

Ijambo rigira riti “Abo basenga (bababangikanyije na Allah)”: Abo basengwa nabo ubwabo bakora uko bashoboye bagashakisha icya begereza kwa Nyagasani wabo, ni gute mwabasenga kandi nabo bakeneye inkunga y'Imana (Iri ni ibangikanya mu gusaba).

Gihamya ya kabiri:

Ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi wibuke ubwo Ibrahimu yabwiraga se ndetse n'abantu be ati “Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga”. “Usibye uwampanze (ni we nzasenga wenyine)”

- Ijambo rigira riti “Usibye uwampanze (ni we nzasenga wenyine)” aya magambo akubiyemo uguhakana no guhamya, ntabwo havuzwe ngo (Usibye Allah) kubera inyungu ebyiri:

1- Kugaragaza impamvu yo guharira Imana ibikorwa by'amasengesho, kuko nk'uko Imana yihariye ukurema, ni ngombwa ko iniharira ibikorwa by'amasengesho.

2- Nino kugaragaza ko gusenga ibigirwamana bitari ukuri, kuko byo bitabahanze k'uburyo babisenga.

- Tawuhidi ntabwo ibaho mukubangikanya Imana n'ikindi kintu, ahubwo ibaho mukwereza Imana amasengesho, no mu bihugu bimwe na bimwe bya kislamu, harimo abantu basari, bagatanga amaturo, bagasiba bakanakora umutambagiro mutagatifu Hijat, ariko hamwe n'ibyo bakubamira imva.

Gihamya ya gatatu n'ya kane:

[3] Ijambo ry'Imana rigira riti “Bagize abamenyi babo n'abihayimana muri bo, ibigirwamana, mu cyimbo cy'Imana”.

[4] Ijambo ry'Imana rigira riti “No mu bantu hari abishyiriraho ibigirwamana mu kimbo cya Allah, bakabikunda urukundo nk'urwo bakunda Allah”

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo rigira riti “Abamenyi babo”: risobanuye abamenyi muribo, naho ijambo rigira riti “N’abihayimana muri bo” bisobanuye abasenga cyane muri bo.
- Ijambo rigira riti “Ibigirwamana” ni abantu bumvira abamenyi basuzugura Imana, bagasenga abamenyi babo (Iri ni ibangikanya mu kumvira).
- Ijambo rigira riti “bakabikunda urukundo nk’urwo bakunda Allah” bisobanuye ko bakunda ibigirwamana urukundo rungana n’urwo bakunda Imana Nyagasani.

IBICE BIGIZE URUKUNDO

Gukunda ikindi kintu hamwe n’Imana: (Ni ibangikanya rikuru) byonona urukundo rw’Imana, nko gukunda ikitari Imana urukundo rungana cyangwa rurenze urwo ukunda Imana.

Gukunda kubera Imana cyangwa ku Imana: (uru rukundo ni itegeko) rukaba ari umugozi ukomeye wo kwemera gukunda kubera Imana.

Urukundo rwa kamere: (ruremewe) ariko rukaba rutagomba kuruta urwo ukunda Imana, nko kuba wakunda umwana cyangwa umugore wawe.

Urukundo kubera Imana rugabanyijemo ibice nko gukunda ku Imana: Igikorwa, uwagikoze, ibihe, n’ahantu.

Gihamya ya gatanu:

Muri Hadith y’impamo yaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Uzavuga La ilaha ila llahu, agahakana ibisengwa byose mu cyimbo cy’Imana, umutungo we n’amarasoye kirazira kubikoraho, kandi ibarura rye rizaba ku Imana Nyagasani” Gusobanura iyi Hadith ni ugusesengura amasomo ari bukurikireho.

Ijambo rigira riti “Agahakana ibisengwa byose mu cyimbo cy’Imana” ni ngombwa ko umuntu ahakana ugusengwa kw’abasenga ibitari Imana, ahubwo akanahakana buri buhakanyi bwose, nk’umuntu uvuga ubuhamya ko nta yindi Mana ikwiye gusengwa mukuri usibye Allah, ariko akaba akibona no abakirisitu n’abayahudi bo muri iki gihe bari mu idini y’ukuri, uwo ntabwo aba ari umuyislamu, ni kimwe nanone n’ubona ko amadini ari ibitekerezo ashobora kugendera kucyo ashatse, uwo nawe ntabwo ari umuyislamu.

IBIBAZO BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA:

Harimo ibibazo rikuru kandi by'ingenzi aribyo: Gusobanura Tawuhidi, no gusobanura ubuhamya (Shahada), yabisobanuye ibintu bisobanutse (Ni ngombwa guhakana no guhamya).

Muri byo: Harimo Ayat iboneka muri Surat Al Is'rau, yasobanuyemo igisubizo ku ababangikanyamana basaba abakiranutsi, harimo igisobanuro cy'uko ibi ari ibangikanya rikuru (Ibangikanya mu ugusaba).

Harimo nanone: Ayat iboneka muri Surat Baraatu, yagaragaje mo ko abahawe igitabo bagize abamenyi babo n'abihayimana babo ibigirwamana mu mwanya w'Imana, anasobanuro k obo nta kindi bategetswe usibye gusenga Imana imwe, hamwe ni uko igisobanuro cyabyo bitarimo ibibazo: ari ukuba bumvira abamenyi n'abihayimana muribo mu gukora amakosa, ntabwo babasenga ubwabo (Ibi ni ibangikanya mu kumvira).

Harimo nanone: Ijambo ry'umukunzi w'Imana (Ibrahima) yabwiye abahakanyi agira ati "Mu by'ukuri, nje nitandukanyije n'ibyo musenga". "Usibye uwampanze (ni we nzasenga wenyine)" aho yarobanuye mu bisengwa byose agasigarana Imana, Imana Nyagasani yavuze ko uko kwitandukanya n'uko gukunda nibyo: bisobanuro byo guhamya ko nta yindi Mana ibaho ikiye gusengwa mukuri, usibye Allah wenyine, Imana yaravuze iti "Maze iryo jambo (ryo gusenga Allah wenyine) Ibrahima ariraga abazamukomokaho, kugira ngo bagarukire (Allah)"

Harimo na none: Ayat iboneka muri Surat Al Baqarat ivuga ku abahakanyi Imana yavuzeho igira iti "Kandi ntibazava mu muriro" Imana yavuze ko bakunda ibigirwamana byabo nk'uko bakunda Imana, bisobanuye ko bakunda Imana urukundo ruhambaye, ariko ntirwabinjije muri Islam, byaba bimeze bite k'umuntu ukunda ikigirwamana urukundo ruruta urwo akunda Imana? Ese byaba bimeze bite k'umuntu ukunda ikigirwamana gusa adakunda Imana? (iri ni ibangikanya mu kumvira, rifite ibice bine:

[1] Kuba yakunda Imana urukundo rusumba urwo akunda ibindi bintu, iyo niyo Tawuhidi.

[2] Kuba akunda ibitari Imana, urukundo nk'urwo akunda Imana, iri ni ibangikanyamana.

[3] Kuba akunda ibitari Imana urukundo ruruta urwo akunda Imana, ibi birakaze kuruta ibyabanje.

[4] Kuba akunda ibitari Imana, mu mutima we hatarimo urukundo rw'Imana Nyagasani, ibi birakaze kururshaho kandi biteye ubwoba).

Harimo na none ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Uzavuga La ilaha ila llahu, agahakana ibisengwa byose mu cyimbo cy'Imana, umutungo we n'amarasoye kirazira kubikoraho, kandi ibarura rye rizaba ku Imana Nyagasani" ibi ni bimwe mu bintu bihambaye bisobanura ijambo (La ilaha ila llahu), kuko ntabwo yagize kurivuga igikinga gikingira amaraso n'imitungo, ndetse no kumenya ibisobanuro byaryo ko bijyana no kurivuga, ahubwo nta no guhamya ibyo, ahubwo nta no kuba we adasaba ikindi kitari Imana imwe atayibangikanya n'icyo aricyo cyose, ahubwo n'imitungo ye n'amaraso ye ntibiziririjwe, atongeye kuri ibyo uguhakana ibisengwa byose bitari Imana, iyo agize ugushidikanya cyangwa agahagarara ntabwo amaraso ye n'imitungo ye biba biziririjwe. Mbega ibibazo bihambaye kandi bikomeye! Mbega ukuntu bisobanutse! Mbega ukuntu ujya impaka nta rwitwazo afite!

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

[7] ISOMO RIVUGAKO ARI IBANGIKANYAMANA KWAMBAYE IGIKOMO CYANGWA URUDODO N'IBINDI NKABYO MU KWIKIZA IKIBI CYANGWA KUGIKUMIRA

- Ijambo rigira riti “Ni mu ibangikanya” bisobanuye ko ibi biri mu ibangikanya, harimo irikuru n'iritoya, ari nayo mpamvu ryavuzwe.
- Ijambo rigira riti “Mu kwikiza ikibi” nyuma y'uko kikugeraho, “cyangwa kugikumira” mbere y'uko kikugeraho.

ESE KWAMBARA IGIKOMO N'URUDODO N'IBINDI NKABYO NI IBANGIKANYA RITOYA CYANGWA IRIKURU?

Byaba ibangikanya rikuru:

Igihe ubyambaye yemera ko aribyo byagira icyo bikora ubwabyo, kandi ko ubwabyo bishobora kuzana ibyiza bikanakumira ibibi.

Byaba ibangikanya ritoya:

Igihe ubyambaye yemera ko byo ari impamvu yo kuzana ibyiza na gukumira ibibi, kandi Imana Nyagasani itarabigize impamvu yaba igaragara cyangwa iyemewe n'amategeko.

ABANTU MUGUSHYIRAHU IMPAMVU ZEMEWE N'AMATEGEKO BARIMO IBICE BIBIRI NDETSE N'ICYO HAGATI

Igice cyemewe: Ni uko yaba yemera akanagira ibyo Imana yagize impamvu, impamvu, impamvu nazo hari izigaragara (nk'imiti) cyangwa izemewe n'amategeko y'idini (nka Ruqiyat).

Igice cy'ibangikanya ritoya: Ni ukuba umuntu yagira impamvu ibyo Imana itagize impamvu, nko kumanika igitwe cy'icyimasa kugira ngo gikumire amaso mabi, kandi ubyo buryo ataribwo mpamvu yo kuyakumira.

Igice cy'ibangikanya rikuru: Ni ukuba umuntu yemera ko ibyo yambaye aribyo bigira icyo bikora ubwabyo, ko byakurura ibyiza bikanakumira ibibi.

IBICE BY'ABANTU MU KWEMERA IMPAMVU NI BITATU:

Igice cy'abahakana impamvu: Ni abantu bahakana impamvu Imana yashyizeho ikintu runaka, nka Al Jabriyat na Al Ashairat.

Igice cy'abakabya mu kwemera impamvu: Bakaba bahamya n'ibitari impamvu, nk'Abasufi.

Igice cy'abajya hagati no kwemera impamvu: Bakemera impamvu zifatika n'izemewe n'amategeko gusa.

ITEGEKO RY'UWAMBAYE URUDODO N'IBINDI NKABYO BARI MU BYICIRO:

Kuba umuntu yabyambara kubera ujujiji adasobanukiwe itegeko ryabyo.

Umuntu nk'uwo arigishwa.

Kuba umuntu yabyambara yizera ko ubwabyo ariyo mpamvu yo kumuzanira ibyiza no gukumira ibibi, nyamara Imana itarabigize impamvu.

Ibi ni ibangikanya ritoya.

Ni ukuba ubyambaye yizera ko ubwabyo aribyo bigira icyo bikora, aribyo Bizana ibyiza bikanakumira ibibi.

Ibyo ni ibangikanya rikuru.

Ni umuntu kuba abyambaye kubera umurimbo ariko ntacyo abyizeraho, nk'uko abasore bamwe babikora, bityo buri wese ubonye ababyambaye agakeka ko byemewe, icyo gihe akaba afunguye umuryango w'ibibi ku abantu, harimo nanone kwisanisha n'abagore ndetse n'ababangikanyamana.

Ibyo ni kimwe mu byaha bikuru.

Gihamya ya mbere:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Ngaho nimumbwire! Ese ibyo musenga bitari Allah, Allah aramutse ashatse ko icyago kimbaho byagikuraho? Cyangwa agashaka ko impuhwe zingeraho, byakumira impuhwe ze?"

- Ibyo bigirwamana ntabwo bishobora kugirira akamaro bene byo, ntibyabazanira icyiza ntibyanakumira ikibi, ubwabyo ntabwo aribyo mpamvu, ibyo kandi byagereranywa n'izindi mpamvu zose zitemewe n'amategeko cyangwa z'igeno, bityo ugasanga ibyo bintu kubigira impamvu ari ukubangikanya Imana Nyagasani.
- Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti: Imana irampagije" harimo uburyo buhagije bwo gushyira ibyawe mu maboko y'Imana, bitari ukwiringira impamvu za baringa.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Im'ran mwene Huswayin, yavuzeko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yabonye umuntu wambaye ku kuboko igikomo cy'umuringa, aramubwira ati "Icyo ni igiki?" umuntu aravuga ati: Ni ukubera uburwayi bwa rubagimpande, intumwa Muhamadi aravuga ati "Gikuremo, kuko nta kindi kikongerera usibye umubabaro, kuko uramutse upfuye icyo kintu kikuriho, ntiwarokoka na rimwe" Yakiriwe na Ahmad.

- Ijambo rigira riti "Igikomo cy'umuringa" ni igikomo gikozwe mu butare n'ibindi nkabyo nubwo cyaba icyuma cyangwa urudodo.
- Ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Icyo ni igiki?" ni uburyo bwo kumenya ikintu neza mbere yo kukibuka, kuko hari igihe ushobora kubuka ikintu ukeka ko ari kibi kandi atari kibi.
- Ijambo rigira riti "Rubagimpande" Ni uburwayi bufata amagufa bumeze nka Romantizimant, uriya muntu yari yiringiye ko cyamukiza cyangwa kibamurinda ubwo burwayi.
- Ijambo rigira riti "Nta kindi cyakongerera usibye ububabare" bisobanuye ko nta kindi byamwongerera usibye ko byaca umubiri we imbaraga n'imyemerere ye, kandi igihembo kigomba kuba kijyanye n'igikorwa cyakozwe.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Uqubat mwene Amiri yakomoye ku intumwa Muhamadi ko yavuze ati “Umuntu wambaye ihirizi, Imana ntimugeza kucyo ashaka, n’uwambaye ikirezi Imana imuha ikinyuranyo cy’ibyo yifuza” No mu yindi mvugo “Uwambaye ihirizi aba abangikanyije”

- Ijambo rigira riti “Umuntu wambaye ihirizi” ni umuntu uyambaye kandi n’umutima we ukaba uyiringiye, niyo mpamvu yavuze ati “Wambaye”.
- Ijambo rigira riti “Imana ntimugeza kucyo ashaka:” ayo magambo ashobora kuba ari ubusabe, intumwa yasabiye uwambaye ihirizi cyangwa akaba ari inkuru intumwa yahaga abasangirangendo be.
- Ijambo rigira riti “n’uwambaye ikirezi” Ikirezi ni ibintu biva mu ruzi byera.
- Ijambo rigira riti “Imana imurekera muri ibyo” bisobanuye ko Imana imuha ikinturanyo cy’ibyo yifuzaga.

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Abi Hatimu ayikomoye kuri Hudhayifat, avuga ko yabonye umuntu wambaye ku kuboko kwe urudodo rwo kumurinda umuriro, araruka, maze asoma ijamba ry’Imana rigira riti “Nyamara abenshi muri bo ntibashobora kwemera Allah batamubangikanyije”

- Ijambo rigira riti “Kubera umuriro” yacyambaye kubera umuriro afite kugira ngo kimuhe ubukonje cyangwa kimuvure.
- Ijambo rigira riti “Araruka” biri mu rwego rwo gukuraho ikibi ukoresheje ukuboko, harimo kandi kuba abatubanjirije mu kwemera bari bafite imbaraga zo guhindura ikibi.
- Itegeko ryo kwambara ibintu mu ijosi: Ikintu icyo aricyo cyose cyambarwa kiringiwe cyaraziririjwe: Igikomo, urudodo, ibirezi, amahirizi, amaso y’imbwebwe, ibinono by’innyamaswa, kambambiri zishaje, umutwe w’ikimasa, igishushanyo cy’intare, bimwe mu bita n’ibindi.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni uko kubuza kwambara ibikomo n'indodo n'ibimeze nkabyo bigomba gushyirwamo imbaraga.

Icya kabiri: Ni uko uriya musangirangendo iyo aza gupfa acyambaye cya gikomo, ntiyari kuzarokoka, bishimangira amagambo y'umusangirangendo agira ati: Ibangikanya ritoya, riruta icyaha gikuru. (Kuko ibangikanya ntiribabarirwa n'ubwo ryaba ari ritoya, bitandukanye n'ibyaha bikuru).

Icya gatatu: Kuba umuntu ari injiji adasobanukiwe amategeko y'idini nta rwitwazo azagira (nta rwitwazo yagira nyuma y'uko intumwa Muhamadi amaze kumusobanurira. Ubujiji burimo ibice bibiri:

[1] Ubujiji butaba urwitwazo: ubwo ni bwabundi bukomoka ku kudaha agaciro ubumenyi no kwiga nyuma yuko byashobokaga, uwo nta rwitwazo yagira haba igihe yabaye umuhakanyi cyangwa igihe yakoze amakosa.

[2] Ubujiji bushobora kwihanganirwa: ni bwabundi bunyuranye n'ubwo tumaze kuvuga, nko kuba umuntu atarasuzuguye kwiga no gushaka ubumenyi kandi akaba nta n'amahirwe yo kwiga yabonye, ikintu akaba yaragikoze atazi na gato ko cyaziririjwe, bene ubwo bujiji burihanganirwa, uwo muntu aramutse ari umuyisumu ubwo bujiji nta ngaruka bwamugiraho, naho aramutse ari umuhakanyi, uwo aba ari umuhakanyi hano ku isi, ariko ku mperuka ikibazo cye kizaba ku Imana).

Icya kane: Ni uko kwambara ibintu ntacyo bimarira ubyambaye ahubwo bimugiraho ingaruka, kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “**Nta kindi bikongerera usibye ububabare**”.

Icya gatanu: Ni uko umuntu ukoze ibyo agomba kwamaganywa mu buryo bukomeme.

Icya gatandatu: Harimo imvugo itomoye y'uko uwambaye ikintu, arakirekerwa, ngo abe aricyo kimukemurira ibibazo (kibishoboye).

Icya karindwi: Harimo imvugo itomoye y'uko uzambara amahirizi azaba akoze ibangikanya.

Icya munani: Ni uko kwambara urudodo kubera bubagimpande nabyo bimeze nk'ibyo byavuzwe haruguru.

Icya cyenda: Hudhayifatu gusoma ayat, ni ikimenyetso kigaragaza ko abasangirangendo batangaga gihama za ayat za Qor'an z'ibangikanya rikuru ku ibangikanya ritoya, nk'uko Ibun Abas yavuze kuri ayat yo muri Al Baqarat (ku urukundo).

Icya cumi: Ni uko kwambara ikirezi ugirango kigukingire amaso mabi nabyo ni nk'ibyambere twavuze (biri mu bwoko bw'amahirizi y'ibangikanya).

Icya cumin a rimwe: Ni uko gusabira umuntu wambaye amahirizi ko Imana itagomba kumugeza kubyo ashaka byemewe, n'uwambaye ikirezi cyo kumukingira Imana ikimuharira (ibyo ariko ntugomba kubona umuntu wambaye amahirizi ngo umubwire ngo Imana ntikugeze kubyo ushaka, kuko kubwira umuntu imbona nkubone wakoze ikosa bishobora gutuma yivumbura, icyo tugomba gukora ni ukumubwira no kumusaba ko areka kwambara ayo mahirizi n'ibyo birezi hanyuma tukamusomera Hadith).

[8] ISOMO KU IBYAVUZWE KURI RUQIYA N'AMAHIRIZI

Ni ukubera iki umwanditsi yavuze ati: (Isomo ku byaje), ntavuge ngo: (Ruqiyat iri mu ibangikanya) nko mu isoamo rishize?

1. Ni uko Ruqiyat zirimo izemewe n'amategoko n'izitemewe n'amategoko.
2. Ni uko kwambara amahirizi yose ari ibangikanya, usibye ayakozwe muri ayat za Qor'an zo zaraziririjwe.

Gihamya ya mbere:

Hadith yaturutse mu bitabo by'ukuri, yakiriwe na Abi Bashir Al Answariy, ko yari kumwe n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) muri zimwe mu ngendo ze, nuko yohereza intumwa ayibwira ko itagomba kugira ikintu cyose kiri mu ijosi ry'indogobe asiga atagiciye"

- Ijambo rigira riti "yohereza" ni ukubera kugira ngo amenye uko bameze nkuko amategoko y'idini abisaba.
- Ijambo rigira riti "icyambawe mu ijosi" biringira ko ibyo birinda amaso mabi ku indogobe, nyamara ibyo ni ibyiringiro bipfuye.

Gihamya ya kabiri n'iya gatatu:

[2] Imvugo yaturutse kuri Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) yaravuze ati: Numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Mu by'ukuri, Ruqiyat n'amahirizi n'inzaratsi ni ibangikanyamana" Yakiriwe na Ahmad na Abu Dauda.

[3] N'imvugo yaturutse kuri Abdullah mwene Ukayimi ayikomoye ku intumwa Muhamadi "Umuntu wambaye ikintu arakirekerwa ngo kube aricyo kimukemurira ibibazo" Yakiriwe na Ahmad na Tir'midhiy.

- Ijambo rigira riti "Mu by'ukuri, Ruqiyat" zizwi muri bo z'ibangikanya, zitari izemewe n'idini.
- Ijambo rigira riti "Umuntu wambaye ikintu arakirekerwa ngo kube aricyo kimukemurira ibibazo" ntabwo yavuze ngo "Uzambara" kuko kwambara bijyana n'uko umutima yizeye, bityo awiringiye Imana iba imuhagije, n'uwiringiye ikitari Imana arasuzugurika.
- Ntabwo byemewe ko umutima w'umuntu wiringira cyane impamvu, ahubwo agomba mbere na mbere kwiringira Imana, umukozi wiringira mu buryo bwuzuye umushahara we yibagiwe utera kubona uwo mushahara, ariyo Imana, uwo aba aguye muri bumwe mu bwoko bw'ibangikanyamana, naho iyo yemera ko umushahara ari impamvu, ariko utuma umugeraraho akaba ari Imana ibyo ntibyonona ukwiringira.

**IBIGOMBA KUBANZA KUZUZWA KUGIRA NGO RUQIYAT YEMEWE
N'AMATEGEKO Y'IDINI IBEHO:**

Igomba kuba ikozwe muri Qor'an na Sunat, cyangwa agasaba yifashishije amazina y'Imana n'ibisingizo byayo.

Iyo ruqiyat igomba kuba iri mu magambo asobanutse kandi yumvikana azwi kandi akaba ari mu rurimi rw'icyarabu.

Uyikora agomba kuba yizera neza ko iyo Ruqiyat ari impamvu gusa yemewe n'amategeko ko idashobora kugira akamaro, bitari k'ubushobozi bw'Imana.

Iyi ibi bintu hagize ikiburamo, icyo gihe Ruqiyat iba itakiri iyemewe n'amategeko y'idini, kandi nta Ruqiyat yakorwa mu rundi rurimi rutari icyarabu, usibye gusa igihe ari ubusabe umuntu akaba yasaba mu rundi rurimi rutari icyarabu, ariko nabwo ntagire amazina y'Imana ahindura, kuko yo agomba kuvugwa uko yaje (avugwa rero uko yaje mu ndimi zose).

A Tamaimu (Amahirizi): Ni ibintu bambika abana ngo bibarinde amaso mabi, ariko iyo icyambawe cyakozwe muri Qor'an, bamwe mu abamenyi barabyemera, abandi ntibabyemera babona ko byaziririjwe, barimo Ibun Mas'udi (Imana imwishimire).

A Ruqiyat: Ni amagambo asomwa, kandi dalili zabitanzemo uburenganzira, ariko ntibigomba kuba iby'ibangikanya. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yatanze uburenganzira bwo gukora Ruqiyat kubera amaso mabi n'umuriro.

A Tiwalat: Ni ibintu bakora bibwira ko bishobora gukundisha umugore k'umugabo we cyangwa umugabo k'umugore we.

**IMPETA YATONGEREWE NAYO NI
INZARATSI**

Ishobora kuba ibangikanya rikuru: Igihe uyambaye yibwira ko ariyo ubwayo iri bumukorere ibyo yifuza, ko ishobora kuzana ibyiza ikanakumira ibibi.

Ishobora kuba ibangikanya ritoya: Igihe uyambaye yizera ko ariyo ntandaro yo kuba umubano hagati y'umugabo n'umugore ukiriho.

Ibyaziririjwe: Iyi niyo iciriritse, kuko ari mu mico y'abakirisitu kuko bemera imyemerere y'ubutatu, ariko harimo n'ikindi kizira: igihe iyo mpata ikozwe muri Zahabu ku abagabo.

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Imamu Ahmad, ayikomoye kuri Ruwayifii yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarambwiye ati "Yewe Ruwayifii, hari igihe wazabaho igihe kirekire, bityo uzabwire abantu ko uzapfundika ubwanwa bwe cyangwa akambika itungo umugozi (wo kuririnda amaso) cyangwa yamara kwituma akisukuka igisheshe cy'inyamaswa cyangwa igufa, uwo amenye ko Muhamadi ntaho ahuriye nawe"

- Ijambo rigira riti "Uzapfundika ubwanwa bwe" byaba mu rwego rwo kwirata cyangwa mu rwego rwo kwirinda amaso mabi.
- Ijambo rigira riti "Cyangwa akambika itungo umugozi" ni umutsi ukurwa mu intama, bakoresha mu gukumira amaso mabi.
- Ijambo rigira riti "Cyangwa yamara kwituma akisukuka igisheshe cy'inyamaswa" ni uguhamagura ibyasohotse mu bwambure bubiri ukoresheje igisheshe cy'inyamaswa.
- Ijambo rigira riti "Cyangwa igufa" aribyo biryo by'amajini.

Gihamya ya gatanu n'ya gatandatu:

[5] Imvugo yaturutse kuri Saidi mwene Jubaili yaravuze ati "Umuntu uzaca ihirizi yari yambawe n'umuntu, uwo abona ibihembo nk'ibyuwarekuye umuja" Yakiriwe na Wakiuu.

[6] Biturutse kuri we nanone ayikomoye kuri Ibrahim "Bajyaga banga amahirizi yose aho ava akagera, yaba ayakozwe muri Qor'an cyangwa mu ibitari yo"

Ijambo rigira riti "Uwo abona ibihembo nk'ibyuwarekuye umuja" kubera ko aba umukuye mu ukugaragira Shitani ibintu birimo ibangikanya, ibi bikaba biruta ubugaragu bw'umuntu, gusa umuntu ushaka guca iyo hirizi agomba kuba yaganirije uyambaye yanyuzwe.

NI KUKI IHIRIZI ZIKORWA MURI QOR'AN?

Ni ukuba abatubanjirije barazanze, kandi ikintu abatubanjirije banze bisobanura ko kiziririjwe.	Ni ukuba ibyo byinjira mu ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Mu by'ukuri, Ruqiyat n'amahirizi n'inzaratsi ni ibangikanyamana.	Ni ukuba zishobora gufungura umuryango w'ibibi, kuko bamwe bashobora gukuka ko ihirizi zose zemewe ndetse n'izidakoze muri Qor'an.	Ni uko harimo gutesha agaciro Qor'an, hari igihe yayinjiza muri WC kandi ikaba bajyaho umwanda wa Najisi.
--	---	---	--

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura Ruqiyat n'amahirizi.

Icya kabiri: Ni ugusobanura inzaratsi.

Icya gatatu: Ni uko ibi bintu byose uko ari bitatu ari ibangikanya nta kurobanura.

Icya kane: Ni uko Ruqiyat ikozwe mu magambo y'ukuri kugira ngo irinde amaso n'umuriro yo itari muri biriya bitatu byavuzwe (ahubwo hakubiyemo nibindi bitari ibyo nk'uburozi).

Icya gatanu: Ni uko ihirizi zikozwe muri Qor'an, abamenyi batazivuzeho rumwe, hibazwa niba nazo zaba ziri muri biriya byavuzwe cyangwa zitarimo (Madhehebu ikubiyemo byose ni iya Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) kuko ubwa mbere ni ukuba ihirizi zitakwemerwa).

Icya gatandatu: Ni uko kwambika inyamaswa imigozi ikoze mu imitsi y'intama mukuyirinda amaso mabi (nabo biri mu ibangikanyamana).

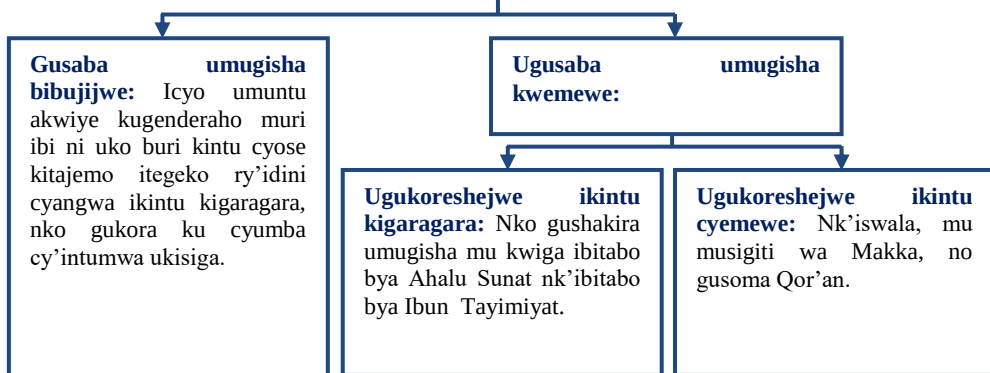
Icya karindwi: Inkuru y'ibihano bikaze k'umuntu wambika inyamaswa imigozi.

Icya munani: Ibihembo byinshi k'umuntu uzaca ihirizi k'umuntu uyambaye.

Icya cyenda: Ni uko amagambo ya Ibrahimu atanyuranye no kutavuga rumwe kw'abamenyi, kuko icyo bishatse kuvuga ni abantu bari k'uruhande rwa Abdullah mwene Mas'udi (Nabwo igishaka kuvugwa ari abasangirangendo bose cyangwa ababayeho nyuma yabo bose).

[9] ISOMO RIVUGA K'UGIYE GUSHAKIRA UMUGISHA KU GITI
CYANGWA IBUYE N'IBINDI NKABYO

A Tabaruku: Ni ugusaba umugisha,
hakaba harimo ibi bikurikira:

Gihamya ya mbere y'iya kabiri:

[1] N'ijambo ry'Imana rigira riti "Ese ntimutekereza (ku bigirwamana musenga); Laata na Uza, Ndetse na Manaata, ikindi (kigirwamana) cya gatatu?"

[2] Imvugo yaturutse kuri Abi Waqidi A Layithiy yaravuze ati: Twajyanye n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mu ntambara ya Hunayini, twari tumaze iminsi mikeya tuvuye m'ubuhakanyi, icyo gihe abahakanyi bati bafite igiti kinini bahagararagaho bakanakimanikaho intwara zabo, bitaga (Dhatu aniwatw), nuko tuza kunyura ku kindi giti, tubwira intumwa Muhamadi tuti: Yewe ntumwa y'Imana! Dushyirirero igiti (twasabiraho umugisha), nk'uko na bariya bafite igiti bawusabiraho, intumwa Muhamadi aravugaga ati "Allah Akibar, mu by'ukuri, uyu ni umugenzo, ndahiye k'uwo umutima wanjye uri mu ntoki ze, muvuze neza neza nkuko Abayisrahili babwiye Mussa bati "Yewe Musa! Dushyirireho imana nk'uko na bo bafite imana zabo. Aravugaga ati "Mu by'ukuri, mwe muri abantu badasobanukiwe!" Muzakurikira imigenzo y'abababanjirije" Yakiriye na Tir'midhiy.

- Ijambo rigira riti “Ese ntumutekereza (ku bigirwamana musenga); Laata na Uza” bisobanuye ngo ni mumbwire agaciro k’ibi bigirwamana mukuza bihuriyehe n’ibi bimenyetso bihambaye nk’urugendo rwo kujya mu ijuru (Miiraji) intumwa Muhamadi yakoze, kuberako bo bemera ko biriya bigirwamana bishobora kubazanira ibyiza kandi byanabagirira nabi, ari nayo mpamvu babijyaho, bakabisaba, bakabibagira, bakabyiyegereza.

- Ijambo rigira riti “Laata” [1] usomye iri jambo utsindagiye inyuguti ya Tau: bisobanuye umuntu wari umukiranutsi washigishiraga abahaji igikoma.

[2] Naho ririya jambo urisomye udatsindagiye inyuguti ya Tau: Bakomoye izina ry’ikigirwamana ku mazina y’Imana, maze bacyita Laata.

- Ijambo rigira riti “Na Uza” ni jambo rikomoka ku izina ry’Imana Azizi.

- Ijambo rigira riti “ndetse na Manaata” ni jambo rikomoka [1] ku izina ry’Imana Al Mananu, [2] cyangwa se rikaba rikomoka ku jambo Mina, kubera amaraso menshi ahamenerwa, ari nayo mpamvu hiswe Mina.

- Ijambo rigira riti “twari tumaze iminsi mikeya tuvuye m’ubuhakanyi” bisobanuye ko bari bashya mu idini, yavuze ibyo kugira ngo atange impamvu y’ubusabe bwabo.

- Ijambo rigira riti “bakanakimanikaho intwari zabo” mu buryo bwo kugishakaho umugisha.

- Ijambo rigira riti “Dhatu aniwatw”: cyiswe iryo zina kuberako cyamanikwagaho intwari bagambiriye kukibonaho umugisha.

- Ijambo rigira riti “Dushyirirero igiti (twasabiraho umugisha), nk’uko na bariya bafite igiti bawusabiraho” aba bantu bari basobanukiwe ko amasengesho yose ntahandi yaturuka usibye ku Imana cyangwa intumwa yayo, bityo basabye uburenganzira intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), bavangavanga ibintu, ariko iryo bangikanya ntibariguyemo.

- Ijambo rigira riti “Muzakurikira imigenzo y’abababanjirije” bisobanuye ngo muzakora nk’ibyo bakoraga, muzanavugaga amagambo nkayo bavugaga, muri iri jambo harimo gutanga inkuru no kuburira.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Najim igira iti “Ese ntumutekereza (ku bigirwamana musenga); Laata na Uza, Ndetse na Manaata, ikindi (kigirwamana) cya gatatu?”.

Icyamba kabiri: Ni ukumenya ishusho y’icyo basabye, (byari ukwigana abahakanyi ntabwo byari ukugisenga).

Icyamba gatatu: Kuba abo bantu batarabikoze.

Icyamba kane: Kuba bo barashakaga kwiyegeze Imana bakoresheje ibyo bigirwamana, bakeka ko intumwa Muhamadi abikunda.

Icyamba gatanu: Nuko bo baramutse badasobanukiwe ibyo, abataribo byaba ari akarusho (ntitugomba kubeshywa n’ibikorwa by’abantu).

Icyamba gatandatu : Nuko bo bafite ibikorwa byiza ndetse n’isezerano ryo kubabarirwa ibyaha, bidafite abandi bantu (Ntitugomba kubavugaho ibitari byiza, kuko kubavugaga nabi biba ari nko kunenga Imana, idini ryayo n’intumwa yayo).

Icyamba karindwi: Nuko intumwa Muhamadi atigeze yemera urwitwazo rwabo, ahubwo yabashubije agira ati “Allah Ak’bar, mu by’ukuri, ni umugenzo! Muzakurikira imigenzo y’abababanjirije, ikibazo intumwa Muhamadi aragikomeza kubera ibi bintu bitatu.

Icyamba munani: Ikintu kinini –ari nacyo kugambiriwe- intumwa Muhamadi yababwiye ko ubusabe bwabo ari nk’ubwabayisira heri ubwo babwiraga Mussa bati “Dushyirireho Imana twasenga” (Muri aya magambo harimo ukwisanisha n’ababangikanyamana mu magambo).

Icyamba cyenda: Nuko uku guhakana harimo igisobanuro cy’ijambo (La ilaha ila llahu) hamwe no kuba byihishe bitagaragarira bariya bantu, ubuhamya buhakana izindi mana zose, usibye Allah wenyine, bityo rero umugisha ntushobora guturuka ku kindi kitari Imana).

Icyamba cumi: Ni uko intumwa MUhamadi yarahiye mu gutanga Fatuwa, kandi intumwa ntabwo yarahirira mu bintu bitarimo inyungu (cyangwa mu gukumira ikibi).

Icya cumi na rimwe: Ni uko ibangikanya rurimo irikuru n'iritoya, kuko bo ntabwo bavuye mu idini kubera ibyo.

Icya cumi na kabiri: Ijambo ryabo rigira riti “kandi twari tumaze iminsi mikeya tuvuye m'ubuhakanyi” harimo ko abataribo batari bayobewe ibyo (abo bantu birashoboka kubumva kubera ubujiji bwabo, kubera ko bari bamaze igihe gito bavuye mu buhakanyi).

Icya cumi na gatatu: Igihe ugize ikigutangaza biremewe kurahira, ibyo bitandukanye n'ababyanga.

Icya cumi na kane: Gukumira icyo aricyo cyose cyatuma umuntu agwa mu ibangikanya (zikaba ari inzira zose zageza umuntu ku ikintu, Izo nzira ziri ubwoko bubiri:

[1] Inzira zageza umuntu ku kintu gikenewe, icyo kintu ntigikumirwa ahubwo kirafungurirwa kandi kigashakishwa.

[2] Inzira zageza umuntu ku kintu kitari kiza, icyo kirakumirwa, ariyo ntego y'umwanditsi.

Icya cumi na gatanu: Kubuza kwisanisha n'abantu b'igihe cy'ubujiji (ntabwo ari ababayeho mbere y'ubutumwa gusa, ahubwo ni buri wese utazi ukuri akanakora ibikorwa by'abantu bo mu gihe cy'ubujiji, uwo nawe aba ari muri abo bantu binjijiri).

Icya cumi na gatandatu: Kurakara igihe wigisha.

Icya cumi na karindwi: Umusingi wa byose, kubera ijamba rye rigira riti “Mu by'ukuri, uyu ni umugenzo” (Ibyo yabivuze kubera kuburira abantu).

Icya cumi n'umunani: Ibi ni bimwe mu biranga ubutumwa bw'intumwa Muhamadi, kuko byabaye uko yari yarabivuze.

Icya cumi n'icyenda: Nuko buri kintu cyose cy'abayahudi cyangwa abakirisitu Imana yabavuzeho nabi, muri Qor'an icyo nacyo kiba kitureba.

Icya makumyabiri: Nuko bigenda bigaruka kuri bo ko amasengesho ashingiye ku itegeko, biba ari ngombwa rero kwibutsa ibibazo byo mu mva, naho kuvuga ngo (Nyagasani wawe ni inde?) byo birasobanutse, naho kuvuga ngo (Intumwa yawe ni iyihe?), ibyo biri mu nkuru ze z'ibyihishe, naho kuvuga ngo (Idini ryawe ni irihe?) biri mu ijamba ryabo rigira riti “Dushyirireho Imana twasenga.....).

Icya makumyabiri na rimwe: Nuko imigenzo y'abahawe igitabo nayo atari myiza nk'imigenzo y'ababangikanyamana.

Icya makumyabiri na kabiri: Nuko umuntu wimutse akava ku bintu bibi umutima we wamenyereye, ntabwo wakwizera ko ku mutima we nta kantu kasigayeho muri ya migenzo (kubera ijamba rye rigira riti “kandi twari tumaze iminsi mikeya tuvuye m'ubuhakanyi” no kubera iyo mpamvu ni ibintu byumvikana kwirukana umusambanyi mu karere yabukoreyemo igihe cy'umwaka nyuma yo kumukubita ibiboko ijana, kugira ngo atazongera akabukora, umuntu ni ngombwa kujya kure y'ahantu higanje ubuhakanyi n'ibangikanya ndetse n'ubwangizi, n'inzira ya Ahalu sunat ni ugukura ubumenyi ku bamenyi b'inzobere, ko umuntu ugarutse kuri Sunat yari mu buyobe, nta ikijyanye n'ubumenyi ugomba kumufataho, kugeza ubwo abamenyi bamutangira ubuhamya bwo kuba imyizerere ye ari myiza no ubuyobe yari mo bwarangiye).

[10] ISOMO KUBYEREKEYE KUBAGIRA IKITARI IMANA

NI UKUBERA IKI UMWANDITSI YAVUZE NGO (ISOMO KU BYAJE) NTAVUGE NGO
(KUBAGIRA IKITARI IMANA NI IBANGIKANYA RIKURU)?

1. Yashatse korohereza umunyeshuri uburyo bwo gukura itegeko muri gihamya, ibi rero biri mu kurera abantu muby'ubumenyi.
2. Cyangwa ni uko kubagira ikitari Imana birimo ibice bibiri, ibyemewe ndetse niby'ibangikanya rikuru.

Gihamya ya mbere y'iya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Mu by'ukuri, amasengesho yanjye, ibitambo byanjye, kubaho kwanjye no gupfa kwanjye bigengwa na Allah, Nyagasani w'ibiremwa byose, ntagira uwo abangikanye nawe"

[2] Imana yaravuze iti "Bityo jya usenga kubera Nyagasani wawe, unabage kubera we"

- Ijambo rigira riti (Vuga uti) bwira bariya babangikanyamana, ubatagariza ko uhagaze kuri Tawuhidi no kwiyereza Imana.
- Ijambo rigira riti (amasengesho yanjye), ibikorwa byanjye by'umubiri kandi ibiruta ibindi muri byo ni isengesho ryaba iry'itegeko cyangwa irya Sunat.
- Ijambo rigira riti (Ibitambo byanjye), ibyo mbaga, ibikorwa byerekeranye n'imitungo, ibiruta ibindi muri byo ni ukubaga kubera Imana.
- Ijambo rigira riti (ukubaho kwanjye no gupfa kwanjye), ugenga ibyanjye birimo ukubaho no gupfa ni Imana Nyagasani.
- Ijambo rigira riti (uwambere mu bayisumu) [1] bisobanuye ngo nyewe ndi umuyisumu wa mbere muri uyu muryango.
- [2] Uwambere muri rusange, bikaba bisha kuvuga: Umuntu urusha abandi ubuyisumu unabarusha kuganduka mu bantu bese.
- Ijambo rigira riti (Kandi ubage): Ukubaga kwawe kube ukw'Imana nk'uko amasengesho yawe agomba kuba kubera yo, kubaga ni kimwe mu bikorwa by'amasengesho.

IBICE BYO KUBAGA:

Kubaga kubera Imana:

Nk'ibitambo, aqiqat ibyo kubibagira ikitari Imana ni ibangikanya rikuru.

Kubaga byemewe:

Nko kubaga intama yo kurya, no kuzimanira abashyitsi, ndetse no gucuruza.

Kubagira ikitari Imana ugikunze kandi ugikuza:
(Ibangikanya rikuru) nko kubagira abari mu imva n'amajini.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Alliy mwene Abi Twalib, yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha yambwiye ibintu bine "Imana yavumye umuntu ubagira ikitari Imana, Imana kandi yavumye umuntu uvuma ababyeyi be, Imana yanavumye umuntu utangiza igihimbano, nanone Imana yavumye umuntu uhindura imbago z'ubutaka" Yakiriwe na Muslim.

Ijambo rigira riti (Imana yavumye), iyo tuvuze ngo Imana yavumye biba bisobanuye kwirukanwa mu mpuhwe z'Imana, iyi mvugo yumvikanamo kuba intumwa Muhamadi yaratangaga inkuru ko Imana ivuma ubagiye ikindi kitari Imana, cyangwa se ikaba ari ubusabe bugira buti (Mana vuma ubagira ikindi kitari Imana).

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Twariqi mwene Shihab, ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Umuntu yinjije mu ijuru kubera isazi, n'undi yinjira mu muriro kubera isazi, baramubaza bati: ibyo bimeze bite yewe ntumwa y'Imana? Aravuga ati "Abantu babiri banyuze ku bantu barimo gusenga ikigirwamana, nta muntu ukinyuraho atagitambiye ikintu icyo aricyo cyose, nuko babwira umwe muri bo bati: Gira icyo utamba, aravuga ati: ntacyo nfitse natamba bati: tamba nubwo byaba isazi, nuko atamba isazi baramureka aragenda, yinjira mu muriro kubera icyo gikorwa, maze babwira undi bati: gira icyo utamba, aravuga ati: ntawe natambira icyo aricyo cyose utari Imana Nyagasani, nuko bamuca ijosi, yinjira mu ijuru kubera icyo gikorwa" Yakiriwe na Ahmad.

Igira iti (Kubera isazi), ni ukuvuga ko iyo sazi yabaye impamvu.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ijamba ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Mu by'ukuri, amasengesho yanjye, ibitambo byanjye"

Icyamba kabiri: Ni ugusobanura ijamba ry'Imana rigira riti "Bityo jya usenga kubera Nyagasani wawe, unabage kubera we"

Icyamba gatatu: Umuvumo mbere na mbere ugera k'umuntu ubagira ikitari Imana (Kuko ari kimwe mu bikorwa by'ibangikanyamana, kandi ukuri kw'Imana kuruta ibindi byose).

Icyamba kane: Umuvumo uba k'umuntu uvuma ababyeyi be, ibyo bikaba ari nko kuvuma umubyeyi w'umuntu nawe akavuma uwawe (kuko impamvu y'ikintu ni kimwe no kugikora ubwacyo, cyangwa nko kuvuma ababyeyi be ako kanya).

Icyamba gatanu: Ijambo rigira riti "Imana yanavumye umuntu utangiza igihimbano" uwo akaba ari umuntu utangiza ikintu, kigomba kubamo ukuri kw'Imana.

Icy a gatandatu: Ijambo rigira riti “umuntu uhindura imbago z’ubutaka” bikaba ari ibimenyetso bigaragaza ukuri kwawe n’ukuri kwa mugenzi wawe mu bijyanye n’ubutaka, ugahindura imbago uzigiza imbere cyangwa inyuma.

Icy a karindwi: Itandukanirwo riri hagati yo kuvuma kuzwi no kuvuma abanyabyaha muri rusange (Uwa mbere: birabujije, uwa kabiri: biremewe, umuntu uzwi kirazira kumuvuma, kandi ntibyamewe kuvuma abantu burundu).

Icy a munani: Iyi nkuru ihambaye ariyo nkuru y’isazi (tuyivuze dukurikije imvugo ivuga ko ari ukuri).

Icy a cyenda: Kuba yarinjiye mu muriro kubera iriya sazi kandi atariyoyi yari agambiriye, ahubwo yarabikoze kubera kugira ngo akire ibibi byabo (bibagaraza ko gushyirwaho agahato bitari urwitwazo rwemewe mu bantu batubanjirije).

Icy a cumi: Kumenya igipimo cy’ibangikanya riri mu mitima y’abemera, uburyo uriya mu gabo yihanganiye kwicwa ntiyemere ibyo bamusabye, kandi mu by’ukuri ibyo bamusabye ari ibintu bigaragara? (Kuba kwemera kugira icyo akora no kutihangana kwe harimo ingaruka mbi kuri Islam, icyo gihe agomba kwihangana, hari igihe kwihangana biba itegeko).

Icy a cumi na rimwe: Ni uko uwinjiye mu muriro yari umuyislam kuko iyo ataza kuba umuyisilamu, ntibari kuvuga ko yinjiye mu muriro kubera isazi (icyamwinjiye mu muriro ni ugutambira icyagirwamana).

Icy a cumi na kabiri: Harimo ubuhamya bwa Hadith y’ukuri “Ijuru riri hafi y’umwe muri mwe kurusha udushumi tw’inkweto ze, kandi n’umuriro ni uko” (ikigambiriwe muri ibyo ni ugukundisha abantu no kubatera ubwoba).

Icy a cumi na gatatu: Ni ngombwa kumenya ko ibikorwa by’umutima aribyo bigambiriwe cyane, ndetse no kubasenga ibigirwamana (umuti uvura umutima ni igitabo cy’Imana na Suna z’intumwa Muhamadi, bityo ntuzarushye umutima wawe kubera iby’isi).

ESE ICYIZA K’UMUNTU IGIHE USHYIZWEHO AGAHATO NGO AHAKANE IMANA NI UKO AGOMBA KWIHANGANA NUBWO YAKWICWA CYANGWA YAKWEMERA IBYO ASABWA KU BIGARAGARA ARIKO KU MUTIMA ATABYEMERA?

1. Kuba yakwemera ibyo bamusabye mu bigaragara n’ibitaragara, ibi rero ntibyamewe kuko ari ukuvu mu idini.
2. Kuba yakwemera ibyo bamusabye mu bigaragara gusa, ariko agambiriye kwikiza gusa ako gahato bamushyizeho, ibi biremewe.
3. Kuba atagomba kwemera ibyo bamusabye mu bigaragara n’ibitaragara maze akicwa, ibi biremewe, bikaba ari ukwihangana, igihe kwemera gukora ibyo bamusaba bamushyizeho agahato biri buteze idini ingaruka mbi muri rusange, atari ibyo agomba kwemera mu bigaragara gusa.

[11] ISOMO KU KWIRINDA KUBAGIRA IGITAMBO CY'IMANA
AHABAGIRWA IBITARI IBY'IMANA

Ubu ni uburyo umwanditsi yimuka aza ku isomo ajya ku rindi kandi ni byiza cyane, nyuma yo kuvuga ku byerekeye kubagira ikitari Imana, yimukiye ku kugaragaza ko bitemewe kubaga kubera Imana ahantu habagirwa ibitari iby'Imana, nk'umuntu wifuza gutamba igitambo cya Adwuhiya, akakibagira ahantu babagira ibitambo by'ibigirwamana, impamvu yo kubuza ibyo ni:

1. Bijyana umuntu mu kwisanisha n'abahakanyi.
2. Bishobora gutuma iki gikorwa giteza urujijo mu bantu, bagakeka ko ibikorwa by'ababanyikanyamana byemewe.
3. Ni uko ababanyikanyamana bazatwikwa kubera ibikorwa byabo, ibyo bibujijwe no kubakarira birakenewe.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti “Uramenye ntuzawuhagararemo (Masijid Dwirari) na rimwe (usenga)”.

Impamvu umwanditsi w'igitabo yazanye iyi ayat:

Bimaze kugaragara ko Umusigiti wa Dwirari wubakiwe kwigomeka ku Imana n'ubuhakanyi no kugusha abayisumu babacamo ibice, Imana yabujije intumwa yayo kujya kuwusengeramo, hamwe n'uko isengesho yasengeramo we yaba arisenze kubera Imana, ibyo rero bikaba bigaragaza ko ahantu hose hakorerwa ibikorwa byo kwigomeka ku Imana hadakwiye guhagararwa no kuhasengera, nubwo ibyo bintu byaba bitakihakorerwa, isengesho ni Ibadat no kubaga nabyo ni Ibadat. Ibiri hafi yibyo ni ukubuza gusenga izuba rirashe n'igihe riranga kuko ibyo bihe ari ibihe abahakanyi bubamiramo izuba, ibi n'ibijyanye n'ibihe naho Hadith yo yavugaga ku byerekeye ahantu.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Thabiti mwene Dwahaku (Imana imwishimire) yaravuze ati: Umugambo yahize umuhigo wo kujya kubagira ingamiya ahitwa Buwanat, maze abaza intumwa y'Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ko byemewe, nawe aravugaga ati “Ese haba harigeze kuba hari ikigirwamana cyasengwaga mu kimbo cy'Imana? Baravugaga bati: Oya, aravugaga ati “Ubahiriza umuhigo wawe, kuko nta kubahiriza umuhigo mu kwigomeka ku Imana, cyangwa guhigira ibyo umuntu adatumye” Yakiriye na Abu Dauda.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

A Nadhir: Ijambo A Nadhir mu rurimi rw'icyarabu risobanuye: Ni isezzerano no kwiyemeza . Naho mu mategeko y'idini: Ni ukuba umuntu ugejeje igihe cyo kurebwa n'amategeko y'idini yakwiyemeza gukora ikintu kitari itegeko kuri we.

Gukora Nadhir kubera ibitari Imana (Ibangikanya rikuru):

Nko kurahira ku ikitari Imana mu mvugo gusa, iyo ndahiro iba ari impfabusa (kuko ntiyubahirizwa kandi nta cyiru igira, gusa uwayikoze asabwa kwicuza ku Imana).

Gukora Nadhir kubera Imana:

Gukora Nadhir rusange:

Iyo yinjiramo buri Muyisilamu wese, Imana iti “Bubahiriza imisigo yabo” kubera ko umuyisilamu aba yariyemeje gukora ibyategetswe no kureka ibyabujijwe.

Gukora Nadhir w'umwihariko:

Nko guhigira ikintu kizwi.

Nadhir mbere yo kuyivuga: Itegeko ryayo: Kirazira kubera ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabibujije, iyo haza kuba harimo ikiza intumwa Muhamadi yari gukora Nadhir.

Nadhir nyuma yo kuyivuga: Ni ukuyubahiriza cyangwa ugatanga icyiru cy'indahiro.

Gukora Nadhir yo kubaha Imana: Ni ngombwa kuyubahiriza, iyo utayubahirije utanga icyiru (urugero: nko kugambirira gusenga Sunat).

Gukora Nadhir yo kwigomeka ku Imana: Kirazira kuyubahiriza, kandi ni ngombwa gutanga icyiru (urugero: kugambirira gukora icyaziririjwe nko gusebanya).

Gukora Nadhir yemewe: Icyo gihe umuntu ahitishwamo hagati yo kuyikora ari nabyo byiza cyangwa gutanga icyiru (urugero guhigira kwambara umwenda runaka).

Gukora Nadhir y'uburakari: Nka Nadhir yemewe n'amategeko, ikaba igamijwemo igisobanuro cy'indahiro (urugero: Guhigira kuva mu gihugu).

Gukora Nadhir utari mwiza: Si byiza kuwubahiriza, icyiza ni ugutanga icyiru (urugero: guhigira guhindukira mu iswala).

Gukora Nadhir ya rusange: Iyo ni yayindi nyirayo atagira icyo avuga ahigiye, uwo muhigo urimo gutanga icyiru (Nk'ijambo rigira riti: Ndahiye Imana ko nzakora umuhigo agaceceka).

- Iyo umuhigo ukorewe Imana, uwo uba ubayeho: Icyo gihe aba asabwa kuwubahiriza cyangwa kutawubahiriza, akaba ategeswe gutanga icyiru.
- Iyo umuhigo ukorewe ikitari Imana Nyagasani, uwo muhigo ntuba wemewe: Uwo nta kuwubahiriza nta n'icyiru ugira, harimo gusa ukwicuzwa ku Mana (ibangikanya rikuru).

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura ijambo ry'Imana rigira riti "Uramenye ntuzawuhagararemo (Masijid Dwirari) na rimwe (usenga)".

Icya kabiri: Ni uko ibyaha bigira ingaruka ku isi, ndetse no kugandukira Imana (Isi imaze kuba ahantu hibangikanya, umuntu yaziririjwe gukora ibijya gusa n'ibangikanya ku isi kugira ngo atisanisha n'ababangikanyamana).

Icya gatatu: Gusubiza ibibazo birimo ingorane ku bibazo bisobanutse, kugira ngo izo ngorane zivemo.

Icya kane: Gusobanura Mufti igihe ubikeneye (cyangwa agasobanura cyane igisubizo).

Icya gatanu: Ni uko kugira ubutaka runaka uhitamo gukoreraho Nadhir nta kibazo kirimo igihe cyose budafite imiziro (ariko igihe utinya ko abantu badasobanukiwe bibwira ko aho hantu hafite akarusho runaka icyo gihe birabujijwe).

Icya gatandatu: Birabujijwe kujya kuhakorera Nadhir igihe hari kimwe mu bigirwamana byo mu gihe cy'ubujiji, kabone niyo cyaba kitagihari.

Icya munani: Ntibyemewe kubahiriza umuhigo wahigiye kuri ubwo butaka, kuko waba ari umuhigo wo kwigomeka ku Imana.

Icya cyenda: Kwirinda kwisanisha n'ababangikanyamana mu minsi mikuru yabo nubwo waba utabigambiriye (Sheikhul Islam yavuzeko, kwisanisha singombwa kuba wabigambiriye, ariko iyo hajemo no kubigambirira ibyaha biriyongera).

Icya cumi: Ntabwo Nadhir yo kwigomeka ku Imana yemerwa (bisobanuyeko Nadhir iba ariyo ariko ntibyemewe kuyubahiriza).

Icya cumi na rimwe: Umuntu ntashobora guhigira ibyo adatunze (bisobanuye ko atagomba kuyubahiriza, ibyo umuntu adatunze rero birimo ibice bibiri: [1] Mu mategeko y'idini: Nko kuba umuntu yavugaga ati "Ndahiye Imana ko nzarekura umucakara kanaka, ibyo ntibyemewe kuko atamutunze. [2] Mu igeno: Nko kuba wavugaga uti "Ndahiye Imana ko ngomba kugurukisha amaboko yanjye, iyo nayo ntibyemewe kuko atabifitiye ubushobozi).

ICYIRU CY'UMUHIGO WO KU IMANA NI NK'ICYIRU CY'INDAHIRO:

- Umuntu ahitishwamo hagati yo: Kurekura umucakara w'umuyisumu, cyangwa kugaburira abakene icumi cyangwa se kubambika.
- Iyo atabishoboye yimukira ku gusiba iminsi itatu ikurikirana.

[12] ISOMO RYO KUBA ARI IBANGIKANYA
KUGORERA UMUHIGO IKITARI IMANA

Gihamya ya mbere n'ya kabiri:

[1] N'ijambo ry'Imana rigira riti "(Abo bakiranutsi) ni abesa imihigo (yabo bahigiye Allah)"

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi icyo muzatanga cyose mu bitangwa cyangwa mukiyemeza (umuhigo), rwose Allah aba abizi".

Aho ayat ebyiri zihuriye n'iri somo, nuko Nadhir ari imwe mu mpamvu zizatuma abakiranutsi binjira mu ijuru, kandi Nadhir ni isengesho, bikaba byumvikana rero ko kuyikorera utari Imana ari ibangikanya.

Gihamya ya gatatu:

N'imvugo iri mu gitabo cy'ukuri yaturutse kuri Aisha (Imana imwishimire) avuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Uzashyiraho umuhigo wo kumvira Imana azajye ayumvira, n'uzashyiraho umuhigo wo kwigomeka ku Imana ntazabikore"

ITANDUKANIRO RYA NADHIR YO KUGANDUKIRA IMANA N'IYO
KUYIGOMEKAHO

Nadhir yo kugandukira Imana: Nko kurahira ku Imana, Nadhir iba ibaye, (ugomba kubahiriza indahiro cyangwa ugatanga icyiru), ariko ni ngombwa kuvubahiriza.

Nadhir yo kwigomeka ku Imana: Nko kurahira ku Imana, Nadhir iba ibaye, (ugomba kubahiriza indahiro cyangwa ugatanga icyiru), ariko kirazira kuvubahiriza.

Nadhir ku ikitari Imana: Nko kurahira ikitari Imana, Nadhir ntiba ibayeho, harimo ukwicuzza, kandi iba ari ibangikanya rikuru.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ngombwa kubahiriza Nadhir (Nadhir yo kugandukira Imana gusa).

Icyamba kabiri: Igihe Nadhir bigaragaye ko ari isengesho, kuyikorera ikitari Imana ni ibangikanya.

Icyamba gatatu: Ni uko Nadhir yo kwigomeka ku Imana, bitemewe kuvubahiriza (ukaba ugomba gutanga icyiru cy'indahiro).

ICYITONDERWA:

Ni uko Nadhir n'indahiro, amategeko yayo arenda gusa, no kubera icyo mpamvu abamenyi babishyize hamwe mu isomo bise "Isomo ry'indahiro na Nadhir".

[13] ISOMO RYO KUBA KWIKINGA KU KITARI IMANA MUBYO
KIDASHOBOYE URETSE IMANA ARI IBANGIKANYA.

Gihanya ya mbere:

N'ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi mu by'ukuri, mu bantu hari abagabo bajyaga bikinga ku amajini y'igitsinagabo, ariko (ibyo) byongereraga (abo bantu) gukora ibyaha (ndetse n'ayo majini" bikayongerera kwibona)."

- Ijambo rigira riti "Bajyaga bikinga" ni guhungira, kwikinga bibaho mubyo umuntu atinya, hari no kwikinga mubyo uteganya.
- Ijambo rigira riti "Byabongereraga kwibona" kubera guhungabana n'ubwoba mu mutima, no kwikinga ku kitari Imana ntacyo byongerera ubikora, ahubwo byongerera ukwibona, ibyo bikaba ari ibangikanya rikuru, ahabwa igihano cyo guhabwa ikinyuranyo.

Gihanya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Khawulat mwene Hakimu (Imana imwishimire) yaravuze ati: Numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Umuntu ugeze ahantu ashidikira maze akavugira ati "AUDHU BIKALIMATI LAHI TAMATI MIN SHARI MA KHALAQA" (bisobanuye ngo nikinze ku magambo y'Imana yuzuye ibibi by'ibiremwa yaremye) nta kintu na kimwe cyamugirira nabi kugeza igihe aviriyeho aho yashyiriyeho" Yakiriye na Muslim

- Ijambo rigira riti "aho ashidikira" rikubiyemo aho umuntu yashidikira ku buryo burambye, cyangwa ah'igihye gitoya nko mu bwato.
- Ijambo rigira riti "Nikinze" bisobanuye ngo mpungiyeho kandi nikinze "Ku magambo y'Imana" yaba ajyanye n'ibiriho cyangwa ayerekeye ay'idini.
- Ijambo rigira riti "Yuzuye" [1] avuga iby'ukuri. [2] Atabogama mu guca imanza.
- Ijambo rigira riti "Ibibi by'ibiremwa yaremye" Ibibi ntabwo byitirirwa Imana, kuko Imana yaremye ibibi kubera impamvu runaka, ibice bigize ibiremwa: [1] Ibiremwa byiza mu buryo busesuye, nk'ijuru, intumwa z'Imana n'abamalayika. [2] Ibiremwa bibi mu buryo busesuye, nk'umuriro, ibilisi hashingiwe ku miterere yabyo, naho hashingiwe ku mpamvu yo kuremwa kwabyo ni byiza. [3] Ibiremwa birimo ibyiza n'ibibi, nk'umuntu, amajini n'inyamaswa.
- Ijambo rigira riti "Nta cyamugirira nabi na kimwe" iyi ni inkuru idashobora idashobora kunyuranyira n'ubwoba, kuko ari amagambo y'umunyakuri kurusha abanyakuri bose, ariko biramutse binyuranyije icyo gihe biba ari ukubera ko hari imiziro runaka ntabwo riba ari ukubera ko impamvu ituzuye cyangwa kuba inkuru atariyo, nko gusomera abarwayi Qor'an ngo bakire, abantu bamwe na bamwe barayisoma ariko abarwayi ntibakire.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Jini igira iti “Kandi mu by’ukuri, mu bantu hari abagabo bajyaga bikinga ku amajini y’igitsinagabo, ariko (ibyamba) byongereraga (abo bantu) gukora ibyaha (ndetse n’ayo majini)”.

Icyamba kabiri: Kuba ibyamba ari ibangikanya (rikuru, kwikinga ku kitari Imana mubyo kidashoboye, biri mu bushobozi bw’Imana gusa).

Icyamba gatatu: Gutanga gihamba yabyo kuri Hadith, kubera ko abamenyi bayitangaho gihamba bagaragaza ko amagambo y’Imana atari ibiremwa, kuko kwikinga ku kiremwa ari ibangikanyamana (rikuru ku bintu nk’ibi, iyo amagambo y’Imana aza kuba ibiremwa ntabwo intumwa Muhamadi yari kwigisha abantu kuyikinga ho).

Icyamba kane: Ibyamba by’ubu busabe hamwe no kuba buhinnye cyane (Nta cyakugirira nabi igihe cyose ukiri aho washyikiye).

Icyamba gatanu: Kuba cyaba gifite agaciro k’ibyi isi, mu gukuraho ibibi cyangwa kuzana ibyiza, ibyamba ntibisobanura ko kitaba ari ibangikanyamana (ntabwo kuzana icyamba bikuraho ibangikanya).

IZINDI NYUNGU

Muri iyi Hadith biragaragara ko idini idakuraho ikintu cyo mu gihe cy’ubujiji itavuze icyamba kikiruta, muri urwo rwego ni uko mu gihe cy’ubujiji bikinganga ku amajini, maze idini ibigurana kwikinga kuri ariya magambo.

Iyi niyo nzira nziza umuvugabutumwa akwiriye kuba ariho, ko naramuka afungiye abantu umuryango w’ibibi, ni ngombwa kuri we kubafungurira uw’ibyamba, ibi bifite ingero nyinshi muri Qor’an na Sunat.

[14] ISOMO RY'UKO ARI IBANGIKANYA KWITABAZA IKITARI IMANA
CYANGWA GUSABA IKITARI YO

Gihamya ya mbere kugeza kuya gatanu:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi ntukagire ikindi usaba kitari Allah, kitagira icyo kikumarira cyangwa cyagutwara. Nuramuka ubikoze, mu by'ukuri, uzaba ubaye umwe mu babangikanyamana". "Kandi Allah aramutse aguteje amakuba, ntawayagukiza utari we".

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Bityo nimushakire amafunguro kwa Allah, munamusenge".

[3] Ijambo ry'Imana rigira riti "Ni nde wayobye kurusha wawundi usenga ibitari Allah, bitanashobora kumushubira kuzageza ku muni w'imperuka?".

[4] Ijambo ry'Imana rigira riti "Ese uwakira ubusabe bw'uri mu makuba igihe amusabye, akanakiza ikibi".

[5] Imvugo yakiriwe na Twabaraniy, ivuga ko ku gihe cy'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) hari indyarya yabuzaga amahoro abemera Mana, nuko bamwe baravuga bati: Nimuze tujye kwitabaza intumwa Muhamadi adukize iyi ndyarya, maze intumwa Muhamadi aravuga ati "Ntabwo ariye bitabaza ahubwo hitabazwa Imana Nyagasani"

- Ijambo rigira riti "Ntazasabe" ubusabe ni amasengesho, mu bintu bitashoborwa n'uwo ariwe wese usibye Imana.
- Ijambo rigira riti "Ku Imana" harimo kuba ibyari guheruka aribyo byatambutse imbere, mu kugaragaza ko byihariwe, bisobanuye ngo mujye musaba amafunguro ku Mana nta wundi, basenga ibigirwamana ariko byo ntibishobora kubaha amafunguro na rimwe.
- Ijambo rigira riti "munamusenge" bigaragaza ko guhamya amasengesho mu gusaba amafunguro no gushyiraho impamvu zo kuyageraho.
- Ijambo rigira riti "Kandi muyishimire" kubera ko inema ni ibigeragezo, zisaba gushimira ku mutima no ku rurimi ndetse no ku mubiri.
- Ijambo rigira riti "wakira" nta wundi ugomba gusaba kugukuriraho ingorane n'ibibi kandi atabifitiye ubushobozi.
- Ijambo rigira riti "Indyarya" indyarya: ni umuntu ugaragaza ko ari umuyisumu agahisha ubuhakanyi, kubuza abantu amahoro bikaba ari mu mico ye.

IBICE BY'AMAFUNGURO

Amafunguro rusange: Ayo ni amafunguro ya buri kiremwa, akaba ashobora kuba aziruye cyangwa ataziruye.

Amafunguro y'umwihariko ku abemera: akaba ari ukwemera no gutinya Imana ndetse n'ibikorwa byiza.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni uko komeka ubusabe ku ukwitabaza ni mu rwego rwo komeka ikiri rusange ku icy'umwihariko.

Icya kabiri: Ni ugusobanura ijamba ry'Imana rigira riti “Kandi ntukagire ikindi usaba kitari Allah, kitagira icyo kikumarira cyangwa cyagutwara”.

Icya gatatu: N'uko ibyo aribyo bangikanya rikuru.

Icya kane: Ni uko umuntu utunganye kurusha abandi aramutse abikoze, agamiye gushimisha ikitari Imana aba abaye mu abanyamahugu (Ukubuza kuragaruka ku udafite aho yakura hakurikijwe imiterere ye, ubwo rero k'uwo bishoboka birushijeho).

Icya gatanu: Ni ugusobanura ijamba ry'Imana rikurikiraho rigira riti “Kandi Allah aramutse aguteje amakuba, ntawayagukiza utari we”. Niba ntawabasha gukuraho ikibi usibye Imana, ni ngombwa ko ahariwa amasengesho ndetse no kwitabazwa.

Icya gatandatu: Kuba ibyo bidafite akamaro ku isi hamwe nuko ari ubuhakanyi (umuntu aba ahombye ku isi no ku imperuka).

Icya karindwi: Ni ugusobanura ayat ya gatatu igira iti “Bityo nimushakire amafunguro kwa Allah, munamusenge”.

Icya munani: Ni uko gusaba amafunguro ntibikwiye gukorerwa utari Imana, nk'uko ijuru ritasabwa undi utari Imana.

Icya cyenda: Ni ugusobanura ayat ya kane igira iti “Ni nde wayobye kurusha wawundi usenga ibitari Allah”.

Icya cumi: Ni uko nta gitera ingorane nko gusaba ikitari Imana (kuko akabazo kagaragara kuri iyi ayat gasobanura uguhakana).

Icya cumi na rimwe: Ni uko ibigirwamana bitazi ubusabe bw'ubisabye nta nicyo bimuzi ho.

Icya cumi na kabiri: Ni uko ubwo busabe ariyo ntandaro y'usaba kutishimira usabwa ndetse no kumugirira urwango.

Icya cumi na gatatu: Buriya busabe bwitwa amasengesho k'usabwa.

Icya cumi na kane: Usabwa ahinduka umuhakanyi kubera ayo masengesho.

Icya cumi na gatanu: Ayo masengesho niyo mpamvu yo kuba ariwe muntu wayobye kurusha abandi [1] Kubera ko asaba ibitari Imana kandi bitashobora kumusubiza. [2] Ni uko ibisabwa bitari Imana bitazi ubusabe bw'ababisaba.

Icya cumi na gatandatu: Ni ugusobanura ayat ya gatanu igira iti “Ese uwakira ubusabe bw'uri mu makuba igihe amusabye, akanakiza ikibi”.

Icya cumi na karindwi: Ikintu gitangaje, ni uko abasenga ibigirwamana bemera ko ntawe ushobora kwakira ubusabe bw'uri mu makuba usibye Imana, no kubera iyo mpamvu basaba Imana mu bihe bibakomereye kandi bayereza idini.

Icya cumi n'umunani: Intumwa Muhamadi yarinze Tawuhidi kandi yitwararika ku Mana cyane (yigisha umat guhungira ku Imana yonyine mu bihe bikaze kandi ko batagomba kugira uwo bitabaza usibye Imana yonyine).

IKIZAMINI KU GICE CYA KABIRI
(AMASOMO 9)

IKIBAZO CYA MBERE: Vuga itandukaniro ry'amoko ya Nadhir akurikira:

Nadhir yo kugandukira Imana: Nadhir yo kwigomeka ku Imana: Gukorera Nadhir ikitari Imana:

.....
.....
.....

IKIBAZO CYA KABIRI: Sobanura amategako agenga ibikorwa bikurikira, utoranya numero ijyanye na buri gikorwa: Biremewe (1) Sibyiza (2), Ntoya (3), Nkuru (4), Ibangikanya ritoya (5), Ibangikanya rikuru (6), Hari ibisobanuro birambuye (7), Ni itegeko (8), NI byiza (9).

.....	Gukunda intumwa Muhamadi		Gukunda umugore wawe
.....	Gushidikanya k'ubuhakanyi bw'abahawe igitabo		Gukunda ikintu hamwe n'Imana
.....	Gusabira nabi umuntu wambaye impigi		Umusafu kugirango ukurinde amaso
.....	Inzogera		Kuvuma ikintu kizwi
.....	Gukora ku cyumba cy'intumwa ukisiga		Kwambara amahirizi
.....	Kugena ahantu ukorera Nadhir		Gusitanji ukoresheje igisheshe cyangwa igifa
.....	Kwizihiza iminsi mikuru y'abahakanyi		Gushakira umugisha mu gusoma Qor'an
.....	Gutinya amajini		Kwiyambaza ibiremwa
.....	Kwambara ayat za Qor'an		Gukorera umuhigo ikitari Imana
.....	Ihirizi zikoze muri Qor'an		Umuhigo wo kwigomeka ku Imana
.....	Ruqiyat mu rurimi rutari icyarabu		Kwambara igitoboye cyangwa indara
.....	Kuvuga amazina y'Imana mu rurimi rutari icyarabu		Kwambara urudodo rw'umurimbo
.....	Kunywa amazi ya Zamzam ngo akuvure		Gukora ku ibuye ryirabura ukisiga
.....	Kumenya aho umusigiti wa Dwirari uherereye		Gutakaza umutungo kubera inyungu
			Ijambo (twiyambaze intumwa)

IKIBAZO CYA GATATU: Shyira ikimenyetso ☒ mu mwanya ukwiye cyangwa wuzuze interuro:

- Gusobanura Tawuhid ni: ☐ Igice cya Kabiri ☐ Isomo rya gatandatu ☐ Byose.
- No gusobanura ibi ni ugusemura amasomo arikurikira ☐ Impera y'igitabo ☐ Iherezwa ry'iki gice.
- Umwanditsi yasobanuye Tawuhidi: ☐ akoresheje ikinyuranyo cyayo ☐ akoresheje ibintu bisobanutse ☐ Byose.
- Igice cya kabiri cy'igitabo gikubiyemo: amasomo ☐ 5 ☐ 9 ☐ 7.

5. Ijambo ry'Imana rigira riti "Babikunda (ibigirwamana) nk'urukundo bakunda Imana. Bisobanuye.....
6. Ibice by'urukundo: 1-.....Itegeko ryarwo.....2-.....Itegeko ryarwo.....3-.....Itegeko ryarwo.....
7. Gukunda kubera Imana biba na.....na.....na.....
8. Impamvu zo kuziririza kwambara amahirizi akoze muri Qor'an: 1.....2.....3.....4.....
9. Ibituma Ruqiyat yemerwa: 1.....2.....3.....
10. Impamvu yatumye iyi ayat izanwa "Uramenye muzahagararemo na rimwe (usenga) mu isomo ribuza (kutabagira ahantu kubera Imana, ahabagirwa kubera ibigirwamana) ni.....
11. Impamvu yo kuzana ayat igira iti "Besa imihigo bahize" mu isomo rigira riti (Ni ibangikanya gukorera Nadhir ikitari Imana).
12. Ijambo Nadhir mu mategeko y'idini:
13. Nadhir kuba ibayeho bisobanuye.....
14. Ijambo rigira riti "Mubyo umuntu adafitiye ubushobozi" bisobanuye.....
15. Ijambo "Buwanata" bisobanuye..... "Ntabwo byemewe"
16. Umusigiti wa Dwirari wubakiwe abahakanyi na.....na.....na.....
17. Kubera iki bitemewe kubagira Imana ahantu habagirwa kubera ibitari Imana? 1.....2.....3.....
18. Kubera iki yavuze ati "Ntabwo ari jye biyambaza"?.....
19. Ijambo rigira riti "Gutangiza" bisobanuye..... "Igihimbano" bisobanuye..... Ku.....cyangwa.....
20. Ijambo rigira riti "Yavumye ababyeyi be" risobanuyecyangwa.....
21. Ijambo rigira riti "Kandi jyewe ndi uwa mbere mu bicisha bugufi" bisobanuye..... Cyangwa.....
22. Ijambo ry'Imana rigira riti "Ni mumbwire" bisobanuye..... "Laata" bisobanuye.....
23. Ijambo rigira riti "Na Uza" risobanuye..... "Na Manata" cyangwa mu
24. Ijambo rigira riti "Nikinze" bisobanuye..... "Ku magambo y'Imana"

25. Gushakisha umugisha, bigabanyijemo ibice: 1.....2.....
 Bitandukanywa no kuba.....
26. Ibice by'abantu mu kwakirirwa urwitwazo rwabo kubera ubujiji: 1.....2.....
27. Hari abantu basenga bakanatanga Zakat ndetse bagasiba, ariko bakaba bajya mu marimbi bakayubamira, ibi: ubuhakanyi bukuru ☐ ubuhakanyi butoya ☐ ni icyaha gikuru ☐ ni uburyandya ☐.
28. Ibangikanya rikuru rigabanyijemo ibice: Ibice 3 ☐ Ibice 4 ☐ Ibice 2 ☐.
29. Kubaga bigabanyijemo ibice: Ibice 3 ☐ Ibice 4 ☐.
30. Ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, nnyewe nitandukanyije n'ibyo musenga, usibye gusa uwampanze" harimo igisobanuro cy'ijambo La ilaha ila llah ☐ Umuremyi niwe ukwiye gukorerwa amasengesho ☐ Ibigirwamana kuba nta bushobozi bifite ☐ Byose ☐.
31. Ijambo rigira riti "Ah'baruhum" abamenyi babo ☐ abihaye Imana babo ☐.
32. Ijambo rigira riti "Wa ruh'banahum" abihaye Imana ☐ abamenyi babo ☐.
33. Ijambo "Aribaba" ni ibangikanya mu: Ugukunda ☐ mu kumvira ☐.
34. Ibice by'abantu mu gushyiraho impamvu zibageza kubyo bashaka: Ni ibice bibiri n'icyo hagati ☐ ni ukuri n'ibangikanya rikuru n'iritoya ☐.
35. Kubaga ni kimwe mu bikorwa by'amasengesho akoreshwa umubiri, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
36. Ntibyemewe kuvuma abakora ibyaha usibye gusa mu buryo bwa rusange, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
37. Buri muyisumu agomba kurinda ururimi rwe kuvumana, ntagire uwo avuma utabikwiyekandi ashingye ku inyandiko, rusange nk'abahakanyi ☐ by'umwihariko nk'abarya Riba ☐ Byose ☐.
38. Isengesho ntiryererwa igihe rikorewe ahagenewe kurwanya Imana n'intumwa yayo, usibye mu Umusigiti: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
39. Biramutse bishobotse kuhahindura ahantu ho kugandukira Imana, harahindurwa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
40. Biremewe gufata urugendo ugiye gusenga, ukajya ku Umusigiti wa Qubau: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
41. Kujya ahantu hakorerwaga ibangikanya rikaza kuhashira, biremewe igihe ari mu rwego rwo kwiyibutsa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
42. Biremewe kujya mu buvumo bwa Hirau, ugamiye kumenya uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yajyaga yihereza: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
43. Urugendo rwa Miiiraji, ni urugendo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yakoze ava Makka ajya kuri Bayitul Maqidas: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
44. Umuntu uhinduye ibyapa biyobora abantu ku mihanda: aba ari ikivume ☐ aba ari umunyabyaha ☐.
45. Baha agaciro gake abakiranutsi bakanahakana ibyiza byabo: Ni abakabya cyane ☐ Ni abemeragato ☐ Ni abashyira mugaciro ☐.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

IKIBAZO CYA KANE: Vuga itegeko rya Nadhir mu buryo burambuye:

Nadhir ku ikitari Imana (ibangikanya rikuru)	Nadhir kubera Imana
Nadhir mbere yo kuyivuga:	Nadhir nyuma yo kuyivuga:
Kuganduka:.....	
Kwigomeka:.....	
Yemewe:.....	
Kurakara:.....	
Itari nziza:.....	
Isesuye:.....	

**ICYA GATATU: KUBA AMASENGESHO AKOREWE
IKITARI IMANA ABA IMPFABUSA (AMASOMO 4)**

Nyuma yo gusobanura Tawuhidi yagaragaje za gihamya zigaragaza kuba amasengesho akorewe ikitari Imana aba impfabusa, abishyira mu masomo ane:

- Gusenga ibigirwamana byangiza isengesho, no kuba wasenga intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
- Gusenga abamalayika byonona amasengesho, kandi aribo bari hafi y'Imana, kurusha abantu b'umwihariko.
- Kuba ubuvugizi bukorewe ikitari Imana buba impfabusa, kandi ubuvugizi ni ukuri kw'Imana Nyagasani.
- Kuba umuyoboro wo gushyira ukwemera mu mutima, bikoze n'utari Imana ari impfabusa, nta wundi ubifitiye ubushobozi usibye Imana yonyine.

**[15] ISOMO RY'IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE BABANGIKANYA (ALLAH)
N'IBIDASHOBORA KUGIRA ICYO BIREMA, KANDI NA BYO UBWABYO
BYARAREMWE? NTIBINASHOBORA KUBATABARA" AYAT**

Imana yagaragaje uburyo ibigirwamana nta bushobozi bifite, ko rero bidakwiye ko bisengwa, kubera impamvu enye zingenzi:

- [1] Kuba ibigirwamana bitarema, kandi utarema ntakwiye gusengwa.
- [2] Kuba ibyo bigirwamana biremwe mu bitariho, bikeneye abatari byo mukugirango biboneke no kugira ngo bibeho.
- [3] Kuba ibyo bigirwamana bidashobora kurokora ubisabye.
- [4] Kuba ubwabyo bidashobora kwirwanaho.

Gihamya ya Kabiri:

Imana yaravuze iti "Naho ibyo musenga bitari we, ntacyo bitunze habe n'agashishwa k'urubuto rw'itende"

- Ijambo "Qitwimir" ni agashishwa kaba kari hejuru y'urubuto rw'itende.
- Imana yaburijemo amasengesho akorerwa ibitari yo ku bintu bikurikira:
- [1] Kuba bidafite ubwami.
- [2] Kuba bitumva.
- [3] Turamutse wenda twemeye ko byumva, ntibisubiza ubisabye, kuko bidafite ubwo bushobozi.
- [4] Ku munsu w'imperuka Imana izazana ibyasengwaga mu cyimbo cyayo, maze bihakane ibangikanya ryabikorerwaga.

Gihamya ya gatatu kugeza kuya gatandatu:

[3] Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Naho ibyo musenga bitari we, ntacyo bitunze habe n'agashishwa k'urubuto rw'itende" Ayat.

[4] No mu mvugo y'ukuri, yaturutse kuri Anas yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarakomeretse mu ntambara ya Uhudi, maze acika amenyo y'imbere, maze aravuga ati "Ni gute abantu bakomerekeje intumwa yabo barokoka" nuko Imana imanura ayat igira iti "Ibyo (yewe Muhamadi) nta bushobozi ubifitiye".

[5] Imvugo nanone yaturutse kuri Ibun Umar (Imana imwishimire), avuga ko yumvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga icyo yegukaga avuye Ruku mu iraka ya nyuma y'isengesho rya mugitondo ati "Mana Nyagasani vuma kanaka na kanaka" ibyo akabivuga amaze kuvuga ngo "Samia llahul man hamidahu, rabana wa lakal hamdu" nuko Imana imanura ayat igira iti "Ibyo (yewe Muhamadi) nta bushobozi ubifitiye".

No mu yindi mvugo (Intumwa Muhamadi yasabiraga imivumo Swafuwanu mwene Umay, Suhayilu mwene Amuri na Harithu mwene Hishami, maze hamanuka ayat igira iti "Ibyo (yewe Muhamadi) nta bushobozi ubifitiye".

[6] Imvugo nanone yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ubwo yamanurirwaga ijambo ry'Imana rigira riti ati "Kandi (yewe Muhamadi) uje uburira abantu ba hafi mu muryango wawe" aravuga ati "Yemwe bakurayishi -cyangwa se ijambo rimeze nk'iryo- ni mugure ubugingo bwanyu, ntacyo nabamarira ku Mana, yewe Abasa mwene Abdul Mutwalib ntacyo nakumarira, ntacyo nakumarira ku Mana na kimwe, yewe Safiyat -nyinawabo w'intumwa y'Imana- ntacyo nakumarira ku Mana, yewe Fatwimat mwene Muhamadi, nsaba icyo ushaka cyose mu mitungo yanjye, ntacyo nakumarira ku Mana na kimwe".

- Ijambo rigira riti "Bakomerekeje" bamukomerekeje mu mutwe no mu buranga by'umwihariko.
- Ijambo rigira riti "amenyo ye" ni amenyo abiri yo gahati yitwa thanaya akurikirwa n'amenyo abiri yitwa amabwene.
- Harimo ko intumwa Muhamadi yari umuntu yashoboraga kugerwaho n'ibibazo byose bigera ku abantu, ibyo bikaba bigaragaza ko adakwiye gusengwa.
- Harimo nanone ko ntawe ugomba kwigizayo impuhwe z'Imana k'umuntu uwo ariwe wese w'umunyamakosa.
- "Swafuwanu mwene Umayat, Suhayilu mwene Amuri na Al Harithu mwene Hishami" aba bantu bose batatu binjiye Islam kandi baba abayislamu beza, reba ko noneho ahari urwango hahindutse urukundo.
- Ibibujijwe ni ibi bikurikira:
- [1] Kuvuma abantu unagaragaza amazina yabo, naho kubavuma muri rusange byo nta kibazo, nta n'ikibazo gusabira ubusabe bubi abahakanyi uvuga uti "Nyagasani ruhura abayislamu kuribo".
- [2] Gusabira abahakanyi ukurimbuka muri rusange, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ntiyigeze ibikora, Imana yagennye ko bagomba guhoraho.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura ayat ebyiri (Harimo kuba gusenga ibigirwamana bitemewe, n'ibindi byose bitari Imana).

Icya kabiri: Inkuru y'intambara ya Uhudi (Harimo ko gusenga intumwa Muhamadi bitemewe, ubwo rero undi utariwe birushijeho).

Icya gatatu: Ubusabe bwa Qunut bw'intumwa Muhamadi Shebuja w'intumwa n'abahanuzi n'inyuma ye hari abanyacyubahiro bikiriza Amina mu isengesho (Nta muntu n'umwe muri iyi Umat uri hafi y'Imana kurusha intumwa n'abasangirangendo bayo, hamwe n'ibyo bahungira ku Imana bakanayikingaho, ubwo rero utari bo birushijeho).

Icya kane: Ni uko abasabirwaga ubusabe bubi bari abahakanyi (Ariko intumwa Muhamadi muri urwo rwego ntacyo yari ashinzwe kuri bo).

Icya gatanu: Nuko bo bakoze ibyo abahakanyi besnhi bakora, birimo gukomeretsa intumwa yabo, no gushaka kuyica, harimo nanohe gushinyagurira imirambo, kandi barakomokaga mu muryango umwe.

Icya gatandatu: Imana muri ibyo yabamanuriyeho ijamba rigira riti "Ibyo (yewe Muhamadi) nta bushobozi ubifitiye". Ubushobozi ni ubw'Imana gusa.

Icya karindwi: Ijambo ry'Imana rigira riti "kuko (Allah) yakwakira ukwicuza (kw'abakwemeye bakagukurikira) cyangwa yahana (abazakomeza guhakana Allah). Mu by'ukuri ni inkozo z'ibibi" nuko Imana yakira ukwicuza kwabo bayoboka Islam.

Icya munani: Ubusabe bwa Qunut mu bibazo bigenda biza (Ntabwo yemewe, usibye gusa mu bintu biba biturutse ku Imana nk'imitingito n'ibindi).

Icya cyenda: Kuvuga amazina yabo usabira ubusabe bubi mu isengesho ndetse n'amazina y'ababyeyi babo (Biremewe).

Icya cumi: Kuvuma abantu bazwi muri Qunut (Byabayeho hanyuma biza kubuzwa).

Icya cumi na rimwe: Inkuru y'intumwa Muhamadi ubwo yahishurirwaga ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi (yewe Muhamadi) ujye uburira abantu ba hafi mu muryango wawe" (Intumwa Muhamadi yakurikije itegeko ry'Imana).

Icya cumi na kabiri: Umuhate w'intumwa Muhamadi yagaragaje muri ibi bintu, kuburyo babyise ubusazi, ni nk'uko umuyisumu yabikora ubu (Ni ngombwa gushyiraho umwete cyane mu guhamagarira abantu kuyoboka inzira y'Imana hakoreshejwe ubugenge).

Icya cumi na gatatu: Ijambo rye ku bantu ba kure ye n'abo hafi ye "Ntacyo nzakumarira na kimwe ku Imana" kugeza ubwo yavuze ati "Yewe Fatwimat umukobwa wa Muhamadi, ntacyo nakumarira na kimwe ku Imana" niba rero -Shebuja w'intumwa n'abahanuzi- yeruye ko ntacyo yamarira Nyirabuja w'abagore bose mu ijuru, kandi abantu tukaba twemera ko ibyo avuga ari ukuri, hanyuma turebye ibiri mu mitima y'abantu muri iki gihe, bigaragaza kuzareka Tawuhidi no guta idini (Igifitiye akamaro intumwa Muhamadi ni ukumwemera no kumukurikira, hanyuma umwemera wese urukundo rwe ruhora rweganiye ku intumwa Muhamadi, ibyo bikaba ari ibintu bidashobora guhakanwa, ariko umuntu ntibikwiye ko agengwa n'amarangamutima, ahubwo agomba gukurikira ibyo igitabo cy'Imana cyavuze ndetse na Sunat z'intumwa Muhamadi ibyo akaba agomba kubifashwamo n'ubwenge buzima butagira urujijo n'amarangamutima).

[16] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI “(IYO ALLAH AVUZE, ABAMALAYIKA BARAKANGARANA BAKAGWA IGIHUMURE) KUGEZA UBWO IMITIMA YABO ISHIRIYE UBWOBA, (BAMWE) BAKAVUGA BATI “NYAGASANI WANYU YAVUZE IKI?” (ABANDI) BATI “(YAVUZE) UKURI; KANDI NI UWIKIRENGA, USUMBA BYOSE”.

- Ibi ni kimwe mu bimenyesho kigaragaza ko nta numwe ukwiye kubangikana ni Imana kuko abamalayika aribo bari hafi cyane y'Imana kurusha abantu bihariye, ariko hamwe n'ibyo barakangarana iyo bumvishe amagambo y'Imana Nyagasani.

NI IBIKI BIKUBIYE MU KWEMERA ABAMALAYIKA?

- Kwemera abamalayika hakubiyemo kuba ari ibiremwa bitagaragara, Imana yabaremye mu mucyo bumvira Imana ntibajya bayigomekaho, bafite imitima n'ubwenge n'imibiri ndetse na roho, tugomba kubemera tukanemera n'imirimo yabo Imana yatubwiye ndetse n'ibisingizo byabo tukanemera amazina yabo ndetse n'inkuru zose zaje zivuga kuri bo.

- Ijambo rigira riti “Barakangarana” bigaragaza ko ubwoba butunguranye bwakuwe mu mitima yabo, naho ijambo rigira riti “kandi ni uwikirenga, usumba byose”: Abasuni bashimangira ko Imana: [1] Iri hejuru ubwayo, [2] Ibisingizo byayo ari ibyo hejuru, [3] Imbaraga z'ikirenga ku biremwa byose.

INYUNGU DUKURA MURI IYI AYAT:

- Ni uko abamalayika batinya Imana, Imana yaravuze iti “Batinya Nyagasani wabo ari hejuru yabo”.

- Harimo guhamya ko abamalayika bafite imitima, Imana yaravuze iti “kugeza ubwo imitima yabo ishiriyeye ubwoba”.

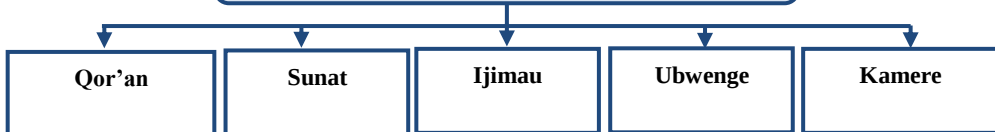
- Harimo guhamya ko bafite imibiri atari roho gusa zitari mu mibiri, Imana yaravuze iti “Niyo yagize abamalayika intumwa zifite amababa abiri, atatu ndetse n'ane”.

- Harimo ko abamalayika bafite ubwenge, kuko imitima igomba kuba ifite ubwenge.

- Harimo guhamya ko Imana ivuga kandi bigendanye n'ubushake bwayo.

- Harimo guhamya ko amagambo y'Imana ari ukuri, n'ukuri mu magambo ni: [1] Kuvuga inkuru z'ukuri, [2] Kugira ubutabera mu mategeko, Imana yaravuze iti “N'ijambo rya Nyagasani wawe ryarasohoye mu kuri no mu butabera”.

**GIHAMYA ZUKO ALLAH ARI UWI IKIRENGA
UBWE MURI RUSANGE NI ESHANU:**

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ayikumoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Iyo Imana iciye iteka mu ijuru, abamalayika bakubita amababa yabo kubera guca bugufi ku ijambo ry'Imana, bikavuga nkaho ari iminyururu yikubita ku rutare, iryo jwi rikabinjiramo, kugeza ubwo bashiriye ubwoba mu mitima yabo, bakavuga bati: Ni iki Nyagasani wanyu yavuze? Bati: yavuze ukuri "kandi ni uwikirenga, usumba byose" maze ibyavuzwe n'Imana bikumvwa n'amajini ajya kwiba amabanga rimwe rigerekeranye n'irindi, Suf'yan yabigaragaje agerekeranya ibiganza bye, -ayo majini akumva ijambo rimwe, akaribwira iriri muni yaryo, n'irindi gutyo gutyo, iryanyuma rikabibwira umurozi cyangwa umupfumu, hari igihe igishyitsi cy'umuriro cyirigeraho mbere yo kubwira umurozi cyangwa umupfumu hakaba n'igihe cyitarigeraho, maze ijini rikongeraho amagambo 99 yo kubeshya, rikavuga riti: Ese ntiyatubwiye umunsi runaka gutya na gutya? Maze abantu bakamuha ukuri kubera iryo jambo rimwe ryumviswe mu ijuru"

- Ijambo rigira riti "Urutare" ni ibuye rinini rikomeye, iyo umunyururu uriri hejuru bitanga ijwi rihambaye, ikigamijwe ni ukugaragaza ugukangarana kuba ku abamalayika igihe bumvise amagambo y'Imana.

- Ijambo rigira riti "Rikabagerayo" iryo jwi ribinjiramo uko ryakabaye rikabatera ubwoba.

ZIMWE MU INYUNGU ZA HADITH

- Harimo guhamya ko Imana Nyagasani ivuga, no guhamya ubuhambare bwayo kandi ko ntakiva ku Imana kitari ukuri.

- Guhamya ko abamalayika bafite amababa, bavuga kandi bafite ubwenge, kandi ko bagira ubwoba kandi bibombarika ku Imana.

- Harimo ko Imana ireka ayo majini akagera ku ijuru ari ukugira ngo igerageze abantu.

- Kuba amajini ari menshi, kandi imibiri yabo yoroshye bakaba baguruka.

- Harimo na none ko abapfumu aribo bantu babeshya cyane, no kubera iyo mpamvu bongera kubyo bumvise ibinyoma byinshi.

- Kuba umurozi agaragariza umuntu warozwe ibitariho, ibyo rero bikaba bigomba gutuma tubirinda.

Ingezo go z'uko amajini yumviriza amabanga avugirwa mu ijuru:

1. Mbere yo gutumwa kw'intumwa Muhamadi byarakorwaga cyane.

2. Nyuma yuko intumwa Muhamadi atumwe, amajini yabujijwe kumviriza amagambo mu ijuru.

3. Nyuma y'urupfu rw'intumwa Muhamadi, amajini yongeye kumviriza amagambo mu ijuru ariko gakeya.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Nawasi mwene Samuan (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Iyo Imana Nyaganani ishatse guhishura ikintu, ivuga Wahayi maze ibirere bigahubangana –cyangwa yaravuze ati: biratigita-cyane kubera gutinya Imana, maze abari mu birere bayumva, bakagwa igihumura bakikubita hasi bubamiye Imana Nyagasani, maze Jibril akaba ariwe uba uwa mbere wegura umutwe, Imana ikamubwira ihishurwa ryayo ishaka, maze Jibril akanyura ku abamalayika, uko anyuze ku ijuru abamalayika baho bakamubaza bati: Ni iki Nyagasani wacu yavuze yewe Jibril? Akavuga ati: Yavuze ukuri "kandi ni uwikirenga, usumba byose" abamalayika bose hamwe bakavuga nk'ibyo Jibril yavuze, nuko Jibril akageza ihishurwa k'uwo Imana yamutumyeho".

ZIMWE MU INYUNGU ZA HADITH

Guhamya ubushake bw'Imana burimo ibice bibiri:

1. Ubushake bw'amategeko.
2. Ubushake bwa kamere.
 - Ni uko ibiremwa byose nubwo byaba ibitavuga, byumva kandi bikamenya ubuhambare bw'umuremyi wabyo.
 - Harimo kuba amajuru ari menshi, nuko muri buri juru harimo abamalayika baryo.
 - Agaciro ka Jibril kuko azwiho kujyana ubutumwa, kandi ko ari umwizerwa.
 - Gushimangira icyubahiro cy'Imana n'ubuhambare bwayo.

"AKABUGEZA AHO IMANA YAMUTEGETSE"

Ijambo "**Aza**": Bisobanuye icyubahiro no kuganza ndetse n'imbaraga, ijambo Azizi rifite ibisobanuro bitatu:

Ijambo "**Jala**": risobanuye Al Jalali aribyo ubuhambare butagira uburi hejuru yabwo.

Azizu Mumutaniu:
icyubahiro kitakononwa
n'uwo ariwe wese.

Azizu dhul Qadri:
icyubahiro Imana itafatanya
n'undi uwo ariwe wese.

Azizu Al Qadir: Unesha
n'uganza.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura ayat igira iti “(Iyo allah avuze, abamalayika barakangarana bakagwa igihumure) kugeza ubwo imitima yabo ishiriye ubwoba, (bamwe) bakavuga bati “nyagasani wanyu yavuze iki?” (abandi) bati “(yavuze) ukuri”.

Icya kabiri: Harimo gihamya igaragaza ko ibangikanya atari ukuri, cyane cyane irikorewe abakiranutsi, ari nayo ayat bavuga ko yaciye imizi y'ibangikanya mu mutima.

Icya gatatu: Gusobanura ijamba ry'Imana rigira riti “(abandi) bati “(yavuze) ukuri; kandi ni uwikirenga, usumba byose”.

Icya kane: Impamvu abamalayika babaza icyo kibazo (Biterwa n'ubwoba bwinshi).

Icya gatanu: Kuba Jibril abasubiza nyuma ati (Avuze gutya na gutya).

Icya gatandatu: Yavuze ko uba uwa mbere kwegura umutwe ari Jibril (Bigaragaza agaciro afite).

Icya karindwi: Kuba Jibril abwira abari mu majuru yose kuko baba bamubajije (Harimo ikimenyetso cyo kuba Jibril ahambaye muri bo).

Icya munani: Nuko gukangarana kugera ku abari mu birere bose.

Icya cyenda: Kuba ibirere bitigita byumvise amagambo y'Imana (Kubera gukuza Imana).

Icya cumi: Kuba Jibril ariwe ugeza ibyahishuwe k'uwo Imana yamutegetse (Ni ukubera ko ari umwizerwa).

Icya cumi na rimwe: Harimo kuba amashitani ajya kumviriza ibivugwa mu ijuru.

Icya cumi na kabiri: Kugaragaza uburyo amashitani yurirana rimwe hejuru y'irindi.

Icya cumi na gatatu: Kohereza ibishyitsi by'umuriro (Bijya gutwika amajini yumviriza amabangamu ijuru).

Icya cumi na kane: Hari igihe igishyitsi gishyika ku ijini mbere yuko ribwira umurozi cyangwa umupfumu ibyavuzwe, hakaba n'igihe ijini ribwira umukunzi waryo ibyavuzwe mbere yuko igishyitsi kirigeraho.

Icya cumi na gatanu: Harimo kuba umupfumu hari igihe avuga iby'ukuri.

Icya cumi na gatandatu: Kuba ijini ryongeraho amagambo ijana yo kubeshya (mu rwego rwo gukabya ntabwo ariwo mubanye nyakuri).

Icya cumi na karindwi: Kuba ibinyoma byaryo bitakwemerwa hatarimo iryo jambo rimwe ry'ukuri ryumviswe mu ijuru.

Icya cumi n'umunani: Kuba imitima yemera ibitari byo, ni gute yibanda ku ijamba rimwe andi ijana ntibayaha agaciro?

Icya cumi n'icyenda: Kuba amajini rimwe rigenda rihereza irtindi iryo jambo, akarifata mu mutwe akaritangaho gihamya (Ni ukubera ko ariryo riha agaciro ibicuruzwa byayo, ibicuruzwa byayo byose bibaye ibinyoma ntawabyemera).

Icya makumyabiri: Harimo guhamya ibisingizo by'Imana, bitandukanye n'aba Ashaira ndetse na Muatwilat (abapfobya).

Icya makumyabiri na rimwe: Imvugo itomoye igaragaza ko kuriya gukangarana no gutigita biba bitewe no gutinya Imana Nyagasani.

Icya makumyabiri na kabiri: Kuba abamalayika bikubita hasi bubamiye Imana (biterwa no kuyikuza no kuyitinya).

[17] ISOMO KUBYEREKEYE SHAFAA (UBUVUGIZI)

NI UKUBERA IKI UMWANDITSI W'IGITABO YAZANYE IRI SOMO?

- Ni ukugaragaza ko ubuvugizi bw'ibigirwamana ari impfabusa, kuko abahakanyi bemera ko ibyo bigirwamana bibavuganira ku Imana.
- Ni ukubera kandi ko ubumenyi bw'Imana n'ubushobozi bwayo n'ubutegetsu bwayo byuzuye, ntabwo bimeze nk'abami bo ku isi, baba bakeneye ubuvugizi kubera ubumenyi bwabo butuzuye ndetse n'ubushobozi bukeya, bityo abakora ubuvugizi bakabafasha muri ibyo, abakora ubuvugizi bakabatinyuka bagakora ubuvugizi ntaburenganzira basabye.

Gihamya kuva ku iya mbere kugeza ku iya gatanu:

- [1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Yikoreshe (Qur'an) uburira babandi bafite ubwoba bwo kuzakoranyirizwa kwa Nyagasani wabo, ubwo nta wundi murinzi utari we (Allah) cyangwa uwabavuganira".
- [2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Ubuugizi bwose ni ubwa Allah".
- [3] Ijambo ry'Imana rigira riti "Ni nde wagira uwo atakambira iwe uretse ku bushake bwe?"
- [4] Ijambo ry'Imana rigira riti "Nonese ni bangahe mu bamalayika bari mu birere, ubuvugizi bwabo butazigera bugira icyo bumara Allah atabanje kubihera uburenganzira uwo ashatse kandi yishimira?"
- [5] Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Nimuhamagare ibyo mwise imana mu cyimbo cya Allah (mukeya ko hari icyo byabamarira), ntibitunze n'igifite uburemere bungana n'urushishi haba mu birere no mu isi. Kandi nta bufatanye byagiranye (na Allah, mu iremwa ry'ibiri mu isi no mu birere), ndetse nta n'umufasha afite muri byo". "Kandi nta buvugizi buzagira icyo bumara kuri we (Allah), usibye gusa uwo yahaye uburenganzira"

- Ijambo rigira riti "Yikoreshe (Qur'an) uburira" Kuburira ni ukumenyesha bikubiyemo no gutera ubwoba, bisobanuye kuburira hakoreshejwe Qur'an.
- Ijambo rigira riti "Nonese ni bangahe mu bamalayika" bisobanuye ko ari benshi mu bamalayika bari mu birere, ariko hamwe nibyo ubuvugizi bwabo ntibugira akamaro, mbere yuko Imana itanga uburenganzira kandi ikishimira ubukora ndetse n'ubukorerwa.
- Ijambo rigira riti "Nimuhamagare" harimo uburyo bwo kunaniza, bisobanuye ngo nimuzane cyangwa nimusabe, ubusabe bwo gusaba icyo ukeneye.
- Ijambo rigira riti "Kandi nta bufatanye byagiranye (na Allah, mu iremwa ry'ibiri mu isi no mu birere)" bisobanuye ko ntaho bihuriye n'Imana nta n'ubufatanye bifitanye nayo.
- Ijambo rigira riti "ndetse nta n'umufasha afite muri byo" Imana yahakanye ko ibigirwamana byaba umufasha wayo.

- Ibyo bigirwamana ntibifite buri kintu cyatuma ababisenga babisenga, nta kintu na kimwe bifite byabo byo ubwabyo nta n'ubufatanye bifitanye n'Imana, kuko ugufasha n'ubwo utaba ufatanyije nawe, aba afite icyo yakwigamba kuri wowe, birashoboka kuba wamukundira ibyo aguha, ibyo bintu uko ari bitatu bibuze, nta kindi kiba gisigaye usibye ubuvugizi, kandi Imana yabugize impfabusa, ivuga ko ubuvugizi bwabyo budafite akamaro.
- Iyi ayat ndetse n'iyikurikira, Ibunil Qayimu (Imana imugirire impuhwe) yayivuzeho agira ati (Ni ayat ica imizi y'igiti cy'ibangikanya mu mutima).

IBICE BIGIZE UBUVUGIZI (SHAFAA ARIYO: NI UKUVUGIRA UNDI HAGAMIJWE KUMUZANIRA INYUNGU CYANGWA KUMUKURIRAHU IKIBI).

UBUVUGIZI BUHAMYE:

Ubwo Imana Nyagasani yabuhamije kuri yo ubwayo, bukaba buyisabwa hujujwe ibintu bikurikira:

- Guhabwa uburenganzira bwo gukora ubuvugizi.
- Kuba Imana yishimiye ubukora.

Kuba ubukorerwaga n'ubwo?

UBUVUGIZI BWAHAKANYWE:

Ubwo ni ubuvugizi Qor'an yahakanye, aribwo: Ubusabwa utari Imana mubyo adafitiye ubushobozi, usibye Imana yonyine, ubwo ni ubuvugizi burimo ibangikanya rikuru.

UBUVUGIZI MUBYO UMUNTU YASHOBORA:

Ubwo buvugizi buremewe ariko ubukora agomba kuba yujuje ibi:

- Kuba ari muzima.
- Kuba afite ubushobozi.
- Kuba ahari.
- Kuba we ari impamvu gusa.

"Nonese ni bangahe mu bamalayika bari mu birere, ubuvugizi bwabo butazigera bugira icyo bumara Allah atabanye kubihera uburenganzira uwo ashatse kandi vishimira?"

UBUVUGIZI BW'UMWIHARIKO W'INTUMWA MUHAMADI (IMANA IMUHE AMAHORO N'IMIGISHA): Ubwo ni ubuvugizi buhambaye, ari nacyo gihagararo cyizashimirwa, Imana yasezeraniye intumwa Muhamadi.

- Ubuvugizi bw'intumwa Muhamadi kuri Ise wabo Abu Twalib, kugira ngo yoroherewe ibihano.
- Ubuvugizi bw'intumwa Muhamadi kugira ngo imiryango y'ijuru ifungurwe, kubazaryinjira.

UBUVUGIZI RUSANGE KU INTUMWA MUHAMADI NO KUZINDI INTUMWA, ABAMALAYIKA, ABEMERA N'ABANA BATOYA:

- Ubwo ni ubuvugizi bwo kugira ngo abemera bazamurwe mu ntera.
- Ubuvugizi ku bemera bagomba kujya mu muriro, kugira ngo batawujyamo.
- Ubuvugizi ku abemera bagiye mu muriro kugira ngo bawuvemo.

Abul Abasi yaravuze ati (Imana yahakanye ku ibitari we byose, buri kintu ababangikanyamana bakurikira, ihakana ko ibitari yon ta bwami bifite, cyangwa kuba byagira uruhare mu bwami, inahakana kuba yagira umufasha, ntacyasigaye rero usibye ubuvugizi, igaragaza ko ubuvugizi butagira agaciro usibye k'uwo Imana yabuhereye uburenganzira, nk'uko yabivuze igira iti “kandi ntibashobora kugira uwo bavuganira (Allah) atamwishimiye”. Bityo ubu buvugizi ababangikanyamana bakekako butazabaho ku muni w'imperuka, nkuko Qor'an yabuhakanye, n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ikavuga ko izaza ikubamira Nyagasani we akanamusingiza – ko atazahera k'ubuvugizi mbere na mbere – maze bakavuga bati **“Egura umutwe wawe, uvuge urumvwa, unasabe urahabwa, kandi ukore ubuvugizi buremerwa”**.

Maze Abu Hurayrat abwira intumwa Muhamadi ati “Ninde uzegukana ubuvugizi bwawe? Yaravuze ati “Ni uwavuze ngo (La ilaha ila llahu), akabivuga bimuvuye ku mutima” ubwo nibwo buvugizi buzakorwa abiyereje Imana k'ubushake bw'Imana, ntabwo buzakorwa uwabangikanyije Imana.

Uko ubwo buvugizi bumeze: Ni uko Imana Nyagasani ariyo ubwayo izabwihera abayiyereje, maze ikabababarira ibyaha kubera ubusabe bw'uwo Imana yahaye uburenganzira bwo gukora ubuvugizi kugira ngo imuhe agaciro, kandi abone igihagararo cyizashimirwa.

Ubuuvugizi Qor'an yanze: Ni uburimo ibangikanyamana, no kubera iyo mpamvu yemeje ubuvugizi buzakorwa kuburenganzira bwayo, ahantu hatandukanye, intumwa Muhamadi yasobanuye ko ubwo buvugizi buzareba gusa abantu ba Tawuhidi no kwiyereza Imana” amagambo ye arangiriye aha.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat (eshanu).

Icyamba kabiri: Uburyo ubuvugizi bwahakanywe bumeze (Ni uburimo ibangikanyamana).

Icyamba gatatu: Uburyo ubuvugizi bwemewe bumeze (Ni ubuvugizi bw'abantu ba Tawuhidi nyuma y'uburenganzira bw'Imana Nyagasani no kwishimira ubukora n'ubukorerwa).

Icyamba kane: Kuvuga ubuvugizi bukuru, ari nabwo igihagararo cyizashimirwa (kubazaba bari ku gihagararo bategereje gucirwa imanza).

Icyamba gatanu: Uko intumwa Muhamadi izakora ubuvugizi nuko atazahera k'ubuvugizi, ahubwo azubama maze, maze n'ahabwa uburenganzira bwo gukora ubuvugizi (ibi bigaragaza ko ubuhambare bwa Nyagasani n'umuco wuzuye w'intumwa Muhamadi).

Icyamba gatandatu: Ninde uzegukana ubuvugizi bw'intumwa Muhamadi? (Ni abantu ba Tawuhidi no kwiyereza Imana).

Icyamba karindwi: Kuba ubuvugizi bw'intumwa Muhamadi butareba ababangikanyije Imana.

Icyamba munani: Kugaragaza uko ubuvugizi buzakorwa (Imana niyo izihera ubwayo abantu bayiyereje, ibababarira ibyaha kubera ubusabe bw'uwo Imana yahaye uburenganzira bwo gukora ubuvugizi kugira ngo Imana imuhe agaciro, ngo anabone igihagararo kizashimirwa).

[18] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "MU BY'UKURI, WOVE
NTIWAYOBORA UWO USHAKA" AYAT

Gihamya ya mbere:

Imvugo iri mu bitabo by'ukuri, yaturutse kuri Ibunil Musayabi, ayikomoye kuri Ise yaravuze ati: Ubwo Abu Twalib yaragiye gupfa, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaje aho yari ari, hakaba hari na Abdullah mwene Abi Umayat na Abu Jahali, intumwa ibwira Abu Twalib ati "Data wacu, vuga La ilaha ila llahu, ijambo nazaheho ngusabira imbabazi ku Imana" abo bagabo bandi baramubwira bati: Ubu ugiye kwirengagiza umugenzo wa Abdul Mutwalib? Maze intumwa Muhamadi arongera amusaba kuvuga ririya jambo, nabo barongera bamubwira kwakundi, hanyuma ijambo rye ryanyuma: yaje gupfira ku migendo ya Abdul Mutwalib, yanga kuvuga ijambo La ilaha ila llahu, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) aravugaga ati "Nzakomeza kugusabira imbabazi, mu gihe cyose ntari nabibuzwa" nuko Imana imanura ayat igira iti "Ntibikwiye ku Muhanuzi (Muhamadi)na babandi bemeye, gusabira ababangikanyamana" hanyuma Imana imanura kuri Abu Twalib ayat igira iti "Rwose, wowe (Muhamadi) ntuyobora uwo ushatse, ahubwo Allah ni we uyobora uwo ashatse"

IBICE BY'UMUYOBORO

Umuyoboro w'umutima:

Uwo muyoboro nta wundi uwugira usibye Imana "Rwose, wowe (Muhamadi) ntuyobora uwo ushatse"

Umuyoboro wo kugaragaza inzira:

Uwo muyoboro niwo ugirwa n'intumwa Muhamadi "Mu by'ukuri, wowe uyobora (abantu) inzira igorotse"

- Ibi yabizanye kugira ngo agaragaze ko nta muntu n'umwe ushobora kugira uwo ayobora umuyoboro w'umutima, ngo ashobore gukora ibyo Imana yamutegetse.
- Ikibazo: Ni gute intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yakundaga Abu Twalib kandi ari umuhakanyi?
- Igisubizo: Birashoboka ko wagereranya mo amagambo akurikira: [1] Uwo ushaka ko ayoboka, ntabwo ari uwo ukunda (iyi niyo mvugo ikomeye). [2] Cyangwa kuyobora uwo ukunda urukundo rusanze, urwo ruremewe. [3] Cyangwa kuyobora uwo ukunda mbere yo kubuzwa kugira inshuti abahakanyi.
- Intumwa Muhamadi yaje aho ari: Harimo kuba ari byiza gusura abahakanyi, igihe ukeka ko yayoboka Islam.
- Ijambo rigira riti "Yewe Data wacu" intumwa Muhamadi yamuhamagaye muri iri zina, rigaragaza impuhwe, ibi ni bumwe mu bugenge bukenewe mu ivugabutumwa.
- Ni gute twahuza iyi Hadith n'ijambo ry'abamenyi rigira riti "ni byiza kubwiriza umuntu ugiye gupfa kuvuga La ilaha ila llahu utavuze?" igisubizo: Ni uko Abu Twalib yari umuhakanyi, iyo yabwirwaga maze akanga, icyo gihe ahama mu buhakanyi bwe, uko kumubwiriza kuvuga La ilaha ila llahu nta ngaruka bimugiraho, bitandukanye n'umuyisumu kuko we biba bikomeye, kuko hari igihe kumubwiriza kuvuga La ilaha ila llahu mu magambo hari igihe byamugiraho ingaruka.

Ijambo rigira riti “Agiye gupfa” bisobanuye [1] yagaragaweho n’ibimenyetso byo gupfa, ariko atarapfa, muri icyo gihe ese ukwicuza kwe kwakwagirwa, imvugo ya kabiri nuko ukwicuza kwe kutakwagirwa, kuko Ayat ivuga iti “Babandi bakomeza gukora ibikorwa bibi ntibajya bakirirwa ukwicuza kwabo, kugeza ubwo umwe muri bo agerwaho n’urupfu” bijyanye neza neza na Hadith. [2] Kuko intumwa Muhamadi yavuze ati “**nazaheraho ngusabira imbabazi ku Imana**” ntiyatuye ko iryo jambo ubwaryo ariryo ryamugirira akamaro. [3] Ibi ni umwihariko ku intumwa Muhamadi gusa kuzavuganira Se wabo hamwe nuko ari umuhakanyi.

- Al Musayab na Abdullah mwene Abi Umayat, baje kuyoboka Islam, usibye Abu Twalib na Abu Jahali.
- Ijambo rigira riti “Yapfuye ari ku migenzo” mu mwanya w’insimbuzazina (Njyewe) hashyizwe insimbuzazina (We) harimo kuba abakiriye Hadith barashimangiye Tawuhidi.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat igira iti “Rwose, wowe (Muhamadi) ntuyobora uwo ushatse, ahubwo Allah ni we uyobora uwo ashatse” Ayat.

Icyamba kabiri: Ni ugusobanura ayat igira iti “Ntibikwiye ku Muhanuzi (Muhamadi) na babandi bemeye, gusabira ababangikanyamana” Ayat (Kirazira kugaragaza umubabaro ku rupfu rwabo no kujya kubihanganisha).

Icyamba gatatu: Kikaba ari ikibazo gikomeye gusobanura ijamba rigira riti “Vuga uti: La ilaha ila llahu” ibyo bitandukanye n’ibyo abigamba ubumenyi bavuga (No kubera icyo mpamvu yanze kuvuga iryo jambo).

Icyamba kane: Ni uko Abu Jahali nabo bari kumwe bari bazi neza icyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) agamije, icyo abwiye umuntu ngo vuga uti (La ilaha ila llahu).

Icyamba gatanu: Umuhate w’intumwa Muhamadi n’umurava yakoresheje mu gushaka kuyobora Se wabo [1] Ni ukubera isano y’umuryango bari bafitanye [2] Ni uko intumwa Muhamadi yari isanzwe ndetse na Islam mu kugira neza, kandi yashimirwa kubera ibi nubwo yahamye mubuhakanyi bwe).

Icyamba gatandatu: Gusubiza abavuga ko Abu Twalib yapfuye ari umuyisumu n’abamubanjirije (umugenzo wabo wari ubuhakanyi).

Icyamba karindwi: Kuba intumwa Muhamadi yaramusabiye imbabazi ku Imana, ariko ntababarirwe, ahubwo akabuzwa kongera kubikora (Ibyerebwe mu maboko y’Imana).

Icyamba munani: Kuba abantu babashobora kugira ingaruka mbi ku muntu.

Icyamba cyenda: Guha agaciro gahambaye abakurambere bawe harimo ingaruka zikomeye (Igihe batari mu ukuri).

Icyamba cumi: Harimo urujijo ku bantu babi, kuba batanga gihamba ya Abu Jahali kuri ibyo.

Icyamba cumi na rimwe: Harimo gihamba ko ibikorwa birebwa n’ibya nyuma, kuko icyo Abu Twalib aza kuvuga ririya jambo ryari kumugirira akamaro.

Icyamba cumi na kabiri: Tekereza uburyo uru rujijo rukomeye, mu mitima y’abantu bayobye, kuko muri iyi nkuru bamugishaga impaka kuri ririya jambo, hamwe n’umurego intumwa Muhamadi yakoresheje anasubiramo kenshi, kubera ubuhambare bw’iryo jambo no kuba risobanutse kuri bo bakomeje kumukumira (uru ni urujijo rwo gukiza cyane abakurambere).

IKIZAMINI KU GICE CYA GATATU
(AMASOMO 4).

IKIBAZO CYA MBERE: Vuga amasomo akubiye muri iki gice, n'impamvu umwanditsi yazanye buri somo:

ISOMO	IMPAMVU UMWANDITSI
	YAZANYE IRI SOMO:

..... 1	
..... 2	
..... 3	
..... 4	

IKIBAZO CYA KABIRI: Sobanura amategeko y'ibikorwa bikurikira:
(1) Biremewe, (2) Ntibyemewe, (3) Ibangikanya rikuru, (4) Ni byiza / Sunat.

Gusaba ubuvugizi ku abantu bapfuye Gusaba wifashishije icyubahiro cy'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) Gusara umurwayi w'umubangikanyamana Gushishikariza ugiye gupfa kuvuga ijambo La ilaha ila llahu.....Kuvuma umuntu uzwi.....Kuvuma abahakanyi muri rusange.....

IKIBAZO CYA GATATU: Shyira ikimenyetso ☒ mu mwanya ukwiye cyangwa wuzuze imyanya ituzuye:

1. Igice cya gatatu mu gitabo cya Tawuhid ni: ☐ Igisobanuro cya Tawuhid ☐ Amasengesho adakozwe kubera Imana aba ari impfabusa. 2. Igice cya gatatu gikubiyemo: ☐ amasomo 5. ☐ amasomo 4. ☐ amasomo 6. 3. Akabazo kagaragara ku ijambo ry'Imana rigira riti "Ese babangikanya Imana" gasobanuye kwanga ibyo bakora no kubacyaha, Nibyo ☐ Sibyo ☐. 4. Imana yagaragaje uburyo gusenga ibigirwamana ari impfabusa mu ijambo rigira riti "Ese babangikanya Imana" mu buryo: bune ☐ mu buryo butatu ☐. 5. Ijambo ry'Imana rigira riti "Ibyo musaba bitari yo" ubusabe: ☐ amasengesho ☐ gusaba icyo ukeneye ☐ bikubiyemo ibyo byose ☐. 6. Ntabwo bikwiye kuvuga ko umunyabyaha atazabona impuhwe z'Imana usibye gusa abayobozi b'abahakanyi: Nibyo ☐ Sibyo ☐. 7. Ijambo ry'umwanditsi ryo kuba abasabirwa ubusabe buri ari abahakanyi, agamije kugaragaza ubuhakanyi bwabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐. 8. Ijambo ry'umwanditsi rigira riti (Qunut ya Shebuja w'intumwa n'abahanuzi) risobanuye: ☐ Kuba Qunut yemewe. ☐ Nta numwe muri iyi Umat uri hafi y'Imana kurusha intumwa Muhamadi n'abasangirangendo be, ariko hamwe n'ibyo bose biking kandi bahungira ku Imana. 9. Ni gute tugomba gusabira abahakanyi?..... 10. Ijambo "Kuzazamuka" ni ugushira ubwoba (☐ Butunguranye ☐ Buhoraho) mu mitima yabo. 11. Ijambo rigira riti (Kuba amajini yongera ibinyoma ijana ku ijambo rimwe ry'ukuri yumvise) ni mu rwego rwo: Gukabya ☐ Ni umubare nyakuri ☐. 12. Ijambo rigira riti (Ni abamalayika bangahe mu birere) rikubiyemo ibigomba kuba byuzuye k'ubuvugizi butatu: Nibyo ☐ Sibyo ☐. 13. Buri buvugizi burimo ibangikanya, ubwo buvugizi buba ari: Ubwanzwe ☐ Ubwi bangikanya ☐ byose ibyavuzwe ☐. 14. Ubuvugizi ntibusobanuye, Imana kugufasha ku ikintu ukoreweho ubuvugizi, ibyo birabujijwe (Nibyo ☐ Sibyo ☐). Ahubwo ikigamijwe muri bwo ni: (☐ uguha agaciro ukora ubuvugizi. Kugirira akamaro ukorerwa ubuvugizi ☐. Byose ibyavuzwe ☐. 15. Ayat bavuze ko: Yakase imizi y'igiti cy'ibangikanya mu mutima:..... 16. Umuyoboro wahamijwe ni: naho uwanzwe ni:..... 17. Igisobanuro cya ayat igira iti "Rwose, wowe (Muhamadi) ntuyobora uwo ushatse" bisobanuye: ☐ Uwo ukunda. ☐ Ushaka ko ayoboka. ☐ Urukundo rwa kamere. ☐ Mbere yuko kugira inshuti abahakanyi bibuzwa. ☐ Byose ibyavuzwe. 18. (Abu Twalib agiye gupfa) bisobanuye: Cyangwa..... 19. Imigenzo ya Abul Mutwalib yari: ☐ Ibangikanya no gusenga ibigirwamana. ☐ Yari umukirisitu. ☐ Yari Majusi. 20. (Naheho ngusabira imbabazi ku Imana) ☐ Nzarigira urwitwazo ku Imana. ☐ Nzakoresha mu kukuburanira ku Imana. 21. Ni isuna gushishikariza ugiye gupfa kuvuga (La ilaha ila llahu) tumubwira tuti (Vuga) na gihamba y'ibyo ni igikorwa intumwa Muhamadi yakozwe kuri Se wabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐. Ni gute wabihuza n'imvugo y'abamenyi igira iti (Ni Sunat gushishikariza umuntu ugiye gupfa kuvuga La ilaha ila llahu, utamubwiye ngo vuga uti)..... 22. Ni ukubera iki uwakiriye Hadith yavuze ati (We yapfuye ari ku migenzo) ntavuge ngo (Njyewe)?..... 23. Intumwa Muhamadi yashyizeho umuhatwe kugira ngo Ise wabo Abu Twalib ayoboke Islam, kubera: ☐ Isano y'umuryango. ☐ Kuba yarazwiho we na Islam kugira neza. ☐ Byose ibyavuzwe. 24. Gukuzwa cyane abakurambere ni bibi: ☐ Mu uburyo budasubirwaho ☐ Igihe bari mu bitari ukuri.

IKIBAZO CYA KANE: Uzuza ibice by'ubuvugizi:

.....Imana yihamijeho ubwayo, bukaba buyisabwa hujujwe ibi bikurikira: [1]..... [2]..... [3].....	Qor'an yahakanye, aribwoari nabwo itegeko rivuga ko.....	bwemerwa hujujwe ibi bikurikira: [1]..... [2]..... [3]..... [4].....
Ubuuvugizi bw'umwihariko w'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) harimo: 1..... 2..... 3.....	Ubuuvugizi rusange bukubiyemo 1..... 2..... 3.....	

**ICYA KANE: IMPAMVU YATUMYE IKIREMWA
MUNTU KIGWA MU BUHAKANYI (AMASOMO 4)**

- Umwanditsi yazanye iri somo kugira ngo agaragaze impamvu zatumye habaho ubuhakanyi, kugira ngo tubwirinde, no gusubiza ikibazo kigira kiti ni iyihe mpamvu yatumye abantu bamwe na bamwe bagwa mu buhakanyi? Yagisubije mu masomo atatu, irya kane harimo ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'igisha) yafunze imiryango yose iganisha ku ibangikanya.

**[19] ISOMO KU IBYAVUZWE KO IMPAMVU YATUMYE ABANTU
BAGWA MU BUHAKANYI BAGATA IDINI RYABO ARI UGUKABYA MU
KUBAHA ABAKIRANUTSI**

- Iyi ni imwe mu mpamvu zikomeye kandi zifite ubukana, n'ibangikanya ryabayeho mbere impamvu yaryo yari urujijo rwo gukabya mu kubaha aba bantu.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Yemwe abahawe igitabo ntimugakabye mu idini ryanyu".

[2] Imvugo yaturutse mu bitabo by'ukuri, ikomotse kuri Ibun Abasi (Imana imwishimire), ku ijambo ry'Imana rigira riti "Baranavuga bati "Rwose ntimuzareke imana zanyu, kandi ntimuzareke (gusenga) Wadan, Suwa'a, Yagutha, Ya'uqa ndetse na Nasra". Yaravuze ati (Aya ni amazina y'abantu bari abakiranutsi bo mu bantu ba Nuhu, maze bamaze gupfa Shitani ishuka abantu babo, ngo bashyire mu byicaro byabo bicaragamo ibishushanyo byabo, banabyite amazina yabo, maze barabikora, ariko muri icyo gihe ntibyigeze bisengwa, kugeza ubwo abo bapfuye, hanyuma ubumenyi buribagirana maze ibyo bishushanyo biza gusengwa), Ibunil Qayim yaravuze ati (Abenshi mubatubanjirije baravuze bati: Nyuma yo gupfa (abakiranutsi) bagiye ku imva zabo maze bashyiraho ibishushanyo, hanyuma igihe kibaye kirekire baza kubisenga).

- Ijambo rigira riti (Yemwe abahawe igitabo) abo ni abayahudi bafite Tawurati, n'abakirisitu bafite Ivanjili.

- Ijambo rigira riti (Ntimugakabye mu idini ryanyu) bisobanuye ngo ntimuzarenge imbibi mu gusingiza no gukuza, kuko abakirisitu bakabije mu gusingiza Yesu, baza kuvuga ko ari umwana w'Imana, akaba n'umwe mu butatu butagatifu, n'abayahudi bakabije muguhakana.

- Ijambo rigira riti (Bararimbuka) barapfa.

- Ijambo rigira riti (Shitani irabashuka) ibatera impagarara mu mitima yabo.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo rigira riti (Mushyireho ibishushanyo): ni ibintu byose bishobora kumanikwa ahantu yaba inkoni cyangwa ibuye, ibyo ni uko yababwiye ngo: Kuburyo nimubibona muzajya mugira umurava wo gusenga kwanyu, ariko baje gutana bayoba inzira y'ukuri, ntabwo rero umugambi wonyine uhagije, ni ngombwa ko ujyana n'ibikorwa byemewe n'amategeko, umugambi wabo wari myiza ariko ibikorwa biba bibi.
- Ijambo rigira riti (Kugeza ubwo abongabo bapfuye bose): abashyizeho ibyo bishushanyo, bakanakora ibyo bibumba.
- Abantu babanjirije Nuhu (amahoro y'Imana abe kuri we), bakoze ibintu bitatu:
 1. "Gukora ibishushanyo": Ibibumba byabo, harimo ububi bwo gukora ibishushanyo n'ibibumba.
 2. "Kubishyira" ku imva zabo.
 3. "Ibihe biba birebire" baja kure y'igihe cy'intumwa, ubumenyi buza kubura maze habaho ibangikanya rikuru, basenga ibyo bishushanyo mu cyimbo cy'Imana, igikenewe ni ukuba hafi y'ubumenyi no gukora ibikorwa byiza k'uburyo ibyo bitabaho.

IBIBI BYO GUKABYA MU IDINI:

- Ni ukuzamura uwo ukoreraho uko gukabya ukamushyira mu rwego adakwiye, igihe ukabya mu gusingiza, no kumumanura muni y'urwego rwe, igihe ukabya mu guhakana.
- Ibyo bituma uzagera ubwo usenga uwo ukabyaho.
- Bituma umuntu areka gukuza Imana Nyagasani, kuko umuntu ashobora gukora ibintu bitari ukuri cyangwa by'ukuri.
- Kuba uwo ukabyaho iyo ariho, bituma yibonako ari igitangaza, ibi rero bikaba byonona ukorerwaho ugukabya iyo ari mu rwego rwo gusingiza, naho iyo ari mu rwego rwo guhakana bizana urwangano n'ibyago.

IBICE BY'ABANTU KU BYEREKEYE ABAKIRANUTSI:

Igice cy'abakabya mu gusingiza: Nk'abakirisitu kuri Yesu.

Igice cy'abakabya mu guhakana: Nk'abayahudi kuri Yesu.

Igice cyagihe hagati no hagati: Ntigikabye kandi ntigipfobye, aribo Ahalu Sunat.

Gihamya ya gatatu kugeza kuya gatanu:

[3] Imvugo yaturutse kuri Umar, ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Muramenye ntimuzakabye kuri nje, nkuko abakirisitu bakabije kuri mwene Mariyamu, mu by'ukuri, nyewe ndi umugaragu, mujye muvuga muti: Umugaragu w'Imana n'intumwa yayo" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

[4] Imvugo yaturutse kuri Ibun Abasi (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Nimwirinde gukabya, kubera ko gukabya byarimbuye ababayeho mbere yanyu".

[5] Imvugo yaturutse kuri Muslim, ayikomoye kuri Ibun Mas'udi, avuga ko intumwa y'Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Al Mutanatwiuna barabimbutse" abivuga inshuro eshatu.

- Ijambo rigira riti "La Tatwruniy" bisobanuye gusingiza umuntu ugakabya, ugakora ibisa no gukabya kw'abakirisitu n'abari muni yabo.
- Ijambo rigira riti "Umugaragu w'Imana n'intumwa yayo" ibi ni ibisingizo bibiri by'ukuri kandi by'icyubahiro ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
- Ijambo rigira riti "Gukabya" ni ukurenga imbibi mu gusingiza no gusenga no gukora ibikorwa.
- Ni ukuhe gukabya kwabarimbuye? Ukwabarimbuye: [1] Ni ugukabya mu idini. [2] Ndetse no gukabya ku mibiri.
- Gukabya birimo ibice byinshi: Gukabya mu myemerere n'amasengesho no mu mikoranire no mu miterere, kandi idini ry'Imana riri hagati no hagati, nta gukabya kubamo ndetse nta no kureka gukora burundu.
- Ijambo rigira riti "Al MUTanatwiuna" Ni umuntu ucengera akagera kure mu gukomeza ibintu haba mu magambo ye, ibikorwa bye harimo no kwiyezera, gukomeza ibintu mu idini bimeze nko gukabya, kandi ni imwe mu mpamvu zo kurimbuka.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni uko umuntu wasobanukiwe iri somo ndetse akaza no gusobanukirwa amasomo abiri ari buze inyuma yaryo, ahita abona uburyo Islam ari ikintu gitangaje, akanabona uburyo ubushobozi bw'Imana muguhindagura imitima butangaje.

Icya kabiri: Ni ukumenya ibangikanya rya mbere ryabayeho ku isi, ryatewe n'urujijo ku bantu b'intungane.

Icya gatatu: Ni ukumenya ikintu cya mbere cyakoreshejwe mu guhindura idini ry'intumwa (aricyo ibangikanya), impamvu ikaba yarabaye iyihe? (Gukabya mu kubaha abakiranutsi) hamwe no kumenya ko Imana yabohereje.

Icya kane: Kwemera ibihimbano, hamwe nuko amategeko y'Imana ndetse na kamere bitemera ibihimbano.

Icya gatanu: Kuba impamvu y'ibyo byose ari ukuvangavanga ukuri n'ibinyoma, icya mbere: ni ugukunda abantu beza, icya kabiri: ni ukuba abantu b'abamenyi kandi b'abanyedini bakora ikintu bagamijemo icyiza, maze abaje nyuma yabo bagakemuka ko hari ikindi bari bagamije (umuntu ushaka ko idini rye rikomezwa n'ibihimbano, amenye ko ingaruka zabyo ziruta ibyiza birimo).

Icya gatandatu: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Nuhu (Harimo ko bagirana inama mu bitari byo).

Icya karindwi: Ni kamere ku umuntu kuba ukuri kugenda kugabanuka mu mutima we, ibitari ukuri bikagenda byiyongera (Usibye gusa uwo Imana yahaye inema).

Icya munani: Harimo gihamya y'ibyakuwe kubatubanjirije, ko ibihimbano ariyo mpamvu y'ubuhakanyi (ariko ntibubujijwe kuba impamvu zaba nyinshi).

Icya cyenda: Shitani kumenya aho ibihimbano byerekeza, nubwo igikorwa cy'umuntu cyaba ari cyiza.

Icya cumi: Kumenya umusingi ngenderwaho ko gukabya bibujijwe no kumenya uko iherezo ryo gukabya rizamera.

Icya cumi na rimwe: Ibibi byo gushyira ibishushanyo ku imva kubera igikorwa cyiza (bigeza abantu mu kubisenga).

Icya cumi na kabiri: Kumenya ko ibishushanyo byabujijwe, ko kubikuraho (ari ugufunga umuryango w'ibibi).

Icya cumi na gatatu: Kuba iyi nkuru ihambaye no kuba abantu bakeneye kuyimenya, hamwe n'uko batayitaho.

Icya cumi na kane: Igitangaje kuruta ibindi ni uko basoma iyi nkuru mu bitabo bya Taf'sir na Hadith, bakanasobanukirwa amagambo, n'uburyo Imana yabatandukanyije n'imitima yabo, kugeza ubwo bemeye ko ibikorwa by'abantu ba Nuhu ari amasengesho aruta ayandi, bakanemera ko ibyo Imana n'intumwa yayo babujije ari ubuhakanyi byabundi buzirura amaraso n'imitungo gusa.

Icya cumi na gatanu: Kwerura ko nta kindi bari bagamije kuri ibyo bigirwamana usibye ubuvugizi gusa (Hamwe nibyo baguye mu ibangikanya).

Icya cumi na gatandatu: Kuba baraketse ko abamenyi bakoze ibyo bishushanyo, bari bagamije (Ko byabavuganira ku Imana, ariko uko gukeka ni kubi).

Icya cumi na karindwi: Itangazo rihambaye riri mu ijamba ry'intumwa y'Imana Muhamadi rigira riti "Muramenye ntumuzakabye kuri nje, nkuko abakirisitu bakabije kuri mwene Mariyam". Intumwa y'Imana yagejeje ubutumwa buhambaye ku abantu (Kubaza gukabya mu gusingiza, no kurengera muri byo, kandi abenshi mu bantu b'intumwa Muhamadi bamaze kubigwamo, ahubwo mu buryo bukaze).

Icya cumi n'umunani: Ni inama z'intumwa Muhamadi kuri twe ko Mutanatwiuna barimbutse (Mu buryo bwo kutuburira).

Icya cumi n'icyenda: Kugaragaza ko ibyo bishushanyo bitigeze bisengwa, kugeza ubwo ubumenyi bwibagiranye, harimo ko tugomba kumenya agaciro k'ubumenyi n'ingaruka zo kutabaho kwabwo.

Icya makumyabiri: Ni uko impamvu yo kubura k'ubumenyi ari ugupfa kw'abamenyi (Ibi biri mu impamvu zikomeye, ndetse no kwibagirana k'ubumenyi no kubutera umugongo, ukerekera ku iby'isi gusa ntubwiteho).

**[20] ISOMO KU IBYAVUZWE KU UKUBUZA MU BURYO BUKAZE
UMUNTU USENGERA IMANA KU IMVA Y'UMUNTU WARI
UMUKIRANUTSI, BYABA BIMEZE BITESE ARIWE ASENZE UBWE?**

Umwanditsi w'igitabo yazanye iri somo kugira ngo ugusobanurire uburyo iyi dini ari nk'umushyitsi n'ukuntu abantu bavuye kuri Tawuhidi, ndetse n'ibyavuzwe ku kubuza gusengera Imana ku imva z'abakiranutsi kugira ngo bitaba intandaro yo kugeza umuntu ku kubangikanya Imana.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse mu bitabo by'ukuri ikomotse kuri Aisha (Imana imwishimire) yavuze ko Umu Salamat yabwiye intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ku byerekeye Kiriziya yabonye muri Habasha (Ephiopia) n'ibishushanyo byari mo, maze intumwa Muhamadi aravuga ati "Bariya iyo umukiranutsi muri bo apfuye, bubaka ku imva ye urusengero bakanashyiramo ibyo bishushanyo, abo ni ibiremwa bibi ku Imana, abo bahuriye hamwe ibigeragezo bibiri: Ikigeragezo cy'imva, n'ikigeragezo cyo gukora ibishushanyo.

- Ijambo rigira riti "abo bahuriye hamwe ibigeragezo bibiri" aya ni amagambo ya Ibun Tayimiyat (Imana imugirire impuhwe) yabyise ibigeragezo (Fitina), kuko byabaye intandaro yo kubuza abantu kuyoboka idini ryabo.
- icyiza ni uko imva titajya mu inyubako, kugira ngo zitaba intandaro y'ibangikanyamana.
- Imva ni ikigeragezo gikomeye kurusha ibishushanyo, kubera ibintu bikurikira:
- Imva ziboneka ahantu hose, bitandukanye n'ibigirwamana bibumbye.
- Ku imva habera ibintu bitajya bibera ahandi, urugero: Nko gutinya.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse mu bitabo by'ukuri nanone, ikomotse kuri Aisha yaravuze ati (Ubwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yamanukirwaga na Malayika aje kumukuramo roho yashyiraga umwenda we mu buranga bwe hanyuma akawukuraho, muri icyo gihe yaravuze ati "Imana yavumye abayahudi n'abakirisitu, bagize imva z'abahanuzi babo insengero" abivuga ari ukuburira abantu ibyo bariya bakoze, iyo bitaza kuba iyo mpamvu imva y'intumwa Muhamadi yari kugaragazwa, ariko batinye ko yagirwa urusengero" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Muslim ayikomoye kuri Jundubi mwene Abdullah, yaravuze ati: Numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mbere yuko apfa ho iminsi itanu, avuga ati "Njyewe nitaruye ku Imana kuba nagira inshuti magara muri mwe, kuko Imana Nyagasani yangize inshuti magara, nkuko yagize Ibrahimu inshuti magara, n'iyi nza kuba nagira mu bantu banjye inshuti magara, nari kuba narayigize Abubakar, bityo mumenye ko ababayeho mbere yanyu bagize imva z'abahanuzi babo insengero, muramenye ntumuzagire imva insengero kuko mu by'ukuri ndabibabujije".

Intumwa Muhamadi yabibujije mu gihe cye cya nyuma, hanyuma mu by'ukuri we yavumye –mu mvugo- y'uzabikora ndetse nuzahakorera isengesho, nubwo atahubaka urusengero, ari nacyo gisobanuro cy'ijambo rya Aisha rigira riti "Gutinya ko hazagirwa urusengero" kuko abasangirangendo ntabwo bari kubaka iruhande rw'imva ye urusengero.

Buri hantu hose hagenewe gusengera haba hagizwe urusengero, ndetse buri hantu hose hasengerwa hitwa urusengero, nk'uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze agira ati "**Nagiriwe isi yose kuba ari urusengero kandi isukuye**".

- Ijambo rigira riti "Ubwo intumwa Muhamadi yamanukirwaga" ni Malayika ukuramo roho z'abantu yari aje kumukuramo roho.
- Ijambo rigira riti "Umwenda we" ni ishuka cyangwa umwambaro usanzwe.
- Ijambo rigira riti "Imana yavumye" yarabirukanye inabigiza kure, iyi mvugo iratanga amakuru aturutse ku Imana, ariko birashoboka nanone ko byaba ari ubusabe intumwa Muhamadi yabasabiye.
- Ijambo rigira riti "Bagize imva z'abahanuzi babo insengero" mu kuzubamira cyangwa kuzubakaho insengero.
- Ijambo rigira riti "Kugaragaza imva ye" kuyigaragaza no kuyisohora hanze y'inzu ye nko kuba yashyingurwa muri Baqii.

NI UKUBERA IKI INTUMWA MUHAMADI YASHYINGUWE MU CYUMBA NTA NUMWE UBONA ICYO CYUMBA NKANSWE UBUTAKA BW'IMVA?

- Ni ukubera ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Buri ntumwa yose ipfuye ishyingurwa aho ipfiriye".
- Ijambo rigira riti "Gutinya ko" (Ririho inyajwi ya "a" kuri Khau"), intumwa yatinye ko imva ye yazaba ikigirwamana.
- Ijambo rigira riti "Gutinya ko" (Ririho inyajwi ya "u" kuri Khau"), abasangirangendo batinye ko imva y'intumwa Muhamadi yazaba ikigirwamana, kubera gushimangira Tawuhidi.

NI GUTE TWASUBIZA ABAVUGA KO IMVA Y'INTUMWA MUHAMADI IRI MU MUSIGITI?

a. Igisubizo cya rusange: Ni uko ibi biri mu bintu byenda gusa mu idini (Mutashabih), kandi itegeko ni ukugendera ku bintu bihamye (Muhukam) mu gitabo cy'Imana na Sunat, none wowe uri mubakurikira Mutashabih ukareka Muhukam, ibyo rero ntitubyumva na gato.

b. Igisubizo gisobanuye cyane:

1. Ni uko umusigiti utubatswe hejuru y'imva, ahubwo umutigiti wubatswe intumwa Muhamadi akiriho.
2. Ni uko itahambwe mu Musigiti, ahubwo yahambwe mu nzu iwe, kandi yari hanze y'umusigiti.
3. Kwinjiza icyumba cy'intumwa Muhamadi mu Musigiti rero ntabwo byemeranyijweho n'abasangirangendo bose, ahubwo byakozwe nyuma yuko abenshi bamaze gupfa, n'a bamwe mu bari bakiriho ntibabyemeye, nk'uko Saidi mwene Musayabi nawe atabyemeye.
4. Ni uko imva itari mu Musigiti, ahubwo iri mu cyumba cyihariye, nta nubwo umusigiti wubatse hejuru yayo, ahubwo imva iri mu bibambasi bitatu, ikibambasi kimwe cyashyizwe mu nguni kiterakeye Qiblat kuburyo usenga adashobora kwerekera Qiblat.
5. Ni uko umusigiti w'intumwa Muhamadi ufite akarusho kenshi mu kuwusengeramo ndetse no gufata urugendo ugiye kuwusura, n'ibindi.

Icyitonderwa: Urukundo rwo mu bwoko bwa “**Khulatu**” ni urukundo rurusha izindi zose kuba ruhambaye kandi rusumba izindi, nta bantu rero Imana yaruvuzeho usibye babiri mu biremwa byayo, aribo Ibrahim na Muhamadi (amahoro y'Imana abe kuri bo), bityo ni ubujiji buhambaye bugaragara mu mvugo y'abadasobanukiwe igira iti: Mu by'ukuri, Ibrahimu ni inshuti y'Imana y'amagara, na Muhamadi ni umukunzi w'Imana, ibi ni ukugabanya agaciro k'intumwa Muhamadi kuko ari ukumuha urwego ruri hasi y'urwa Ibrahim, ntibamutandukanye n'abandi bantu, ubwo nawe yaba yinjira mu ijambo rigira riti “Imana ikunda abagira neza” bityo uvuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ari umukunzi w'Imana gusa usanzwe aba akosheje.

Gihamya ya kane:

Imvugo yakiriwe na Ahmad –ku ruhererekane rwiza- ayikomoye kuri Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi yaravuze ati “**Mu by'ukuri, abantu babi kurusha abandi, ni babandi bazagerwaho n'imperuka ari bazima, ndetse n'abazagira imva insengero**” Yakiriwe na Abu Hatim mu gitabo cye cy'ukuri.

- Ijambo rigira riti “abantu babi kurusha abandi” harimo ko abantu batandukanye mu bubi, ko bamwe barusha abandi ububi.

INCAMAKE Y'IRI SOMO:

Ni ngombwa kwitandukanya n'ibangikanyamana n'inzira zose ziriganishaho, kandi tugomba gukarira umuntu wese usengera Imana ku mva y'umukiranutsi, hajyamo kuyisengeraho n'ibindi, uvuga ko gutangira isadaka kuri iyo mva, iba iruta itangiwe ahandi, uwo nawe aba ameze nk'uwagize imva urusengero.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ibyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze k'umuntu wubaka umusigiti usengerwamo Imana hejuru y'imva y'umuntu w'umukiranutsi, n'ubwo umugambi wa nyiri igikorwa waba ariwo (Iki gikorwa ntikigombera umugambi, kuko kitemewe kigikorwa ndetse no kuba kirimo kwisanisha n'ababangikanyamana).

Icya kabiri: Kubuza gukora ibishushanyo no kubishyiramo imbaraga (Cyane cyane iyo ari ibishushanyo bikunze gukuzwa, nk'ibishushanyo by'abayobozi, umubyeyi, cyangwa ibikuzwa mu rwego rw'idini nk'ibishushanyo by'abantu bari abakiranutsi).

Icya gatatu: Icyo tugomba kureba ni uburyo intumwa Muhamadi yabivuzeho cyane n'uburyo yabibasobanuriye, hanyuma nyuma y'urupfu rwe ho iminsi itanu akavuga ibyo yavuze, hanyuma ikigaragara mu mvugo nuko atarekeye aho.

Icya kane: Intumwa Muhamadi yabujije gukora icyo gikorwa ku imva ye mbere y'uko imva ibaho.

Icya gatanu: Ni uko mu migenzo y'abayahudi n'abakirisitu babikoraga ku imva z'abahanuzi babo.

Icya gatandatu: Kuba intumwa Muhamadi yarabavumye kubera ibyo.

Icya karindwi: Icyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari agamije byari ukutuburira ngo tutazabikora ku imva ye.

Icya munani: Impamvu yatumye imva y'intumwa Muhamadi itagaragazwa (Byari ugutinya kuzayisenga, kandi buri intumwa ihambwa aho ipfiriye).

Icya cyenda: Mu bisobanuro byo kugira imva umusigiti (Ni ukuyubakaho umusigiti, no kuyigira aho gusengera).

Icya cumi: Intumwa yagereranyije uyigize aho gusengera n'abo imperuka izaberaho, avuga ikibi cy'ibangikanya mbere yuko ribaho mu gihe cye cyanyuma.

Icya cumi na rimwe: Kuba yaravuze mu nyigisho ze mbere y'uko apfa ho iminsi itanu asubiza udutsiko tubiri tubi mu banyabihimbano bose, ndetse bamwe mu abamenyi babakuye muri twa dutsiko mironko irindwi na tubiri intumwa Muhamadi yavuze, aribo Abashiya n'Abajahamiyat, kubera ko Abashiya batangije ibangikanya no gusenga imva, ari nabob a mbere bubatse umusigiti hejuru y'imva.

Icya cumi na kabiri: Ni uburyo intumwa Muhamadi yageragejwe mu gihe cyo gupfa kwe.

Icya cumi na gatatu: Ni uburyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yahawe urwego rwo kuba inshuti magara y'Imana.

Icya cumi na kane: Ni uko inshuti magara ari urwego ruruta ubucuti busanzwe.

Icya cumi na gatanu: Kugaragaza ko Abubakar Swidiqu yari umusangirangendo uruta abandi bose (ukubaruta kugaragarira mu kwemera no gukora ibikorwa byiza, byiyongera kukuba yaranakomokaga mu muryango mwiza, ni muri urwo rwego Abubakar yatambukijwe imbere ya Alliy).

Icya cumi na gatandatu: Harimo ikimenyetso cy'uko yagombaga kuba umuyobozi nyuma y'intumwa Muhamadi.

**[21] ISOMO KU IBYAVUZWE KO GUKABYA MU KUBAHA IMVA
Z'ABANTU BARI ABAKIRANUTSI BIZIGIRA IBIGIRWAMANA
BISENGWA MU CYIMBO CY'IMANA.**

- Iyi ni impamvu ya gatatu yatumye habaho ibangikanyamana, bikaba bisobanuka ko abakabya kubaha imva bazisenga ndetse n'abazirimo, gukabya ni ukurenza urugero mu gusingiza cyangwa guhakana.
- Abantu kubyerekeye imva barimo ibice bibiri ndetse n'icyo hagati: Igice cyakabije kubyerekeye imva kikazisenga kikanazubakira za Quba. Ikindi gice cyakabize mu bigomba gukorerwa imva mu kuzubaha, maze bakazicara hejuru, bakanazitaburura. Igice kiri hagati ari nacyo gifite ukuri, ni icyakomeje kubaha imva ntigikabye mu kuzubaha kuburyo zisengwa mu cyimbo cy'Imana.

Gihamya ya mbere kugeza ku iya kane:

[1] Imvugo yakiriwe na Maliki mu gitabo cye (Al Muwatwau) ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati **“Mana Nyagasani ntuzagire imva yanjye, ikigirwamana gisengwa, uburakari bw’Imana burushaho kwiyongera ku bantu bagize imva z’abahanuzi babo insengero”**.

[2] N’imvugo yakiriwe na Ibun Jariri, ayikomoye kuri Suf’yani nawe ayikuye kuri Al Mansur, ayikomoye kuri Al Mujahid yaravuze ati “Ese ntumutekerezza (ku bigirwamana musenga); Laata na Uza” yaravuze ati (Ni umuntu wajyaga abashigishira igikoma aza gupfa, mashyira igishushanyo ku imva ye).

[3] Uko niko Abul Jawuzau yavuze, imvugo yakomoye kuri Ibun Abasi (Yajyaga ashigishira abahagi igikoma).

[4] N’imvugo yaturutse kuri Ibun Abasi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Intumwa Muhamadi yavumye abagore baja gusura amarimbi n’abayagira insengero banayashyiraho amatara” Yakiriwe n’abanyere Sunanu bese.

- Ijambo rigira riti “Uburakari bw’Imana burushaho kwiyongera” uburakari ni kimwe mu bisingizo bihamye by’Imana ariko k’uburyo budafite aho buhuriye n’uburakari bw’ibiremwa.
- Ijambo rigira riti “Abagize imva z’abahanuzi babo imisigiti” byaba kuvubamira cyangwa kuzubakaho insengero.
- Ese ubusabe bw’intumwa Muhamadi byarakiriwe, bwo kuba imva ye itagomba kuba ikigirwamana gisengwa, cyangwa ubugenge bw’Imana bwateganyije ibindi? Ibunil Qayimi yaravuze ati “Imana yakiriye ubusabe bw’intumwa Muhamadi, ntiyavuze ko imva y’intumwa Muhamadi yagizwe ikigirwamana, ahubwo iyo mva yakingirijwe ibikuta bitatu. Nibyo koko hari abantu bakabya ku imva y’intumwa Muhamadi, ariko ntibiragera aho imva ye iba ikigirwamana gisengwa.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo rigira riti “Ese ntimutekereza” Ntabwo ibi bigirwamana byitiriwe ibimenyetso bikomeye intumwa Muhamadi yabonye mu ijoro rya Miiraji.
- Ijambo rigira riti “Igikoma” ni ingano zijandikwa zigasekurwa hanyuma zikavangwa n’itende hanyuma icyo gikoma kigahabwa aba haji.
- Ijambo rigira riti “amatara” ni ubwinshi bw’itara, ashyirwa ku imva akatswa ninjoro no kumanwa mu rwego rwo guha agaciro imva no gukabya mu kuyubaha.
- Abagore gusura amarimbi: Ni icyaha gikomeye, ndetse no kugira imva insengero no kuzishyiraho amatara no kuvuma ababikora.
- Ibice by’abajya gusura imva: [1] Uburyo bw’amategeko y’idini: Ntibyemewe gufata urugendo ujya gusura imva runaka, umuntu akabikora agamiye kwibuka isi n’imperuka, no gusabira imva ndetse n’abapfuye. [2] Iyo umuntu afashe urugendo rwo kujya gusura imva runaka agamiye gusabira abapfuye, urwo rugendo ruba ari urw’ibangikanya. [3] Iyo agiye gusura imva runaka agamiye gusabiraye Imana ubusabe bwe, urwo rugendo ruba ari igihimbano.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

- Icyamba mbere:** Gusobanura ibigirwamana (ibisengwa bitari Imana, byaba igishushanyo cyangwa imva n’ibindi).
- Icyamba kabiri:** Gusobanura Al Ibadat (amasengesho) “Ni ukwicisha bugufi no kwibombarika k’uwo usenga utinya kandi wiringiye umukunze kandi umukuza”.
- Icyamba gatatu:** Ni uko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) nta kintu yikinze ku Imana usibye icyo atinya ko kizabaho.
- Icyamba kane:** Kuba intumwa yaragereranyije ibi no kugira imva z’abahanuzi insengero.
- Icyamba gatanu:** Kugaragaza uburakari bukaze bw’Imana.
- Icyamba gatandatu:** Icyi kikaba ari ngombwa kukimenya, uburyo bwo gusenga Lata aricyo kigirwamana gikuru.
- Icyamba karindwi:** Kumenya ko iyi mva ari iy’umuntu wari umukiranutsi.
- Icyamba munani:** Kuba ari izina rya nyiri mva, no kuvuga igisobanuro cyo kwita izina.
- Icyamba cyenda:** Kuba intumwa Muhamadi, yaravumye abagore basura imva.
- Icyamba cumi:** Kuba intumwa Muhamadi yaravumye abantu bashyira amatara ku imva.

- **Ikibazo cya ngombwa:** Ni uko gukabya mukubaha imva z’abantu bari abakiranutsi bizihindura ibigirwamana bisengwa nkuko bimeze ku ikigirwamana Lata.
- **Ikibazo:** Umugore aramutse agiye kuri Rawudwa mu Musigiti w’intumwa Muhamadi kugira ngo ahasengere, imva y’intumwa Muhamadi iba iri hafi ye maze agahagarara agasuhuza intumwa Muhamadi, nta kibazo kirimo, ariko ibyiza ni ukwirinda umubyigano no kutivanga n’abagabo, kugira ngo ubibonye adakeka ko umugore yemerewe gusura imva.

**[22] ISOMO KU BYEREKEYE KUBA INTUMWA MUHAMADI
YARARINZE TAWUHID AGAKINGA BURI MURYANGO WOSE UGANA
KU IBANGIKANYA.**

Umwanditsi w'igitabo yazanye iri somo kugira ngo agaragaze ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yashyizeho igikinga kibuzwa uwakwegera Tawuhid icyo gikinga kikaba gikomeye, ntabwo yasize umuryango ufunguye wanyurwamo nuwo ariwe wese, ariko yafunze buri nzira yose yageza ku ibangikanya.

Gihamya ya mbere n'ya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, mwagezweho n'Intumwa ibakomoka mo; iremererwa n'ingorane muhura nazo".

[2] Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire), yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimuzagire ingo zanyu amarimbi, kandi ntimuzagire imva yanjye umunsi mukuru, ahubwo mujye munsabira, kuko ubusabe bwanyu bungeraho aho muri hose" Yakiriwe na Abu Dawuda.

- Ijambo rigira riti "Mu by'ukuri, mwagezwe ho" iyi mvugo ishimangijwe ibintu bitatu: aribyo indahiro yumvikanamo, inyuguti ya Lam, ndetse n'inyuguti ya Qad.

- Ijambo rigira riti "ibakomoka mo" bisobanuye: [1] Yari umuntu nkamwe, ariko icyo mutandukaniye ni ihishurirwa. [2] Mu gisomo gishyira inyajwi ya Fat'ha kuri Fa: bisobanuye umunyacyubahiro kuri mwe n'utinya Imana kubarusha.

- Ijambo rigira riti "iremererwa" igira ingorane iyo muzigize, ari nayo mpamvu yazanye idini y'impuhwe.

- Ijambo rigira riti "ibitaho (kugira ngo muyoboke by'ukuri)" akora ibyo ashoboye byose kugira ngo mugubwe neza.

- Ijambo rigira riti "kandi ni Inyempuhwe nyinshi, ikaba n'Inyembabazi ku bemera" harimo gutambutsa icyagombaga guhera, bitanga Haswuru, bisobanuye ko intumwa Muhamadi ku abatari abemera yari inkazi, Imana iti "Muhamadi ni intumwa y'Imana, we n'abo bari kumwe bari inkazi ku abahakanyi ariko bakagirirana impuhwe ubwabo ku bwabo".

- Ijambo rigira riti "Nibaramuka bateye umugongo" nibanga kwemera [1] Kuko gutera umugongo hamwe n'ibi bisobanuro byose ni ikintu kibi, [2] Ni ugukebura umusomyi Imana yahinduye insimbuzirana kugira ngo umuntu akebuke.

- Ijambo rigira riti "Uvuge uti: Imana irampagije" bisobanuye ngo gutera umugongo kwabo ntacyo bikubwiye ahubwo avugishe ururimi rwawe n'umutima wawe uti: Imana irampagije.

- Ijambo rigira riti "Inzu zanyu amarimbi" bisobanuye [1] Ntimukareke kuzisengeramo, [2] Kandi ntimukazihambemo. - Ijambo rigira riti "Ntimuzagire imva yanjye umunsi mukuru" bisobanuye ngo ntimukayisire buri kanya, kuburyo mubigira akamenyero, byaba buri mwaka cyangwa buri kwezi cyangwa buri cyumweru, ahubwo imva isurwa ku mpamvu runaka, nk'umuntu avuye k'urugendo cyangwa kubera kwiyibutsa imperuka.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo rigira riti “Kandi mujye munsabira” Gusarira intumwa iyo biturutse ku Imana bisobanura kuyivuga neza mu biremwa byo mu ijuru.
- Ijambo rigira riti “Bungeraho” intumwa Muhamadi yaravuze iti “Imana ifite abamalayika bahora bagenda ku isi bangezaho ubusabe bw’abantu banjye” nta mpamvu yo kubyiganira ku imva y’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha).

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Alliy mwene Al Huseyin, yabonye umuntu ujya ku kenge kari ku kibambasi cy’imva y’intumwa Muhamadi maze ukakegera agasaba ubusabe, maze aramubaza, aravugaga ati: Ese mbabwire Hadith numvise kuri Data ayikuye kuri Sogokuru, ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “**Muramenye ntumuzagire imva yanjye umunsi mukuru, kandi ingo zanyu ntumuzazigire amarimbi, mu by’ukuri, ubusabe bwanyu bungeraho aho muri hose**” Yakiriwe muri Mukhutarat.

- Ijambo rigira riti “Agasaba ubusabe” kuba uriya muntu akeka ko ubusabe busabiwe ku imva bufite akarusho runaka byamufunguriye umuryango w’ibangikanya.
- Ijambo rigira riti “Aho muri hose” ikigamijwe ni ukunsabira aho muri hose nta mpamvu yo kuza ku imva yanjye ngo abe ariho munsabira muri.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura Ayat ya (baraatu), igira iti “Mu by’ukuri, mwagezweho n’Intumwa ibakomoka mo; iremererwa n’ingorane muhura nazo”.

Icya kabiri: Ni uburyo intumwa yarinze abantu bayo kwegera uru ruzitiro mu buryo bukomeye, igira iti (Ntimuzagire amago yanyu amarimbi).

Icya gatatu: Ni ukugaragaza uburyo intumwa itwitayeho n’impuhwe zayo kuri twe (ayat yo muri Baraatu).

Icya kane: Intumwa kutubaza gusura imva yayo mu buryo runaka, hamwe nuko gusura intumwa Muhamadi biri mu bikorwa byiza (kumusura harimo kumuramutsa, kandi ukuri kwe kuruta ukwa abandi bose).

Icya gatanu: Intumwa Muhamadi yabujije gusura imva ye kenshi.

Icya gatandatu: Intumwa Muhamadi yashishikariye abantu gusengera Sunat mu mago yabo.

Icya karindwi: Kuba byagiye bigaruka ko ntawe ugomba gusengera mu marimba.

Icya munani: Igisobanuro cyabyo ni uko umuntu gusaba no gusuhuza intumwa Muhamadi bumugeraho nubwo umuntu yaba ari kure, nta mpamvu yo gukora ibyo abashaka kwegera imva bibaza (Alliy mwene Husein yaravuze ati: Nabonye wowe n’abantu bo muri Andalos ari kimwe).

Icya cyenda: Kuba intumwa Muhamadi ari muri Barizakhi akagezwaho ibikorwa by’abantu be, ubusabe ndetse n’indamutso.

**ICYA GATANU: GUSENYA GIHAMYA Z'ABAVUGA KO
IBANGIKANYA RIDASHOBORA KUBAHO MURI UYU MURYANGO
(UMAT) CYANGWA SE MU KIGOBE CY'ABARABU (ISOMO 1)**

**[23] ISOMO KUBYAVUZWE KO BAMWE MU BANTU BO MURI UYU
MURYANGO (UMAT) BASENGA IBIGIRWAMANA.**

- Umwanditsi w'igitabo yazanye iri somo kugira ngo asenye gihamya z'abavuga ko ibangikanya ritabaho muri uyu muryango (Umat), kuko uyu muryango warinzwe, kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti **"Mu by'ukuri, Shitani yamaze gutakaza icyizere, ko abasenga batazayisenga mu kigobe cy'abarabu"**.

- **Igisubizo mu buryo bw'incamake:** Ni uko abavuga batyo ari abakurikira Mutashabihi basize Muh'kamu.

- Igisubizo mu buryo burambuye:

1. Kuba intumwa Muhamadi yaravuze ko Shitani yatakaje ikizere cyo gusengwa ntibivuze ko ibangikanya ritabaho.

2. Shitani niba yaratakaje icyizere cyo gusengwa mu bantu basenga, ntabwo yagitakaje mu bantu badasenga, kandi usenga aba ari umwemera nyakuri.

3. Iyi myumvire itandukanye cyane na zimwe mu inyandiko za Qor'an na Hadith.

4. Abasangirangendo (Imana ibishimire) barwanyije abavuye muri Islam mu kigobe cy'abarabu kubera ibangikanya ryabo.

5. Ibiriho bitandukanye n'imvugo z'abo bantu, kuko turacyabona ababagira ibitari Imana mu kigobe.

6. Ibi nibyo Shitani yibwiye gusa, ariko ntabwo yaretse gukomeza gushuka abantu.

7. Ibyo byabayeho ubwo gufungura ibihugu bya kislamu byari byinshi abantu binjira mu idini ry'Imana udutsiko udutsiko.

8. Abamenyi bagiye bagaragaza ibintu bishobora gutuma umuntu ava muri Islam nubwo yaba ari mu kigobe cy'abarabu.

- Umuntu wavuze ko Musayilamatu ari intumwa uwo yabaye umuhakanyi, Shahada ye ntacyo iba imumariye, byaba bimeze bite k'umuntu uzamura Tijani akamugeza k'urwego rw'Imana, ibyo ntibyamugira umuhakanyi? Ibi ni ibintu bitangaje cyane.

**NI UBUHE BURYO UMWANDITSI YAZANYE AYAT MURI IRI SOMO ZITARIMO
GIHAMYA Y'IBYO AGAMIJE?**

- Ntabwo icyo yaragambiriye kigaragara usibye muri Hadith ya Abi Saïdi, bityo ayat zigahika zijyana neza neza n'ibisobanuro.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Ese ntiwamenye (yewe Muhamadi) abahawe ingabire yo gusobanukirwa igitabo (Tawurati)? Nyamara bakemera ibigirwamana n'amashitani".

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga uti "Ese mbabwire uzahembwa ibihembo bibi kwa Allah kurusha ibyo (by'inkozi z'ibibi)? Ni abavumwe na Allah akabarakarira, akagira bamwe muri bo inkende n'ingurube ndetse n'abagaragira ibigirwamana".

- Ijambo rigira riti "Ese ntiwamenye (yewe Muhamadi)" ubwo ko bw'iki kibazo hano ni ukwemeza no gutangara, kuri buri wese wemerewe kugerwaho n'iyi mvugo.
- Ijambo rigira riti "abahawe ingabire" ntabwo bahawe igitabo cyose, kuko babibujijwe no kwigomeka kwabo.
- Ijambo rigira riti "Nyamara bakemera ibigirwamana n'amashitani" bisobanuye ko bemera ko bifite ukuri, bakanabyemera ntibabihakane.

ZIMWE MU INYUNGU ZA AYAT YA MBERE:

1. Ni igitangaza kuba umuntu yahabwa ingabire yo gusobanukirwa igitabo cy'Imana hanyuma akemera amashitani n'ibigirwamana.
 2. Ni uko kugira ubumenyi bitarinda nyirabyo kuba yagwa mu byaha.
 3. Ni itegeko kwamagana ibigirwamana n'amashitani, ntabwo byemewe kwemera ibyo bintu.
 4. Ni uko muri uyu muryango (Umat) harimo abemera ibigirwamana n'amashitani nk'uko byabayeho mu abayislahiri.
- Ijambo rigira riti "Ese mbabwire" iyi ni imvugo y'intumwa Muhamadi (Imana imuge amahoro n'imigisha) asubiza bariya bayahudi, bamwe bagize idini ya Islam agatobero n'ubukiniro, ubwoko bw'iki kibazo kirimo kirashimangira kandi kiratera amatsiko.

ZIMWE MU INYUNGU ZA AYAT YA KABIRI:

1. Kwemeza uwo muja impaka no kumugisha impaka ukoresheje ibyo ashobora guhakana, kuko abayahudi bazi neza ko muri bo harimo abo Imana yarakariye, ikabavuma ndetse bamwe ikabahindura inkende n'ingurube, niba ibyo babyemera kandi basuzugura abayislamu, turababwira tuti: Abagezweho n'ibihano by'Imana niba bakwiye gusuzugurika.
2. Kuba abantu batandukanye mu nzego imbere y'Imana, hashingiwe ku kwiyongera k'ukwemera kwabo no kugabanyuka kwako, ndetse nibijyana n'ibyo.
3. Kuba abayahudi ari babi byatumye bagerwaho n'ibihano by'Imana birimo imivumo no guhindurwa ibindi biremwa no gusenga ibigirwamana.
4. Harimo guhamya ibikorwa by'Imana bishingiye ku bushake bwayo, byaba imivumo, uburakari, ubushobozi kandi ko Imana ikora icyo ishaka.
5. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Buri bantu bahinduwe ibindi biremwa, ntabwo bashobora kororoka" inkende zari zinariho mbere.
6. Ni uko ibihano bigomba kuba bijyane n'igikorwa cyakozwe, abayahudi bakoze igikorwa kigaragara ko ari ukuzirura kandi kizira.
7. Ni uko abayahudi bahindutse abasenga ibigirwamana, kandi nta gushidikanya ko nanubu batakibisenga.

Gihamya ya gatatu:

[3] Ijambo ry'Imana rigira riti "Naho abarushije abandi ijambo (muri bo) baravuga bati "Rwose aho bari bari tuzahagira urusengero".

- Ijambo rigira riti “Naho abarushije abandi ijambo (muri bo) baravuga bati”: Ibi byavuzwe n’abayobozi barahira banashimangira.

1. Ayat ziri mu nkuru y’abantu ba Kah’fi zigaragaza ko ubushobozi bw’Imana buhambaye cyane kandi bwuzuye.
2. Zimwe mu mpamvu zo kubaka imisigiti hejuru y’imva, ni ugukabya mu kubaha abari muri izo mva.
3. Gukabya mu kubaha imva nubwo kwaba ari gukeya, bishobora gukurura ibirenzeho.

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Abi Saidi (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Muzakurikira imigenzo y’ababayeho mbere yanyu, ikirenge ku kindi, nibaninjira mu mwobo w’inyaga namwe muzawinjiramo” Baravuga bati: Yewe ntumwa y’Imana! Abo ni abayahudi n’abakirisitu? Aravuga ati “Abandi ni abahe?” Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

Gihamya ya gatanu:

Imvugo yakiriwe na Muslim, ayikomoye kuri Thawuban (Imana imwishimire) ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Imana yanyegereje isi maze mbona uburasiravuba bwayo n’uburengerazuba bwayo, kandi ubwami bw’abantu banjye buzagera aho neretswe, kandi nahawe ibigega by’imitungo bibiri, igitukura n’icyumweru, kandi nasabiye abantu banjye kuri Nyagasani wanjye ko atazabarimbuza amapfa n’inzara rusange, kandi ko atazabateza umwanzi utari muri bo ubwabo, maze akazirura icyubahiro cyabo, nubwo babateraniraho baturutse imihanda yose, kugeza ubwo bamwe barimbuye abandi, bamwe batwara ho abandi iminyago”. Yakiriwe na Al Bur’qaniy mu gitabo cye cy’ukuri, yongeyeho agira ati “Kandi mu by’ukuri, ntinyu ku bantu banjye abayobozi bayobya, umuhoro n’ubageraho, ntabwo uzegurwa kuzageza k’umunsi w’imperuka, kandi imperuka ntizabaho umuntu muzima mu bantu banjye atagiye mu babangikanyamana, kugeza ubwo amatsinda menshi mu bantu banjye bazasenga ibigirwamana, kandi ko mu bantu banjye hazabamo ababeshya ko ari intumwa mironko itatu, kandi ninjyewe ntumwa ya nyuma, nta ntumwa izaza nyuma yanjye, kandi bamwe mu bantu banjye bazahama ku kuri, ntibazaterwa ingorane n’abazabatererana, kugeza ubwo itegeko ry’Imana riziye”.

- Ijambo rigira riti “Sunanu (imigenzo)” bisobanuye inzira.
- Ijambo rigira riti “Ikirenge ku kindi” harimo kugaragaza uburyo bukomeye bwo kwisanisha nabo cyane.
- 1. Kuba bamwe muri uyu muryango (Umat) basenga ibigirwamana, kuko ari imwe mu migenzo y’abababanjirije, ko twebwe tuzabakurikira.
- 2. Ni ngombwa kumenya uko abatubanjirije bari bahagaje mu kwemera, kugira ngo tubashe kwirinda ibyirindwa muri byo, kandi ibyinshi muri ibyo biri muri Qor’an na Sunat, ntitugomba rero kubakurikira mu bituma twigomeka ku Imana.
- 3. Kuba abasangirangendo baratangajwe no kuba twebwe dukurikira imigenzo y’abatubanjirije, nyuma yo kugerwaho n’umuyoboro.
- 4. Buri uko igihe kibaye kire kire hagati y’abantu n’ubutumwa bw’Imana, niko abantu bibyo bihe barushaho kujya kure y’ukuri.
- Ijambo rigira riti “Ibigega by’imitungo y’imituku n’imyero” ni Zahabu na Feza, ibigega byari ibya Kisira na Kayizari.
- Ijambo rigira riti “Nasabiye abantu banjye kuri Nyagasani wanjye” intumwa Muhamadi yasabye ibintu bitatu, yahawemo bibiri gusa icya gatatu arakimwa:
- 1. Ko Imana itazarimbuza abantu be ni inzara rusange: Kuba Imana itazateza abantu bose amapfa n’inzara ibarimbura.
- 2. Kuba abahakanyi batagomba kuzigarurira umuryango wa Kislamu uko wakabaye.
- 3. Kuba umuryango (Umat) utagomba gusubiranamo ubwawo ku bwawo, iki cya nyuma intumwa Muhamadi ntabwo yagihawe.
- Ijambo rigira riti “Abayobozi bayobya” intumwa yakubiye ubwoba bwayo bwose ku abayobozi bayobya, kandi ijambo Imamu rikoresheye ku:
- 1. **Ibyiza:** Imana yaravuze iti “Kandi bamwe muri bo (bene Isiraheli) twabagize abayobozi bayobora ku bw’itegeko ryacu, ubwo bihanganaga bakanemera amagambo yacu batayashidikanyaho”.
- 2. **Ibibi:** Imana yaravuze iti “Twanabagize abayobozi bahamagarira (abantu) kugana umuriro, kandi ku muni w’imperuka ntibazarokorwa”.
- Ijambo rigira riti “Umuhoro nubageraho ntuzegurwa” Ibi ni ibyabayeho guhera ubwo Othuman (Imana imwishimire) yicwaga, kubera ubu.
- Ijambo rigira riti “Kugeza ubwo amwe mu matsinda y’abantu banjye basenze ibigirwamana” kubeza ubwo abenshi mu dutsiko tw’abantu banjye bazasenga ibigirwamana.
- Ijambo rigira riti “ababeshya ko ari intumwa mirongo itatu” ibi biri mu rwego rwo kugaragaza ubwinshi bwabo, cyangwa se kugaragaza umubare nyakuri wabo.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

- Icyamba mbere:** Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Nisau igira iti “Bemera ibigirwamana n’amashitani”.
- Icyamba kabiri:** Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Maidat, igira iti “Banasenga ibigirwamana”
- Icyamba gatatu:** Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Kah’fi igira iti “Rwose aho bari bari tuzahagira urusengero”. Kubera ko ubwo ababayeho mbere basenze ibigirwamana, no muri aba bantu b’intumwa Muhamadi hazabamo abasenga ibigirwamana n’ibishushanyo.

Icya kane: Ari nacyo ngombwa kurusha ibindi, kwemera ibigirwamana n'amashitani ni iki? Ese aha ngaha ni ukwemera kuvuye k'umutima? Cyangwa ni uguhuza n'ababikora cyangwa bimwe muri byo no kumenya ko bitari ukuri? [1] Umuntu aba ahakanye igihe yemeranyije nabo ku ibigirwamana ari ukuri. [2] Ntabwo yaba ari umuhakanyi, aramutse ahuje nabo ariko ntiyemere ko ibigirwamana ari ukuri.

Icya gatanu: Ijambo ryabo rigira riti: Mu by'ukuri, abahakanyi bazi ubuhakanyi bwabo, abo baba barayobotse kurusha abemera (bisobanuye ko iri jambo ari ubuhakanyi bukura umuntu mu idini, kubera gufata ubuhakanyi ukabushyira imbere y'ukwemera).

Icya gatandatu: ari nacyo kigambiriwe mu gusobanura, koi bi ari ngombwa ko bibaho muri uyu muryango (Umat) nkuko byaje muri Hadith ya Abi Saidi (Ibi bikaba bikubiyemo kuburira).

Icya karindwi: Kugaragaza ko gusenga ibigirwamana bizabaho, muri uyu muryango no mu bantu benshi.

Icya munani: Igitangaje kurusha ibitangaje byose ni ukubona umuntu aje yiyita intumwa, nka Al Mukh'tar kandi yaravuze Shahada ebyiri, akanemera ko ari muri uyu muryango (Umat), anemera ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ari ukuri, na Qor'an ari ukuri harimo y'uko intumwa Muhamadi yasozereje intumwa n'abahanuzi, ibyo byose bikemerwa, hamwe nuko binyuranye k'uburyo bugaragara, uwo Al Mukh'tar yagaragaye mu bihe bya nyuma by'abasangirangendo, ayobokwa n'abantu benshi (Al Mukh'tar yari mwene Abi Ubayid Al Thaqafiy).

Icya cyenda: Inkuru nziza ivuga ko ukuri kugihari kose nkuko byari bimeze mbere, ko hari itsinda rikiri ku ukuri (muri uyu muryango rikazahora rirokorwa kuzageza k'umunsi w'imperuka).

Icya cumi: Igitangaza gihambaye nuko hamwe no kuba iryo tsinda ari bakeye, nta ngorane rizaterwa n'ababatereranye cyangwa abo batavuga rumwe naryo.

Icya cumi na rimwe: Iyo niyo condition kuzageza igihe imperuka izaba yegereje.

Icya cumi na kabiri: Harimo ibitangaza bihambaye kuba intumwa Muhamadi yaravuze ko Imana yamweretse uburasirazuba n'uburengerazuba, abivuga atyo, biza kubaho nk'uko yabivuze, bitandukanye n'amajyepfo ndetse n'amajyaruguru, no kuba yaravuze ko yahawe ibigega bibiri, anavuga ko yemerewe ubusabe ku bantu be bw'ibintu bibiri ariko anavuga ko yangiwe icya gatatu, anahanura kuzabaho umuhoro, kandi ko nuramuka umanutse utazegurwa, anahanura ko abantu bazasubiranamo bamwe bakamara abandi, bamwe bakanagira iminyago abandi, anagaragaza ko afitiye ubwoba bwinshi abayobozi bayobya abantu, anahanura ko hazabaho abazaza biyita abahanuzi muri uyu muryango (Umat), anahanura ko hari itsinda rizahora ku ukuri rihabwa instinzi, ibi byose kandi byabayeho nkuko yabivuze, hamwe nuko buri kintu muri biriya yavuze biri kure y'ubwenge.

Icya cumi na gatatu: Kuba ubwoba bw'intumwa Muhamadi atinya abayobozi bayobya, ari ku abantu be gusa.

Icya cumi na kane: Kugaragaza ko gusenga ibigirwamana (Bidasaba kujya rukuu cyangwa kubyubamira, ahubwo harimo no gukurikira abayobozi bayobya).

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

**IKIZAMINI KU IBICE BIBIRI ICYA KANE N'ICYA GATANU
(AMASOMO 5)**

IKIBAZO CYA MBERE: Vuga amasomo akubiye muri ibi bice bibiri, unagaragaze aho buri somo rihuriye n'igitabo:

Umutwe w'isomo:

Impamvu umwanditsi yazanye iri somo

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

IKIBAZO CYA KABIRI: Shyira ikimenyetso (☒) mu myanya wabugenewe cyangwa wuzuze imyanya ituzuye:

- Gukabya mu kubaha abakiranutsi niyo ntandaro y'ibangikanya kuva kera ndetse n'ubu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Gukabya ni: No mu bibi byabyo.....
- Ibigeragezo by'imva, ni nk'ibigeragezo by'ibigirwamana, ahubyo iby'imva birakaze kurushaho: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Gushyira imitako ku imva, no kuzishyiraho amatara no kuzegura no kuzandika hejuru, no kubaka hejuru yazo za Quba, no kuzishyiraho ibikinga no kwakira abazisura, no gutanga amafaranga mu kuzitunganya: Ni ngombwa ☐ Kirazira ☐.
- Umwanditsi yaravuze ati "Gusura imva y'intumwa ni kimwe mu bikorwa byiza cyane. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Gukurikirana ibisigisi by'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) Ni byiza ☐ Hari ibisobanuro birambuye ☐ Kirazira ☐.
- Kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarakubiye ubwoba be ku bantu be ku.....
- Kuba bijyanye no kuba umwanditsi w'igitabo yarazanye Ayat eshatu mu isomo rigira riti: Isomo rivuga ko bamwe mu bantu b'iyi umat basenga ibigirwamana? Ntabwo bijyanye ☐. Bisobanurwa na Hadith ☐. Muri bimwe mu bitabo harimo amakosa ☐.
- Abantu kubyerekeye abakiranutsi barimo ibice: Ibice bibiri n'icyo hagati ☐. Abakabya n'abapfobya ☐.
- Gukunda abakiranutsi birangwa no kubasabira, no kubakurikiza no kubafataho ubumenyi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Gukabya mu kubaha abakiranutsi ntabwo ariyo mpamvu yonyine y'ubuhakanyi, ariko niyo mpamvu ikaze kurusha izindi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Ese gukabya byinjira no mu bikorwa by'amasengesho? Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Niba umuntu adashobora kwibuka gusenga Imana atabonye ibibumba by'abakiranutsi, ayo masengesho aba afite ikibazo cyangwa se atanariho. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Ijambo rigira riti "Umugaragu w'Imana n'intumwa yayo" ni igisingizo cyiza kandi cyubahitse cy'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Al Itwirau ni:Na zimwe mu ngero zabyo.....
- Ijambo rigira riti "Ntimuzanzamure cyane" rikubiyemo buri kintu cyase gisa no gukabya kw'abakirisitu n'ibiri muni yabyo. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- Gukabya biba ku: Gusingiza ☐, Gusenga ☐, Ibikorwa ☐, ibyavuzwe byose ☐.
- Al Mutanatwiuna ni bande?
- Ijambo rigira riti "Yarimbuye" ikigambiriwe ni ukurimbuka: Idini ☐, Imibiri ☐, Ibyavuzwe byose ☐.
- Idini ry'Imana riba hagati yo gukabya no gupfobya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

21. Ijambo Al Mutanatwiuna rigaragarira ku: Amagambo ☐, Kuvuga ☐, Ibyatambutse byose ☐.
22. Umat ya Kislamu yose yemeranywa ko Husein yari afite umutwe umwe, ariko ibiriho ni uko afite imitwe irenga itanu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
23. Ibangikanya ryabayeho bwa mbere ryakomotse mu bantu ba: Adam ☐, Nuhu ☐, Ibrahim ☐.
24. Ikintu cya mbere abantu bakoresheje mu guhindura idini ry'intumwa n'abahanuzi ni ibangikanya, bitewe no gukabya mu kubaha abakiranutsi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
25. Umuntu ushaka ko idini rye rikomera akoresheje ibihimbano, uwo ingaruka kuri we zizaba nyinshi kurusha inyungu ze. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
26. Buri kintu cyose gikorwa nk'isabukuru ngaruka mwaka, kwezi cyangwa cyumweru, kandi kitarashyizweho n'idini icyo kintu kiba ari: Igihimbano ☐, Cyemewe ☐, Sunat ☐.
27. Ibihimbano niyo ntandaro y'ubuhakanyi: Nibyo ☐ Sibyo ☐, Kuko guhakana Imana bifite impamvu nyinshi zitandukanye.
28. Impamvu yo kubura ubumenyi: Ni ugupfa kw'abamenyi ☐, Kuzindara ☐, Kutita k'ubumenyi ☐. Gutwarwa cyane n'ibyi isi ☐, Ibyo byose byavuzwe ☐.
29. Gusura amarimbi: Mu buryo bwemewe n'idini ☐, Mu buryo buhimbano ☐, Mu buryo bw'ibangikanya ☐, Ibyo byose byavuzwe ☐.
30. Gusura amarimbi ugamiye kugirira akamaro abapfuye, biremewe mu rwego rw'idini: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
31. Buri kintu cyose kiba intandaro yo kubuza abantu idini yabo cyitwa: Ikigeregezo (Fitina) ☐, Cytwa igihimbano ☐, Ubuyobe ☐.
32. Ijambo rigira riti "Umuvumo w'Imana ube ku Abayahudi": Ni ubusabe basabiwe ☐, Ni inkuru itumenyesha ko Imana yabavumye ☐, Ibyo byose ☐.
33. Kugira imva Imisigiti: Kuzubamaho ☐, Kuzubakaho insengero ☐, Ibyo byose ☐.
34. Indi mvugo igira iti "Hatinywa ko" uwatinye ni: Intumwa Muhamadi ☐, abasangirangendo ☐.
35. Ntabwo imva y'intumwa yagaragajwe kubera ko: Hatinywaga ☐, Yatinyaga ☐, Buri ntumwa ishyingurwa aho yapfiriye ☐, Ibyo byose ☐.
36. Imva ye yagaragajwe, bisobanuye:
37. Itegeko ryo kuvuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yari umukunzi w'Imana: Biremewe ☐, Ni ukugabanya ku kuri kwe ☐, Ni byiza ☐.
38. Kuvuga ko Ibrahim ari inshuti magara y'Imana, na Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) umukunzi w'Imana: Biremewe ☐, Ni byiza ☐, Ntibyemewe ☐.
39. Ijambo Al Khulat (inshuti magara), ntawundi ryavuzweho usibye: Ibrahim ☐, Ibrahim na Muhamadi ☐, Kuri bo bombi no ku bandi ☐.
40. Umuntu wubatse umusigiti ku imva: Imva iratabururwa ☐, Umusigiti urasenywa imva igasigara.
41. Isengesho ntiryererwa (Ku ☐, Hejuru ya ☐, Mu ☐, Byose ibyavuzwe ☐) amarimbi.
42. Abantu baratandukanye ku: Gukora ibyiza ☐, ugukora ibibi ☐, Byose ibyavuzwe ☐.
43. Abantu babi ni babandi: Imperuka izasanga ku isi ari bazima ☐, Ni abagira amarimbi insengero ☐, byose ibyavuzwe ☐.
44. Ni ngombwa kugendera kure: Ibangikanya ☐, Ibanisha byose ku ibangikanya ☐, byose ibyavuzwe ☐.
45. Gutangira isadaka ku imva nta kibazo kirimo, kuko icyabujijwe ni ukuhasengera gusa. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
46. Kwisanisha n'ababangikanyamana ni icyaha gikomeye: Igihe umuntu agamiye kwisanisha ☐ Yaba agamiye kwisanisha cyangwa ataribyo agamiye ☐.
47. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaburiye abantu bagira amarimbi insengero: Akiriho ☐, Mbere yo gupfa kwe ho iminsi itanu ☐, Mu mvugo ☐, Ibyo byose byavuzwe ☐.
48. Ibyiza byo kwemera no gukora ibikorwa byiza, biruta ibyiza by'umuryango. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
49. Ijambo rigira riti "Ntimuzagire imva yanjye ikigirwamana" Ubwo busabe bw'intumwa bwarakiriwe ☐, Ubugenge n'ubuhanga bw'Imana bwazanye ibindi bitandukanye ☐.
50. Abagore gusura amarimbi ni kimwe mu byaha bikuru. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
51. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha): Yarinze Tawuhidi ☐ Yafunze buri muryango wose yaganisha ku ibangikanya ☐, Ibyo byose byavuzwe ☐.
52. Ijambo rigira riti "Amazu yanyu amarimbi": Bisobanuye kutayashyinguramo abapfuye ☐ Ntimukabure gusengera mo ☐, Ibyo byose byavuzwe ☐.
53. Gusura imva y'intumwa Muhamadi, singombwa gufata urugendo kandi ntidukiye gusura imva ye kenshi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
54. Gusabira intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) bikorerwa: Ku imva ye, umuntu ugiye Madina agirwa inama yo gusabira intumwa Muhamadi ☐, aho ariho hose (Ntaho wowe utandukaniye nuri

- muri Andalos) ☐.
55. Ijambo rigira riti “Imva yanjye umunsi mukuru”, bisobanuye
 56. Ibangikanyamana ntirishobora kubaho muri uyu muryango (Umat), kuko uyu muryango warinzwe kubangikanya. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 57. Ijambo rigira riti “Ese ntiwamenye (yewe Muhamadi) abahawe ingabire yo gusobanukirwa igitabo (Tawurati)?” ntibahawe igitabo cyose ahubwo baracyimwe cyose kubera ibyaha byabo. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 58. Ubumenyi ntiburinda nyirabyo kugwa mu byaha. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 59. Ese abahinduwe inkende n’ingurube barorotse bariho? Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 60. Gukabya mukubaha imva mubwo byaba gakeye, bishobora gutuma ukora ibirushijeho: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 61. Nta cyaha na kimwe wasanga muri uyu muryango (Umat) usibye ko usanga gifite inkomoko mu bantu babayeho mbere: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 62. Ubwo umuryango wacikagamo ibice bamwe bagatangira kurimbura abandi, Imana yabateje umwanzi utabakomoka mo. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
 63. Umuyobozi aba umuyobozi mu: Ibyiza gusa ☐ Mu byiza no mu bibi byose ☐.
 64. Ikintu gihambaye gitinyirwa uyu muryango (Umat): Ni abayobozi b’ibibi ☐ Abakurikira imigenzo y’Abayahudi n’Abakirisitu ☐.
 65. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yasabye Imana ku bintu bitatu, yemererwa bibiri gusa aribyo: 1:.....2: yangirwa icya gatatu, aricyo:.....

ICYA GATANDATU: IBIKORWA BYA SHITANI (AMASOMO 7)

[24] ISOMO KU IBYAVUZWE KU
UBUROZI

- Uburozi ntibushobora kubaho budaturutse mu nzira z'ibangikanyamana, kuko amashitani ntacyo afasha umuntu nta nyungu amushakaho, aribyo gushuka umuntu no kumushora mu ibangikanyamana ndetse n'ibyaha.

Gihamya ya mbere n'ya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi rwose bari bazi neza ko ubuhisemo (uburozi) nta mugabane (ibihembo) azagira ku muni w'imperuka".

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Bemera ibigirwamana n'amashitani" Umari yaravuze ati "Al Jibit: Ni uburozi, naho Twaghut: Ni amashitani", na Jaber yaravuze ati: (A Twawaghit: ni abapfumu bamanukirwaga n'amashitani, muri buri mudugudu habagamo umwe).

- Ijambo rigira riti "**Ubuhisemo**" kubwiga.

- Ijambo "Twaghut, risobanuye: Shitani" ni igisobanuro cyo kugererana, kuko Twaghut ni ijambo rikubiyemo byinshi kurusha ijambo Shitani.

ESE URUHARE RWO GUSOBANUKIRWA IGITABO BARIYA BIMWE
NI URWI IGITABO CYOSE, CYANGWA NI URWI IGICE KIMWE
CYACYO?

Imvugo ya mbere: Ni uko ayat ziba zajemo ibihano tugomba kuzireka zigatambuka uko zaje, ntibikwiye kandi kugerageza kuzihuza na ayat zitanga ihumure ry'imbabazi kugira ngo tutazigabanyiriza agaciro, kubera ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi nta kindi twoherereza ibimenyetso usibye gutinyisha abantu" kuko Imana yazanye ayat mu buryo bwo gutinyisha no gutera ubwoba abakora iki gikorwa.

Imvugo ya kabiri: Ni uko ayat z'ibihano zifatanywa n'izihumure, kwimwa uruhare rwo gusobanukirwa igitabo mu buryo burambuye:

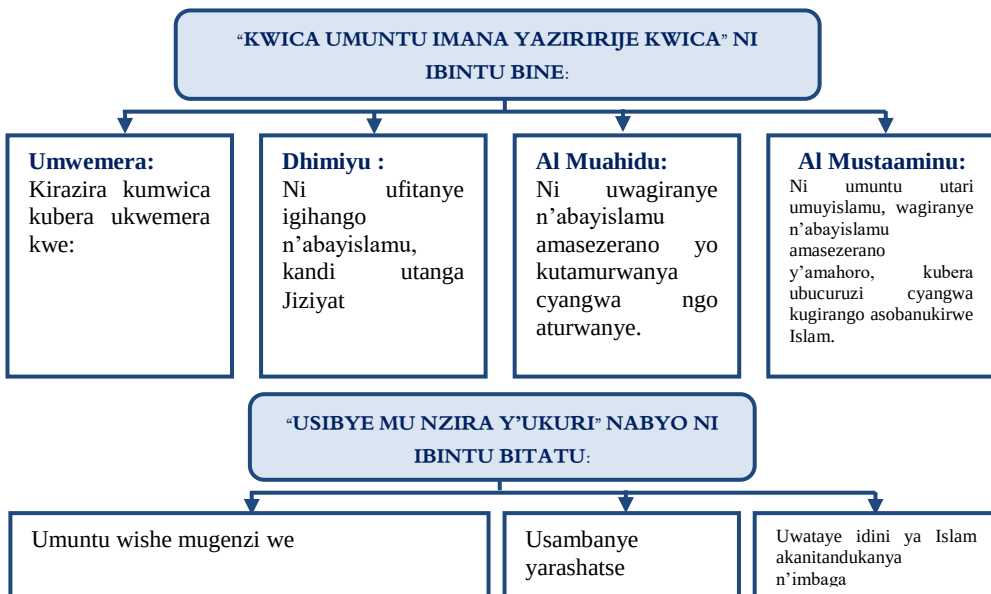
Kwimwa uruhare rwo gusobanukirwa igitabo burundu: Ni igihe umuntu akoze uburozi yifashishije amashitani.

Kwimwa uruhare rwo gusobanukirwa igitabo burundu: Ni igihe uburozi bwakoreshejwe amagambo ni byatsi.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire), intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati **“Nimwirinde ibintu birindwi byoreka, baravuga bati: Ni ibihe yewe ntumwa y'Imana? Aravuga ati “Kubangikanya Imana, kuroga, kwica umuntu Imana yaziririjwe kwicwa bidaciye mu kuri, kurya Riba, kurya umutungo w'impfubyi, guhunga urugamba no kubeshyera abagore biyubashye kandi b'abemera ubusambanyi”.**

- Ijambo rigira riti “Nimwirinde” bisobanuye ngo nimureke kandi mugendere kure, kuburyo bijya kure yanyu cyane.
- Ijambo rigira riti “Ibintu birindwi” ntabwo ibi bivuga umubare nyakuri, kuko hari ibindi byoreka bitari ibyo.
- Ijambo rigira riti “Kurya Riba” bisobanuye kuyakira waba wayikoresheje mu guhaha cyangwa kugura ibikoresho byo mu nzu, Riba kandi bisobanuye kurutisha ikintu kimwe ikindi mu bintu byakagombye kunganya agaciro, no kugurisha ikintu kidahari ku masezerano mu buntu byakagombye kuba birererekanywa, ubu bwoko bugabanyijemo ibice bibiri: [1] Ribal Fadwilu (kongera) [2] Riba Nasiat (y'ubukererwe).
- Ijambo rigira riti “Kurya umutungo w'impfubyi” Impfubyi: Ni umwana wapfushije Ise mbere yuko ageza ku mwaka y'ubukure, yaba umuhungu cyangwa umukobwa.
- Ijambo rigira riti “Guhunga urugamba” ni ugusubira inyuma igihe cy'intambara gahati y'abayisumu n'abahakanyi.
- Ijambo rigira riti “Kubeshyera abagore biyubashye b'abemerakazi” ni ukubeshera umwemerakazi ko yakoze ubusambanyi.

“GUHUNGA URUGAMBA BIREMEWE MU BIHE BITATU:

Imana yaravuze iti “N’uzaramuka abahunze uretse ku bw’amayeri y’urugamba”. Nk’umuntu uvuye mu murongo kugira ngo atunganye ibikoreshe bye, cyangwa kugira ngo ace mu rundi ruhande.

Imana yaravuze iti “Ugiye kwifatanya n’irindi tsinda (ry’abemera)”. Nk’umuntu uvuye mu murongo kugira ngo yifatanye n’irindi tsinda byihutirwa, ibyo byemewe igihe bitatera ikibazo mu ngabo.

Ndetse n’igihe umwanzi (abahakanyi) baruta inshuro ebyiri abayisilamu: icyo gihe biremewe guhunga.

Gihamya ya kane kugeza kuya karindwi:

[4] Invugo yaturutse kuri Jundub ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), iviga ko “Igihano cy’umurozi ari ukwicwa” Yakiriwe na Tir’midhiy.

[5] Invugo yakiriwe na Bukhariy mu gitabo cye cy’ukuri, ayikomoye kuri Bajalatu mwene Abadata yaravuze ati “Umari mwene Khatwabi yanditse urwandiko ko abarozi bose ab’abagore n’ababagabo bicwa, awakiriye Hadith aravuga ati “Icyo gihe twishe abarozi batatu”.

[6] Invugo y’ukuri yaturutse kuri Aisha (Imana imwishimire) ko yategetse kwica umujakazi we wamuroze, maze aricwa.

[7] Invugo nanone y’ukuri yaturutse kuri Jundub, Ahmad yaravuze ati: Yakomotse ku abasangirangendo batatu b’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha).

NI IRIHE TEGEKO RIREBA UMUROZI?

Invugo ya mbere ni iya (Muhamadi mwene Abdul Wahab):

Ivuga ko uburozi bwose ari ubuhakanyi, kandi umurozi agomba kwicwa nta mpaka, ukwicuza kwe kukazaba ku Imana.

Invugo ya kabiri ni iya (Imamu Shafiy (Imana imugirire impuhwe): Iyi niyo mvugo Ibun Uthayimin yemeje ko ariyo y’ukuri.

Uburuzi bw’amagambo n’ibyatsi:

Itegeko ry’ubukoze ni nk’itegeko ry’umuntu wahohoteye undi, agomba kwicwa kubera kubahiriza itegeko ry’Imana kubera ko ari umuyisilamu.

Uburuzi bw’amashitani:

Ubukoze aba avuye mu idini, asabwa kwicuza, yakwicuza tukamwica twubahiriza itegeko ry’Imana kuko ari umuyisilamu, naho iyo aticujije, nabwo turamwica kubera ko ari umuhakanyi wavuye mu idini.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Baqarat igira iti “Kandi rwose bari bazi neza ko ubuhisemo (uburozi)”.

Icya kabiri: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Nisau igira iti “Bemera ibigirwamana n’amashitani”.

Icya gatatu: Gusobanura amagambo **Jibit** na **Twaghut**, no kugaragaza itandukaniro ryayo (**Al Jibit:** Ni buri kintu cyose kitarimo icyiza cyaba uburozi ndetse n’ibindi, naho **Twaghut:** Ni buri kintu cyose cyaba igisengwa, icyiyobokwa ndetse n’icyumvirwa, gituma umuntu arenga imbibe z’Imana).

Icya kane: Ni uko Twaghut rimwe na rimwe ishobora kuba mu ma Jini cyangwa se mu abantu (Iyo havuzwe Twaghut muri rusange haba hagamiywe kuvuga amashitani y’amajini, n’abapfumu ni amashitani y’abantu).

Icya gatanu: Kumenya ibintu birindwi byoreka, byabujijwe by’umwihariko.

Icya gatandatu: N’uko umurozi aba ari umuhakanyi.

Icya karindwi: Aricwa kandi ntahabwa igihe cyo kwicuza (Igihano cyagenwe n’Imana iyo kigeze k’umuyobozi, nyiracyo ntahabwa igihe cyo kwicuza, ahubwo aricwa uko byagenda kose, naho ubuhakanyi nyirabwo ahabwa igihe cyo kwicuza).

Icya munani: Kuba uburozi bwariho ku gihe cya Umar, ubu nyumaye byaba bimeze bite?.

Imvugo y’uko umurozi yicwa n’ubuyobozi ijyanye n’imisingi y’amategeko y’idini, kuko abarozzi bakora ubwononnyi ku isi, kandi ubwononnyi bakora burahambaye kurusha ubundi, kubica rero ni ngombwa k’umuyobozi, kandi ntibyemewe ko umuyobozi areka kubica, kuko bene nk’abo bantu iyo baretswe, ubwononnyi bwabo bukwira aho bari naho batari, ariko iyo bishwe abantu bakira ibibi byabo, ndetse n’abantu bagatinya gukoresha uburozi.

[25] ISOMO RYO KUGARAGAZA AMWE MU MOKO Y’UBUROZI

Nyuma y’uko umwanditsi avuze kubyerekeye uburozi, agiye kugusobanurira amwe mu moko yabwo kugira ngo umenye ko uburozi burimo amoko, hanyuma ubwirinde.

Gihamya ya mbere kugeza kuya gatanu:

[1] Ahmad yaravuze ati: Twabwiwe na Muhamadi mwene Jafar, tunabwirwa na Awufi, ayikomoye kuri Hayani mwene Al Alaai, twaganiriwe na Qutun mwene Qubayiswa ayikomoye kuri Ise ko yumvize intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) avuga ati “Mu by’ukuri, kubuzwa kujya mu rugendo n’inyoni, ndetse no gushushanya imirongo ku butaka mu rwego rw’uburozi no kwemera imyaku, ibyo byose biri muri Al Jibit” Al Hasan yavuze ko Al Jibit ari (Inzogeraz Shitani).

[2] Imvugo yaturutse kuri Ibun Abas (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Umuntu wize akanakoresha ibijyanye n’inyenyeri, uwo aba akoze kimwe mu bice by’uburozi, arenzaho ibyo yaregejeho” Yakiriwe na Abu Dauda.

[3] Imvugo yakiriwe na A Nasaiy muri Hadith yakiriwe na Abi Hurayrat (Imana imwishimire) yaravuze ati “Uzapfundika ipfundo maze yarangiza akavumagura mo, uwo aba akoze uburozi, n’ukoze uburozi aba abangikanyije Imana, n’umuntu wiringiye ikintu kiramwokama”.

[4] Na Hadith yaturutse kuri Ibun Mas’udi, ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yavuze ati “Ese mbabwire Al Adwutu icyo aricyo? Ni amagambo abunzwa mu bantu” Yakiriwe na Muslim.

[5] Hadith yaturutse kuri bo nanone bayikomoye kuri Ibun Umar (Imana imwishimire), yavuze ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yavuze ati “Mu by’ukuri, amagambo asobanutse neza ni uburozi”

- Ijambo “Al Iyafat” ni ukubuzwa n’inyoni gusohoka wikanga imyaku.
- Ijambo “A Twar’qa” ni ugukubita ku mucanga mu nzira zo kuroga n’ubupfumu.
- Ijambo “A Twiyarat” Ni ukwiringira imyaku ishingiyeye ku bintu bizwi, ibigaragara cyangwa ibyumvwa, cyaba igihe cyangwa ahantu.
- Ijambo “Ranatu Swayitwani” ni ibishuko bya Shitani.
- Ijambo “Al Adwuhu” bisobanuye gukata no gutanya, n’impamvu iri jambo ryazanywe mu isomo ry’uburozi? Kugira ngo agaragaze ko gutanya ariyo ntego ya buri wese ubunza amagambo n’umurozi, ariko ibyo ubunza amagambo yangiza biruta iby’umurozi.

**UBUMENYI BW’INYENYERI
BURIMO IBICE BIBIRI:**

Ubumenyi bwemeza ko inyenyeri zifite uruhare mu bibera ku isi:

Ni ugukoresha ibihe by’inyenyeri mu kugaragaza ibibera ku isi.

Ubumenyi bwemeza ko inyenyeri zifite uruhare mu bibera ku isi:

Ni ukubukoresha mu kumenya ibyerekezo, ibihe n’aho Qiblat yerekeye.

Ibangikanya ritoya:

Ni igihe umuntu yemera ko inyenyeri arizo ntandaro y’icyabaye kandi Imana itarazigize impamvu zo kumenya ibyihishe.

Ibangikanya rikuru:

Ni igihe umuntu yemera ko inyenyeri arizo zitera ibiriho kubaho ubwazo, kandi ko hari icyiza zishobora kuzanira umuntu cyangwa zikamukiza ikibi

Biremewe:

Ni igihe umuntu akoresha ubumenyi bw’inyenyeri mu kumenya ibihe n’ahantu, Imana yaravuze iti “(Yanabashyiriyeho) ibimenyetso(bibayobora ku manywa) ndetse n’inyenyeri (zibayobora nijoro) kugira ngo bayobokeye (aho bagana)”

Itegeko:

Ubusanzwe buri kintu cyose gituma itegeko ribasha gukorwa nacyo kiba ari itegeko, nk’umuntu uri mu butayu agakenere kumenya aho Qiblat iherereye.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

- Ijambo “Al Bayanu” ni ukuvuga imvugo zisobanutse kandi zinogeye amatwi kuburyo zigarurira imitima y’abantu zikanahindura ibitekerezo byabo, bigabanyijemo ibice bibiri:

1. **Ibishimwa:** Bigamije guhamya ukuri no gusenya ikinyoma.

2. **Ibitari byiza:** Bigamije kuburizamo ukuri, no guhamya ikinyoma.

- Ni iyise sano iri hagati ya Al Bayanu n’uburozi? Ni uko Bayanu mbi itemewe hamwe n’uburozi byombi bihuriye kuguhindura ukuri.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni uko ijamba Al Iyafat na A Twar’qu ndetse na A Twiyarat byose bibarirwa mu ibigirwamana (Al Jibiti).

Icyamba kabiri: Ni ugusobanura ijamba Al Iyafat na A Twar’qu.

Icyamba gatatu: Ni uko ubumenyi bw’inyenyeri, ari bumwe mu bwoko bw’uburozi (Ubumenyi bwemeza ko inyenyeri zifite uruhare mu bibera ku isi).

Icyamba kane: Kuzirika amapfundo no kuyavuma mu nabyo biri muri ibyo.

Icyamba gatanu: Ni uko ukubunza amagambo mu bantu nabyo biri muri ibyo (Kuko nabyo bitanya abantu nk’umurozi).

Icyamba gatandatu: Ni uko muri ibyo harimo na zimwe mu imvugo ziriyoshye (Kuko umuntu w’umuvuzi mwiza rimwe na rimwe ashobora guhindura ibintu).

[26] ISOMO RY'IBIVUGWA KU ABAPFUMU
N'ABANDI NKABO.

Ubu ni bumwe mu buryo bwiza bwo gupanga, nyuma yuko ugusobanuriye uburozi icyo aricyo ndetse na bumwe mu bwoko bwabwo, agiye kugusobanurira umupfumu uwo ariwe, ukubita mu mucanga ndetse n'ukoresha inyenyeri, anagaragaza itegeko ryo kujya kuri abo bantu, n'uburyo bwo kubajyamo.

Gihamya ya mbere kugeza kuya kane:

[1] Imvugo yakiriwe na Muslim mu gitabo cye cy'ukuri ayikomoye kuri bamwe mu bagore b'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), barikomoye ku intumwa Muhamadi yaravuze ati "Umuntu uzajya k'umupfumu akagira icyo amubaza maze ukemera ibyo amubwiye ko ari ukuri, uwo amasengesho ye ntashobora kwakirwa mu gihe cy'iminsi mirongo ine".

[2] Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Umuntu uzajya k'umupfumu, maze akemera ibyo amubwiye, uwo azaba ahakanye ibyahishuriwe intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha)" Yakiriwe na Abu Dauda.

[3] Imvugo yaturutse ku bantu bane ndetse na Al Hakim – avuga ko iyi mvugo ari ukuri hashingiwe kubyo bagenderaho – "Umuntu uzajya k'umuntu uvuga ko azi ibyihishe cyangwa umupfumu, maze akemera ibyo avuga, uwo azaba ahakanye ibyahishuriwe intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha). [4] Indi mvugo yaturutse kuri Abi Yaala, k'urushorerane rw'ukuri, ayikomoye kuri Ibun Mas'udi mu mvugo nk'iyi ngiyo.

- Ijambo rigira riti "Uzaramuka agiye k'umupfumu" kujya k'umupfumu bikorwa mu buryo bwinshi, kwicarana nawe, kumuhamagara, kumutumaho intumwa cyangwa kumwandikira urwandiko, kureba za Televiziyo zabo, gusura imbuga zabo za internet, kugura ibinyamakuru byabo cyane cyane bimwe birimo ibijyanye no gukorana n'inyenyeri, kumva ibyo bavuga, ibi byose harimo ibibi byinshi.

- Ijambo rigira riti "Ntabwo amasengesho ye azakirwa" ni ukutazayabonera ibihembo kuko aba yarangijwe n'ibibi (kujya k'umupfumu gusa hatabayeho kwemera ibyo avuga).

- Ijambo rigira riti "Azaba ahakanye ibyahishuriwe intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), aribyo Qor'an harimo ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Nta n'umwe mu bari mu birere no ku isi uzi ibyihishe uretse Allah" umuntu wemera ibyo umupfumu avuga mu bijyanye n'ubumenyi bw'ibyihishe kandi ubwe nawe azi neza ko nta bumenyi bwabyo afite, uwo aba ari umuhakanyi w'ubuhakanyi bukuru, Naho iyo ari injiji atemera ko muri Qor'an haba harimo ikinyoma, ubuhakanyi bwe buba ari ubuhakanyi butoya, hari igihe umuntu adashobora kwemera umupfumu ako kanya, ariko akazamwemera abonye icyo yashakaga.

- Ijambo rigira riti "Uvuga ko azi ibyihishe" iri ni izina rusange rikubiyemo umupfumu, ukoresha inyenyeri n'ukubita k'umucanga, n'abandi nkabo muri babandi bagaragaza ko ibintu bibaho bishingiye mubyo bakoze, buri wese uvuga ko ibyo abishoboye.

Gihamya ya gatanu:

Imvugo yaturutse kuri Im'ran mwene Huswein (Imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Umuntu ugarurwa n'inanyi cyangwa akemera umyaku y'inanyi, uragura n'uragurirwa, uroga n'urogesha ntabwo bari muri twe, kandi ugiye k'umupfumu akemera ibyo avuga, uwo aba ahakanye ibyahishuriwe intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha). Yakiriwe na Al Bazari k'urushorerane rwiza.

Gihamya ya gatandatu:

Yakiriwe na none na Twabaranyu muri Al Awusatu k'urushorerane rwiza, muri Hadith ya Ibun Abasi, hatavuzwemo ijambo "Uzajya....." kugeza ku mpera yayo.

Al Baghawiy yaravuze ati "Al Arafu: Ni umuntu uvuga ko azi ibintu ashingiye k'utuntu twibanze, akabasha kugaragaza ibyibwe cyangwa aho icyazimiye gihereye n'ibindi nkabyo). Banavuga ko uyu ariwe mupfumu, kuko umupfumu nawe avuga ibyihishe bizabaho, banavuga ko ari umuntu uvuga ibiri mu mitima y'abantu.

Abul Abasi mwene A Tayimiyat yaravuze ati "Al Arafu: Ni izina ry'umupfumu n'ukoresha inyenyeri ndetse n'ukubita ku micanga n'abandi nkabo, mu abavuga ko bazi ibintu bashingiye ku nzira nk'izi".

- Ijambo rigira riti "Umuntu ugarurwa n'inanyi" hakubiyemo kuba ubwe agarurwa nayo, cyangwa abikorera abandi.
- Ijambo rigira riti "Cyangwa agakorerwa ibintu nk'ibyo" bisobanuye kuba yashaka ubimukorera, cyangwa akemera gukorera ibintu nk'ibyo.
- Ijambo rigira riti "Agakorerwa uburozi" kuko abenshi bavuga ku muntu urega umugabo we ati: Njyewe ndagukorera uburozi kandi ntacyo uri bukore, akibaza ko ibyo nta cyaha kuri we.

Gihamya ya karindwi:

Ibun Abasi yaravuze ku bantu bandika inyuguti za ABAJAD barangiza bakareba ku nyenyeri, ati "Ndabona ukora ibintu nk'ibyo ku Imana nta mugabane afite".

Kwiga ubumenyi bwo gukoresha inyuguti za ABAJAD birimo ibice bibiri:

1. **Ibyemewe:** Kuba dushobora kubwiga kugira ngo tubashe kubara interuro n'ibindi nkabyo, kandi abamenyi nanubu baracyabukoresha.
2. **Ibibujijwe:** Kuba ashobora gufatany ubwo bumenyi n'imigendekere y'inyenyeri uburyo zikaraga imirasire yazo no kurenga kwazo.

**ITEGEKO RYO KUJYA KUBAZA UVUGA KO AZI
IBYIHISHE N'ABANDI NKABO.**

Kumubaza bisanzwe: Ibyo ni kimwe mu byaha bikuru, nkuko tubisanga mu mvugo y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti “Ntiyakirirwa amasengesho ye y'iminsi mirongo ine”	Kumubaza wemera ibyo avuga: Ibyo ni ubuhakanyi bukuru, kuko ari uguhakanya Qor'an.	Kumubaza ugamije kumugerageza: Ibyo biremewe, kugira ngo umenye ukuri kwe n'ibinyoma bye, atari ukugirango yemere ibyo avuga, ariko umuntu ukora nk'ibyo agomba kuba ari umuntu ubikwiye si uwo ariwe wese.	Kumubaza ugamije kugaragaza ko ntacyo ashoboye ndetse n'ibinyoma bye: Ibyo birakenewe cyangwa ni itegeko, ariko ubikora agomba kuba ari umuntu abikwiye si uwo ariwe wese.
---	--	---	--

BIMWE MU BIMENYETSO BY'UMUROZI:

1. Kuba ibyo akora binyuranyije n'ibigenderwaho kugira ngo Ruqiyat yemewe yemerwe.
2. Guhambira amapfundo no kuyavuma mo.
3. Kwandika inyuguti zibice bice n'amagambo adasobanutse.
4. Uburozi bwo gutanya ababana ndetse n'ubwo gukundanisha abatanye.
5. Kureba ku inyenyeri.
6. Gusoma mu kiganza no mu igerasi.
7. Kuba yabaza amazina ya nyina.
8. Kuba yavugaga ko azi ibyihishe.
9. Kuba yategeka umurwayi kunyuranya n'amategeko y'idini nko kureka iswala, cyangwa kureka kuvuga izina ry'Imana igihe agiye kubaga.
10. Kuba umurwayi yakwerekeza ibyiringiro bye byose k'umurozi aho kubyerekeza ku Imana.
11. Kuba umurozi ari mu bakunzi ba Shitani.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni uko kwemera umupfumu bitajya bijya hamwe no kwemera Qor'an (Kandi ibi ni bimwe mu buhakanyi buhambaye)..

Icya kabiri: Gutomara ijamba ubuhakanyi.

Icya gatatu: Kuvuga uwakorewe ubupfumu (Ko nawe ari nk'umupfumu mu kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarabihakanye).

Icya kane: Kuvuga uwakorewe ibijyanye n'imyaku y'inyoni.

Icya gatanu: Kuvuga uwakorewe uburozi (Ko umuntu usaba ko bamukorera uburozi, uwo aba ameze nk'abarozi mu bihano).

Icya gatandatu: Kuvuga umuntu wiga ibyerekeye ABAJAD (Hano hari ibisobanuro).

Icya karindwi: Kuvuga itandukaniro hagati y'umupfumu n'uvuga ko azi ibyihishe.

[27] ISOMO RY'IBIVUGWA K'UBURYO
BWO KUVURA UBURUZI.

Ubu ni uburyo bwiza bwo gupanga amasomo, nyuma y'uko umwanditsi avuga kubyerekeye uburuzi, yashatse kukubwira uburyo bwo kubuvura, kandi nta gushidikanya ko kuvura umuntu uburuzi ukoresheje uburyo bwemewe n'amategeko y'idini harimo ibyiza byinshi kuri wa wundi ubikora agamije kwishimirwa n'Imana.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Jabir, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabajijwe kubyerekeye kuvura uburuzi, maze aravuga ati "Ibyo ni bimwe mu bikorwa bya Shitani" Yakiriwe na Ahmad na Abu Dawuda.

Gihamya ya kabiri:

Ahmad yabajijwe kubyerekeye kuvura uburuzi, aravuga ati "Ibun Mas'udi yangaga ibyo bintu byose"

- Ijambo rigira riti "A Nushirat" ni ibintu byariho mu gihe cy'ubujiji bajyaga bakoresha muri icyo gihe.
- Ijambo rigira riti "Biri mu bikorwa bya Shitani" intumwa yabyitiriyeho Shitani mu buryo bwo kugaragaza ububi bwabyo no kubyangisha abantu.
- Ijambo rigira riti "Yanga ibyo" kwanga ikintu ku bantu bo ha mbere byasobanuraga ko kiziririjwe.
- Ijambo rigira riti "Yangaga ibyo byose" aribyo A Nushirat ariyo yashyizwe mu bikorwa bya Shitani, aribyo kuvuza uburuzi ubundi.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo iri mu gitabo cya Bukhariy yaturutse kuri Qatada: Nabwiye mwene Musayabi: Umuntu ufite uburuzi cyangwa utabasha kurongora umugore we, ese biremwewe kuri we ko yakwivuze uburuzi? Aravuga ati "Nta kibazo kuri we, kuko baba bashakaga gutunganya, kuko ibifite akamaro ntabwo byabujijwe" Irarangiye.

- Ijambo rigira riti "Twibu" bisobanuye uburuzi, birazwi ko ubundi ijamba Twibi rivugaga ubuvuzi, ariko uburuzi bwiswe Twibi mu rwego rwo kunyuranya.
- Ijambo rigira riti "Utabasha kurongora umugore we" ni umuntu ugera k'umugore we ntagire ubushake bwo kumurongora, kandi nta kindi kibazo afite, ubu ni bumwe mu bwoko bw'uburuzi.

Gihamya ya kane:

Imvugo yakiriwe na Al Hasan yaravuze ati (Ntabwo uburozi buvurwa n'utari umurozi).
 Ibun Qayim yaravuze ati (A Nushirat: Ni ukuvura uburozi mu uwarozwe, harimo ubwoko butatu:

Ubwoko bwa mbere: Ni ukuvuza uburozi ubumeze nkabwo, ibyo bikaba aribyo biri mu bikorwa bya Shitani, ubu buryo nibwo bujyanye n'ijambo rya Al Hasan, ubuvura ndetse n'uvurwa bakambaza Shitani bayikorera ibyo ikunda maze Shitani igakura ibyo yari yashyize mu muntu warozwe.

Ubwoko bwa kabiri: Ni ukuvura uburozi ukoresheje Ruqiyat, n'amasura yo kwikingira n'ubusabe butandukanye ndetse n'imiti yemewe, ibyo biremewe).

NI GUTE TWASUBIZA ABAVUGA KO UBUROZI BUGOMBA KUVURWA N'UBUNDI?

1. Ni uko ibi bihabanye na Qor'an na Sunat ndetse bikaba binanyuranye n'ibyo abasangirangendo bariho ndetse n'abaje nyuma yabo (Imana ibagirire impuhwe).
2. Harimo guca intege kwivuza hakoreshejwe Qor'an ndetse n'ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
3. Harimo guha imbaraga uburozi n'abarozi no kubashumuriza rubanda rusanze.
4. Harimo kureka ibyizewe aribyo kwivuza ukoresheje Qor'an n'ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ugakoresha ibifite ugushidikanya aribyo kwivuza ukoresheje uburozi.
5. Ni ngombwa mukuvura uburozi m'uwarozwe ko ubikora ndetse n'ubikorerwa biyegereza Shitani bayikorera ibyo ikunda kugira ngo umukuremo ubwo burozi.
6. Umuntu warozwe ativuye akemera akihangana uwo aba afite ijuru, nk'uko byavuzwe n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).
7. Kuvuza uburozi ubundi byongerera uwarozwe uburozi mu bundi yari asanganywe.
8. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yararozwe ariko ntiyivurishije uburozi ahubwo yivuye akoresheje Ruqiyat yemewe n'amategeko y'idini.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni uko A Nushirat (kuvuza uburozi ubundi) bibujijwe.

Icyamba kabiri: Itandukanirwo hagati y'ibyabujijwe n'ibyemewe, k'uburyo bukuraho ugushidikanya. (Abavuga ko byemewe kuvuza uburozi imvugo yabo ijyana no gukoresha Ruqiyat n'amasura yo kwikingira n'imiti ndetse n'ubusabe, naho imvugo y'abatembera kwivuza uburozi, ijyana no kwivuza uburozi ukoresheje ubundi).

[28] ISOMO RY'IBIVUZWE KU KWEMERA IMYAKU
Y'INYONI (TATWAYUR)

- **Tatwayur:** Ni ikinyuranyo cya Tawuhidi: [1] Kuko uwizera imyaku y'inyoni aba yarakuye ukwiringira kwe ku Imana, hanyuma agasigara yiringiye ibitari Imana.
- [2] Kuko kwiringira ikintu kidafite ukuri, ahubwo ari baringa n'ibiyumviro, kandi Tawuhidi yo ni amasengesho no kwishingikiriza Imana.
- **Tatwayur:** Mu mategeko y'idini ni ukwemera imyaku ku bintu bigaragara cyangwa ibyumvwa cyangwa ibizwi haba igihe cyangwa ahantu:
1. Ibigaragara: Urugero umuntu abonye inyoni maze akagira ubwoba bw'uko iyo nyoni itinyitse cyangwa ifite ibara ryirabura.
 2. Ibyumvwa: Urugero umuntu ushaka gukora ikintu maze ukumva umuntu abwiye undi ati "Yewe wa munyagihombo we" maze akagira ubwoba bwo kugikora.
 3. Ibizwi: Ni nko kwemera imyaku kuri imwe mu minsi cyangwa amezi cyangwa imyaka cyangwa ahantu hamwe na hamwe.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

- [1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Nyamara ikibi kibageraho, mu by'ukuri kiba ari igeno rya Allah, ariko abenshi muri bo ntibabizi"
- [2] Ijambo ry'Imana rigira riti "(Intumwa) ziravuga ziti "Ni mwe mwishingiriye!"

- Ijambo rigira riti "Nyamara ikibi kibageraho, mu by'ukuri kiba ari igeno rya Allah" bisobanuye ngo ibibabaho byose yaba amapfa n'inzara biba biturutse ku Imana niyo iba yabigennye Mussa n'abantu be nta ruhare babigiramo, ahubwo byo bisaba k obo aribo mpamvu z'umugisha n'ibyiza.
- Ijambo rigira riti "Ni mwe mwishingiriye!" biri kumwe nawe, ibibabaho byose bituruka muri mwe ndetse no mu bikorwa byanyu, impamvu yabyo ni mwebwe.
- **Ntabwo izi ayat ebyiri zivuguruzanya:** Kuko iya mbere iragaragaza ko ugena ibyo bintu ari Imana yonyine, naho ayat ya kabiri yo igaragaza ko impamvu yabyo ibarimo bo ubwabo, kuko bo nibo bishingirira ubwabo.

Gihamya ya gatatu n'iya kane:

- [3] Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "**Nta ndwara yanduza ibaho nta n'inyoni ibaho nta n'iyi igihunyira ndetse nta n'iya Swafar ibaho**" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim: ariko Muslim yongeraho amagambo agira ati "**Nta gikorwa bitewe n'amazu y'ukwezi ndetse nta na baringa**".
- [4] Na none imvugo yakiriwe na bo bombi, yaturutse kuri Anasi yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "**Nta ndwara yanduza ibaho nta n'inyoni ibaho, ariko ntangazwa na Faalu, baramubaza bati: Faalu niki? Aravuga ati "Ni ijambo ryiza**".

- Ijambo rigira riti **“Nta ndwara yanduza ibaho”** yashakaga gusenya imyemerere yo mu gihe cy’ubujiji yavugaga ko uburwayi aribwo bwijyana ubwabwo, cyangwa igisobanuro cyo kuvuga ko Nta ndwara yanduza ibaho, ubwayo ahubwo yo iba impamvu yo kwimura uburwayi ku itegeko ry’Imana.

- Ijambo rigira riti **“Nta n’iyi igihunyira”** Ni inyoni y’igihunyira abantu batinya umwaku wayo.

- Ijambo rigira riti **“Nta n’iya Swafar ibaho”** ikigamijwe hano bishobora kuba ari:

1. Ukwezi kwa Swafari, abarabu bajyaga bibwira ko gutera umwaku, cyane cyane muri Nikahi.
2. Cyangwa bikaba ari uburwayi bwo mu nda bufata ingamiya, bukanduza izindi.
3. Cyangwa Nasiiu, bajyaga bategereza ukwezi kwa Swafari bakabona kuyiziririza bakazarwana mu kwezi kwa Muharamu.

- Ijambo rigira riti **“Nta gikorwa bitewe n’amazu y’ukwezi”** buri nzu ifitemo inyenyeri, abarabu bajyaga bavugaga ko bitera imyaku, bakavugaga bati: Iyi nyenyeri itera umwaku nya cyiza igira, abandi bakavugaga ibinyuranye n’ibyo bati: iyi nyenyeri ni umugisha ndetse n’ibyiza.

- Ijambo rigira riti **“Nta na baringa”** abarabu iyo bajyaga mu rugendo Shitani yabigaragarizaga mu mashusho atandukanye, ibyo bikabatera ubwoba, ugasanga bazinze umunya babangamiwe no kugenda mu buryo bifuzamo.

- Icyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yabujije, ni ukuba ibyo bintu bigira ingaruka ubwabyo, ntabwo icyo yahatanaga ari uko ibyo bintu bitariho. Umuntu rero agomba gukora ibyo yifuza gukora akanajya aho yifuza kujya nta kimubuza kandi mu buryo bumworoheye yiringiye Imana akirinda gukekerana Imana ibibi.

- Nta kuvuguruzanya kuri hagati y’izi nyandiko hamwe n’ijambo ry’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) rigira riti “Niba umwaku uri ku kintu....” Kuko:

1. Iyi Hadith iri muzu mubwoko bwa Mutashabih (zenda gusa) naho inyandiko zibuza Tatwayur zivugaga ko ari ibangikanya zo ni Muh’kamu.
2. A Tatwayur: zose ntizemewe, kuko ufite ubushobozi bwo kuzana ibyiza no gukumira ibibi ari Imana yonyine.
3. Umuntu biremewe ko yahunga igeno ry’Imana asanga irindi geno ryayo akora ibisabwa, ariko yirinda Tatwayur (kwemera imyaku).
4. Umwaku uvugwa muri Hadith ushyirwa kuri nyirawo, ntushyirwa k’umuntu wiringira Imana ntiyemere imyaku.
5. Buri wese utinya ikitari Imana aragitererezwa, nk’uko ukunda ikindi kitari Imana akagufatanyaga n’Imana, aragihanishwa, n’uwiringiye Imana n’ikindi kitari yo, atererana nacyo (Ibyo byavuzwe na Ibunil Qayim Imana imugirire impuhwe).

Gihamya ya gatanu:

Imvugo yakiriwe na Abi Dauda k’urushorane rw’ukuri ayikomoye kuri Uqubat mwene Amir yaravuze ati: Havuzwe ibyerekeye imyaku y’inyoni ku intumwa y’Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), maze aravugaga ati “Icyiza muri ibyo ni ijamba ryiza, ntibikwiye ko inyoni ibuza umuyisilamu kujya murugendo rwe, bityo umwe muri mwe najya abona icyo atishimiye, aje avugaga ati **“Allahuma la yaatil hasanati ila anta, wala yadifau sayiati ila anta, wa lahawula wala quwata ila bika”**

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

ITANDUKANIRO RYA AL FAALU (IJAMBO RYIZA)	NA TATWAYUR (IMYAKU Y'INYONI)
Buri kintu gitera umwete umuntu wo gukora icyiza ryaba ijambo cyangwa igikorwa, ikirebwa cyangwa icyumvwa.	Kwemera umwaku w'ibirebwa cyangwa ibyumvwa cyangwa ibizwi, cyaba igihe cyangwa ahantu.
Byongerera umuntu kwiringira Imana	Bigabanyiriza umuntu kwiringira Imana.
Itegeko ryabyo ni byiza kubikora	[1] Ni ibangikanya ritoya iyo umuntu yemera ko aribyo mpamvu ubwabyo. [2] Ni ibangikanya rikuru iyo umuntu yemera ko byo ubwabyo aribyo bigira icyo bikora.
Harimo gukekera Imana Nyagasani ibyiza.	Harimo gukekera Imana Nyagasani ibibi.
Uku niko umwemera wahamije Tawuhidi agomba kuba ameze.	Uku niko indyarya n'umuhakanyi agomba kuba ameze.
Biza umuntu utabyiteguye kandi atabishakishije.	Hari igihe biza umuntu abigambiriye nk'umuntu uvuga ko azi ibyihishe.
Ntubituma ugenda cyangwa ugaruka, nta nubwo umuntu yizera ibyo yumvise cyangwa ibyo yabonye, ahubwo arishima kandi akagira umwete.	Ibituma ugenda cyangwa bigatuma ugaruka, nko kuba umuntu yiringiye ibyo yabonye cyangwa yumvise bikaba ariyo ntandaro ye yo kujya imbere.
Bitera umuntu guhora ku Imana	Bitera umuntu guhora yiringiye icyo yemera gitera umutwe mwiza cyangwa umwaku.

- **Urugero: 1:** Umuntu ahatse kurongora maze akabaza izina ry'umukobwa yifuza kurongora, bakamubwira ko yitwa HANAU, maze akamurongora. Undi agashaka kurongora akabaza izina ry'umukobwa ashaka kurongora, bakamubwira ko yitwa SWAKH'RAT maze akifata ntamurongore, ibyo byombi ni bimwe muri Tatwayur, kuko Tatwayur ni ikintu gituma ukora igikorwa cyangwa gishobora kukubuza gukora igikorwa.

- **Urugero: 2:** Umuntu ubajije izina ry'umukobwa igihe agiye kumurongora yasanga izina rye yitwa Suada akishima cyane, ibi biri mu rwego rwa Al Faalu (ijambo ryiza), kuko izina ritabaye impamvu yo gutuma amurongora cyangwa abireka, ahubwo yishimye nyuma yuko afata icyemezo cyo kurongora.

- Abandi bantu hari abafungura umusafu, yabona ahavuga umuriro, akijima yagera ahanditse ijuru akavuga ati: Iri ni ijambo ryiza, ibi ni kimwe n'ibyo mu gihe cy'ubujiji bajyaga babanza gutera inzuzi.

- Ijambo “Uqubat mwene Amir” ikiri ukuri ni uko ari Uruwatu mwene Amir.

- Ijambo rigira riti “Umuyisumu ntagarurwa” humvikanamo ko ugarurwa n'inyoni akareka kujya mu kazi ke, uwo ntabwo aba ari umuyisumu.

- Ijambo “Wala quwata ila bika” inyuguti ya ب hano isobanura kimwe muri ibi bikurikira:

[1] Isobanura (في), [2] Cyangwa isobanura (للاستعانة), [3] Cyangwa isobanura (السببية).

**IBICE BY'ABANTU KU IBYEREKEYE
IMYAKU Y'INYONI:**

Ni umuntu udashobora kugarurwa n'inyoni ngo imubuze kujya mubye wiringiye Imana:
Uko niko umwemera Mana agomba kumera, kandi nibyo buryo bwiza.

Ni umuntu guha agaciro iby'inyoni akareka gukora icyo yaragambiriye gukora:
Yemera ko icyo nyoni ariyo ntandaro ikomeye y'ibiri bumubeho, kandi yemera ko ubwayo ariyo ibikora.

Ni umuntu utabuzwa n'inyoni kujya muri gahunda ze ariko akaziyamo afite ubwoba n'impagarara k'umutima ndetse n'impungenge:
Uyu aba akoze icyaha.

Gihamya ya gatandatu kugeza ku iya munani:

[6] Imvugo yaturutse kuri Ibun Mas'udi ayikomoye ku intumwa Muhamadi yaravuze ati "Kwemera imyaku y'inyoni ni ibangikanya, kwemera imyaku y'inyoni ni ibangikanya, kandi ntawe utabigira mu mutima, ariko Imana ibikuraho kubera kuyiringira" Yakiriwe na Abu Dauda na Tir'midhiy.

[7] Imvugo yindi yaturutse kuri Ahmad muri Hadith ya Ibun Amuri igira iti "Umuntu uzabuzwa kujya muri gahunda ze n'inyoni, uwo azaba abangikanyije Imana" baravugaga bati: Ibyo bikurwaho n'iki? Intumwa Muhamadi aravugaga ati "Ni umuntu kuvuga ati: ALLAHUMA LA KHAYIRA ILA KHAYIRUKA WALA TWAYIRA ILA TWAYIRUKA WA LA ILAHA GHAYIRUKA".

[8] No muyindi mvugo yo muri Hadith ya Al Fadwilu mwene Al Abasi igira iti "Mu by'ukuri, ibijyanye n'inyoni ni byabindi bituma ujya muri gahunda zawe cyane bikazikubura"

- Ijambo rigira riti "Nta numwe muri twe utabigira" bisobanuye ngo nta numwe muri twe utagira utuntu nkutwo, ibi biri mu rwego rwo kureka kuvuga kuvuga ibitari byiza kubivuga, no kugendera kure amagambo y'ibangikanya, no gushimangira Tawuhidi mu magambo akoreshwa hamwe nuko uvuga iby'ubuhakanyi ntabwo we aba ari umuhakanyi.

- **A Tawakulu:** Ni ukwiringira Imana by'ukuri mukuzana ibyiza no gukumira ibibi kandi uyifitiye icyizere ukanakora ibyo usabwa Imana yagira impamvu yo kubona icyo ushaka.

NI UWUHE MUTI WAVURA KWEMERA IMYAKU Y'INYONI?

1. Ni ugushimangira Tawuhidi, kuko imyaku y'inyoni Imana iyikuzaho kuyiringira, kandi igituza cyawe kigahora cyagutse.
2. Kuvuga ubusabe bwaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) bugira buti "ALLAHUMA LA KHAYIRA ILA KHAYIRUKA WALA TWAYIRA ILA TWAYIRUKA WA LA ILAHA GHAYIRUKA".
3. Kwishyiramo gusa kubona ibyiza, ntiyishyiremo kubona ibibi kandi akabyikuramo ntibigere mu bitekerezo bye na rimwe.
4. Ibirimo inyungu ntabwo umuntu akwiye gucika intege mu igerageza rya mbere, agomba kugerageza kenshi kugeza ubwo Imana ifunguye.

ITANDUKANIRO RYA TOMBORA	NO KUTEZA INZUZI
Ibi itegeko ryabyo biremewe	Ni kimwe mu byaha bikuru, kandi biri mu bintu byoroshye.
Bikugeza kucyo ushaka mu buryo bwemewe n'amategeko y'idini.	Ntibikugeza kucyo ushaka mu buryo bwemewe n'amategeko.
Ni uburyo bukoreshwa mukugaragaza ufite ukuri mu bantu bajya impaka ku kintu runaka.	Ni uburyo bukoreshwa mukugaragaza ikiza n'ikibi bisa no kwibeshya ko uzi ibyihishe hashingiwe ku mahirwe.
Ni ibikorwa by'abantu ba Tawuhidi.	Ni ibikorwa by'abantu b'ibangikanyamana.
Tombora ikorwa kubera umurongo w'imbere na Adhana.	Ibi byo ni ukunaga igicere no kubara.
Kugaragaza nyiri ikintu, kandi ntibishoboka kukigabagabana.	Kugaragaza utari nyiri ikintu, kandi kukigabagabana biba bishoboka.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gukebura abantu ku ijambo ry'Imana rigira riti "Nyamara ikibi kibageraho, mu by'ukuri kiba ari igeno rya Allah, ariko abenshi muri bo ntibabizi" ndetse n'ijambo ry'Imana rigira riti "(Intumwa) ziravuga ziti "Ni mwe mwishingiriye!" izo mvugo zombie nta kuvuguruzanya birimo.

Icya kabiri: Ni uguhakana ko nta ndwara yanduza ibaho (bisobanuye ko nta ndwara yanduza ubwayo, ahubwo iba ari impamvu y'uburwayi).

Icya gatatu: Guhakana ko nta mwaku w'inyoni ubaho (ni uguhakana ko uwo mwaku ubwawo ugira icyo ukora, ntabwo ari uguhakana no ibyo bitabaho).

Icya kane: Guhakana ko igihunyira kitagira icyo gikora (inyoni yitwa igihunyira cyangwa imeze nka cyo).

Icya gatanu: Guhakana Swafari (ibihe nta ruhare bigira mu bibaho no mu igeno ry'Imana, Swafari ni igihe nk'ibindi habamo ibyiza n'ibibi, abandi bantu iyo barangije ikintu mu kwezi kwa Swafari, aravuga ati: Nakirangije mu kwezi kwa Swafari kw'ibyiza, ibyo biri mu rwego rwo kuvuza igihimbano ikindi n'ubujiji ubundi, naho Swafari ntabwo ari ukwezi kw'ibyiza cyangwa kw'ibibi).

Icya gatandatu: Kugaragaza ko Al Faalu (ijambo ryiza) yo itari muri ibyo, ahubwo yo ni nziza.

Icya karindwi: Gusobanura ijambo (Al Faalu) ko ari buri kintu cyose cyatera umuntu umurava wo gukora icyiza.

Icya munani: Kugaragaza ko ibizunguruka mu mutima muri ibyo bijyanye n'imyaku y'inyoni ariko wumva utabikunze, ibyo nta kibazo, ahubwo Imana ibikuzaho kuyiringira.

Icya cyenda: Kwerekana amagambo umuntu yavugaga igihe yumvise mu mutima we ibintu nkibyo (ALLAHUMA LA KHAYIRA ILA KHAYIRUKA WALA TWAYIRA ILA TWAYIRUKA WA LA ILAHA GHAYIRUKA).

Icya cumi: Imvugo itomoye ko kwemera imyaku y'inyoni ari ibangikanya (hashingiwe ku ibisobanuro: Igihe umuntu yemera ko inyoni ubwayo ariyo igira uruhare mu bimubaho, iryo riba ari ibangikanyamana rikuru, ariko iyo yemera ko inyoni yabaye impamvu y'ibyamubayeho icyo gihe aba akoze ibangikanyamana ritoya).

Icya cumi na rimwe: Gusobanura ibibi mu ibijyanye n'imyaku y'inyoni (aribyo ibituma ujya muri gahunda zawo cyangwa bikakugarura bigatuma utazijyamo).

[29] ISOMO RY'IBYAVUZWE KU UBUMENYI
BW'INYENYERI (A TAN'JIM)

- Ntabwo umwanditsi yavuze ati (Ni bimwe mu ibangikanyamana), kuko harimo ibisobanuro: Ubumenyi bwemeza ko inyenyeri arizo zikora ibiriho ubwazo n'ubumenyi bugenza ibintu, ibi byari byatambutse.

- Buri wese uziririza kwiga ibijyanye n'inyenyeri mu batubanjirije, imvugo ye yerekezwa ku ubumenyi bwemeza ko inyenyeri arizo zikora ibiriho ubwazo.

- Naho uwemera ko bishoka kwiga ibijyanye n'amazu y'inyenyeri mu abatubanjirije, imvugo ye yerekezwa ku ubumenyi bugenza ibintu.

Gihamya ya mbere kugeza ku iya gatatu:

[1] Bukhariy mu gitabo cye Swahihu yaravuze ati: Qatada yaravuze ati “Imana yaremye izi nyenyeri kubera impamvu eshatu: Kuba umutako w'ikirere, kurinda ikirere amashitani yumviriza, no kuba ibimenyetso biyobora abagenzi, bityo uzazisobanura mu ibitari ibyo azaba akoze amakosa kandi igeno rye rizaba ritakaye ndetse azaba yishoye mubyo adafitiye ubumenyi”.

[2] Qatada yanze kwiga ibyerekeranye n'amazu y'ukwezi, na Ibun Uyayinat ntiyabitangiye uburenganzira, Har'bu yabivuze abibakomoye ho.

[3] Naho Ahmad na Is'haqa bo batanze uburenganzira bwo kwiga ibijyanye n'amazu y'ukwezi.

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Abi Mussa yaravuze ati: Intumwa y'Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati “Abantu batatu ntibazinjira mu ijuru: Umuntu urangwa no kunywa inzoga, umuntu uca ubuvandimwe n'abo mu muryango we ndetse n'uwemera uburozi” Yakiriwe na Ahmad na Ibun Hiban mu gitabo cye Swahihu.

- Ijambo rigira riti “Ntibazinjira mu ijuru” bene izi Hadith ziri mu rwego rwo gutinyisha zigomba kureka uko ziri, ntizigereranywe n'izindi mvugo zitanga icyizere, ubu buryo buba burushijeho gukangara.

- Ijambo rigira riti “Umuntu urangwa no kunywa inzoga” ni umuntu unywa inzoga cyane, inzoga ni buri kintu cyose kigota ubwenge mu nzira z'uburyohe no kuvimvira.

- Ijambo rigira riti “umuntu uca ubuvandimwe n'abo mu muryango we” umuryango wawe ni buri wese mufitanye isano, kunga umuryango rero nta buryo bwashyizweho n'amategako y'idini bigomba gukorwamo ahubwo bikorwa hashingiwe ku mico ya buri hantu, ariko iyo mico ikaba itanyuranye n'amategako y'idini.

- Ijambo rigira riti “N'uwemera uburozi” aha niho hari gihamya, harimo ko ubumenyi bw'inyenyeri ari bumwe mu bwoko bw'uburozi.

UBUSHAKASHATSI KU IBYAHA BIKURU

- Icyaha gikuru: Sheikhul Islam yagisobanuye agira ati (Ni buri cyaha cyose cyagenewe igihano cyihariye) nko kuvumwa cyangwa kugerwaho n'uburakari cyangwa kwirukanwa mu impuhwe z'Imana cyangwa kuvuga ko ugikoze yitaruwe, cyangwa ari mu bahakanyi cyangwa ababangikanyamana, cyangwa ko atari mu abemera cyangwa akaba yagereranywa n'inyamaswa mbi kurusha izindi.
- Itegeko ry'ukoze icyaha gikuru: Uyu aba ari umwemera kubera ukwemera kwe ariko aba ari umwononnyi kubera icyo cyaha gikuru yakoze, akaba ari mu bushake bw'Imana ishatse iramubabarira yashaka ikazamuhana.
- Ese ibyaha bikuru ni byinshi ntibigira umubare cyangwa birazwi? Hashingiwe kuri kiriya gisobanuro twabonye ibyaha bikuru byaba kandi bifite ikigero runaka, ntabwo byaba bitabarika.
- Ese ibyaha bikuru bishobora kuruta ibangikanya ritoya? Ubusanzwe ibyaha bihera ku bitoya hanyuka hakaza ibikuru, hanyuma ibitoya cyane hanyuma ibikuru cyane, hashingiwe ku ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, Allah ntababarira icyaha cyo kumubangikanya, ahubwo ababarira (ibindi) bitari icyo k'uwo ashaka". N'ijambo rya Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) rigira riti "Kuba narahira ku Imana mbeshya, biruta kuba narahira ikitari Imana mukuri" kurahira Imana ubeshya ni icyaha gikuru naho kurahira ikitari Imana mu kuri byo bikaba ari ibangikanya ritoya.
- Ese icyaha gikuru gishobora gukurwaho n'igikorwa cyiza cyangwa bisaba kubanza kwicuza? Icyaha gikuru ningombwa ko ucyicuza, kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Umuntu uboroga yapfushije aramutse aticujije mbere yo gupfa kwe..." n'irindi jambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti ".....igihe hirinzwe ibyaha bikuru.....".
- Ese kwicuza ibyaha bimwe na bimwe bikuru ukareka ibindi biremewe? Yego biremewe kwicuza ibyaha bimwe na bimwe bikuru ukareka ibindi, ariko ikigamijwe ubusanzwe ni ukureka ibyaha byose muri rusange.
- Ese umuntu uzwiho gukora ibyaha bikuru ashobora gukundwa cyangwa agomba kwangwa? Umuntu nkuwo agomba gukundwa hashingiwe ku kwemera kwe, ariko akanangwa kubera ibyaha bye bikuru akora, kandi igihe akibikora ntagomba kwegereka.
- Ese ibyaha bikuru ubusanzwe birarutanwa? Yego ibyaha bikuru birarutanwa, hashingiwe ku ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Ese mbabwire ibyaha bikuru biruta ibindi?".
- Umuntu uzwiho gukora ibyaha bikuru twamwita irihe zina? Umuntu nkuwo aba ari umwemera kubera ukwemera kwe ariko akaba n'umwononnyi kubera icyaha cye gikuru, kubera iyo mpamvu rero aba ari umwemera w'ukwemera gukeya, ntabwo twavugaga nk'ibyo ba Mur'jiat bavugaga ko umuntu nk'uwo aba ari umwemera w'ukwemera kuzuye, nta nubwo twavugaga nkaba Khawarij bavugaga ko umuntu nk'uwo aba ari umuhakanyi.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

- Icyamba mbere:** Ni ukumenya impamvu yatumye Imana irema inyenyeri ko ari ukuba (imitako y'ikirere – kurinda ikirere amashitani yumviriza – no kuba ibimenyetso biyobora abantu).
- Icyamba kabiri :** Gusubiza uvuga ibinyuranye n'ibyo (Ubumenyi bwemeza ko inyenyeri arizo zikora ibiriho ubwazo).
- Icyamba gatatu:** Kugaragaza ukutavugaga rumwe kw'abamenyi ku ibyerekeye kwiga ibijyanye n'amazu y'inyenyeri.
- Icyamba kane:** Isezerano ry'ibihano kuri wawundi ugira icyo yemera mu bijyanye n'uburozi, n'ubwo yaba azi ko ibyo yemera atari ukuri.

[30] ISOMO KU IBYAVUZWE KUGUSABA IMVURA
INYENYERI

1. Ibangikanyamana rikuru: Kuba umuntu asaba inyenyeri kumuha imvura, akaba yemera ko izo nyenyeri arizo zikora icyo gikorwa zikanakemura ibibazo.
2. Ibangikanyamana ritoya: Kuba umuntu yakwemera ko izo nyenyeri ariyo mpamvu y'ibibaho ko Imana ariyo yaremeye izo nyenyeri zibikora.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Aho (gushimira Allah) ku bw'amafunguro abaha, (mumwitura) kumuhakana?"

[2] Imvugo yaturutse kuri Abi Maliki Al Ashiariy (Imana imwishimire) yavuzeko intumwa y'Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Ibintu bine birangwa mu bantu banjye ni ibintu byo mu gihe cy'ubujiji, kandi ntibazabireka: Kwiratana imiryango, gusebanya gushingiye ku miryango, gusaba imvura inyenyeri no kuboroga igihe bagize ibyago" yaranavuze ati "Umugore ugerwaho n'ibyago akaboroga, aramutse apfuye aticujije, azazuka k'umunsi w'imperuka yambaye ikanzu ya godoro ishyushye kandi arwaye ubushita" Yakiriwe na Muslim.

- Ijambo rigira riti "Mumwitura" muhakana ko amafunguro mubonye ataturutse kuri we, igihe muyitirira undi utari Imana.

- Ijambo rigira riti "Ibintu bine" uyu mubare ntabwo uhutuye, kuko hari ibindi bintu bifatanyije nabyo, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze kuriya mu rwego rwo gukusanya ubumenyi no kubwegeranya no kubugabanya no kububara, kuko bituma ababyumva babasha gusobanukirwa no kubifata mu mutwe bikoroha.

- Ijambo rigira riti "Igihe cy'ubujiji" ni igihe cya mbere y'uko intumwa Muhamadi ahabwa ubutumwa, impamvu yo kubivuga ni ukubyangisha abantu no kukibatinyisha, kuko byose ari bibi kandi ari ubujiji.

- Ijambo rigira riti "Ntibashobora kubireka" harimo gutanga inkuru no kuburira, ntabwo ari uguhamya.

- Ijambo rigira riti "Kwiratana imiryango" ni ukwikuza no kwishyira hejuru kubera icyubahiro, kwirata bigomba gushingira ku gutinya Imana aribyo bibuza kwibona no kwirata, kuko umuntu utinya Imana uko inema zirushaho kumugeraho niko arushaho kwicisha bugufi ku ukuri no ku biremwa by'Imana.

- Ijambo rigira riti "Gusebanya gushingiye ku imiryango" ni ugutesha agaciro aho umuntu akomoka, nko kuba yavuga ati "Wowe uri mwene Dibaghi".

- Ijambo rigira riti "Gusaba inyenyeri imvura" aha niho hari gihamya, bisobanuye kwitirira imvura inyenyeri.

- Ijambo rigira riti "N'umugore uboroga igihe agezweho n'ibyago" kuboroga ni ukurira cyane uzamura ijwi kubera uwapfuye k'ubushake.

- Ijambo rigira riti "Azazuka" mu imva ye, "Ikanzu" ni umwenda uteguwe, "Godoro" ni ibisigazwa bituruka mu mavuga cyangwa se ubutare bwashongeshejwe.

- Ijambo rigira riti "Ubushita" ni uburwayi bufata uruhu buri wese akozeho akabumwanda, bisobanuye ko uruhu rwe rwose ruzaba rurwaye ubushita rumeze nk'ingabo yambaye, bityo ikanzu ya godoro nihura n'ubushita birushaho kuba ibibazo,

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

ikigamijwe nuko niba umugore atarabashije gutwikiriza ibyago yagize ukwihangana, we azatwikirwa nibyo, kuko igihembo kigomba kuba gihuye n'igikorwa.

UMUNSI W'IMPERUKA WISWE (QIYAMAT) KUBERA KO HAZAHAGURUKA:

Abantu: “Umunsi abantu bazahagarara imbere ya Nyagasani w'ibiremwa byose”

Abahamya: “No ku muni abahamya bazahagarara (babashinja ibyo bakoze)”.

Iminzani: “Ndetse tuzashyira (ahagaragara) iminzani y'ubutabera ku muni w'imperuka”

Gihamya ya gatatu n'ya kane:

[3] Imvugo yaturutse kuri bo bombi ikomotse kuri Zayidi mwene Khalidi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yadusengesheje isengesho rya Al Fajir Hodayibiyat, imvura yari yaguye ninjoro ihise, arangije yerekera abantu, maze aravuga ati “Ese muzi ibyo Nyagasani wanyu yavuze? Baravuga bati: Imana n'intumwa yayo nibo babizi, aravuga ati “Bwakeye mu bagaragu banjye harimo abanyemera n'abampakana, uwavuze ngo imvura yatugwiriye k'ubwi nema z'Imana n'impuhwe zayo, uwo niwe unyemera agahakana inyenyeri, naho uwavuze ngo twagushije imvura kubera inyenyeri runaka na runaka, uwo yampakanye yemera inyenyeri”.

[4] Imvugo yaturutse kuri bo bombi muri Hadith ya Ibun Abasi mu gisobanuro cyayo, harimo ngo: Abantu bamwe baravuze bati: Inyenyeri runaka na runaka ni ukuri, maze Imana imanura iyi Ayat “Ndahiriye ahantu inyenyeri (zirengera bwenda gucya)” kugeza ku ijambo ry'Imana rigira riti “(mumwitura) kumuhakana?”.

- Ijambo rigira riti “Falaa” inyuguti ya Lam hano niyo guhwitura, bisobanuye ngo kanguka, Imana irahiye aho inyenyeri zirengera bwenda gucya.

- Inyungu igaragara mu kuba Imana yarahira kandi bisanzwe bizwi ko Imana igihe cyose ivuga ukuri atari ngombwa ko irahira:

1. Ubu ni uburyo bw'abarabu, bwo gushimangiza ikintu indahiro.
 2. Ni uko umwemera icyizere cye cyiyongera, nta kibazo rero gushyira mu mvugo ibiyishimangira byinshi bituma icyizere kigera kure.
 3. Ni uko Imana irahira ibintu bihambaye, byerekana ubushobozi bwayo bwuzuye n'ubuhambare bwayo ndetse n'ubumenyi bwayo.
 4. Ni ukugaragaza uko ikirahiweho kimeze, ko gikwiye kwitabwaho no gushimangirwa.
- Ijambo rigira riti “Kariimu” risobanuye: [1] Ikintu kiza cyane, Qor'an nta cyiza nkayo, [2] Gutanga cyane, iha beneyo ibyiza by'isi n'ibyo ku imperuka n'iby'umubiri ndetse na Roho.

- Ijambo rigira riti “Iri mu gitabo kirinzwe neza” ni urubaho rurinzwe cyangwa ibitabo bifitwe n’abamalayika.
- Ijambo rigira riti “Kitajya kigira ugikoraho uretse abejeje (abamalayika)” abamalayika, aha harimo ikimenyetso cy’uko umuntu wese usukura umutima we akawukuraho ibyaha, uwo aba asobanukiwe Qor’an kurushaho.
- Ijambo rigira riti “Cyahishuwe” harimo: [1] Kuba Qor’an yaramanuriwe ibiremwa byose, ndetse n’ubutumwa buyikubiyemo ari rusange.
- [2] Kuba Qor’an yarahishuwe na Nyagasani wabo, niba rero bimeze bityo niwe uzaba umucamanza wabo ndetse n’umukiranuzi wabo.
- [3] Kuba guhishura Qor’an bigaragaza ubumana bw’Imana, cyane cyane ko Qor’an ubwayo ari impuhwe ku bantu bose.
- [4] Kuba Qor’an ari amagambo y’Imana, yamanuye atari ikiremwa.
- Ijambo rigira riti “ni yo muhinyura?” mutinya, ibyo ntibikwiye kuri mwe, igikwiye k’umuntu ufite Qor’an ni ukuyihamagarira abantu.
- Ijambo rigira riti “Aho (gushimira Allah) ku bw’amafunguro abaha, (mumwitura) kumuhakana?” aho gushimira murahakana, kandi ibi ni ubupfayongo.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura Ayat yo muri Surat Al Waqiat igira iti “Aho (gushimira Allah) ku bw’amafunguro abaha, (mumwitura) kumuhakana?”.

Icyamba kabiri: Kugaragaza ibintu bine byo mu bihe by’ubujiji (Kwiratana imiryango, gusebanya gushingiye ku miryango, gusaba imvura inyenyeri no kuboroga igihe bagize ibyago).

Icyamba gatatu: Kugaragaza ibitera ubuhakanyi muri byo aribyo (Gusaba imvura inyenyeri – Gusebanya – no kuboroga wagize ibyago).

Icyamba kane: Kugaragaza ko mu buhakanyi harimo ubukura umuntu mu idini aribyo (gusaba imvura inyenyeri, bumwe muri bwo bukura umuntu mu idini, ubundi muri bwo buraciriritse).

Icyamba gatanu: Ijambo rigira riti “Bwakeye mu bagaragu banjye harimo abanyemera n’abampakana” kubera kumanukirwa n’inema (Igisabwa ku muntu iyo agezweho n’inema ko atagomba kuzitirira impamvu zazo zonyine aretse Imana).

Icyamba gatandatu: Gusobanukirwa neza ahari ukwemera muri ibi (Ni ukwitirira inema yakugezeho impano y’Imana n’impuhwe zayo).

Icyamba karindwi: Gusobanukirwa neza ahari ubuhakanyi muri ibi (Kwitirira imvura inyenyeri runaka).

Icyamba munani: Gusobanukirwa neza ijambo rigira riti “Inyenyeri runaka ni ukuri” kuba yakoze ikintu kandi yubahirije gahunda.

Icyamba cyenda: Kuba umumenyi agomba kugaragariza uwiga ikintu akoresheje kukimubazaho, nk’ijambo rigira riti “Ese muzi ibyo Nyagasani wanyu yavuze?” (Ibi bituma abantu bahuguka bakanatega amatwi, ubu ni bumwe mu buryo intumwa Muhamadi yakoresheye mu kwigisha).

Icyamba cumi: Isezerano ry’ibihano ku mugore uboroga igihe yahuye n’ibyago (Kuzambikwa ikanzu ya dogoro n’umubiri we ukazaba wuzuyeho ubushita nkaho ari ingabo azaba yambaye).

IKIZAMINI KU GICE CYA GATANDATU (AMASOMO 7)

IKIBAZO CYA MBERE:

Al Faalu:

-1.
-2.
-3

Ni irihe tandukaniro riri hagati y'ibi bikurikira?

A Tatwayur:

-
-
-

Tombora: Guteza inzuzi:

-1
-2
-3

IKIBAZO CYA KABIRI: Shyira ikimenyetso (☒) mu mwanya wabugenewe cyangwa wuzuze interuro:

- 1- Mu bimenyetso biranga uburozi: 1-2.....
- 3.....4.....5.....
- 2- Igisobanuro Umar yahaye ijambo Twaghut ko ari amashitani ni ibisobanuro byo kugereranya Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 3- Ijambo “ubuhisemo” bisobanuye..... “nta mugabane (ibihembo) azagira ku munsu w'imperuka” bisobanuye.....
- 4- Ijambo “nimwirinde” risobanura kurusha ijambo “Nimureke” kuko ijambo “mwirinde” risobanuye kureka no kugendera kure, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 5- Ijambo “Ibintu birindwi byoreka” umubare hano (usobanura ☐ Ntusobanura ☐) guhetura.
- 6- Ese umubare w'inyandiko ufite icyo usobanuye cyangwa ntacyo?.....
- 7- Kuki zivuga kandi zidafite igisobanuro?.....
- 8- Roho zaziririjwe kwicwa: , Ni eshatu ☐ Ni enye ☐. Ikizira: ni ukurya Riba ☐ Cyangwa ntawo ari ngombwa kurya ☐.
- 9- Infubiyi ni umwana wapfushije: (Ise ☐ Nyina ☐) yaba ari umuhungu cyangwa umukobwa (mbere ☐ mbere / nyuma ☐) yo kugeza ku myaka y'ubukure.
- 10- Abagore biyubashye ni: abagore batari abacakara ☐ ni abagore batiyandarike mu ubusambanyi ☐.
- 11- Ni ngombwa ko umuyobozi yica umurozi, atabanye kumuha igihe cyo kwicuza ☐ Nyuma yo kumuha igihe cyo kwicuza ☐.
- 12- Al Jibit ni: Umurozi ☐ buri kintu cyose kitagira inyungu cyaba uburozi cyangwa ikindi ☐.
- 13- A Twaghut: bisobanuye amashitani ☐ buri kintu cyose umuntu yarengeraho mu bisengwa cyangwa ibiyobokwa cyangwa ibyumvirwa ☐.
- 14- Al Iyafat (uvuga ko azi ibyihishe) ni bumwe mu bwoko bwa Tatwayur (kwemera imyaku y'inyoni): Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 15- Umuntu wize icyo aricyo cyose mu bumenyi bw'inyenyeri, uwo aba yize bumwe mu burozi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 16- Imiterere y'inyenyeri nta sano ifitanye ☐ ifitanye isano ☐ n'ibibera ku isi.
- 17- Ibice bigize ubumenyi bw'inyenyeri: 1-itegeko ryabyo.....
- 18- Kuzana igikorwa cyo kuvuga abandi mu burozi: Ni ikosa ry'uwanditse ☐ Ni ukubishyira hamwe hagamijwe kubitandukanya ☐.
- 19- Ijambo rigira riti “Mu by'ukuri, imvugo nziza itomoye ni uburozi” ni ugutaka ☐ Ni ukunenga ☐ ni ukugaragaza ibiriho hanyuma hakarebwa ingaruka zabyo.
- 20- Al Araafu ni umupfumu ☐ ni izina rusange ☐.
- 21- Umwanditsi yazanye isomo ry'ubupfumu kugira ngo agaragaze, abapfumu abo ari bo ☐ uburyo bwo kubajyamo ☐ itegeko ry'ukoze ubupfumu ☐ ibyavuzwe byose ☐.
- 22- Kwiga ibijyanye na ABAJAD bigabanyijemo ibice: bibiri ☐ igice kimwe ☐, kubera ijambo rya Ibun Abas (Imana imwishimire).
- 23- Umuntu uzemera ibivuzwe n'umupfumu, akemera ko ntawe ushobora kumenya ibyihishe usibye Imana, uwo aba ari umuhakanyi w'ubuhakanyi, bukuru ☐ butoya ☐.
- 24- Umugore abwiye mugenzi we ati: korera umugabo wawe uburozi nta cyaha ufite: Bombi baba bafatanyije

kuroga ☐ uwa kabiri nta cyaha afite ☐.

25- Umuntu warozwe, uburozi mu rwego rwo kubwemera ☐ kuvura uwarozwe ☐.

26- Imvugo za Qor'an na Hadith ndetse n'imvugo z'abatubanjirije zigaragaza ko (bitemewe kuvura uburozi ☐ byemewe kuvura uburozi ☐ hakoreshejwe ubundi).

27- Uburozi buvuzwa, Hijamat ☐ Gusoma ayatul Kurusiy ☐ Gusaba uvuga uti RABA NASI ADHIHIBUL BAASA...." ☐ byose ibyavuzwe ☐.

28- A Nushirat (kuvura uburozi) bigabanyijemo ibice : 1.....2.....

29- Abantu ba Farawo basenye Tatwayur ku ijambo rigira riti ☐ "Nyamara ikibi kibageraho, mu by'ukuri kiba ari igeno rya Allah" ☐ "(Intumwa) ziravuga ziti "Ni mwe mwishingiriye!"

30- Tatwayur inyuranye na Tawuhidi kuko uwemera Tatwayur ☐ aba yaraciye ikizere ku Imana yaragishyize ku utari Imana ☐ Kwemera ibintu bidafite ukuri ibyavuzwe byose ☐

31- Ijambo "Ni mwe mwishingiriye!" ni ijambo ryavuzwe na abantu bo muri uwo murenge ☐ ni ijambo ryavuzwe n'intumwa ☐.

32- "Nyamara ikibi kibageraho, mu by'ukuri kiba ari igeno rya Allah" bisobanuye N'ijambo rigira riti "Ni mwe mwishingiriye!" bisobanuye.....

33- Kwandura k'uburwayi k'ubwi tegeko ry'Imana niku: indwara zigaragara ☐ Ni ku indwara zitagaragara, z'imyitwarire ☐ byose ibyavuzwe ☐.

34- Ijambo rigira riti "Nta ndwara yanduza ibaho nta n'inyaku y'inyoni ibaho nta n'iyi igihunyira ndetse nta n'iya Swafar ibaho" harimo guhakana ☐ ibirihwa ☐ ko byikora.

35- "Nta ndwara yandura" bisobanuye Ese ibi bihabanye n'ijambo rigira riti "Hunga umunyabibembe"? .

36- Ni gute wahuza ijambo rigira riti "Nta mwaku w'inyoni ubaho" ndetse n'ijambo rigira riti "Nta myaku ibaho usibye ku bintu bitatu"?.....

37- Ijambo rigira riti "Nta n'iyi igihunyira" bisobanuye "Nta n'iya Swafar" bisobanuye.....

38- Igisobanuro cy'ijambo rigira riti "Nta numwe muri twe utabigira" bisobanuye

39- Ijambo rigira riti "Nta gikorwa bitewe n'amazu y'ukwezi" bisobanuye.....

40- Imvugo igira iti (Swafar y'ineza), biremewe ☐ kubyemera ☐ ni mu rwego rwo kuvuza igihimbano ikindi ☐.

41- Ikigamijwe mu ijambo kubuza inyoni ni ukuyibaza amahoro: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

42- Abarabu bari bariteguriye ubumenyi butabaho nk'inyaku y'inyoni no kubuza inyoni no kuvuza ibyihishe na Ruqiyat, ariko barabeshye n'ibinyoma byabo barabyamamaza mu bantu, uvuze ko baringa yamwitambitse mu nzira ye no gusohoka inyoni mu maraso y'uwapfuye yitwa igihunyira no kuba baganira n'amajini, n'ibindi nk'ibyo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

43- Imvugo igira iti "Ni byiza Imana nibishaka" igihe umuntu yumvise imbwa cyangwa indogobe, biremewe ☐ ntibyemewe ☐.

45- Al Faalu ni: ijambo ryiza gusa riganirwa ☐ buri kintu cyose cyatera umuntu umwete wo gukora icyiza yaba imvugo cyangwa igikorwa ibirebwa cyangwa ibyumvwa ☐.

46- Umuntu iyo yemeye umwaku w'inyoni akagenda ariko afite ubwoba n'impagarara mu mutima atinya ko aribugervereho n'ingaruka (biremewe ☐ ni ibangikanya ritoya ☐ abona icyaha ☐). Naho iyo yemeye imyaku y'inyoni maze ikamubuza gusohoka no kujya mu kazi ke, ibyo ni ibangikanya ritoya ☐ ni ibangikanya rikuru ☐.

47- (Kwemera imyaku y'inyoni kubi) bigaragaza ko hari ukwemera imyaku y'inyoni kwiza, Nibyo ☐ Sibyo ☐.

48- Kwanga imwe mu mibare cyangwa hamwe mu hantu cyangwa imihanda, Biremewe ☐ Ni Tatwayur ☐.

49- Umuntu ashatse kurongora maze agaca ururabo akagenda aca ibibabi byaryo avuga ati: nzarongora sinzarongora akagendera ku kibabi cya nyuma, ibyo biri mu rwego rwo kwemera ☐ cyangwa ni Tatwayur ☐.

50- Umuntu agiye ku rugendo afite ugushidikanya maze agafungura umusafu agahita abona ayat y'impuhwe akajya mu rugendo rwe, Ni ukwemera ☐ ni Tatwayur ☐.

51- Umuntu afite umugambi wo gukora urugendo maze mu rugendo imbaraga zikiyongera amaze kumva umuntu abwiye undi ati: Urahiriwe, ese ibi biri mu rwego rwo kwemera, ☐ cyangwa ni Tatwayur ☐.

52- Umuntu mu mutima we harimo kwemera imyaku y'inyoni ariko ntibimubuze kujya mu rugendo rwe ndetse ntanagire impagarara mu mutima, abona icyaha ☐ nta cyaha abona ☐.

53- Uwemera umwaku w'inyoni yumvise mu mutima we birimo ariko agakomeza akajya muri gahunda ze ntabyiteho: aba abangikanyije ☐ ntabwo aba abangikanyije ☐.

54- Imana yagize bumwe mu burwayi kuba bushobora kwandura, Nibyo ☐ Sibyo ☐.

55- Buri wese utinye ikitari Imana, aragitererezwa iki ni igihano cy'uwemera imyaku, Nibyo ☐ Sibyo ☐.

56- Imvugo igira iti (Imana iradukiza ibibi byo guseka) nyuma yuko amaze guseka cyane: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

57- Umuntu akoze isengesho rya Istikharat maze akaryama akabona mu nzizi ibimuteye ubwoba maze icyo yakoreye Istikharat akakireka, Ni Tatwayur ☐ Ni igisubizo cya Istikharat ☐.

- 58- Umuntu ufite ugushidikanya hagati y'ibintu bibiri: yasaba ubusabe ☐ yagisha inama ☐ yakora Istikharat ☐ yakora Tombora hagati yabyo ☐ icya mbere n'icya kabiri maze yagira icyo yumva yahisemo cyane agasenga Istikharat ☐ byose ibyavuzwe ☐.
- 59- Umuntu akoze Istikharat maze akajya mu rugendo maze umwenda we ugacikira mu rugendo, akarureka: Ni Tatwayur ☐ cyangwa ni igisubizo cya Istikharat ☐.
- 60- Gukora Istikharat nyuma yo kwifuza ikintu kimwe muri bibiri kubera ijambo rigira riti (kuri iki kintu), Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 61- Umuntu kureka ibyo yakoreye isengesho rya Istikharat kubera impamvu zigaragara cyangwa impamvu z'idini zonyine. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 62- Umuntu yemera ko inyenyeri arizo ntandaro yo kugwa kw'imvura, ariko Imana ikaba ariyo yayigushije, Ni ukuri ☐ Ni ibangikanya ritoya ☐.
- 63- Inyenyeri zo mu gihe cy'ubujiji ntizikiriho, ariko haje ibikurura ikirere, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 64- Umuntu kubwira izuba ati (Jyana imyaka yanjye maze umpe imyaka y'umugeni), Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 65- Birashoboka guhuza ukutavuga rumwe kw'abamenyi, kubyerekeye kwiga ubumenyi bw'amazu y'ukwezi nkuko twabikoze ku isomo rya Nushirat: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 66- Ibimenyetso biyobora abantu: biri ku isi ☐ biri mu kirere ☐ byose byavuzwe ☐.
- 67- Umuryango w'umuntu ni: abo hafi ye mu muryango ☐ imiryango y'abashakanye ☐.
- 68- Uburozi bwonona umutima y'abantu k'uburyo bugira urubaho zahabu, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 69- Hadith zisezeranya ibihano zigomba guhama uko zaje, ntizikoreshwe mu guhangana n'izindi nyandiko (Hadith zitanga icyizere) ibi nibwo buryo buhambaye bwo kubuza ikintu, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 70- Hari igihe mu nyandiko zimwe na zimwe havugwamo umubare, mu rwego rwo guhetura ubumenyi no kubuhuriza hamwe hakoreshejwe kugabanya n'imibare kuko bituma umuntu asobanukirwa vuba kandi agafata cyane, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 71- Ikigamijwe mu kwitirira ibintu igihe cy'ubujiji, Kubyangisha abantu ☐ kuba ari ubujiji n'ubugoryi ☐ ibyavuzwe byose ☐.
- 72- Intumwa ivuga ibintu bizaba atagamije kwigisha abantu ngo babikore, nk'ijambo rigira riti (Ntibazabireka...), Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 73- Ibyaha bikuru ntibikurwaho n'ibikorwa byiza, ni ngombwa ko byicuzwa, Nibyo ☐ Sibyo ☐.
- 74- Qor'an yiswe Karim, bisobanuye ko yo ari: ari inyabuntu ☐ ubwayo ari nziza ☐ Byose ibyavuzwe ☐.
- 75- Ijambo Al Mutwahrana (abafite isuku) Ni abamalayika ☐ Kuba ntawemerewe gukora kuri Qor'an adafite isuku ☐.

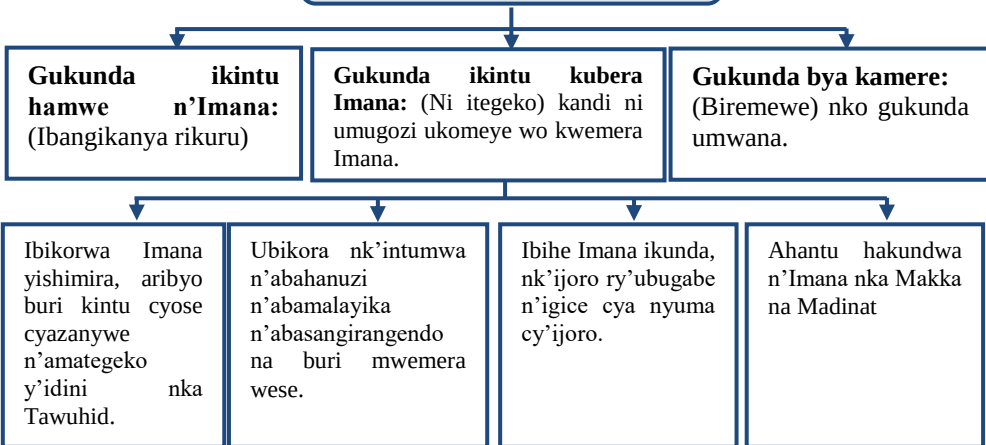
IKIBAZO CYA GATATU: Shyira mu mbonerahamwe (أ) ibijyanye ubikuye mu mbonerahamwe (ب)

1. Al Muahid	Ufitanye natwe amasezerano y'amahoro kubera ubucuruzi cyangwa kugirango asobanukire Islam.
2. A Dhimi	Bakubita ku mucanga mu rwego rw'uburozi n'ubupfumu.
3. Al Jibit	Ufitanye natwe amasezerano ko atazaturwanya natwe tutazamurwanya.
4. Al Mustamin	Ufitanye natwe igihango akanariha Jiziyat
5. A Twiyarat	Guca no gutanya.
6. Al Adwuh	Ururimi rusobanutse neza rwigarurira ubwenge rukanahindura ibitekerezo.
7. Al Kabirat	Izina rusange ry'abapfumu n'abakoresha inyenyeri n'abakubita ku mucanga n'abandi
8. Al Bayan	Ni buri gikorwa cyagenewe igihano cyihariye
9. A Twar'qa	Kubuzwa n'inyoni kumera kwemera imyaku cyangwa kwemera, biri muri Tatwayur y'ibikorwa
10. Al Araafu	Kwemera imyaku y'ibizwi bigaragara cyangwa ibyumvwa, byari ari igihe cyangwa ahantu
11. Al Iyafat	Buri kintu kitarimo icyiza na kimwe cyaba uburozi cyangwa ibindi.

ICYA KARINDWI: IBIKORWA BY'IMITIMA (AMASOMO 9)

[31] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "NO MUBANTU HARI ABISHYIRIRAHO
IBIGIRWAMANA MU KIMBO CYA ALLAH, BAKABIKUNDA URUKUNDO
NK'URWOBAKUNDA ALLAH"

IBICE BY'URUKUNDO

Gihamya ya kabiri n'iya gatatu:

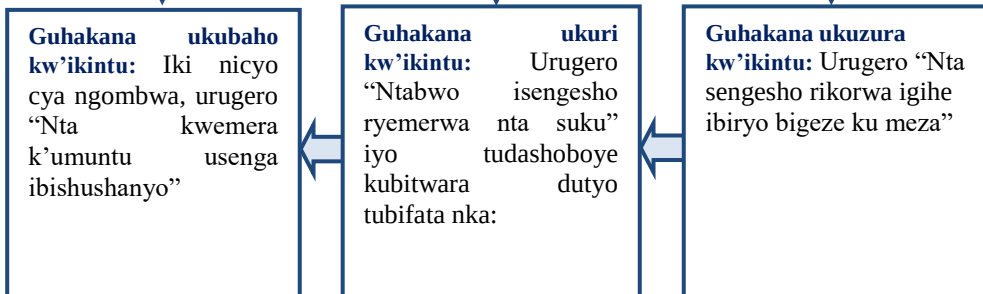
[1] Ni ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Niba ababyeyi banyu, abana banyu, abavandimwe banyu, abo mwashakanye, imiryango yanyu, imitungo mwahashye, ibicuruzwa mutinya ko byahomba ndetse n'amazu mwishimiye ari byo mukunze cyane kurusha Allah n'intumwa ye".

[2] Imvugo yaturutse kuri Anasi, ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Ntabwo umwe muri mwe yaba umwemera, atarankunda kurusha uko akunda umwana we, umubyeyi we ndetse n'abantu bose muri rusange" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

- Ijambo rigira riti "ababyeyi banyu, abana banyu": Gukunda aba bantu ntabwo arirwo rukundo rw'amasengesho, ariko ruramutse rutishijwe urwo gukunda Imana icyo gihe biba impamvu y'ibihano.
- Ijambo rigira riti "Ntabwo umwe muri mwe yaba umwemera" igihakanwa hano ni ukuzura ko kwemera kw'itegeko, usibye igihe yaba adakunda intumwa.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

UBURYO BWO GUHAKANA IKINTU:

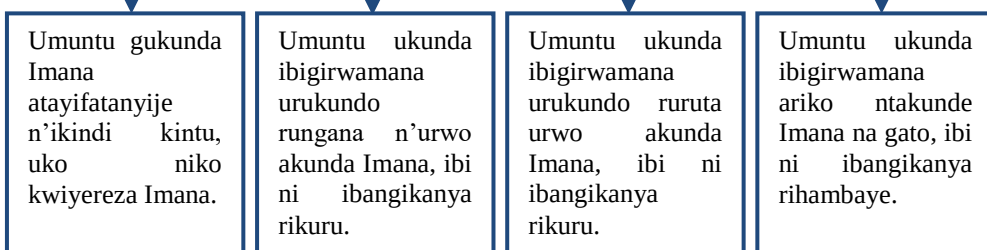
- Kujoyanisha Hadith n'ibigaragara igihe gukunda intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) biri mu gukunda Imana, no gukunda intumwa Muhamadi bigaragarira ku bintu bikurikira:

1. Kubera ko ari intumwa y'Imana, niba rero ukunda Imana kurusha buri kintu cyose, birumvikana ko gukunda intumwa Muhamadi bigomba kuruta iby'ibindi biremwa byose.
2. Ibyo yakozwe mu gusenga Imana no kugeza ku bantu ubutumwa bwayo.
3. Kuba Imana yaramuhaye imico myiza no gukora ibikorwa byiza.
4. Kuba intumwa Muhamadi ari intandaro yo kuyoboka kwawe no kwiga kwawe no gusobanukirwa kwawe.
5. Kubera ukwihanganira kwe ibibazo mu gusohozza ubutumwa.
6. Kubera umwete we no gutanga umutungo we no kwitanga we ubwe mu kwamamaza ijamba ry'Imana.

GUKUNDA INTUMWA MUHAMADI NYUMA Y'URUPFU RWE BIGOMBA KUBA BIMEZE BITE?

Ni ukwiga imigenzo ye no kuyishyira mu bikorwa, no kuyihamagarira abantu, no kurangwa nayo no kurutisha ijamba rye iry'undi wese, ndetse no gushikama k'umuyoboro we.

KU BYEREKEYE GUKUNDA IKINDI KINTU HAMWE N'IMANA ABANTU BARIMO IBICE BINE:

Gihamya ya kane kugeza ku iya gatandatu:

[4] Imvugo yakiriwe na bombi, ivuga ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Ibintu bitatu uzarangwa nabyo, bizatuma yumva uburyohe bwo kwemera: Kubakubana n'intumwa yayo aribo bakunze be kurusha ibitari bo, gukunda umuntu nta kindi umukundiye usibye Imana, kwanga gusubira mu buhakanyi nyuma yuko Imana ikurukoye ikabugukuramo, nkuko yanga kuba yajugunywa mu muriro" No muyindi mvugo "Ntabwo umuntu yakumva uburyohe bwo kwemera atabanye...."

[5] Imvugo yaturutse kuri Ibun Abas (Imana imwishimire) yaravuze ati "Umuntu uzakunda kubera Imana, akananga kubera Imana, akagira inshuti magara kubera Imana, akananga kubera Imana, icyo gihe aba inshuti magara y'Imana kubera ibyo, kandi nta muntu ubona uburyohe bwo kwemera – nubwo amasengesho ndetse n'igisibo cye byaba ari byinshi- atabaye atyo, ubu urukundo rusange rw'abantu akenshi rushingira ku indonke z'isi kandi ibyo ntacyo bimarira bene byo na kimwe" Yakiriwe na Ibun Jariri.

[6] Ibun Abasi yavuze ku ijamba ry'Imana rigira riti "nibamara kubona ibihano, ibyababuzaga bizavaho" ati: Ni urukundo.

**URUKUNDO MU
NDORERWAMO YO KUBA
ARI AMASENGESHO**

Urukundo kuba ari isengesho ubwarwo:

Urukundo ni isengesho nta wundi rikorerwa usibye Imana Nyagasani, rusaba guca buguti gukuba bijyana no gukora ibyo utegekwa no kwirinda ibyo ubuzwa.

Urukundo kuba atari isengesho ubwarwo:

- Gukunda kubera Imana: Nko gukunda intumwa n'abahanuzi.
- Gukunda bijyana no kugirira impuhwe: Nko gukunda umwana mutoya....
- Urukundo rujyana no kubaha: Nko gukunda umubyeyi n'umwarimu.
- Urukundo kamere: Nko gukunda ibiryo.

- Urukundo ruruta izindi nkundo ni urwa mbere, naho izindi ziri mu gice cyemewe, usibye igihe rwaba rujyanye no gusenga icyo gihe ruba isengesho. - Ijambo "Uburyohe bwo kwemera" ni ibyo umuntu yumva muri we bijyanye n'umutuzo n'umunezero. -Ijambo rigira riti "Ukunze kubera Imana" uwo yanga uwo Imana yanga, akanakunda uwo ikunda. -Ijambo rigira riti "ibyababuzaga bizavaho" impamvu zabuzaga ababangikanyamana zizavaho ndetse n'urukundo bari bafitanye.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

UBUCUTI MAGARA

UBUCUTI MAGARA BUTURUTSE KU K'UMUNTU BUJYA KU IMANA:

Bene ubu bucuti ni itegeko mu idini, Imana yaravuze iti “N’uzagira Imana n’intumwa yayo inshuti magara”

UBUCUTI MAGARA BUTURUTSE KU MANA BUJYA

UBW'UMWIHARIKO:

Ubucuti bwo kumwitaho no kumufasha no kumuyobora, ubwo bucuti ni umwihariko ku abemera.

UBUCUTI MAGARA RUSANGE:

Ubucuti bwo kuyobora no gutanga, ubwo bukubiyemo abemera n’abatari bo.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura Ayat yo muri Surat Al Baqarat, igira iti “No mu bantu harimo ababangikanya Imana n’ibigirwamana”.

Icyamba kabiri: Ni ugusobanura Ayat yo muri Surat Baraatu igira iti “Vuga (yewe Muhamadi) uti: Niba ababyeyi banyu n’urubyaro rwanyu”.

Icyamba gatatu: Ni ngombwa (kubanza imbere) urukundo rw’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ku umuntu ubwe, no ku b’iwe ndetse n’umutungo.

Icyamba kane: Guhakana ko umuntu adafite ukwemera, ntibivugaga ko aba yavuye muri Islam (**usibye igihe umutima we waba utarangwamo urukundo rw’intumwa na gato, icyo gihe nta gushidikanya ko uko guhakana ukwemera ari uguhakana ukwemera burundu**).

Icyamba gatanu: Nuko ukwemera gufite uburyohe, umuntu hari igihe abwumva, hari n’igihe atabwumva.

Icyamba gatandatu: Ibikorwa by’imitima ni bine, umuntu adashobora kuba inshuti y’Imana magara atabyujuje, kandi umuntu ntashobora kumva uburyohe bwo kwemera atabifite (**Gukunda kubera Imana, kwanga kubera Imana, kugira inshuti magara kubera Imana no kwanga kubera Imana**).

Icyamba karindwi: Kuba abasangirangendo basobanukiwe ibiriho ko ubucuti bw’abantu benshi bushingira ku iby’isi (Ibi ni ibyariho ku gihe cyabo, kuri iki gihe cyacu byaba bimeze bite?).

Icyamba munani: Gusobanura ayat igira iti “ibyabahuzaga bizavaho” (urugero ni urukundo n’izindi mpamvu zose).

Icyamba cyenda: Nuko ababangikanyamana harimo abakunda Imana urundo rukomeye (Abemera bakabarusha kuko urukundo rwabo rukaze ari urw’Imana naho bariya rukaba ari urw’ibigirwamana).

Icyamba cumi: Isezerano ry’ibihano kuri babandi bakunda, ibifite agaciro kurusha idini ryabo. **Icyamba cumi na rimwe:** Nuko umuntu uzanganisha urukundo akunda ikigirwamana n’urwo akunda Imana, aba abangikanyije ibangikanya rikuru.

[32] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "MU BY'UKURI, UWO NI SHITANI UBATINYISHA ABAMBARI BE; BITYO NTIMUZABATINYE, AHUBWO MUNTINYE NIBA KOKO MURI ABEMERA NYAKURI"

Umwanditsi (Imana imugirire impuhwe) yazanye isomo ryo gutinya nyuma y'isomo ry'urukundo, kuko gusenga Imana bishingiye ku bintu bibiri: **Urukundo:** arirwo rutuma umuntu abasha kubahiriza ibyo yategetswe. **Gutinya:** Bituma umuntu areka ibyo yabujijwe.

IBICE BIGIZE UGUTINYA

Ugutinya (mu ibanga) ni amasengesho no kwicisha bugufi, gukuza no kwibombarika: Kubikorera ikitari Imana ni ibangikanya rikuru, kandi abantu kuri icyo barimo ibice bibiri n'icyo gahati.

Ugutinya kwa kamere (biremewe): "Nuko awusohokamo akebaguzwa, afite ubwoba (bw'uko ashobora gufatwa)" kuko kureka gukora icyangombwa cyangwa gukora ikiziririjwe, ni ikizira.

- Ijambo rigira riti "ubatinyisha abambari be" Shitani atera ubwoba buri wese ushaka gukora ibimugomba.
- Ijambo rigira riti "bityo ntimuzabatinye" bityo nimukore ibyo nabategetse n'ibyo nagize ngombwa kuri mwe byo kurwana mu nzira y'Imana, ntimuzatinye bariya, niba Imana iri kumwe n'umuntu ntawamutsinda n'umwe.

Gihamya ya kabiri:

Ni ijamba ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, abita ku misigiti ya Allah ni babandi bemeye Allah n'umunsi w'imperuka, bagahozaho amasengesho, bagatanga amaturo ndetse ntibagire undi batinya utari Allah".

- Ijambo rigira riti "Uwemera Imana" Imana yegeranyije ukuyemera no kwemera umunsi w'imperuka cyane, kuko kwemera Imana bifatwa nko kwiringira, naho kwemera umunsi w'imperuka bifatwa ngo gutinya.
- Ijambo rigira riti "Agahozaho amasengesho" ni ukuyakora uko bikwiye nta ugira icyo agabanyaho, guhozaho amasengesho biri mu buryo bubiri:
 1. Kuyahozaho by'itegeko: Bigarukira gusa ku iby'itegeko nk'ibigomba kubanza kubahirizwa, inkingi ndetse n'ibyangombwa.
 2. Guhozaho byiza: Ni ukurenza ku iby'itegeko agakora iby'itegeko ndetse n'ibindi bitari utegeko byiza.
- Ijambo rigira riti "maze ntatinye" ugutinya gushingiye ku bumenyi ni ugukuza uwo utinya n'ubwami bwe byuzuye.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

Itandukaniro riri hagati y'ijambo Al Khashiyat na Khawuf ni uko:

1. Al Khashiyat ari ubwoba bujyana no kumenya uwo utinya n'uko ateye, naho Al Khawuf: ishobora guterwa n'ubujiji.
 2. Al Khashiyat iterwa n'ubuhambare bw'uwo utinya, mu gihe Al Khawuf iterwa n'imbaraga nkeya z'utinya.
- Ijambo rigira riti "Wenda" Ibun Abasi yaravuze ati "Ijambo wenda iyo riturutse ku Imana riba ari itegeko, ryaje mu nyana yo kwiringira, kugira ngo umuntu adatwarwa na baringa, kuko yaje muri iyi shusho.

IBICE BYO KWITA KU IMISIGITI IKINYURANYO CYABYO NI UKUYISENYA KO IMISIGITI YA ALLAH "NI NA NDE MUHEMU KURUSHA UBUZA "RYE, AGAHARANIRA KUYISENYA? ISINGIRIZWAMO IZINA

Kuyitaho mu buryo bugaragara: Bijyanye no kubaka kuyisasamo kuyisukura no kuyisana, ikinyuranyo cyabyo ni ukuyisenya mu buryo bufatika nko gusenya inyubako zayo no kuzonona.

Kuyitaho mu buryo budafatika: Gusenga, gusingiza Imana no gusoma Qor'an, ikinyuranyo cyabyo ni ukuyonona mu buryo butagaragara nko kugira imisigiti ahantu h'ibangikanya n'ibihimbano.

Gihamya ya gatatu:

Ni ijambo ry'Imana rigira riti "No mu bantu hari abavuga bati "Twemeye Allah!" Ariko batotezwa bazira Allah, bagafata ibigeragezo by'abantu nk'ibihano bya Allah(bagata ukwemera)"

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Abi Saidi (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ko "Mu by'ukuri, bimwe mubigaragaza icyizere gikeye, ni ugushimisha abantu mu birakaza Imana, no kubashimira ku amafunguro y'Imana, no kubavebera ibyo bataguhaye Imana ubwayo itaguhaye, mu by'ukuri, amafunguro y'Imana ntazanwa n'umwete w'umuntu nta nubwo usubizwayo no kutayishimira k'uwo ariwe wese"

- Birazwi ko umuntu ahunga ibihano by'Imana, agomba gukurikiza amategeko yayo, uwo afata ibigeragezo by'abantu nk'ibihano by'Imana, bityo agahunga ibyo bigeragezo byabo yemera gukora ibyo bashaka, uwo aba agize ibyo bigeragezo nk'ibihano by'Imana, icyo gihe aba abatinya nkuko atinya Imana kuko afata ibigeragezo byabo nk'ibihano by'Imana bigatuma ahunga Imana yemera gukora ibyo bashaka.
- Muri ayat harimo kuburira uwo ariwe wese uvuga ibinyuranye n'ibiri mu mutima we.

- Ijambo rigira riti “Ni ugushimisha abantu” ubatinya kurusha uko utinya Imana no kutabagira inama. - Ijambo rigira riti “Kubashimira” kuberekezaho ishimwe rwose wiyibagije ko utanga ibyo byose ari Imana Nyagasani. - Ijambo rigira riti “Kubavebera” kuko Imana Nyagasani iramutse igennye ibyo hari kubaho impamvu zituma bibaho, igikenewe ni ukunyurwa.

Gihamya ya gatanu:

Imvugo yaturutse kuri Aishat (Imana imwishimire), yavuze ko intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Umuntu uzashakisha ukwishimirwa n’Imana mu birakaza abantu, Imana iramwishimira n’abantu bakamwishimira, naho ushakisha kwishimirwa n’abantu mu birakaza Imana, Imana iramurakarira n’abantu bakamurakarira” Yakiriwe na Ibun Hiban mu gitabo cye Swahihi.

- Ijambo rigira riti “Uzashakisha” ari ugutinya abantu, kugira ngo bamwishimire, maze akabatinya kurusha uko atinya Imana Nyagasani.

INYUNGU ZA HADITH

1. Ni ngombwa gushakisha icyashimisha Imana Nyagasani nubwo cyarakaza abantu, kuko Imana niyo yagira icyo ikumarira ndetse yanagira icyo igutwara. 2. Ntabwo byemewe gushakisha icyarakaza Imana ugamije gushimisha abantu uko baba bameze uko ariko kose. 3. Ugomba gushimangira ugushimisha no kurakaza kubera Imana mu buryo bwiza, ariko hatarimo gusanisha n’ibiremwa.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Im’ran igira iti “Mu by’ukuri, uwo ni shitani ubatinyisha abambari be”.

Icya kabiri: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Baraa igira iti “Mu by’ukuri, abita ku misigiti ya Allah ni babandi bemeye Allah n’umunsi w’imperuka”

Icya gatatu: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Ankabut igira iti “No mu bantu hari abavuga bati “Twemeye Allah!”.

Icya kane: Ni uko icyizere kigabanyuka kikaninyongera.

Icya gatanu: Ikigaragaza kugabanyuka kw’ikizere, harimo ibi bintu bitatu (Kuba washimisha abantu mu birakaza Imana, no kubashimira ku amafunguro y’Imana no kubaveba ku icyo Imana itaguhaye).

Icya gatandatu: Ni uko guharira Imana ugutinya biri mu bintu by’itegeko.

Icya karindwi: Kuba havuzwe ibihembo by’uzakora ibyavuzwe ko ari (Ukwishimirwa n’Imana ndetse no kwishimirwa n’abantu).

Icya munani: Ni ukuvuga ibihano by’uwaretse gukora ibyo ko ari (Ukurakarirwa n’Imana ikanatuma n’abantu bamurakarira).

[33] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "KANDI MWIRINGIRE ALLAH NIBA KOKO MURI ABEMERA".

- Nyuma y'urukundo no gutinya, umwanditsi (Imana imugirire impuhwe) yasobanuye ko kubona icyo ushaka no kuvaho kw'ikitaro cyiza ntibishobora kubaho hatabayeho kwiringira Imana, nta nubwo umuntu ashobora gushimangira amasengesho hatabayeho kwirindira Imana, ibi bikaba ari urwego rwo hejuru, kandi ni ngombwa ku muntu ko agomba guherekezwa no kwiringira mu bintu bye byose.
- Ijambo rigira riti "kandi mwiringire allah": Iyi mvugo yumvisha kwiharira ikintu (Imana yihariye kwiringirwa) harimo no kutabaho ko kwemera mu gihe hatariho kwiringira Imana, usibye igihe umuntu yaba yiringira ikitaro Imana burundu, icyo gihe biba ari ibangikanya rikuru.

Kwiringira Imana: Ni ukwiringira by'ukuri Imana uyifitiye icyizere no gukora impamvu zose zategetswe, ni ngombwa kwiringira by'ukuri no gushyiraho impamvu zemewe muri uko kwiringira, ibice byako ni:

Ni ugushyira mu maboko y'Imana buri kintu no kwizera ko ukuboko kw'Imana ariko kuzana ibyiza kukanakumira ibibi, ibi bintu rero kubikorera utari Imana ni ibangikanya rikuru.

Kwiringira umuntu muzima hagaragamo kumukenera cyane, ibi ni ibangikanya ritoya, nko kuba umuntu yakwiringira cyane mu mafunguro ye umuntu.

Al Wakalat (guhagararirwa): ntibikwiye ko umuntu avuga ati "Niringiye kanaka, cyangwa ngo niringiye Imana hanyuma kanaka, ahubwo ibyiza ni ukuvuga uti: Mpaye kanaka kumpagararira, kuko intumwa Muhamadi yagiye ahagararirwa mu bintu bye by'umwihariko cyangwa ibva rusange.

Gihamya ya kabiri n'ya gatatu:

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "Mu by'ukuri, abemera nyabo ni babandi iyo Allah avuzwe, imitima yabo ikangarana banasomerwa amagambo ye akabongerera ukwemera; kandi bakiringira Nyagasani wabo (wenyine)" "Babandi bahozaho amasengesho kandi bagatanga mu byo twabahaye".

[3] Ni ijambo rigira riti "Yewe Muhanuzi (Muhamadi)! Allah araguhagije, wowe n'abemera bagukurikiye".

- Umuntu aba umwemera nubwo ataba arangwa n'ibi bintu, ariko nyine akaba ukwemera muri rusange.
- Ijambo rigira riti "Yewe Muhanuzi (Muhamadi)! Allah araguhagije, wowe n'abemera bagukurikiye". Ntawe uguhagije usibye Imana kandi anahagije abagukurikira mu abemeramana, bityo muyiringire mwese, yaba wowe ndetse n'abagukurikiye.

**IMANA MURI IYI AYAT NDETSE N'IZIYIKURIKIYE YAVUZEMO IBIRANGA
UKWEMERA KUZUYE:**

Bisobanuye ko imitima itinya kubera ko iba izi ubuhambare bw'Imana, ikimenyetso cyo kwemera nuko iyo Imana ivuzwe iyo mitima itinya.

“Iyo Allah avuzwe, imitima yabo ikangarana”

Bisobanuye ko bemera bakanashyira mu bikorwa, harimo ko umuntu ashobora kugirirwa akamaro n'igisomo cya mugenzi we kuruta uko icye cyamugirira akamaro.

“Banasomerwa amagambo ye akabongerera ukwemera”

Bisobanuye ko Imana ariyo biringira yonyine, ariko hamwe no kwiringira Imana bakanakora impamvu zangombwa, aha ni naho hari gihamya.

“Kandi bakiringira Nyagasani wabo”

Bisobanuye ko bayakora mu buryo butunganye kandi bwuzuye, Iswala ni izina rusange rikubiyemo iswala z'itegeko n'izi migereka.

“Babandi bahozeho amasengesho”

Bisobanuye ko iyi mvugo ikubiyemo gutaka abatanze bimwe mu ibyo batunze ndetse n'abatanze byose bari batunze, uwatanze byose atunze yinjira muri ibyo bisingizo iyo yiringiye Imana.

“Kandi bagatanga mu byo twabahaye”

Gihamya ya kane:

[4] Ijambo ry'Imana rigira riti “Nuzaramuka yiringiye Imana, izaba imuhagije”

-Bisobanuye ko Imana imurangiriza ibibazo afite, ikanamworohereza ibye byose n'ubwo yagira zimwe mu ingorane, Imana iba imuhagije. Kandi intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) niwe Shebuja w'abaringira Imana bose, ariko hamwe nibyo yagiye agerwaho ni ngorane ariko ntacyo zamutwaye.

- Ayat mu rundi ruhande yumvisha ko uwiringiye utari Imana atereranwa, n'Imana ikamureka.

Gihamya ya gatanu:

[5] Imvugo yaturutse kuri Ibum Abasi (Imana imwishimire) yaravuze ati “Imana iraduhagije kandi ni we Murinzi mwiza” byavuzwe na Ibrahimu (amahoro abe kuri we) igihe yajugunywaga mu muriro, nanone avugwa n'intumwa Muhamadi igihe bamubwiraga bati: “Mu by'ukuri abantu (Abakurayishi) babateraniyeho, bityo nimubatinye.”Ariko ibyo byabongereye ukwemera, maze baravuga bati “ Allah araduhagije kandi ni we Murinzi mwiza”. Yakiriye na Bukhariy.

Iyi nkuru iri mu magambo ya Qor'an ubwo Abu Sufyani yavaga mu intambara ya Uhudi yashatse kugaruka ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) n'abasangirangendo be ngo abarangize bose nkuko yabikekaga, ahura n'abantu bari ku mafarasi arababwira ati: Murajya hehe? Baramubwira bati: Tugiye Madinat, ati: Mubwire Muhamadi n'abantu be ko tugarutse kubarangiza, nuko abo bantu bageze Madinat babagezaho ibyo babwiwe na Abu Sufyan, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) we n'abo bari kumwe baravugaga bati "Allah araduhagije kandi ni we Murinzi mwiza". Nuko basohoka ariya bantu bari ku mafasi 70, bageze aho bita Ham'raul Asadi, hanyuma Abu Sufyan aza kuva ku gitekerezo cye asubira Makka, ibi ni ibigaragaza kuba Imana yarahagije intumwa yayo n'abemera, igihe bayiringiraga.

ICYITONDERWA:

Kuba Ibun Abas yakira imvugo azikomoye ku abayisiraheli, iyo ni imvugo izwi cyane mu bamenyi ba Mus'twalaha, ariko ni ikintu gikwiye kurebwa neza, kuko Ibun Abas (Imana imwishimire) ari mu bantu banga kwakira imvugo z'abayisiraheli.

ESE IMVUGO ZIKOMOKA MU ABAYISIRAHeli DUSHOBORA KUZEMERA?

1. Tugomba kuzemera igihe izo mvugo zaje no mu mategeko yacu igihamya ko ari ukuri.
2. Tugomba kuzihakana igihe izo mvugo zaje no mu mategeko yacu igihamya ko ari ibinyoma.
3. Tugomba kwifata kuri izo mvugo, igihe mu mategeko yacu hatajemo ibizemeza cyangwa ibizihinyura.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni uko kwiringira Imana biri mu bintu byategetswe (Kuko Imana yabifatanyije no kwemera).

Icyamba kabiri: Kwiringira Imana ni bimwe mu byangombwa byo kwemera.

Icyamba gatatu: Gusobanura ayat yo muri Surat Al Anfali igira iti "Mu by'ukuri, abemera nyabo ni babandi iyo Allah avuzwe, imitima yabo ikangarana".

Icyamba kane: Gusobanura indi ayat igira iti "Yewe Muhanuzi (Muhamadi)! Allah araguhagije, wowe n'abemera bagukurikiye".

Icyamba gatanu: Gusobanura ayat yo muri Surat Twalaq igira iti "Nuzaramuka yiringiye Imana, izaba imuhagije".

Icyamba gatandatu: Ubuhambaro bw'iri jambo, ni ukuba ryarakoreshejwe n'intumwa y'Imana Ibrahimu (amahoro y'Imana abe kuri we) rikanakoreshwa n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mu bihe bikaze.

(Muri iri somo harimo kwiyongera ko kwemera, ko mu bihe bikaze umuntu agomba kwiringira Imana Nyagasani bikajyana no gukora impamvu, no kumenya ko gukurikira intumwa Muhamadi ufite ukwemera nibyo ntandaro yo kuba Imana yaba ihagije umugaragu wayo).

**[34] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE BIBWIRA KO
BATEKANYE, BADASHOBORA KUGERWAHO N'IBIHANO BYA ALLAH?
NTABIBWIRA KO BADASHOBORA KUGERWAHO N'IBIHANO BYA ALLAH
URETSE ABANYAGIHOMBO"**

- Iri somo rikubiyemo: Gutekana ku bihano by'Imana no kwiheba ku impuhwe zayo, buri kintu muri ibyo byombi ni igice kinyuranye n'ikindi, umwanditsi yashatse ko umuntu ugana Imana yakusanya hagati yo gutinya no kwizera, muri ayat twungukamo:

1. Umuntu agomba kuba maso akareba inema Imana imugezaho ko bitaba ari ukumugerageza.
2. Kirazira kwizera ko ibihano by'Imana bidashobora kukugeraho.

Gihamya ya kabiri:

Ijambo ry'Imana rigira riti "(Aburahamu) aravuga ati "Nonese ni nde wakwiheba mu mpuhwe za Nyagasani we, usibye abayobye?"

- Bisobanuye ko nta muntu utakaza icyizere ku mpuhwe z'Imana usubye uwabuze umuyoboro, warindagiye utazi ibyo Imana igomba, hamwe nuko Imana Nyagasani iri hafi, gutakaza icyizere rero ku mpuhwe z'Imana ntabwo byemewe kuko ari ugukekera Imana ibibi, kandi ni: **1.** Gufobya ubushobozi bwayo, kuko umaze kumenya ko Imana ishoboye byose ntiyagira ikintu na kimwe abona ko kidashoboka kuri yo. **2.** Nino tgufoya impuhwe zayo, kuko umaze kumenya ko Imana ari Nyirimpuhwe ntabwo ashobora kubona ko Imana itamugirira impuhwe.

Gihamya ya gatatu n'iya kane:

[3] Imvugo yaturutse kuri Ibun Abas (Imana imwishimire), intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabajijwe kubyerekeye ibyaha bikuru, maze aravuga ati "Ni ukubangikanya Imana, gutakaza icyizere ku mpuhwe z'Imana no kwibwira ko utekanye ku ibihano by'Imana".

[4] N'imvugo yaturutse kuri Ibun Mas'udi yaravuze ati "Ibyaha bikuru biruta ibindi: Ni ukubangikanya Imana, kwibwira ko utekanye ku ibihano by'Imana, gutakaza icyizere ku impuhwe z'Imana no gukeka ko ibibi bitarangira" Yakiriwe na Abdu Razaq.

- Ijambo rigira riti "Kubangikanya Imana" ikigamijwe ni ibangikanya rikuru n'iritoya kandi iritoya riruta ibyaha bikuru. - Ijambo rigira riti "Kwibwira ko utekanye ku ibihano by'Imana" akaba yakwigomeka ku Imana kandi inema zimugeraho ari izo kumugerageza. - Ijambo rigira riti "Gutakaza icyizere ku mpuhwe z'Imana" ni ukuba umuntu abona ko bidashoboka ko impuhwe z'Imana zimugeraho, akanabona ko bidashoboka kugera ku ibyo ashaka. - Ijambo rigira riti "No gukeka ko ibibi bitarangira" ni ukubona ko bidashoboka ko ibibi yagize byamuvaho.

INCAMAKE:

Ni uko umuntu wese ugana Imana agomba guhura n'ibintu bibiri byaba ibisitaza mu nzira igana Nyagasani we, aribyo kwibwira ko utekanye ku ibihano by'Imana ndetse no gutakaza icyizere ku impuhwe z'Imana, yagerwaho n'ingorane cyangwa akabura ibyo yakundaga, usanga iyo atagobotswe na Nyagasani we agotwa no gutakaza icyizere cy'impuhwe za Nyagasani we akabona ko ibisubizo kidashoboka ntagire icyo akora mu impamvu zamugeza kucyo ashaka, naho kwibwira ko utekanye ku ibihano by'Imana, ubona umuntu yarihamiye mu kwigomeka ku Imana hamwe nuko inema z'Imana zikomeza kumugeraho, kandi akabona ko ari mu kuri agakomeza kwibera mu bupfayongo bwe nta gushidikanya ko izo nema ziba ari ibigeragezo.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al A'araf igira iti "Ese bibwira ko batekanye, badashobora kugerwaho n'ibihano bya Allah?"

Icyamba kabiri: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Hijir igira iti "(Aburahamu) aravugaga ati 'Noneho ni nde wakwiheba mu mpuhwe za Nyagasani we, usibye abayobye?'".

Icyamba gatatu: Isezerano rikaze ry'ibihano kuri wa wundi azibwira ko atekanye adashobora kugerwaho n'ibihano by'Imana (Kuko ari kimwe mu byaha bikuru).

Icyamba kane: Isezerano rikaze ry'ibihano kuri wa wundi utakaza icyizere ku impuhwe z'Imana.

[35] ISOMO RIVUGA KO KWIHANGANIRA AMAGENO Y'IMANA
BIRI MU KWEMERA IMANA.

IBICE BIGIZE UKWIHANGANA NI BITATU

Kwihanganira kubaha Imana ukabasha kubikora: Ibi ni bimwe mu kwihanganira amategako y'Imana nk'Iswala no gusiba.

Kwihanganira kureka kugomera Imana kugeza ubiretse: Nko kureka ibangikanya n'ibindi byose byaziririjwe.

Kwihanganira amageno y'Imana ababaza: Nko gupfusha uwo hafi yawe mu muryango.

Umwanditsi yabanje kuvuga ukwihangana mbere yo kuvuga kumvira kuko bikubiyemo kwiyezeza no gukora, hanyuma kwihanganira kureka ibyaha kuko harimo kureka naho kwihanganira amageno y'Imana ni uko impamvu yayo atari ubushake bw'umuntu, hashingiwe ku bikubiyemo kwihanganira kureka ibyaha biragoye ku muntu kuruta kwihanganira gukora ibikorwa byo kumvira.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti “Ndetse n'uwemeye Allah, (Allah) ayobora umutima we (mu kwemera nyako)” Aliqamat yaravuze ati “Ni umuntu ugerwaho n'ibyago akamenya ko b iturutse ku Imana, bityo akabyakira kandi akava ku izima”

IBICE BY'ABANTU MU GIHE CY'IBYAGO:

Kurakarira igeno (ni icyaha gikuru hari n'igihe byaba ubuhakanyi): (Kurakara) ku mutima, naho ku rurimi (kuboraga no gusaba gupfa) ku bihimba by'umubiri (Kwikubita no kwiciraho imyenda no gupfura imisatsi).

Uwihanganira igeno (ni itegeko nkuko byemeranyijwe): Ku mutima no kururimi no kubihimba by'umubiri, ibyo biraremereye kuri we kandi ntabyishimira ariko akemera akihangana.

Kwakira neza igeno (ni byiza): Kubera kwakira neza kandi kuzuye igeno rya Nyagasani we afite inema cyangwa atazifite ibigeragezo akabifata nk'igeno riturutse kwa Nyagasani we.

Gushimira igeno ry'Imana (uru nirwo rwego rusumba izindi): Kuko abona ko ibyamubayeho byaje mu rwego rwo kumuhanaguraho ibyaha no kumwongerera ibyiza no kwemera, hari ibyago birenzeho.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti "Ndetse n'uwemeye Allah, (Allah) ayobora umutima we (mu kwemera nyako)" Aliqamat yaravuze ati "Ni umuntu ugerwaho n'ibyago akamenya ko b iturutse ku Imana, bityo akabyakira kandi akava ku izima"

- Ijambo rigira riti "Iyobora umutima we" imuha ugutuzza iyo umutima uyobotse n'ibihimba by'umubiri birayoboka.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yakiriwe na Muslim ikomotse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ibintu bibiri mu bantu kuri bo ni ubuhakanyi: Gusebanya mu muryango no kuboroga kubera uwapfuye"

- Ijambo rigira riti "Gusebanya mu muryango" kugaragaza inenge yawo, ibi biri mu bikorwa by'abahakanyi.
- Ijambo rigira riti "Kuboroga kubera uwapfuye" aha niho hari gihamya, kuboroga biri mu kwanga kwakira igeno.

Gihamya ya gatatu n'iya kane:

[3] Imvugo yaturutse kuri bo bombi, ikomotse kuri Ibun Mas'udi ayikomoye ku intumwa Muhamadi yaravuze ati "Ntabwo ari muri twe umuntu wikubita ku matama, akiciraho imyenda akanavuga amagambo yo mu gihe cy'ubujiji"

[4] Imvugo yaturutse kuri Anasi (Imana imwishimire) intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Iyo Imana ishakira ibyiza umugaragu wayo, yihutisha kumugezaho ibihano ku isi, n'iyi Imana ishakira umugaragu wayo ibibi, amurekera ibyaha bye hanvuma akazabimuhanira ku muni w'imperuka"

- Ijambo rigira riti "Akanavuga amagambo yo mu gihe cy'ubujiji" buri magambo yose yakomotse mu gihe cy'ubujiji, nko gusenya amazu no kumena ibyombo no kwangiza ibiribwa n'ibindi nkabyo bikorwa na bamwe mu bantu mu gihe cy'ibyago.
- Ijambo rigira riti "Iyo Imana ishakira umugaragu wayo" ibibi ntabwo biri mu bushake bw'Imana ubwabyo, kubera ijamba ry'intumwa Muhamadi rigira riti "Ibibi ntabwo bituruka iwawe" Imana ibizana hashingiwe ku bugenge bwayo, icyo gihe rero ibyiza bibaho hashingiwe ku bugenge bw'Imana.
- Impamvu y'iyi Hadith ni uguhoza uwagezweho n'ibyago kugirango adahogora, kuko hari igihe byaba ari byiza kandi ibihano byo ku isi biroroshye kurusha iby'imperuka, bityo agomba gushimira Imana kuba itaramurindirije ibihano bye ku muni w'imperuka.

Gihamya ya gatanu:

Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Mu by'ukuri, ibihembo bihambye bijyana n'ibigeragezo bihambye, kandi iyo Imana ikunze abantu irabagerageza, bityo awakiriye neza ibigeragezo arishimirwa naho ubyakiriye nabi abirakariye nawe ararakirirwa" Yakiriwe na Tir'midhiy.

Inyungu dukuyemo:

1. Uko ibyago birushaho kuba bikaze no kwihangana k'umuntu kugakara ibihembo nabyo biba bihambaye.
2. Imana iyo ikunze abantu irabagerageza ibyo ibageneye byose hano ku isi no mu mategeko.
3. Guhamya urukundo n'uburakari no kwishima by'Imana Nyagasani, hamwe no kwitonda ntibigereranywe n'ibyi biremwa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat A Taghabun igira iti “Ndetse n'uwemeye Allah, (Allah) ayobora umutima we (mu kwemera nyako)”.

Icyamba kabiri: Ni uko ibi biri mu kwemera Imana (Kwihanganira amageno y'Imana).

Icyamba gatatu: Gusebanya mu miryango (aribyho kuwutesha agaciro ibyo biri mu buhakanyi butoya).

Icyamba kane: Isezerano ry'ibihano rikaze ku muntu ugerwaho n'ibyago akikubita ku matama, akaniciraho imyenda, akanavugaga amagambo yo mu gihe cy'ubujiji (Kuko intumwa Muhamadi yavuze ko atari kumwe nawe).

Icyamba gatanu: Ibimenyetso by'ubushake bw'Imana bw'ibyiza ku mugaragu wayo (Ni ukwihutisha ibihano bye ku isi).

Icyamba gatandatu: Ibimenyetso by'ubushake bw'Imana bw'ibibi ku mugaragu wayo (Imutegereza kuzamuhana ku muni w'imperuka).

Icyamba karindwi: Ikimenyetso cy'urukundo rw'Imana ku mugaragu wawo (Ni ukumugera).

Icyamba munani: Kirazira kurakara (kurakarira ibigeragezo umuntu yahawe).

Icyamba cyenda: Ibihembo byo kwakira neza ibigeragezo (Ni umugaragu kwishimira Imana).

[36] ISOMO KU IBYEREKEYE
GUKORERA IJISHO

Gihamya ya mbere kugeza ku iya gatatu:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Mu by'ukuri, njye ndi umuntu nkamwe. Nahishuriwe ko Imana yanyu ari Imana imwe rukumbi (Allah)".

[2] Invugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) "Imana yaravuze iti "Njyewe mpagije ababangikanyamana bakareka ibangikanya, bityo uzakora igikorwa abangikanyijemo n'ikindi kintu, murekera ibangikanyamana rye" Yakiriwe na Muslim.

[3] Invugo yaturutse kuri Abi Saidi ayikomoye ku intumwa Muhamadi yaravuze ati "Ese mbabwire ibyo ntinya cyane kuri mwe kurusha ibigeragezo bya Masihi Dajali? Baravuga bati: bitubwire yewe ntumwa y'Imana, aravuga ati "Ni ibangikanya ryihishe, aho umuntu ahaguruka agasenga isengesho rye akaritaka cyane kugira ngo abantu bamurebe" Yakiriwe na Ahmadi.

- Ijambo rigira riti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Mu by'ukuri, njye ndi umuntu" intumwa Muhamadi yategetswe kubwira abantu ko we ari umuntu, ibyo abishimangiza ijambo rigira riti "Nkamwe" itandukaniro rye nabandi ni uko we ahishurirwa, ibyo bikaba bisaba kumwumvira, ariko kumusenga byo ni ikizira.

- Ijambo rigira riti "Kuzahura na Nyagasani we" uguhura gushimishije kandi kwiza ku mwiheriko w'abemera, kuzaba gukubiyemo kuzabona Imana ku mperuka.

- Ijambo rigira riti "ajye akora ibikorwa byiza" abigamijemo ibihembo (kandi abikoze kubera Imana kandi akurikije intumwa Muhamadi".

- Ijambo rigira riti "Njyewe mpagije" hano harimo ibisobanuro bibiri:

1. Igikorwa cyose kirimo ugukorera ijisho kiba infabusa, kandi gukorera ijisho ni ikizira.

2. Kugaragaza ubukungu bw'Imana no kuba ukuri kwayo guhambaye, no kuba bitemewe k'umuntu n'mwe ko abangikanya Imana n'ikindi kintu.

- Ijambo rigira riti "Masihi Dajali" ni umuntu wapfuye ijisho ry'iburyo, akaba ari umuntu ukomoka kuri Adamu ariko w'umubeshyi.

**NI UKUBERA IKI INTUMWA MUHAMADI (AMAHORO Y'IMANA ABE KURI WE) YATINYE
KU BANTU BE GUKORERA IJISHO KURUSHA MASIHI DAJALI?**

1. Kubera ko ibigeragezo bya Dajali biragaragara, naho ibigeragezo byo gukorera ijisho birihishe, kandi kugira ngo umuntu areke gukorera ijisho biragoye cyane.

2. Ni uko ibigeragezo bya Dajali bizabaho gusa mu bihe bya nyuma, bitandukanye no gukorera ijisho ibigeragezo byabyo bibaho buri gihe.

IBANGIKANYAMANA RIRIMO IBICE BIBIRI:

1. Ibangikanyamana ryihishe: Ni ryarindi riri ku mutima nko gukorera ijisho, rikaba ryitwa ibangikanya ryo mu ibanga. 2. Ibangikanyamana rigaragara: Ni iriba rigizwe n'amagambo nko kurahira ikitari Imana, cyangwa ibikorwa nko kunamira utari Imana.

Ugukorera ijisho: Ni umuntu gukora igikorwa agamije ko abantu bamureba, cyangwa bamwumva, ibi bikaba ari imyitwarire y'indyarya.

Ugukorera ijisho byaboneka mu isengesho ubwaryo: Byangiza iryo sengesho.

Ugukorera ijisho bishobora kuza bitunguranye:
Hano harimo ibisobanuro

Ugukorera ijisho byaboneka mu isengesho rirangiye: icyo gihe ntacyo bitwara isengesho, usibye igihe harimo ubugome nko kuvuga no kubuza amahoro uwo umaze guha Swadaqa.

Nyiraryo kugerageza kurirwanya: Akora ibyo yategetswe, kandi icyo gihe isengesho riba ritunganyeye.

Gukora igikorwa kikajyanirana no gukorera ijisho: Hano harimo ibisobanuro:

Kuba intangiriro y'isengesho ifatanye n'impera yaryo: Nk'iswala, icyo gihe isengesho rirononekara.

Kuba intangiriro y'isengesho igafatanye n'impera yaryo: Nk'iswala,

NI UWUHE MUTI WAVURA GUKORERA IJISHO?

1. Gukuza Imana wiga Tawuhidi no kuyishyira mu bikorwa, kuko umuntu iyo akuza Imana ntivyita k'uwo ariwe wese.
2. Ntugamba kugera igikorwa ushaka gukora kubera gutinya gukorera ijisho, kuko Shitani iyo itagutuye mu gukorera ijisho ikuroha mu gutinya ikitari Imana.
3. Gusaba Imana. 4. Guhisha ibikorwa ukora utinya kugwa mu gukorera ijisho.
5. Gusura amarimbi mu buryo bwemewe n'amategeko kuko byibutsa umuntu imperuka, naho gukorera ijisho bituma umuntu yibanda ku iby'isi gusa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ugusobanura ayat yo muri Surat Al Kah'fi igira iti "Vuga (yewe Muhamadi) uti "Mu by'ukuri, nje ndi umuntu nkamwe. Nahishuriwe ko Imana yanyu ari Imana imwe rukumbi (Allah)".

Icyamba kabiri: Iki ni ikintu gihambaye mu kunona igikorwa cyiza igihe cyinjiyemo ikindi kintu gikorewe ikitari Imana.

Icyamba gatatu: Kuvuga impamvu itera ibyo, ariyo ubukungu bw'Imana bwuzuye.

Icyamba kane: Ni uko zimwe mu mpamvu, nuko Imana iruta ibigirwamana.

Icyamba gatanu: Kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaratinziye abasangirangendo be gukorera ijisho (ni ukuvuga ko abazaza nyuma yabo ho bihambaye).

Icyamba gatandatu: Intumwa Muhamadi yasobanuye ibyo, nko kuba umuntu yasenga isengesho akaritaka neza ngo bamurebe (uko ni nako bikorwa mu kuvuga).

[37] ISOMO RIVUGA KO ARI IBANGIKANYA UMUNTU GUKORA
IGIKORWA AGAMIJEMO INDONKE Z'ISI GUSA

- Iri somo ryaje kubera umuntu wakora igikorwa adashaka ko ashimirwa kandi adashaka gukorera ijisho, ahubwo asenga Imana atayibangikanya, ariko yishakira indonke z'isi, nk'amafaranga, umushahara, kugira ubuzima bwiza n'ibindi, we nyine agakora igikorwa agishakamo inyungu z'isi, yirengagije ibihembo byo ku mperuka.
- Ntabwo ari bibi umuntu kuba yasaba mu isengesho rye ngo Imana imuhe umutungo, ariko ntagomba gusenga kubera iyo mpamvu. Kuko ibyo ari urwego rwo hasi cyane, kuba umuntu yashaka indonke mu gikorwa cy'imperuka.
- **Icyitonderwa:** Bamwe mu bantu iyo bavugaga inyungu z'amasengesho, bazihinduramo inyungu z'isi gusa, kandi icyiza ni uko tutagira inyungu z'isi kuba arizo zigamijwe mu gikorwa gusa.
- Iri somo rirakomeye kurusha isomo ryo gukorera ijisho, kuko gukorera ijisho bishobora kuza bitunguranye mu iswala imwe gusa, naho gushakira inyungu z'isi mu gikorwa cy'imperuka ububi bwabyo bushobora no gutandukira bukagera no muyandi masengesho.

IBICE BY'ABANTU MURI IRI SOMO NI BITANU:

Ibi biremewe nk'umuntu ucuruza ngo azagure inzu.	Umuntu kuba ashaka indonke z'isi mu gikorwa cy'isi:
Ibi nabyo ni byiza nk'umuntu uHINGA ngo azatange Isadaqa.	Umuntu kuba ashaka indonke z'isi mu gikorwa cy'imperuka:
Uyu arahirwa uru nirwo rwego rwo hejuru.	Umuntu kuba ashaka ibihembo by'imperuka mu gikorwa cy'imperuka:
Ibi biremewe ariko imperuka ikaba ariyo yiganza, Imana iti "Nyagasani duhe ku isi ibyiza, no ku mperuka uzaduhe ibyiza"	Umuntu ushaka indonke z'isi n'imperuka ku gikorwa cy'imperuka:
Ibi ni ibangikanya ritoya, nk'umuntu usengeshabantu kubera umushahara.	Umuntu ushaka indonke z'isi mu gikorwa cy'imperuka:
- Ni gute umuntu yamenya ko igikorwa cye agishakamo indonke z'isi cyangwa imperuka? "Iyo ahawe arishima atahabwa akarakara". - Icyitonderwa: Bamwe mu bantu biyereza Imana mu bihe by'ibizamini, amanota yasohotse akareka amasengesho.	

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry’Imana rigira riti “Abashaka ubuzima bwo ku isi n’imitako yayo, tuzabahembera ibikorwa byabo byuzuye bakiyiriho”

Ibi ni umwihariko muri ayat iboneka muri Surat Is’rai “Ushaka umunezero wo ku isi utaramba, twihutira kuyimuheramo ibyo dushaka (kandi tukabiha) uwo dushaka. Nyuma y’ibyo, twamugeneye umuriro wa Jahanamu azinjiramo asuzuguritse (kandi) Byirukanywe(mu mpuhwe za Allah)”

Gihamya ya kabiri:

Mu bitabo bibiri by’ukuri, imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze iti “Yarahombye umugaragu w’idinari, yarahombye umugaragu w’idirihamu, yarahombye uwita k’uko agaragara, iyo agize icyo ahabwa aranezerwa, atahabwa akarakara, yarahombye kandi ibintu byaramuhindukanye, niyo ajombwe n’ihwa ntashobora kuryikura, arahirwa umuntu ufata imigozi y’ifarasi ye akajya kurwana mu nzira y’Imana, imisatsi idashokoje ibirenge byuzuye ivumbi, iyo ari k’uburinzi aba ari k’uburinzi, yaba ari ku mpera y’igitero akaba ari ku mpera, iyo asabye uruhushya ntaruhabwa, n’iyo akorewe ubuvugizi ntibwakirwa”

- Ijambo rigira riti “Yarahombye” ni igihombo gikabije “Umugaragu w’idinari” ni amafaranga akozwe muri Zahabu, yiswe umugaragu w’idirihamu, kubera ko arishishikariye nk’uko umugaragu ashishikarira Shebuja, mbere ryabaye ikintu cye cy’ibanze, aritusha kumvira Nyagasani we.
- Ijambo rigira riti “Idirihamu” ni amafaranga akozwe muri Feza. “Al Khamiswatu” na “Al Hamilatu” bisobanuye umuntu wita k’uko agaragara ndetse n’ibikoreshe bya.
- Ijambo rigira riti “Iyo ahawe arishima atahabwa akarakara” nta kimushimisha usibye amafaranga nta nikimurakaza usibye yo, ari nayo mpamvu yiswe umugaragu wayo.
- Ijambo rigira riti “Intakasa” ni ukuba ibintu byaramuhindukanye bikaba uko atabishakaga, kandi bikaba bitamworohye.
- Ijambo rigira riti “Niyo ajombwe n’ihwa ntabasha kuryikura” kubera kutabyitaho. Izi nteruro uko ari eshatu birashoboka kuba zitanga inkuru cyangwa zitaba ari ubusabe asabirwa.
- Ijambo rigira riti “Twuubaa” azamererwa neza uyu muntu, banavugako iri jambo risobanuye igiti kiri mu ijuru, ariko imvugo ya mbere niyo iri rusange.
- Ijambo rigira riti “Mu nzira y’Imana” kugira ngo byemerwe nuko arwana kugira ngo ijamba ry’Imana ariryo rijya hejuru, ntabe arwanira ubwoko cyangwa ibindi.
- Ijambo rigira riti “Umutwe udashokoje” kubera ivumbi ryo kurwana mu nzira y’Imana uwo muntu akaba atitaye kuko ameze ndetse no kumubiri we kuva uko ameze bituruka ku kumvira Imana, n’ibirenge bya byuzuye ivumbi kubera kujya mu nzira y’Imana, ibyo byose bikaba byaturutse ku masengesho, igihe nta guhatiririza birimo arabihemberwa nk’ijamba ry’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) rigira riti “Ndahiyeko umwuka uva mu kanwa k’umuntu wasibye...”

- Ijambo rigira riti “Umurundi” ni ukuba ku mpera y’igitero, izi nteruro ebyiri zifite ibisobanuro bibiri iyi Hadith yajyana nabyo:

1. Kuba uyu muntu aho yashyirwa hose mu gitero ntacyo bimutwaye, ntasaba urwego rwo hejuru nko kuba k’umurongo w’imbere mu ngabo.

2. Yaba k’uburizi akora ibyo ategetswe ndetse niyo yaba ku mpero y’igitero abikora neza.

- Ijambo rigira riti “N’iyo asabye uruhushya” nta cyubahiro afite nta n’urwego rwisumbuye afite mu bantu, ariko arufite ku Mana Nyagasani.

- Gihamya nuko mu bantu harimo abasenga isi, akababazwa nayo, Hadith yagabanyijemo abantu ibice:

1. Ni umuntu adafite ikindi kimushishikaje usibye isi gusa, byaba kubona amafaranga cyangwa kuba agaragara neza, isi ikaba ariyo yatwaye umutima we maze imubuza gusingiza Imana no kuyisenga, maze ibintu bikamuhindukana ntanabashe kwikemurira akabazo na gato.

2. Umuntu ushishikajwe n’imperuka, bityo agakora ibigoranye byo mu rwego rwo hejuru aribyo kurwana mu nzira y’Imana, hamwe n’ibyo agakora ibyo asabwa mu buryo bwose icyo agamije ari ibyiza kandi akavugira abantu.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni umuntu gashaka indonke z’isi mu bikorwa by’imperuka.

Icyamba kabiri: Gusobanura ayat yo muri Surat Hudh igira iti “Abashaka ubuzima bwo ku isi n’imitako yayo, tuzabahemba ibikorwa byabo byuzuye bakiyiraho”.

Icyamba gatatu: Kwita umuyisumu umugaragu w’idinari n’idirihamu no gushishikazwa n’uko agaragara.

Icyamba kane: Igisobanuro cy’ibyo nuko iyo agize icyo ahabwa arishima atagira icyo ahabwa akarakara.

Icyamba gatanu: Ijambo rigira riti “Taisa wa intakasa” birashoboka ko iyi mvugo yaba ari inkuru intumwa yatangaga cyangwa ikaba ari ubusabe yasabiraga uyu muntu.

Icyamba gatandatu: Ijambo rigira riti “Niyo ajombwe n’ihwa ntabasha kuryikura” iyi mvugo yaba ari inkuru intumwa yatangaga cyangwa ikaba ari ubusabe yasabiraga uyu muntu.

Icyamba karindwi: Kuvuga neza umuntu urwana mu nzira y’Imana urangwa na buriya bisingizo (uwo niwe ukwiye kuvugwa neza ntabwo ari abiruka inyuma y’amadinari n’amadirihamu ndetse nabaharanira kugaragara neza no kuba mu nzego zo hejuru.

[38] ISOMO RIVUGA KO UZUMVIRA ABAMENYI N'ABAYOBOZI MU KUZIRIRIZA IBYO IMANA YAZIRUYE CYANGWA KUZIRURA IBYO IMANA YAZIRIRIJE UWO AZABA ABAGIZE IBIGIRWAMANA BISENGWA MU CYIMBO CY'IMANA

UBURYO BUTANDUKANYE BWO KUMVURA ABAMENYI CYANGWA ABAYOBOZI MU KWIGOMEKA KU IMANA NYAGASANI:

Kuba ari ubuhakanyi bukuru:

Ni ukubakurikira wishimiye ibyo bavuga, ubishyira imbere, wanga amategeko y'Imana, kandi buri wese wanga ibyamanuwe n'Imana aba ari umuhakanyi, nko kuba wakwemera amategeko yabo angana n'ayi Mana cyangwa se aruta ay'Imana.

Kuba ari ubuhakanyi butoya n'ishyano rihambaye rishobora kuroha umuntu mu buhakanyi bukuru:

Ni ukubakurikira yishimiye amategeko yabo azi neza ko ariyo akwiye kandi asobanutse ku bantu ndetse no ku bihugu kuruta ayandi, ariko kubera amarangamutima ye akayakurikira nko kuba ashaka kwibonera akazi, ayo mategeko aramutse ayakoresheje mu kunyanganya umuyisumu ukuri kwe aba amuhuguje.

Hari ibisobanuro nko kuba yabakurikira mu bujiji akeka ko ayo mategeko ari ay'Imana:

1. Kuba byamushobokera we ubwe kumenya ukuri, icyo gihe aba yararangaye kandi atarabihaye agaciro icyo gihe abona ibyaha.
2. Kuba atari umumenyi kandi atashobora kwiga akabakurikira buhumyi yibaza ko ibyo ariko kuri, icyo gihe nta cyaha kuri we.

Gihamba ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ibum Abasi yaravuze ati "Igihe kiregereje ko mumanukirwa n'amabuye aturutse mu kirere, kuko nduvuga nti: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze namwe mukambwira muti Abubakar na Umar baravuze!"

[2] Ahmad mwene Hambali yaravuze ati "Ntangazwa n'abantu bamenye ko urushorerane rya Hadith runaka ari ukuri, maze bakagendera ku gitekerezo cya Suf'yani, kandi Imana Nyagasani yaravuze iti "Bityo, abigomeka ku mategeko yayo (Intumwa) bajye bitwararika batazavaho bakagerwaho n'ikigeragezo cyangwa bakagerwaho n'ibihano bibabaza" ese muzi ibigeragezo ibyo aribyo? Ibigeragezo ni ibangikanya, wenda uwakwanga amwe mu magambo y'intumwa mu mutima we hajyamo uburyarya maze akarimbuka".

- Ijambo rigira riti "Abubakar na Umar baravuze" nta mvugo nimwe izwi igaragaza ko Abubakar na Umar baciye ukubiri n'amagambo y'intumwa bagakoresha ibitekerezo byabo.

- Ijambo rigira riti "abigomeka ku mategeko yayo" ni ukuyirengagiza no kutayaha agaciro.

KUBYEREKEYE GUKURIKIRA ABANTU HARI IMVUGO
ESHATU Z'ABAMENYI:

**Gukurikira
by'itegeko:**

Kuko ijitihadi
yafunzwe nyuma yo
gupfa cy'aba
Imamu bane.

**Gukurikira
bibujijwe**

burundu: Kuko
harimo kwemera
amagambo
y'umuntu
bitemewe
kwemera

**Gukurikira byemewe (ari nayo mvugo
y'ukuri):**

Mu gihe cy'amaburakindi no
kuba umuntu atabasha kumenya ubwe
amategeko maze agakurikira uwo
yizeye ho idini n'ubumenyi akagendera
ku magambo ye mu bibazo byose kandi
ntagendere ku mpushya zatanze.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Idiyu mwene Hatimi, ivuga ko yumvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) asoma iyi ayat "Bagize abamenyi babo n'abihayimana muri bo, ibigirwamana mu cyimbo cy'Imana" ndavuga nti: Twebwe ntabwo tubasenga, maze aravuga ati "Ese ntibaziririza ibyo Imana yaziruye namwe mukabiziririza, bakazirura ibyo Imana yaziririje namwe mukabizirura?" ndavuga nti: Nibyo turabikora, aravuga ati "uko niko kubasenga" Yakiriwe na Ahmad na Tir'midhiy avuga ko ari nziza.

- Ijambo rigira riti "Abamenyi babo" ni umumenyi ufite ubumenyi bwinshi "Abihayimana" ni umuntu usenga cyane utita ku by'isi.
- Ijambo rigira riti "Twabwe ntabwo tubasenga" ntabwo tububamira cyangwa tubunamira, ntutubabagira, nta nubwo tubakoreraho umuhigo, ariko intumwa yamusobanuriye ko kubasenga ari ukubumvira, ugusenga kwihariye.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gusobanura ayat yo muri Surat Nuur igira iti "Bityo, abigomeka ku mategeko yayo (Intumwa) bajye bitwararika batazavaho bakagerwaho n'ikigeragezo cyangwa bakagerwaho n'ibihano bibabaza"

Icyamba kabiri: Gusobanura ayat yo muri Surat Tawubat igira iti "Bagize abamenyi babo n'abihayimana muri bo, ibigirwamana mu cyimbo cy'Imana".

Icyamba gatatu: Kumenya igisobanuro cy'isengesho nyakuri Idiyu yahakanye (Kubasenga mu kubumvira).

Icyamba kane: Kuba Ibun Abasi yatanze urugero kuri Abubakar na Umar, na Ahmad agatanga urugero kuri Suf'yani.

Icyamba gatanu: Kuba ibintu byarahindutse bikagera aho, abenshi mu bantu batangira gusenga abihayimana bakabona ko aricyo gikorwa kiruta ibindi bakabyita Wilayat, naho abasenga abamenyi ni ubumenyi na Fiqihi, hanyuma ibintu biza guhinduka kugeza ubwo basigara basenga n'abatari abakiranutsi, gusenga mu gisobanuro cya kabiri biba mu bantu binjiji (Ni ngombwa kuri twe kuba maso no kumenya ko amategeko y'Imana agomba kurindwa no kubungabungwa nti hagire uwumvirwa mukuzirura ibyo Imana yaziririje cyangwa kuziririza ibyo yaziruye na rimwe.

[39] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE NTIWAMENYE (YEWE MUHAMADI) BABANDI BAVUGA KO BEMEYE IBYO WAHISHURIWE NDETSE N'IBYAHISHUWE MBERE Yawe, BAGASHAKA KO BAKIRANURWA N'ANDI MATEGEKO ATARI AYA ALLAH, KANDI BARATEGETSWE KUYAHAKANA? NYAMARA SHITANI ISHAKA KUBAYOBYA BIKABIJE"

- Iri somo rifitanye isano ikomeye n'irya ribanjirije, kuko iryaribanjirije harimo itegeko ry'umuntu wumvira abamenyi n'abayobozi mu kuzirura ibyo Imana yaziririje cyangwa kuziririza ibyo yaziruye, iri somo naryo harimo guhakanira umuntu wese ushaka gutegekwa n'amategeko atari ay'Imana.
- Ijambo rigira riti "Ese ntiwamenye (yewe muhamadi)" ikibazo cyumvikana mo kirashimangira kinatangirira imiterere yabo, ariko ubwirwa akaba ari intumwa Muhamadi.
- Ijambo rigira riti "babandi bavuga ko" ntabwo Imana yavuze iti "Babandi bemeye" kuko ntabwo bemeye, ahubwo babivuga ariko babeshya.
- Ijambo rigira riti "Nyamara Shitani ishaka" ni amashitani yose yaba ay'abantu cyangwa ay'amajini.
- Ijambo rigira riti "kubayobya bikabije" kubatura mu buyobe buri kure cyane y'ukuri ariko ikabikora mu byiciro.
- Ijambo rigira riti "Ubona indyarya" iyi mvugo igaragaje mu mwanya wari uwo kutagaragaza kubera inyungu eshatu:
 1. Ni uko bariya bantu bavugaga ko bemera ari indyarya.
 2. Nuko ibi nta wundi ubikora utari indyarya, kuko umwemera nyakuri ni ngombwa ko yumvira nta kimutangira.
 3. icyitonderwa: Kuko amagambo iyo yaje ari umujyho umwe hari igihe atakwitabwaho, ariko iyo aje mu mvugo itandukanye aritonderwa.
- Sheikhul Islam (Imana imugirire impuhwe) yaravuze ati "Iyi ayat ijyanye neza neza n'abantu bahindagura Qor'an bakanayisobanura uko itari cyane cyane ku ibisingizo by'Imana kuko bavuga ko bemera Imana n'intumwa yayo, ariko babwirwa bati: Nimugane ibyo Imana yahishuye ndetse munagane intumwa, bagatera umugongo, kandi bakanabuzza abantu kuyoboka bavuga bati: Turajya kwa kanaka na kanaka, hagira ubatangira bakavuga bati: icyo dushaka ni ibyiza no kugera ku ukuri, kandi tugomba guhuza za Gihamya z'ubwenge na Gihamya z'inyandiko.

Gihamya ya kabiri kugeza ku iya kane:

- [2]** Ijambo ry'Imana rigira riti "N'iyu babwiye bati "Ntimugakore ubwangizi ku isi", baravugaga bati "Ahubwo ni twe dukora ibitunganye".
- [3]** Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi ntimugakore ubwangizi ku isi nyuma y'uko itunganyijwe".
- [4]** Ijambo ry'Imana rigira riti "Nonese barashaka amategeko yo mu bihe by'ubujiji?"

- Ijambo rigira riti “N’iyo babwiwe bati “Ntimugakore ubwangizi ku isi” gukora ubwangizi ku isi birimo ubwoko bubiri:

1. Ubwangizi bugaragara kandi bufatika: Nko gusenya inyubako no kwangiza imihanda.

2. Ubwangizi budafatika: Nko gukora ibyaha, ubu nibwo bwangizi bukuru ku isi.

- Ijambo rigira riti “Ahubwo ni twe dukora ibitunganye” ibi ni ukubeshya kurenze ukundi, kuko Imana ishobora kubagota bihambaye, bariya bakora ubwangizi ku isi bakavuga ko barimo gutunganya abo nibo bononnyi b’ukuri baruta abandi.

- Ijambo rigira riti “Nyuma y’uko itunganyijwe” n’abantu beza, bimwe mubyo abo bantu bonona isi bakora ni ugukumira ivugabutumwa ry’abamenyi, n’ivugabutumwa rishingiye k’uburyo ryakorwaga n’abatubanjirije, ndetse n’abategekesha amategeko y’idini.

- Ijambo rigira riti “Nonese barashaka amategeko yo mu bihe by’ubujiji?” iki kibazo kirumvikanamo gucyaha, bivuga ngo ubu nta kindi bashaka kitari amategeko y’ubujiji?

Ubujiji burimo ibisobanuro bibiri:

-Igihe cya mbere y’ubutumwa bwa Islam.

- Ibintu bishingira k’ubujiji.

- Ijambo rigira riti “Ese ni nde wakiranura neza kurusha Allah” nta numwe warusha Imana amategeko meza.

Gihamya ya gatanu:

Imvugo yaturutse kuri Abdullah mwene Umari, intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Ntabwo umwe muri mwe azaba umwemera atarakunda ibyo nazanye” Nawawiy yaravuze ati (Hadith ni ukuri twayakiriye mu gitabo cya Hujat k’urushorerane rw’ukuri).

Gihamya ya gatandatu:

Shaabiyu yaravuze ati: Hari ubushyamirane hagati y’umwe mu bantu b’indyarya n’umuyahudi, umuyahudi aravuga ati: Tujye kwa Muhamadi adukiranure, yarazi ko atajya yakira ruswa, indyarya iravuga iti: Tujye mu bayahudi badukiranure, kuko yari aziko bafata ruswa, nuko bemeranywa ko baja k’umupfumu wa Juhayinat akabakiranura, nuko hamanuka ayat igira iti “Ese ntiwamenye (yewe muhamadi) babandi bavuga ko bemeye ibyo wahishuriwe ndetse n’ibyahishuwe mbere yawe” Banavuga ko yamanukiye ku bantu babiri bari bashyamiranye, umwe muribo aravuga ati: Tubijyane ku intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha), undi aravuga ati: Tujye kwa Kaabu mwene Al Ashiraf adukiranure, hanyuma baja kwa Umari, umwe muri bo amubwira uko byagenze, nuko abwira uwanze kujya gukiranurwa n’intumwa Muhamadi ati: Koko niko byagenze? Aravuga ati: Yego, maze Umar amukubita umuhoro aramwica.

- Ijambo rigira riti “Ntabwo ari umwemera” nta kwemera kuzuye afite, usibye igihe nta kwemera yaba afite burundu icyo gihe nibyo byaba bisobanuye ko nta kwemera afite burundu.
- Iyi Hadith abamenyi benshi bavuga ko atari ukuri, ariko ibikubiyemo ari ukuri.
- Ijambo rigira riti “mu bantu b’indyarya” ni babandi bagaragaza ko ari abayislamu ariko bahishe ubuhakanyi.
- Ijambo rigira riti “Abayahudi” ni babandi bavuga ko bakurikira idini ya Mussa maze biyita batyo:
 1. Kuko bo bavuze bati “Mu by’ukuri, twe turakuyobotse” bisobanuye ngo turagarutse.
 2. Cyangwa bitirirwa ise wabo Yahudha.
- Ijambo rigira riti “Tujye kwa Muhamadi” ntabwo yamuvuze yongeyeho intumwa, kuko bo batemera intumwa Muhamadi.
- Ijambo rigira riti “Ruswa” ni umutungo wishyurwa kugira ngo ubashe kugera ku kintu runaka.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icy a mbere: Gusobanura ayat yo muri Surat Nisau, n’ibiyirimo byose bifasha gusobanukirwa Twaghut “Ese ntiwamenye (yewe muhamadi) babandi bavuga ko bemeye ibyo wahishuriwe ndetse n’ibyahishuwe mbere yawe”.

Icy a kabiri: Gusobanura ayat yo muri Surat Al Baqarat, igira iti “N’iyo babwiwe bati “Ntimugakore ubwangizi ku isi”. (Harimo gihamya igaragaza ko uburyarya ari ubwononnyi ku isi, kubera ko biri mu njyana y’indyarya, kandi ubwononnyi bukubiyemo ibyaha byose).

Icy a gatatu: Gusobanura ayat yo muri Surat Al A’araf igira iti “Kandi ntimugakore ubwangizi ku isi nyuma y’uko itunganyijwe”.

Icy a kane: Gusobanura ayat igira iti “Nonese barashaka amategeko yo mu bihe by’ubujiji?” (Jahiliyat ni buri kintu cyose kinyuranyije n’amategeko y’idini, byitiriwe ubujiji kubera kubyangisha abantu no kugaragaza ububi bwabyo, no kuba ikintu cyubakiye k’ubujiji).

Icy a gatanu: Ni amagambo ya Shaabiyu ku impamvu yatumye ayat imanuka.

Icy a gatandatu: Gusobanura ukwemera nyako ndetse n’ukw’ibinyoma, ukwemera nyako kugendana no kumvura kuzuye no kwemera no kuva ku izima ku mategeko y’Imana n’ayi ntumwa yayo, naho ukwemera kw’ikinyoma gutandukanye n’ibyo.

Icy a karindwi: Inkuru ya Umari hamwe n’indyarya.

Icy a munani: Kuba ukwemera kutagirwa n’umuntu uwo ariwe wese adakurikiye ibyo intumwa Muhamadi yazanye.

IKIZAMINI KU GICE CYA KARINDWI (AMASOMO 9)

IKIBAZO CYA MBERE: Shyira ikimenyetso (☒) mu mwanya ukwiye cyangwa wuzuze interuro:

1. Isomo rya mbere mu gice cya karindwi ni isomo ryerekeranye n'urukundo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
2. Bamwe mu basenga bakuzi kandi bagakunda zimwe mu imva cyangwa abantu beza urukundo nk'urwo bakunda Imana cyangwa rurushijeho: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
3. Umutima uramutse utarimo na gato urukundo rw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) (Kuba ari ukwemera guke ☐ Nta kwemera na guke aba afite ☐.
4. Ni ngombwa gukunda intumwa Muhamadi urukundo ruruta uwo ukunda umwana wawe, umubyeyi wawe ndetse n'abantu bose: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
5. Zi mwe mu mpamvu zituma umuntu yumva uburyohe bwo kwemera ni ukugunda kubera Imana ☐ ni ukugunda kubera umuryango ☐.
6. Uguhakana kuvugwa kwerekezwa ku kwanga cyangwa ku.....cyangwa ku.....
7. Ijambo rya ahalu Sunat rivuga ko inyandiko zose zisezeranya ibihano ko zigomba.....
Ese bisobanuye ko twaba tutazi igisobanuro cyaryo? Nibyo ☐ Sibyo ☐.
8. Umuntu ubona ko abayahudi n'abakirisitu bari ku idini ishimishijwe cyangwa yemewe ku Imana nyuma yo gutumwa kw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) aba avuye mu buyisumu uhakana Qor'an: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
9. Umuyisumu ntabwo arimanganya umuhakanyi amugira inama akamusobanurira ko ari mu buyobe ibyo arimo bitandukanye nibyo Mussa na Yesu bategetse: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
10. Bamwe mu banzi b'Imana kubanga ntibisobanuye ko tutagomba kuzuzwa amasezerano twagiranye nabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
11. Uwavuze ati: (Iyo mbonye umukirisitu nfunga amaso nanga kureba n'amaso yanjye umwanzi w'Imana) ni Imamu Ahmad ☐ Ni Sheikhul Islam Ibun Tayimiyat ☐.
12. Uwavuze ati (Umwemera utinye Imana aba ari umunzi magara w'Imana) ni Ibun Tayimiyat ☐ Ni Ibunil Qayim ☐.
13. Urukundo rusange ruturuka ku Imana ruja ku bagaragu bayo, rukusanyije abemera n'abahakanyi n'ibiremwa byose: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
14. Umuntu aramutse asenga agasiba ariko akagirana ubucuti n'abantu b'Imana uwo ntashobora kubona ubucuti bw'Imana: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
15. Umwanditsi yazanye isomo ryo gukunda nyuma y'isomo ryo gutinya, kubera ko amasengesho yose yibanda kuri ibi byombi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
16. Abantu kuberekeye gutinya Imana barimo ibice bibiri ndetse n'icyo hagati: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
17. Gutinya biringaniye ni kwakundi kugarura umuntu agiye gukora ibyaziririjwe gusa, iyo birenze aho bikugeza mu gutakaza icyizere ku impuhwe z'Imana: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
18. Buri wese ushyigikira ibibi n'ibiteye isoni uwo aba ari umukunzi wa Shitani: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
19. Umuntu utinye Imana utinywa na buri kintu cyose, naho udatinye Imana imutinyura buri kintu cyose, n'utinye ikitari Imana uwo atinye buri kintu cyose: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
20. Ikigamijwe mu kwita ku imisigiti ni ukuyitaho: mu bigaragara ☐ mu ibitaragara ☐ byombi ☐.
21. Imana yegeranyije ukuyemera no kwemera umunsi w'imperuka kenshi kuko bifatwa nko kumvira: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
22. Ni kuki dukunda intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha)?
1.....2.....3.....4.....
23. Gukunda intumwa nyuma yo gupfa kwayo ni: 1.....2.....
24. (Guhozahoh amasengesho) ikigamijwe ni uguhozahoh: Ibyategetswe ☐ Ibyiza ☐ byimbi ☐.
25. Kwiringira Imana ni igice cy'idini: Nibyo ☐ Sibyo ☐, bireme kuba wavugaga uti: Ndagwiririyeye ☐ Umwagararire ☐ Niringiye Imana hanyuma nawe ☐ byose ibyavuzwe usibye icya mbere gusa ☐.
26. Kwiringira Imana ni.....bigabanyijemo ibice (3 ☐, 4 ☐, 5 ☐).
27. Kwiringira abapfuye mu bantu babakiranutse ndetse n'abadahari ni ibangikanya: rikuru ☐ ritoya ☐.
28. Umuntu kwiringira undi kwiringira kwa nyako ku mafunguro ye n'imibereho ye: Ni ukuri ☐ Ni ibangikanya ritoya ☐.
29. Intumwa Muhamadi niwe shebuja wa abiringira Imana bose, ariko hamwe nibyo (yagerwagaho n'ibigeragezo ☐ Ntibyamugeragaho ☐ Ntiyagerwagaho n'ibibi kuko Imana yari imuhagije ☐ Byamugeragaho ☐.
30. Ni ibiki umuntu avugaga mu gihe cy'amakuba?.....

31. Ibun Abasi (Imana imwishimire) ni umwe mubafataga inkuru z'abayisiraheri (Yarazifataga ☐ Yangaga kuzifata ☐.
32. Umuntu utakaza icyizere ku impuhwe z'Imana: Ni uwayobye ☐ Udafite umuyoboro ☐ Uwarindagiye utabi ibyo Imana yamutegetse ☐ byose hamwe ☐.
33. Gutekana ku bihano by'Imana bijyana no (gutinya ☐ No kwiringira ☐) naho gutakaza icyizere ku impuhwe z'Imana bikajyanirana no (gutinya ☐ ndetse no kwiringira ☐.
34. Ibyaha bikuru (Birabazwe ☐ Birazwi ☐) kandi byose biri ku rwego rumwe (Nibyo ☐ Sibyo ☐) n'ibangikanya ritoya rirabiruta (Nibyo ☐ Sibyo ☐) n'itegeko ry'umuntu ukora ibyaha bikuru aba ari umwemera w'ukwemera gucagase ☐ umwemera ku kwemera kwe umwononnyi kubera icyaha cye gikuru ☐, umwemera ☐ umuhakanyi ☐, icya mbere n'icya kabiri ☐). N'ukora ibyaha bikuru (arakundwa ☐ arangwa ☐, akundwa kubera ukwemera afite akanangwa kubera ibyaha bikuru akora ☐). Ese ibyaha bikuru bishobora gukurwaho n'ibikorwa byiza? (Nibyo ☐ Sibyo ☐). Ese ukora ibyaha bikuru igihe abikora wakwicarana nawe? (Nibyo ☐ Sibyo ☐). Ukwicuza kuremerwa kuri bimwe mu byaha bikuru (Nibyo ☐ Sibyo ☐.
35. Ibice bigize ukwihangana 3 ☐ 4 ☐, 5 ☐, n'ibimenyetso biranga kuba umuntu akundwa n'Imana ni ibigeragezo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
36. Urwego rwo hejuru mu nzego zo kwihangana ni ukwihanganira kureka ibyaha: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
37. Inyungu yo gufata isomo ryo kwihangana ni ugusoma ubusabe bwo kwihangana igihe wagize ibyago ndetse no kuwahuye n'ibyago: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
38. Ni ngombwa ko iyo umuyisumu aranzwe n'ibintu bibiri by'ubuhakanyi aba ari umuhakanyi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
39. Ntabwo ari ngombwa kuba umuhakanyi afite ibintu bibiri mu bintu byo kwemera nko kugira isoni, ko agomba kuba ari umwemera: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
40. Kuba ijambo (ubuhakanyi) ryaje ari rusange risobanura kuva mu buyisumu: (Nibyo ☐ Sibyo ☐.
41. Abantu igihe cy'ibyago barimo inzego: 3 ☐ 4 ☐, 5 ☐.
42. Kurakarira igeno bitera ubuhakanyi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
43. Kurakarira igeno biba ku mutima k'ururimi no kubihimba by'umubiri: ☐ ku rurimi no ku bihimba by'umubiri ☐.
44. Itandukaniro riri hagati yo kwihangana no kunyurwa n'itegeko n'uburemere bw'ibyago: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
45. Hari igihe ukwemera k'umuntu kwiyongera kubera ibyago: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
46. Imana ishaka ikibi kubera impamvu, kikaba ari icyiza kubera ubugenge bugikubiyemo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
47. Umunsi w'imperuka wiswe umunsi w'igihagararo kubera kuzahaguruka: abantu bava mu mva zabo ☐ abahamya ☐, ubutabera ☐ byose ☐.
48. Kwihutishiriza umuntu ibihano hano ku isi ni byiza kuruta kubimurindiriza ku imperuka: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
49. Igihembo cy'ihwa rijombye umuntu, kingana n'igihembo cy'urugingo rwavunitse: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
50. Ni ngombwa kuri buri gisingizo: kugihamya ☐ kwirinda kugisanisha n'icyi biremwa ☐, byose hamwe ☐.
51. Gusebanya mu miryango: Ni ukuyitesha agaciro ☐ kuyihakana ☐, byose hamwe ☐.
52. Gukorera ijisho ni ibangikanya: ritoya ☐. Ibangikanya ritoya rishobora kugeza ku rikuru, kandi gukorera ijisho k'umuntu wakoze igikorwa ngo abantu bamurebe, bitandukanye n'uwakoze igikorwa ngo abantu bacyumve: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
53. Zimwe mu nzira zo kuvura gukorera ijisho, ni ukwibuka urupfu n'ububabare bwawo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
54. Umuntu kwishimira ko abantu bamenye amasengesho ye: Ni ugukorera ijisho ☐ Ntabwo ari ugukorera ijisho ☐.
55. Umuntu kwishimira ko yumvira Imana: Ni ugukorera ijisho ☐ Si ugukorera ijisho ☐.
56. Umuntu utanze amaturo kubera Imana, hanyuma Imana igashyira mu mitima y'abemera kumukunda no kumuvuga neza: afatwa nk'ukorera ijisho ☐ afatwa nk'ukorera kubera Imana ☐.
57. Umuntu atanze isadaka kugira ngo umutungo we wiyongere, agamije: Indonke z'isi mu gikorwa cy'imperuka ☐ N'imperuka ku nyungu yayo ☐.
58. Umuyisumu aramutse atinye kugwa mu gukorera ijisho, agomba kureka amasengesho: Biremewe ☐ Ni ibangikanya ritoya ☐.
59. Umuntu wiswe umugaragu w'idinari: Kubera kurisenga ☐ Kuryishimira no kurakazwa naryo ni kimwe no kurisenga ☐.
60. Ijambo "Twuuba" risobanuye: Uburyo bwiza umuntu aba arimo ☐ Igiti cyo mu ijuru ☐.
61. Isomo ryigisha ku umuntu ukora igikorwa cye cy'isi, rikaze kuruta isomo ryo gukorera ijisho: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
62. Ibyo umwe mubashyamiranye aha umucamanza: Ni intashyo ☐ ruswa ☐, byose hamwe ☐.
63. Nta tandukaniro riri hagati yo gukorera ijisho mu ijambo (La ilaha ila llah) no gukorera ijisho mu isadaka: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
64. Dir'hamu ni amafaranga akozwe muri: Zahabu ☐ Feza ☐.

65. Umuntu ukwiye kuvugwa neza ni abakungu n'abantu bo mu nzego zo hejuru: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
66. Umuntu amenyekana ko agamije indonke z'isi, igihe iyo agize icyo ahabwa arishima atagira icyo ahabwa akarakara: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
67. Abamenyi ni babandi (Bashinzwe gushyiraho agahato no gushyira mu bikorwa ☐ Abashinzwe kuyobora abantu no kubigisha ☐) naho abayobozi ni aba kabiri.
68. Ntabwo bizwi kuri Abubakar na Umar ko baba baranyuranyije n'inyandiko ku ibitekerezo byabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
69. Ibice byo kumvira abayobozi n'abamenyi mu kwigomeka ku Imana: 1-itegeko ryabyo.....2-
3-Ni tegeko ryabyo.....
70. Gukurikira buhumyi no gutsimbarara kuri Madhehebu: Ni byiza ☐ Ni bibi ☐.
71. Umupadiri ni (umuntu ufite ubumenyi byinshi ☐ Usenga cyane utitaye ku iby'isi ☐).
72. Muri Hadith ya Idiyu (Imana imwishimire) yatangiriye kukuziririza ibiziruye, kuko aribyo bihambaye kurusha kuzirura ibyazirirjwe, kandi byombi byarazirirjwe: Nibyo ☐ Sibyo ☐, no gukurikira abamenyi n'abayobozi mu (kunyuranya ☐ Guhuza nabo ☐, byose ☐) amategeko y'Imana kubagira ibigirwamana.
73. Buri wese wanga ibyahishuwe n'Imana aba ari umuhakanyi: Ubuhakanyi bukuru ☐ Ubuhakanyi butoya ☐.
74. Kwemera ko amategeko atari ayo Imana yamanuye yemewe ni ubuhakanyi: Ubuhakanyi bukuru ☐ Ubuhakanyi butoya ☐.
75. Kwemera ko amategeko y'utari Imana ari kimwe n'ayi Mana cyangwa se aruta ay'Imana ni ubuhakanyi: Ubuhakanyi bukuru ☐ Ubuhakanyi butoya ☐.
76. Kwemera ko amategeko y'Imana ariyo mategeko meza ariko kubera ishyari afitiye uburanirwa rituma ajya gukiranurwa n'amategeko ataramanuwe n'Imana uwo aba ari: Umuhakanyi ☐ Umunyamahugu ☐, Umwononnyi ☐.
77. Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi Shitani ishaka" ni buri Shitani yose: Mu abantu ☐ Mu majini ☐, Byose hamwe ☐.
78. Bavuga ko: Bemeye kandi babeshya ☐ Ibikorwa byabo bivuguruzwa amagambo yabo ☐, Byose hamwe ☐.
79. Ibyago mu rwego rw'amategeko y'idini ☐ mu iby'isi ☐, byose hamwe ☐.
80. Umuntu udakurikiza amategeko y'Imana nay'intumwa yayo ahubwo anakumira abantu kuyayoboka: Umwemera ☐ Indyarya ☐.
81. Ubwononnyi buruta ubundi ku isi ni ubwononnyi: Bugaragara ☐ Ubutagaragara ☐.
82. Konona nyuma yo gutunganya birahambaye kandi birakaze kuruta kuba umuntu yakonona mbere yo gutunganya, n'ubwo igikenewe ari ugutunganya nyuma yo konona: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
83. Igihe cy'ubujiji ni: Mbere y'ubutumwa ☐ Sibyo ☐.
84. Ruswa yaraziririjwe nubwo yaba iri bukuzeze k'ukuri kwawe wabujijwe cyangwa yamukingira ikitari kiza: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

**ICYA MUNANI: TAWUHIDU Y'AMAZINA Y'IMANA N'IBISINGIZO
BYABO (ISOMO 1)**

**[40] ISOMO K'UMUNTU UGIZE ICYO AHAKANA MU MAZINA
Y'IMANA N'IBISINGIZO BYAYO**

**KWAMAGANA NI UKWANGA, NO KWANGA BIRIMO
IBICE BIBIRI:**

Kwanga kubera ibindi bisobanuro ufite: Umuntu nk'uyu ntaba abyanze ariko abiha ibindi bisobanuro binyuranye:

Ibisobanuro bifite uburyo mu rurimi rw'icyarabu, umuntu nk'uyu ntabwo aba ahakanye ariko aba ari ahantu hakaze, tumusubiza tugira tuti:

Nk'umuntu uvuga ku ijambo ry'Imana rigira riti "Ahubwo amaboko ye ararambuye" ikigamijwe ku amaboko hano ni inema, uyu ntaba ari umuhakanyi, kuko ukuboko mu rurimi rw'icyarabu hari igihe kuvugwa hagamijwe inema, ariko umuntu nk'uyu tumusubiza tugira tuti:

Ibisobanuro bidafite uburyo mu rurimi rw'icyarabu, umuntu nk'uyu aba ahakanye:

Nk'umuntu uvuga ko ukuboko ari ibirere, umuntu nk'uyu aba ahakanye kuko igisobanuro atanze nta buryo gifite mu rurimi rw'icyarabu nta naho gihuriye n'amategeko y'idini, umuntu nk'uyu aba yanze kandi ahakanye.

**Kwanga byo guhakana
(Ni ubuhakanyi nta gushidikanya):**

Umuntu wanze izina ry'Imana cyangwa kimwe mu bisingizo byayo cyaje muri Qor'an na Sunat, uwo aba ari umuhakanyi, mu buryo bwemeranyijweho, kuko guhakana Imana n'intumwa yayo ni ubuhakanyi bukura umuntu muri Islam nkuko byemeranyijweho.

1. Kuba binyuranyije n'ibigaragara mu nyandiko n'ibyo abatubanjirije bemeranyijweho, nta nagihamya bihite.
2. Kuba ijambo ukuboko kwaravuzweho byinshi ntibishoboka kuba hano kwakwitwa inema cyangwa imbaraga, nko gushyira mu bubiri, ubwinshi, gukunja no kurambura, ntabwo rero kwaba ari inema cyangwa ingufu.
3. Imana yasingije Adamu ko yamuremye ikoresheje amakobo yayo, amaboko hano aramutse asobanurwe ko ari inema cyangwa imbaraga nta karusho Adam yari kuba afite ku bindi biremwa.

- Tawuhidu y'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo:

Ni uguharira Imana Nyagasani amazina yiyise n'ibisingizo yisingije ubwayo, ari mu gitabo cyayo, cyangwa se byavuze n'intumwa yayo Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), ibyo tukabikora dushimangira ibyo Imana yihamirije kuri yo ubwayo no guhakana ibyo yihakaniye kuriyo ubwayo, tutabiha ibindi bisobanuro, tutabifobya tutabigereranya cyangwa ngo tubisanishe n'ibyi biremwa.

Ni kuki umwanditsi yavuze ati (tutabiha ibindi bisobanuro) ntavuge ati (ntitubikorere Taawil)?

1. Kuko ibi nibyo byaje muri Qor'an ntitugomba kubivaho ngo tujye kubindi.
2. Kuko biri hafi cyane yo y'ubutabera, bo ni abantu bakora Taharif ntabwo ari abakora Taawil.
3. Gutuma abantu babahunga, ni uko abakora Taharif uramutse ubise ko ari abakora Taawil bakishima.
4. Ntabwo buri Taawilu yose ari mbi, Taawilu ifite gihamya iba ari ukuri kandi yemewe, naho idafite gihamya iba ari mbi kandi itemewe, naho Taharif yose iba ari mbi.

Ni kuki umwanditsi yahakanye Tam'thil ntahakane Tashibih?

1. Ni uko Tam'thil ariyo yaje muri Qor'an ikaba yaranzwe burundu, bitandukanye na Tashibih.
2. Ni uko kwanga Tashibih burundu bitemewe, buri kintu cyose kiriho ni ngombwa ko kigira ibintu bimwe na bimwe gisa nibindi hanyuma buri kintu nanone kikagira ibyo kihariye.
3. Abantu ntibavuze rumwe ku kintu bita Tashibih, maze bamwe babona ko kwemeza ibisingizo by'Imana ari Tashibih.

Ijambo Ismu: ryakomotse ku:

1. Ryakomotse ku ijambo Sumuw: bisobanuye kuzamuka, iyo umuntu yiswe izina rirazamuka agasobanuka kandi akagaragara.
2. Rishobora kuba ryarakomotse ku ijambo Simatu: Bisobanuye ikimenyetso, izina rero rikaba ari ikimenyetso cy'uryitwa.

Itandukaniro ry'izina n'igisingizo:

Ni uko izina ari iryo Imana yitwa naho igisingizo kikaba ari icyo Imana isingizwa.

Kuki twiga Tawuhidi y'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo?

1. Ni ukugirango dushimangire Tawuhidi, ahubwo nta muntu ushobora kuba umwemera atabanje guharira Imana Tawuhidi zose uko ari eshatu.
2. Kuko harimo guha imitima ubuzima, kandi ikintu gihambaye mu guha imitima ubuzima n'ubumenyi bufite icyubahiro kurusha ubundi ni ukumenya Imana.
3. Kwinjira mu ijuru, kubera ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Imana ifite amazina 99 bitwo uzayabarura azinjira mu ijuru".
4. Ni uko ibi aribyo musingi abatubanjirije bariho.
5. Kugirango tutazagwa mubyo udutsiko twayobye twaguyemo mu gusanisha ibisingizo by'Imana n'iby biremwa ndetse no gupfobya.
6. Ni ukugirango tujye dusaba Imana tuyifashishije, Imana yaravuze iti "Kandi Imana ifite amazina meza mujye muyisaba muyifashishije".

TAH'RIF: NI UGUHINDURA IBYO USABWA GUSHIMANGIRA

Tah'rif mu buryo bw'amagambo:

Nko gukora Tah'rif ku izina ry'Imana (Allahu) ukavuga (Allaha) mu ijamba ry'Imana rigira riti "Kandi Allah yavugishije Musa mu buryo butaziguye" Bahakana igisingizo cyo kuba Imana ivuga, bavuga ko amagambo yaturutse kuri Musa, aba basubizwa babazwa ku ijamba ry'Imana rigira riti "Maze Nyagasani we aramuvugisha" ntacyo babona basubiza amagambo akabashirana.

Tah'rif mu buryo butagaragara:

Nko kuvuga ko ukuboko gusobanura inema.

TAATWIL : NI UGUHAKANA IBIGOMBA IMANA MU MAZINA YAYO N'IBISINGIZO BYAYO.

Taatwil y'igice: Nk'ikorwa na Al Ashairat bemeza bimwe mu bisingizo by'Imana bagahakana ibindi.

Taatwil yuzuye: Nk'ikorwa na Al Jahamiyat bahakana ibisingizo byose by'Imana.

TAK'YIIF: KUBAZA KU GISINGO CY'IMANA NGO KIMEZE GITE, IBYO BIKABAHO:

Kuvuga ku rurimi: Nko kuba umuntu yasingiza ikintu n'ururimi rwe.

Gukoresha urutoki yandika: Nko kuba umuntu yashushanya ikintu n'urutoki rwe.

Gukoresha umutima ugereranya: Nko kuba umuntu yashushanya ikintu mu mutima we.

IBYO IZINA RISOBANUYE:

Ibijyanye: Ni ukuba izina ryakumvikanisha ibisobanuro byose birikubiyemo.

Ibikubiyemo: Ni ukuba izina ryakumvikanisha bimwe mu bisobanuro byaryo.

Al Il'tizam: Ni ukuba izina ryakumvikanisha ikintu kidafite aho gihuriye naryo.

Urugero rwabyo: Al Khaliq: Bisobanuye Imana ubwayo imwe, rikanumvisha igisingizo cyo kurema kuri gihamba ko gukubiyemo, rikumvisha kandi ubumenyi n'ubushobozi. Nkuko Imana yavuze iti "Allah ni we waremye ibirere birindwi (anarema) isi (zirindwi) nkabyo. Itegeko rye rimanuka hagati yabyo (ibirere n'isi), kugira ngo mumenye ko Allah ari Ushobora byose, ndetse ko Allah azi neza buri kintu"

Ni gute twakwiga ubumenyi bw'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo?

1. Ubumenyi ni amasengesho, ni ngombwa rero ko tugendera kuri gahunda yagendeweho n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) n'abasangirangendo be.
2. Ni ukuba ikigamijwe mu kwiga ubwo bumenyi ari ugukuzza Imana, no kubera iyo mpamvu ubwo Imana Maliki (Imana imwishimire) yabazwaga kubyerekeye Istiwau yabize icyuya (kuberako ari ikibazo gihambaye).
3. Ntitugomba kubaza ibibazo bitigeze bibazwa n'abasangirangendo b'intumwa Muhamadi (Imana ibishimire).
4. Kuvuga gihamya mbere, hanyuma kwemera kugakurikiraho, naho abanyuranya na Ahalu Sunat babanza kwemera ibintu hanyuma bagakurikizaho kubishakira gihamya, ntibazibone, bagatangira kurimanganya bityo bakagwa mu guhimba.
5. Tugomba gukurikiza inzira ya Imamu Shafiyi (Imana imugirire impuhwe) igira iti (Emera uzayoboka), ukemera Imana n'ibyaturutse ku Imana bizanywe n'intumwa Muhamadi, ndetse n'ibazanywe n'intumwa Muhamadi ubwayo.

Bimwe mu bifitanye isano n'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo:

1. **Amazina y'Imana ntabwo afite umubare ntarengwa:** Na gihamya y'ibyo ni ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti **"Cyangwa amazina wihariye mu bumenyi bwihishe bw'iwawe"**. Naho ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti **"Imana ifite amazina 99"** ntibisobanuye ko Imana idafite andi mazina usibye ayo, ibyo ni nk'ijambo rigira riti **"Nfite ifarasi 100 ndazibara kubera kuzitanga isadaka."**
2. **Amazina y'Imana ni bwite kandi n'ibisingizo:** Ntabwo ari bwite yumutse, kuko yo mu rwego rwo gusobanura Imana ni bwite, no mu rwego rwo gusobanura igisingizo kirikubiyemo ni ibisingizo bitandukanye n'amazina yacu, umuntu ashobora kuba yitwa Alliy ariko ariwe muntu wo hasi y'abandi.
3. **Amazina y'Imana arasobanurana kandi aratandukanye:** arasobanurana mu buryo bwo gusobanura Imana kuko yose avuga ikintu kimwe, izina Samiu, Baswir, Al Hakim yose yumvisha ikintu kimwe aricyo Allah, ariko aratandukanye hashingiwe ku bisobanuro byayo, kuko igisobanuro cya Hakim ntabwo aricyo gisobanuro cya Samiu.
4. **Rimwe mu mazina y'Imana risobanura Imana n'ibindi bisobanuro:** Ni ngombwa ko twemera ko ari izina mu mazina tukanemera igisingizo kirikubiyemo, tukanemera icyo igisingizo kivuga mu itegeko. Urugero: Samiu twemera ko ari rimwe mu mazina y'Imana, tukanemera ko ryumvisha igisingizo cyo kumva, tukanemera ko uko kumva hari itegeko, ko Imana ikumvisha, Naho iyo izina riri mu bwoko bwa Al Adwimu na Al Hayu na Al Jalilu: tugomba guhamya izina n'igisingizo ariko nta tegeko ririturukamo.
5. **Ibisingizo by'Imana biragutse kuruta amazina:** Kuko buri zina rikubiyemo igisingizo, ariko buri zina ntabwo ari igisingizo, Imana isingizwa no ivuga (Kalamu) kandi ikagira ubushake (Iradat), ariko ntiyitwa: Al Mutakalim na Al Muridu.
6. **Buri gisingizo Imana yisingije ubwayo icyo gisingizo ni ukuri ubwacyo,** ariko kigomba kwezwaho kugisanisha no kukigereranya.

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana Nyagasani rigira riti **"Kuko bo bahakana Nyirimpuhwe"**

- Abahakanyi b'abakurayishi bahakanaga iri zina ariko ntibahakanaga uryitwa, baramwemeraga.
- Harimo gihamya y'uko uhakanye izina rimwe mu mazina y'Imana aba abaye umuhakanyi.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo iri mu gitabo cya Bukhariy, Aliy yaravuze ati **“Mujye mubwira abantu ibyo bazi, ese murashaka ko abantu bazahakana Imana n’intumwa yayo?”**

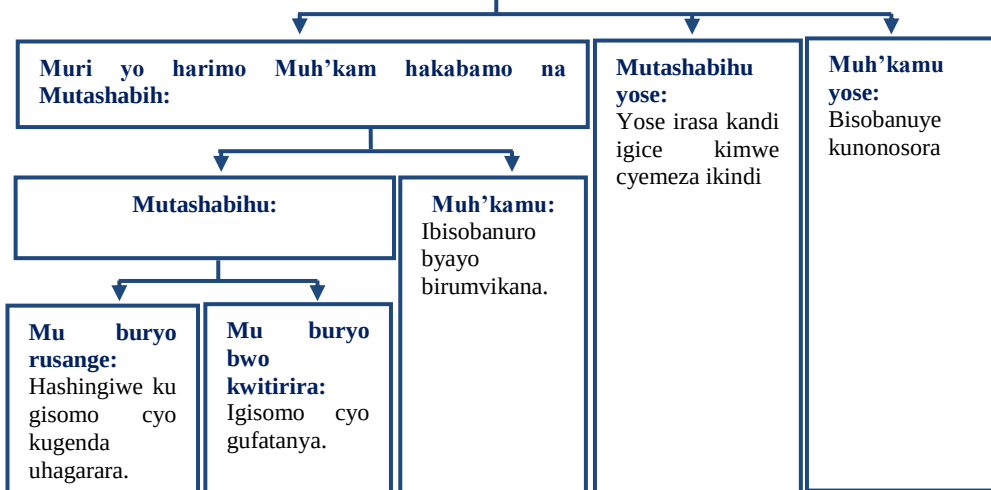
- Ni ngombwa ko umuvugabutumwa amenya ubwenge bw’abo yigisha uko buhagaze, hanyuma buri wese akamushyira mu mwanya we, akanaganiriza abantu mu buryo ubwenge bwabo buri bubyakire, bigakorwa twabimura buhoro buhoro, kugeza ubwo bemeye ibiganiro kandi bakabyishimira, nta nubwo tugomba kureka ibyo ubwenge bwabo butageraho.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yakiriwe na Abdu Razaq, ayikomoye kuri Muamar, ayikomoye kuri Ibun Twawusi nawe ayikomoye kuri Ise nawe ayikomoye kuri Ibun Abasi, avuga ko yabonye umuntu, wamaganye ubwo yumvaga Hadith yakomotse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ivuga ku ibisingizo, abihakana maze aravuga ati **“Aba bantu ntibatandukanya? Baroroha iyo bumvise ayati Muh’kamat za Qor’an bakarimbuka iyo bumvise ayat za Mutashabih”**.

Ijambo rigira riti “Ni ubuhe bwoba” bisobanuye ngo ni ubuhe bwoba bw’aba bantu bwo guhamya igisingizo basomewe mu rurimi rwabo, kuki batagishimangira ku Imana nkuko Imana yakihamije ho ubwayo hanyuma n’intumwa yayo ikagihamya ku Imana?.

QOR'AN ISINGIZWA KO ARI:

1. Qor'an yitwa ko ari Muh'kam yose hatavuzwe Mutashabihu: Bisobanuye ko nta kosa na rimwe ririmo, ntibeshya mu nkuru zayo nta guhuguza mu mategeko yayo, Imana yaravuze iti "N'ijambo rya Nyagasani wawe ryarasohoye mu kuri no mu butabera".
2. Qor'an nanone yose yitwa Mutashabihu, hatavuzwe Muh'kam: Bisobanuye ko yose imeze kimwe mu bwiza bwayo no kuzura kwayo, imwe yemeza indi nta nubwo ijya inyuranya, Imana yaravuze iti "Allah yahishuye inkuru nziza kurusha izindi; ari cyo gitabo (Qur'an) gifite imirongo yuzuzanya".
3. Na none Qor'an bayita ko muriyo harimo Muh'kamu hakabamo na Mutashabihu, bikaba bisobanuye ko Muh'kamu hano isobanutse kandi yumvikana, naho kuba ari Mutashabihu, bisobanuye kuba ibisobanuro byayo bidasobanutse, bikaba birimo ibice bibiri: rusange n'ibytiriro, ibi bikaba bishingiye ku bisomo byo kugenda uhagarara n'ibisomo byo kudahagarara, mu ijambo ry'Imana rigira riti "Nyamara ntawamenya ibisobanuro byayo (nyakuri) uretse Allah":
Rusange: Ni ibizwi n'Imana yonyine, nk'uburyo ibisingizo byayo biteye, n'ukuri kw'ibiri mu ijuru.
Icyitiriro: Ni ibizwi n'abacengeye ubumenyi, naho ku abatari bo igakomeza kuba Mutashabihu. Muri Qor'an nta bwo ayat zose ari Mutashabihu ku bantu bose mu buryo bw'ibisobanuro, ariko ikibazo kiri ku myumvire, no kubera iyo mpamvu Ibun Abasi yaravuze ati "Njyewe ndi mubacengeye ubumenyi abazi ibisobanuro nyabyo bya Qor'an" kandi ibyo ntabwo yabivuze kubera kwiyehera, ariko yabivuze kugira ngo abantu bamenye ko nta kintu muri Qor'an kidasobanutse, kuko bitashoboka ko uyu muryango (Umat) kuva ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) kugeza k'umuntu wa nyuma ntawaba azi ibisobanuro bya Qor'an, ko basoma Ayat z'ibisingizo by'Imana ntibasobanukirwe ibisobanuro byazo.

Gihamya ya kane:

Ubwo abakurayishi bumvaga intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) avuze ngo ARAH’MAN bahakanye iryo zina, Imana imanura kubera bo ijambo rigira riti “Kuko bo bahakana Nyirimpuhwe”.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kuba nta kwemera umuntu yagira aramutse ahakanye icyo aricyo cyose mu mazina y’Imana n’ibisingizo (bisobanuye kubura ukwemera kubera ibyo).

Icyamba kabiri: Gusobanura ayat ya Surat Raad igira iti “Kuko bo bahakana Nyirimpuhwe”.

Icyamba gatatu: Kureka kuvuga ibyo abo ubwira badasobanukiwe (tukababwira mu buryo bubasha kugera mu bwenge bwabo).

Icyamba kane: Kuvuga impamvu, ko ishobora gutuma abantu bahakana Imana n’intumwa yayo, n’ubwo uhakana ataba abigambiriye.

Icyamba gatanu: Amagambo ya Ibun Abasi areba umuntu wese uhakana icyo aricyo cyose muri ibyo, ko bimurimbura.

IKIZAMINI KU GICE CYA MUNANI (ISOMO 1)

IKIBAZO CYA MBERE: Shyira ikimenyetso (☒) mu mwaka ukwiye cyangwa wuzuze ahatuzuye:

1. Guhakana amazina y'Imana n'ibisingizo byayo bigabanyijemo ibice: Ibice bibiri ☐ Ibice bitatu ☐ n'itandukanirwo hagati y'izina n'igisingizo, n'iryo Imana yiyise naho igisingizo n'icyo yisingije yo ubwayo. Nibyo ☐ Sibyo ☐.
2. Kwanga izina cyangwa igisingizo mu byaje muri Qor'an na Sunat ni ubuhakanyi: ubuhakanyi bukuru ☐ ubuhakanyi butoya ☐.
3. Ijambo (Is'mu) rikomoka ku ijambo Sumuw kujya hejuru ☐ rikomoka ku ijambo Simat ikimenyetso ☐ byose hamwe ☐.
4. Amazina y'Imana Nyagsani yose ni amazina bwite ☐ ni ibisingizo ☐ Ni amazina bwite akaba n'ibisingizo ☐.
5. Amazina y'abantu: Ni amazina bwite ☐ Ni ibisingizo ☐ Ni amazina bwite akaba n'ibisingizo ☐.
6. Ibyo izina risobanuye: Ibijyanye naryo ☐ Ibirikubiyemo ☐ Ibidafitanye isano naryo ☐ Byose ☐.
7. Amazina y'Imana asobanura kimwe ☐ aratandukanye ☐ asobanura kimwe akaba anatandukanye ☐.
8. Amazina y'Imana azwi umubare ☐ ntabwo azwi umubare ☐.
9. Ibisingizo by'Imana ni byinshi kurusha amazina, kuko buri zina rikubiyemo igisingizo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
10. Hari ibindi bisingizo byinshi byitirirwa Imana ariko atari mu mazina yayo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
11. Ijambo rivuga kwirinda kugereranya (Tam'thil) ni ryiza kurusha ijambo rivuga kureka Tashibihi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
12. Impamvu zo kwiga amazina y'Imana n'ibisingizo byayo: 1-2-.....
3-.....4-.....5-.....
13. Uburyo bwo kwiga: 1-.....2-3-.....
4-.....
14. Tujye tureka amagambo abantu badashobora gusobanukirwa n'ubwo baba bayakenyeye: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
15. "Kuko bo bahakana Nyirimpuhwe". Bisobanuye.....
16. Imyandiko z'ibisingizo by'Imana zose ni Muh'kam ibisobanuro byazo birasobanutse, harimo n'iza Mutashabih zitamanywa n'utari Imana mu buryo bw'uko bimeze: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
17. Igisobanuro cya Muh'kam iyo ivuzwe yonyine: Ni igifite ibisobanuro byumvikana ☐ Ni ikidafite inenge ☐.
18. Igisobanuro cya Mutashabihu iyo ivuzwe yonyine: Ni ukuba ibirimo byose bisa mu bwiza no kuzura: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
19. Tashabuhu Nis'biy: ni ikintu kihishe buri wese, naho Tashabuhu Mutw'laqa: Ni ikintu kitazwi na bamwe ariko abandi bakaba bakizi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
20. Muri Qor'an nta kintu kirimo kidashobora kubonerwa igisobanuro: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
21. Ni ngombwa ko umuvugabutumwa areba ubwenge bw'abo abwira, akabwirwa mu rwego barimo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
22. Muri Qor'an nta Mutashabih ku abantu bose mu rwego rw'ibisobanuro irimo (Nibyo ☐ Sibyo ☐), ariko kubereye ibirih, ni uko ibyo Imana byerekeranye n'ibiyihishe ni Mutashabih (Kuri bamwe ☐ Kuri bose ☐.
23. Kuki Ibun Abas (Imana imwishimire) yavuze ati (nnywe ndi mubacengeye ubumenyi, bazi ibisobanuro nyabyo bya Qor'an?).....
24. Amagambo mabi y'abanyabihimbano ni ukuvuga ko Ayat z'ibisingizo by'Imana zidasobanutse, kuko haba harimo kugira intumwa Muhamadi n'abasangirangendo injiji, no guhinyura Qor'an no kuzamura abafilozofi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
25. Bimwe mubimenyetso by'abanyamafuti ni uko bemera Muh'kam bagahakana Mutashabih: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
26. Imwe mu misingi y'amazina y'Imana n'ibisingizo byayo: 1-.....2-.....
3-.....

IKIBAZO CYA KABIRI: Shyira mu mbonerahamwe (l) icyo bijyanye mu mbonerahamwe (↔)

1. Taharif Ni ukwanga kandi birimo ubwoko bubiri, guhakanya no gusobanura uko bitari.
2. Taawilu Bikorwa ku rurimi bivugwa, no kurutoki byandikwa no k'umutima bihabwa agaciro.
3. Taatwilu Imwe imeze nk'indi mu bwiza no kuzura, kandi imwe ishimangira indi.

4. Al Muh'kam: Ni uguhindura ibyari ngombwa kubishimangira, ishobora kuba mu magambo cyangwa mu bitagaragara.
5. Al Mutashabihi Guhakana ibyangombwa ku Imana mu mazina yayo n'ibisingizo (yose hamwe cyangwa amwe muriyo).
6. Atak'yiif Nta nenge irimo, nta kinyoma mu makuru yayo nta no guhuguza mu mategeko yayo.
7. Al Juhudu Ni ikintu cyose cyemejwe na gihamya kiba ari ukuri kandi cyemewe, bitari ibyo kiba gipfuye kitanemewe.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

ICYA CYENDA: IMVUGO ZABUJIJWE KANDI ZIBANGIKANYA (AMASOMO 26)

- Iki gice nicyo kirekire kurusha ibindi muri iki gitabo, kuko mu bisanzwe umwanditsi akunze kwandika mu ncamake hanyuma akaza gusobanura.
- Muri iki gice umwanditsi yavuzemo amagambo yabujijwe ndetse n'amagambo y'ibangikanya anavugamo na bumwe m'uburyo bw'ibangikanya, yibanda cyane ku ibangikanya ritoya kuko ryihishe, nanone yibanze ku uguhakana inema z'Imana kuberako ibi bintu ari byinshi.

[41] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "BAZI NEZA INAMA Z'IMANA HANYUMA BAKAZIHAKANA" (NI IBANGIKANYA GUHAKANA INEMA Z'IMANA)

Mujahidu yaravuze ati igisobanuro cyayo ni ikihe **"Ni umuntu kuba yavuga ati: Uyu ni umutungo wanjye nawuzunguye ku babyeyi banjye"** Awunu mwene Abdullah yaravuze ati **"Baravuga bati: Iyo hataza kuba kanaka ibintu ibi n'ibi ntibyari gushoboka"** na Ibun Qutayibat yaravuze ati **"Baravuga bati: Ibi bikomoka k'ubuvugizi bw'imana zacu"**

- Inema ubusanzwe ziba ari ibigeragezo, na gihamya y'ibyo ni ijambo ry'Imana rigira riti **"Kandi tuzabageragerasha ibibi n'ibyiza"**.
- Kwitirira inema y'umuremyi utari we ni ukubura Tawuhidi: [1] Rububiyat: Kuko ari ukwitirira inema impamvu ko ariyo yazikugejejeho. [2] Amasengesho: Kuko umuntu aba yaretse gushimira Imana kubera iyo nema.
- Baravuga bati: **"Iyo bitaza kuba kanaka ikintu runaka nticyari kubaho"** umuntu abivuze agamije gutanga inkuru kandi iyo nkuru ikaba ari ukuri ibyanye n'ibiriho, ibyo ntacyo bitwaye.

INEMA NIBA ARI IKIGERAGEZO NI GUTE TWAKIROKOKA?

Mbere y'uko inema ikugeraho:

Ni ngombwa ko uyisaba ku Imana, kandi ukaba uyishyizeho umutima, bamwe mu bantu batekereza kubanza kwimenyekanisha kuri Ministre cyangwa Perezida ngo amuhe inema, ijuru ntawundi risabwa utari Imana ndetse n'amafunguro.

Nyuma y'uko inema zikugeraho:

Ni ngombwa gushimira uguhaye inema, ukabikoresha umutima, ururimi n'ibihimba by'umubiri.

IBICE BY'ABANTU MU KWITIRIRA INEMA:

Uburyo bwiza kandi bw'ukuri: Ni ukuba umuntu yitirira inema impamvu yayo y'ukuri ihari yemewe n'amategeko, ibi biremewe hashingiwe ku bintu bibiri:

Kuba ari ibangikanya ritoya: Ni ukuba umuntu yakwitirira inema yagize impamvu igaragara, ariko bikaba bidasobanutse ko icyo kintu aricyo mpamvu yayo yemewe n'amategeko.

Kuba ari ibangikanya rikuru: Ni ukuba impamvu y'inema yihishe nta ruhare ifite kuri iyo nema burundu.

Ni ukuba umuntu atakwemera ko impamvu y'inema ariyo yakoze igikorwa ubwayo.

Umuntu ugezweho n'inema ntagomba kwiyibagiza gushimira uwayimuhaye.

Gihamya ya kabiri:

Yaravuze Abul Abasa – Nyuma ya Hadith ya Zayidu mwene Khalidi irimo, ko Imana Nyagasani yarvuze iti “**Bwakeye mu bagaragu banjye harimo abanyemera n'abampakana ...**” Iyi Hadith yatambutse – (Ibi ni byinshi muri Qor'an na Sunat aho Imana inenga abitirira inema zayo ibindi bintu bayibangikanya”.

Bamwe mubatubanjirije baravuze bati “**Ibi bisa n'imvugo yabo igira iti (Umuyaga wari mwiza, n'umusabe azi gutwara ubwato neza, n'ibindi nk'ibyo bikunda kuvugwa akenshi n'indimi z'abantu**”.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gusobanura ukumenya inema no kuyihakana (bazi neza ko inema ziba zaturutse ku Imana ariko bakazihakana bazegeka ku bitari Imana).

Icyamba kabiri: Kumenya ko ibintu nkibi bikunze kuvugwa n'abantu (urugero ni imvugo zabo iyo indege igeze hasi).

Icyamba gatatu: Aya magambo kwitwa guhakana inema (Ni uguhakana ko Imana ariyo yazitanze, ntabwo ari uguhakana ko inema ziriho kuko barazizi kandi barazibona ko ziriho).

Icyamba kane: Kuba mu mutima hahuriramo ibinyuranye bibiri (kumenya inema no kuzihakana).

[42] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "BITYO, NTIMUKABANGIKANYE ALLAH N'IBIGIRWA-MANA KANDI MUBIZI (KO ARI WE WENYINE UKWIRIYE GUSENGWA BY'UKURI)" (IGISOBANURO CY'IJAMBO NIDA)

- Ntimuzashyirireho Imana ibigirwamana mu masengesho kandi muzi neza ko ntawe ubangikanye nayo mu bumana bwayo, iyi Ayat irimo itegeko rya mbere ndetse n'impamagazi ya mbere muri Qor'an hakoreshejwe Tawuhidi hakanabamo no kubuza kwa mbere ibangikanya muri Qor'an.

Ibun Abas kubyerekeye iyi Ayat yaravuze ati "Ijambo (Andada) ni ibangikanya ryihishe kurusha urushishi rw'umukara ruri hejuru y'urutare rw'umukara mu mwijima ukaze, bikaba ari nko kuvuga uti: Ndayihe Imana n'ubuzima bwawe yewe kanaka, n'ubuzima bwanjye, ukanavuga uti: Iyo bitaza kuba aka kabwa abajura bari kudutera, n'yo bitaza kuba imbata yari mu nzu abajura bari kudutera, n'ijambo umuntu abwira mugenzi we rigira riti: Iyo Imana itaza kubisha ndetse na we, n'ijambo rigira riti: Iyo bitaza kuba Imana na kanaka, ntushyiremo kanaka, ibi bintu byose kuri we ni ibangikanyamana" Yakiriwe na Ibun Abi Hatim.

- Ijambo rigira riti (Yihishe kurusha....) iri ni ijambo ryo gukabya kuba ikintu kihishe, niba ibangikanya riri mu mitima y'abantu ryihishe kurusha ibi, tugomba gusaba Imana ko yadufasha ikaridukura mo.

Gihamya ya kabiri:

Ni imvugo yaturutse kuri Umar mwene Khatwab (Imana imwishimire) igira iti "Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze iti: Uzarahira ibitari Imana, uwo azaba ahakanye cyangwa abangikanyije Imana" Yakiriwe na Tir'midhiy.

Gihamya ya gatatu:

Ibun Mas'udi yaravuze ati "Kuba narahira Imana mbeshya, ni byiza kuri njye kurusha kuba narahira ibitari Imana mu kuri".

- Ijambo rigira riti (azaba ahakanye cyangwa abangikanyije Imana): ibangikanya rikuru igihe yemera ko ibyo yarahiye bingana n'Imana mu buhambare, bitari kuri urwo rwego biba ari ibangikanya ritoya.

- Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) ntabwo yakundaga ibi cyangwa biriya, ariko ibibi by'ibangikanya biruta ibibi byo kubeshya, kuko ibangikanya ntabwo ribabarirwa.

Gihamya ya kane:

Imvugo yaturutse kuri Hudhayifatu (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimukavuge ngo Imana nibishaka na kanaka akabishaka, ariko mujye muvuga muti Imana nibishaka hanyuma na kanaka akabishaka" Yakiriwe na Abu Dauda.

Gihamya ya gatanu:

Bivugwa ko Ibrahim Anakhaiy yangaga abantu bavuga bati (Nikinze ku Imana no kuri wowe), biremewe kuba umuntu yavuga ati (Ku Imana hanyuma no kuri wowe) yaravuze ati: akanavuga ati: (Iyo bitaza kuba Imana hanyuma na kanaka), ntabwo wavuga ngo (Iyo bitaza kuba Imana na we).

- Ijambo rigira riti (Ariko mujye muvuga muti) iyo amategako y'idini afunze umuryango w'ibyziririjwe, afungura umuryango w'ibzemewe, kugira ngo byorohe kureka ibyziririjwe, no kugira ngo tumenye ubuhambare bw'amategako y'idini.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gusobanura Ayat yo muri Surat Al Baqarat muri Andada.

Icya kabiri: Ni uko abasangirangendo (Imana ibishimire) basobanura Ayat yamanutse ku ibangikanyamana rikuru ko ikusanyije n'iritoya (Kuko ijambo Nida rikusanyije, ibisa, ibingana mu rwego rusange cyangwa mu bintu bimwe na bimwe).

Icya gatatu: Mu by'ukuri, kurahira ibitari Imana ni ibangikanya (nko kuvuga uti: Ndahiye k'ubuzima bwawe, ndahiye ubuzima bwanjye, ndahiye intumwa, ndahiye icyubahiro cyanjye, ndahiye Al Kaabat, ndahiye isengesho ryawe, igisibo cyawe, imyaka yawe, cyangwa akavuga mukurahira kwe ati: Umuyahudi cyangwa umukirisitu cyangwa umuhakanyi nakora gutwa na gutwa).

Icya kane: Ko umuntu urahiye ibitari Imana mu kuri, ibyo biruta kurahira mu buryo butari k'umutima (aribyo kuba umuntu yarahira Imana abeshya kugira ngo umuntu ariye umutungo w'umuyisumu).

Icya gatanu: Itandukaniraho hagati y'inyuguti ya (و) na (ثم) mu mvugo (kuko و yumvisha ko ibintu bingana, ikintu kikaba kingana n'ikindi, iyo nyuguti kandi yumvisha ibintu kuba bikurikirana ariko haciyemo akanya, icyo gihe ikintu kikaba kitangana n'ikindi, nk'ijambo rigira riti: Njyewe nikinze ku Mana no kuri wowe, njye Imana irampagije na we, njyewe niringiye Imana na we, njyewe nicujije ku Imana no kuri wowe).

[43] ISOMO KUBYEREKEYE UMUNTU URAHIRIWE KU IMANA NTANYURWE
N'INDAHIRO ARAHIRIWE (NI KIMWE MU BYAHA BIKURU)

Urahiye ashimangiza icyo arahiriye ubuhambare, maze ntaze kwemeza uwo arahiriye ku Imana haburamo ubuhambare bw'Imana, ibi bibusanye na Tawuhidi.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Ibun Umar (Imana imwishimire) ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimuzarahire ku ababyeyi banyu, kandi uzajya arahira ku Imana ajye aba umunyakuri, n'uzajya urahirirwa ku Imana ajye anyurwa, n'utazanyurwa ibyo ntibiba biturutse ku Imana" Yakiriwe na Ibun Madjah.

IBICE BYO KURAHIRA UKANYUZA UWO URAHIRIYE

Mu buryo bw'amategeko:

Ni ngombwa kwishimira ko arahiriye ku Imana, mu bintu urega asabwa indahiro agomba kurahira, bijyanye n'amategeko.

Mu buryo bugaragara: Urahirirwa ntamura kuba mu buryo butane:

1. Ni ukuba ikinyoma cye kizwi, si ngombwa kwemera ukuri kwe.
2. Kuba ibinyoma bye byigaragaza, si ngombwa kwemera ukuri kwe.
3. Kuba kuri we ibinyoma n'ukuri bingana, uyu agomba kwemerwa.
4. Kuba ukuri kwe kwigaragaza, ni ngombwa ko ukuri kwe kwemerwa.
5. Ni ukuba ukuri kwe kuzwi, uwo agomba kwemerwa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kubuza kurahira ku ababyeyi (uku kubuza gusobanuye kuziririza).

Icyamba kabiri: Gutegeka umuntu urahiriye ku Imana kwemera indahiro.

Icyamba gatatu: Isezerano ry'ibihano k'umuntu utemera iyo ndahiro.

Icyamba kane: Itegeko ry'uko urahira agomba kuba umunyakuri, kuko ukuri ari itegeko mu bitarimo indahiro byaba bimeze bite rero mu birimo indahiro.

[44] ISOMO KU IJAMBO RIGIRA RITI “IMANA N’IBISHAKA NA WE UKABISHAKA”

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Qutayilat: Umuyahudi yaje ku intumwa y’Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) aravuga ati: Mu by’ukuri, mwebwe mubangikanya Imana, muravuga muti: Imana n’ibishaka na we ukabishaka, muranavuga muti: Ndahiye Alikaaabat, nuko intumwa Muhamadi abatega ko uzajya ashaka kurahira aje avuga ati “Ndahiye Nyagasani wa Alkaabat, banavuge bati: Imana n’ibishaka hanyuma nawe ukabishaka” Yakiriwe na Nasaïy.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri we na none ayikomoye kuri Ibun Abasi, umuntu yabwiye intumwa y’Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) ati: Imana n’ibishaka na we ukabishaka, maze intumwa Muhamadi iravuga iti “Ungize ikigirwamana ku Imana? Imana yonyine n’ibishaka”

- Ni ukubera iki Abayahudi biswe iryo zina?

[1] Ni ukubera ko bavuze bati (Hudunaa ilayika) bisobanuye ngo tugarutse iwawe,

[2] Ni ukubera ko Sekuru wabo yitwaga Yahudha mwene Yaqubu.

Hadith ya mbere harimo inyungu zikurikira:

1. Kuba intumwa Muhamadi itarahakaniye Umuyahudi hamwe nuko icya yari agamije ari ukunenga, ni uko ibyo yavuze byari ukuri.

2. Ni itegeko kugaruka k’ukuri, n’ubwo uwaba agukebuye wese yaba atari mu bantu barangwa n’ukuri.

3. Ni ngombwa iyo ikintu gihinduwe, ko hazanwa ikiri hafi yacyo.

- Ni gute nta wundi wari waravuze kuri iki kintu usibye uyu Muyahudi? Ikigamijwe ni ukugerageza bariya bayahudi babandi banenze abayisumu hamwe n’uko nabo babangikanya Imana ibangikanya rikuru kandi ntibabibone nk’igisebo.

- Ijambo rigira riti “Imana yonyine nibishaka” intumwa yagaragariye uyu muntu ibyarangiza muri we ibangikanya, ntabwo yamuyoboye k’ukuvuga ngo (Imana n’ibishaka hanyuma wowe) k’uburwo arangiza muri we ikintu cyose cyamugeza ku ibangikanya n’ubwo byaba biri kure yari kurinda Tawuhidi no kwitwara neza ku Imana.

AMOKO Y’IBYO UMUNTU ABONA MU NZOZI

Uruvagitirane rw’inzozi

Kwerekwa

Amagambo yo mu mutima

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yakiriwe na Ibun Majah, ayikomoye kuri Twufayilu – Musaza wa Aisha kuri Nyina- yaravuze ati: Nabonye mu nzozo nkaho ngeze ku bantu b'abayahudi, ndavuga nti: Mu by'ukuri, mwebwe muri abantu iyo muza kuba mutavuga ngo: Uzayiru ni umwana w'Imana, baravuga bati: Namwe muri abantu iyo muza kuba mutavuga muti: Imana nibishaka na Muhamadi akabishaka, nuko nyura ku bandi bantu b'abakirisitu, ndavuga nti: Mwe muri abantu iyo muza kuba mutavuga muti: Masihi ni umwana w'Imana, baravuga bati: Namwe muri abantu iyo muza kuba mutavuga muti: Imana n'ibishaka na Muhamadi akabishaka, maze mbyutse mu gitondo, nabibwiye abo nabibwiye, nuko njya ku intumwa y'Imana Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ndabimubwira, aravuga ati “Ese hari umuntu n'umwe wabibwiye?” ndavuga nti: Yego, nuko intumwa Muhamadi ashimira Imana aranayisingiza, arangije aravuga ati “Nyuma y'ibyo, Twufayilu yaraye aroze inzozo, hari nabo yazibwiye muri mwe, ko mwebwe muvuga ijambo najyaga mbuzwa kuribabuza n'ibi n'ibi, nanjye ndaribabujije, ntumukavuge muti: Imana n'ibishaka na Muhamadi akabishaka, ahubwo mujye muvuga muti: Imana yonyine n'ibishaka”

Ijambo rigira riti “Najyaga mbuzwa kuribabuza n'ibi n'ibi” intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yabuzwaga kuribabuza n'isoni, ariko ntibyari ukubuza ikibi, ahubwo yabuzwaga kubibabuza no kuba Imana itarabimutegeka, nk'inzoga yarayihoreye kugeza ubwo Imana iyiziririje

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Abayahudi kuba bazi ibangikanya ritoya.

Icyamba kabiri: Uburyo umuntu ufite amarangamutima yumva.

Icyamba gatatu: Ijambo ry'intumwa y'Imana rigira riti “Ese ungize ikigirwamana ku Imana?” byaba bimeze bite k'uwavugaga ati (Umutungo wanjye nta wundi nywukeshya usibye wowe...) n'ibisigo bibiri nyuma yayo? (Ibi ni ubuhakanyi burenze ndetse no gukabya byo mu rwego rwo hejuru).

Icyamba kane: Ko ibi bitari mu ibangikanya rikuru, kubera ijambo rigira riti “Najyaga mbuzwa kuribabuza n'ibi n'ibi”.

Icyamba gatanu: Kuba inzozo nziza ari igice kimwe mu bice by'ihishurirwa.

Icyamba gatandatu: Kuba izo nzozo zishobora kuba impamvu yo gushyiraho amwe mu mategeko (ku igihe cy'ubutumwa).

[45] ISOMO KU BYEREKEYE UMUNTU UTUKA IGIHE KO ABA ABABAJE
IMANA (KWITIRIRA IBYABAYE IGIHE)

Ijambo rigira riti “Aba ababaje Imana”: Ntabwo ari ngombwa kubabaza Imana kuba byagira icyo biyitwara, umuntu ababazwa no kumva ibintu bibi, ariko ntacyo bimutwara, no kubera iyo mpamvu Imana yemeje kubabara muri Qor’an ihakana ko ntacyo byayitwara.

IBICE BYO GUTUKA IGIHE

Ibangikanya rikuru:

Ni umuntu gutuka igihe nkaho aricyo cyakoze igikorwa, nko kuba umuntu yakwemera ko igihe aricyo gihindagura ibintu kizana ibyiza n’ibibi.

Byajiririjwe: Ni umuntu gutuka igihe atemera ko aricyo gikora ibikorwa ahubwo yemera ko Imana ariyo ikora ibikorwa, ariko agatuka igihe gusa kuko aricyo cyabayemo ibitamushimishije

Byemewe: Ni umuntu gutuka igihe agamije kwivugira gusa, nko kuba yavugaga ati: Turarushye n’icyokere uyu muni, aha hari ijambo ry’Imana rigira riti “Uyu ni umunsi mubi cyane”.

Gihamya ya mbere n’iya kabiri:

[1] Ijambo ry’Imana rigira riti “Kandi baravuze bati “Ubuzima nta kindi buri cyo usibye kuba ku isi, tugapfa tukanabaho, kandi nta kindi kitworeka kitari igihe”

[2] Hadith iri mu gitabo cy’ukuri, yakomotse kuri Abi Hurayrat ayikomoye ku intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Imana Nyagasani yaravuze iti “Umuntu arambabaza, mugutuka igihe, kandi ari nje igihe mpindaguranya ijoro n’amanywa” No muyindi mvugo “Ntimugatuke igihe kuko Imana yino igihe”.

- Ijambo rigira riti “Ubuzima bwacu bw’isi” bisobanuye ngo ubu buzima turiho nta kindi buricyo usibye ibi tubona gusa nta mperuka iriho.

- Ijambo rigira riti “Kandi nta kindi kitworeka kitari igihe” ntabwo dupfa k’ubwitegeko ry’Imana n’igeno ryayo, ahubwo twicwa n’imyaka myinshi kubayigize, n’indwara n’ibibazo k’umuntu ubuzima bwe bwabaye bukeya, ikibarimbura ni igihe gusa.

- Ijambo rigira riti “Umuntu arambabaza” antera akababaro, kuba Imana ibabara birahari muri Qor’an ningombwa ko natwe tubihamya kuko Imana yabihamije ubwayo kuri yo, ntabwo twamenya iby’Imana kurusha yo ubwayo, ariko kubabara kw’Imana si kimwe no kubabara kw’ibiremwa.

- Ijambo rigira riti “Mugutuka igihe” ni ukugituka bisanzwe no kukivuga nabi kuginenga no kukivuma.

- Ijambo rigira riti “Kandi ari nje igihe” umugenga w’igihe n’ugihindagura, ugitegeka nk’umuyaga n’ibindi.

ESE IZINA IGIHE (DAHAR) NI RIMWE MU MAZINA Y'IMANA?

Ntabwo izina igihe riri mu mazina y'Imana, kubera impamvu zikurikira:

1. Kuba injyana ya Ayat ibikuraho, iyo izina igihe riza kuba mu mazina y'Imana, imyizerere y'abantu bo mu gihe cy'ubujiji yari kuba ari ukuri.
2. Injyana ya Hadith nayo irabihakana.
3. Umuntu ugize Imana ko ariyo igihe, uwo aba agize ikiremwa kuba aricyo umuremyi.
4. Amazina yose y'Imana ni meza cyane kandi aruzuye kandi afite ibisobanuro, naho izina igihe nta bwiza burimo.
5. Amazina y'Imana yose afite icyo akomokaho, naho igihe (Dahari) ntaho rifite rikomoka.
6. Hari imvugo ibuza gutuka inyamaswa n'umuyaga ndetse n'umuriro (Huma).

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ukubaza gutuka igihe (nk'ijambo ryabo rigira riti: Mbega igihe cyibi, cyangwa igihe ni cyiki cyangwa igihe kirahemuka).

Icyamba kabiri: Kubyita kubabaza Imana.

Icyamba gatatu: Gutekerezwa ku ijambo ry'Imana rigira riti “Kuko Imana ariyo igihe” (Niwe uhindagura ibihe, kandi ubinyuranya).

Icyamba kane: Umuntu ashobora gutuka igihe ariko atabishyize k'umutima.

Icyamba gatanu: Gusobanura Ayat yo muri Surat Al Jathiyat igira iti “Kandi nta kindi kitworeka kitari igihe”.

[46] ISOMO KU BYEREKEYE KWITWA UMUCAMANZA
W'ABACAMANZA BOSE N'IBINDI NKABYO (BIRABUJIJWE)

- Umuntu kuba yakwiyita iri zina cyangwa akishimira ko abandi barimwita.

Ni irihe tegeko ry'umuntu wiyita umucamanza w'abacamanza bose?

- Ni icyaha gikuru uryiyita aramutse agamije kuryiyita gusa.
- Ni ibangikanya rikuru, igihe yemera koko ko ari umucamanza uruta abandi bose, ndetse no ku Imana Nyagasani.
- Biremewe kandi ni byiza kurushaho, ko atabikora turamutse tubizingiye ku itsinda runaka cyangwa igihugu runaka cyangwa igihe runaka.

Gihamya ya mbere:

Hadith yakiriwe mu gitabo cy'ukuri, ikomotse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ayikomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), yaravuze ati "Mu by'ukuri, izina rizahabwa igihano cy'ikinyuranyo cyaryo iwanjye (ku Imana) ni umuntu kwiyita umwami w'abami, nta mwami usibye Imana" Sufyanu yaravuze ati: urugero ni nko kwiyita SHAHAN SHAHA, No muyindi mvugo: "Umuntu Imana izarakarira cyane k'umunsi w'imperuka n'umuntu mubi kurusha abandi"

- Ijambo rigira riti "Akh'nau" ni ukuzahanwa ikinyuranyo cy'ibyo yari agambiriye mu kwiyita iryo zina, ni nk'andi mazina yose yerekena ubuhangange n'ubwami n'ubuhambare.
- Ijambo rigira riti "Agh'yadwu" harimo guhamya guhamya ko Imana irakara cyane mu buryo bukwiye Imana.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ukubuza kwiyita umwami w'abami.

Icyamba kabiri: N'uko n;andi mazina ameze nk'iryo, nk'uko Sufyani yavuze ati (Nk'umucamanza w'abacamanza bose, n'umuyobozi w'abayobozi bose, umwami w'abami bose).

Icyamba gatatu: Ni ukumenya ko hari ibihano bihambaye kuri ibi n'ibisa nabyo, hamwe no kwemeza ko umutima uba utabigambiriye.

Icyamba kane: Ni ukumenya koi bi ari ukubera Imana Nyagasani.

[47] ISOMO RYO KUBAHA AMAZINA Y'IMANA NYAGASANI NO
GUHINDURA IZINA KUBERA IBYO

IBICE BY'AMAZINA Y'IMANA
NYAGASANI:

Amazina y'umwihariko:

Ni amazina adakwiye undi wese usibye Imana, aya mazina nta wundi ukwiye kuyitwa, niyo hari uryswe agomba kurihindura, urgero: Allah, A Rah'man, Rabul alamina, n'andi ameze nkayo.

Amazina atari umwihariko:

Ni amazina ashobora kwitwa n'abatari Imana, urgero: A Rahim, Asamiu, Al Baswir, haramutse hagamijwe igisingizo birabujijwe kuryitwa, naho hatagamijwe igisingizo, biremewe kuryitwa nkaho ari izina bwite gusa.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Abu Shurayih: Ko yajyaga yitwa Abal Hakam, nuko intumwa Muhamadi aramubwira ati "Imana niyo Hakamu n'amategeko yose agaruka kuri yo" aravuga ati: Mu by'ukuri, abantu b'iwacu iyo bagize icyo batumvikanaho, banzaho nkabakiranura, buri tsinda rikanyurwa, aravuga ati "Ibyo ni byiza, nta mwana ufite?" ndavuga nti nfite Shurayihu na Muslim na Abdullah, intumwa Muhamadi aravuga ati "Umukuru muri bo ni nde?" ndavuga nti: Ni Shurayihu, aravuga ati "Ubwo wowe uzajya witwa Abu Shurayih?" Yakiriwe na Abu Dauda n'abandi.

Izina mu rurimi rw'icyarabu bita Kuniya ni iritangirwa na Abu, Umu, Musaza wa, Sewabo wa, Nyirarume wa, iryo zina rero ryahawe uwo mugabo harebwe igisobanuro cy'igisingizo ariko Al Hakam, rihita riba neza nk'izina ry'Imana, ntabwo ryari izina bwite gusa, ahubwo ryari bwite rikubiyemo ikindi, icyo gihe umuntu aba afatanyije n'Imana kuri icyo gisingizo, no kubera iyo mpamvu intumwa Muhamadi yamwise ibyo akwiye kuba yitwa kandi ntiyamutegetse kongera gukora umuhango wa Aqiqat.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Ni ngombwa kubaha ibisingizo by'Imana n'amazina yayo, nubwo byaba mu magambo hatagamijwe igisobanuro cyaryo (mu mazina y'umwihariko ku Imana cyangwa amazina agamijwe kureba igisingiza cyayo).

Icyamba kabiri: Ni ngombwa guhindura izina kubera iyo mpamvu (ndetse n'igihe izina rifite igisobanuro kidakwiye).

Icyamba gatatu: Ni ngombwa gutoranya umwana mukuru ukaba ariwe witirirwa (kwitirirwa abana biremewe, ariko ntabwo umuntu yiyitirira umubangikanyamana).

[48] ISOMO K'UMUNTU UTESHA AGACIRO IKINTU KIRIHO GUSINGIZA IMANA
CYANGWA QOR'AN CYANGWA INTUMWA MUHAMADI

- Umuntu usuzugura akanatesha agaciro Imana cyangwa amagambo yayo mu bintu karemano no mu bijyanye n'amategako cyangwa agatesha agaciro intumwa z'Imana, uwo aba ahakanye ubuhakanyi bukuru, kuko guhakana no gusuzugura ukwemera ari ikintu gihambaye, kandi ubuhakanyi buri ubwoko bubiri:

Ubuhakanyi bwo kujya imunanu:

Ubu bukaba aribwo buhambaye kandi buruta ubundi, nk'ubuhakanyi bwa Abu Jahali na Abu Lahabi.

Ubuhakanyi bwo gutera umugongo:

Umuntu ntiyinjire mu idini ry'Imana, ariko ntaribangamire cyangwa ngo arirwanye.

- Umuntu utesha agaciro akanasuzugura ibyo byose aba ari umuhakanyi ubuhakanyi bwo kujya imunanu, uyu ingaruka ze ziruta iz'umuntu wubamira ikigirwamana gusa, iki kibazo kirakaze cyane, hari igihe ijamba rishobora gutura nyiraryo mu bintu bihambaye ndetse rikanamugeza ku korama atabizi, umuntu ashobora kuvuga ijamba akarakarirwa n'Imana ariko we ntabyiteho maze rikamuturira mu muriro.

Umuntu usuzuguye iswala -n'ubwo yaba iya Sunat- cyangwa agasuzugura Zakat, cyangwa Igisibo, cyangwa Hijat uwo aba ari umuhakanyi nkuko byemeranyijweho n'abayisumu bese, uwo nikimwe nusuzugura ibimenyetso by'Imana byaba mu bintu karemano nko kuba yavugaga ati: Kuba habaho ubushyamba mu gihe cy'imbeho ni ubujiji, cyangwa akavugaga ati: Kuba habaho imbeho mu mpeshyi ni ubujiji, ibi ni ubuhakanyi bukuru umuntu mu idini, kuko Imana Nyagasani ibikorwa bya byose bishingiye k'ubugenge hari igihe dushobora dushobora kumenya ubwo bugenge hari n'igihe utabumenya.

- Abamenyi ntibavuze rumwe k'umuntu utuka Imana cyangwa intumwa yayo cyangwa igitabo cyayo, ese ukwicuza kwe kurakirwa, hari imvugo ebyiri z'abamenyi:

Ntabwo ukwicuza kwe kwemerwa ahubwo umuyobozi aramwica:

Uwo ntabwo asengerwa, nta nubwo asabirwa ubusabe bw'impuhwe akanashyingurwa kure y'imva z'abayisumu, nubwo yavugaga ko yicujije, kuko ubu buhakanyi ikibazo cyabwo kirakomeye, kwicuza ntacyo bigikoraho.

Ukwicuza kwe kuremerwa iyo kujije ibi bikurikira:

1. Kuba tugomba kumenya ukuri ko kwicuza kwe. 2. Kuba agomba gusingiza Imana. 3. Kwitandukanya n'ibyo yavuze. Ariko umuntu ututse intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) we ukwicuza kwe kurakirwa ariko umuyobozi agomba kumwica aharanira ukuri kw'intumwa iyo yishwe turamwoza tukamwambika isanda tukamusarira hanyuma tukamushyngura mu marimba y'abayisumu.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti "N'iyi ubabajije (impamvu y'uko kunnyega), baravuga bati "Mu by'ukuri, twatebyaga tunikinira".

[2] Imvugo yaturutse kuri Ibun Umar na Muhamadi mwene Kaabi na Zayidu mwene As'lam na Qatada – Hinjiyemo ibiganiro byabo kubwabo- ko umuntu mu ntambara ya Tabuki yavuze ati: Ntabwo ndabona abasomyi bacu bafite inda nini banabeshya kandi batinya guhura n'umwanzi – ashaka kuvuga intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) n'abasangirangendo be basoma Qor'an maze Awufu mwene Maliki aramubwira ati: Urabeshya, ahubwo wowe uri umwe mu indyarya, ndabwira intumwa Muhamadi, nuko Awufu ajya ku intumwa Muhamadi kugira ngo amubwire maze asanga ayat yamutanze, nuko uwo muntu aza ku intumwa Muhamadi yamaze kugenda, yurira ingamiya ye aravugaga ati: Yewe ntumwa y'Imana mu by'ukuri, twarimo kuganira dukina tunganira ibiganiro by'abantu bari ku mafarasi bidufasha kwihuta, Ibun Umari aravugaga ati: Meze nkaho ndimo kumureba afashe k'umukandara w'ingamiya y'intumwa y'Imana amabuye arimo kujomba ibirenge bye, arimo kuvuga ati: Twarimo kuganira dukina, intumwa y'Imana iravugaga iti "Vuga uti "Nonese koko mwannyegaga Allah n'amagambo ye ndetse n'Intumwa ye?" ntamuhindukire ntanagire ikindi amurengereza.

- Ijambo rigira riti "Abasomyi bacu" abagambiriwe ni intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) n'abasangirangendo be, arabeshya Wallah.
- Ijambo rigira riti "Ahubwo wowe uri indyarya" kubera ibi tumenya ko umuntu utuka abasangirangendo aba ari umuhakanyi, kuko kubasebya ni ugusebya Imana n'idini yayo ndetse n'intumwa yayo. – Ijambo rigira riti "Binis'at" ni umukandara umuntu yambara.
- Ijambo rigira riti "ajomba ibirenge bye" yakibitaga ibirenge bye.

INYUNGU ZA HADITH:

1. Kugaragaza ubumenyi bw'Imana ku ibizabaho, Imana izi ibyabaye n'ibizabaho.
2. Intumwa Muhamadi ayoboresha ibyo Imana imuhishuriye.
3. Gusuzugura Imana n'ibimenyetso byayo n'intumwa yayo ni ubuhakanyi buruta ubundi.
4. Umuntu usuzugura Imana aba ahakanye.
5. Ni ngombwa gukoresha ubukana mu mwanya wabwo.
6. Kwemerwa ko kwicuza k'umuntu wasuzuguye bigomba kubahiriza ibyangombwa.

IBYITONDERWA:

1. Umuntu uba kumwe n'umuntu utukana nawe aba atukanye, usibye igihe abyamaganye akanigendera, Imana yaravuze iti "Kandi rwose mwahishuriwe mu gitabo ko igihe muzajya mwumva amagambo ya Allah ahakanwa cyangwa se akerenswa, mutazajya mwicarana na bo (abayahakana n'abayakerensa), kugeza ubwo bahinduye bakajya mu bindi biganiro bitari ibyo".
2. Uzirinde kuba wavuga Qor'an cyangwa Hadith abantu bagaseka, ahubwo ujye utinya igihe ubivuga.
3. Niba amagambo ashobora kuba akubiyemo ibitutsi, tugomba gukebura uyavuga, iyo ayaretse akicuza icyo gihe biba ari byiza, naho iyo atayaretse aba asuzuguye.
4. Kwirinda kwibona no kwiyezera, kuko icyiza hari igihe cyakwinjiza mu ijuru n'ikibi hari igihe cyakwinjiza mu muriro, nk'uyu mugabo yajyanye n'intumwa Muhamadi mu ntambara ya Tabuki dore ibyamubayeho.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: - Ni ibintu bihambaye- kuba umuntu usuzuguye ibi aba ari umuhakanyi (ahakanye Imana n'ibimenyetso byayo n'intumwa yayo).

Icyamba kabiri: Ni uko icyi aricyo gisobanuro cya Ayat k'umuntu ukoze ibyo, uwo yaba ariwe wese (indyarya cyangwa utari indyarya).

Icyamba gatatu: Itandukaniro ryo gusebanya no gutanga impanuro kubera Imana n'intumwa yayo (ikiba kigamijwe ni ukubaha ibirango by'Imana).

Icyamba kane: Itandukaniro riri hagati y'imbabazi Imana ikunda (ni izirimo ugutunganya) no kugira ubukana ku banzi b'Imana (ariko kugenza bukeya akenshi muri Daawat no kumenyereza abantu hari igihe biba byiza).

Icyamba gatanu: Nuko hari zimwe mu mpamvu zitagomba kwemerwa (igihe uzi neza ko izo mpamvu atari zo).

[49] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "N'IYO TUMUSOGONGEJE KU MPUHWE ZIDUTURUTSEHO NYUMA YO KUGERWAHO N'INGORANE, RWOSE ARAVUGA ATI "IBI MBIBONYE KUKO MBIKWIYE"

Mujahidu yaravuze ati "Ibi mbibonye kuko nabikoreye, kandi ndabikwiye" Ibun Abasi yaravuze ati "arashaka kuvuga ko abibonye kubwe"

Ni uko umuntu iyo yitiriye inema yagize akazi ke n'ibikorwa bye haba harimo ubwoko bw'ibangikanyamana mu bumana bwayo, n'yo yitiriye inema yagize Imana ariko akavuga ko yarazikwiye ko ibyo Imana yamuhaye atari impuhwe ahubwo ari uko abikwiye, harimo uburyo bwo kwishyira hejuru mu ruhande rw'ubugaragu.

Gihamya ya kabiri n'ya gatatu:

[2] Ijambo ry'Imana rigira riti "(Qaruna) aravuga ati "Mu by'ukuri, ibi nabihawe kubera ubumenyi mfite" Qatada yaravuze ati "Nabihawe kubera ubumenyi nfite no kubaho kw'ibyinjiza" Abandi baravuze bati "Nabibonye kubera ubumenyi bw'Imana ko mbikwiye" ibi nibyo bisobanuro by'amagambo ya Mujahidu "Nabihawe kubera icyubahiro cyanjye".

[3] Invugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ko yumvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Mu by'ukuri, abantu batatu mu Bayisiraheli: Urwaye ibibembe, ufite uruhara n'impumyi, Imana yashatse kubagerageza, maze iboherereza Malayika agera k'umunyabibembe maze aramubwira ati: Ni ikihe kintu ukunda nagukorera? Aravuga ati: Ni uko wampa ibara ry'uruhu ryiza n'umubiri mwiza, ubu burwayi butuma abantu bampunga bukamvaho, aravuga ati: Malayika aramuhagurira, uburwayi buragenda amuha ibara ryiza n'uruhu rwiza, maze aravuga ati: Ni uwuhe mutungo wifuza ko naguha? Aravuga ati: Ni ingamiya cyangwa inka -Isihaga yagize ugushidikanya- maze amuha ingamiya zihaka, nuko aramubwira ati: Imana izihe umugisha. Malayika ajya k'uwari ufite uruhara aramubwira ati: Ni iki kintu cyiza wifuza ko nagukorera? Aravuga ati: Ndifuza imisatsi myiza, ati: Ni uwuhe mutungo ukunda naguha? Aravuga ati: Ingamiya cyangwa inka, amuha inka zihaka maze aramubwira ati: Imana izihe umugisha. Malayika ajya kuri wawundi w'impumyi aramubwira ati: Ni ikihe kintu cyiza wifuza ko nagukorera? Ati: ni uko Imana yangarurira amaso, ati: umutungo ukunda naguha ni uwuhe? Aravuga ati: Ihene, ahabwa ihene nyinshi zihaka, birabyara zirororoka, uriya agira umubande w'ingamiya, undi agira umubande w'inka undi umubande w'ihene. Aravuga ati: Hanyuma Malaika aza kujya kuri wawundi wari urwaye ibibembe mu ishusho nk'yo yarimo akirwaye ibibembe, aramubwira ati: Ndi umukene, kandi ndi k'urugendo impamba yanshiranye kuri uru rugendo, ntacyo nfite uyu muni niringiye Imana hanyuma nawe, ngusabye kubera uwaguhaye ibara n'uruhu rwiza n'umutungo ngo umpe ingamiya imwe yatuma mbasha gukomeza urugendo, aramubwira ati: Ibindeba ni byinshi, Malayika aramubwira ati: ariko ndabona nsa nkaho nkuzi urwaye ibibembe abantu barakwanze uri umukene Imana ikaguha umutungo? Aravuga ati: Njyewe uyu mutungo nawuzunguye kuri ku bakurambere nabo barawuzunguye kuri ku bakurambere babo,

Malaika aravuga ati: Niba ubeshya Imana igusubize uko wari umeze. Aravuga ati: Nuko Malaika ajya k'uwari ufite uruhara mu ishusho yari arimo kera, maze amubwira nk'ibyo yabwiye awa mbere, nawe amusubize nk'ibyo yamusubije, Malayika aramubwira ati: Niba ubeshya Imana igusubize uko wari umeze mbere. Aravuga ati: Maze Malaika ajya k'uwahoze ari impumyi mu ishusho nk'iyi yarimo mbere, aramubwira ati: Ndi umukene kandi ndi ku rugendo nashiriwe n'impamba kuri uru rugendo, none nta kiri bunfashe uyu muni usibye ko niringiye Imana hanyuma na we, ndagusaba k'ubwo uwagushubije amaso ko wampa ihene imwe yanshoboza kugera aho ngihe, uwari impumyi aramubwira ati: Njyewe nari impumyi Imana ingarurira amaso, none fata muri izi hene izo ushaka usige izo ushaka, ndakurahira Imana ko ntakwima ikintu usabye kubera Imana. Malaika aramubwira ati: Hamana umutungo wawe, kuko mwari mu bigeragezo kandi Imana yakwishimiye, inarakarira bagenzi bawe” Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

- Muri iyi Hadith harimo amasomo menshi cyane muri yo:

1. Inkuru ziza muri Qor'an na Sunat kugirango zibe amasomo n'inyigisho.
2. Kugaragaza ubushobozi bw'Imana, mugukiza ibibembe n'uruhara ndetse n'ubuhumyi mu kuba Malaika ukoze ku mubiri gusa.
3. Abamalayika bashobora kwihinduranya bakagira ishusho y'abantu, ariko ibyo babikora ku itegeko ry'Imana.
4. Abamalaika bafite umubiri ntabwo ari roho cyangwa amagambo cyangwa imbaraga gusa.
5. Abakira Hadith bashishikajwa no guzana Hadith uko yavuzwe.
6. Umuntu ntabwo ari ngombwa kwishimira icyo yagenewe, ariko ni ngombwa kuri we kwishimira icyo Imana yamwandikiye, hari itandukaniro hagati y'icyo Imana yakwandikiye n'ibyakubayeho. Ibyakubayeho bigabanyijemo ibyago si ngombwa ko ubyishimira n'amategeko y'idini ni ngombwa ko uyishimira.
7. Biremewe gusabira umuntu ubusabe rusange.
8. Biremewe kuva ku izima n'uwo ujya impaka nawe mubyo atemera hagamijwe kurangiza impaka.
9. Ni uko imigisha y'Imana itagira aho igarukira, no kubera iyo mpamvu bariya bantu bari bafite imibande y'amatungo.

10. Kugaragaza ko ari ngombwa gushimira buri nema uko imeze.
11. Biremewe ko umuntu ashobora kwigaragaza ko atari.
12. Kuba ibigeragezo bishobora kuba rusange kandi bigaragara inkuru yabo bantu irazwi.
13. Ibyiza byo kwicisha bugufi no kwirinda gukunda isi cyane bishobora gukururira nyirabyo ikintu cyiza nk'uko byagendekeye wa muntu wari impumyi.
14. Kuba muri iriya Hadith hagaragaramo ko abantu bakera bajyaga bazungurana.
15. Kuba mu bisingizo by'Imana harimo kwishimira no kurakarira no gushaka, tukaba tugomba kubihamya mu buryo bukwiye Imana.
16. Ni uko ubucuti bushobora kwitwa ukumera kimwe ku kintu ariko si ngombwa kwegerana.
17. Imana igerageza abantu kubyo yabahaye.
18. Kuba kwibutsa umuntu bishobora gukorwa mu magambo, mu bikorwa no mu kwigaragaza.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gusobanura Ayat igira iti “N’iyo tumusogongeye ku mpuhwe ziduturutseho nyuma yo kugerwaho n’ingorane”.

Icya kabiri: Ni ikihe gisobanuro cy’ijambo ry’Imana rigira riti “Rwose aravuga ati “ibi mbibonye kuko mbikwiye” (bisobanuye ngo njyewe ndabikwiye kandi ninjye ubigomba).

Icya gatatu: Ni ikihe gisobanuro cy’ijambo ry’Imana rigira riti “Mu by’ukuri, ibi nabihawe kubera ubumenyi mfite”.

Icya kane: Mu by’ukuri muri iyi nkuru itangaje harimo amasomo ahambaye (no mu itandukaniro hagati y’urwaye ibibembe nu ufite uruhara ndetse n’impumyi, kuko umunyabibembe n’uwari ufite uruhara bahakanye inema z’Imana nyuma y’uko bazibonye, na mbere yuko zibageraho ntibari biringiye Imana, naho impumyi yemeye inema z’Imana nyuma yuko zimugeraho, bigaragaza ko na mbere yazo yari yiringiye Imana. Ibunil Qayim yaravuze ati: Umuntu agomba kwirinda amagambo y’ubuhakanyi agira ati (Njyewe, nfite, ibyanjye) kuko ayo magambo yageragereshwe Ibilis, na Farawo na Qaruna Ibilis aravuga ati “Njyewe nfite agaciro kumurusha” ageragereshwa Farawo aravuga ati “Nfite ubwami bwa Misiri” anageragereshwa Qaruna aravuga ati “Mu by’ukuri, ibi nabihawe kubera ubumenyi mfite”. Iri jambo (Njyewe) imvugo nziza ryashyiriweho, ni imvugo y’umugaragu w’Imana wakoze amakosa arimo gusaba imbabazi yemera amakosa ye, naho ijambo (nfite) imvugo nziza ryashyiriweho ni: Nfite ibyaha, nfite uburemere, nfite inzu, nfite ubukene n’igisuzugurira. Naho ijambo (nfite) ni mu ijambo rigira riti (mbabarira ibyaha byanjye, mu ntege nyinshi n’inkeya n’ibyaha byanjye n’ibyo ngamije ibyo byose ndabifite).

[50] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ARIKO (ALLAH)
YAMARA KUBAHA UMWANA UTUNGANYE, BAGATANGIRA
KUMUBANGIKANYA MUBYO YABAHAYE"

UBWOKO BW'IBANGIKANYA BUGAMIJWE MURI IYI
AYAT:

Ibangikanya rikuru:

Igihe yemera ko uwazanye uyu mwana ari umukunzi w'Imana kanaka, n'ibindi nkabyo, kuko baba bitiriye ukurema utari Imana.

Ibangikanya ritoya:

Igihe yitirira ubuzima bwiza bw'umwana no kumurinda abaganga n'abandi nkabo, kuko aba yitiriye inema impamvu yayo akibagirwa uwabiteye.

Ibangikanya ritoya:

Mu bijyanye n'ubugaragu, nko kuba yarutisha urukundo rwe urw'Imana, bigatuma areka kuyumvira, ni gute uyu mwana twamugira ikigirwamana ku Imana mu rukundo.

Gihamya ya kabiri:

Ibunil Hazim: yaravuze ati "Bemeranyijwe kuziririza buri zina ririmo ubugaragu butari ku Imana, nka Abdu Amuri, Abdul Kaabat, n'ibindi bimeze bityo, usibye izina rya Abdul Mutwalib".

- Biremewe izina ririmo ubugaragu butari ubw'Imana, n'utanga gihamya ku ijambo ry'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) rigira riti "Njyewe ndi mwene Abdul Mutwalib" tumusubiza tugira tuti:

1. Aya ni amwe muma Hadith ya Mutashabih, kandi dufite inyandiko zisobanutse kandi za Muh'kam zihakana ibi.
2. Iyi Hadith iri mu zitanga inkuru ntabwo itegeka cyangwa yemeza.
3. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) nta muntu yigeze yita izina nka ririya, nta n'uwo yigeze yemerera mu basangirangendo be ko ahamana izina nk'iryo.
4. Iri zina niryo ryatumye intumwa Muhamadi amenyekana iyo aza kuvuga ati (mwene Abdullah) ntabwo abantu bari kumumenya.
5. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ikintu cyabaye kikarangira, kandi Abdul Mutwalib yarapfuye.
6. Abdul Mutwalib ntabwo ari izina, ahubwo n'iriyitirirano kuko izina rye ryari Shayibal Hamdi, ise yitwaga Hisham yamwohereje akiri umwana Madinat muri ba Nyirarume ba Baniy Najari kugira ngo yige kandi abe ariho akurira, ubwo Se wabo Al Mutwalib yageraga Madinat yajyanye Shayibal Hamdi amugejeje Makka ibara rye rirahinduka kubera urugendo rururure, abantu baravugaga bati: Uyu mugaragu ni nde? Baravugaga bati: Ni Abdul Mutwalib (ubugaragu nta kibazo kirimo) bwongerwaho irindi zina, icyo gihe nta kibazo kirimo.

Gihamya ya gatatu:

Imvugo yaturutse kuri Ibun Abasi kubyerekeye iyi Ayat yaravuze ati “Adamu ariyemanye nawe (Eva) aratwita, maze Ibilis irabazira irababwira ati: Njyewe ndi inshuti yanyu yabavanye mu ijuru, mugomba kunyumvira cyangwa uwo mwana mutwite nzamuha amahembe nk’ayi nkoronko, asohoke munda yawe ayitobore, kandi nzabakorera, nzabakorera ibi nibi, ibatera ubwoba, bayita Abdul Harith, banga kuyumvira, umwana avuka yapfuye, barongera baratwita, iraza ibabwira nk’uko yababwiye, banga kuyumvira, inda ivamo nanone, barongera baratwita ibilis irongera irabazira ibabwira nk’ibyo, nuko batangira kumva bagize urukundo rwo kugira umwana bamwita Abdul Harith, iryo niryamba jambo ry’Imana rigira riti “Bagatangira kumubangikanya mubyo yabahaye” Yakiriwe na Ibun Abi Hatim.

N’imvugo yaturutse kuri we na none k’urushorane rw’ukuri, ikomotse kuri Qatada yaravuze ati “Babangikanyije mu kumvira, ntabwo babangikanyije mu gusenga”.

N’imvugo yaturutse kuri we na none k’urushorane rw’ukuri, ikomotse kuri Mujahidi ku ijamba ry’Imana rigira riti “Ariko (allah) yamara kubaha umwana utunganye” aravugaga ati “Dufite impungenge ko uyu mwana atazaba umuntu” na Hasan yavuze igisobanuro nk’icyo na Saidi n’abandi batari bo.

- Ijambo rigira riti “Amahembe y’inkoronko” ni inpfizi yayo.

- Ijambo rigira riti “Abdul Harith” Ibilis yahisemo iri zina kuko ariryo zina ryayo, ishaka ko ubugaragu babuyitirira.

- Iyi nkuru ntabwo ari ukuri mu buryo bukurikira:

1. Nta nkuru y’ukuri irimo yaturutse ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), Ibun Hazim yaravuze ati (Iyi nkuru ni ikinyoma yarahimbwe).

2. Ntibishoboka na gato kuba Imana yavugaga ikosa ntivuge ko bicujije.

3. Intumwa Imana yaziranye ibangikanya nk’uko abamenyi bose babyemeranyijweho.

4. Abantu bazagera kuri Adam ku muni w’imperuka, maze abahakanire ko atabakorera ubuvugizi, kuko yariye ku giti Imana yamubujije kandi ari ikosa, iyo aza kuba yarabangikanyije Imana icyo nicyo yari kubanza imbere.

5. Shitani yarababwiye iti “Njyewe ndi inshuti yanyu” amagambo nkaya ntabwo yavugaga n’umuntu ugamije gushuka undi.

6. Ntabwo Adam na Eva bakwemera ko Shitani yaha umwana uri munda amahembe, kuko byaba ari ibangikanyamana mu bumana bwayo.

7. Muri Ayat handitse ko babangikanya mu nsimbuzina y’ubwinshi, iyo baza kuba ari Adam na Eva gusa hari gukoreshwa insimbuzina y’ababiri.

8. No kubera iyo mpamvu igisobanuro kigaruka ku bantu bose babangikanyije ibangikanya nyaryo, kuko mu bantu harimo ababangikanyamana n’abemeramana.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Kuziririza buri zina ry'ubugaragu butari ubw'Imana (harimo na Abdul Mutwalib).

Icya kabiri: Gusobanura Ayat igira iti (ariko (allah) yamara kubaha umwana utunganye, bagatangira kumubangikanya mubyo yabahaye).

Icya gatatu: Kuba ibi ari ibangikanya mu mvugo itagambiriwemo ukuri kwayo (ukuri nuko ibi ari ibanginganya nyakuri, kandi ni rimwe mu mabangikanya y'abantu ntabwo ryaturutse kuri Adam na Eva).

Icya kane: Nuko impano y'Imana ku abagabo ni umukobwa utunganye aba ari inema (Kuko bamwe mu bantu babonako impano y'umukobwa ari icyago, ndetse impano y'umuhungu ingana utunganye nayo ni inema).

Icya gatanu: Abakurambere bavuze itandukaniro hagati y'ibangikanya mu kumvira n'ibangikanya mu masengesho (Adam na Eva bumviye Shitani ntibayisenga, ibi bishingiye ku ukuri kw'inkuru).

[51] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "KANDIAMAZINA MEZA YOSE NI AYA ALLAH, BITYO MUJYE MUYIFASHISHA MUMUSABA, KANDI MUNITANDUKANYE NA BABANDI BAKERENSA AMAZINA YE"

Imvugo yaturutse kuri Ibun Abi Hatim ayikomoye kuri Ibun Abasi ku ijambo rigira riti "bakerensa amazina ye" : "Babangikanya" imvugo yaturutse kuri we na none "Bise ikigirwamana Lata barikomoye ku izina ry'Imana Al ilahu, na Uza barikomoye kuri Azizi" imvugo yaturutse kuri Al Aamashu "Binjizamo ibitarimo".

- Muri iri somo harimo igisubizo ku bavuga ko: Igitabo cya Tawuhid nta kindi gikubiyemo usibye Tawuhid Al Uluhiyat.
- Ijambo rigira riti "Kandi Imana ifite": Inzira ya Tawuhid hano ni ukubanza inkuru, kuko kubanza icyari guheruka byumvisha ko ikintu ari umwihariko.
- Ijambo rigira riti "meza": Ni amazina yuje ubwiza kandi aruzuye mu buryo bwose, nta busembwa burimo.
- Ijambo rigira riti "Mujye muyisaba muyifashishije" gusaba Imana Nyagasani ukoresheje amazina yayo bifite ibisobanuro bibiri:

Ubusabe bw'amasengesho:

Ni ugusenga Imana mu buryo bujyanye nayo mazina, urugero izina Al Baswir ni ugusenga Imana mu buryo bujyanye n'iryo zina ryo kurora k'uburyo Imana itakubonaho igikorwa yanga.

Ubusabe bwo gusaba icyo wifuza:

Kuba ugomba kubanza imbere amazina mu busabe bwawe, nk'ijambo rigira riti "Mbabarira imbabazi ziguturutseho kandi ungirire impuhwe kuko wowe uri Ubabarira ibyaha Nyirimpuhwe.

Kutemera amazina y'Imana: Ni ukureka kwemera ibiri ngombwa kubyemera muri ayo mazina. Bikaba birimo ibice bikurikira:

Kutemera amazina y'Imana n'ibisingizo byayo:

1. Ni ukwanga amazina yose cyangwa amwe muriyo nk'uko Jahamiyat babikora.
2. Kwemera izina ugahakana igisingizo, nk'ijambo rigira riti "Arumva ariko ntagira ukumva".
3. Kugira amazina y'Imana kuba yumvisha kuba asa, nko kuba ameze kimwe.
4. Kuvana mu mazina y'Imana amazina y'ibigirwamana, nk'izina ry'ikigirwamana Uza kurikomora mu izina ry'Imana Azizu.
5. Kwita Imana amazina itiyise ubwayo, nk'uvuga ati: Imana iri mu butatu cyangwa ko Imana ishobora kuvumbura.

Kutemera ibimenyetso:

Byaba ibimenyetso

1. Ibijyanye n'amategeko y'idini: nk'uvuga ko Qor'an ari ikiremwa.

2. Ibya karemano: nk'uvuga ko kamere ariyo irema ibintu.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Iceya mbere: Guhamya amazina y'Imana Nyagasani, (bitandukanye na Jahamiyat n'abakabya bo muri Muutazilat).

Iceya kabiri: Kuba ayo mazina ari meza (bisobanuye ko ari meza cyane kandi yuzuye).

Iceya gatatu: Kuba ari itegeko gusaba Imana uyifashishije (ubusabe bw'amasengesho n'ubusabe bw'ibyo ukeneye, muri ibyo bice byombi ni itegeko gusaba wifashishije amazina y'Imana).

Iceya kane: Kureka abahakana amazina y'Imana mu bantu b'injiji n'abatayemera (ni ukureka gukurikira inzira yabo, ntabwo bisobanuye ko tutagomba kubahamagarira kumenya ukuri, no kubasobanurira, ayat kandi ikubiyemo isezerano ry'ibihano).

Iceya gatanu: Gusobanuramo Ilihad.

Iceya gatandatu: Isezerano ry'ibihano k'umuntu uhakana amazina y'Imana.

IKIBAZO CYA MBERE: Shyira ikimenyetso (☒) mu mwanya ukwiye cyangwa wuzuze imyanya irimo ubusa:

1. Igice cya cyenda nicyo gice kirekire mu gitabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
2. Umwanditsi yitaye cyane ku ibangikanya ritoya kuko ryihishe: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
3. Ijambo rigira riti “Inema z’Imana” inema imwe ariko ikigambiriwe ni ubyinshi ☐ imwe ☐.
4. Inema ibaho: Kuzana ibishimishije ☐ gukuraho ibitari byiza, Byose hamwe ☐.
5. Ijambo rigira riti “Hanyuma bakazihakana”: ukubaho kwazo ☐ bahakana kuzitirira Imana ☐.
6. Gukoma amashyi indege imaze kugera hasi, ni ugushimira umupirote: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
7. Kwitirira inema utari Imana ni ubuhakanyi: Bukuru ☐ Butoya ☐.
8. Ibangikanya mu mitima y’abantu: ryihishe kurusha urushishi rwirabura ruri hejuru y’urutare rwirabura mu mwijima ukabije ☐ riragaragara cyane ☐.
9. Kurahira ikitari Imana ubeshya: Ni ibangikanya ritoya ☐ rikuru ☐. kirazira ☐ hari ibisobanuro birambuye ☐.
10. Kurahira ikitari Imana mu kuri: Ibangikanya ritoya ☐ icyaha gikuru ☐. kirazira ☐ hari ibisobanuro birambuye ☐.
11. Ibangikanya Imana ntiribabarira nubwo ryaba iritoya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
12. Kurahira Imana ubeshya nibyo byoroshye kuri Ibun Mas’udi, kuruta kurahira ku ikitari Imana mu kuri: Nibyo ☐ Sibyo ☐. Kandi Ibun Mas’udi ntakunda ibi cyangwa biriya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
13. Imvugo igira iti: Nkurahire iki kugira ngo wemere ukuri kwanjye: iremewe ☐ ntiyemewe ☐.
14. Uvuze ati “Imana nibishaka na kanaka akabishaka” uramutse wizera ko kanaka akomeye kurusha umuremyi, cyangwa angana n’Imana ibyo ni ibangikanya: (rikuru ☐ ritoya ☐), n’iyo yemera ko kanaka ari muni y’Imana, ibyo ni ibangikanya (ritoya ☐ Sibyo ☐.
15. Ijambo rigira riti “Ni indagizo kuri wowe” cyangwa se: (Ni indagizo): ibangikanya ritoya ☐ ni icyaha gikuru ☐. biremewe ☐.
16. Ni ngombwa kwiga ibangikanya kugira ngo utarigwamo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
17. Abasangirangendo (Imana ibishimire) basobanurako Ayat zamanutse ku ibangikanya rikuru zikusanyije n’ibangikanya ritoya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
18. Indahiro y’impfabusa, ni ukuba umuntu yarahira Imana: abeshya ☐ indahiro imufasha gutwara imitungo y’umuyisumu ☐.
19. Inyuguti ya Waw yumvisha (gukurikirana ☐ kungana ☐) bikaba ari (ibangikanya ☐ Biremewe ☐.
20. Iyo urahira Imana atari umuntu wemerwa kandi wizerwa (ugomba ☐ ntugomba ☐) amwemeza akoze indahiro ye.
21. Kurahira intumwa (Imana imuhe amahoro n’imigisha) no kurahira ubuzima bw’umubyeyi n’icyubahiro: mubyarengewe n’ibyago ☐ ibangikanya ritoya ☐.
22. Ijambo rigira riti “Nabujijwe n’ibi n’ibi, bisobanuye.....

23. Kuki nta wundi wagaragaje ukurahira kutemewe usibye umuyahudi?.....
24. Umuyahudi ni umuntu witirirwa amategeko ya (Issa (Yesu) ☐ Mussa ☐. N'impamvu yo kwitwa gutyo (Ni ijambo rigira riti "Inaa Hud'na ilayika" ☐ sekuru wabo witwa Yahudha ☐ Byose hamwe ☐).
25. Intumwa Muhamadi yatanze gihamya ku ibangikanya ritoya ku ibangikanya rikuru mu ijambo rigira riti "Ungize ikigirwamana ku Imana" Nibyo ☐ Sibyo ☐, intumwa Muhamadi imuyobora ku byatuma (utegera burundu ibangikanya n'iyi ryaba kure ☐ kureka ibangikanya ☐).
26. Umuntu aramutse ukunamiye igihe agusuhuje (wabyamagana ☐ ntacyo bitwaye ☐, isoni ziramutse zikubujije kubikora ntacyo byaba bitwaye ☐) (uramutse utabyamaganye icyo gihe waba arti Twaghut ☐, waba uri umwemera nyakuri ☐).
27. Kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaramaganiye kure amagambo amunganisha n'umuremyi: Ni ibangikanyamana ☐ bigaruka ku mugambi w'umuntu, aramutse yagambiriye kubaha ntacyo bitwaye ☐.
28. Abayahudi bafite inenge nyinshi, ariko umwihariko wabo ni ijambo rigira riti "Uzayiru ni umwana w'Imana" kuko iryo jambo ariryo ryamamaye cyane muribo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
29. Ijambo rigira riti "Nabujijwe n'iki n'iki" isoni kwamagana ikibi ☐ kukibuza bitari itegeko ry'Imana ☐.
30. Ni ukuri: Yatanze gihamya hanyuma aremera ☐ yaremeye arangije atanga gihamya ☐.
31. Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) icyubahiro cye ni ukuba: ukuba ari intumwa y'Imana n'umugaragu wayo ☐ Muhamadi mwene Abdullah ☐.
32. Inzozo z'ukuri ni zazindi: Zikubiyemo ibyiza ☐ Ziza zipama ☐, Byose hamwe ☐.
33. Inzozo iyo zidapanze izo ziba ari inzozo z'uruvangitirane: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
34. Inzozo zidashimishije ziba zikomoka kuri Shitani (Nibyo ☐ Sibyo ☐) kandi ni byiza (Kuzibwira uwazimusobanurira ☐ kuvuma ibumoso bwe gatatu kandi akikinga kuri Shitani ☐).
35. Iyo gihamya zigaragaje ko inzozo zinyuranyije n'amategeko y'idini: Zirarotorwa ☐ Ntabwo zirotorwa ☐.
36. Kubwira umugore we ati (Umunsi wijimye mu buzima bwanjye, ni umunsi twashakaniyeho): Biremewe ☐ Ntabwo byemewe ☐.
37. Ni ukuri ko: Atari ngombwa ko kubuza umuntu amahoro ugira icyibi umukoraho ☐ ni ngombwa ko kubuza umuntu amahoro ugira icyibi umukoraho ☐.
38. Amazina meza y'Imana, n'izina Dahari ni izina ryumutse nta kindi gisobanuro rifite usibye kuba izina ry'ibihe gusa: Nibyo ☐ Sibyo ☐, Ijambo "Ni nje igihe" bisobanuye.....
39. Ijambo rigira riti "Igihe ni igihemu" : Rirabujijwe ☐ Ntibyemewe kuko riri mu rwego rwo gutanga inkuru ☐.
40. Ijambo rigira riti "Kanka yavutse mu mwaka w'amapfa" Rirabujijwe ☐ Ntiriyemewe kuko riri mu rwego rwo gutanga inkuru ☐.
41. Ijambo rigira riti "Yewe wa si we bungabunga abagutuyeho" Ni ugusaba ibitari Imana (ibangikanya) ☐ Biremewe ☐.
42. Ibice byo gutuka igihe: 1-.....itegeko ryabyo.....
2-.....itegeko ryabyo.....3-.....itegeko ryabyo.....
43. Kuvuga uti (Kamere ifite ibitangaza n'amabanga) cyangwa: (Ibi ni ibyakozwe na

kamere): Nibyo ☐ Sibyo ☐.

44. Ijambo Qadwi rikubiyemo gushyira mu bikorwa no gutanga fatuwa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

45. Ijambo rigira riti (Umucamanza w'abacamanza bose ihembe rya karindwi): Biremewe ☐ ibyiza ni ukubireka ☐.

46. Sheikhul Islam bisobanuye: Sheikh ukomeye ari nawe wiyambazwa muri Islam ☐ Ni umuntu uza kungandura imbaga (Mujadid) kandi afite uruhare mukurinda Islam ☐.

47. (Birakwiye ☐ Ntibikwiye ☐) hashingiwe k'uruhande rw'uvugwa ko atagomba gushukwa no kwiyehera.

48. Izina Imana ikunda ni ririmo guca bugufi no kwibombarika, urugero (Shaahan Shaha ☐ Abdu Rah'man ☐) kandi izina rifite agaciro gake ku Imana, ni iryumvisha: (Ubudahangarwa ☐ ubutegetsu n'ubuhambare ☐, Byose hamwe ☐) kubera iyo mpamvu ahanishwa ikinyuranyo cy'ibyo yari agambiriye, agacishwa bugufi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

49. Kwiya umwami w'abami n'umucamanza w'abacamanza bose: Biremewe ☐ Kirazira ☐, ni icyaha gikuru ☐.

50. Izina ryo kwitirirwa ni iritangirwa na: (Se) cyangwa (Nyiwa wa) cyangwa (Musaza wa) cyangwa (Se wabo wa): rikaba ryumvisha: Gusingiza ☐ Kuvuma ☐, kujyana n'ikintu no kucyibandaho ☐ kumenyekana ☐, byose hamwe ☐.

51. Mu abasangirangendo harimo abitwa izina rya Hakim na Al Hakam kandi ntabwo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yayahinduye, kuko nta kindi yaragamije usibye kuba ari amazina bwite gusa (Nibyo ☐ Sibyo ☐) bikaba bibujijwe mu mazina y'Imana Nyagasani, Imana yihariye ☐ ayihariwe n'Imana harebwa igisingizo kirimo ☐, byose hamwe ☐.

52. Kwitirirwa umuntu itegeko ryabyo ni: Biremewe ☐ Ni byiza ☐.

53. (Umuntu utesha agaciro ikintu kiriho ugusingiza Imana cyangwa Qor'an cyangwa intumwa) ugamiye ni intumwa Muhamadi, ☐ intumwa zose ☐.

54. Ibinyuranyo byo gusuzugura ukwemera, ni ibintu bihambaye cyane, ntabwo umuyisumu yaba atazi ibi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

55. Ibigomba kubahirizwa mu ukwicuza k'umuntu wasuzuguye amazina y'Imana: 1-.....
2-.....3-.....

56. Ni ngombwa gukaza umurego mu isomo ryo gusuzugura amazina y'Imana kandi ntutugomba kujenjeka: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

57. Hari umuntu uvuganira uwatutse Nyagasani, nubwo hatukwa we cyangwa nyina, abona ntacyo bitwaye: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

58. Ni ngombwa gusobanurira abantu ubuhambare bw'iri somo, ko kurikinisha ari ubuhakanyi bukura umuntu muri Islam, ntutugomba gutegereza ko Imana itukwa cyangwa isuzugurwa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

59. Hari umuntu uvuga ati: Tugomba kubaza utuka Imana cyangwa uyisuzugura tuti: Ese ugamiye gutuka Imana koko cyangwa sibyo ugamiye, kandi ibi ni: Sibyo ☐ Nibyo ☐.

60. Mu kugaragaza ubuhambare bw'ukuri k'umuntu ku Imana, ni imvugo ivuga ko uwatutse Imana yihanganirwa igihe yabitewe n'uburakari, ariko ntivyihanganirwe igihe yatutse Perezida cyangwa Ise cyangwa yaciye amafaranga: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

61. Gushyiramo umurego muri iri somo bitanga umusaruro Imana ishimwe mu bihugu bimwe na bimwe, no kujenjeka byatumye abakuru n'abato bose batuka Imana mu bihugu bimwe na bimwe: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

62. Umuntu usuzugura Imana aba ari mubi kurusha uwubamira ibigirwamana: Nibyo ☐

Sibyo ☐.

63. Hari igihe udashobora kumva mu abayahudi n'abakirisitu utuka Imana cyangwa utuka Mussa cyangwa Yesu cyangwa idini, ariko ibyo ushobora kubyumva mubiyita abayislamu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

64. Umwemera w'ukuri iyo havuzwe Qor'an cyangwa Hadith aratinya ukwemera kwe kukiyongera, naho indyarya arannyega ikanasuzugura ikazana umukino, ikavuga iti Hadith abantu baraguseka: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

65. Ese ushibora kwamamaza video irimo umuntu utuka nyoko cyangwa se wanayireba? Byaba bimeze bite k'umuntu utuka nyina w'abemera bose? Nibyo ☐ Sibyo ☐.

66. Ni ngombwa ubonye video irimo gutuka: kuyumva no kuyamamaza ☐ kuyisiba ako kanya ☐.

67. Gukusanya video zose zituka zinasuzugura ni inzira: y'abakurambere bacu ☐ y'abantu b'indyarya ☐.

68. Kuva muri Islam kubera gutuka Imana no kuyisuzugura ni ibintu bihambaye kandi icyaha gikuru, hari bamwe mu abamenyi bavuga ko kwicuza ntacyo bimarira uwo, ahubwo ubuyobozi bugomba kumwica kandi ntasengerwa ntanasabirwa impuhwe nta nubwo ahambwa mu marimba y'abayislamu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

69. Uwatutse Imana aramutse avuze ko yicujije hanyuma akongera kuyituka, iki kiba ari ikimenyetso cy'uko abeshya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

70. Indyarya iramutse itutse Imana: ikavuga iti: ntabwo ariyo ngamiye, aya aba ari amagambo y'ururimi gusa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

71. Bimwe mu bigaragaza ukuri ko kwicuza k'umuntu usuzugura Imana ni ukuvuga ko ututse Imana cyangwa uyisuzuguye aba ari umuhakanyi kandi akitandukanya nawe: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

72. Umuntu wumva utuka Imana akanayisuzugura, ntamwamagane cyangwa akigendera itegeko rye nawe afatwa nk'uwo usuzugura: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

73. Shitani hari igihe ishobora gufungura imiryango y'ibyiza kugira ngo ikugushe mu ibangikanya, uyu muntu wari Tabuki: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

74. Muri Hadith y'umuntu usuzugura Imana icyo twungukamo ni uko usuzugura abasangirangendo aba ari umuhakanyi (Nibyo ☐ Sibyo ☐) kuko kubasebya ninko gusebya (Imana ☐ intumwa ☐, idini ☐ abasangirangendo ☐, byose hamwe ☐.

75. Umuntu uhabwa imbabazi zikaba ubwononnyi aho kugira ngo zibe gutunganya, uwo (abona icyaha ☐ nta cyaha abona ☐) kubera uko gutunganya.

76. Umuntu aramutse yitiriye inema yagize akazi ke cyangwa umusaruro we, harimo ibangikanya mu (bumana bw'Imana ☐) naho iyo inema ayitiriye Imana ariko akavuga ko yayibonye ayikwiye, harimo ukwibona no kwiyemera: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

77. Kwishimira icyo Imana yakugeneye (Ni ngombwa ☐ Si ngombwa ☐) iyo icyagennye ari icyago singombwa kucyishimira (Nibyo ☐ Sibyo ☐.

78. Nta tandukaniro riri hagati y'impumyi n'ufite uruhara n'umunyabibembe, mugusaba kwabo Malayika: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

79. Kwiyita Abdul Mutwalib: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

80. Kwita zimwe mu ndabo abagaragu b'izuba: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

81. Shyira uruziga ku ibyemewe kwitwa: (Abdul Mutwalib – Abdul Kaabat – Abdul Manafi – Abdul Husein – Abdu Nabiyy – Abdul Harith – Fir'awun – Khinzab – Aswiat – Sultwan Salatwin – Sayid Nassi – Ghulam Alliy – Rabul Alamina – A Rah'aman – Al Khaliq – Abdu Satar – Abdu Nuur – Butwos – George – Sayid Sadat – Situ Nisaau – Abdu

Naswir).

82. Mu bintu byinjiye mu bayislamu bikomoka mu gukabya kw'Abashiya, bashaka gusenga ni amagambo yabo agira ati: (Ghulam Alliy) bisobanuye umugaragu wa Alliy, ibyo ni ukugaragira utari Imana, kandi ni ibangikanya: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

83. Ijambo ry'umuntu utabasha gukoresha amafaranga n'ibindi rigira riti (Njyewe ndi umugaragu utegekwa): Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

84. Inkuru ya Adam na Eva: Ni ukuri ☐ Si ukuri ☐.

85. Shitani yahisemo izina rya Abdul Harith: kuko ariryo zina ryayo ☐ ibi si ukuri, kuko izina Al Hadith ni rimwe mu mazina y'ukuri ☐.

86. Kwitwa Al Haruth: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

87. Intumwa n'abahanuzi barinzwe gukora ibangikanya, nkuko byemejwe n'abamenyi bose, ubavuze rero cyangwa gushakisha ibyo bakoze uwo aba ari: Indyarya ☐ Umwemera ☐.

88. Gusaba Imana wishingikirije amazina yayoni ubusabe: bw'amasengesho ☐ gusaba icyo ukeneye ☐, byose hamwe ☐.

89. Igitabo cya Tawuhidi: Gikubiyemo amoko ya Tawuhidi uko ari atatu ☐ Kirimo Tawuhidi y'amasengesho gusa ☐.

90. Kutemera amazina y'Imana birimo ibice: Bibiri ☐ Bitanu ☐.

91. Ijambo ry'Imana rigira riti "Kandi munitandukanye na babandi bakerensa amazina ye bazahanirwa ibyo bakoraga": Bisobanuye ☐ ko tutagomba kubahamagarira kuyoboka, ntutugomba kubasobanurira ukuri ☐ kureka inzira yabo.

92. Kutemera amazina n'ibisingizo by'Imana bigabanyijemo ibice: 1-.....

2-.....3-.....4-.....5-.....

[52] ISOMO RY'UKO BATAVUGA BATI: AMAHORO ABE
KU MANA* (KIRAZIRA)

NI UKUBERA IKI?

Ni uko binyuranyije n'ukuri, Imana irasabwa ntabwo isabirwa, irakungahaye kuturusha ariko igomba gusingizwa ibisingizo byuzuye.

Ni uko bene ubu busabe bwumvikanamo gupfobya Imana, kuko nta gisabirwa amahoro kidakeneye kuyakoresha, kandi Imana iratagatifutse kuri buri busembwa bwose.

Gihamya ya mbere:

Imvugo iri mu gitabo cy'ukuri, yaturutse kuri Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) yaravuze ati "Iyo twabaga turi kumwe n'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mu iswala, twaravugaga tuti: Amahoro aturutse ku bagaragu b'Imana agere ku Imana, kandi amahoro agere kuri kanaka na kanaka, intumwa Muhamadi iravuga iti "Ntimukavuge ngo: amahoro abe ku Imana, kuko Imana niyo mahoro".

- Izina A Salam: ni izina rihamye rihakana ubusembwa bwose umuntu yakwibaza mu bwenge bwe, ntabwo rero Imana igerwaho n'ubusembwa ku giti cyayo cyangwa mu bisingizo byayo cyangwa mu bikorwa byayo no mu mategeko yayo, naho igisingizo gikubiye muri ririya zina ni A Salamatu.
- Ijambo A Salam rifite ibisobanuro byinshi:

Indamutso: nko kuba wavuga uti amahoro abe kuri kanaka.

Kutarangwaho inenge n'uburwayi, nko kuvuga uti: Amahoro abe kuri wowe yewe ntumwa y'Imana.

ASalam: rimwe mu mazina y'Imana.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gusobanura Salam (izina ry'Imana: utarangwa n'inenge cyangwa ubusembwa ubwo aribwo bwose).

Icya kabiri: Kuba Salam ari indahiro.

Icya gatatu: Kuba gusabira Imana amahoro bidakwiye ku Imana (niba bidakwiye Imana rero ni ukuvuga ko byaziririjwe).

Icya kane: impamvu iri muri ibyo (Ni uko Imana ubwayo ari amahoro)

Icya gatanu: Kubigisha indamutso ikwiye Imana (muri Atahiyatu, ntabwo twabwira umuntu ngo indamutso yanjye).

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

[53] ISOMO KU IJAMBO RIGIRA RITI “MANA MBABARIRA IBYAHA NUBISHAKA”
(KIRAZIRA GUKORA IS'TITHINAU MU BUSABE)

Iri somo rigaragaza ubwami bwuzuye bw'Imana Nyagasani n'ubuntu bwayo ndetse no gutanga kwayo, biboneka muri ibi bisobanuro:

Nuko byumvisha ko Imana hari uwayishyiraho agahato, kandi atariko bimeze.

Nuko byumvisha ko iki kintu gihambaye ku Imana ko gishobora kuyiremerera no kuyinanira, kandi atariko bimeza

Nuko byumvisha ko umuntu adakeneye Imana, kandi ibi ntibikwiye nta nubwo biri mu mucu mwiza.

Gihamya ya mbere:

Imvugo iri mu gitabo cy'ukuri, yaturutse kuri Abi Hurayirat, intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze iti “Umwe muri mwe ntakavuge ngo: Mana umbabarire ibyaha nubishaka, Mana ungirire impuhwe nubishaka, ahubwo ajye asaba afite ubushake bwo gusaba, kuko Imana ntawayishyiraho agahato”. N'imvugo yaturutse kuri Muslim iravuga iti “Umuntu nasaba ajye agaragaza ubushake mugusaba, kuko Imana nta kintu kiyibera umuzigo mukugitanga”

Kuregeka ubusabe mu iduwa ya Is'tikharat ntabwo ari ukuburegeka k'ubushake, ahubwo ni ukubera ikintu ntazi neza ntabwo nzi ko ari cyiza kuri njye cyangwa ari kibi? Uko niko bimeze no muri Hadith igira iti “Umpe ubuzima mugihe ubuzima bwaba aribwo bwiza kuri njye”

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Kubuza gukora Is'tithinau mu busabe.

Icya kabiri: Kugaragaza impamvu y'ibyo.

Icya gatatu: Ijambo ry'intumwa Muhamadi rigira riti “Ajye agaragaza ubushake mu gusaba” (Nusaba ujye usabana ubushake ntugashidikanye).

Icya kane: Kugaragaza ubushake buhambaye mugusaba (gusaba ibyo ashaka nta kintu gifite agaciro ku Mana itaguha cyangwa Imana itashobora kuguha).

Icya gatanu: Gusobanura ibi bintu [1] Ni ukugaragaza uburyo amategeko y'idini ari hejuru cyane. [2] Ni ukongera umutuzo k'umuntu. [3] Gukoresha kugereranya igihe ibyo usaba biri mu mategeko).

[54] ISOMO KO BIDAKWIYE KUVUGA UTI ‘UMUJA WANJYE N’UMUJAKAZI WANJYE’

ITEGEKO RYO KUVUGA UTI ‘UMUJA WANJYE N’UMUJAKAZI WANJYE’

Kuba ashobora kubyiyegekaho: Ibi nabyo bifite ishusho ebyiri:

Kuba ashobora kubyegera k’uwundi: Ibi nabyo

Kuba umuntu abivuze mu buryo bwo gutanga inkuru: Nk’ijambo rigira riti “Nagaburiye umugaragu wanjye cyangwa narekuye umuja wanjye, hano hari ibisobanuro.

Kuba umuntu yabivuze mu buryo bwo guhamagara: nk’ijambo rigira riti “Yewe wa mugaragu wanjye we” ibi birabujijwe

Iyo abivuze uwo mugaragu cyangwa umujakazi badahari ibyo biremewe.

Aramutse abivuze uwo muja ahari, turareba niba hari ibibi biri bukurikireho gishingiye kumugaragu cyangwa kuri shebuja, iyo ibibi bibonetse birakumirwa byaba bitabonetse icyo gihe biba byemewe.

Gihamya ya mbere:

Imvugo iri mu gitabo cy’ukuri yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Umwe muri mwe ntakavuye ngo: Gaburira Nyagasani wawe, unacanire Nyagasani wawe, ahubwo aje avuga ati: Databuja n’uwampaye ubwigenge, kandi umwe murimwe ntakavuye ngo umuja n’umujakazi wanjye, ahubwo aje avuga ati: umuhungu wanjye n’umukobwa wanjye”

- Ijambo rigira riti “Umwe muri mwe ntakavuye ngo: Gaburira Nyagasani wawe, unacanire Nyagasani wawe” kuko harimo kurengera ubumana bw’Imana.
- Ijambo rigira riti “Ahubwo aje avuga ati: Databuja n’uwampaye ubwigenge” iyi niyo mvugo y’umuja, ariko ntabwo ari itegeko ahubwo ni ukumuyobora ibyemewe, kuko abamenyi baravuze bati: Iyo itegeko ryaje riteganywe n’ikintu cyibujijwe, iryo tegeko riba ari iryo kuzirura, harimo ijambo ry’Imana rigira riti “Nimumara kubohoka (mukuyemo imyenda ya ih’ramu) muje muhiga”.
- Ijambo rigira riti “Kandi umwe muri mwe ntakavuye ati” uku kubuza gushobora kuba ari uko kuziririza cyangwa kutishimira, k’uburyo hatagira uwibazo ko ari ubugaragu budakwiye undi wese usibye Imana “Umugaragu wanjye” ku muhungu “Umujakazi wanjye” ku mukobwa.
- Ijambo rigira riti “Ahubwo aje avuga ati: umuhungu wanjye cyangwa umukobwa wanjye, cyangwa umwana wanjye” iyi ni imvugo ya Shebuja, harimo ko amategeko

Y'idini iyo afunze umuryango afungura undi w'ibyamewe, harimo gushimangira Tawuhidi ndetse no mu magambo.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Kubuza kuvuga ngo (umugaragu wanjye n'umujakazi wanjye).

Icya kabiri: Umuja ntakavuge ati: (Nyagasani wanjye), ntakanabwirwe ngo (jya kugaburira Nyagasani wawe).

Icya gatatu: amasomo ya mbere kuvuga uti “umuhungu wanjye n'umukobwa wanjye, umwana wanjye).

Icya kane: amasomo ya kabiri: kuvuga uti “Databuja, uwampaye ubwigenge”.

Icya gatanu: Kwitondera ikigambiriwe aribyo gushimangira Tawuhidi ndetse no mu magambo.

[55] ISOMO RYIGISHA KO UMUNTU USABYE KUBERA IMANA
ADASUBIZWA INYUMA (KIRAZIRA CYANGWA SI BYIZA)

IBICE BYO GUSABA KUBERA IMANA

Gusaba kubera Imana mu buryo: Nko kuba yavuga ati “Ndagusaba kubera Imana”.

Gusaba kubera amategeko y’Imana: Nko kuba yasaba mu buryo amategeko yemera nk’umukene gusaba mu isadaka.

ESE BIREMEWE KO UMUNTU YASABA KUBERA IMANA
CYANGWA NTIBYEMEWE?

Gusaba ubwabyo ni ikintu kitari cyiza cyangwa se kiziririjwe usibye mu gihe cy’amaburakindi, no kubera iyo mpamvu intumwa Muhamadi yagiranye igihango n’abasangirangendo be ko batazajya basaba abantu ikintu, naho gusubiza ikibazo, ubaza ntiyabura kuba ari:

Gusaba bisanzwe: Nko kuba yavuga ati “kanaka wampaye” niba biri mu byemewe n’amategeko arabihabwa.

Gusaba kubera Imana: Uyu arahabwa n’ubwo yaba atari abikwiye, kuko aba asabishije ikintu gihambaye, bityo kumuha ni ukubaha uwo uhambaye, ariko asabye icyaha cyangwa kumuha bikaba byagira ingaruka k’uwasabwe ntagomba kumuha.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Ibun Umar (Imana imwishimire) yaravuze ati: intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha yaravuze ati “Umuntu uzikinga ku Mana muzamurinde, n’uzasaba kubera Imana muzamuhe, n’uzabahamagara mujye mumwitaba n’uzabakorera ineza mujye mumwitura, nimutagira icyo mumwitura mujye mumusabira ku Mana, kugeza ubwo namwe ubwanyu mubonye ko mwamwituye” Yakiriwe na Abu Daudi na Nasaaiy.

- Ijambo rigira riti “Muyikinga ku Mana” usibye ko kwikinga ku Mana ku kintu cya ngombwa kuri we, cyangwa guterana inkunga mu bibi no m’ubugome.
- Ese kwitaba ubutumire ni ukuri kw’Imana cyangwa ni ukuri k’umuntu? Ni ukuri k’umuntu, no kubera iyo mpamvu uramutse usabye uwagutumiye ko yaguya aho kuruhukira akabyemera, nta cyaha kuri wowe, ariko kwitaba ubutumire ni ngombwa k’ubwi tegeko ry’Imana, ariko aramutse aguhaye aho uruhukira kubera kukugirira isoni n’ikimwaro cy’uko atihagije, icyo gihe ntugomba kureka kwitaba ubutumire.

- Ijambo rigira riti “Mujye mumwitaba” ikigambiriwe mu butumire, bwo kwakira atari uguhamagara, abenshi mu bamenyi bemeza ko kwitaba ubutumire ari byiza, usibye gusa mu bukwe, ho kwitaba ni ngombwa hashingiwe ku bintu bitandatu:

1. Kuba uwagutumiye ari mu bantu bitari ngombwa gutererana.
2. Aho watumiwe hagomba kuba hatari ikintu kibi kiramutse gihari, biramutse bishobotse kugikuraho ni ngombwa ko yitabira ubutumire, yitabiriye ubutumire kandi agamije gukuraho icyo kibi.
3. Kuba uwatumiye ari umuyisumu, atari we si ngombwa kwitabira.
4. Kuba imitungo ye idakomoka muri Haramu.
5. Kuba kwitaba ubutumire bidakubiyemo kuburizamo ikintu cya ngombwa cyangwa ikintu cy'itegeko kurusha ubutumire.
6. Kuba ubutumire budakubiyemo icya girira nabi uwatumiwe, nko gukora urugendo no dutandukana n'abi we kandi bamukeneye.

- Ese impapuro z'ubutumire zitangwa ni kimwe no gutumira k'umunwa? Igihe utumiwe amenye cyangwa agakeka ko ubutumire yoherejwe ari ubw'ikintu runaka, icyo gihe nabyo bifatwa nkaho yatumiwe ku munwa.

- Ijambo rigira riti “Mujye mumwitura” kwitura umuntu bifite inyungu ebyiri:

1. Ni ugushyigikira ukora neza gukomeza kugira neza.
2. Kuba umuntu asenya igisuzuguriro yabonye igihe yakorerwaga ineza.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gukingira umuntu wese wakinze ku Imana (umuntu wese wakinze ku Imana ni ngombwa kumukingira, usibye igihe yakinze ku Mana ikintu cya ngombwa kuri we kugikora cyangwa kukireka, icyo gihe ntabwo akingirwa.

Icyamba kabiri: Guha umuntu usabye kubera Imana.

Icyamba gatatu: Kwitabira ubutumire.

Icyamba kane: Kwitura uwakugiriye neza.

Icyamba gatanu: Kuba n'ubusabe ari ukwitura umuntu igihe udafite ubundi bushobozi bwo kumwitura (kuko nabyo ari ukumwitura).

Icyamba gatandatu: Ijambo rigira riti “Kugeza ubwo mwumva ko mumwituye” (ntibigarukira k'ubusabe gusa, ahubwo ni ugusaba kugeza ubwo wumvise ko umwituye).

[56] ISOMO RY'UKO NTAWA USABA KUBERA
UBURANGA BW'IMANA USIBYE IJURU

IGISOBANURO CY'IRI
SOMO:

Bisobanuye: Ko utagomba gusaba umuntu uwo ariwe wese k'ubw'uburanga bw'Imana, kuko nta kiremwa gifite ubushobozi bwo kuguha ijuru.

Cyangwa: Nuramuka usabye k'ubw'uburanga bw'Imana, ujye usaba ijuru, ntazasabe ikintu icyo aricyo cyose mu iby'isi.

Harimo guha agaciro uburanga bw'Imana, k'uburyo ntawe ugomba gusaba k'ubw'uburanga butagatifu bw'Imana usibye ijuru, cyangwa ibiriganisha ho.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Jaber yaravuze ati: Intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntihakagire usaba k'ubw'uburanga bw'Imana, ikitari ijuru gusa" Yakiriwe na Abu Dauda.

- Ijambo rigira riti "k'ubw'uburanga bw'Imana" harimo guhamya uburanga bw'Imana, kuko bwavuzwe na Qor'an na Sunat n'abamenyi babwemeranyijweho, kuba ari uburanga nya kuri butameze nk'ubw'ibiremwa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kubuza kuba umuntu yasaba k'ubw'uburanga bw'Imana usibye ikintu gihambaye (Kuko biri mu mico kuba utagomba kusaba k'ubw'uburanga bw'Imana, usibye ikintu cyo ku imperuka: Gutsindira ijuru, cyangwa kurokoka umuriro).

Icyamba kabiri: Guhamya igisingizo cy'Imana cy'uburanga.

ITEGEKO RYO GUSABA IGISINGIZO CY'IMANA:

Ntabwo byemewe gusaba igisingizo cy'Imana, nko kuba umuntu yavugaga ati: Yewe mpuwe z'Imana, yewe buranga bw'Imana, yewe cyubahiro cy'Imana, bene ubu busabe ni ubuhimbano ntabwo buzwi mu nyandiko zose, nta nubwo buzwi ku abatubanjirije, Sheikhul Islam yaravuze ati "Gusaba igisingizo cy'Imana ni ubuhakanyu".

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

[57] ISOMO KU IBYAVUZWE KU GUKOresha IJAMBO (LAW)
HARI IBISOBANURO BIRAMBUYE.

**IBICE BYO GUKOresha IJAMBO (LAW) HAMWE
N'AMATEGEKO ABIGENGA:**

Imana iti “Bavuga bati “Iyo tuza kugira amahitamo nti twari kwicirwa hano”. Indyarya zabivuze zishaka kubangamira, amategeko y'intumwa y'Imana, baravuga bati “Iyo batwumvira bakagaruka nk'uko twagarutse ntibari kwicwa, igitekerezo cyacu ni ukuri kuruta amategeko ye.

Ni ikizira hari n'igihe byaba ibangikanya: Kuba iryo jambo ryakoreshwa mu kubangamira amategeko y'idini.

Imana iti “Iyo baza kutwumvira, ntibari kwicwa” bisobanuye ngo iyo basigara ntibajye k'urugamba, ntibari kwicwa, babivuze barimo kubangamira ineno ry'Imana.

Ni ikizira: Gukoresha ijambo Law mu kubangamira igeno ry'Imana.

Ijambo rigira riti “Iyo nza kuba narakoze gutya na gutya, byari kugenda gutya na gutya” kuko kwicuza icyo utakoze bituma umutima wuzura agahinda, kandi Imana ikunda ko umutima uba wagutse.

Ni ikizira: Gukoresha Law mu kwicuza icyo utabashije gukora no kugira agahinda.

Ijambo rigira riti “Iyo Imana ibishaka nitwari kuyibangikanya” Ibi ntabwo ari ukuri, ariko biremewe kwitwaza igeno ku byago wahuye nabyo, umuntu akaba agomba kwicuza no kureka ibyaha.

Ni ikizira: Gukoresha Law mu kujya impaka n'igeno, ku ibyaha wakoze.

Ijambo rigira riti “Iyo nza kugira amafaranga nari gukora nk'ibyo kanaka akora” ibi ni ukwifuza ibyiza, intumwa Muhamadi yaravuze ati “We n'umugambi we, kandi ibihembo byabo birangana” na none intumwa Muhamadi yaravuze k'umuntu wifuza ibibi ati “We n'umugambi we, ibibi byabo bombi birangana”

Niba ari ibyiza ni ibyiza n'iba kandi ari ibibi ni ibibi: Gukoresha Law mu kwifuza.

Ijambo rigira riti “Iyo nza kumenya ibyari kumbaho sinari kwirirwa nzana igitambo” iyi ni inkuru, kuko intumwa Muhamadi ntabwo ashobora kwifuza ikintu kandi Imana yamugeneye ikinyuranyo cyacyo, urugero: Iyo nza kuba ndi mu isomo nari kuba nungutse.

Biremewe: Gukoresha Law mu gutanga inkuru isesuye.

Gihamya ya mbere kugeza ku iya gatatu:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti “Bavuga bati “Iyo tuza kugira amahitamo nti twari kwicirwa hano”.

[2] N'ijambo ry'Imana rigira riti "Babandi basigaye (mu ngo zabo) bakavuga bagenzi babo bishwe bati "Iyo batwumvira ntibari kwicwa".

[3] Imvugo iri mu gitabo cy'ukuri, ikomoka kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire), intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Jya wita cyane ku ibigufitiye akamaro, kandi wishingikirize Imana ntugatsindwe, nihagira ikikubaho, ntukavuge ngo: Iyo nza kugira ntya na ntya, byari kugenda gutya na gutya, ariko ujye uvuga uti: Imana niyo yabigennye kandi ibyo ishatse nibyo ikora, kuko ijambo Law (iyo nza) rifungura ibikorwa bya Shitani

- Ijambo rigira riti "Bavuga bati "Iyo tuza kugira amahitamo nti twari kwicirwa hano". Ibi ni bimwe mubyo indyarya zavuze mu kubangamira amategeko y'Idini, kuko batonganyije intumwa Muhamadi impamvu yasohotse ajya mu ntambara batabanje kubyemera.

- Biranashoboka ko byaba ari no kubanganira igeno na none, bisobanuye (ntabwo twagiye ngo twicwe).

- Ijambo rigira riti "Babandi basigaye (mu ngo zabo) bakavuga bagenzi babo bishwe bati "Iyo batwumvira ntibari kwicwa". Harimo kubangamira abemera ndetse n'igeno ry'Imana, ndetse n'ubwoba bwo kujya kurwanira inzira y'Imana.

- Umuntu ubangamira igeno, uwo ntaba yemera ko Imana ariyo Nyagasani we, nta nubwo aba yarashimangiye Tawuhid Rububiyat.

- Iyi Hadith harimo:

[1] Kwita ku bigufitiye akamaro no kureka ibifite ingaruka. [2] Kwishingikiriza Imana.

[3] Gukora ikintu no kugikomeza no kwirinda gutsinda, izi nzego zose ni izawe. [4]

Igihe habayeho ikinyuranyo cy'ibyo wari ugambiriye, ibi si ibyawwe, ahubwo ni igeno ry'Imana bityo jya ibishinga Imana.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gusobanura Ayat ebyiri zo muri Surat Al Im'ran (Iyambere igaragaza kubangamira amategeko y'idini, iya kabiri igaragaza kubangamira igeno ry'Imana).

Icyamba kabiri: Kubuza kugaragara imvugo igira iti "Iyo nza" igihe hari icyakubayeho.

Icyamba gatatu: Gusobanura impamvu y'uko ibyo bifungura ibikorwa bya Shitani (umuntu akagira agahinda akanicuza).

Icyamba kane: Kwerekana imvugo nziza zigira ziti "Imana niyo yabigennye, kandi ikora icyo ishatse).

Icyamba gatanu: Gutegeka gukora ibigufitiye akamaro, hamwe no kwishingikiriza Imana.

Icyamba gatandatu: Kubuza ikinyura cy'ibyo, aricyo gutsindwa (no kunebwa mu gukora igikorwa kuko ibyo nibyo biri mu byashoboye bw'umuntu).

[58] ISOMO RIBUZA GUTUKA UMUYAGA (KWISHIMIRA
IGENO RY'IMANA)

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Ubayu mwene Kaabu (Imana imwishimire) intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimugatuke umuyaga, nimubona ibitabashimishije mujye muvuga muti: Mana Nyagasani turagusaba ibyiza by'uyu muyaga, n'ibyiza biwurimo n'ibyiza wategetswe, kandi twikinze kuri wowe ibibi by'uyu muyaga, n'ibibi biwurimo n'ibibi wategetswe" Yakiriwe na Tir'midhiy.

- Gutuka umuyaga biri mu bisobanuro byatambutse mu isomo ryo gutuka igihe, umwanditsi yategenyije iri somo ukwaryo hano kubera ko bikunze kubaho, kubuza gutuka umuyaga no kuwuvuma byaje mu mvugo rusange, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Umwemera ntabwo agomba kuba umuntu usebanya cyangwa uvumana cyangwa ukora ibiteye isoni cyangwa uwandagazanya" arongera aravuga ati "Abavumana ntabwo bazaba abavugizi cyangwa abahamya k'umunsi w'imperuka".
- Mu kubuza gutuka umuyislamu, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Gutuka umuyislamu ni ubwononnyi, no kumurwanya ni ubuhakanyi".
- Kubuza gutuka abapfuye, intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimugatuke abapfuye, kuko bo amaze kugera mubyo bakoze".
- Kubuza gutuka inyamaswa intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ingamiya ifite umuvumo ntikadukirikire".
- Kubuza gutuka umuriro intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Ntimukajye mutuka umuriro".

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Kubuza gutuka umuyaga (ni muburyo bwo kuziririza, kuko gutuka umuyaga ni ugutuka uwawuremye akanawohereza).

Icya kabiri: Kwerekana amagambo afite akamaro igihe umuntu abonye ibitamushimishije (harimo: umuntu kuvuga ati: Mana Nyagasani ndagusaba, akanakora impamvu zigaragara zibimugezaho, nko kwirinda ibibi).

Icya gatatu: Kwerekana ko umuyaga nayo utegekwa.

Icya kane: Kuba umuyaga ushobora gutegekwa ibyiza, hakaba n'igihe utegekwa ibibi. (Igihari rero nuko umuntu agomba kwirinda kubangamira igeno ry'Imana, kandi akirinda gutuka umuyaga, agomba kandi guca bugufi ku itegeko ry'Imana rya kamere nk'uko asabwa nanone guca bugufi ku itegeko ryayo rijyanye n'amategeko y'idini, kuko ibi biremwa ntacyo bishoboye gukora bitari k'ubw'itegeko ry'Imana).

[59] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "RITEKEREZA KURI ALLAH IBITARI UKURI IBITEKEREZO BYA KIJJJI. NUKO BARAVUGA BATI "ESE IBI (KUZA KU RUGAMBA) HARI URUHARE TWABIGIZEMO?" VUGA (YEWE MUHAMADI) UTI "GAHUNDA ZOSE ZIGENWA NA ALLAH"

- Ijambo rigira riti "Bakekera Imana" (Indyarya) gukeka ni umuco w'ubujiji, ukeka aba atazi agaciro n'ubuhambare bw'Imana, uko gukeka ntabwo ari ukuri buba bushingiye k'ubujiji, kandi gukekera Imana birimo amoko abiri:

1. Kuba umuntu ashobora gukekera Imana ibyiza, ibi bijyana n'ibintu bibiri:
 - a. Ibijyanye nibyo umuntu akora kuri iyi isi, kuri ibi ugomba gukekera Imana ibyiza.
 - b. Ibijyanye n'ibyo yagukoraho, ni ngombwa kuri ibi ko ugomba gukekera Imana ibyiza, hagomba kuba habayeho igituma ukekera Imana ibyiza aricyo kwereza Imana ibikorwa no gukurikiza intumwa Muhamadi.
2. Kuba umuntu yakekera Imana ibibi: urugero gukeka ko mu bikorwa yakoze harimo ubujiji cyangwa amahugu n'ibindi nk'ibyo, ibyo ni ibintu byaziririjwe kandi ni icyaha cyibi, nk'uko indyarya n'abandi zaketse ibitari ukuri.

Gihamya ya kabiri:

Ijambo ry'Imana rigira riti "Abakekera Allah ibibi. Amakuba nabe kuri bo!"

- Abagamijwe ni indyarya n'ababangikanyamana, ibibi bizabagota bose mu mpande zose.

Ibunil Qayim yaravuze ati "Ayat ya mbere, hasobanuwe uku gukeka ko Imana itabasha kurokora intumwa yayo, kandi ko idini ry'intumwa Muhamadi rizarangira nyacyo rigezeho, inasobanurwa ko ibyabaye ku intumwa Muhamadi bitari ari igeno ry'Imana n'ubugenge bwayo. Isobanurwo ko bahakanye ubugenge bw'Imana no guhakana igeno, no guhakana ko Imana itazatsindisha idini ry'intumwa Muhamadi ikaruta amadini yose, uku niko gukekera Imana ibibi, byakekwaga n'indyarya ndetse n'ababangikanyamana muri Surat Al Fat'hu. Mu by'ukuri, uko kwari ugukeka kubi kuko harimo gukeka ku Imana ibitayikwiye bitanakwiye ubugenge bwayo n'ibisingizo byayo n'isezerano ryayo ry'ukuri. Umuntu ukeka ko yayongereza ikinyoma mu kuri k'uburyo ukuri kukiburiramo, cyangwa agahakana ko ibyabaye bitari mu igeno ry'Imana, cyangwa agahakana ko Imana itabigennye ikurikije ubugenge bwayo buhambaye, ikwiriye kubishimirwa ahubwo akavuga ko ibyo byabaye k'ugushaka kutarimo Imana, uko ni ugukeka kw'abahakanyi, kandi umuriro ukaze uzotsa babandi bahakanye. Abantu benshi bakekera Imana ugukeka kubi mu bibareba no mubyo Imana ikorerera abatari bo, ntawe ubasha kurokoka muri ayo makosa usibye uzi Imana n'amazina yayo n'ibisingizo byayo. N'ibijyana n'ubugenge bwayo n'ibisingizo byayo, umunyabwenge rero akwiye

Kwita kuri ibi, akicuza ku Imana akanayisaba imbabazi kubera gukekeraga Nyagasani we ibibi, uramutse ukaze ubushakashatsi wasanga bafitemo kwigomoka ku igeno no kuriveba, bavuga ko byari ngombwa ko bigenda gutya na gutya, bamwe bagabanyaga abandi bongera, bityo genzura roho yawe urebe niba wowe uri muzima (Nuramuka usanze urokoze uzaba urokoze ikintu gihambaye).

- Aya magambo yavuzwe na Ibunil Qayim (Imana imugirire impuhwe) mu gitabo cyeye Zadul Maadi, nyuma y'intambara ya Uhudi mugushakisha ubugenge bwariho, incamake y'ibyo yavuze kugukekeraga Imana ibibi:

1. Ni ugukeka ko Imana izahindura ikuraho ikiza izana ikibi, ibihamya byihariye ukuri kukamirwa n'ikinyoma.
2. Umuntu guhakana ko ibyabaye bitari ku igeno ry'Imana, ni gute byaba mu bwami bwayo ibyo idashaka.
3. Guhakana ko igeno ryayo ridashingiye k'ubugenge buhambaye, ikwiriye gushimirwa.

Incumake y'umuti wavugaga gukeka kuri:

1. Kumenya neza amazina y'Imana n'ibisingizo byayo, bitari ukuyamenya uyagoronzora cyangwa uyaha ibisobanuro bitari ukuri.
2. Umunyabwenge akwiye kwita kuri ibi kugira ngo akekere Imana ukuri, ntakere ibibi ugukeka kwa kijiji.
3. Kugaruka ku Imana no kwicuza ibyaha, wumvira kandi usaba imbabazi z'ibyaha.
4. Kuba ugomba wowe ubwawe kwikekera ibibi, kuko umuntu igihe cyose ntabwo aba yuzuye kandi aba ashobora gukora ibibi.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gusobanura Ayat yo muri Surat Al Im'ran igira iti "Bakekera Imana ibitari ukuri" insimbura zina irimo iragaruka ku indyarya.

Icyamba kabiri: Gusobanura Ayat yo muri Surat Al Fat'hu igira iti "Abakekera Allah ibibi. Amakuba nabe kuri bo!" insimbura zina irimo iragaruka ku indyarya.

Icyamba gatatu: Gusobanura ko ibyo birimo amoko atabarika (kubimenya rero ni ugukekeraga Imana ibitayikwiye).

Icyamba kane: Kuba ntawe ushobora kurokoka muri ayo makosa usibye usi neza amasina y'Imana n'ibisingizo byayo akanimenya we ubwe (akishakishamo, ukuri n'uko umuntu atuzuye kandi akora ibibi, naho Nyagasani we aruzuye bisesuye ntashobora kugerwaho n'ubusembwa uko byagenda kose).

[60] ISOMO KU BYEREKEYE UMUNTU UHAKANA IGENO
ARI UBHAKANYI BUKURU)

(KO

-Igeno: Ni ibanga ry’Imana mu biremwa byayo, ntidushobora kurimenya keretse ribayeho, rikaba rishingiye kuri Tawuhid Rububiyat by’umwihariko, kandi rikaba rifite n’aho rihuriye na Tawuhid y’amazina y’Imana n’ibisingizo byayo, abantu kubyerekeye igeno ry’Imana barimo amatsinda atatu:

1- Itsinda ryitwa Al Jabriyat: Bemera igeno ry’Imana ariko bakarikaribiza cyane, kugeza ubwo bambuye umuntu uburenganzira bwo guhitamo n’ubushobozi bwe, bakavugaga bati: Umuntu nta mahitamo afite nta n’ubushobozi afite.

2- Itsinda ry’abitwa Al Qadariya Al Muutazilat: Bemeza ko umuntu afite amahitamo n’ubushobozi bwo gukora igikorwa, ariko nabo barakabije k’uburyo bavugaga ko ibikorwa by’umuntu Imana nta bushake iba yabigizemo cyangwa se itanabiremye.

3- Itsinda rya gatatu ni: Ahalu Sunat wal Jamaat: Bahuje za gihamya zose barangije barangije babyitwaramo neza, bemera igeno ry’Imana, kandi bahamya ko n’umuntu afite ubushake mu bikorwa akora ariko bushingiye k’ubushake bw’Imana.

KWEMERA IGENO BIFITE INYUNGU ZIHAMBAYE MURI ZO:

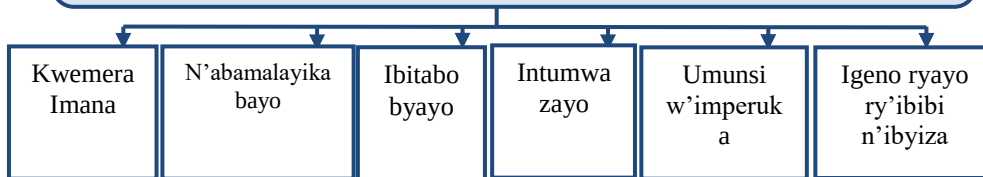
1. Kwemera igeno biri mu byuzuzwa Tawuhidi Rububiyat.
2. Kwemera igeno bituma umuntu yiringira Imana by’ukuri.
3. Kwemera igeno bituma umutima utuza, iyo umuntu aramutse amenye ko icyamubayeho kitari kumuhusha n’icyamuhushije nta buryo cyagombaga kumubaho, umuntu aratuzwa ku bintu byose bimubayeho nyuma yo gukora ibyo asabwa bimufitiye akamaro.
4. Bibuza umuntu kwiyezera ashingiye ku bikorwa aba yakozwe bituma abantu bamushima, kuko Imana aba ariyo yabimushoboje.
5. Bituma umuntu atababazwa n’ibyamubayeho, kuko biba byaturutse kwa Nyagasani we, biba biturutse ku impuhwe ndetse n’ubugenge bw’Imana.
- 6- Kuba umuntu agomba gukora impamvu zose zamugeza ku gikorwa, kandi ko Imana itagenda ikintu usibye ko kiba gifatanye n’impamvu yacyo.

Gihamya ya mbere:

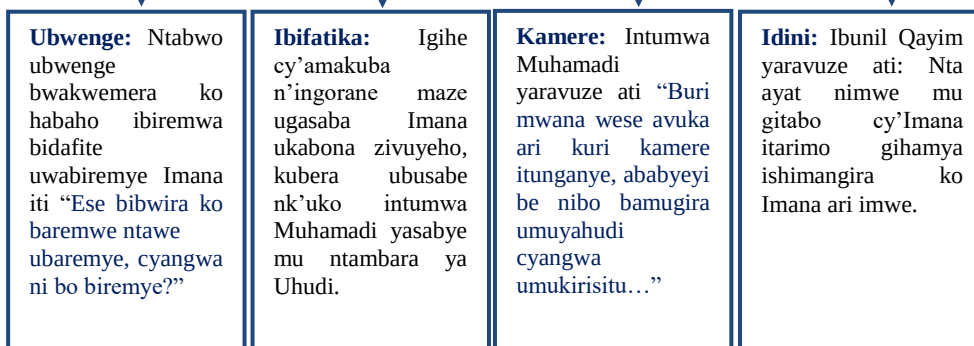
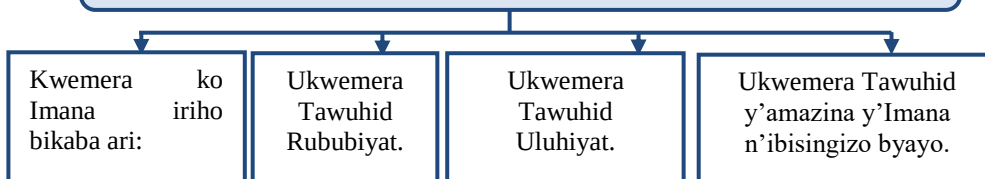
Ibun Umar yaravuze ati: Ndahiye k’uwo roho ya Ibun Umar iri mu biganza bye, niyo umwe muri bo yaba afite zahabu zingana n’umusozi, hanyuma akazitanga mu nzira y’Imana, Imana ntiyabimwakirira, atabanje kwemera igeno, hanyuma atanga gihamya y’ijambo ry’intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) rigira riti “Ukwemera: Ni ukwemera Imana n’abamalayika bayo, n’ibitabo byayo, n’intumwa zayo, n’umunsi w’imperuka, ukanemera igeno ryayo ry’ibibi n’ibyiza” Yakiriwe na Muslim.

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

Ukwemera: Ni ukuvugisha ururimi no kwemera k'umutima no gukoresha ibihimba by'umubiri n'inkingi, ukwemera kwiyongera kubera kumvira kukanagabanyuka kubera ibyaha, ukwemera gufite inkingi esheshatu:

Ijambo rigira riti “Ugomba kwemera Imana” kwemera Imana bijyana n'ibintu bine:

- Ijambo rigira riti “N'abamalayika bayo”: Abamalayika n'ibiremwa bitagaragara, Imana yabaremye mu mucyo, bubaha Imana ntibajya bayigomekaho, bafite imitima (Roho Mutagatifu) bakagira n'imibiri (Imana yo yagize abamalayika intumwa zifite amababa abiri, atatu ndetse n'ane, yongera ku biremwa byayo icyo ishaka) bafite ubwenge n'imitima (Iyo Allah avuze, abamalayika barakangarana bakagwa igihumure) kugeza ubwo imitima yabo ishiriye ubwoba, (bamwe) bakavuga bati “Nyagasani wanyu yavuze iki?”. Tugomba kwemera abamalayika, n'amazina yabo Imana yatwigishije nka (Jibril, Mikail, Israfil) tukanemera ibisingizo byabo (Ntabajya bigomeka ku Imana ahubwo bakora ibyo bategetswe byose) tukanemera n'ibikorwa byabo (nko guheka Arishi) ndetse n'izindi nkuru zavuzwe kuri bo.
- Ijambo rigira riti “N'ibitabo byayo” Ni ngombwa ko twemera ko ibitabo byose byavuye ku Imana ari amagambo y'Imana by'ukuri atari Majazi, ko Imana yayamanuye atari ibirimwa yaremye, tukanemera ko Imana yamanuye kuri buri ntumwa igitabo, tukaba tugomba kubyemera ndetse tukanemera n'ibyo Imana yatubwiye mu mazina y'ibyo bitabo, n'inkuru zibirimo n'amategeko abirimo muri rusange, igihe yaba atarigeze ahanagurwa, kandi tugomba kwemera ko Qor'an yahanaguye ibitabo byayibanjirije, aribyo: Tawurat, Injili, Zaburi, Suhufi ya Ibrahimu n'iya Mussa.

- Ijambo rigira riti “N’intumwa zayo” Ni ngombwa kwemera ko intumwa zari abantu, nta kintu cy’umwihariko cy’ubumana bari bafite tukanemera ko bari abagaragu b’Imana badasengwa, tukemera ko Imana yabatumwe kandi ikabahishurira, inabafashisha kubaha ibitangaza, tukemera ko basohoje indagizo bahawe bakagira inama abantu bakanabagezaho ubutumwa, banarwanira inzira y’Imana nyabyo, tugomba kubemera rero’ tukanemera n’amazina yabo Imana yatwigishije n’ibisingizo byabo ndetse n’inkuru zabo, tukemera ko umuhanuzi wa mbere ari Adam naho intumwa ya mbere ikaba Nuhu, naho uwasozereje intumwa n’abahanuzi ni Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha), tukemera ko amategeko yose y’Imana yariho mbere yahanaguwe n’amategeko y’intumwa Muhamadi, tukanemera ko intumwa zihanganiye ibigeragezo by’abantu bazo kurusha izindi (Ulul azim) ari ari eshanu zavuzwe muri Surat Shura na Surat Al Ah’zab arizo (Muhamadi – Nuhu – Ibrahim – Mussa- na Issa (Yesu).

- Ijambo rigira riti “N’umunsi w’imperuka” hakubiyemo kwemera buri kintu cyose cyavuzwe n’intumwa Muhamadi mu bizabaho nyuma yo gupfa: Nk’ibigeragezo byo mu mva, kuvuza impanda, abantu kuzurwa bava mu imva zabo, iminzani, gutanga ibitabo, Siratwa, ikizenga, Shafaa, ijuru, umuriro, abemera kubona Imana k’umunsi w’imperuka mu ijuru, n’ibindi byose byavuzwe bitagaragara.

- Ijambo rigira riti “Kwemera igeno” umwanditsi agaruye ijambo (kwemera) kuko kwemera igeno n’ikintu cya ngombwa, kandi gifite inzego enye: (Ubumenyi bw’Imana, kwandika ibizaba, ubushake bw’Imana ku ibizaba, kubirema).

Ubumenyi:

Ni ukwemera ko Imana izi buri kintu mu buryo rusange ndetse no muburyo burambuye, gihamya ni ijambo ry’Imana rigira riti “Azi ibyababayeho (ku isi) n’ibizababaho (ku mperuka)”

Kubyandika:

Ni ukwemera ko Imana yanditse amageno ya buri kintu kuzageza k’umunsi w’imperuka, Gihamya ni ijambo ry’Imana rigira riti “Nta na kimwe cyihishe mu kirere no ku isi kitari mu gitabo gisobanutse”

Ubushake:

Ni ukwemera ko icyo Imana ishatswe kibaho kandi icyo itashatse kitabaho, tukanemera ko n’umuntu afite ubushake bwe mubyo akora ariko buri mu bushake bw’Imana, Imana yaravuze iti “Kandi ntacyo mwashaka (ngo mukigereho) keretse Allah abishatse”

Kurema:

Nta kintu na kimwe Imana itaremye kandi ikaba ariyo ikigenga ndetse n’ibikorwa by’ibiremwa byayo, Imana yaravuze iti “Kandi Allah yarabaremye, mwe n’ibyo mwikorera?”

Gihamya ya kabiri kugeza ku iya kane:

[2] Imvugo yaturutse kuri Ubadat mwene Swamit, yabwiye umwana we ati: Yewe mwana wanjye ntabwo wakumva uburyohe bwo kwemera, utarasobanukirwa ko icyakubayeho nta buryo cyari kuguhusha n'icyaguhushije nta buryo cyagombaga kukubaho, numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Mu by'ukuri ikintu cya mbere Imana yaremye ni ikaramu, irayibwira iti: andika, ikaramu iravuga iti: Nyagasani nandike iki? Imana iti: andika amageno ya buri kintu kuzageza k'umunsi w'imperuka" Mwana wanjye, numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Uzapfira ku ibitari ibi, uwo sindi kumwe nawe" No muyindi mvugo ya Ah'mad "Mu by'ukuri, ikintu cya mbere Imana yaremye ni ikaramu, irayibwira iti: andika, ihera ubwo yandika ibizabaho kuzageza k'umunsi w'imperuka"

[3] No muyindi mvugo ya Ibun Wahabi: intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Utazemera igeno ryayo ry'ibibi n'ibyiz, Imana izamwokesha umuriro"

[4] No mu gitabo cya Musinadi n'icya Sunanu, imvugo yaturutse kuri Ibun Dayilamiy, yaravuze ati: Nagiye kwa Ubayu mwene Kaabu, ndavuga nti: Mu mutima wanjye harimo akantu kuberekeye igeno, mbwira ako kantu wenda Imana yagakura mu mutima wanjye, aravuga ati "Nubwo watanga Zahabu zingana n'umusozo wa Uhudi, Imana ntiyayikwirira utarabanza kwemera igeno, akanasobanukirwa ko ibyakubayeho nta buryo byagombaga kuguhusha n'ibyaguhushije nta buryo byagombaga kukubaho, uramutse upfuye utemera ibi waba mu bantu bo mu muriro, aravuga ati: Njya kwa Abdullahi mwene Mas'udi, na Hudhayifatu mwene Yamani na Zayidu mwene Thabiti, bese bambwiye ibintu nk'ibyo bakomoye ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha)" Yakiriwe na Al Hakim mu gitabo cye cy'ukuri.

- Ijambo rigira riti "Kugeza umaze kumenya" Imana yagize icyo ivuga kuri ibyo bisobanuro mu jambo ryayo rigira riti "Nta kibi cyagera ku isi cyangwa ngo kibabeho kitanditse mu gitabo

(kirinzwe) mbere y'uko kiba. Mu by'ukuri, ibyo kuri Allah biroroshye" "Kugira ngo mutababazwa n'ibyakubitse cyangwa ngo mwiratangane ibyo mwahawe. Mu by'ukuri, Allah

ntakunda umunyagasuzuguro wese, umwibone" Surat Al Hadid: 22-23.

- Ijambo rigira riti "Mwana wanjye" harimo gutwara buhoro abana mu kubigisha, ko ari ngombwa kubwira abana amategeko ashingye kuri za gihamya: [1] Kugira ngo umenyereze abana bawe kugendera kuri za gihamya. [2] No kugira ngo umurere mu gukunda intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

- Ijambo rigira riti "Mu mutima wanjye harimo akantu" ni akantu kari mu mutima wa Al Dayilamiy, ni gihamya yo kwicarana n'abantu bagenda kubihimbano, babandi bakemanga igeno, kandi ibishidikanywaho bikurwaho no kubyimura bikavaho, ntabwo bikurwaho n'ubwenge bubyongera.

- Ijambo rigira riti "Ikaramu" hari imvugo ebyiri, imvugo iriho Dwama n'imvugo iriho Fatihat:

1- Imvugo iriho Dwama: Isobanura ko ikintu cya mbere Imana yaremye ari ikaramu dushingiye ku ibiremwa tubona gusa, nk'ijuru n'isi, byo ni iby'ibanze, Ibunil Qayimu yaravuze ati:

Abantu ntibavugaga rumwe ku ikaramu yanditse igeno ku Imana. Ese yabayeho mbere ya Arishi cyangwa nyuma yayo, hari imvugo ebyiri kuri Abil Alai Al Hamadhaniy, kandi ukuri nuko Arishi yabayeho mbere kuko yabayeho mbere yo kwandika izo nizo nkingi.

2- Imvugo iriho Fat'ha: Isobanura ko Imana yategetse ikaramu ngo yandike imaze kuremwa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gusobanura ko kwemera igeno ari itegeko.

Icya kabiri: Gusobanura uburyo bwo kwemera (igeno ko tugomba kwemera inzego zaryo uko ari enye).

Icya gatatu: Kuba ibikorwa by'umuntu utemera igeno biba impfabusa (uwo aba ari umuhakanyi ubuhakanyi bukuru).

Icya kane: Kugaragaza ko umuntu adashobora kumva uburyohe bwo kwemera, atabanye kwemera igeno.

Icya gatanu: Kuvuga ikintu cya mbere Imana yaremye (Nta gushidikanya ko yaremye ikaramu mbere yuko irema Arishi, n'ikaramu ni ikintu cya mbere cyaremye mubyo tubona, yo ni mbere yo kuremwa kw'ibirere n'isi bikaba ibya mbere mu mvugo gusa).

Icya gatandatu: Kuba ikaramu yaranditse amageno kuva icyo gihe kuzageza ku imperuka (Harimo kuba Imana yarerekeje imvugo ku bidafite ubwenge, bimenya itegeko ry'Imana, kuko Imana yerekeje imvugo ku ikaramu, irasobanukirwa kandi yemera gukora ibyo isabwe).

Icya karindwi: Kuba intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaritaruye utemera igeno (uwo aba ari umuhakanyi ubuhakanyi bukuru umuntu muri Islamu).

Icya munani: Ubusanzwe abatubanjirije mu gukuraho igiteye amakenga babazaga abamenyi (biremewe kubaza abamenyi barenze umwe hagamijwe gusobanukirwa neza atari ugushakisha impushya zatanze).

Icya cyenda: Kuba abamenyi baramusubije mu buryo bukuru amakenga, kuko amagambo yabo bavuze ko bayakomora ku intumwa gusa (kubera iyo mpamvu amakenga ararangira neza ku umwemera, ntaho bibujijwe kuba wazana gihamya z'ubwenge cyangwa izifatika kugira ngo wemeze uwo mujya impaka atuze, harimo gihamya ya kane ariyo ya kamere).

**[61] ISOMO KU BYEREKEYE ABAKORA IBISHUSHANYO
(ISEZERANO RY'IBIHANO BIKAZE)**

- 1- Mu gukora ibishushanyo harimo kurema no guhanga, ubikora akaba yigereranya n'Imana mu kurema no guhanga.
- 2- Ibangikanyamana rya mbere ryabaye ku isi mu bantu ba Nuhu, ryatewe n'ibishushanyo ndetse n'ibibumba.

Gihamya ya mbere kugeza ku iya gatanu:

[1] Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Imana Nyagasani yaravuze iti: Ni nde munyamahugu nka wawundi, ushaka kurema nk'uko naremye, ngaho nibareme ikingana n'impeke y'ururo, cyangwa se bareme impeke imwe, cyangwa se nibareme ingano imwe" Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

[2] No mu mvugo yakiriwe nabo bombi, yaturutse kuri Aishat (Imana imwishimire) ko intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati "Abantu bazarusha abandi ibihano bikaze k'umunsi w'imperuka, ni abashaka kwigana ibiremwa by'Imana".

[3] Imvugo na none yakiriwe nabo bombi, ikomotse kuri Ibun Abasi: aravuga ati: Numvise intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati "Buri muntu wese ukora ibishushanyo azajya mu muriro, buri gishushanyo cyose yakoze gihabwe ubugingo maze abuhanishwe mu muriro wa Jahanamu".

[4] Imvugo yakiriwe nabo bombi ikomotse na none kuri Ibun Abasi ikomotse ku intumwa Muhamadi iragira iti "Uzashushanya igishushanyo ku isi, azahatirwa ku gihuhamo roho, kandi ntazabishobora".

[5] Imvugo yakiriwe na Muslim ayikomoye kuri Abil Hayaji, yaravuze ati: Alliy yarambwiye ati: Ese ngutume ibyo intumwa y'Imana yantumye? Ko utagomba kugira igishushanyo asiga utagisenye, nta n'imva yegutse ugomba gusiga utayiringanije".

- Ibihano by'umuntu ukora ibishushanyo: [1] Ni uko ariwe muntu uzaba afite ibihano bikaze kurusha abandi. [2] Kuba ari umuntu wavumwe. [3] Kuba Imana izamugenera kuri buri gishushanyo ubugingo azahanishwa mu muriro. [4] Kuba ari umuntu wo mu muriro. [5] Kuba azahatirwa guhuha roho muri ibyo bishushano ntabishobore. [6] Nya muntu w'umunyamahugu muri uru rwego kumurusha.

- Ijambo rigira riti "Utagisenye" niba gisize irange runaka ukarihindura ugashyiraho irindi rikuraho ikirango cyaryo, cyaba ari ikibumba kigacibwa umutwe, cyaba ari icyaconzwe ishusho yacyo ikononwa kuburyo kitagaragara, gusenya ibibumba biratandukanye, ikigaragara muri Hadith ni uko ikibumba icyo aricyo cyose kigomba gusenywa cyaba igisengwa mu cyimbo cy'Imana cyangwa ikidasengwa.

- Ijambo rigira riti "Imva yegutse" harimo ibisobanuro bibiri:

[1] Kuyitunganya mu buryo bwemewe n'amategeko y'idini. [2] Kuyiringaniza ikamera nk'iziyiri iruhande.

GUTUNGA IBISHUSHANYO BIRIMO IBICE BYINSHI:

- 1- Kutunga ibishushanyo ugamiye kubikuzi: Ibi ni ikizira nta gushidikanya, kuko gukuzi umutegetsi mu gutunga amafoto yabo ni ukuvogera Ubutware bw'Imana, naho gukuzi umunyamasengesho utunga amafoto ye nabyo ni ukuvogera Ubumana bw'Imana.
- 2- Gutunga ibishushanyo ugamiye kwishimisha mu kubireba: Ibi nabyo ni ikizira kubera ibigeragezo byavukamo.
- 3- Gutunga ibishushanyo nk'urwibutso: Nk'umuntu ukora ibishushanyo by'abana be batoya, ibi nabyo kirazira.
- 4- Kubitunga kubera inyungu: Nk'amafoto ari ku mafaranga no ku ibyangombwa, ibi nta kibazo kirimo, kuko ntabwo wabyirinda.
- 5- Kuba amafoto ari ku kindi kintu, utayakeneye na gato: Nk'amafoto aba ari ku binyamakuru, aya nta kibazo kirimo, ariko bishoboka ko yakurwaho nta kibazo biteye byaba byiza kurushaho.
- 6- Kuba amafoto yasuzugurwe yajugunywe muri Puberi cyangwa ari ku kintu gishashe hasi akandagirwaho, ayo ntacyo atwaye, ntabwo abarwa kuri icyo kintu ariho.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Gukarira cyane abakora ibishushanyo.

Icyamba kabiri: Kwerekana impamvu, ariyo: kutagira ikinyabupfura ku Imana, kubera ijamba ryayo rigira riti “Ni nde munyamahugu nka wawundi, ushaka kurema nk'uko naremye” (aba atahaye Imana icyubahiro, nk'umuntu unyuranya n'amategeko yayo, nta munyamahugu nkawe).

Icyamba gatatu: Kugaragaza ubushobozi b'Imana n'imbaraga nke z'abakora ibishushanyo kubera ijamba ry'Imana rigira riti “Ngaho nibareme ikingana n'impeke y'ururo, cyangwa se bareme impeke imwe, cyangwa se nibareme ingano imwe” (Kuko Imana yaremye ibiruta ibyo, ariko bo bananiwe kurema impeke, cyangwa ingano imwe).

Icyamba kane: Kwerura ko aribo bantu bazahabwa ibihano bikaze kurusha abandi.

Icyamba gatanu: Kuba Imana izarema ubugingo bungana n'ibyo bishushanyo bakabuhanihwa mu muriro.

Icyamba gatandatu: Kuba uwakoze ibishushanyo azahatirwa guhuhira roho muri buri gishushanyo yakoze (Ibi bikaba ari igihano gikomeye).

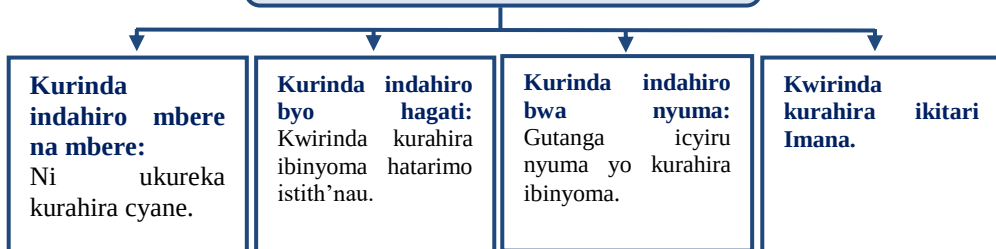
Icyamba karindwi: Itegeko ryo gusenya ibishushanyo, igihe bibonetse (harimo gukomatanyaga hagati y'ikigeragezo cy'ibibumba n'ikigeragezo cy'imva, kuko muri buri kimwe harimo ibangikanya, no kuzahanwa k'umunsi w'imperuka, no kuba igihembo kigomba kuba gifitanye isano n'igikorwa, no kuzabaho guhatirwa ku munsi w'imperuka ibyo badashoboye mu buryo bw'ibihano).

[62] ISOMO KU IBYAVUZWE KU KURAHIRA KENSHI (ISEZERANO RY'IBIHANO KUBERA GUKUZA IMANA)

Gihamya ya mbere:

Ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi mujye murinda indahiro zanyu (ntimukarahire cyane)”.

KURINDA INDAHIRO BIRIMO INZEGO:

Gihamya ya kabiri kugeza ku iya gatandatu:

[2] Imvugo yaturutse kuri Abi Hurayirat (Imana imwishimire) yaravuze ati: Numvise intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) avuga ati “Kurahira ni ukurimanganya ku igicuruzwa, bikanakuramo umugisha” Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

[3] Imvugo yaturutse kuri Salmanu, ko intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati “Abantu batatu ntabwo Imana izabavugisha, nta nubwo izabazaho ibyaha, kandi bazagira ibihano bikaze: Umukambwe usambana, umukene wirata, n'umuntu ugira Imana ibicuruzwa bye, utagira icyo agura atarahiye nta n'icyo yagurisha atarahiye” Yakiriwe na Twabaranayi.

[4] Imvugo yaturutse mu gitabo cy'ukuri, ikomotse kuri Am'rani mwene Huswayin (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati “Abantu beza mu bantu banjye, ni ikinyejana ndimo, hanyuma abazagikurikira, hanyuma abazagikurikira – Am'rani yaravuze ati: Sinibuka niba yaravuze nyuma y'ikinyejana cye ibinyejana bibiri cyangwa bitatu! – Hanyuma nyuma yanyu hazaza abantu batanga ubuhamya batabusabwe, abahemu batari abizerwa, biyemeza imihigo ntibayubahirize kandi ukabano babyibushye”

[5] Imvugo yaturutse mu gitabo cy'ukuri na none, ikomotse kuri Ibun Mas'udi, ko intumwa y'Imana (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yavuze ati “Abantu beza ni ikinyejana cyanjye, hanyuma abazabakurikira, hanyuma abazabakurikira, hanyuma hakaza abantu ubuhamya bw'umwe muribo bugatambuka indahiro ye, kandi indahiro ze zikaba aribwo buhamya bwabo”

[6] Ibrahimu yaravuze ati “Tukiri bato bajyaga badukubitira ubuhamya no kubahiriza amasezerano”.

- Ijambo rigira riti “Kurimanganya” ni ukubeshya uvuga uko igicuruzwa kitameze, “Bikanakuramo” bitakaza umugisha.
- Ijambo rigira riti “Kandi ntazabeza” ku munsu w’imperuka, Imana ntizabagira abizerwa, intabera kandi ntizahamya ko bafite ukwemera.
- Ijambo rigira riti “Umukambwe” ni umuntu watangiye kugira imisatsi yirabura ivangavanze n’imvi kubera izabukuru, ubushake bwaramaze kugabanyuka muri we.
- Ijambo rigira riti “Umukene wirata” ntiyemere ukuri ndetse akanirata ku bantu.
- Ijambo rigira riti “Utagira icyo agura atarahiye nta n’icyo yagurisha atarahiye” kubera indahiro ze nyinshi zigaragaza ko ataziha agaciro kandi azisuzugura.
- Ijambo rigira riti “Batasabwe gutanga ubuhamya” kubera gushyuhaguzwa mu kubutanga cyangwa batanga ubuhamya bw’ibinyoma.
- Ijambo rigira riti “Ubuhamya bw’umwe muriho bugatambuka indahiro ye” [1] Kubera icyizere gikeya bagirirwa nta buhamya batanga batarahiye. [2] Hari n’igihe iyi mvugo yaba igamije kumvisha ko batita ku ubuhamya batanga ndetse n’indahiro zabo.

IBINTU BY’INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kugirwa inama yo kurinda indahiro.

Icyamba kabiri: Kuvuga ko kurahira bitera uburimanganyi mu bicuruzwa, bikanakuramo umugisha.

Icyamba gatatu: Isezerano rikomeye ry’ibihano k’umuntu urahira igihe agura ndetse n’igihe agurisha.

Icyamba kane: Kugaragaza ko icyaha kigira ubuhambare igihe ikigiteye kidafite imbaraga.

Icyamba gatanu: Kunenga abarahira batasabwe kurahira (usibye igihe bibaye ngombwa, cyangwa igihe hari inyungu runaka).

Icyamba gatandatu: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) kuba yaravuze neza ibinyejana bitatu cyangwa bine, akanavuga ibizaba nyuma yabyo.

Icyamba karindwi: Kunenga babandi batanga ubuhamya batabusabwe (bagahemuka ntibizerwe, bakiyemeza umuhigo ntibawubahirize, ugasanga bahana ibibabyibushya bibagiwe kubyibushya umutima bagira ukwemera n’ubumenyi).

Icyamba munani: Kuba abantu bo ha mbere barakubiraga abana babo ubuhamya no kubahiriza amasezerano (harimo guha agaciro ubuhamya n’isezerano no kuba baritaga ku kurera abana babo, biremewe gukubita abana ariko hubahirijwe ibi bikurikira:

- 1- Kuba ari batoya bagifite igaruriro, ntibyemewe gukubita umwana utari bumenye icyo ahaniwe.
- 2- Uhana umwana agomba kuba ari umufiteho uburenganzira.
- 3- Kutarengera muguhana umwana mu buryo umuhanamo ndetse n’ingano y’inkoni umukubita.
- 4- Kuba umwana yakoze ikosa rituma ahanwa koko.
- 5- Uhana umwana agomba kuba agambiriye kumuhana atari ukwihimura.

[63] ISOMO KU IBYAVUZWE KU KUBAHIRIZA ISEZERANO RY'IMANA N'IRYI NTUMWA YAYO (KWEREZA IMANA IBIKORWA NO GUKURIKIZA INTUMWA)

Kutubahiriza isezerano ry'Imana no kuryica, ibi byonona Tawuhid, gukuza Imana bigomba kuba mu gukorana n'abantu nubwo baba ari abahakanyi, n'uyo haba ari mu bihe bikaze, uko niko kurwana mu nzira y'Imana, umuntu akayoboresha amategeko y'Imana akanubahiriza isezerano ry'Imana ndetse n'iry'intumwa yayo (Imana imuhe amahoro n'imigisha).

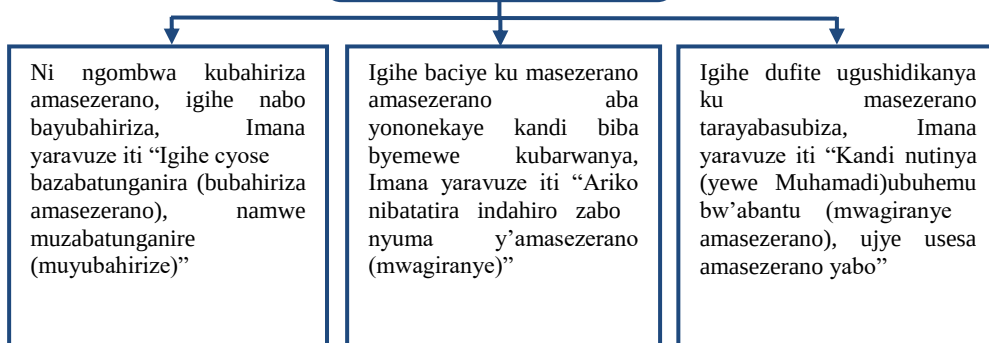
Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Ijambo ry'Imana rigira riti “Kandi mujye mwuzuzwa isezerano rya Allah igihe muritanze, ndetse ntumugatire indahiro nyuma yo kuzishimangira”.

[2] Imvugo yaturutse kuri Burayidat yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) iyo hari uwo yagiraga umuyobozi w'ingabo cyangwa agatero shuma, yamugiraga inama by'umwihariko yo gutinya Imana, we n'abo bari kumwe mu bayisumu akabagira inama nziza, yaravuze ati “Mujye kurwana ku izina ry'Imana murwane mu nzira y'Imana, uhakana Imana murwane kandi ntumuzagire icyo muhisha mu minyago, kandi ntumuhemuke ntumuzashinyagurire imirambo, ntumuzice abana bato, nuhura n'umwanzi wawe w'umubangikanyamana ujye umuhamagarira ibintu bitatu, icyo bazakwemerera muri byo azakibakirire, kandi ubihorere, uzabamagarire kuyoboka Islam, nibabyemera azabibakirire, uzabamagarire kuva aho batuye bajye mu bimukira, ubabwire ko nibaramuka babikora bazabona nk'ibyo abimukira babona, kandi bazagira icyubahirira nk'icyabimukira bafite, nibanga kuhajya, uzababwire ko bazamera nk'abarabu bo mucyaro, bazubahirizwaho amategeko y'Imana, nta ruhare bazagira mu minyago, badafashije abayisumu kurwana, nibabyanga uzabasabe kujya Katanga Jiziyat, nibabikwemerera ubabibakirire kandi ubihorere, ariko nibanga, uzishingikirize Imana ubarwanye, nuramuka ugize abo ugatera ahantu bakagusaba ko mwagirana amasezerano y'Imana n'ayi ntumwa yayo, ntuzemere kugirana nabo ayo masezerano, ahubwo azagirane nabo amasezerano yawe n'abo muri kumwe, kuko baramutse bishe amasezerano yanyu n'abo muri kumwe bizaba byoroshye kurusha kwica amasezerano y'Imana n'ayi ntumwa yayo, naho nugota abantu maze bagashaka ko ubashyira ku mategeko y'Imana, ntuzabyemere ahubwo ujye ubashyiriraho amategeko yawe, kuko udashobora kumenya niba uzubayiriza amategeko y'Imana muri bo cyangwa utazayubahiriza” Yakiriwe na Muslim.

- Ijambo rigira riti “Ingabo” ni abantu barenze Magana ane.
- Ijambo rigira riti “Cyangwa agatero shuma” ni abantu batageze kuri Magana ane.
- Ijambo rigira riti “Murwane ku izina ry’Imana” [1] mwishingikirije Imana [2] Mutangire urugamba muvuze izina ry’Imana.
- Ijambo rigira riti “Mu nzira y’Imana” hakubiyemo umugambi n’ibikorwa.
- Ijambo rigira riti “Abahakanye Imana” ntuzarwanye abantu kubera ironde koko cyangwa igihug, uzabarwanye kubera inyungu zabo, arizo kubarokora umuriro, n’ubuhakanyi buzenguruka ku bintu bibiri: Guhakana no kwibona.
- Ijambo rigira riti “Ntimuzagire icyo muhisha” guhisha icyo aricyo cyose mu minyago ngo ukigire umwihariko wawe, ibi ni kimwe mu byaha bikuru.
- Ijambo rigira riti “Ntugahemuke” iyo twahaye abantu isezerano ntiduhemuka, guhemuka nta sezerano rihari biremewe kuko intambara ni amayeri.
- Ijambo rigira riti “Ntimuzashinyagurire” ni ukonona imirambo uyica ibice by’umubiri nta mpamvu kuko ibyo biba ari nko kwihimura aho bitari ngombwa, usibye igihe nabo bagize abantu bacu nabo bashinyagurira.
- Ijambo rigira riti “Umwana mutoya” ntabwo tugomba kwica abana cyangwa abagore, abageze muza bukuru cyangwa abihaye Imana cyangwa abarwayi, usibye igihe nabo bari k’urugamba cyangwa barimo gukora umurimo wo gushishikariza urugamba, cyangwa bakaba batanga ubujyanama mu ntambara.
- Ijambo rigira riti “Umwanzi wawe” ni ukubashishikariza kubarwanya, umwanzi wawe ni wawundi ukwitegeye kandi uguhunga kandi aguhohotera.
- Ijambo rigira riti “Al Fayiu” ni igice cyagenewe gushyirwa mu nzu y’umutungo w’abayisumu, nka kimwe cya gatanu cy’iminyago, amahoro ndetse na Jiziyat.
- Ijambo rigira riti “Usibye igihe barwana” igihe abantu binjiye Islam bakarwana mu nzira y’Imana bahabwa ibigenewe abandi bayisumu mu minyago no muri Al Fayiu.
- Ijambo rigira riti “Al Jiziyat” ni umutungo urihwa n’abatari abayisumu, kubera gucungirwa umutekano no kuba bari mu gihugu cy’abayisumu, harimo ko tugomba gufata uwo musoro mubata abayahudi n’abakirisitu n’aba majusi.

**ABANTU TWAGIRANYE
AMASEZERANODUKORANA
DUTE?**

KUGABANYA IBIDAFITE AKAMARO MU MVUGO Z'INGENZI

IBYO ABAYISLAMU BAKORA MU NTAMBARA ZABO ZO KURWANA N'ABAHAKANYI	IBYO ABAHAKANYI BAKORA IGIHE BARWANA N'ABAYISLAMU
Kirazira kwica abana, abagore, abihaye Imana n'abarwayi.	Kwica abana, abagore abihaye Imana n'abarwayi.
Kubarwanya kubera inyungu zabo (kubarokora umuriro).	Kubarwanya kubera indonke z'isi
Bubahiriza amasezerano	Ni kenshi bakunze kwica amasezerano
Igihe abahakanyi baciye ku masezerano tugomba kubamenyesha ko amasezerano arangiye.	Ntibamenyesha abayislamu iyo hagize ikiba giturutse k'uruhande rw'abayislamu.
Ntibahemuka	Barahemuka
Ntibashinyagurira imirambo igihe iyabo itashinyaguriwe.	Bashinyagurira imirambo igihe iyabo itashinyaguriwe.
Ntibabarwanya batabanje kubahitishamo hagati yo kuba abayislamu no gutanga Jiziyat cyangwa kurwanywa.	Ntacyo bahamagarira abayislamu na kimwe.
Bagira ubutabera ku mategeko ntibahuguza.	Amategeko yabo ashingiye ku amahugu.
Umubare w'abiciye k'urugamba kuva intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) ahawe ubutumwa kugeza apfuye nturanga igihumbi mu ntambara zose.	Nta muntu intumwa yishe usibye umwe gusa.
Ntibishe umwana cyangwa umugore cyangwa ugeze muzabukuru	

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Itandukaniro hagati y'isezerano ry'Imana n'isezerano ry'intumwa yayo, n'amasezerano y'abayislamu.

Icya kabiri: Kwerekana ikintu kimwe muri bibiri gifite ingaruka zikaze.

Icya gatatu: Ijambo rigira riti “Murwane ku izina ry'Imana mu nzira y'Imana” (Ni ngombwa kurwana wishingikirije Imana no kuyereza ibikorwa no kugendera ku mategeko yayo).

Icya kane: Ijambo rigira riti “Murwanye abahakana Imana” (Impamvu yo kubarwanya ni ubuhakanyi).

Icya gatanu: Ijambo rigira riti “Ishingikirize Imana ubarwanye” (Umuntu ntakwiye kwizera uburyo bwe n'imbaraga ze).

Icya gatandatu: Itandukaniro hagati y'amategeko y'Imana n'amategeko y'abamenyi.

Icya karindwi: Kuba umusangirangendo yategeka amategeko igihe bibaye ngombwa, ntamenye niba ahuje n'ayi Mana cyangwa bidahuye (ibi ntabwo ari umwihariko k'umusangirangendo, ahubwo no kubaje nyuma yabo).

[64] ISOMO KU BYEREKEYE KURAHIRIRA IMANA (KURAHIRA KO
IMANA ITAZAKORA IKI N'IKI)

Uzahirira Imana (ko itakora iki n'iki) uwo aba agaragaje ikinyabupfura gike ku Imana, yirengagije ibyiza byayo kandi akekeye Imana ibibi, kandi ibi byose bibusanye no gushimangira Tawuhidi, hari n'igihe bikuraho Tawuhidi burundu, kurahirira Imana ko itakora iki n'iki ni uburyo buhambaye bwo gufobya.

IBICE BIGIZE KURAHIRIRA IMANA NYAGASANI

Ibyemewe: Ni umuntu kurahirira ibyo Imana yavuze n'intumwa yayo bavuze ahakana cyangwa yemeza, harimo gihamya y'uko afite ikizere (Ndahiye ko Imana izaha intumwa yoyo ubuvugizi k'umunsi w'imperuka)

Ibyemewe: Ni umuntu kurahirira Nyagasani we kubera ikizere gikomeye amufitiye no kumukekera ibyiza, ariko agomba kuba afite ibikorwa byiza, nkuko biri mu nkuru ya Anas mwene Nadwar.

Ibyaziririjwe bishobora no gutuma ibikorwa biba impfabusa: Ni ukuba ikibimutera ari ukwibona no kwiyemera, no kwiyibagiza ibyiza by'Imana no gukekera Imana ibibi.

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Imvugo yaturutse kuri Jun'dubi mwene Abdullah (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yaravuze ati "Umuntu aravuga ati: Ndahiye Imana ko Imana itazababarira kanaka, Imana ikavuga iti: Undahiriye ko ntazababarira kanaka? Rwose ndamubabariye, n'ibikorwa byawe mbigize impfabusa" Yakiriwe na Muslim.

[2] No muri Hadith yaturutse kuri Abi Hurayrat: Ko uvuze ari umuntu usenga cyane, Abu Hurayrat aravuga ati (avuze ijambo ririmbuye isi ye n'ubuzima bwe bw'imperuka).

- Ijambo rigira riti "Imana ntizababarira kanaka" rwumvikanisha ukwiheba ku mpuhwe z'Imana, no gusuzugura amasengesho no kwibona.
- Ijambo rigira riti "Urahirira Imana" yirengagiza ibyiza byanjye, inema zanjye, ko ntashobora kubabarira umugaragu wanjye ukoze ikosa.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kwirinda kurahirira Imana.

Icyamba kabiri: Kuba umuriro uri hafi y'umwe muri twe kurusha udushumi tw'inkweto ze.

Icyamba gatatu: N'ijuru naryo ni uko.

Icyamba kane: Harimo gihamya mu ijambo rigira riti "Umuntu ashobora kuvuga ijambo..."

Icyamba gatanu: Kuba umuntu ashobora kubabarirwa kubera we byari mu bintu yanga cyane.

[65] ISOMO RYO KUBA BITEMEWE GUKORERA UMUNTU UBUVUGIZI
KU MANA (KUBERA UBUHAMBARE BWAYO)

Gukorera umuntu ubuvugizi ku Mana ni ugufobya Imana, kuko aba agize urwego ruri hasi cyane kurusha urwego rw'ukorerwa ubuvugizi.

Gihamya ya mbere:

Imvugo yaturutse kuri Jubayiru mwene Matwiani yaravuze ati: Umwarabu wo mu cyaro yaje ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) maze aramubwira ati: Yewe ntumwa y'Imana, abantu barazahaye cyane n'urubyaro rurashonje, imitungo yararimbutse, bityo dusabire kuri Nyagasani wawe aduhe imvura, kuko dusabye ubuvugizi ku Mana kubera wowe, intumwa Muhamadi aravugaga ati "Sub'hanallah, Sub'hanallah"! Akomeza kuvuga ayo magambo, kugeza ubwo byagaragaye mu buranga bw'abasangirangendo be, hanyuma aravugaga ati "Ceceka ubwo uzi Imana icyo aricyo? Muby'ukuri, iby'Imana birahambaye kurusha ibyo, mu by'ukuri, nta muntu usaba ubuvugizi ku Mana kubera umuntu..." Yakiriwe na Abu Daudi.

- Ijambo rigira riti "Barazahaye" nta ntege bagifite. "Imitungo yararimbutse" kubera imvura yabuze.
- Ijambo rigira riti "Dusabire imvura" saba Imana iduhe imvura, ibi biremewe k'umuntu wizeye ko yakwagirirwa ubusabe ariko utariwe wiringiye cyane.
- Ijambo rigira riti "Tukwifashishe mugusaba Imana imvura" ube umuhuza hagati yacu nawe kugira ngo udusabire ku Mana, ibi bigaragaza ko umuntu acishije bugufi urwego rw'Imana k'urwego rw'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) kandi ibi ni ibintu bibi.
- Ijambo rigira riti "Sub'hanallah, Sub'hanallah" iyi mvugo igaragaza ko intumwa Muhamadi yatangajwe n'ayo magambo, kandi arayamagana, atagatifuza Imana Nyagasani.
- Ijambo rigira riti "Ceceka" nkugiriye impuhwe.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kuba intumwa Muhamadi yaramaganye umuntu wavuze ati "Dusabye ubuvugizi ku Mana kubera wowe".

Icyamba kabiri: Kuba intumwa Muhamadi yarahindutse bikagaragarira mu buranga bw'abasangirangendo be kubera ayo magambo.

Icyamba gatatu: Kuba intumwa Muhamadi itaramuhakaniye ku ijamba yavuze rigira riti "Tugusabye ubuvugizi ku Mana".

Icyamba kane: Kugaragaza igisobanuro cy'ijamba (Sub'hanallah).

Icyamba gatanu: Kuba abayisumu barasabaga intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) kubasabira imvura (Igihe yari akiriho). (harimo ko ari ngombwa umuntu gusaba yifashishije ibisingizo byatuma agirirwa impuhwe).

[66] ISOMO KU IBYEREKEYE INTUMWA MUHAMADI KURINDA
IMBIBI ZA TAWUHID NO GUFUNGA INZIRA Z'IBANGIKANYA
(NDETSE NO MU MAGAMBO)

Gihamya ya mbere n'iya kabiri:

[1] Imvugo yaturutse kuri Abdullah mwene Shikhiri yaravuze ati: Najyanye n'abantu bo muri Bani Amiri ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) maze turavuga tuti: Wowe uri databuja wacu, intumwa Muhamadi aravuga ati "Shobuja ni Imana Nyagasani" turavuga tuti: Uturusha agaciro, kandi udusumba uburebure, aravuga ati "Muvuge amagambo yanyu cyangwa amwe mu magambo yanyu kandi mwirinde kuba mwakururwa na Shitani mu magambo yanyu" Yakiriwe na Abu Dauda.

[2] Imvugo yaturutse kuri Anasi, yavuze ko abantu bavuze bati: Yewe ntumwa y'Imana, yewe muntu mwiza muri twe, umwana w'umuntu mwiza muri twe, databuja wacu, umwana wa databuja wacu, intumwa Muhamadi aravuga ati "Yemwe bantu, mujye muvuga amagambo yanyu kandi ntumugakururwe na Shitani, njyewe ndi Muhamadi umugaragu w'Imana n'intumwa yayo, ntabwo nshaka ko munzamura mu rwego rurenze urwanjye Imana Nyagasani yanshyizemo" Yakiriwe na Nasa'y.

- Ijambo rigira riti "Databuja Imana" Sayidu ni izina mu mazina y'Imana riri mu bisobanuro bya Swamadu, intumwa yababujijwe gukururwa na Shitani bakizamura bava ku rwego rw'icyubahiro cyihariye bajya mu icya rusange gisesuye aricyo cy'Imana.
- Ijambo rigira riti "kandi ntumugakururwe na Shitani" ngo abagushe mu kuvuga amagambo atari meza, maze intumwa ibayobora mubyo bakwiye gukora, anababuzza ibidakwiye kubera kurinda kugabanya Tawuhidi.
- Ijambo rigira riti "Yewe muntu mwiza muri twe" mu muryango no mu cyubahiro ndetse no mu mibereho "umwana w'umwiza muri twe" mu muryango bitari mu cyubahiro n'imibereho.
- Ijambo rigira riti "kandi ntumugakururwe na Shitani" Shitani kubakurura mubyo ishaka no gukurikira inzira zayo kugeza ubwo mugera ku gukabya.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icyamba mbere: Kuburira abantu kwirinda gukabya.

Icyamba kabiri: Ibyo umuntu akwiye kuvuga, igihe abwiye ngo "Wowe uri Databuja" (akavuga ati: Databuja ni Imana no kubera iyo mpamvu ntibyamewe kubwira umwononnyi ngo Databuja, cyangwa indyarya n'umuhakanyi yaba umugabo cyangwa umugore).

Icyamba gatatu: Ijambo rigira riti "kandi ntumugakururwe na Shitani" hamwe n'uko ibyo bavuze ari ukuri.

Icyamba kane: Ijambo rigira riti "ntabwo nshaka ko munzamura mu rwego rurenze urwanjye" arirwo kuba ari umugaragu w'Imana akaba n'intumwa yayo.

ICYA CUMI: UMUSOZO (ISOMO 1)

Umwanditsi yasoje igitabo cye kuri iri somo –Imana niyo ifite ubumenyi:-

[1] Kugirango tutaba nk'ababangikanyamana babandi badaha Umuremyi agaciro akwiye.

[2] Kugira ngo tutazashukwa n'ubumenyi bwacu, ni ngombwa ko mu bikorwa by'umuntu habamo amakosa, maze umugaragu akicisha bugunsi ku Imana kandi akayubaha.

[3] Yakurikije Imamu Al Bukhariy (Imana imugirire impuhwe) mu gusozesha Hadith “Amagambo abiri aremereye ku munzani” mbese nkaho asaba Imana ko yazaremereza umunzani we kubera iki gitabo nk'uko ibi biremwa biremereye kandi amubabarire aho yaba yaranyereye.

[67] ISOMO KU IBYAVUZWE KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI “KANDI (ABABANGIKANYAMANA) NTABWO BAHAYE ALLAH ICYUBAHIRO KIMUKWIYE. NO KU MUNSI W'IMPERUKA IBIRI MU ISI BYOSE BIZABA BIRI MU KUBOKO KWE, NDETSE N'IBIRERE BIZAZINGAZINGIRWA MU KUBOKO KWE KW'IBURYO. UBUTAGATIFU NI UBWE KANDI NTAHO AHURIYE N'IBYO BAMUBANGIKANYA

Insimbura zina muri iri jambo ry'Imana iragaruka ku Babangikanya mana kuko batahaye Imana agaciro ikwiye, igihe bayibangikanyije n'ibiremwa byayo, kandi Imana itagatitfutse kuri buri busembwa n'inenge zose, mu byo igomba gutagatitfuka ho harimo n'ibigirwamana, iyo baza kuyikuza nyabyo ntibari gusenga cyangwa ngo bumvire ibitari yo.

Gihamya ya kabiri:

Imvugo yaturutse kuri Ibun Mas'udi (Imana imwishimire) yaravuze ati: Umupadiri yaje ku intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) aravuga ati: Yewe Muhamadi! Twebwe dusanga Imana ishyira ibirere k'urutoki rwayo n'ama si k'urutoki rwayo, ibiti nabyo k'urutoki rwayo, n'amazi k'urutoki rwayo, n'ubutaka k'urutoki rwayo, n'ibindi biremwa k'urutoki rwayo, maze ivuge iti “Ninnye mwami, nuko intumwa iraseka kugeza ubwo amenyo y'ibijigo agaragaye, agaragaza ko amagambo y'uwo mupadiri ari ukuri, arangije asoma ayat igira iti “kandi (ababangikanyamana) ntabwo bahaye allah icyubahiro kimukwiye. No ku muni w'imperuka” No muyindi mvugo yakiriwe na Muslim: “N'imisozi n'ibiti k'urutoki rwayo, maze Imana ikabizunguza, ikavuga iti: Ninnye mwami, ninnye Imana”.

No muyindi mvugo ya Bukhariy “Azashyira ibirere k'urutoki rwe, n'amazi n'ubutaka k'urutoki rwe, n'ibindi biremwa k'urutoki rwe” Yakiriwe na Bukhariy na Muslim.

- Ijambo rigira riti “Umupadiri” Ni umuntu uba ufite ubumenyi bwinsi, bakamwita Uruzi, ijambo rigira riti “Twebwe dusanga” mu gitabo cya Tawurat.
- Muri iyi mvugo harimo guhamya intoki z’Imana mu kuri mu buryo bukwiye Imana, nk’uko ukuboko ari ukuboko nyako mu buryo bukwiye Imana.

Gihamya ya gatatu kugeza ku iya gatanu:

[3] Invugo yakiriwe na Muslim ayikomoye kuri Ibun Umari ivuye ku intumwa Muhamadi: igira iti “Imana izazingazinga ibirere ku muni w’imperuka, maze ibifate mu kuboko kwayo kw’iburyo, maze ivuge iti “Ninnye Mwami, abigiraga ibihangange barihe? Abirataga bikuza barihe? Hanyuma izingazinge isi zirindwi, hanyuma izifatishe ukuboko kwayo kw’ibumoso, maze ivuge iti “Ninnye Umwami, barihe babandi bari barigize ibihangange? Barihe babandi bajyaga birata bakanikuza?”.

[4] Invugo yaturutse kuri Ibun Abasi yaravuze ati “Ntabwo ibirere birindwi n’isi zirindwi mu kiganza cya Nyirimbabazi, usibye ko bimeze nk’ururo mu kiganza cy’umwe muri mwe”.

[5] Ibun Jariri yaravuze ati: Nabwiwe na Yunusu, nabwiwe na Ibun Wahabi, yaravuze ati: Ibun Zayidi yaravuze ati: Nabwiwe na Data ati: Intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha), ntabwo ibirere birindwi ugereranyije n’intebe y’Imana, usibye ko bimeze nk’amadirihamu arindwi yanazwe ku ingabo” Aranavuga ati: Abu Dhari (Imana imwishimire) yaravuze ati: Numvise intumwa y’Imana (Imana imuhe amahoro n’imigisha) avuga ati “Intebe y’icyubahiro kuri Arishi ni nk’igikomo cy’icyuma cyanazwe mu butayu bunini cyane”.

- Ijambo rigira riti “Ninnye Umwami” ni nyewe ufite ubwami busesuye kandi bwuzuye ntawe mburwanira nawe.
- Ijambo rigira riti “Bari hehe abigiraga ibihangange?” iki kibazo n’icyo kugaragaza ko bataboneka, bisobanuye ngo bari he abami bo ku isi bari bafite ubwami n’ubuhangange no kwiyehera ku abagaragu b’Imana? Kuri uwo muni bazazurwa basuzuguritse abantu babakandagira ibirenge.
- Ijambo rigira riti “Mu kuboko kwayo kw’imoso” iyi nyongera ntahandi iboneka, turamutse tuyifashe ko hari ahandi iri, ubwo imoso iraba ari ukundi kuboko, kandi ntibinyuranyije n’invuga igira iti “Amaboko ye yombi ni indyo” ntabwo imoso y’Imana imeze nk’imoso y’umuntu ituzuye nk’indyo.
- Ijambo rigira riti “Impeke nto cyane” ni akabuto gato cyane, ibi bigaragaza ubuhambare bw’Imana no kuba ntawabasha kumenya uko Imana iteye.
- Ijambo rigira riti “Intebe” ni aho Imana ishyira ibirenge, ingabo ni ikintu gikozwe mu giti birindisha k’urugamba kirinda abarwanyi imihoro n’amacumu n’ibindi.
- Ijambo rigira riti “Al Arishi” ni ikiremwa gihambaye Imana yicaraho ntawe uzi uko kingana usibye Imana yonyine.
- Hadith igaragaza ubuhambare bw’Imana, ikaba ijyane n’ibisobanuro bya Ayat muri iri Somo.

Gihamya ya gatandatu n’iya karindwi:

[6] Invugo yaturutse kuri Ibun Mas’udi yaravuze ati: “Hagati y’ijuru ry’isi n’iririkurikira harimo urugendo rw’imyaka Magana atanu, no hagati ya buri juru n’irindi harimo urugendo rw’imyaka Magana atanu, no hagati y’ijuru rya karindwi n’intebe harimo imyaka Magana atanu, no hagati y’intebe n’amazi harimo imyaka Magana atanu, na Arishi iri hejuru y’amazi n’Imana iri hejuru ya Arishi nta gikorwa cyanyu na kimwe cyiyisoba” Yakiriwe na Ibun Mahadiy.

[7] Invugo yaturutse kuri Al Abasi mwene Abdul Mutwalib (Imana imwishimire) yaravuze ati: Intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n’imigisha) yaravuze ati “Ese muzi ubugari buri hagati y’ikirere n’isi? Turavugaga tuti: Imana n’intumwa yayo niba babizi, aravugaga ati “Hagati yabyo harimo urugendo rw’imyaka Magana atanu, no hagati ya buri juru n’irindi harimo urugendo rw’imyaka Magana atanu, n’igishishwa cya buri juru hari urugendo rw’imyaka Magana atanu no hagati y’ijuru rya karindwi na Arishi hari uruzi hagati y’indiba yarwo no hejuru yarwo ni nko hagati y’isi n’ijuru, Imana iri hejuru y’ibyo byose nta kintu na kimwe kiyisoba mu bikorwa by’abantu” Yakiriwe na Abu Dauda.

- Ijambo rigira riti “Kandi Imana iri hejuru ya Arishi” iyi ni imvugo itomoye yemeza ko Imana iri hejuru ubwayo ndetse n’ibisingizo byayo.
- Ijambo rigira riti “Ntacyisoba Imana mu bikorwa byabo” ibikorwa by’umutima n’ibihimba by’umubiri, ibigaragara muri byo n’ibyumvwa, ibyo ni ukubera ubumenyi bwayo bugeze kuri buri kintu, ibi yabizanye nyuma yo kuvuga kuba Imana iri hejuru kugira ngo agaragaze ko kuba hejuru kw’Imana ntibibuza kumenya ibikorwa byabo, bikaba ari ikimenyetso kigaragaza ko Imana iri hejuru ubwayo.
- Ijambo rigira riti “Ese” iki kibazo kirashaka kumvisha ibintu bibiri:
[1] Gutera amatsiko ku ibigiye kuvugwa. [2] Guhwitura abantu ku ibigiye kubamanurirwa.
- Ijambo rigira riti “Imana n’intumwa yayo nibo babizi” bivugwa igihe: [1] Intumwa ihari, [2] No mu bintu by’idini azi.
- Harimo gukuza Imana no kwirinda kuyigomeka ho, kuko iri hejuru yacu, kandi amategeko yayo aratugose twese.

IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA

Icya mbere: Gusobanura ijamba ry'Imana rigira riti “ibiri mu isi byose bizaba biri mu kuboko kwe”.

Icya kabiri: Ko ubu bumenyi n'ubundi bumeze nkabyo buri mu abayahudi bariho ku igihe cy'intumwa Muhamadi, ntibigeze babuhakana nta nubwo babusobanuye ukundi (ni nkaho avuga ko abayahudi ari beza kurusha abagoreka amagambo y'Imana kuko ntibayahakana ahubwo barayagoreka).

Icya gatatu: Ko umupadiri ubwo yabwiraga intumwa Muhamadi amagambo yemeye ko ari ukuri, ndetse hanamanuka Ayat ishimangira ibyo.

Icya kane: Kuba intumwa yarasetswe cyane ubwo umupadiri yavugaga ibijyanye n'ubu bumenyi buhambaye.

Icya gatanu: Imvugo itomoye ivuga amaboko y'Imana, ko ibirere biri mu kuboko kwayo kw'iburyo naho isi zikaba mu kundi kuboko kwayo (Amaboko y'Imana yavuze muri Qor'an na Sunat ndetse n'abatubanjirije babyemeranyijweho).

Icya gatandatu: Imvugo itomoye yo kwita ukundi kuboko imoso (Imvugo itaragaragaye ahandi).

Icya karindwi: Kuvuga ibihangange n'ibyigomeke muri ibyo.

Icya munani: Ijambo rigira riti “Nk'akabuto gato cyane mu ntoki z'umwe muri mwe”.

Icya cyenda: Ubunini bw'intebe ku ibirere (ni nk'amadirihamu arindwi yashyizwe ku ingabo).

Icya cumi: Ubunini bwa Arishi ugereranije n'intebe (ni nk'igikomo kiri mu butayu bugari).

Icya cumi na rimwe: Ni uko Arishi atariyo intebe.

Icya cumi na kabiri: Ubugari buri hagati ya buri juru ni (imyaka miringo itanu).

Icya cumi na gatatu: Ubugari buri hagati y'ijuru rya karindwi n'intebe (imyaka Magana atanu).

Icya cumi na kane: Ubugari buri hagati y'intebe n'amazi? (imyaka Magana atanu).

Icya cumi na gatanu: Kuba Arishi iri hejuru y'amazi.

Icya cumi na gatandatu: Ubugari buri hagati y'isi n'ijuru? (imyaka Magana atanu).

Icya cumi na karindwi: Ubugari bw'igishishwa cya buri juru, ni imyaka Magana atanu.

Icya cumi nu munani: Kuba uruzi ruri hejuru y'ibirere kuva mu ndiba yarwo kugeza hejuru yarwo, hari urugendo rungana n'imyaka Magana atanu, Imana niyo ifite ubumenyi kurushaho. (Inyungu dukuye muri Hadith z'iri somo: [1] Kwirinda kwigomeka ku Imana. [2] Kuba Imana nta kintu na kimwe kiyisoba mu bikorwa by'abantu)

Imana niyo ifite ubumenyi kurushaho, kandi ishimwe n'ikuzo byuzuye bikwiye Imana Nyagasani w'ibiremwa byose, amahoro n'imigisha nibisakare ku intumwa yacu Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha), kandi ndasaba Imana ko twazasoza turi kuri Tawuhidi twese. AMINA.

IKIBAZO CYA MBERE: Shyira ikimenyetso (☒) mu mwanya ukwiye cyangwa wuzuze imyanya irimo ubusa:

1. Imvugo igira iti (amahoro abe ku Imana) itegeko ryayo Si nziza ☐ Yaraziririjwe ☐, Iremewe ☐.
2. Salamu ni rimwe mu mazina y'Imana: Rishimangira ☐ Ripfobya ☐ Byose ibyavuzwe ☐ Yitwa ☐ Bayita ☐.
3. Nta kintu gikwiye kwitwa Salamu usibye igihe cyaba gikwiye kubwitwa Nibyo ☐ Sibyo ☐.
4. Ijambo rigira riti "Mana umbabarire ibyaha nubishaka" itegeko ryaryo: Si ijambo ryiza ☐ Ryaraziririjwe ☐ Riremewe ☐.
5. Biremewe gukora istithina mu busabe: Nibyo ☐ Sibyo ☐. Kandi istithina ni condition Nibyo ☐ Sibyo ☐.
6. Umuntu igihe asaba agomba kujya asubiramo kandi ubusabe bwe akabuhanka: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
7. Igihe umuntu asaba ajye asaba ibyo ashaka byose nta kintu cy'igitangaza cyangwa kibujijwe ku Imana gutanga: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
8. Imvugo igira iti "Mana Nyagasani ndagusaba ko nazaba umurinzi w'umuryango w'ijuru" Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
9. (Mana Nyagasani nyewe ntabwo ngusaba gusubizayo ibyo wangeneye ahubwo ndagusaba ko wangirira impuhwe muri byo) Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
10. Ese ushabura gusaba Imana: Ijuru ☐ Firidawusi ryo hejuru mu ijuru ☐.
11. Ubusabe byo gusaba Imana ko yakubera umujyanama (Harimo ☐ Ntiharimo ☐) kuregeka ubusabe.
12. Imvugo igira iti (Umugaragu wa kanaka cyangwa umujakazi wa kanaka) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
13. Imvugo ya Shebuja igira iti (wa mugaragu wanjye we mpereza kiriya) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
14. Kubuza kuvuga uti (Umuhungu cyangwa umuhungu wanjye) kubera gushimangira Tawuhidi ndetse no mu magabo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
15. Kubaza biraziririjwe cyangwa sibyiza, usibye igihe hari impamvu cyangwa amaburakindi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
16. Umuntu ugusabye amafaranga kubera Imana ngo ajye kugura ibyaziririjwe nk'inzoga: Arikirizwa ☐ Ntiyikirizwa ☐.
17. Itegeko ryo kwikiriza usabye kubera Imana: Ni byiza ☐ Ni itegeko ☐.
18. Muri Hadith igira iti "Uzabasaba mujye mumuha" ubusabe bugamijwe aha ni: Bwo kuzimana ☐ Guhamagara ☐.
19. Kwikiriza ubusabe: Ni itegeko risesuye ☐ Ni byiza usibye ubutumire bw'ubukwe bwo ni itegeko kubwitaba ☐.
20. Umuntu wikinze ku Imana ikintu kugikora ari itegeko cyangwa kukireka: Aragikingirwa ☐ Ntagikingirwa ☐.
21. (Mujye mumusabira kugeza ubwo mubonye ko mumwituye) bisobanuye: Ubusabe bumwe ☐ Ntugahushure mu busabe ☐.
22. Nta kindi kintu gisabwa ukoresheje uburanga bw'Imana usibye ijuru" Ntugasabe uwo

ariwe wese mu biremwa k'ubwu buranga bw'Imana ☐ Ntugasabe Imana wifashishije uburanga bwayo ikitari ijuru ☐ Byose ibyavuzwe ☐.

23. Igisingizo cy'uko Imana ifite uburanga kiri muri: Qor'an ☐ Sunat ☐ Ijima ☐ Byose ibyavuzwe ☐.

24. Imvugo igira iti (Mana Nyagasani ndagusaba k'ubw'uburanga bwawe bwera ko wanshoboza gufata Qor'an mu mutwe) Kirazira ☐ Biremewe ☐. Nimvugo igira iti (Mana Nyagasani nikinze k'uburanga bwawe umuriro) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐.

25. Imvugo igira iti "Mana Nyagasani ndagusaba k'ubw'uburanga bwawe ko wampa ibikoresho byo mu nzu byiza" Biremewe ☐ Kirazira ☐.

26. Imvugo igira iti (Iyo uza kunyumvira ntujye mu rugendo ntiwari gukora impanuka) Biremewe ☐ Kirazira ☐.

27. Imvugo igira iti (Iyo ntaza kujya mu rugendo inyungu ntiziba zincitse) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐.

28. Imvugo igira iti (Iyo Imana iza kubishaka sinari kubeshya) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐.

29. Imvugo igira iti (Iyo nza kuba nfitse amafaranga nk'aya kanaka nari kuyatanga isadaka) Biremewe ☐ Ni byiza ☐ Kirazira ☐.

30. Imvugo igira iti (Iyo nza kuba nakurikiye isomo nari kuba nungutse) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐.

31. (Birakwiye ☐ Ntibikwiye ☐) ku muntu ufite ubwenge ko yatakaza imbaraga ze mu ibitamufitiye akamara.

32. Ibyo umuntu adafitiye ubushobozi (Ni ngombwa kuri we ☐ Si ngombwa kuri we ☐) kwitwaza igeno ry'Imana.

33. Biremewe kwitwaza igeno ry'Imana mu: Byago atari mu bindi ☐ Ikinyuranyo ☐.

34. Gutuka umuyaga: Kirazira ☐ Si byiza ☐, n'imvugo igira iti: (Umuyaga wimvura uraje): Biremewe ☐ Kirazira ☐.

35. Imvugo igira iti (Nyagasani arankunda) k'umuntu wagezweho n'inema z'Imana: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

36. Imvugo y'umuntu ubonye umuntu w'umwononnyi w'umukungu akavuga ati (Uyu ntakwiye uyu mutungu): Biremewe ☐ Kirazira ☐.

37. Umuntu iyo atuzura ibyo yategetswe ahubwo akora ibyaziririjwe, akaba akekera Imana ibyiza ibi ni (Ibibi ☐ ibyiza ☐) ukekera Imana.

38. Abantu bamwe bakeka ko baramutse basabye Imana mu buryo bwemewe n'amategeko, Imana iatabasubiza ibi ni ugukeka: Kubi ☐ Kwiza ☐.

39. Imvugo igira iti (Ni ngombwa ko Imana ihana uwigomeka ikanahemba uwumvira) ni ugukeka: Kubi ☐ Kwiza ☐.

40. Imvugo igira iti (Njyewe nkwiye umwanya runaka kurusha kanaka) uko ni ugukeka: Kubi ☐ Kwiza ☐.

41. Umuntu kubwira urwaye ati (Masikini) na (ukwiye iki) na (Iyo nza kugira ubushobozi ntabwo ibi biba byakubayeho) ibi ni ugukeka: Kubi ☐ Kwiza ☐.

42. Imvugo igira iti (Ndamutse nfitse ubushobozi nagira kanaka kuba Mufti) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐.

43. Imvugo igira iti (Umuhanda uratekanye) ni bimwe mu gukeka kubi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.

44. Imvugo igira iti (Ni ngombwa ko tudakwiye gufatwa n'uburwayi kandi tukagurirwa amafunguro) gukeka: Kubi ☐ Kwiza ☐.

45. Ni ngombwa ko umuntu akekera umutima we: Ibibi ☐ Ibyiza ☐.

46. Ikiri ngombwa ni ugukekera umutima wawe ibibi kugira ngo utirara: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
47. Umutima w'umuntu ni intaho ya buri kibi yaba ubugugu cyangwa amahugu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
48. Inzego z'igeno ry'Imana: Enye ☐ Eshanu ☐ Eshatu ☐.
49. Itegeko ry'umuntu uhakana igeno ry'Imana: Bimuvana mu idini ☐ Ntibimukura mu idini ☐.
50. Imvugo igira iti (Mu mutima wanjye harimo akantu ku igeno ry'Imana) ariko: Gushidikanya no kudatekana ☐ Guhakana ☐.
51. (Mu mutima wanjye harimo akantu ku igeno ry'Imana) bisobanuye Ese ibi bituma umuntu ahakana?
52. Ikaramu: Nicyo kiremwa cya mbere y'ibindi ☐ Nicyo kiremwa cya mbere mubyo tubona ☐.
53. Akenshi abatubanjirije mu gukuraho urujijo babazaga: Abamenyi ☐ Abagandukiramana ☐.
54. Kubaza abamenyi barenze umwe biremewe igihe ushaka: Guhamya ukuri ☐ Ushaka gukurikira impushya ☐ Byose byavuzwe ☐.
55. Urujijo ruvaho burundu iyo ikintu kitiriwe: Imana n'intumwa yayo ☐ Abamenyi ☐.
56. icya ngombwa ni ukuba munge mu kumva ubiteye urujijo kuko bishobora konona: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
57. Abantu beshi banyuranya n'amabwiriza y'intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) mu kumva ibiteye urujijo no kubyamamaza: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
58. Ntibyemewe gusoma muri Tawurati no mu Ivanjiri, gusoma ibindi ni akarusho: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
59. Kuzana (Isomo ku byerekeye abakora amafoto) ni ikosa muri zimwe mu inyandiko, kuko iri somo: Nta sano rifitanye na Tawuhidi ahubwo rifitanye isano na Fiqihi: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
60. Igihano cy'umuntu ukora amafoto bikubiye mu bice (5 ☐ 4 ☐ 3 ☐).
61. Gukora ibishushanyo ni ukurema no guhanga ubikora akaba akaba afatanyije n'Imana muri ibyo: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
62. Gukora ibishushanyo ni icyaha gikuru, kuko ari: (Ukwisanisha n'abahakanyi ☐ Gusesagura ☐ Kurushanwa n'ukurema kw'Imana ☐.
63. Gufotora ibiti n'imigezi n'imisozi: Biremewe ☐ Kirazira ☐.
64. Gukura igishushanyo ku kintu bikorwa: (Gusigaho irange rigikuraho ☐ Guca umutwe w'igishushanyo kibumbye ☐ Konona uburanga bw'ikibumba giconzwe ☐ Byose ibyavuzwe ☐.
65. Imva yegutse iriho: Ibirango ☐ Yubakiye ☐ Amabara ☐ Itandukanye n'izindi kubera gushyirwaho amabuye n'ubutaka ☐ Byose ibyavuzwe ☐.
66. Kuringaniza imva bikorwa: Kuyikora hakurikijwe Suant ☐ Kuyisanisha n'iziyikikije ☐ Byose ibyavuzwe ☐.
67. Gutunga ifito hagamiye gukuza uwafotowe: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
68. Umuntu ukunda kurahira cyane aba ari: Ukuza Imana cyane ☐ Udakuza Imana ☐.
69. Buri ndahiro igira intangiriro no hagati ndetse n'impera: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
70. Umubyibuho umuntu aba afite ariko atawifuza: Uranengwa ☐ Ntabwo unengwa ☐.
71. icyaha gihambara igihe igitumye kibaho kitari ngombwa: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
72. Kurahira igihe bikenewe cyangwa harimo inyungu: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.

73. Gukubita umwana mutoya: Biremewe mu buryo busesuye ☐ Biremewe igihe byubahirije ibisabwa ☐.
74. Imana ifitanye isezerano n'abagaragu bayo: Bagomba kuyisenga batayibangikanya n'icyo aricyo cyose ☐ Imana ntizahana utarayibangikanyije ☐.
75. Igitero cy'ingabo ni abantu barenze: 400 ☐ Igihumbi ☐ Agatero shuma n'ikinyuranyo.
76. Mu nzira y'Imana: Bisaba umugambi ☐ Bisaba ibikorwa ☐ Hakubiyemo umugambi n'ibikorwa ☐.
77. Turwanya abahakanyi kubera inyungu zabo, arizo kubarokora mu muriro: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
78. Guhisha bimwe mu minyago ngo ubytwarire: (Nibyo ☐ Sibyo ☐) itegeko ryabyo: Biremewe ☐ Kirazira ☐ Icyaha gikuru ☐.
79. Ntibyemewe kwica abana, abagobe b'abahakanyi, abihaye Imana n'abapadiri: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
80. Gushinyagurira imirambo, guhisha imwe mu minyago, ubuhemu no kwica abana: Biremewe ☐ Ntibyemewe ☐.
81. Jiziyat ifatwa mu: Bayahudi, abakirisitu n'aba Majusi ☐ Abahakanyi bose ☐.
82. Imvugo igira iti (Imana ntizemera ukwicuza kwawe) itegeko ryayo: Biremewe ☐ Ni icyaha gikuru ☐.
83. Imvugo igira iti (Ndahiye izina ry'Imana ko Imana itazababarira uwayibangikanyije) itegeko ryayo: Biremewe ☐ Ni icyaha gikuru ☐.
84. Kwirinda ukunyerera k'ururimi mu guca iteka ku bantu: Biraziruye ☐ Biremewe ☐ Ni itegeko ☐.
85. Kubuza kuvuga uti (Imana ntizababarira kanaka muzima): Ni umwihariko k'umuyisumu w'umunyamakosa ☐ Hakubiyemo umuyisumu n'umuhakanyi ☐.
86. Ni bibi kuvuga uti (Turakora ubuvugizi ku Imana kuri wowe..) ☐ Tukwifashishije ku Mana ☐.
87. "Turasaba ubuvugizi ku Imana tukwifashishije" bisobanuye
88. Isomo ku ibyavuzwe m'uburyo intumwa Muhamadi (Imana imuhe amahoro n'imigisha) yarinze: (Isomo ryihariye ☐ Riza kenshi ☐) harimo uburyo intumwa Muhamadi arinda Tawuhidi (Mu bikorwa ☐ Mu amagambo ☐)
89. Ijambo Databuja ni kimwe mu bisobanuro bya Swamadu: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
90. Ijambo Sayid ni rimwe mu mazina y'Imana ☐ Ntabwo riri mu mazina y'Imana ☐.
91. Icyubahiro cyihariye kiremewe bitandukanye n'icya rusange: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
92. Igisingizo cy'intumwa y'Imana cyiza kandi gisobanutse ni: Umugaragu w'Imana n'intumwa yayo ☐ Muhamadi mwene Abdullah ☐.
93. Umuyahudi aruta umuntu uhakana ibisingizo by'Imana akabisobanura uko bitari muri iri somo akanamenya Imana: Nibyo ☐ Sibyo ☐.
94. Arishi ni:Intebe ni:.....
95. Mu gusoza igitabo cya Tawuhidi, umwanditsi wacyo arasa n'usaba Imana ko yaremereza iminzani ye kubera iki gitabo nk'uko yaremereje ibirere na Arishi ndetse n'intebe (Nibyo ☐ Sibyo ☐) akanagaragaza ko umuhakanyi atahaye Imana agaciro kayikwiye, uramenye ntuzabe nkabo ahubwo jya uhimbaza Imana wifashishije Tawuhidi (Nibyo ☐ Sibyo ☐)
96. Abenshi mu batubanjirije bita iyobokamana ry'ukuri amazina menshi: Sunat ☐ Shariyat ☐ Tawuhid ☐ Fiqihi iruta izindi ☐ Ibyavuzwe byose ☐.

KU IZINA RY'IMANA NYIRIMPUHWE NYIRIMBABAZI.....	3
AMAHAME REMEZO UMUNTU ASABWA KUMENYA MBERE YO KWIGA IKI GITABO.....	3
KUKI TWIGA IKI GITABO.....	3
KUKI TWIGA IKI GITABO?	3
IGICE CYA MBERE: KIGIZWE N'ITANGIRIRO (AMASOMO 5)	4
ICYAMAKE Y'AMASOMO AKUBIYE MU GITABO CYA TAWUHIDU (67).....	4
IGICE CYA KABIRI: GUSOBANURA TAWUHIDI ICYO ARICYO (AMASOMO 9)	5
IGICE CYA KANE: IMPAMVU ITERA UMUNTU UBURAKANYI (AMASOMO 4)	6
IGICE CYA GATATU: AMASENGESHO ADAKOREWE IMANA ABA ARI IMPFABUSA (AMASOMO 4)	6
IGICE CYA GATANU: GUSENYA GIHAMYA Z'ABAVUGA KO IBANGIKANYA RITAZIGERA RIBAHU MURI UYU MURYANGO (UMAT) CYANGWA MU KIGIBE CY'ABARABU (ISOMO 1)	7
IGICE CYA GATANDATU: IBIKORWA BYA GISHITANI (AMASOMO 7)	7
IGICE CYA KARINDWI: IBIKORWA BY'IMITIMA (AMASOMO 9).....	8
IGICE CYA MUNANI: TAWUHIDI Y'AMAZINA Y'IMANA N'IBISINGIZO BYAYO (ISOMO 1)	9
IGICE CYA CYENDA: IMVUGO Z'IBANGIKANYA ZABUJWE (AMASOMO 29)	9
IGICE CYA CUMI: UMUSOZO (ISOMO 1)	11
KUKI IKI GITABO KITASHYIRIWEHO ITANGIRIRO?	11
ISOMO RYA MBERE: ITANGIRIRO (AMASOMO 5) IGITABO CYA TAWUHIDI	11
GUSOBANURA ICYO TAWUHIDI ARICYO	12
[1] ISOMO RYIGISHA KO TAWUHIDI ARI NGOMBWA.....	12
IYO MURI QOR'AN HAVUZE IJAMBO UMAT RIBA RISHAKA GUSOBANURA IBINTU BINE:.....	14
IGENO RY'IMANA RIGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:	15
NI GUTE IMANA IGENA IBYO IDAKUNDA?	15
IBIKUNZWE BIGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:	15
UBUGARAGU BUGABANYIJEMO IBICE BITATU:.....	16
IZI AYAT ZIKUBIYEMO IMIRAGE ICUMI:.....	17
ZIMWE MU INYUNGU Z'INGENZI	17
KUKI IBUN MAS'UDI YAVUZE KO IYI ARI UMURAGE W'INTUMWA MUHAMADI KANDI INTUMWA MUHAMADI ATARATANZE UMURAGE?	18
HARIMO IBIBAZO:	18
[2] ISOMO RIGARAGAZA IBYIZA BYA TAWUHIDI N'IBYAHA IHANAGURA	20
IBINTU IMANA YIYITIRIRA:.....	22
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	23
[3] ISOMO RYIGISHA KO USHIMANGIYE TAWUHIDI AZINJIRA MU IJURU ATABARURIWE.....	24
INYUNGU	24
IBICE BY'ABANTU MU GUSABA GUKORERWA RUQIYAT.....	26
UBWOKO BW'ABANTU (UMAT)	26
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	27
[4] ISOMO RYO GUTINYA IBANGIKANYA	28
NI KUKI UMWANDITSI YAZANYE IRI SOMO NYUMA Y'IRYO GUSHIMANGIRA TAWUHIDI?	28
NI GUTE TUGOMBA GUTINYA IBANGIKANYA?	28
NI KUKI INTUMWA MUHAMADI YATINYE KU BANTU BE GUKORERA IJISHO KURUTA UKO YABATINYIYE MASIHI DAJALI?.....	29
IBICE BIGIZE UGUKORERA IJISHO:	30

UBUSABE BUGABANYIJEMO IBICE BIBIRI:	31
ITANDUKANIRO RY'IBANGIKANYA RIKURU N'IBANGIKANYA RITOYA:.....	31
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA	32
IBYO UHAMAGARIRA ABANTU KUYOBOKA IMANA AGOMBA KUBA YUJUJE	32
[5] ISOMO RYO GUHAMAGARIRA ABANTU GUHAMYA KO NTA YINDI MANA IBAHO ITARI ALLAH.	32
MURI IYI HADITH TWUNGUKAMO:.....	33
IBITANGAZA BIRI UBWOKO BUNE: BIKABA ARI IBI IBINTU BIZA BITANDUKANYE N'IBYO ABANTU BARI	
BAMENYEREYE, NK'UMUNTU KUGURUKA MU KIRERE CYANGWA KUGENDA HEJURU Y'AMAZI:	34
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA	34
IKIZAMINI KU GICE CYA MBERE (AMASOMO 5)	36
[6] ISOMO KU IBISOBANURO BYA TAWUHIDI NO GUHAMYA KO NTA YINDI MANA IBAHO IKIYE	
GUSENGWA MU KURI USIBYE ALLAH	42
IBICE BIGIZE URUKUNDO	43
IBIBAZO BY'INGENZI UMUNTU AKWIYE KUMENYA:	44
[7] ISOMO RIVUGAKO ARI IBANGIKANYAMANA KWAMBAYE IGIKOMO CYANGWA URUDODO	
N'IBINDI NKABYO MU KWIKIZA IKIBI CYANGWA KUGIKUMIRA.....	45
ESE KWAMBARA IGIKOMO N'URUDODO N'IBINDI NKABYO NI IBANGIKANYA RITOYA CYANGWA	
IRIKURU?.....	45
ABANTU MUGUSHYIRAHU IMPAMVU ZEMWE N'AMATEGEKO BARIMO IBICE BIBIRI NDETSE N'ICYO	
HAGATI	45
IBICE BY'ABANTU MU KWEMERA IMPAMVU NI BITATU:	45
ITEGEKO RY'UWAMBAYE URUDODO N'IBINDI NKABYO BARI MU BYICIRO:	46
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	48
[8] ISOMO KU IBYAVUZWE KURI RUQIYA N'AMAHIRIZI	49
IBIGOMBA KUBANZA KUZUZA KUGIRA NGO RUQIYAT YEMWE N'AMATEGEKO Y'IDINI IBEHO:	50
IMPETA YATONGERERE NAYO NI INZARATSI	50
NI KUKI IHIRIZI ZIKORWA MURI QOR'AN?	51
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	52
[9] ISOMO RIVUGA K'UGIYE GUSHAKIRA UMUGISHA KU GITI CYANGWA IBUYE N'IBINDI NKABYO ..	52
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	53
[10] ISOMO KUBYEREKEYE KUBAGIRA IKITARI IMANA.....	55
NI UKUBERA IKI UMWANDITSI YAVUZE NGO (ISOMO KU BYAJE) NTAVUGE NGO (KUBAGIRA IKITARI	
IMANA NI IBANGIKANYA RIKURU)?	55
IBICE BYO KUBAGA:	55
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	56
ESE ICYIZA K'UMUNTU IGIHE USHYIZWEHO AGAHATO NGO AHAKANE IMANA NI UKO AGOMBA	
KWIHANGANA NUBWO YAKWICWA CYANGWA YAKWEMERA IBYO ASABWA KU BIGARAGARA ARIKO	
KU MUTIMA ATABYEMERA?	57
[11] ISOMO KU KWIRINDA KUBAGIRA IGITAMBO CY'IMANA AHABAGIRWA IBITARI IBY'IMANA	58
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	60
ICYIRU CY'UMUHIGO WO KU IMANA NI NK'ICYIRU CY'INDAHIRO:.....	60
[12] ISOMO RYO KUBA ARI IBANGIKANYA KUGORERA UMUHIGO IKITARI IMANA	61
ITANDUKANIRO RYA NADHIR YO KUGANDUKIRA IMANA N'IYO KUYIGOMEKAHO	61
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	61
ICYITONDERWA:	61
[13] ISOMO RYO KUBA KWIKINGA KU KITARI IMANA MUBYO KIDASHOBOYE URETSE IMANA ARI	
IBANGIKANYA.	62
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	63
IZINDI NYUNGU.....	63

[14] ISOMO RY'UKO ARI IBANGIKANYA KWITABAZA IKITARI IMANA CYANGWA GUSABA IKITARI YO 64	
IBICE BY'AMAFUNGURO	64
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	65
IKIZAMINI KU GICE CYA KABIRI	66
(AMASOMO 9)	66
IKIBAZO CYA MBERE:	66
GUKORERA NADHIR IKITARI IMANA:	66
NADHIR YO KWIGOMEKA KU IMANA:.....	66
NADHIR YO KUGANDUKIRA IMANA:	66
IKIBAZO CYA KABIRI:.....	66
IKIBAZO CYA GATATU:	66
IKIBAZO CYA KANE:	69
ICYA GATATU: KUBA AMASENGESHO AKOREWE IKITARI IMANA ABA IMPFABUSA (AMASOMO 4) ...	70
[15] ISOMO RY'IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE BABANGIKANYA (ALLAH) N'IBIDASHOBORA	
KUGIRA ICYO BIREMA, KANDI NA BYO UBWABYO BYARAREMWE? NTIBINASHOBORA KUBATABARA"	
AYAT	70
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	72
[16] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "(IYO ALLAH AVUZE, ABAMALAYIKA	
BARAKANGARANA BAKAGWA IGIHUMURE) KUGEZA UBWO IMITIMA YABO ISHIRIYE UBWOBA,	
(BAMWE) BAKAVUGA BATI "NYAGASANI WANYU YAVUZE IKI?" (ABANDI) BATI "(YAVUZE) UKURI;	
KANDI NI UWIKIRENGA, USUMBA BYOSE".	73
GIHAMYA ZUKO ALLAH ARI UWI IKIRENGA UBWE MURI RUSANGE NI ESHANU:	73
ZIMWE MU INYUNGU ZA HADITH	74
ZIMWE MU INYUNGU ZA HADITH	75
"AKABUGEZA AHO IMANA YAMUTEGETSE"	75
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	76
[17] ISOMO KUBYEREKEYE SHAFAA (UBUVUGIZI)	77
NI UKUBERA IKI UMWANDITSI W'IGITABO YAZANYE IRI SOMO?	77
IBICE BIGIZE UBUVUGIZI (SHAFAA ARIYO: NI UKUVUGIRA UNDI HAGAMIJWE KUMUZANIRA INYUNGU	
CYANGWA KUMUKURIRAHU IKIBI).....	78
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	79
[18] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "MU BY'UKURI, WOWE NTIWAYOBORA UWO	
USHAKA" AYAT	80
IBICE BY'UMUYOBORO	80
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	81
IKIZAMINI KU GICE CYA GATATU (AMASOMO 4).....	82
IKIBAZO CYA MBERE:	82
IMPAMVU UMWANDITSI YAZANYE IRI SOMO:.....	82
ISOMO	82
[19] ISOMO KU IBYAVUZWE KO IMPAMVU YATUMYE ABANTU BAGWA MU BUHAKANYI BAGATA	
IDINI RYABO ARI UGUKABYA MU KUBAHA ABAKIRANUTSI	83
ICYA KANE: IMPAMVU YATUMYE IKIREMWA MUNTU KIGWA MU BUHAKANYI (AMASOMO 4)	83
IBIBI BYO GUKABYA MU IDINI:.....	83
IBICE BY'ABANTU KU BYEREKEYE ABAKIRANUTSI:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[20] ISOMO KU IBYAVUZWE KU UKUBUZA MU BURYO BUKAZE UMUNTU USENGERA IMANA KU	
IMVA Y'UMUNTU WARI UMUKIRANUTSI, BYABA BIMEZE BITESE ARIWE ASENZE UBWE?	83
NI UKUBERA IKI INTUMWA MUHAMADI YASHYINGUWE MU CYUMBA NTA NUMWE UBONA ICYO	
CYUMBA NKANSWE UBUTAKA BW'IMVA?	83

INCAMAKE Y'IRI SOMO:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[21] ISOMO KU IBYAVUZWE KO GUKABYA MU KUBAHA IMVA Z'ABANTU BARI ABAKIRANUTSI BIZIGIRA IBIGIRWAMANA BISENGWA MU CYIMBO CY'IMANA.	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[22] ISOMO KU BYEREKEYE KUBA INTUMWA MUHAMADI YARARINZE TAWUHID AGAKINGA BURI MURYANGO WOSE UGANA KU IBANGIKANYA.	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
ICYA GATANU: GUSENYA GIHAMYA Z'ABAVUGA KO IBANGIKANYA RIDASHOBORA KUBAHO MURI UYU MURYANGO (UMAT) CYANGWA SE MU KIGOBE CY'ABARABU (ISOMO 1)	83
[23] ISOMO KUBYAVUZWE KO BAMWE MU BANTU BO MURI UYU MURYANGO (UMAT) BASENGA IBIGIRWAMANA.	83
NI UBUHE BURYO UMWANDITSI YAZANYE AYAT MURI IRI SOMO ZITARIMO GIHAMYA Y'IBYO AGAMIJE?.....	83
ZIMWE MU INYUNGU ZA AYAT YA MBERE:	83
ZIMWE MU INYUNGU ZA AYAT YA KABIRI:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
IKIZAMINI KU IBICE BIBIRI ICYA KANE N'ICYA GATANU (AMASOMO 5)	83
ICYA GATANDATU: IBIKORWA BYA SHITANI (AMASOMO 7)	83
[24] ISOMO KU IBYAVUZWE KU UBUROZI	83
ESE URUHARE RWO GUSOBANUKIRWA IGITABO BARIYA BIMWE NI URWI IGITABO CYOSE, CYANGWA NI URWI IGICE KIMWE CYACYO?.....	83
"KWICA UMUNTU IMANA YAZIRIRIJE KWICA" NI IBINTU BINE:	83
"USIBYE MU NZIRA Y'UKURI" NABYO NI IBINTU BITATU:	83
[25] ISOMO RYO KUGARAGAZA AMWE MU MOKO Y'UBUROZI	83
UBUMENYI BW'INYENYERI BURIMO IBICE BIBIRI:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[26] ISOMO RY'IBIVUGWA KU ABAPFUMU N'ABANDI NKABO.	83
ITEGEKO RYO KUJYA KUBAZA UVUGA KO AZI IBYIHISHE N'ABANDI NKABO.	83
BIMWE MU BIMENYETSO BY'UMUROZI:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[27] ISOMO RY'IBIVUGWA K'UBURYO BWO KUVURA UBUROZI.....	83
NI GUTE TWASUBIZA ABAVUGA KO UBUROZI BUGOMBA KUVURWA N'UBUNDI?.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[28] ISOMO RY'IBIVUZWE KU KWEMERA IMYAKU Y'INYONI (TATWAYUR).....	83
NI UWUHE MUTI WAVURA KWEMERA IMYAKU Y'INYONI?.....	83
UBUSHAKASHATSI KU IBYAHA BIKURU	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[30] ISOMO KU IBYAVUZWE KUGUSABA IMVURA INYENYERI.....	83
UMUNSI W'IMPERUKA WISWE (QIYAMAT) KUBERA KO HAZAHAGURUKA:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
IKIZAMINI KU GICE CYA GATANDATU (AMASOMO 7)	83
ICYA KARINDWI: IBIKORWA BY'IMITIMA (AMASOMO 9).....	83
[31] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "NO MUBANTU HARI ABISHYIRIRAHU IBIGIRWAMANA MU KIMBO CYA ALLAH, BAKABIKUNDA URUKUNDO NK'URWOBAKUNDA ALLAH".	83
IBICE BY'URUKUNDO	83
UBURYO BWO GUHAKANA IKINTU:.....	83
GUKUNDA INTUMWA MUHAMADI NYUMA Y'URUPFU RWE BIGOMBA KUBA BIMEZE BITE?	83
URUKUNDO MU NDORERWAMO YO KUBA ARI AMASENGESHO	83

UBUCUTI MAGARA.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[32] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "MU BY'UKURI, UWO NI SHITANI UBATINYISHA ABAMBARI BE; BITYO NTIMUZABATINYE, AHUBWO MUNTINYE NIBA KOKO MURI ABEMERA NYAKURI"	83
IBICE BIGIZE UGUTINYA	83
IBICE BYO KWITA KU IMISIGITI IKINYURANYO CYABYO NI UKUYISENYA "NI NA NDE MUHEMU KURUSHA UBUZA KO IMISIGITI YA ALLAH ISINGIRIZWAMO IZINA RYE, AGAHARANIRA KUYISENYA?"	83
INYUNGU ZA HADITH.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[33] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "KANDI MWIRINGIRE ALLAH NIBA KOKO MURI ABEMERA"	83
IMANA MURI IYI AYAT NDETSE N'IZIYIKURIKIYE YAVUZEMO IBIRANGA UKWEMERA KUZUYE:.....	83
ICYITONDERWA:	83
ESE IMVUGO ZIKOMOKA MU ABAYISIRAHILI DUSHOBORA KUZEMERA?	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[34] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE BIBWIRA KO BATEKANYE, BADASHOBORA KUGERWAHO N'IBIHANO BYA ALLAH? NTABIBWIRA KO BADASHOBORA KUGERWAHO N'IBIHANO BYA ALLAH URETSE ABANYAGIHOMBO"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
INCAMAKE:.....	83
[35] ISOMO RIVUGA KO KWIHANGANIRA AMAGENO Y'IMANA BIRI MU KWEMERA IMANA.....	83
IBICE BIGIZE UKWIHANGANA NI BITATU	83
IBICE BY'ABANTU MU GIHE CY'IBYAGO:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[36] ISOMO KU IBYEREKEYE GUKORERA IJISHO	83
NI UKUBERA IKI INTUMWA MUHAMADI (AMAHORO Y'IMANA ABE KURI WE) YATINYE KU BANTU BE GUKORERA IJISHO KURUSHA MASIHI DAJALI?	83
NI UWUHE MUTI WAVURA GUKORERA IJISHO?.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[37] ISOMO RIVUGA KO ARI IBANGIKANYA UMUNTU GUKORA IGIKORWA AGAMIJEMO INDONKE Z'ISI GUSA	83
IBICE BY'ABANTU MURI IRI SOMO NI BITANU:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[38] ISOMO RIVUGA KO UZUMVIRA ABAMENYI N'ABAYOBOZI MU KUZIRIRIZA IBYO IMANA YAZIRUYE CYANGWA KUZIRURA IBYO IMANA YAZIRIRIJE UWO AZABA ABAGIZE IBIGIRWAMANA BISENGWA MU CYIMBO CY'IMANA.....	83
UBURYO BUTANDUKANYE BWO KUMVURA ABAMENYI CYANGWA ABAYOBOZI MU KWIGOMEKA KU IMANA NYAGASANI:.....	83
KUBYEREKEYE GUKURIKIRA ABANTU HARI IMVUGO ESHATU Z'ABAMENYI:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[39] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ESE NTIWAMENYE (YEWE MUHAMADI) BABANDI BAVUGA KO BEMEYE IBYO WAHISHURIWE NDETSE N'IBYAHISHUWE MBERE YAWU, BAGASHAKA KO BAKIRANURWA N'ANDI MATEGEKO ATARI AYA ALLAH, KANDI BARATEGETSWE KUYAHAKANA? NYAMARA SHITANI ISHAKA KUBAYOBYA BIKABIJE"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
IKIZAMINI KU GICE CYA KARINDWI (AMASOMO 9)	83
ICYA MUNANI: TAWUHIDU Y'AMAZINA Y'IMANA N'IBISINGIZO BYABO (ISOMO 1)	83

[40] ISOMO K'UMUNTU UGIZE ICYO AHAKANA MU MAZINA Y'IMANA N'IBISINGIZO BYAYO	83
KWAMAGANA NI UKWANGA, NO KWANGA BIRIMO IBICE BIBIRI:	83
TAH'RIF: NI UGUHINDURA IBYO USABWA GUSHIMANGIRA	83
IKIZAMINI KU GICE CYA MUNANI (ISOMO 1)	83
ICYA CYENDA: IMVUGO ZABUJIJWE KANDI ZIBANGIKANYA (AMASOMO 26)	83
[41] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "BAZI NEZA INAMA Z'IMANA HANYUMA BAKAZIHAKANA" (NI IBANGIKANYA GUHAKANA INEMA Z'IMANA)	83
INEMA NIBA ARI IKIGERAGEZO NI GUTE TWAKIROKOKA?	83
IBICE BY'ABANTU MU KWITIRIRA INEMA:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[42] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "BITYO, NTIMUKABANGIKANYE ALLAH N'IBIGIRWA- MANA KANDI MUBIZI (KO ARI WE WENYINE UKWIRIYE GUSENGWA BY'UKURI)" (IGISOBANURO CY'IJAMBO NIDA)	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[43] ISOMO KUBYEREKEYE UMUNTU URAHIRIWE KU IMANA NTANYURWE N'INDAHIRO ARAHIRIWE (NI KIMWE MU BYAHA BIKURU)	83
IBICE BYO KURAHIRA UKANYUZA UWO URAHIRIYE	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[44] ISOMO KU IJAMBO RIGIRA RITI "IMANA N'IBISHAKA NA WE UKABISHAKA"	83
AMOKO Y'IBYO UMUNTU ABONA MU NZOZI	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[45] ISOMO KU BYEREKEYE UMUNTU UTUKA IGIHE KO ABA ABABAJE IMANA (KWITIRIRA IBYABAYE IGIHE)	83
IBICE BYO GUTUKA IGIHE	83
ESE IZINA IGIHE (DAHAR) NI RIMWE MU MAZINA Y'IMANA?	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[46] ISOMO KU BYEREKEYE KWITWA UMUCAMANZA W'ABACAMANZA BOSE N'IBINDI NKABYO (BIRABUJIJWE)	83
[47] ISOMO RYO KUBAHA AMAZINA Y'IMANA NYAGASANI NO GUHINDURA IZINA KUBERA IBYO	83
IBICE BY'AMAZINA Y'IMANA NYAGASANI:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[48] ISOMO K'UMUNTU UTESHA AGACIRO IKINTU KIRIHO GUSINGIZA IMANA CYANGWA QOR'AN CYANGWA INTUMWA MUHAMADI	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[50] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "ARIKO (ALLAH) YAMARA KUBAHA UMWANA UTUNGANYE, BAGATANGIRA KUMUBANGIKANYA MUBYO YABAHAYE"	83
(bamwita amazinaabangikanya Allah).	83
UBWOKO BW'IBANGIKANYA BUGAMIJWE MURI IYI AYAT:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
[51] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "KANDIAMAZINA MEZA YOSE NI AYA ALLAH, BITYO MUJYE MU YIFASHISHA MUMUSABA, KANDI MUNITANDUKANYE NA BABANDI BAKERENSA AMAZINA YE"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83
IKIZAMINI CYA MBERE CY'IGICE CYA CYENDA (AMASOMO 11)	83
[52] ISOMO RY'UKO BATAVUGA BATI: AMAHORO ABE KU MANA" (KIRAZIRA)	83
NI UKUBERA IKI?	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA	83

[53] ISOMO KU IJAMBO RIGIRA RITI "MANA MBABARIRA IBYAHA NUBISHAKA" (KIRAZIRA GUKORA IS'TITHINAU MU BUSABE)	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[54] ISOMO KO BIDAKWIYE KUVUGA UTI "UMUJA WANJYE N'UMUJAKAZI WANJYE"	83
ITEGEKO RYO KUVUGA UTI"UMUJA WANJYE N'UMUJAKAZI WANJYE"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[55] ISOMO RYIGISHA KO UMUNTU USABYE KUBERA IMANA ADASUBIZWA INYUMA (KIRAZIRA CYANGWA SI BYIZA)	83
IBICE BYO GUSABA KUBERA IMANA	83
ESE BIREMEWE KO UMUNTU YASABA KUBERA IMANA CYANGWA NTIBYEMEWE?	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
IGISOBANURO CY'IRI SOMO:	83
[56] ISOMO RY'UKO NTAWE USABA KUBERA UBURANGA BW'IMANA USIBYE IJURU	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
ITEGEKO RYO GUSABA IGISINGIZO CY'IMANA:	83
[57] ISOMO KU IBYAVUZWE KU GUKORESHA IJAMBO (LAW) HARI IBISOBANURO BIRAMBUYE.	83
IBICE BYO GUKORESHA IJAMBO (LAW) HAMWE N'AMATEGEKO ABIGENGA:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[58] ISOMO RIBUZA GUTUKA UMUYAGA (KWISHIMIRA IGENO RY'IMANA)	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[59] ISOMO KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "RITEKEREZA KURI ALLAH IBITARI UKURI IBITEKEREZO BYA KIJJI. NUKO BARAVUGA BATI "ESE IBI (KUZA KU RUGAMBA) HARI URUHARE TWABIGIZEMO?" VUGA (YEWE MUHAMADI) UTI "GAHUNDA ZOSE ZIGENWA NA ALLAH"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[60] ISOMO KU BYEREKEYE UMUNTU UHAKANA IGENO (KO ARI UBURAHAKANYI BUKURU)	83
KWEMERA IGENO BIFITE INYUNGU ZIHAMBAYE MURI ZO:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[61] ISOMO KU BYEREKEYE ABAKORA IBISHUSHANYO (ISEZERANO RY'IBIHANO BIKAZE)	83
GUTUNGA IBISHUSHANYO BIRIMO IBICE BYINSHI:.....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[62] ISOMO KU IBYAVUZWE KU KURAHIRA KENSHI (ISEZERANO RY'IBIHANO KUBERA GUKUZA IMANA)	83
KURINDA INDAHIRO BIRIMO INZEGO:	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[63] ISOMO KU IBYAVUZWE KU KUBAHIRIZA ISEZERANO RY'IMANA N'IRYI NTUMWA YAYO (KWEREZA IMANA IBIKORWA NO GUKURIKIZA INTUMWA)	83
ABANTU TWAGIRANYE AMASEZERANODUKORANA DUTE?	83
IBICE BIGIZE KURAHIRIRA IMANA NYAGASANI	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[65] ISOMO RYO KUBA BITEMEWE GUKORERA UMUNTU UBUVUGIZI KU MANA (KUBERA UBUHAMBARE BWAYO).....	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
[66] ISOMO KU IBYEREKEYE INTUMWA MUHAMADI KURINDA IMBIBI ZA TAWUHID NO GUFUNGA INZIRA Z'IBANGIKANYA (NDETSE NO MU MAGAMBO)	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
ICYA CUMI: UMUSOZO (ISOMO 1)	83
[67] ISOMO KU IBYAVUZWE KU IJAMBO RY'IMANA RIGIRA RITI "KANDI (ABABANGIKANYAMANA) NTABWO BAHAYE ALLAH ICYUBAHIRO KIMUKWIYE. NO KU MUNSI W'IMPERUKA IBIRI MU ISI BYOSE BIZABA BIRI MU KUBOKO KWE, NDETSE N'IBIRERE BIZAZINGAZINGIRWA MU KUBOKO KWE	

KW'IBURYO. UBUTAGATIFU NI UBWE KANDI NTAHO AHURIYE N'IBYO BAMUBANGIKANYA (NABYO)"	83
IBINTU BY'INGENZI UMUNTU AGOMBA KUMENYA.....	83
IKIZAMINI KU GICE CYA CYENDA CYASIGAYE NDETSE N'UMUSOZO (AMASOMO 16)	83
ISHAKIRO RY'AMASOMO	83

Cyanditse n'ukeneye impuhwe za

Nyagasani we

HAYITHAM MWENE MUHAMADI

SARHAAN

Uwahoze ari umwarimu mu
ishuri ryisumbuye ry'umusigiti
w'intumwa, akaba n'umuyobozi
w'urubuga rwa atasaswil al ilmiy
Cyasobanuwe mu Kinyarwanda

na : SH. TWAGIRAMUNGU

Mudathir